

Paul Féval

ÎNGHIȚITORUL DE SĂBII



SERIA FRACURILE NEGRE

Capitolul I - Bâlciiul de turtă dulce

Erau patru muzicanți: o clarinetistă, care măsură aproape șase picioare și care la nevoie putea ține loc și de "gigant belgian", cu condiția să-și pună în fiecare gheată câte șase pachete de cărți de joc; un trombonist cocoșat; un tânăr la triangu, iar la toba mare o cucoană cât o clopotniță.

Mai erau un lăncier polonez, ca să sune din clopoțel, un măscărici îmbrăcat în pânza de saltea și care striga în portavoce, precum și o fetiță, roșcată la păr și măslinie la față, care bătea din răspuțeri la un tam-tam: regele instrumentelor destinate să producă o muzică turbată.

Prin urmare, o hărmălaie asurzitoare se dezlănțuise în fața barăcii destul de încăpătoare, dar cât se poate de dărăpănată, având drept firmă o pânză sfâșiată, pe care fuseseră zugrăvite patimile Mântuitorului nostru Isus Cristos, alături de șerpi boa, o șarjă de cavalerie, un leu care devora un misionar și regele Louis-Philippe¹ împreună cu numeroasa sa familie, la primirea ambasadurilor din Tippoo-Saib.

Cerul din tablou, pe care pluteau hipogrife², baloane, comete, bare de trapez, Auriol în plină execuție a unui salt primejdios și o pasăre rară ținând în gheare un măgar, era tăiat

¹ În carte veți găsi nume de regi francezi care, în ediția/edițiile românești poartă numele de: Ludovic Filip, Henric, Ludovic, Carol etc., am înlocuit aceste nume cu: Louis Philippe, Henri, Louis, Charles etc., conform ediției franceze. (nota lui BlankCd)

² Hipogrîf, *hipogrifi*, s. m. Animal fabulos din mitologie, jumătate cal, jumătate vultur. - Din fr. hippocriife. (nota lui BlankCd)

de o uriașă banderolă, desfășurată în bucle fantastice, pe care se putea citi următoarea inscripție:

TEATRUL FRANCEZ și HIDRAULIC

*Trucuri savante, exerciții și varietăți
din al XIX-lea secol al Luminilor*

CONDUS DE DOAMNA CANADA

*Întâia prestidigitatoare a capitalelor
Europei civilizate*

Clarinetistul era originar din Germania — ca toți clarinetiștii: un ins amărât, slăbănog și osos, îmbrăcat în uniformă de chirurg militar, cu un nas de dimensiuni considerabile, care aproape îi cădea peste clarinet atunci când omul sufla în muștiucul înfundat al instrumentului. Trombonistul cel cocoșat era din Pontoise, unde avusese niscaiva încurcături cu justiția.

Cel cu triânglul provenea din Paris, din cartierul Invalizilor, și avea paisprezece ani. După figură uscată și colțuroasă, în același timp serioasă și batjocoritoare, părea de cel puțin douăzeci de ani, însă corpul era cel al unui copil.

Prima impresie pe care o lăsa nu-i era defavorabilă. Avea o figură destul de simpatică, dar bătrânicioasă și deja ofilită, încadrată de un superb păr negru, aranjat cu cochetărie. La o a doua privire, îți făcea rău să vezi astfel de trăsături bătrânești la un copil, despre care nu-ți dădeai prea bine seama dacă era băiat sau fată. Costumul lui consta dintr-o vestă de catifea, pe sub care se vedea o cămașă de lână roșie, ce părea curată, ba chiar elegantă, pe lângă zdrențele celorlalți.

Clarinetistul se numea Koehn, zis și Colonie. Trombonistul era Poquet, poreclit Atlas, din cauza cocoșei, iar pe cel de la triânglu îl chema Saladin și-atât, sau mai curând "domnul Saladin", întrucât avea o poziție socială. La vârsta când majoritatea adolescenților sunt o povară pentru familiile lor, tânărul dădea dovadă de talent nu numai la triânglu, ci și la înghițit săbii; în plus, se pricepea să țină locul doamnei Canada (în caz că aceasta ar fi fost răgușită), îndeplinind dificila sarcină de-a "atrage atenția publicului".

"A atrage atenția" sau "a face reclamă" însemna a ține discursul introductiv, ce invita mulțimea să se grăbească a intra în baracă. În afară de propriile-i însușiri, Saladin mai era bine dotat și sub aspectul originii, și protectorilor. Drept tată îl avea pe lăncierul polonez, doică îi fusese paiața în pânza de saltea, iar nașă, grășana de la toba mare.

Aceasta din urmă nu era nimeni alta decât văduva Canada: directoarea Teatrului Francez și Hidraulic și, în același timp, împlânzitoare de monștri înspăimântători. Cântarea pe puțin 220 de livre, dar fața-i lătăreață avea o expresie atât de veselă și binevoitoare încât întotdeauna oamenii se mirau văzând cum pe burta femeii puteau fi sparte pietre, cu un ciocan de forjă.

La ea era vorba mai curând de obișnuință, decât de duritate.

Paiața, bărbat la vreo cincizeci de ani, ale cărui picioare subțiri susțineau un tors de Hercule, avea o fizionomie și mai angelică decât cea a doamnei Canada. Surâsul lui cordial și modest era cât se poate de agreabil. Omul îndeplinea obligațiile domnului Canada, pe care o moarte prematură îl smulsese din lumea bâlciului; ceilalți chiar i se adresau cu acest nume. În realitate, îl chema Échalot, fost ucenic de spițer, fost agent de afaceri, fost model de bust în atelierele de pictură, fost angajat supranumerar în nobila asociație a "Fracurilor Negre".

În compensație, doamna Canada accepta să i se spună "madam Échalot". Între ei doi există o legătură sentimentală bazată pe respect, dragoste și... comoditate.

Lăncierul polonez, tatăl lui Saladin, nu avea purtări prea lăudabile. Era cam de aceeași vârstă cu Échalot, dar se preocupă mai mult de propria-i persoană. Părul drept, de un gălbui cu fire argintii, lucea dat cu pomadă ieftină, iar sprâncenele îi erau înnegrite cu dop ars, ceea ce-i înflăcăra privirea, ațintită în permanență asupra femeilor.

Nu fusese un exemplu prea bun pentru fiul său, Saladin, iar văduva Canada se plângea de insistente atacuri la adresa onoarei ei.

Avea un nume frumos: Amédée Similor. Échalot și cu el erau ca Oreste și Pylade³. Numai că Similor, care nu umbla cu

³ *Oreste și Pylade* (mitol.) — Oreste, fiul regelui grec Agamemnon și al reginei Clytemnestra, frate cu Electra; cuplul Oreste — Pylade este simbolul prietenilor nedespărțiți (n.t.)

finețuri, abuza de generozitatea lui Échalot, căruia altfel i-ar fi putut crește acțiunile în Teatrul Francez și Hidraulic, ajungând chiar s-o conducă pe doamna Canada în fața altarului.

Similor fusese profesor de dans pe la diverse familii, precum și la Grand-Vainqueur; de asemenea, pozase pentru pictori ca model de picioare, adunase mucuri de țigară de pe stradă și lucrase ca angajat al aceleiași mari firme a "Fracurilor Negre"

Arta de-a înghiți săbii probabil că împietrește inima. Tânărul Saladin îi datora totul lui Échalot, căci Similor, deși-i era tată, nu-i administrase decât șuturi în fund. Cu toate acestea, Saladin nu-i arăta lui Échalot cine știe ce respect. Deși acesta îl hrănise cu biberonul, într-o vreme când doi gologani plătiți pe lapte reprezentau pentru el o cheltuială însemnată, Saladin nu manifesta față de binefăcătorul său nici un fel de recunoștință. Échalot era silit să admită că tânărul nostru avea mai mult spirit decât sensibilitate, și totuși îl iubea.

Fetița roșcată la păr și măslinie la față se numea Fanchon (în teatru, domnișoara Freluche).

Dansa pe sârmă destul de bine; era urâtă, obraznică și lipsită de educație. I-ar fi plăcut să știe măcar cât știa Saladin, care o domina de la înălțimea talentului său. Cititorul nu trebuie să se îndoiască de un lucru: Saladin avea inteligența lui Voltaire, rafinată de șmecheriile cele mai profitabile, învățate la bâlci.

Ne aflăm la sfârșitul lunii aprilie 1852, penultima zi a celei de-a două săptămâni de după Paște, perioadă consacrată prin tradiție marii serbări populare numite "bâlciul de turtă dulce". De foarte mulți ani nu se mai văzuse în Piața Tronului așa o strălucită adunare de artiști, reputați pe la diverse Curți ale Europei. În afara vânzătorilor de prăjiturile și turtă dulce, toți furnizori ai capetelor încoronate, se mai găseau aici dentistul împăratului Braziliei, pedichiuristul Majestății Sale, grațioasa regină a Angliei, și savantul chimist care fabrica curele de ascuțit briciul pentru autocratul tuturor Rusiilor.

Desigur, tot aici se mai află și o doamnă de o curățenie îndoielnică, ce dădea în cărți arhiduceselor Austriei, apoi somnambula de servici a infantelor Spaniei, negustorul care livra înalților demnitari cremă de ghetе și generalul argentinian care, nemulțumindu-se să curețe Curtea Suediei, lustruia și crătițele din palatul Saint-James, lipea porțelanuri la Escorial,

având în plus privilegiul de-a vinde perii de scărpinat întregii familii a regelui Prusiei.

Câțiva filozofi se vor întreba la ce servește această pompoasă și caraghioasă etalare de referințe regale aici, în plin cartier Saint-Antoine, care după cum se știe, nu este locuit de curteni. Există însă un drăcușor afurisit, care de dimineața până seara nu face altceva decât să scormonească după tot felul de chițibușuri, ca să-i pună în încurcătură pe filozofi.

În vreme ce mijlocul imensei piețe rotunde era ocupat de prăvălii unde nu găseai nici măcar un pachetel de un gologan să nu fie împodobit cu una sau două steme regale, toate teatrele și panoramele de pe margine își etalau cu aceeași mândrie auguștii protectori. Sunt sigur că nici în plin Ev Mediu negustorii de bâlci adunați la Drap d'Or nu urlau, plini de emfază, atâtea nume de regi și împărați.

Toată aristocrația barăcilor se afla aici; celebrul Cocherie, universalul Laroche, maimuțele politehnice, tablourile vii, sibila pariziană, calul cu cinci cozi, coțofana hoată, copilul-encefal, micul cerb savant care trecea prin cerc, luptători cu mâinile goale: Arpin, Marseille, Rabasson — albiñoși, negri, piei-roșii — foci, crocodili, hermafrodiți, șerpi boa-constrictor, iepurele care știa să joace domino, omul cu păpușa, frații siamezi, adolescentul-schelet, salonul de ceară și cabana ciuruită de găuri rotunde, unde pentru doi gologani puteai călători în cele cinci colțuri ale lumii.

Era ora cinci după-amiază și stătea să plouă. În ciuda nemaipomenitelor atracții ale bâlciului, în Piața Tronului nu se găseau în acel moment decât vreo sută de curioși, căscând gura cu dragă inimă la afișele de la intrare, însă fără a manifesta nici o dorință de-a păși înăuntru. Pentru acești o sută de gură-cască, miile de măscărici, paiațe, saltimbanci, marchizi și mame cu o droaie de copii se întreceau să-și arate care mai de care farmecele. Tocmai în aceste ceasuri de restrînte își dovedesc artiștii de bâlci îndrăzneala lor proverbială. Porta-voce, tam-tam-uri, pocnitori, tobe, trompete, oficleide⁴, toate la un loc se încăpățâneau să producă un zgomot infernal, chiar și atunci când nu era prea multă lume care să-l audă. Probabil că lui Bilboquet

⁴ *Oficleide* — instrumente vechi, din familia alămurilor. (n.t.)

i-a venit de mai multe ori ideea să-și incendieze prăvălia, numai ca să aibă ocazia de-a țipa: "Săriți! Arde!"

Asta putea atrage curioșii.

Strigătele se ciocneau unele de altele cu o violență nemaîntâlnită. Era un vălmășag de contorsiuni vehemente, dansuri furioase, lovituri de picior îndreptate întotdeauna spre aceeași parte a trupului, urlete, gesturi, sunete de clopot, vibrații metalice, cântece, petarde și fanfare.

— Cumpărați bilete!

— Trebuie să vedeți, ca să credeți!

— Doi bănuți!

— Singurul fenomen în viață, care a primit o medalie de aur chiar din mâinile prințului Albert⁵!

— Zdrang! Bum! Pac! Pac!

— Sărmana mamă a murit de durere văzând ce monstru adusesse pe lume!

— Ta-ra! Ta-ra-ta-ta! Oac! Oac!

— Se oferă treizeci de mii de franci bani gheață cui poate arăta ceva asemănător! În carne și oase!

— Intrați! Mai sunt șase locuri libere! Cele mai bune!

— Intrați, oameni buni! Veți vedea leul de mare înghițind copilul cu sâni!

— Nu costă nici măcar un franc! Nici chiar jumătate de franc! Nici douăzeci și cinci de centime!... Bum! Zdrang! Optsprezece ani! Două sute de kilograme și mult mai multe farmece!

Teatrul Francez și Hidraulic era situat la marginea Pieței Tronului, în stânga cum vii dinspre bulevardul Montreuil: locul era bun duminică, atunci când mulțimea se apropia dinspre barieră, dar nu prea grozav în timpul săptămânii, când vizitatorii erau mai rari și soseau dinspre Paris.

Apa se întoarce mereu în matcă râului: Laroche, acest Rothschild al șarlatanilor, și atotputernica "familie Cocherie", un fel de Operă a bâlciului, ocupau întotdeauna locurile cele mai bune.

Ziua nu fusese norocoasă, în ciuda unui minunat soare de primăvară, iar cerul înnorat prevestea o seară la fel de ghinionistă.

⁵ *Prințul Albert* — soțul reginei Victoria a Marii Britanii (1837-1901). (n.t.)

Doamna Canada, cu părul prins în moațe și purtând pe spinarea ei de elefant o tunică subțire stil Pompadour, bătea în toba cea mare, cu resemnare și melancolie. Colonie-clarinetistul și Poquet-trombonistul, zis Atlas, suflau cu disperare în cumplitele lor instrumente. Saladin, moștenitorul prezumptiv, atingea trianoul în dorul leii. Similor, care căuta zadarnic din ochi niscaiva femeii pe care să le săgeteze cu privirea, agita clopoțelul numai așa, ca să aibă conștiința împăcată. Singur, paiața-Échalot, de o perseverență înduioșătoare, adresa prin porta-voce invitații aducând cumva a mugete, în cuvinte trădând o deznădejde asemănătoare cu cea a colegilor săi.

— De când Parisul, nu s-a văzut așa ceva! strigă el. (În șoptă) Haide, domnișoară Freluche, ce naiba! Bate mai ca lumea în cazanul ăla, altfel n-o s-avem nici un mușteriu! (În porta-voce) Niciodată, niciodată, niciodată nu veți mai întâlni așa minuni! (În șoptă) Mai cu râvnă, doamnă Canada, frumoasa frumoaselor! Puțin nerv, Similor! (Cu voce tare) E ultima reprezentație, unică și irevocabilă, înainte de plecarea marii mașini americane, electrice, pneumatice și agricole spre Portugalia, ale cărei Academii de științe naționale au vrut s-o cerceteze îndeaproape, ca să poată face un raport către domnul Leverrier. (În șoptă) Hai, Colonie! Hai, Poquet! Uite colo trei sătence, pe care le-am putea... și-un artilerist, și-o blondină cu o pisicuță în brațe! (Tare) Frumoasele fântâni din Versailles, urmate de cascada Rinului de la Schaffhaus, cu ambarcațiuni duse de curentul fluviului care-i frontiera naturală a țării. (În șoptă) Încă doi artileriști! Țștia se potrivesc cu cele trei țărăncuțe! Bun! (Cu voce tare) Heloïse și Abélard, cu domnișoara Freluche și tânărul Saladin, elev fruntaș al Conservatorului din Sicilia, insula cucerită de generalul Garibaldi! (În șoptă) Atențiune! Două mame durdulii, împreună cu băiatul de prăvălie al măcelarului! Treci la clopoțel, Amédée! (Cu voce tare) Moartea lui Abel, executată de același artist care va înghiți trei săbii de cavalerie și va sparge șase bolovani pe burta doamnei Canada, prima prestidigitatoare a Observatorului! (În șoptă) Fir-ar să fie! Priviți! Un pair străin al Franței, sau poate negustor de sclavi din colonii! Țșta-i pentru blondină! Dați-i drumul! (Cu voce tare) Dans și acrobații pe sârmă, executate de domnișoara Freluche, unica elevă pe care doamna Saqui a împiedicat-o în ultimul timp să apară în public,

ca urmare a geloziei pe care i-o inspiră! (În porta-voce) Doamna Saqui! Doamna Saqui! Doamna Saqui!

Orice eroism își primește răsplata. Când Échalot se opri, istovit, în fața platformei Teatrului Francez și Hidraulic se adunaseră cel puțin vreo optsprezece gură-cască: trei artileriști, trei țărânci din Picardia, două femei, agățate fiecare de câte un braț al unui tânăr înghesuit între ele; patru sau cinci soldați și cam tot atâția puștani.

Mai era și o tânără blondă, de mâna cu o fetiță adorabilă, de vreo trei anișori; un personaj înalt, cu părul foarte negru, cu pielea încă și mai închisă la culoare, își ațintea ochii întunecați aspra femeii și drăgălașei ei fetițe.

Electrizată de această afluență neașteptată, armata doamnei Canada se învioră subit. Lăncierul polonez își agită energic clopoțelul, aruncând ocheade incendiare spre țărâncuțe, spre cele două grășane, într-un cuvânt, spre tot ce purta fustă.

În condiția umilă pe care i-o rezervase soarta, omul acesta era un autentic tip de Don Juan.

Muzica se dezlănțui și domnișoara Freluche începu să izbească frenetic în tam-tam, în timp ce Échalot scotea prin porta-voce niște urlete ca de tigru.

Din păcate, totul se dovedi în zadar! Cele trei țărâncuțe trecură mai departe, drept care, deși blajină din fire, doamna Canada simți pornirea de-a le strânge de gât, pentru, că odată cu ele se îndepărtau și cei trei artileriști. Cele două cucoane plecară și ele, împreună cu băiatul, urmate de puștanii pe care acest trio îi amuză peste poate. Cei cinci soldați le preluară exemplul; blonda tocmai dădea să pornească în direcție opusă, spre cartierul Saint-Antoine, când fetița spuse, cu un glăscior subțirel și dulce, ca de vrăbiuță:

— Mămico, aș vrea s-o văd pe doamna Saqui!

— Doamna Saqui! Doamna Saqui! Doamna Saqui! răcni Échalot în porta-voce. Doi gologani! Doi gologani! Doi gologani!

Copilă o trase de mâna pe maică-sa, care se opri din mers.

— Pe una am dat-o gata! murmură tânărul Saladin, care urmărea această scenă mută, cu o privire de cunoscător.

Ochii lui Saladin erau destul de frumoși, dar când privea fix, se rotunjeau ca cei ai unei păsări de pradă.

Frumoasă blondă luă fetița în brațe, într-un gest de alintare drăgăstoasă.

— Locuim departe de aici, zise ea, și s-a făcut târziu. Dacă vrei, Petite-Reine⁶, mâine mergem s-o vezi pe dansatoarea pe sârmă de la Podul Austerlitz.

— Nu! răspunse Petite-Reine. Eu vreau azi, și vreau s-o văd pe doamna Saqui!

Maică-sa se supuse, urcând scara șubredă ce ducea spre platformă. Doamna Canada își repezi o mână spre toba mare, în timp ce cu cealaltă începu să lovească o pereche de talgere crăpate, învăluindu-le pe mamă și pe fiică într-o privire de caldă recunoștință. Bună la suflet cum era, mai că-i venea să le sărute.

Avea și de ce, pentru că "pairul străin al Franței" porni pe urmele blondei, trăgându-și pălăria pe ochi. Două domnișoare, despre care nu am pomenit până acum și care păreau să nu aparțină elitei cartierului Saint-Germain, se luară după acest "neguțător de sclavi". După ele intrară trei băieți de prăvălie.

Văzând aceasta, cei cinci soldați se sfătuiră; oriunde mergea toată lumea, se duceau și ei: cu nasul pe sus, cu un aer mirat, cu conștiința curată. Așadar intrară.

Cei trei puști își spuseră: "Se pare că-i vorba de ceva grozav" și se așezară la rând.

— Hei! exclamă tânărul cavaler al celor două grășane. Nu mă luați și pe mine la spectacol?

Cei trei artileriști profitară de ocazie pentru a oferi brațul celor trei țărăncuțe, propunându-le atracțiile acestui teatru la modă.

Era clar că doamna Canada avea de ce să-i fie recunoscătoare micuței Petite-Reine!

— Doi gologani! Doi gologani! Doi gologani! Cumpărați-vă bilete!

Din toate colțurile pieței soseau oile lui Panurge⁷.

— Treceți la rând!

Baraca se umpluse. Échalot, impunător ca un turn, se așază în cele din urmă în fața intrării, de unde întoarse din drum un puștan cu înfățișare insolvabilă, zicând:

⁶ *Petite-Reine* (fr.) — Mica-Regină (n.t.)

⁷ *Oile lui Panurge*: aluzie la un episod din *Gargantua și Pantagruel* de François Rabelais, unde o întreagă turmă de oi s-a aruncat în mare, imitând exemplul uneia dintre ele. (n.t.)

— Nu mai sunt locuri! Dacă aş avea uriaşa sală a Academiei regale de muzică, tinere, n-aş fi obligat să dau cu piciorul la noroc în fiecare zi!

Era plină baraca doamnei Canada, întâia prestidigitatoare a diverselor capitale europene. Plină ochi. Dar cum povestea noastră are drept subiect pe tână blondă care cedase capriciului copilăresc al fetei sale, ne vom ocupa numai de Petite-Reine și de mama ei.

Deoarece intraseră primele, bineînțeles că se aflau în rândul întâi, iar lumină palidă a scenei cădea direct asupra lor. Probabil că niciodată până atunci cele trei lămpi cu ulei, care serveau de rampă, nu-și trimiseseră licăririle fumegânde spre ceva atât de frumos. Copila era adorabilă, iar mama o întrecea în fragilitate și gingășie.

Desigur, cititorul nu și-a închipuit că ne-a trecut prin minte ideea nebună ca de dragul lui să introducem o înaltă doamnă în baraca Teatrului Canada. Doamna Lily — sau cum i se mai spunea în cartierul Mazas, La Gloriette — nu era nici contesă, nici baroană. Aparținea, și încă în mod evident, categoriei oamenilor de rând. Dar ținuta ei era foarte curată și decentă. Îmbrăcămintea fără zorzoane avea atâta modestie și bun gust, ba chiar și o anumită eleganță — deși alcătuită din veșminte sărăcăcioase — încât cu greu putea fi socotită o simplă muncitoare. Își purta haina cu noblețe, și asta fără voia și fără știrea ei. Era "distinsă" în pofida coșulețului care-i atârna de braț, întrucât trebuie spus că venise la bariera Tronului special ca să-și cumpere cina ceva mai ieftin decât în Paris.

Era de o frumusețe atât de directă și de sinceră, încât simpla ei vedere îți umplea inima de bucurie. În această femeie exista o sclipire de viață și tinerețe, ușor umbrită de un vâl de melancolie, care nu-i stătea în fire și care trăda ceva din secretul unei nenorociri îndurate cu demnitate.

De ce era numită La Gloriette? Veți ghici, probabil, atunci când vă voi spune că individul negricios și cu aere de nabab, pe care Échalot îl asemănase cu un neguțator de sclavi, așezat acum nu departe de ea, nu îndrăznise să-i adreseze cuvântul, deși Lily era îmbrăcată într-o rochie sărăcăcioasă din bumbac și lână neagră, cu un șal tot negru, care nu era nici măcar merinos veritabil, și purta o pălărie de tafta, cu luciri arămii.

Nu, nu-i precum credeți: motivul nu era nici măcar expresia ochilor ei negri, aproape tot timpul zâmbitori, dar uneori atât de distanți, în minunat contrast cu părul ei blond.

Într-o dimineață, cu mai mult timp în urmă, pe vremea când Petite-Reine încă nu învățase să facă primii pași, doamna Lily fusese văzută mergând cu trăsura, îmbrăcată în rochie de mătase neagră și purtând pe umeri un șal ce putea foarte bine să fie din cașmir.

Șalul și rochia dispăruseră, iar acea bancă populară care poartă un nume atât de ciudat — "Muntele de pietate" — știa, desigur, ce se întâmplase cu cele două obiecte. Deci motivul nu trebuie căutat nici aici.

Vecinii doamnei Lily îi spuneau "La Gloriette" datorită Justinei, "gloria ei", fiica ei, comoară neprețuită, care avea onoarea de-a fi supranumită "Petite-Reine". De regulă, pentru a stârni bârfa într-un cartier al Parisului, e nevoie ori de avere, ori de talent, ori de viciu. Doamna Lily era foarte săracă. Nu posedă nici un talent recunoscut; trăia singură și retrasă. Și totuși, numai Dumnezeu știe cât se preocupă de ea cartierul în care locuia!

Din când în când, ajungea la urechile oamenilor câte un episod din vreo întâmplare în care ea era eroina principală.

Era de origine foarte umilă — atât de umilă încât mulți se întrebau dacă nu cumva era puțin prințesă...

Ca să călătorim în patria ei, trebuie să traversăm Sena și să urcăm pe bulevardul Hôpital. Dincolo de bariera Italiei exista pe atunci un oraș ciudat, unde locuiau negustori de haine vechi, care-și construiseră case din te miri ce.

Acest oraș avea nenumărate nume. I se spunea Babylon, Pekinul zdrențăroșilor, La Garouille⁸, California sau Valea Cașmirului — la alegere.

Cu patru-cinci ani în urmă, în acest oraș al mizeriei pariziene întotdeauna gata să râdă de ea însăși, trăia o tânără frumoasă ca iubirea, care nu dusesese nicicând un coș în spate, așa ocupată cum era de dimineața până, seara să slujească tradiția Casei-de-Aur.

Casa-de-Aur din Pekinul zdrențăroșilor, cu totul diferită de edificiul cu același nume din Bulevardul Italianilor, era o clădire

⁸ *La Garouille: Vadra (n.t.)*

mare și dărăpănată, construită din oase, noroi, hârtie, cioburi de sticlă și bucăți de lemn. Am citat aici doar materialele de bază; supunând acești pereți unei analize atente, s-ar fi descoperit și altele, de o mare fantezie. Acoperișul era format aproape în întregime din tălpi de la încălțări vechi, dispuse cu artă, precum solzii de pește. Deasupra ușii se găsea scheletul unei pisici, care la vremea ei fusese folosită drept molon⁹ și pe care timpul o disecase corespunzător.

Casa-de-Aur era ținută de Barbe Mahaleur, zisă și Amorul-și-norocul, fostă chitaristă, actualmente proprietară de cabaret, moașă nerecunoscută de Facultatea de Medicină și mamă a negustorilor de haine vechi.

Era o făptură solidă, de vreo cincizeci de ani, croită ca un bărbat și cu obrazul ciupit de vărsat. Avea apucături demne de Ecaterina cea Mare¹⁰ și-și bătea Orlovii cu cruzime. Unul dintre ei reușise totuși, într-un moment de proastă dispoziție, să-i scoată ochiul stâng. Îi mai lipsea și jumătate de nas, despre care se spunea că-i fusese zburată de un alt Potemkin¹¹ — ceea ce nu o împiedica să rămână o femeie frumoasă.

Domnea asupra băștinașilor din Pekinul zdrențăroșilor, fiind admirată și temută. Era respectată și i se cerea să judece diverse pricini. În astfel de ocazii, dovedea o logică destul de complicată, dar echitabilă, după exemplul regelui Solomon¹², dându-și verdictul îndoielnic, de la care i se trăgea faima de jurisconsult.

Cu o mână moșea, cu cealaltă își turna de băut; făcea curte tuturor secăturilor, ba chiar se zice că practică și camăta: 20% dobândă pe lună, 240% pe an. Asta oficial, dar la gura sobei își putea dubla pretențiile față de creditorii mai dubioși, fără prea mari muștrări de conștiință.

⁹ *Molon*: bloc de piatră naturală pentru ziduri, prelucrat pe fața vizibilă și cioplit pe celelalte fețe, pentru a putea fi așezat orizontal. (n.t.)

¹⁰ *Ecaterina cea Mare* (1729-1796) — împărăteasă a Rusiei, soția lui Petru al III-lea. (n.t.)

¹¹ *Grigori Aleksandrovici Potemkin* (1739-1791) — cneaz, om de stat, diplomat și militar rus, favorit și consilier al împărătesei Ecaterina a II-a (cea Mare). (n.t.)

¹² *Solomon* (973-933 î.e.n.) — fiul lui David și rege al statului Israel, înțelepciunea sa fiind proverbială. (n.t.)

Încă își mai ținea chitara într-un ungher. Uneori, când respectul public îi oferea prea mult rachiou de drojdie, înșfăca redutabilul instrument și cânta arii compuse de Jean-Jacques Rousseau la Geneva.

Atunci trebuia fie s-o aplauzi din răspuțeri, fie să-ți iei tălpășița: Barbe Mahaleur nu umbla cu jumătăți de măsură.

În Babylon se găseau destui creduli care să-și închipuie că ea posedă la Paris mai mult de 50.000 de livre rentă, în imobile.

Barbe Mahaleur avea drept sclavă o fetiță sperioasă, care ascundea într-o cascadă năvalnică de păr blond o fețișoară palidă, luminată de doi ochi mari și negri. Toți se mirau că Barbe Mahaleur încă n-o mutilase pe sclava ei, Lily. Nici măcar n-o maltrata prea mult, dar o puneă la muncă zdravănă. Câteodată o numea "fetița mea", alteori "nepoată" și din când în când "bagaboantă".

Printre supușii lui Barbe Mahaleur nici unul nu ajunsese la o concluzie precisă privind legătura existentă între "bagaboantă" și suverană.

Cam tot pe-atunci, deci spre 1847, la palatul Corneille locuia cel mai minunat student care a uluit vreodată țările latine. La vremea aceea, palatul Corneille încă nu avea rival în cartierul școlilor, cât privește bogăția apartamentelor și mesele copioase servite aici. Camerele costau 50 de franci pe lună, iar masa 3,50.

De atunci încoace, prețurile au crescut mult, chiar și în locuri de mai puțină importanță istorică.

Leul latin despre care am vorbit se numea Justin de Vibray. Era de o frumusețe insolentă, pe gustul soldaților și al femeilor: tânăr, voinic, spiritual, generos, bogat și de obârșie nobilă.

Se născuse undeva, în Touraine. Rareori se întâmpla ca acești strălucitori prinți ai tinereții să fie copii ai Parisului. Sosesec în capitală plini de energie și avânt. Parisul le netezește asperitățile, așa cum marea rotunjește colțurile pietrelor. Parisul le ofilește obrazul, îi potolește și-i educă. Parisul le dă acea rotunjime și uniformitate, absolut necesară pentru a se încadra în canoanele vieții obișnuite.

Un notar trebuie în prealabil șlefuit ca un diamant — dar nu cu fațete.

Justin, care era un drac și jumătate, avea triplul talent al Bearnezului¹³, precum și multe altele. Timp de săptămâni și luni întregi, avusese onoarea de-a fi favoritul domnișoarelor studente, ceea ce nu-l împiedicase să-și ia cu succes primele examene. Asta pentru că avea, într-adevăr, stofă! Obținuse rezultate excelente. Putea face față deopotrivă și muncii, și distracțiilor.

Într-o zi, Justin dispăru de la palatul Corneille, de la cursuri și chiar din cartierul Chaumière.

Se mai vorbi despre el pe la vreo trei baluri. La ultimul, se povesti că fusese întâlnit în pădure, alături de o femeie de o frumusețe răpitoare.

Pădurea se găsea departe de Odéon. Era vorba, probabil, de o ducesă, așa încât tinerii își căutară un alt rege al biliardului și-al halbelor.

Dar Justin de Vibray nu ajunsese să fie nici dat uitării, nici înlocuit, căci se petrecu un fapt asemănător celui de după moartea lui Alexandru cel Mare¹⁴: imperiul Prado se dezmembră, iar succesorii lui Justin luptară zadarnic cu amintirea tânărului nostru, atât de brav, atât de blajin, care se bucurase de prietenia tuturor bărbaților și de iubirea tuturor femeilor.

Nu fusese furat de o ducesă.

În ajunul unui examen, Justin ieșise în oraș dimineața devreme, cu "Rogron" sub braț. Avea nevoie de liniște și singurătate. Așadar, în loc să treacă dincolo de gardul grădinii Luxembourg, pornise pe bulevardul Arcueil, prin spatele Observatorului și se cufundase în lectura celor cinci coduri explicate în carte.

Mergea drept înainte, fără să se uite pe unde calcă. După vreo jumătate de oră, ridicând privirea din întâmplare, scoase un strigăt asemănător cu cel al lui Cristofor Columb la vederea ținutului Antilelor: Justin descoperise Babylonul.

O clipă, rămase uluit în fața acestei prodigioase capitale. Parisul, implacabilul bufon, aduce elemente comice chiar și în cea mai neagră mizerie. Acest cuib al sălbaticilor din Paris se

¹³ *Bearnezul* — porecla dată regelui francez Henri al IV-lea (1572-1610). (n.t.)

¹⁴ *Alexandru cel Mare* (356-323 î.e.n.) — rege la Macedoniei, fiul lui Filip al II-lea și discipol al lui Aristotel. Mare strateg, învingător al Perșilor și întemeietor al unui vast imperiu. (n.t.)

înfățișa vesel, cu casele sale fantastice, ale căror locuitori ofereau, la această oră matinală, un tablou de nedescris. Totuși, între cocioabe nu lipsea armonia: acele ruine, vechi de câteva săptămâni, păreau a fi fost construite dintr-o pornire de batjocură grosolană, iar pe străzi mișunau zdrențe ambulante. Se puteau vedea négligé-uri de-ale negustoreselor de haine vechi, care ar fi făcut să-i cadă creionul din mână lui Daumier¹⁵.

Cum Justin rămăsese în admirația excentricităților arhitecturale ale Casei-de-Aur — palatul lui Barbe Mahaleur — se întâmpla ca tocmai atunci aceasta să-și facă apariția, pe jumătate dezbrăcată, fără nimic care să-i acopere înspăimântătoarele farmece trupești, în afară de-o batistă zdrențuită. Pe părul cărunt și zbârlit stătea într-o rână un chipiu, iar picioarele-i herculeene erau învelite cast cu o cârpă legată în jurul șalelor.

O strigă pe Lily cu un glas de trâmbiță spartă. Justin așteptă, închipuindu-și că va avea de-a face cu o făptură și mai grotescă.

Fetița care apăru în prag, într-o rochie ponosită, de pânză subțire și destrămată, purta la gât un batic decolorat și zdrențuit ca o dantelă; vederea ei îl făcu să-i înghețe râsul pe buze.

Și totuși, copila zâmbea. Cu siguranță că nu nutrea nici speranță într-un trai mai bun, nici dorința de a-și schimba cursul vieții.

Dar era atât de frumoasă, încât lui Justin i se strânse inima.

Barbe Mahaleur o pocni zdravăn peste obraz, în chip de mângâiere, apoi îi puse în palmă patru gologani, zicând:

— Du-te să-mi cumperi niște ibrișin, văcuțo!

Aceste ultime cuvinte sunau dulce, ca o alintare.

"Ibrișinul", numit și "morcov dublu", este cel mai tare tutun de prizat. Barbe Mahaleur era preocupată numai de propriile-i fălci.

Lily plecă în fugă. Nu se știe de ce, dar Justin se luă după ea.

Desigur, nu avea pretenția să intre în vorbă cu fetița cea zdrențăroasă, cu "văcuța". Departe de el gândul!

¹⁵ *Honoré Daumier* (1808-1879) — pictor, gravor și sculptor francez, maestru al caricaturii politice. (n.t.)

Ca să ajungă în calea Italiei, trebuia urmat un drum lung și întortocheat, mărginit de ziduri înalte, fără ferestre, care nu erau altceva decât spatele clădirilor aparținând unor uzine. Două persoane de statură normală abia s-ar fi putut strecura una pe lângă alta prin acest defileu.

La jumătatea drumului, Lily se întâlnește față în față cu un frumos negustor de haine vechi, în ținută de gală, cu cârligul în mână și coșul în spate. Era Payoux, zis și Laleaua-Venerei, având onoarea de-a fi cel mai recent favorit cu drepturi depline al lui Barbe Mahaleur. Omul se întorcea de la treburi, ținând în mână o sticlă cu vin de Chambertin, de treizeci de centime.

— la te uita! exclamă el, virându-și cârligul în coș. Mielușica! De mult sunt cu ochii pe tine! Ce-ar fi să ne distrăm puțin?

Nu-i trebuia decât să deschidă brațele, ca să-i blocheze trecerea. Lily vru să se tragă înapoi, dar el o înșfăcă și-o sărută apăsător pe gură.

După care scoase un strigăt și căzu la pământ, fără cunoștință.

Justin îl doborâse cu o singură lovitură de pumn.

De ce această violență fără rost? Iată un lucru pe care Rogron, cel care se înverșuna să explice orice, nu l-ar fi putut lămuri.

Justin îl trântise premeditat, iar acum rămăsese mai năucit decât criminalul care-i zăcea la picioare.

Era palid, dar tâmpilele îi zvâcneau. Vedea roșu în fața ochilor. Își frecă pleoapele, ca să-și limpezească privirea.

Cu Rogron sub braț, se trezi între omul care se prăvălise ca un bou pocnit cu măciuca în moalele capului și fetița care leșinase întocmai ca o domnișoară îmbrăcată în muselină albă.

Dar leșinurile domnișoarelor în muselină albă durează mult. Cel al lui Lily nu ținu decât o jumătate de minut. Fata deschise ochii ei frumoși, îl privi pe Payoux zăcând în noroi, apoi pe Justin și-i zise, surâzând:

— Tare mi-a fost frică! Mulțumesc!

Avea un glas dulce, cu vibrație gravă și adâncă.

Pe Justin îl cuprinse o vagă tulburare. Gândul îi zbura, ca într-un fel de beție. Abia dacă-și dădea seama cum ajunsese în miezul acestei aventuri ridicele și imposibile, dar spuse:

— Vrei să vii cu mine?

— Da, răspunse fără ezitare Lily.

Răspunsul ei nu-l șocă pe Justin. Într-adevăr, ochii fetei rămăseseră ațintiți asupra lui, cu limpezimea unei priviri de înger.

Justin porni înainte. Ea îl urmă cu pas grăbit și grațios.

Trecu o trăsură, Justin o opri și deschise portiera.

— Unde mergem? întrebă Lily, sărind pe scara trăsurii.

Birjarul râdea cu subînțeleles.

— Nu știu, răspunse Justin, roșind de rușine.

Lily urmă exemplul omului de pe capră, începând să râdă, apoi adăugă:

— O ghicitoare în cărți mi-a prezis că voi pleca de-aici, și iată că plec. De altfel, prea mi-era frică de Payoux.

Justin urcă și el în trăsură, după ce-i dădu birjarului adresa.

Când se așeză lângă ea, se simți îngrozitor de stânjenit. Departe de a-l liniști, surprinzătorul calm al lui Lily îi sporea frământarea.

— Așa deci! zise ea, de îndată ce caii se urniră din loc. E prima oară când merg cu trăsura.

Apoi, ca și cum ar fi vrut să-l aducă pe Justin în culmea disperării, urmă:

— Niciodată nu mi se dă voie să urc în omnibuz.

Capitolul III - Un hohot de râs

Cea mai mare prăpastie săpată din orgoliu său interes între două ființe omenești este, desigur, cea dintre albi și negrii din colonii. Emancipând negrii, America cea liberă a adâncit prăpastia dintre ei și albi, transformând-o în abis. În nici o țară din lume nu-i atât de maltratat "lemnul de abanos" ca în statele aboliționiste ale Americii.

Ei bine! Europa, deși obișnuită cu insolențele hiperaristocratice ale acestor democrați, într-o zi a scos un strigăt indignat, citind povestea sărmaneii negrese din New York, azvârlita afară din omnibuz prin brutalitatea unei jumătăți de duzină de filantropi.

Pentru că ticăloșii ăștia de yankei oferă explicații. Întotdeauna au curajul opiniei. Aruncând-o pe trotuar pe biata femeie, care era gravidă și în cădere se lovise îngrozitor, ei au stabilit această distincție, tipic americană:

"Vrem că negrii să fie liberi, dar nu să polueze aerul dintr-un mijloc de transport în comun, în care călătoresc și albi!"

Iată un popor simpatic și de o logică imbatabilă!

La noi, omnibuzul — credincios numelui său — acceptă pe toată lumea, chiar și pe cucoanele cu căței. Ospitalitatea lui nu se oprește decât la limitele trasate de poliție și desigur, conductorii înclină mai curând să încalce regulamentul care condamnă necuviințele, căci s-au întâlnit și cazuri de asfixie.

De exemplu, se permite accesul vânzătoarelor de pește.

Fraza rostită de Lily fără urmă de stânjeneală — "Conductorii de omnibuz nu-mi dau voie să mă urc!" — era o mărturisire atât de dureroasă, o renunțare atât de cumplită, încât pe Justin îl trecură fiorii.

O privi pe această făptură, ale cărei veșminte, mai obscene decât însăși goliciunea, intrau în categoria lucrurilor "care incomodează pe călători". Îi veni să sară din trăsură.

Fata zâmbea. Surâsul îi dezvelea dinții ca perlele.

Și prin toate zdrențele, frumusețea-i neasemuită emana acel parfum al pudorii pline de mândrie pe care o degajă capodoperele de artă și minunile create de mâna lui Dumnezeu: ceva ciudat, jignitor, aproape divin.

— Știu să citesc, zise ea dintr-o dată, într-o pornire de orgoliu copilăresc, de parcă ar fi intuit că trebuia să-și pledeze cauza. Știu să cânt și să cos. Găsiți că vorbesc incorect?

— Vorbești bine... chiar foarte bine, murmură Justin la întâmplare.

— Ah! exclamă ea. La noi sunt oameni veniți de departe — și de foarte sus. Cea care m-a învățat să citesc spunea uneori, când vedea femei frumoase trecând în caleașcă: "Uite-o pe Berthe!", "Uite-o pe Marie!" Fuseseră elevele ei, la vremea când condusesse un mare pension de domnișoare în cartierul Saint-Germain. Acum moare de foame, pentru că bea de stinge. În fiecare zi am dat de pomană câte un gologan abatelui, un bătrân pe jumătate nebun, dar foarte învățat, care atunci când e beat, se bate cu pumnii în piept și plânge... Ghicitoarea în cărți mi-a spus că-mi trebuie doar o bluză, o rochie, o fustă, cizmulițe

și mânuși, ca să mă duc la un director de teatru care-mi va da să învăț roluri, și-atunci voi avea bani cât voi pofti.

— Vorbești bine, repetă Justin, dus pe gânduri.

— Ce-aveți de gând cu mine? Întrebă deodată Lily.

În loc să-i răspundă, Justin întrebă la rândul său:

— Așadar, m-ai urmat din cauza vorbelor ghicitoare?

— Sigur! replică ea. Și-am să vă iubesc mult dacă mă veți ajuta să-mi aflu norocul!

Auzind acestea, Justin se simți mai ușurat. Nu vom afirma că era îndrăgostit: asta ar însemna prea mult și totodată prea puțin. Acționase sub impulsul unui soi de nebunie lucidă și conștientă de sine. Se arată deci mulțumit că avea un motiv să scape de această obsesie.

— Ai vrea să fii bogată, zise el.

— Nu pentru mine, răspunse iute tânăra. Pentru fetița mea.

— Ești mamă... deja! exclamă, uluit, studentul.

Lily izbucni în râs.

— Nu, nu! protestă ea. Încă n-am copil... dar mă voi căsători, ca să am o fetiță, pe care-am s-o ador.

Acest ultim cuvânt fu rostit cu o patimă stranie și Justin își coborî privirea în fața luminii care se aprinsese în ochii mari și negri ai feței.

Era incredibil de frumoasă.

Urmară câteva clipe de tăcere. Când Justin începu din nou să vorbească, glasul îi tremura:

— Lily, spuse el. Nici nu vreau și nici nu pot să fac ceva pentru tine. Dar am să-ți dau ce-ți trebuie, ca să te duci la un director de teatru, așa cum îți dorești.

Ea îl întrerupse, bătând din palme.

— Chiar acum?

Justin își scoase din buzunar portofelul, în care se găseau trei bancnote de o sută de franci. Chiar în ajun primise bursa.

O asemenea aventură nu putea avea decât un singur deznodământ: pomană.

Justin repetă:

— Chiar acum!

Și puse cele trei bancnote de câte o sută de franci pe genunchii fetei.

Acolo, în orașul negustorilor de haine vechi, nimic nu-i mai bine cunoscut decât o bancnotă. E drept că nu se întâlnesc prea

des, dar se vorbește despre ele neîncetat. Visul și poezia acestei meserii e să găsești o bancnotă!

Trăsura trecu la trap de-a lungul cheiului pustiu, prin fața clădirii Hôtel-Dieu. Obrajii lui Lily ardeau ca focul. Inima îi bătea nebunește. Genele lungi și întoarse nu-i puteau ascunde cu totul flacăra din privire. Justin făcu birjarului semn să oprească. Lily sări din trăsură și-o luă la fugă.

Birjarul izbucni din nou în râs. Se pricepea la oameni.

Cât despre studentul nostru, el rămăsese de-a dreptul năucit. Apoi însă își frecă mâinile mulțumit, întrebându-se totuși: — Oare de ce i-am dat toate trei bancnotele?

Era absurd! La Paris nu existau nici măcar zece milionari capabili de un asemenea gest.

Justin suspină adânc, dar nu fiindcă s-ar fi căit pentru generozitatea de care dăduse dovadă.

În mintea să se ivise imaginea tinerei Lily, complet schimbată de noile veșminte pe care le putea cumpăra cu cele trei bancnote.

Trei sute de franci ar fi fost prea puțin ca să îmbrace o contesă sau chiar și o mic-burgheză; acești bani ajungeau însă pentru a da strălucire unei acrobate de bâlci sau a înveșmânta decent o fetiță.

Birjarul păstră același aer batjocoritor până ce-și încasă prețul cursei, la poarta casei lui Justin.

Acesta urcă în odaia lui, care i se păru tristă și pustie. Simțea în suflet o durere ascuțită, ca la despărțirea de un vechi și bun prieten.

Nu stătuse împreună cu Lily mai mult de o jumătate de oră.

Se aruncă pe pat, visător și mai vlăguit decât după o orgie în toată regula. Nu încercă nici măcar să se refugieze în studiu. Rogron greșise. Examenul fu dat uitării.

Această insulă a tinereții, Cartierul Latin, e plină de fete frumoase și vesele, deși tot aici le poți întâlni pe cele mai urâte și mai păcătoase din lume. Justin nu trebuia decât să aleagă dintre cele mai drăguțe și mai nebunatic. Încercă zadarnic să evoce chipurile zâmbitoare ale dansatoarelor lui preferate. Prin față îi trecea iar și iar strania frumusețe a tinerei Lily, cu trupul pe jumătate dezgolit.

Îi vedea rochia sărăcăcioasă și mai mult decât ponosită, care învelea dezvelind liniile perfecte ale unei siluete de nimfă

antică. Vedea ochii ei mari și negri, cu priviri în același timp îndrăznețe și timide, fruntea dumnezeiască, pierdută sub bogăția părului auriu, revărsat pe umeri.

Fugise ca o mică sălbăticiune, fără să-i mulțumească, asemeni unui câine căruia i s-ar fi azvârlit un os.

Totul era bizar și fără sens în această aventură, care-i lăsa o senzație de prăbușire.

Și, lucru de necrezut, din această durere morală, amestecată cu rușine și un soi de dezgust, se țesea un vis luminos și suav.

Justin avea o mamă, nobilă și bună, pe care o iubea și care-i privea cu îngăduință capriciile de copil. Ca orice altă mamă, accepta acel proverb de netăgăduit: "Tinerețea trebuie să-și facă cheful". Se temea numai de legăturile ceva mai serioase care ar fi putut avea urmări în viitor.

Până în acest moment, Justin, preocupat de visele-i trandafirii, nu se gândise la mama lui nici măcar o clipă.

Acum însă, îi apără în minte imaginea mamei. De ce azi și nu ieri? De ce, fiind vorba de cea mai nebună și mai trecătoare dintre toate nebuniile?

Desigur, aventura putea fi în cel mai rău caz ridicolă, dar cel puțin nu era periculoasă. Justin aruncase unei cerșetoare o pomană ceva mai mare decât s-ar fi convenit. Dar atât și nimic mai mult. Singurul care avea de suferit era bugetul lui. Pe fată însă, n-o va mai întâlni niciodată. Putea pune prinsoare pe o sută contra unu! Doar tânăra nu se ostenise nici măcar să-l întrebe cum îl cheamă!

Trecu și ora prânzului, dar Justin rămase lungit în pat, ca un bolnav. Și chiar era bolnav: avea febră și de fiecare dată când auzea pași pe scări, inima îi zvâcnea dureros.

Nu se întrebă dacă o iubea pe domnișoara Lily. Credeți-mă, dacă cel mai bun prieten al lui ar fi aflat întâmplător de ispravă și ar fi râs de el, spunându-i că o iubește pe domnișoara Lily, s-ar fi pomenit pe negândite cu o pereche de palme. Justin era iute de mână.

N-o iubea! Fiecare om poate avea zilele lui proaste și nimeni nu-i vinovat pentru un acces de febră.

La ora mesei, Justin se îmbracă și ieși. Făcu un efort bărbătesc, luptând cu sine însuși, și se scutură de starea de apatie, ca un tânăr curajos ce era.

În clipa în care ieși în stradă, scoase un țipăt puternic, cât pe-aci să cadă pe spate.

În fața lui se afla o tânără îmbrăcată în negru, de o simplitate elegantă și încântătoare.

Surâdea, arătându-și dinții ca perlele, iar buzele acelea trandafirii erau ale frumoasei Lily!

— Cum îmi stă? întrebă ea.

Justin o găsea adorabilă. Dar nu scoase nici o vorbă.

Ea adăugă:

— Am auzit când i-ați dat adresa birjarului, dar nu știam cum vă cheamă... de cine să întreb pe portar. Vă aștept de la amiază.

— De șase ore!... murmură Justin.

— Oh! exclamă ea. V-aș fi așteptat și șase zile, sau chiar mai mult. N-am apucat să vă mulțumesc.

A doua zi de dimineață, Justin de Vibray, prințul tinereții studioase, își lepădă sceptrul, abandonându-și curtea.

* * *

Nu departe de Saint-Denis, chiar lângă Enghien, există un sătuc încântător, ale cărui case cu grădini pline de flori se oglindesc în apele Senei. Aproape că mă tem să-l recomand parizienilor ca loc de agrement duminical, întrucât până acum patronii de cârciumi l-au respectat. Satul se numește Épinay. Ultima oară când l-am admirat, traversând câmpia Gennevilliers, am văzut trei cabarete noi-nouțe și două hornuri fumegânde, Dumnezeu să-l aibă în paza sa!

În 1847, satul se afla la douăzeci de leghe de Asnières.

Tinerilor li se spunea "domnul și doamna Justin" sau "tinerii căsătoriți". Erau atât de buni și de frumoși, încât îi îndrăgise toată lumea. Se bucurau de afecțiunea și respectul tuturor.

Înainte de sfârșitul anului, sătenii participară la un botez. În grădina plină de trandafiri, care cobora până la malul apei, își făcu apariția o fată solidă, cu un cărucior ca de păpuși, de unde surâdea o fetiță drăgălașă.

Când căruciorul se oprea în loc, se iveau Lily, atrasă de plânsetul fetiței, dornică de lapte.

După alte trei luni, începură să cadă frunzele. Tufele de trandafiri își pierduseră florile. Justin devenise trist. Într-o zi, Lily plânse.

Justin se întoarse la Paris. Nu pentru a se despărți de Lily. Dimpotrivă, acum Lily avea rochii și mai frumoase, bijuterii și dantele, șaluri de cașmir. Iar Justin făcuse o groază de datorii.

Lily regreta pălăria mare de pai, care o ferea de soarele din Épinay, și vesela ei îmbrăcămintă rustică, ce-i stătea atât de bine, deși o costase așa de puțin. Justin voia ca soția lui să fie admirată. Parisul o contemplă timp de trei luni. Justin era dator 20.000 de franci, iar Lily nu mai zâmbea decât spre fetița din leagăn.

Niciodată nu primise scrisori de la Justin, pentru că erau tot timpul împreună. Într-o zi primi un plic, al cărui scris făcu să i se strângă inima de teamă. Era de la Justin. Oare de ce-i scria?

Iată ce scria Justin în acea scrisoare:

"Mama mea a venit să mă caute. Pe curând. N-aș putea trăi nicicând fără tine."

La început îi fu greu să înțeleagă. Dar când pricepu, se culcă, bolnavă, lângă leagănul fetiței.

La început, Justin îi scrisese des, făgăduind să se întoarcă repede, apoi scrisorile deveniră tot mai rare, până ce încetară cu totul.

Când Lily se mută într-o odăiță sărăcăcioasă din cartierul Mazas, fetița împlinise doi ani. De cincisprezece luni nu mai avea nici o veste de la Justin. De un an muncea ca să-și câștige pâinea, vânzând din când câte o bijuterie sau un obiect de toaletă.

Justine, fetița — Petite-Reine, cum îi spuneau vecinii — era întotdeauna îmbrăcată ca o mică prințesă.

În primăvara anului 1852, Lily ajunsese din nou în cea mai neagră mizerie, lucru pe care îmbrăcămintea ei îl trăda fără putință de îndoială, în timp ce Petite-Reine nu era încă atinsă de sărăcie.

Datorită fetiței, vecinii — cuprinși de acel respect vesel și surâzător care e o calitate a parizienilor — o numeau pe Lily "La Gloriette".

În această poreclă se ghicea un strop de ironie, dar și multă compătimire pentru excesiva ei iubire maternă.

La Gloriette și Petite-Reine erau cunoscute pe ambele maluri ale Senei. Lumea le știa și în Jardin des Plantes, unde Lily își ducea fetița să se joace, atunci când nu avea de lucru. Cu toată deosebirea dintre hainele lor, care miră pe toată lumea, un lucru era mai presus de orice îndoială: deși una dintre ele era eleganța personificată, iar cealaltă arăta mai curând a servitoare, nu putea fi vorba decât de mamă și copil. Și lumea le iubea așa cum erau.

Să ne întoarcem, totuși, la baraca doamnei Canada, unde le-am lăsat pe Lily și pe Petite-Reine, ca să le depănăm povestea... Oamenii din cartierul Mazas cunoșteau și ei aceste amănunte, afară de faptul că Lily își petrecuse copilăria printre negustorii de haine vechi și că avusese o legătură cu Justin.

La urma urmei, astfel de povești se aseamănă întotdeauna.

Petite-Reine nu-și mai încăpea în piele de bucurie. Era prima oară când mergea la spectacol, iar acesta era nemaipomenit.

Ca și când ar fi vrut să le mulțumească pentru că deschiseseră gustul "publicului" pentru reprezentație, doamna Canada scoase din program luptă dreaptă, exercițiul cu tunul, numărul cu acrobatul care ținea 300 de livre între dinții lui stricați și în general, tot ce-ar fi riscat să n-o amuze pe mica ei Providență.

Dimpotrivă, introduse numărul cu marionetele, pe cel cu figurile de ceară și jonglă ea însăși cu bile de aramă, cu pumnale și salatiere — pentru că avea o mulțime de talente.

Dar ceea ce o încânta pe fetiță peste măsură fu dansul domnișoarei Freluche, care execută vreo duzină de sărituri pe sârmă și, contrar obiceiului, își termină numărul fără să cadă nici măcar o singură dată.

Petite-Reine aplaudă cu mânuțele ei micuțe și înmănușate. În baracă, toată lumea o privea admirativ: făcea parte din spectacol.

Și de pe scenă o privea cineva: ochii rotunzi ai tânărului Saladin o fixau cu o expresie stranie. Nu l-ați uitat pe Saladin, băiatul cu triunghiul.

Acest Saladin era oarecum stăpân în teatrul doamnei Canada, deși vajnica femeie îl detesta din toată inima. Ba chiar

se temea de el. După părerea ei, "țâncul" ăsta era în stare de orice.

Însă Saladin se bucura de protecția lui Similor, tatăl său, care-l cotonogea; se bucura, mai ales, de protecția lui Échalot, care-i fusese doică. Saladin îi domina pe ceilalți printr-o inteligență cu adevărat superioară mediului în care trăia și prin caracterul său ciudat: uneori blând, alteori năvalnic.

Știa să-și onduleze trupul mai bine ca un șarpe și să surâdă mai abitir ca o femeie. Când se înfuria, privirea ochilor lui rotunzi devenea rece și tăioasă ca o lamă de oțel.

Prin viciile pe care le avea, era deja bărbat; păstrase însă slăbiciunile unui copil. Așadar, îl cuprinsese invidia pentru succesul domnișoarei Freluche, sau mai curând pentru impresia produsă de numărul ei asupra fetei pe care el o urmărea cu o atenție ieșită din comun.

La rândul său, vru s-o impresioneze.

Deși doamna Canada scosese din program numărul lui, ca să n-o sperie pe Petite-Reine (și ca să termine mai repede, căci se apropia ora cinei și supa de varză era gata), Saladin — fără vestă, îmbrăcat numai într-un maieu strâns pe corp și împodobit cu paiete — se repezi în scenă, agitând un iatagan.

Era cam plăpând, însă foarte frumos clădit, iar chipul său palid se detașa, alb ca marmura, dintre buclele negre.

Freluche îl găsea frumos ca un zeu.

Saladin apăru în scenă, sigur pe sine, și-și propti vârful iataganului în gâtlee, plin de orgoliu, savurându-și dinainte triumful.

Dar Petite-Reine scoase un țipăt ascuțit și-și acoperi ochii cu palmele, zicând:

— E urât! Nu vreau să-l văd! Mamă, hai să plecăm de-aici!

Saladin se opri, aruncându-i fetei o privire care nu era câtuși de puțin cea a unui copil.

— Înghițitorul de săbii și-a ratat numărul! strigă un puștan.

Cele două grășane îi luară apărarea:

— Hai, băiete, dă-i înainte! Nu-ți fie teamă!

— Se știe bine, vorbi unul dintre soldați, că iataganele și săbiile astea de se-nghit sunt din cauciuc.

Saladin agită spada, ca să se vadă că-i din fier. Din palid, obrazul i se făcuse de-a dreptul livid.

— Hai, mamă! Hai să plecăm! o rugă Petite-Reine, plângând. Mi-e frică!

Sumbrul personaj pe care Échalot îl caracterizase drept "pair străin al Franței" schiță un gest impunător, spunând:

— Destul!

— Ai terminat, Baraba? chiui puștanul.

— Hai, înghite-l! strigară țărăncuțele.

— Nu-l înghiți! ordonă din culise doamna Canada.

— Să-l înghită!

— Ba să nu-l înghită!

— Marseilleza!

— Gura!

— Sirop de migdale, limonadă, bere!

În vreme ce Petite-Reine, înspăimântată, își ascundea capul la pieptul mamei sale, peste tot acest tărăboi din sală se înalță un uriaș hohot de râs, inundând scena. Spectatorii și saltimbancii râdeau cu lacrimi, privindu-l pe Saladin, care înțepenise locului, verde la față de turbare și rușine.

Scena dură destul de mult.

Când Saladin își deschise pleoapele, avea ochii injectați, ca aceia ai păsărilor de pradă.

Mai întâi se uită spre public, apoi spre Petite-Reine, și dispăru, urmărit până în culise de acel formidabil hohot de râs, care avea să schimbe trei destine.

Capitolul IV - Cafeaua neagră

— Totdeauna vrei să faci după capul tău, țâncule! îi zise doamna Canada lui Saladin, care se întorsese în culise, cu sprâncenele încruntate și capul în piept.

— Înghițitul săbiilor, spuse sentențios Similor, este un truc care plăcea mult strămoșilor noștri. Acum însă s-a demodat, la fel ca trubadurii, chitarele și comedia.

— Sigur, Amédée! exclamă compătimitor Échalot. Tu n-ai fi niciodată în stare să-i spui copilului o vorbă bună. A greșit că n-a ascultat-o pe doamna Canada, care reprezintă aici autoritatea.

Însă în ce privește talentul, nu-s mulți artiști de bâlci înzestrați de Providență așa ca el, fără a mai pune la socoteală educația!

Saladin privi cu aceiași ochi rotunzi, obraznici și disprețuitori spre cei care-l atacau, ca și spre cei care-l apărau.

Își puse din nou vesta, își aprinse pipa și ieși, fără o vorbă.

Odată ajuns afară, înconjură baracă, până descoperi o crăpătură mare între scânduri.

Își apropie ochiul de ea și privi spre Petite-Reine. Nu dădu nici o atenție ploii care tocmai începuse să cadă.

— Așa deci! zise el după vreo câteva minute. Va să zică sunt urât! Ia te uită, păpușica! S-a speriat de mine! Acum că nu mă mai vede, a început din nou să râdă. Buuun!

Reprezentăția se apropia de sfârșit. La drept vorbind, merita din plin cei doi gologani. Colonie, clarinetistul, se înfățișase în postură de uriaș. Atlas, cocoșatul, dansase un dans comic, iar doamna Canada interpretase rolul unei mame cu mai mulți copii. Spectacolul se încheie cu minunile hidraulice, care erau de fapt umbre chinezești.

Când Lily plecă împreună cu Petite-Reine, aflată în culmea încântării, afară plouă cu găleata. "Pairul străin al Franței" avusese poate de gând să-și ofere serviciile, dar cineva i-o luă înainte.

— Aveți nevoie de o trăsură, frumoasă doamnă? o întâmpina chiar la ieșire un tânăr în veston, care-și duse cu eleganță mâna la fesul său grecesc.

Lily aruncă o privire îngrijorată spre rochița fetei. Petite-Reine spuse:

— Ce drăguț e domnul acesta!

La un semn al lui Lily, tânărul coborî dintr-un salt cele câteva trepte. Era intrigantul Saladin, care se întoarse în două minute, însoțit de-o birjă.

Lily îi mulțumi și urcă în trăsură, iar Petite-Reine îi zâmbi prin geamul portierei.

— Unde mergeți? întrebă Saladin.

— Strada Lacuée numărul 5, piața Mazas.

Saladin se întoarse spre birjar și repetă:

— Strada Lacuée numărul 5, piața Mazas.

Reveni gânditor în baracă, unde doamna Canada aranja deja, chiar în mijlocul scenei, o tăblie de ușă veche, peste două capre de lemn.

Aceasta era masa pe care se servea supa de varză.

Se aşezară în jurul mesei cu toţii: directoarea şi statul ei major pe scaune, iar ceilalţi care cum apucară, pe jos, pe tobe, pe o tăbliţă de ardezie sprijinită pe patru sticle.

Fiecare primi câte o porţie bună de zeamă.

Supa reprezenta masa reglementară, oferită de guvern.

În afară de supă, administraţia nu le mai datora nimic, însă fiecare avea dreptul imprescriptibil de a-şi procura el însuşi orice altă trufanda, în funcţie de economii.

Astfel, cocoşatul ronţăia prăjiturile "Arlechin", în valoare de doi gologani, pe care şi le cumpărase încă de dimineaţă, mergând pe jos în strada Sèvres, unde aceste dulciuri erau foarte gustoase şi nu prea scumpe; Colonie devora o jumătate de pâine soldăţească, unsă cu grăsime de la prăjit, iar domnişoara Freluche consuma o uriaşă brioşă, muşcând în acelaşi timp şi dintr-o ceapă crudă.

Întotdeauna, la cucoane pofta de mâncare merge mână în mână cu eleganţa.

Statul major, compus din doamna Canada, Échalot, Similor şi Saladin — care trecea drept moştenitorul prezumptiv al antreprizei — urma să-şi împartă delicatesele de pe fundul oalei: o bucătică de slănină, patru cozi de oaie, un cânat şi varză.

Similor — spirit sclipitor, dar egoist — avea nişte vin într-un ulcior de Vichy. Nu oferi nimănui de băut. Dimpotrivă, Échalot, înarmat cu o sticlă de cidru de patru gologani, îi turnă doamnei Canada, apoi lui Saladin, care nici măcar nu-i mulţumi.

Teatrul Francez şi Hidraulic era o firmă respectabilă. În afară de baracă — ale cărei scânduri mâncate de carii lăsau să treacă nestingherite şi viforniţe, şi ploi — existau şi câteva bănci ce abia se mai ţineau pe picioare, o tobă, un clarinet, un trombon, umbre chinezeşti şi alte soiuri de mobilier industrial, alături de care zăceau săbiile lui Saladin şi sârmă domnişoarei Freluche. Tot aici se găsea o trăsură enormă, un fel de rulotă, în care călătorea tot acest calabalâc, precum şi o mârtoagă jalnică, având misiunea de-a trage după ea rulota. Patrupedul se numea Sapajou.

Încă n-am vorbit de tabloul găurit ca o spumuitoare, purtând semnătura ilustră a lui Inimă-de-Oţel.

Deseori, doamnei Canada îi plăcea să spună:

— Dac-ar trebui să-l cumpăr, n-aș plăti nici măcar o sută de gologani, dar pânda valorează trei mii de franci.

Ruinele au și ele o valoare sentimentală.

Ploaia pusese capăt reprezentațiilor din acea seară. Când se sfârși masa, doamna Canada spuse:

— *Campo!* Acum fiecare-și poate vedea de-ale lui! Vă rog numai să vă întoarceți devreme, dat fiind că mâine în zori începem să împachetăm.

— Unde plecăm? Întrebă Colonie.

— Dacă cineva vrea să te tragă de limbă în privința asta, răspunse cu mândrie directoarea, să-i spui că habar n-ai, dobitocule!

Subordonații doamnei Canada se răspândiră care încotro, fiecare mergând să-și vadă de treburile lui.

La Paris, viciul n-are preț. Astfel de oameni sunt săraci ca lov și totuși au vicii. Înțelegeți? Beau, joacă pe bani, întrețin legături amoroase. Cum! Colonie? Bineînțeles! La fel și Atlas (Poquet, poreclit Atlas) cocoșatul! Trombonistul! Cel care pentru douăzeci de gologani era gata să-și vândă și sângele din vine!

Poquet avea o amantă!

Undeva, în inima necunoscutului, există văgăuni afumate, în care domnește o căldură umedă și un aer înăbușitor, unde dumneavoastră, doamnă, ați sucomba în câteva secunde, dar unde alții se distrează la fel de bine (de nu chiar și mai și!) decât la dumneavoastră acasă.

Aici găsești o eleganță relativă, un gen de rafinament care aproape te înspăimântă, alături de galanterie și umor.

Se trăiește, se agață, se iubește, se înșeală la fel ca în anturajul dumneavoastră; și aceasta este o lume, o lume adevărată! Ia uitați-vă! Amanta trombonistului cocoșat azvârle pe sub masă câte o lovitură de picior, gata-gata să jupoaie pielea de pe picioaroangele lui Colonie, care e idiot — dar uriaș!

Vedeți bine că e o lume!

Similar ar fi roșit să se coboare atât de jos. Câștigă cu regularitate prima miză la cărți, într-o cârciumioară de la barieră, după care începea să facă datorii.

Nimeni nu știa unde se ducea Saladin.

Domnișoara Freluche se plimba ca Diogene¹⁶, dar fără lumânare.

Astăzi însă, domnișoara Freluche și Saladin rămăseseră în baracă.

Saladin era la fel de gânditor, iar domnișoara Freluche pică de somn.

Doamna Canada și Échalot al ei, oameni la casa lor, se retraseră în apartamentul propriu. Se culcau în rulota cea mare, la fel ca Similor și Saladin. Odaia lor, largă și lungă cât spațiul a două sicrie, se putea încuia pe dinăuntru. Ceea ce și făcură.

De altfel, păreau foarte fericiți înăuntru. Erau oameni cumsecade și țineau unul la altul.

— Amandine, îi zise Échalot, trebuie să stăm de vorbă și să facem niște socoteli. Dar dacă n-am renunța, totuși, la cafeaua neagră extra, fără ca asta să devină un obicei?

— Pofticiosule! replică doamna Canada, căreia îi lăsa deja gura apă. Bine, de acord cu cafeaua.

Prepararea cafelei este o artă eminamente pariziană. Pentru aceasta dispunem de ustensile ingenioase și încântătoare, niște bijuterii, prin care se vede apa dând în clocot în clipa în care se impregnează de aromă cafelei preferate. Am văzut și mâini savante, și mâini delicate, atingând cafetiera.

Să vedem cum își făcea cafeaua doamna Canada.

În timp ce Échalot număra gologani și alte monede dintr-o punguță de piele, notând cifrele pe o hârtie unsuroasă, Amandine deschise cufărul, de unde scoase o foaie de varză, pe care se afla o cantitate apreciabilă din acel mortar compact numit "zaț" — ceea ce chelnerii din cafenele revând clienților mai puțin favorizați de soartă.

În treacăt fie spus, acest "zaț" mai fusese folosit de două ori.

Doamna Canada își înfipse degetele în el, de parcă ar fi fost ghips.

Îl puse într-o crăticioară, împreună cu o ceapă arsă, puțin piper și un cățel de usturoi. Sub crăticioară aprinse o sobiță schioapă, apoi, turnând două pahare de apă peste toată această

¹⁶ *Diogene din Sinope* (412-323 î.e.n.) — filozof cinic grec. Potrivit legendei, locuia într-un butoi și umbla ziua cu lumânarea aprinsă, în căutarea unui "om". (n.t.)

tocană, începu s-o amestece cu aceeași lingură de lemn cu care spumuisese supa.

Cu siguranță că spartanii n-ar fi râvnit să guste din această zeamă, dar de îndată ce căldura focului făcu să se înalțe primii aburi, Échalot își umflă nările, adulmecând pofticios.

Încetă să mai numere gologanii și zise cu emoție în glas:

— În cafenele nu întâlnești niciodată mireasma asta. Totul e mai bun și mai ieftin în sânul familiei. Dumnezeu m-a creat pentru plăcerea pură și pentru distracțiile pe care le oferă căminul, odată cu senzația unui confort cât se poate de onorabil. Ah, ce de-a ani am irosit, draga mea Amandine! De ne-am fi cunoscut mai devreme, cu sentimentele pe care le avem unul față de celălalt, am fi pus încă din tinerețe temeliile unei situații solide pentru viitor, culegându-i roadele odată cu trecerea anilor.

Doamna Canada aruncă în crăticioară un capăt de cârnat și o bucățică de cașcaval, pe care le găsisese prin preajmă. Pieptul i se umflă într-un suspin adânc.

— Mi-am risipit resursele cu răposatul Canada! murmură ea. Nu ne-am refuzat nici o plăcere. Ne potriveam ca fizic: amândoi eram flușturatici, ne uitam în dreapta și-n stânga, el cu cucoanele cele mai sus-puse din aristocrație și comerț, eu cu militari, grade superioare și directori, dar fără să-mi pierd onoarea. Asta-i viața de artist: te lași dus de val și nu te gândești decât la burtă, la baluri, la petreceri și la cafe-concert! Numai cu cât dădeam pe tutun, am fi putut hrăni un copil. Și să vezi ce discuții aveam când ne întorceam la baracă, amândoi nițel cam afumați! Și cum ne băteam, că doar răposatul nu se sfia să dea într-o biată femeie fără apărare, ca mine!

Échalot o privea plin de admirație.

— Am frecventat saloanele nobilimii, împreună cu Similor, spuse el. Asta se întâmpla pe vremea "Fracurilor Negre", cu care am avut ceva relații, deși întotdeauna discrete. Da' zău dacă am întâlnit vreo contesă care să se exprime cu așa ușurință ca tine, Amandine! Niciodată! Dacă domnul Canada ar fi îndrăznit să te bruscheze în prezența mea...

— Oh! exclamă directoarea, cu un zâmbet liniștitor. Mulțumesc, n-ar fi fost nevoie. Pe atunci mă ocupam de ridicarea greutăților. Canada era un bărbat impozant, dar în fața mea nu avea prea multe șanse... Cum ți-au ieșit socotelile?

— Şai's-trei de franci şi optzeci de centime pe douăzeci şi una de zile, răspunse Échalot. Cam puţin.

Fiertura de zaţ era caldă. Doamna Canada o turnă prin basmaua în carouri pe care şi-o punea pe cap când nu purta peruca ei cârlionţata.

— A trecut vremea când te puteai îmbogăţi în capitală, zise ea. Trebuie să scoţi nasul în lume, ca să nu-ţi pierzi prestigiul, dar provincia e cea care-i susţine pe artişti... Răsucesşte asta, dragule!... Mai ales când indivizi ca Similor şi Saladin ăştia ai tăi sunt ruina oricărei afaceri cinstitute!

Échalot apucă unul din capetele basmalei, fără să răspundă.

Amândoi începură să răsucescă, în ceaşca mare şi ciobită începu să curgă un lichid negru şi vâscos.

Oricine dintre dumneavoastră n-ar fi ştiut pe unde să fugă mai repede, însă Échalot şi femeia lui se aplecară, ca să nu piardă nimic din aburul mirositor ce se înălţa din ceaşcă, îşi apropiară chipurile surâzătoare şi pofticioase, unindu-şi buzele într-un sărut care nu avea nimic senzual — decât poate în ceea ce privea cafeaua.

— Pe onoarea mea că te ameţeşte, zise Échalot. Crăticioară avea un uşor iz de varză...

— Tocmai asta-i şmecheria! îl întrerupse triumfătoare doamna Canada. Întotdeauna e nevoie de ceva care să-i dea gust... Pune masa, scumpule!

Échalot se grăbi să se execute. Punguţa şi carnetul de socoteli fură strânse şi în locul lor apărură două blide mici, din pământ ars, un clondiraş de rachiu şi un cornet de hârtie cenuşie, cu zahăr nerafinat.

Clondiraşul era — din păcate — aproape gol.

Conţinutul ceştii ciobite se mută în cele două blide mici, pe care Échalot le umplu ochi.

— Ne lipseşte ceva tărie! zise el, privind spre clondiraş.

Doamna Canada zâmbi.

— Hai să ne uităm bine! E ultima zi. Ia să vedem ce-a rămas pe fundul sticlelor!

Sub pat erau vreo cinci sticle, relicve rămase de la chefurile trecute: una de afinată; una de "iubire-perfectă", una de "elixirul-bravilor" una de "cremă-de-Venus" şi una de bere.

Turnară apă în toate, le clătiră, decantară lichidul în clondiraș, al cărui nivel urcă apreciabil.

Filemon-Échalot și Baucis-Canada¹⁷ se așezară față în față, cu sufletul mulțumit, cu conștiința împăcată și împărțită pe din două zahărul pământiu, care se lăsă forfotind pe fundul celor două blide.

Cafeaua, savurată cu înghițituri mici, fu declarată delicioasă. Când blidele se goliră pe jumătate, turnară în ele spălătură din sticle, care la rându-i, stârni elogiul sincere și profunde.

Afară, ploaia făcea ravagii. Poetul Lucrețiu a declarat în frumoasele-i versuri, de un egoism dogmatic: "Cât e de plăcut, când marea-i cuprinsă de furtună, să te afli în port, de unde să privești la sărmanii nefericiți, azvârliți de colo-colo de vijelie!".

Ah, ce filozof!

Filemon și Baucis ascultau ropotul ploii, traducând în felul lor distihul poetului burghez.

— Suntem la adăpost, zise doamna Canada.

— Cât se poate de la adăpost! adăugă Échalot.

— Cu atât mai rău pentru cei pe care-i udă ploaia!

Amândoi deodată începură să-și învârtă în aer micile recipiente, ca să poată sorbi și ultima picătură.

— Amandine, suspină Échalot, îmi umblă prin cap o idee.

— Și mie! răspunse cu vioiciune doamna Canada. A ta de când?

— De astă-seară.

— La fel și-a mea.

Cușca ce-i servea de odaie tânărului Saladin era lipită de cea în care locuiau Filemon și Baucis.

Saladin se întorsese lefter de la cârciuma unde mergea de obicei și unde patronul îi prezentase nota de plată. În această ultimă seară, nevoia îl silise să se retragă în hogașul lui, așa că nu-i era somn. Cum prin crăpăturile dintre scânduri pătrundea mirosul de cafea amestecată cu rachiu, trezindu-i unele gânduri

¹⁷ *Filemon și Baucis* — personaje mitologice, simbolizând dragostea și înțelegerea conjugală. Când Zeus a vrut să-i răsplătească pentru ospitalitatea ce-i acordaseră, bătrânii i-au cerut să nu-i despartă niciodată. Astfel, stăpânul Olimpului le-a preschimbă casa în templu, iar după ani de zile, Filemon și Baucis au murit amândoi odată, fiind transformați în doi copaci ce străjuiau intrarea în templu. (n.t.)

pline de invidie — care se pot întâlni și în operă lui Lucrețiu — tânărul începu să tragă cu urechea, ca să-și mai omoare timpul.

Iată ce auzi:

— Ideea mea, reluă Échalot, este că pe vremea când avea cinci ani, Saladin era tare drăgălaș! Făcea săli pline!

— Ca și Freluche la aceeași vârstă! exclamă doamna Canada. Ce îngeraș! Îmi aducea cam o sută de gologani pe zi!

— Acum plecăm în turneu în provincie.

— La tară, copiii aduc întotdeauna câștig.

— Când sunt drăguți...

— Ca micuța de astă-seară, nu-i așa?

Fuseseră vorbele doamnei Canada. Échalot îi apucă mâinile într-ale sale și i le strânse, murmurând:

— Amandine, prin calitățile pe care le ai, ești mai presus de orice femeie!

— Aș da cincizeci de franci cui mi-ar aduce un înger de copil ca ăsta! exclamă directoarea.

De cealaltă parte a peretelui de scânduri, Saladin își îndreptă spatele.

— Pff! se strâmba bărbatul. Astea-s vise! Nimeni n-o să ne aducă așa ceva.

— Uneori mai există și mame denaturate, reluă Amandine. Hai să ne culcăm, să economisim lumânarea.

Saladin își trecu degetele slăbănoage prin claia de păr negru. Îi venise și lui o idee.

Se așeză la marginea patului.

— Noapte bună, dragule! zise doamna Canada.

— Am putea oferi până la o sută de franci, mai zise Échalot. Somn ușor, Amandine.

— O sută de franci, repetă Saladin. Așa mai merge... Ah! Sunt urât!... Ce moară neferecată!

Chibzui puțin, apoi pe buze i se așternu un zâmbet crud.

— Să câștig o sută de franci... și-n același timp să mă răzbun! adăugă el. Asta ar fi nostim!

Adoua zi de dimineată, la ora când în teatrul doamnei Canada ceilalți încă dormeau, Saladin se strecură jos din pat și apoi afară din rulotă, intrând în baracă. Furișându-se pe lângă salteaua pe care dormea Similor, pipăi câteva clipe buzunarele acestui om simpatic, dar desfrânat. Erau goale.

Tot în baracă, mai spre stânga, domnișoara Freluche dormea culcată pe un sac umplut cu paie, iar în dreapta, Colonie și Poquet — zis Atlas — se lungiseră, îmbrăcați, pe două grămezi de talaș.

Toți trei sforăiau.

Saladin știa să se târască la fel de bine ca o năpârcă. Se apropie fără zgomot de trombonist și de clarinetist, profitând de primele luciri ale dimineții, pentru a le inspecta buzunarele pantalonilor. În pofida imprudențelor pe care le făcea când era vorba de femei, Poquet era circumspect, ca toți cocoșaii. În buzunărașul unde alții își țin ceasul ascunsese trei monede de douăzeci de gologani: bani albi pentru zile negre.

Saladin îi împrumută, fără prea multe remușcări.

Colonie nu avea decât șaptezeci de centime. Era puțin. Totuși, Saladin nu ezită să i le ia.

După aceea, continuă să se târască, traversând scena, până ce ajunse lângă domnișoara Freluche.

Dumnezeu a lăsat ca somnul tinerelor fete să fie ușor, pentru a se putea păzi de nenumăratele primejdii ce le amenință inocența. În clipa când Saladin îi pipăia cu delicatețe buzunarul ascuns în pliurile rochiei, domnișoara Freluche deschise ochii ei galeși și frumoși, spunând:

— În sfârșit, te porți ca un bărbat, nu ca un papă-lapte ce ești!

Cu toată îndrăzneala de care era în stare, Saladin încremeni locului, luat prin surprindere.

— Mai ai moneda aia găurită, de doi franci? Întrebă el.

Fruntea domnișoarei Freluche se întunecă.

— Nu-i treaba ta, răspunse ea. Cară-te, sau îi trezesc pe ceilalți!

Saladin o mângâie pe amândouă mâinile ei mari și roșii.

— Micuța mea Freluche, murmură el, făcându-și glasul mai dulce decât clarinetul lui Colonie. Când e vorba să te idolatrizez, știi bine că nu mă dau în lături, dar acum am nevoie de moneda ta, pentru o afacere.

— Nu! replică ferm dansatoarea pe sârmă.

Apoi adăugă pe un ton solemn:

— N-aș da moneda mea de doi franci nici pentru cincizeci de gologani!

Fiecare om are nevoie de credință. Până și Voltaire a fost de acord cu asta. Domnișoarei Freluche nu-i prea păsa de Dumnezeu, însă credea în monezile găurite. Cât despre Saladin, el credea în toate monezile.

— Ascultă, urmă el. Taica Échalot nu mi-ar refuza un avans pentru prestațiile de lună viitoare, da' am vrut să ai și tu un profit din afacerea asta. E ceva a-ntâia, zău!

Saladin era înzestrat cu darul convingerii. Cu toată prudența care-i stătea în fire, domnișoara Freluche începu să se îmbuneze.

— Ce anume e a-ntâia? catadixi ea să întrebe.

— O combinație prin care cu cei patruzeci de gologani ai tăi se pot câștiga o sută de franci!

— Și mie cât îmi iese la chestia asta?

— Zece franci!

— Vreau douăzeci!

— Bate palma!

Saladin părăsi baracă, având în buzunar cinci franci și paisprezece bănuți.

Începu să se plimbe de colo-colo prin piața Tronului, cu un aer important, mirosind de la o poștă a capitalist.

Deja o parte din artiștii bâlciului începuseră pregătirile de plecare. Saladin se strecură în spatele corturilor și bătu la ușa unei rulote aparținând teatrului "Coțofana hoată", aflat în celălalt capăt al pieței.

Neprimind nici un răspuns, porni pe strada Ormeaux, care ducea în bulevardul Montreuil, și intră în maghernița unui vânzător de mărunțișuri, pe a cărei firmă scria: "*Mica Germanie*".

Fără îndoială că acesta era unul din cele mai interesante colțuri ale Parisului nevoiaș.

Pe un spațiu de cinci sute de pași, de la piața Tronului până în centrul Charonnei, toate femeile sunt blonde, toate fustele scurte, și toate corsajele prinse după moda alsaciană. Aici nu se vorbește franțuzește. Am văzut bărbii ascuțite și mantii

îmblănite care ar fi făcut cinste cartierului evreiesc din Frankfurt.

Negustorul de mărunțișuri era un evreu slăbănog și galben la față; nevastă-sa, dimpotrivă: o grăsană îndesată, blondă și... evreică. Pe jos, prin praful presărat cu tot felul de resturi menajere, mișunau vreo șapte-opt copii durdulii.

Saladin povesti că avea o mamă bătrâna și că era singurul ei sprijin. În calitate de fiu iubitor, dar prea puțin favorizat de soartă, voia să înnoiască puțin garderoba maică-si.

Acești evrei germani sunt de cele mai multe ori oameni foarte cumsecade. Slăbănogul și grăsansa de nevastă-sa se arătară mișcați de grija filială a lui Saladin. Pentru cinci franci, găsiră cu ce să-i alcătuiască un trusou complet, care nu valora nimic, dar făcea o oarecare impresie. Mai ales o bonetă cu dantelă albastră (bătrâna mamă a lui Saladin era pe cale să-și piardă vederea!), care se dovedi o adevărată găselniță. Saladin le împacheta pe toate și săltă coletul sub braț.

Pe la ora zece își terminase cumpărăturile. În sfârșit se luminase de ziuă și pentru sibariții de la "Coțofana hoață". Saladin intră în rulotă și întrebă de domnul Languedoc, mare actor de roluri principale, suflător în orchestră, regizor și "făcător de chipuri".

Această ultimă meserie are două aspecte: schițarea contururilor pieselor de decor și pictarea fețelor actorilor.

Cu ajutorul tuturor acestor talente, domnul Languedoc câștiga bani... cât să scadă în greutate; de zece ani nu i se oferise ocazia să-și astupe găurile redingotei. Era vesel nevoie-mare și mai generos decât Guzman.

— Merge treaba la "Teatrul Francez și Hidraulic"! exclamă el, dând cu ochii de Saladin. Alde Canada au un noroc chior! La ultima reprezentație de ieri ați încasat șase franci, în vreme ce noi n-am reușit să facem decât două's-opt de gologani! Ploaia a fost de vină! Îți fac cinste cu-n prânz, dacă-mi împrumuți ceva capital, tinere!

Saladin trânti pachetul pe masă și răspunse:

— Uite niște țoale care m-au costat treizeci de franci, bani numărați. Am nevoie de ele numai azi, ca să mă strecor la iubita visurilor mele, chiar pe sub nasul gelosului de bărbatu-său. Aoleu, dac-ar ghici că nu sunt femeie, ar vâri cuțitul în mine! Măine, când totul va fi terminat, agăț zdrențele-n cui și mergem

să halim la "Râpée". Acu' fă-mi și mie o mutră să se potrivească cu trențele!

Languedoc îl privi admirativ.

— Văd că nu mai ești copil! zise el. Da' te pricepi, deși n-ai încă anii! la zi, gagica aia a ta e bogată?

— Mai mult decât atât! replică Saladin. A crescut în fast, cu lenjerie fină, ghetuțe lăcuite, trăsură la scară și prizează tutun parfumat cu trandafiri!

— Atunci, suspină Languedoc, înseamnă că-n dimineața asta o să-ți dea haleală, nu glumă, șmecherule!

Tot vorbind, luă o cutie pătrată, împărțită în mai multe compartimente. Saladin se așează pe marginea patului, iar celălalt se apucă de treabă.

Tânărul nostru comandase un cap de femeie cumsecade, la 45-50 de ani.

Mai întâi, părul lui Saladin fu pieptănat cu o pricepere de mare artist: un strop de pudră îl încărunți, apoi veni rândul pensulei, al pămătufului și al degetelor. Languedoc nu era format la școala lui Meissnier¹⁸: picta în stil mare.

— Dacă ai avea nevoie de toate astea pentru seară, la lumina lămpii, zise el făcând un pas înapoi, ca să-și admire capodoperă, aș mai îngroșa culoarea. Da' să nu facem prostii! Ziua trebuie să-ți păzești bine marfa... la uită-te în oglindă, puștiule, și zi cum ți se pare!

Puse în mâna lui Saladin un ciob de oglindă.

— Perfect, se bucură acesta. Parc-aș vedea-o pe sărmana maică-mea! Acu' ajută-mă să mă îmbrac. Aoleu, ce mutră o să facă burghezu' ăla de bărbatu-său!

Zece minute mai târziu "doamna Saladin, mama", cobora bulevardul Mazas, cu pași discreți și liniștiți. Similor și Échalot ar fi putut foarte bine trece pe lângă el pe trotuar, fără a-și recunoaște fiul pus pe rele, care-și spunea în sinea lui: "Dacă mănânc pâine de doi gologani, îmi rămân 60 de centime ca să-i cumpăr puștoaicei zahăr-candel. Așa deci! Mă consideră urât! Binee! Afacerea e pusă la punct până în cele mai mici amănunte."

¹⁸ *Ernest Meissnier* (1815-1891) — pictor francez, autor al unor portrete și scene militare, pictate cu minuțiozitatea unui miniaturist. (n.t.)

Lily locuia într-o căsuță mică și șubredă, situată la vreo treizeci de metri de colțul străzii Lacuée cu piața Mazas. Întregul cartier era pe atunci în reconstrucție și chiar pe acest colț, acum înconjurat de un gard de scânduri, urma să se ridice o clădire nouă.

La etajul trei al casei se afla o cămăruță luminată de două ferestre, dintre care una dădea spre răsărit și cealaltă spre miazăzi. Cum în fața lor nu se ridica nici un obstacol, de la cea de-a doua se putea vedea Jardin des Plantes și o parte a vechiului Paris, iar de la prima se zăreau, pe deasupra cartierelor Bercy și Ivry, câmpiile de pe malurile Senei.

Totul era curat și ordonat în această odăiță, unde până și sărăcia avea un aer de eleganță.

Petite-Reine dormea într-un pătuț de nuiele, cu perdelețe albe ca zăpada, care ascundeau pe jumătate patul mamei ei: un pat de fier, dintre acelea care se pare că au ajuns să coste o nimica toată.

O comodă, o masă de croitorie și câteva scaune reprezentau restul mobilierului. Totul surâdea în lumina veselă a soarelui de dimineață. Singurul obiect trist era un scrin din lemn de trandafir, care se rătăcise pe aici, vorbind despre un lux acum dispărut și care contrasta puternic cu celelalte lucruri din jurul său.

La Gloriette se trezise deja demult: se cunoștea după curățenia din odaie. Spălase bluze, gulerașe și ciorăpei de-ai fetei. Ghetuțele ei fuseseră lustruite și drăgălașele hăinuțe o așteptau, bine periate.

Cum am putut spune că scrinul din lemn de trandafir era trist? Da' de unde! Era vesel și cu siguranță că, privindu-l, Lily nu regreta nimic. Era dulăpiorul micuței Petite-Reine, unde se aflau toate obiectele copilei adorate — sufletul acestei case.

Ah! Cum s-ar putea descrie dragostea pe care i-o purta mama ei!

Cât de mândră era Lily de fetiță și cât de fericită! Ce ușor îi era să alunece pe panta aurită a unor minunate vise de viitor!

Însă trecutul ascundea un doliu: o mare iubire înfrântă, o durere pe care nimic nu i-o putea alina.

Dar chiar și în inimă cea mai echilibrată există o coardă care vibrează mai puternic decât celelalte. Fiecare femeie are o

astfel de coardă, mai pasionată, mai profundă decât toate: o vocație și o pasiune.

Unele femei pot fi înainte de orice mame, iar altele — amante.

La Gloriette era mamă până în măduva oaselor, dotată cu un simț matern aproape nebunesc.

Îl iubise pe Justin, îl plânsese că pe primul și singurul ei prieten. Dar nimic nu se compara cu acest copil care dormea în pătuțul lui, cu bucuria de a fi mamă, cu dragostea de mamă mergând până la idolatrie.

Am întâlnit multe femei care rămâneau posomorite și neconsolate privindu-și copilul pe-al cărui tată îl pierduseră. Am întâlnit femei care regretau tatăl cu destul năduf pentru a-și urî copilul.

La Gloriette zâmbise printre lacrimi încă din prima zi de "văduvie", aplecată cu pioasă reculegere deasupra somnului drăgălașei Petite-Reine.

Poate că după plecarea lui Justin își spusese: "Acum Petite-Reine va fi numai a mea", într-atât poate fi de egoistă și geloasă iubirea maternă!

"Acum nu mă va mai avea pe lume decât pe mine. Îi voi dăruî și viața. Iar ea mă va răsplăti cu dragostea ei."

Lily încă îl mai iubea pe Justin, mai ales că era tatăl lui Petite-Reine. Îl regreta pentru că și el ar fi admirat fetița de dimineața până seara. Dar avea sufletul plin, și când vorbea cu Dumnezeu, era ca să-și înalțe spre cer ruga plină de recunoștință. Mulțumea Celui de Sus pentru bunătatea de a-i face fetița să surâdă: fetița ei, atât de frumoasă în pătuțul cel sărăcăcios! Îngenunchea, nemaifăcând deosebire între adorația față de Dumnezeu și cea față de făptura aceea plăpândă, care dormea liniștită, cu obrăjorii trandafirii, cu buzele rumene întredeschise într-o răsuflare ca o adiere, parcă cerând o sărutare de la femeia pe care o chemau numind-o: "Mămica mea scumpă!"

Se considera fericită. Nu invidia pe nimeni în lume, căci sărăcia e ușor de suportat, dacă în suflet sălășluiește o mare bucurie sau o mare mândrie. Iar La Gloriette avea inima plină de o adâncă bucurie și de o nemărginită mândrie.

La Gloriette o învățase pe Petite-Reine o mică și frumoasă rugăciune, ca să ceară Sfintei Fecioare Maria, mamă și ea, să-l

aducă pe tăticul ei înapoi acasă. Era convinsă că Justin se va întoarce, poate nu pentru ea, dar cu siguranță pentru Petite-Reine. Calea aleasă nu putea da greș!

Mai trecuseră câteva săptămâni în care Lily nu trebuise să împartă cu nimeni dragostea fetei. Apoi, când Petite-Reine mai crescuse, începuse să aibă nevoie de lucruri pe care mama nu i le mai putea oferi doar prin munca mâinilor ei. Lily se gândise să se ducă la unul din acei fotografi care căutau modele: copii frumoși, ținuți în brațe de mamele lor.

Știm bine de câte ori se opri să privească la îngerașii din vitrinele de la "Nadar" și "Carjat", drăgălași ca niște îngeri, dar nu atât de reușiți ca Petite-Reine.

Așadar, Lily hotărâse să se ducă la "Carjat" sau la "Nadar", cu Petite-Reine înveșmântată în chip de pruncul Isus. Voia să scoată fileul care ținea captive acele bucle blonde, pe care le acoperea zi și noapte cu sărutări înfocate. Astfel, razele de lumină urmau să întipărească pe placa miraculoasă un surâs angelic, dulce și suav, încadrat de buclele aurii ale părului frumos ca o aureolă.

Iar Justin, chiar de s-ar fi aflat în celălalt capăt al pământului, ce credeți că ar fi făcut văzând acest chip? Ce altceva decât să se întoarcă grabnic, pentru a îngenunchea de cealaltă parte a pătuțului?

Zâmbiți? Lily îl cunoștea mai bine decât dumneavoastră pe sărmanul și frumosul Justin de Vibray — regele studenților, nobil, inteligent, dar lipsit de voință — probabil ținut prizonier cine știe pe unde; însă Lily nu blestema pe temnicerul acestei închisori, pentru că era vorba tot de o mamă.

De altfel, Lily, frumoasa doamnă pe care am întâlnit-o în ajun, atât de discretă și înțeleaptă în rolul ei de mămică, nu era nici ea decât tot un copil. În această dimineață, la ora când vârsta femeilor sare în ochi, abia dacă i-ați fi dat optsprezece sau nouăsprezece ani.

Se îmbrăcase în haine de lucru: o fustă de stambă, o bluză de bumbac subțire. Părul ei, mai bogat și mai mătăsos decât cel al fetei, se revărsa pe umeri într-o încântătoare dezordine, dând un efect pe care alte femei nu l-ar fi putut obține nici pentru prețul unui tron.

Avea obrazul destul de palid, dar v-ar fi plăcut mai mult așa, întrucât această paloare se potrivea de minune cu nuanța părului și cu lumina profundă a ochilor ei mari și negri.

Lily era frumoasă, mai frumoasă ca odinioară: mai frumoasă chiar decât Petite-Reine. Ochiul experimentat al unui pictor v-ar fi putut spune că avea să devină și mai frumoasă.

Nu știu cum s-ar putea explica așa ceva. Nu frumusețea ei desăvârșita impresiona ochiul și sufletul, ci tandrețea de tânără mamă, îndrăgostită de propria-i menire. La ea, sentimentul matern trecea pe primul loc. Grația neasemuită a taliei, perfecțiunea trăsăturilor nu erau decât farmecul izvorât din dragostea și gingășia cu care veghea la căpătâiul fetei.

Se ducea și se întorcea, ușoară că o pasăre, veselă și bine-dispusă, reîncepând să fredoneze un cântec dulce, întrerupt de una din îndeletnicirile materne.

Ba întorcea pe sârmă, la uscat, vreo cămășuță, ba peria un paltonaș sau pălărioara cochetă, cu pană, pe care o netezea cu degetele, ba lustruia ghetuțele deja sclipitoare ca oglinda și delicate ca niște jucării; pe urmă aruncă o privire spre leagăn, iar după ce privea, simțea o pornire irezistibilă să-și sărute fetița, și așa mai departe...

Soarele strălucea atât de voios! Lily întârzie o clipă la fereastră: "Psst! Lăptăreasa! Vai de mine!" Micul dejun al scumpei ei Petite-Reine! Ah, ce leneș!

Închipuți-vă că în fiecare dimineață lăptăreasa urca trei etaje pentru patru gologani — sau mai curând, pentru doamna Lily și pentru micuță!

Jos, în stradă, lăptăreasa vorbea cu glas răgușit și turna nu se știe ce în vasele ei de tinichea. Dar aici, sus, aducea lapte bun și gras; până și vocea îi devenea alta.

Oare laptele era destul de bun și de curat pentru aceste două făpturi îngerești? Întreg cartierul gândea la fel ca lăptăreasa. Lily și fetița ei erau iubite și respectate de toată lumea.

— Doamnă Hureau! zise Lily, văzând-o pe lăptăreasă. Am impresia că v-ați înșelat. Întotdeauna ne dați mai mult lapte decât trebuie.

Dar doamna Hureau se și dusesese s-o privească pe Petite-Reine dormind în leagăn.

Își desprinsese colțul șorțului și fetița se trezi sub un morman de liliac proaspăt cules și încă umed — liliac bătut, de la țară, o minunăție de buchete, cu frunze verzi și dese.

Liliacul parizian e sărăcăcios.

Fetița se trezi, cu un țipăt de bucurie. Ce de flori! Ce de frunze! Și ce mireasmă în toată odaia!

Lăptăreasa plecă râzând, cu lacrimi de fericire în ochi.

Pe sobiță, lângă ușă, era un vas mic de argint. Chiar așa, de argint: pentru fetița aceea adorabilă. Laptele fu pus la fiert, în vreme ce mama și fetița se jucau cu crenguțele de liliac. Se sărutau printre frunzele umede, care-și scuturau perlele de rouă pe cele două frunți de înger.

— Mămico, fierbe laptele!

Buchetul imens fu lăsat repede deoparte: trebuia salvat laptele.

Oare e posibil ca două lucruri să fie atât de deosebite unul de altul? Am văzut-o pe doamna Canada pregătindu-și într-o cratiță acea îngrozitoare fiertură, pe care o numea "cafea". Lily turnă conținutul unui mic cornet de hârtie albă într-o jucărie de sticlă, sub care aprinsese lampa de spirit.

Din acest gingaș recipient se răspândi o aromă curată și pătrunzătoare. Laptele îndulcit căpătă o nuanță tot atât de delicată că și cea a liliacului împrăștiat pe pătuțul fetiței. Petite-Reine se înfruptă cu mare plăcere din delicatesa pe care unul ca Échalot-sibaritul ar fi refuzat-o.

Într-adevăr, îi lipseau ceapă și izul de varză!

Gândul nostru zboară iar spre cei doi oameni cumsecade de la bâlci, și asta datorită drăgălașei Petite-Reine, care-și ronțăie acum pâinea prăjită. Tot la cafea își împărtășiseră Échalot și doamna Canada dorința de-a pune mâna pe o fetiță drăguță, în vederea turneului din provincie.

Și într-adevăr, imaginați-vă ce săli pline ar fi făcut un îngerăș ca Petite-Reine, dacă s-ar fi priceput să danseze pe sârmă măcar pe jumătate cât știa domnișoara Freluche!

O sută de franci! Direcția Teatrului Francez și Hidraulic ar fi dat o sută de franci că să-și realizeze acest vis. Era o sumă frumușică. Păstrând proporțiile, nici Teatrul "Italia" n-o plătea mai bine pe Adelina Patti.

Dar, Dumnezeule! V-o închipuiți oare pe Petite-Reine — o bijuterie de copil, care dormise întotdeauna în așternut de puf,

parfumat — trezindu-se în mijlocul unor astfel de făpturi? O vedeți trăind în acea mizerie, sporită de viciu? Între indivizi precum Colonie-uriașul și Atlas-cocoșatul?

Bănuiesc că știți: copiii care învață să meargă pe sârmă mănâncă bătaie.

Oh, desigur, asemenea idei nu trec niciodată prin capul unor mame iubitoare. Ar fi o nebunie să nutrești astfel de temeri.

Uneori, când iubim cu pasiune, sufletul e brusc cuprins de o spaimă nedefinită: uneori, când își privea fetița, ochii tinerei Lily se umezeau. Se temea de sărăcie, poate și de boală, de tot ce înspăimânta mamele, dar o asemenea rușine, o asemenea neînchipuită nenorocire — fetița ei răpită, bătută, galbenă la față, cu ochii roșii de plâns, dansând pe sârmă ca micuța de pe podul Austerlitz — cu siguranță că nu-i trecuse prin minte!

Există un tablou, aparținând lui Thomas Lawrence, pictor al Maiestății Sale George al III-lea, și care o reprezintă pe respectabila lady Hamilton la ea acasă, înmuindu-și pâinea în ceașca de cacao.

Respectabila lady ar putea avea trei ani. Fețișoara-i mândră, albă-trandafirie și transparentă, e încadrată de mai multe bucle cârlionțate decât ar fi fost nevoie pentru o perucă destinată ilustrului cap al lui Louis al XIV-lea.

E tare drăguță această păpușă — ducesa — ca toate figurile pictate de măiestria lui Lawrence, al cărui penel ar fi putut popula un întreg paradis de îngeri englezi.

Numai că nu zâmbește — sau mai curând, zâmbește englezește.

Petite-Reine surâdea ca o pariziancă. Văzând-o, Sir Thomas Lawrence și-ar fi rupt pensulele, mai ales azi, când soarele vesel al ultimelor zile de aprilie îi juca pe obrajii sidefii.

După ce mânca bine, fu pusă de mama ei să îngenuncheze — mama ei cea credincioasă din prea multă iubire. Petite-Reine își împreună minutele gingașe și rosti, fără oprire și fără greș, acea frumoasă rugăciune despre care am vorbit și care avea nici mai mult, nici mai puțin decât două rânduri: "Dumnezeu meu, îți dăruiesc inima mea. Bună Fecioară, maica lui Dumnezeu, te iubesc din tot sufletul, adu-mi-l înapoi pe tatăl meu."

În stradă, doamna Hureau, lăptăreasa, își vedea de comerțul ei, sub un portal, povestind vecinilor trezirea îngerașului doamnei Lily.

Treizeci de pași mai încolo, în mijlocul ruinelor unei case dărâmate, o femeie în straie sărmene, purtând o bonetă de dantelă albastră, veni să se așeze pe o bucată de lemn. Lăptăreasa o arătă vecinilor, spunând:

Ea două oară de azi-dimineață că dă târcoale pe-aici! Se tot uită la casa asta. Arată cam ciudat, nu vi se pare? Cred c-a scăpat de la Salpêtrière. Pun pariu că ășteaia nu sare nimeni să-i facă chefurile ori de câte ori bate din palme!

Saladin, machiat și costumat în bătrâna, își dădea toată silința să-și ia un aer decent în ținuta pe care o arborase. Într-adevăr, o recunoscuse pe tânăra femeie din ajun, la fereastra de la etajul trei. Aștepta. Afacerea mergea strună.

După rugăciune urmă toaleta. Fetiței i-ar fi plăcut mai degrabă să se joace cu frumoasele crengi de liliac, însă deja la marginea patului fuseseră rânduite toate hăinuțele care alcătuiau fermecătorul ei trusou.

— Mămico, de ce mă îmbraci așa de devreme?

Vorbea ca o femeie, iar La Gloriette îi explica tot.

— Pentru că vom petrece toată ziua în Jardin des Plantes, iubirea mea!

— Împreună! Vai, ce bine!

— Nu, cu doamna Noblet, cea care plimbă copiii.

Petite-Reine lăsă buza în jos. Lily zâmbi. Mamelor le place grozav să li se simtă lipsa.

Lily puse piciorușele fetei într-un lighenaș și începu s-o spele cu apă multă.

— Și tu rămâi aici? Întrebă Petite-Reine.

— Eu am să merg să caut de lucru. Vom avea bani și-atunci te voi duce știi tu unde, ca să-ți faci o fotografie, pe care s-o trimiți tatăicului tău.

Mai fuseseră odată la fotograf, însă Petite-Reine, încă prea mică, se mișcase, astfel încât în fotografie La Gloriette părea că ține în brațe un norișor. Nu aruncase poza, pentru că totuși norișorul surâdea.

Petite-Reine întrebă:

— O să se vadă în poză și cireașa mea?

Lily o sărută, așa udă cum era, și-i răspunse:

— Aș vrea și eu, dar n-aș îndrăzni s-o arăt!

— Dar tu spuneai că tata râdea de fiecare dată când privea la cireașa mea!

Lily își duse batista la ochi, pentru a se șterge de apa rămasă după ce sărutase fetea — sau poate era chiar o lacrimă. Există cuvinte care pot reînvia o întreagă fericire pierdută.

La Gloriette și Petite-Reine se țineau numai de ștregării, așa încât poate că cititorul nu se va supăra pentru una în plus sau în minus.

Petite-Reine avea un semn din naștere: o cireășă, dar atât de bine făcută, roșie, strălucitoare, cu puțin galben în mijloc, de parcă ar fi atârnat de o creangă, în bătaia soarelui.

Era fructul acelei munci bizare și misterioase pe care o realizează natura, glumind cu femeile pe cale să devină mame; acestea manifestă pofte nebunești, uneori imposibile, iar copilul vine pe lume purtând mărturia capriciului nesatisfăcut. Tot așa s-ar putea ca la naștere, urmașii doamnei Canada să poarte un strop de cafea sub ochi sau un pahar de poșircă pe jumătate din obraz. De-a dreptul hidos!

Dar ce încântare când în locul brutalelor fantezii născute din mizerie, femeia a râvnit la ceva aducător de fericire — de pildă, flori. Astfel, Dumas-fiul, care a scris frumoasa carte *Dama cu camelii*, ar putea afla într-o casă nobilă din cartierul Saint-Germain titlul unei alte cărți, la fel de impresionantă, dar castă.

Dama cu trandafiri nu se piaptănă ca alte marchize: își desprinde părul, lăsându-l să se reverse în bucle negre pe umeri. Desigur, numai mâna soțului său adierea vântului ajunge vreodată să ridice acest vâl bogat, descoperind cei doi trandafiri delicați — divin pastel, pe care un capriciu al mamei l-a desenat pe albul imaculat al pielii, chiar la ceafă.

Cum am mai spus, e vorba de poftele viitoarelor mămici. Iar Lily cea inocentă râvnise la cireșe.

La vremea când Justin, frumosul student, era nebun după Lily și fetița lor, se juca ceasuri întregi cu copila din leagăn și se amuza grozav când îi privea cireșa.

Numai că cireșa n-ar fi putut apărea în fotografie.

Hazardul o așezase într-un loc care de regulă rămâne acoperit: mai jos de umărul drept, pe sân, chiar lângă subțioară.

Înainte de a-i pune bluzița albă ca zăpada, Lily sărută cireșa, suspinând din adâncul sufletului.

— Mereu spui că tăticu' ne iubește, reluă Justine. Atunci de ce are nevoie de o fotografie, ca să vină să ne vadă?

— Nu face numai ce vrea el, replică Lily. Dă-mi piciorușul!

Îi puse pantalonașul festonat, răsfrânt peste ciorăpeii albi cu dungulițe albastre. Apoi veni ră la rând ghetuțele ca niște bijuterii.

— Atunci tăticu' e necăjit? mai întrebă fetița.

— Da, pentru că-i departe de tine. Hai să-ți pun corsetul!

Corsetul fusese făcut de Lily, cu grijă ca să nu strângă prea tare mijlocul plâpând al fetei. Tot Lily îi brodase băsmăluța și gulerașul.

— Trebuie să-l iubești, să-l iubești mult pe tăticul tău!

— Tot atât cât îl iubești tu, mămico?

— Da, scumpa mea! Bagă minuta în mânecă!

Biata La Gloriette gândea: "Dumnezeule, dac-ar vedea-o!"

Într-adevăr, ar fi ajuns o singură privire aruncată spre acest copil adorabil, ca să-l aducă înapoi pe cel mai indiferent tată din lume.

Iar Justin avea odinioară o inimă atât de bună!

Lily îi încheie rochița din stofă simplă, dar aleasă cu mult gust. Ce frumos se înfoia peste jupon! Ca să nu mai vorbim de paltonașul evazat, ca o mantie spaniolă, sau despre toca de sub care se revărsau cârlionți aurii! O clipă, La Gloriette rămase în extaz. Niciodată n-o văzuse pe Petite-Reine atât de drăgălașă.

Dar și Petite-Reine era conștientă de propria-i frumusețe, deși în odăiță nu exista nici o oglindă. Își ținea umerii drepti și se ghicea la ea o ușoară tendință spre orgoliu.

Liliacul adus de lăptăreasă era încă împrăștiat pe pătuț. După ce șovăi câteva clipe, Petite-Reine nu se mai putu stăpâni și se repezi să se rostogolească printre flori.

În clipa aceea, din stradă răsună un clinchet de clopoțel.

— Doamna Noblet! exclamă Lily. Vai de mine, am întârziat!

Cândva avusese un ceas și chiar o pendulă, dar asta se întâmplase cu mult timp în urmă.

Lily se repezi la fereastră și văzu în piața Mazas o femeie cu pălărie mare, din pai de culoarea tutunului, care conducea un grup de copii, îmbrăcați cât se poate de felurit.

Era doamna Noblet, zisă și "Plimbăreață" sau "Băcița".

În timp ce mergea, agita un clopoțel, ca aceia care se agață de gâtul mieluşeilor. La semnalul cunoscut, din case ieșeau mămici, aducându-și copiii.

— Așteaptă o clipă, madam Noblet! strigă Lily de la fereastră. Coborâm îndată!

Băcița își ridică pălăria uriașă, ca să poată privi în sus și făcu un semn blând cu capul.

— Sigur că da, doamnă Lily, răspunse ea. Copiii o să se joace puțin printre dărâmături.

De îndată, turma se năpusti spre şantierul unde zăceau îngrămădite tot soiul de materiale, în jurul câtorva arbori acoperiţi de praf alb, care aşteptau securea. Puştii pălăvrăgeau, râdeau şi-şi spuneau unul altuia: "O s-o vedem pe Petite-Reine!"

Băciţa îi supraveghea cu un aer grav, tricotând un ciorap de lână.

De după voalul albastru al bonetei aproape monahale, Saladin urmărea toată scenă. Lucrurile stăteau mai bine decât ar fi sperat. Băciţa avea aerul unei mumii, sub un imens abajur. Turmă era numeroasă. Îi trebuia numai puţină îndemânare.

— Am înghiţit eu şi săbii mai lungi! îşi zise Saladin. Dacă-aş avea unde să plasez atâta marfă, mi-aş umple buzunarele cu numai jumătate din viermişorii ăştia!

Nu trebuie să vă scape nici un cuvânt al lui Saladin, care cu timpul urma să devină o persoană însemnată. Sub înfăţişarea-i plăpândă, era deja dotat cu un deosebit spirit de iniţiativă — un adevărat dar ceresc! În provincie furase în stil mare şi cu deosebit succes. Chiar faptul că optase pentru şterpeleală indica o inteligenţă dublată de simţ practic şi îndrăzneală. Nu toţi îşi pot permite o prăvălie chiar pe bulevard!

În talentul precoce de înghiţitor de săbii al tânărului nostru Saladin exista o promisiune morală şi o garanţie. Nu ştiu dacă toată lumea va fi de aceeaşi părere. Eu consider că munca mâncătorilor de fier are în ea ceva cavaleresc. Nimeni nu respectă mai mult ca mine armata, această neînfricăţ glorie a Franţei. Dar imaginaţia o ia razna şi uneori m-am lăsat legănat de gândul pacifist că într-o bună zi, Saladin ar putea devora toate săbiile de pe mapamond.

Desigur, s-ar putea păstra panaşele şi epoleţii, care nu fac nimănui nici un rău, ba chiar ar spori frumuseţea serbărilor populare.

Cu altă ocazie, vom schiţa biografia lui Saladin, a cărei copilărie fusese un adevărat poem.

Deja, în prezent, trebuie să remarcaţi la el, în afară de iniţiativă, fermitatea şi curajul de care dădea dovadă când se apuca de-o treabă, precum şi acea fericită tendinţă spre generalizare. De-ar fi avut unde plasa atâta marfă, ar fi pus mâna pe jumătate din turma doamnei Noblet.

Acestea nu sunt altceva decât începuturile sublimei relaţii dintre producţie şi piaţa de desfacere.

Bineînțeles, tânărul nostru, a cărui educație fusese neglijată și care nici măcar nu lucrase în comerț, avea în sânge sămânța marilor combinații, de nivel industrial.

Saladin se ridică de pe lemnul pe care stătuse și unde risca să fie remarcat, și dădu colțul bulevardului Mazas.

În tot ce observase, îl contraria un singur amănunt: prezenta unui băietan solid, îmbrăcat ca un ștregar al Parisului și purtând un șorț ca de bonă. Dolofanul ăsta avea un aer inocent, dar plin de forță. Ținea pe braț un coș uriaș și era limpede că făcea parte din trupa Băciței, unde figura pe post de câine ciobănesc.

Poate că e momentul să remarcăm că doamna Noblet avea o organizare la nivel înalt, meritând din plin încrederea familiilor. În afară de grăsan, căruia i se spunea amical Médor¹⁹, pentru doamna Noblet mai lucra și o vice-băciță, cocoșată și urâta de-ți făcea rău privirii, dar care nu prezenta nici un pericol din punctul de vedere al militarilor.

În trei minute, La Gloriette era gata. În acest timp, Saladin, care mergea cu pași șovăielnici și îndoit din șale ca o sărmană bătrânică, o văzu ieșind din casă, de mână cu Petite-Reine. Tânăra traversă piața, întâmpinată din toate părțile de zâmbete și saluturi binevoitoare.

Justine, micuța cochetă, își cambra mijlocul, bucurându-se să se știe admirată.

Ochii rotunzi ai lui Saladin luciră pe sub văl.

— Face pe păpușica, își spuse el. Va să zică, mă consideri urât! Așteaptă puțin și-ai să vezi!

La Gloriette, îmbrăcată ca în ajun și atât de frumoasă că doamna Noblet suspină adânc, gândindu-se la vremea când și ea avusese douăzeci de ani, ținea sub braț un pachet voluminos.

— Mă duc să predau niște comenzi tocmai la Versailles, spuse ea. Un voal de mireasă... N-am să mă întorc înainte de ora patru. Aveți grijă de Justine, doamnă Noblet! Dar unde-i ajutoarea dumneavoastră?

— Doamnă, răspunse Băcița, îl am pe Médor. Și-apoi, în Jardin des Plantes o să am de unde alege... Se învârt destule

¹⁹ Médor — nume generic pentru câini, echivalentul apelativelor românești Azor sau Grivei. (n.t.)

prin preajmă: e un vad bun. De altfel, știți bine că toți copiii o răsfăță pe Petite-Reine... Of, că tare-i dulce!

Lily își luă fetița în brațe, s-o sărute încă o dată.

Sosi omnibuzul.

Dar conductorul trebui să mai aștepte puțin, pentru că Lily mai avea de dat câteva sfaturi, înmânându-i doamnei Noblet și o monedă, în caz că Petite-Reine ar fi poftit să mănânce ceva. Apoi alte și alte sărutări și făgăduieli că se va întoarce curând.

Ei bine, nici unul din pasagerii omnibuzului nu se supără. Când în sfârșit, Lily se urcă pe platformă, conductorul o ajută să-și așeze pachetul și toată lumea o întâmpină cu zâmbetul pe buze.

În clipa când omnibuzul se puse în mișcare, porni și cupeul care staționa în celălalt capăt al pieței. Omul cu față măslinie, pe care l-am văzut intrând în teatrul doamnei Canada, pe urmele tinerei La Gloriette, "pairul străin al Franței", își iți chipul negricios prin fereastra portierei, adresându-se birjarului:

— Urmărește omnibuzul!

Birjarul dădu îndată bice cailor.

Doamna Noblet și turma ei porniră pe drumul spre Jardin des Plantes, care trecea peste podul Austerlitz.

Turma avea o ordine bine stabilită. De obicei, vice-băcița cea cocoșată mergea în frunte, urmată de fetițele mai mici, trei câte trei. Băcița-șefă pășea într-o parte a șirului, iar Médor încheia procesiunea, ținându-se în urma celor mari.

Astăzi, Médor era primul, iar doamna Noblet ocupa locul de onoare, în ariergardă.

Când toată trupa se angajă pe pod, se puse în mișcare și Saladin, pornind pe același drum, cu un aer gânditor. Se întreba ce va face cu cei o sută de franci pe care-i va câștiga, întrucât nu se îndoia cătuși de puțin de succesul misiunii sale.

Dacă în zilele noastre Boileau²⁰ ar scrie o epistolă asupra inconvenientelor orașului Paris, ar rezerva un loc de cinste militarilor. Plimbându-și prin capitală apetitul proverbial, setea care nu se stinge niciodată și nepotolita poftă de dragoste, militarii stingheresc trecătorii și blochează drumurile la fel ca automobilele și spălătoresele.

²⁰ *Boileau* (1636-1711) — scriitor francez, teoretician al clasicismului. Autor al "Artei poetice". (n.t.)

Cum n-au nimic de făcut, merg cu pași rari, privind în toate părțile și dorindu-și tot ce văd cu ochii. Sunt parte integrantă din toate neajunsurile străzii — lucru de care n-au habar. Inimile lor sunt un incendiu ce amenință drumurile publice. Superiori lui Don-Juan, care nu iubea decât iubirea, au învățat în cazărmile de la Quimper sau Béziers feerica legendă a Parisului plin de bucătărese împărțind supă de carne și burgheze tomnatice oferind de băut tinereții.

Pe câmpul de luptă sunt niște eroi; în vreme de pace, zău că nu știi ce să faci cu ei. Există o poveste lugubră, cea a Versailles-ului pustiit de prestigiul uniformei. Nu-i departe, mergeți să vedeți cu ochii dumneavoastră!

Aici crește iarba printre pietrele pavajului; ducesele stau la cratiță, în absența ultimei bucătărese, acaparată de cuirasieri. Nici o femeie între zece și șaptezeci și doi de ani nu îndrăznește să iasă în stradă, fără a fi însoțită de un brigadier având drept întăriri patru jandarmi.

Aceasta este situația actuală și vrednică de plâns a orașului întemeiat de Regele-Soare. Parisul să audă și să se cutremure!

Pe stânga, cum intri în Jardin des Plantes pe poarta care dă în piața Valhubert, se găsește o tufă mare: paradis de joacă al copiilor și cuibușor de nebunii pentru dădace și militari. Am auzit oameni în vârstă numind acest loc "pădurea reginei".

Doamna Noblet pretindea asupra lui oarece drepturi de proprietate. Când veneau aici elevi de liceu, Băcița se plângea unei fosile ce se număra printre prietenii ei: un om crescut într-un pension din strada Copeau și faimos pentru imensul său cozoroc verde.

— Nici fosila nu era prea departe de-a considera drept uzurpatori pe cei ce veneau să se așeze pe banca *lui*, în fața straturilor cu plante comestibile.

Doamna Noblet își dirijă turma spre același boschet, în cea mai desăvârșită ordine. Îi parcă pe toți — după cum îi era obiceiul — într-un spațiu delimitat de câțiva arbori binecunoscuți, precum și de banca fosilei. Doamna Noblet se așeză pe bancă, unde păstră un loc și pentru prietenul ei, în vreme ce Médor, cu coșul pe braț, fu amplasat în cealaltă parte a terenului de joacă.

Era dimineață. Dădacele încă nu sosiseră. Abia dacă se arătaseră câteva uniforme nerăbdătoare, prin partea mai

umbrită a boschetului, unde se aflau vreo șase studenți: așezați pe iarbă și sprijiniți de trunchiurile copacilor, citeau care Ducaurroy și Touillier, care un tratat de medicină.

Aici era un altfel de Cartier Latin, mai puțin cunoscut. Aproape toate pensiunile burgheze din cartierul Saint-Victor oferă masă foarte ieftină studenților săraci și harnici a căror Academie e Jardin des Plantes.

După ce Băcița se instalase comod, micuții începură să se joace, într-o admirabilă disciplină. Erau cu totul vreo douăzeci de copii, de diferite vârste. Nici unul dintre ei nu depășea limitele imaginare trasate de doamna Noblet. Așezat lângă paner, Médor începu să devoreze o grămăjoară de dulciuri, cumpărate la "Arlechin", în strada Moreau, împreună cu o jumătate de pâine soldățească.

Se jucau de-a "înalta doamnă", rol în care era distribuită desigur Petite-Reine, în ciuda vârstei ei fragede. Răspândeă în jur un farmec aparte: era invidiată, dar și iubită.

Saladin ocoli intrarea principală și pătrunse în Jardin des Plantes venind dinspre strada Buffon. Mult timp se ținu la distanță; privea jocul copiilor, ca o vulpe care urmărește niște găini, făcându-și un plan de bătaie.

Toți tinerii soldați aflați printre tufe veniră pe rând să-i facă ochi dulci. Câțiva chiar îndrăzniră să-i șuşotească la ureche vorbe înflăcărate. Degeaba se deghizase într-o babă urâta: când n-are grade, don Juan nu se împiedică de un amănunt atât de lipsit de importanță. Recruții noștri sunt adevărați vulcani.

Doamna Saladin îi respingea demnă, dar fără asprime, rugându-i să nu offenseze o mamă de familie. Ghicea vag că acești perseverenți căutători de aventuri îi vor putea fi de folos, chiar și fără voia lor.

Și avea mare nevoie de acest ajutor, pentru că lucrurile nu evoluau așa precum sperase. Mica turmă, aflată sub ochii păstorilor ei, se apăra singură, iar doamna Saladin apreciasse că la nevoie, palma uriașă a lui Médor era capabilă de niște lovituri considerabile.

Ceea ce i-ar fi trebuit — ceea ce, de fapt, visase — era o plimbare spre țărcurile cu animale: copiii ar fi fost într-un permanent du-te vino, atenți la ce vedeau în jur. Médor ar fi alergat după cei rămași în urmă, iar doamna Noblet n-ar fi știut de care să aibă grijă mai întâi.

"O să fie greu", își spuse Saladin "E șmecheră babornița! Preferă să-și împletească liniștită ciorapul, decât să alerge de colo-colo Pe urmă, pun pariu că se întâlnește cu cine știe ce ramolit, care-o să vină să se-așeze lângă ea, pe bancă... Ei! Na c-am ghicit!"

Într-adevăr, tocmai sosea fosilă, venind cu pași mărunți și egali dinspre aleea Buffon. Purta o redingotă lungă, cu mâneci bufante, de pe vremea Restaurației, ghetе cu cataramе și o caschetă cu cozoroc.

Era o figură demnă de toată atenția: uscat ca un pergament, avea un baston cu mâner îndoit și o tabacheră pe care fusese gravat calendarul anului 1819.

Cândva, pe timpul invaziei, omorâse în duel doi ofițeri ruși, unul prusac și unul austriac. Pe vremea aceea, la cafeneaua Lamblin i se spunea "mâncătorul de cazaci".

Despre toate acestea povestea el însuși.

Acum era numit "fosila", datorită stadiului avansat de pietrificare și pentru că întreg cartierul răsună de gloria lui Cuvier²¹. Bătrânul era politicos, dar irascibil. Când se supăra, glasul lui începea să se asemene cu cel al celor trei vulturi codalbi, care-și aveau cușca între acvile și vulturii de înălțimi, în capătul aleii păsărilor.

Când îl auzeau, vulturii codalbi începeau să țipe de departe.

Fosila veni să se așeze la locul ei, pe banca ei. El și doamna Noblet își adresară politetețurile obișnuite, după care fostul mâncător de cazaci o strigă pe Petite-Reine, ca să-i dea trei bucățele de ciocolată, pe care le adusese învelite într-o hârtie.

Detesta copiii, dar o iubea pe Petite-Reine.

După aceasta, își încrucișă palmele pe mânerul bastonului, ținându-l sprijinit între genunchi, și închise pleoapele, zicând:

— Scumpă doamnă, treziți-mă dacă micuța începe să sară coarda.

"Micuța" era Petite-Reine.

Într-adevăr, până în prezent, nouă înfățișare a bietului Saladin nu dăduse rezultate prea spectaculoase. Sosirea fosilei vestea ora prânzului, cu aceeași precizie că și tunul de la Palais-Royal.

²¹ *Georges Cuvier* (1769-1832) — zoolog și paleontolog francez. (n.t)

La urma urmei, meseria de lup nu-i dintre cele mai ușoare. Uneori sunt nevoiți să dea târcoale stânelor timp îndelungat, cu burta lipită de spinare. Nimănui nu-i e milă de ei, pentru că nu sunt comestibili. Dar cât îi mai deplângem pe bieții mieluși, care ne oferă niște cotlete pe cînste!

Către ora unu, la un semn al Băciței, Médor deschise coșul cu provizii și copiii veniră să-și ia fiecare gustarea pregătită de acasă. Lui Saladin începu să i se facă foame, senzație care atrăgea după sine o stare de tristețe. Pentru prima oară își puse întrebarea: "Sper că n-ai de gând să-ți rupi un picior, când valorează o sută de gologani, fetițo?"

Se îndepărtă, de teamă să nu atragă atenția, ceea ce ar fi fost în defavoarea lui. Timpul trecea. După cum mergea treaba, avea tot atâtea șanse să-și "câștige premiul" ca și să apuce luna cu dinții.

Îngrijorat și frământându-și mintea în căutare de idei, Saladin ajunse la gardul grădinii, unde prinzi dintr-o pâinică dintre acelea care se aruncă urșilor. Cu restul de bani cumpără niște zahăr candel, vreo șase biscuiți și o figurină de turtă-dulce, apoi se întoarse pe aleea Buffon.

Parcul se umplea încet-încet. Soseau și provincialii. Din nefericire, nouă din zece vizitatori o luau în dreapta, pentru a-și face datoria față de lei, elefanți, girafă și hipopotam.

Rămăsese un loc liber pe banca din apropierea celei pe care doamna Noblet și mîncătorul de cazaci își urmau întrevederea lor fără cuvinte. Saladin se așeză, ca din întâmplare, cu mâinile petrecute peste șal — atât de umil încât toți care-l vedeau își ziceau: "Iată o bătrână care nu pare-a fi prea fericită!"

— Hai să sărim coarda! Să sărim coarda! începu să strige turma.

Ca prin farmec, în jurul lor se strânse îndată un cerc de curioși.

— Să nu se așeze nimeni în fața mea! strigă fosila de sub enorma-i vizieră, ridicându-și bastonul cu un gest tremurător și amenințător.

Lumea îi făcu pe plac, rîzînd, și în fața băncii fu lăsat un spațiu liber.

Médor apucă un capăt al coardei. De regulă, celălalt capăt era învîrtit de vice-băciță. Acum îi ținea locul una din fetițele

mai mari. Sub pretextul de-a privi mai îndeaproape, doamna Saladin se strecură și ea printre spectatori.

Fetița cea mare nu se pricepea să învârtă coarda, așa încât din cauza ei, Petite-Reine rată prima intrare. Or, de când lumea și pământul, nimeni nu văzuse vreun copil intrând în joc, sărind și ieșind cu atâta îndemânare ca Petite-Reine. Mâncătorul de cazaci scoase un strigăt, la care vulturii codalbi răspunseră de departe, iar Médor căută printre privitori o figură cunoscută.

Chiar în clipa aceea, Saladin își dădu mai la o parte șalul, de parcă l-ar fi mâncat palma.

— Hai, măicuțo! îl îndemnă Médor, zărindu-i gestul. Pune mâna pe coardă!

Inima doamnei Saladin zvâcni. Băbuța zâmbi blajin și apucă coarda. Astfel secondată, Petite-Reine culese ropote de aplauze.

— Mulțumește-i doamnei, păpușo! îi strigă Băcița. Trebuie să fii politicoasă.

Îmbujorată la față și plină de gingășie, Justine veni și-i întinse fruntea doamnei Saladin, care-o sărută și-i dădu o bucățică de zahăr candel.

Probabil că Scufița-Roșie fusese tare mică atunci când îl luase pe lup drept bunicuța ei. Saladin avea multe avantaje față de lup: figura lui de copil bătrân se potrivea de minune cu rolul pe care și-l alesese. Petite-Reine îl sărută din toată inima și-i făcu o frumoasă reverență.

Însă pe de altă parte, jupânul lup era singur în cabană, cu Scufița Roșie, în vreme ce Saladin se găsea înconjurat de sute de martori incomozi.

Coarda îl mai apropiase de Justine, e-adevărat. Dar toate tufele erau supra-aglomerate.

Justine stârnea entuziasmul tuturor. Toți o priveau, toți voiau s-o mângâie. Dificultățile sarcinii pe care și-o impusese Saladin sporeau, în loc să scadă.

Băiatul se retrase discret în rândul doi. Se auzi orologiul de la Muzeu bătând ora două.

— Vrei să te odihnești, scumpa mea? o întreabă Băcița pe Petite-Reine.

— Nu, răspunse fetița, neobosită. Vreau să mă joc de-a v-ați ascunselea.

Întotdeauna i se făcea pe plac. Începu jocul. Sprijinită de un copac, doamna Saladin își spunea: "Zău că-i tot atât de greu ca și când ar trebui s-apuc luna cu dinții. N-o pot lua sub braț, ziua în amiaza mare, ca pe o mingică. Îmi pusesem nădejdea în animale, în labirint... Nimic din toate astea. Nici măcar o aglomerație în omnibuz! Pe naiba! Am dat-o în bară! Am pierdut degeaba o sută patruzeci de gologani! Asta e! Mă dau bătut!"

Nu cred că există o Providență a lupilor, și totuși, veți vedea!

În clipa în care doamna Saladin, pierzându-și nădejdea, era pe cale să se lase păgubașă, lângă gardul dinspre strada Buffon se iscă o mare agitație: un pension din apropiere își scosese la plimbare fetele, după prima împărțășanie. În același timp, dinspre piața Valhubert veneau niște elevi de la colegiu. Dar nu numai atât: se închidea grădina zoologică și o mulțime de curioși se revărsa pe alea cu trandafiri japonezi, coborând

înspre boscheți, în timp ce vizitatorii Muzeului se întorceau pe aleea Buffon.

Cei veniți de la periferia orașului vorbeau despre urși. Ursul este distracția cea mai populară la Paris. Se povestea aventura motanului lacom și imprudent, care se aventurase în groapa urșilor, urmărind o păsărică rănită. Moș Martin mâncase și pasăre, și motan dintr-o singură înghițitură, legănându-se de pe un picior pe altul.

Cât timp va dăinui Parisul, se va pomeni despre această istorioară palpitantă.

Era aici și o familie de englezi: șapte domnișoare, șapte fuste ecosez roșu cu albastru, șapte văluri verzi, paisprezece picioare lungi care pășeau, săltând ca pasărea ibis din Egipt — *mamma* sentimentală și uscățivă, apoi acea *governess*²², mai umilă decât un câine bățut, și *lordul* cu obraji de culoarea apoplexie — în realitate, cuțitar în Ștrand.

"Societatea" de provincie era și ea prezentă: o duzină de umbreluțe, bărbați și femei vorbind în gura mare și în dialect, ridicând în slăvi Marsilia sau Landerneau, în detrimentul Parisului, care la urma urmei n-are decât un singur lucru bun, ciudat, gustos și profitabil: mesele la prețul de 32 de gologani.

Deja se adunase o mulțime de lume, specifică parcului Jardin des Plantes: aici întâlnești țărani ca la bâlciul din Calvados, ștregari — că peste tot, o groază de politicieni, grupuri de militari, pașale, odalisce și chiar câțiva savanți rătăciți.

Saladin își deschise ochii mari și rotunzi, umflându-și nările, ca să adulmece acest vânt al speranței. De-acum nu mai avea nevoie decât de un dram de noroc, ca să transforme aglomerația în debandadă.

Pescarii tulbură apa. Când întâmplarea nu se prezintă de la sine, atunci trebuie împinsă de la spate.

Saladin cercetă împrejurimile cu o privire de hultan, căutând o cât de mică ocazie favorabilă. Zări un negustor de nuga care se plimba singur, cu mâinile la spate și cu un aer de melancolie ce amintea de "Mignon plângându-și patria". Mai zări lângă gardul grădinii și un camion mare, încărcat cu bonete.

²² *Governess* (engl.) — guvernantă. (n.t.)

Mulțumi în gând aceluia Dumnezeu al lupilor, căci deja *zuavi*²³ se adunaseră în număr mare, cu ochii pe mulțimea de dădace.

Învârtind coardă pentru Petite-Reine, Saladin — femeia cumsecade — se bucurase de bunăvoința unanimă. Așadar, se aplecă la urechea celui de lângă el — un om care se ocupa de împăierea reptilelor în strada Geoffroy Saint-Hilaire și-i zise, arătând spre vânzătorul de nuga:

— Vrei să-l vezi pe emirul Abd-el-Kader²⁴?

Fu auzit de încă șase persoane, care repetară și ele: Abd-el-Kader.

— Abd-el-Kader! strigară încă vreo sută de glasuri, din aproape în aproape.

Până și vânzătorul de nuga, emoționat la gândul de a-și întâlni ilustrul compatriot, începu să se uite în jurul său, ca să-l descopere pe Abd-el-Kader.

Se stârni o mare agitație. Familia de englezi, "societatea" de provincie, ștregarii, țăranii, militarii în rezervă, colegienii, tinerele de la pension, toți dădură năvală să-l vadă pe curajosul beduin care ținuse atâta timp în șah armata franceză.

— Copii, adunarea! strigă înfricoșată doamna Noblet.

Médor începu să adune turma.

Chiar atunci se ivi grupul de dădace, asemenea unui buchet victorios de bujori stacojii. Fețele cele vesele mergeau, râzând și vorbind toate odată. Erau vreo douăsprezece la număr și băuseră pe drum cam cât cincizeci de pompieri.

Zuavii și alte uniforme de prestigiu, gradați sau răcani, prinși în mijlocul mulțimii, le auzeau și le respirau parfumul. Ați văzut vreodată un superb armăsar sfărâmând obstacolul care-i barează calea spre pășunea unde se află iepile? Toate uniforme nechezau, fremătau, tropăiau și adulmecau cu nările în vânt parfumul emanând dinspre dădace. Apoi cu toții atacară mulțimea din diverse puncte, străbătând-o, împărțind-o în grupuri și curând, fiecare bujor desprins din buchet fu încercuit de o ghirlandă de uniforme.

²³ *Zuavi* — soldați din infanteria franceză, în luptele din Algeria. (n.t.)

²⁴ *Abd-el-Kader* (1808-1883) — emir arab, erou național al Algeriei, conducător al luptei împotriva colonialiștilor francezi (1832-1847). Înfrânt, a murit în emigrație. (n.t.)

Desigur, această mișcare antrenase o învălmășeală considerabilă. Se auziră țipetele englezoaicei — cele mai sfâșietoare cu putință — huiduieli ale ștregarilor, înjurăturile provincialilor. Doamna Noblet (continuând să tricoteze) și Médor (continuând să mănânce) fugeau sperați de colo-colo, în mijlocul acestei îmbulzeli. Peste tot vacarmul, se ridică urletul inuman al fosilei, pe al cărui picior bolnav de gută călcase, din greșeală, profesorul de istorie.

Dar totul are un sfârșit. Jumătate râzând, jumătate bombănind, mulțimea își dădu seama că fusese trasă pe sfoară. Tocmai când zarva începea să se liniștească, La Gloriette intră alergând pe poarta cu zăbrele, fericită că se putuse face liberă cu zece minute mai devreme.

Mamelor nu le trebuie mult ca să se îngrijoreze. La Gloriette se sperie de toată gloata îngrămădită între tufe și zori pasul. Pe chip nu mai avea nici urmă de zâmbet.

Se liniști însă, zărindu-i pe Băciță și pe Médor, care țineau turma adunată la un loc, ca o falangă romană.

Probabil că Petite-Reine se afla chiar la mijloc, în locul cel mai ferit. De altfel, chipul doamnei Noblet era atât de liniștit, încât înlătura orice temeri.

— Am fost nițel îngrijorați, zise ea. Guvernul, slavă Domnului, face ce vrea. Acu' dă voie să intre o groază de terchea-berchea și de vagabonzi, dar așa cum îmi păzesc eu grupul, nu-i nici un pericol... Justine! Uite-o pe mămica!

— Se ascunde, draga de ea! zâmbi doamna Lily, așezându-se. A fost cuminte?

— Ca un înger! Și să fi văzut cum a sărit coarda!... A venit mămica ta, Justine!

Doamna Lily pufni în râs, și cum Justine tot nu voia să se arate, murmură:

— Văd că are chef de glume!

Mulțimea se rărise. Turma abia aștepta să-și recapete libertatea, ca să-și reia joaca. Neînduplecat, Médor păstra disciplina. Dar se petrecuse ceva nemaiîntâlnit: își lăsase deoparte pâinea, renunțând să mai facă turul de rigoare, ca un vajnic câine ciobănesc. Rămăsese în spatele grupului de copii, mergând de la unul la altul și mutându-i de colo-colo, ca să pătrundă în interiorul falangei.

Părea că numără. Era palid și sub părul creț, fruntea i se brobonise de sudoare.

— Haideți! comandă doamna Noblet. Rupeți rândurile, s-o vedem pe Petite-Reine! Gata cu ascunsul, ai speriat-o pe mama!

La Gloriette își închipuia râsul cristalin al fetei, care avea desigur să strige "Cucu!" și-apoi să dea fugă în brațele ei.

Dar auzi cu totul altceva.

Din spatele turmei răsună un glas:

— Lipsește cineva!

Era o voce surdă și răgușită.

Vorbise atât de încet încât doamna Noblet nici nu pricepu sensul cuvintelor rostite.

Însă Lily se înfioră din cap până în picioare și chipul ei, îmbujorat de alergătură, se făcu brusc livid.

— Dar n-ai de gând să mă ascuți? strigă Băcița, pierzându-și răbdarea. Petite-Reine, vino aici! Ai auzit, domnișoară?

Copiii se dădură la o parte. Médor trecu printre ei, cu pas nesigur. Deschise ochii mari, clipind des și-aproape înecându-se, articulă trei cuvinte:

— Chiar ea lipsește!

Lily sări în picioare, apăsându-și inima cu amândouă mâinile. Băcița încă nu înțelegea — sau nu voia să înțeleagă — ce se petrecuse.

— Cine lipsește? întrebă ea.

Apoi adăugă:

— Așa cum îi păzesc eu, e cu neputință!

Lily se duse spre copii, care se traseră înapoi, văzându-i disperarea din privire. Médor o urmă imediat, iar doamna Noblet, regăsindu-și oarecum prezența de spirit și demnitatea funcției strigă:

— Domnilor! Pentru numele lui Dumnezeu, dați fuga la poartă! Anunțați paznicii, sentinelele, anunțați pe toată lumea! A fost răpit un copil!

— Justine! Justine! chemă blând La Gloriette, cu voce dulce și mângâietoare.

Nu dădu nici o atenție mișcării din jurul ei. Mulțimea se adunase din nou, cât ai clipi. Vestea nenorocirii se răspândise cu iuțeala fulgerului. Câțiva oameni, mai puțin preocupați de trăncăneală decât de dorința de-a face un lucru util, se grăbiră către poartă.

— Justine! imploră La Gloriette. Nu te mai ascunde, te rog! Știu bine că ești acolo, dar n-am chef de joacă. Jocul acesta îmi frânge inima. Unde ești? Răspunde!

Dădu la o parte fiecare copil: micuții o priveau năuciți, cu lacrimi în ochi.

Instinctiv, le era milă de ea, văzând-o cum îi imploră, cu mâinile împreunate.

— Dragii mei, dragii mei! îi rugă Lily, cu un surâs care cerșea înțelegere. Lăsați-mă să-mi văd fetița. Știu că nu s-a pierdut, dar credeți-mă că nu mai am putere să continui jocul.

— S-o căutăm! vorbi unul din copii.

Și turma se răspândi, începând să se uite pe după copaci, cercetând, răscolind împrejurimile și strigând:

— Petite-Reine! Petite-Reine!

Médor îi lăsă în voia lor. Era complet dărâmat.

În mijlocul grupului de curioși, doamna Noblet dădea o descriere amănunțită a Justinei, la care toți replicau:

— O știm bine pe Petite-Reine!

Mulți porniră să cerceteze parcul dintr-un capăt în altul.

Sosiră alții, umplând boschetele și aleile. Numele de "Petite-Reine" era pe buzele tuturor.

Toată lumea o iubea. Cei ce n-o văzuseră niciodată aflară imediat ce drăgălașă și cuminte era, ce răspunsuri agere și istețe știa să dea. Nu de mult o aplaudaseră, când sărise coarda de parcă ar fi fost la spectacol.

Iar maică-sa se mândrea atât de mult cu fetița ei! O iubea la nebunie. Datorită fetei, mama fusese supranumită La Gloriette.

Oamenii și-o arătau unii altora. Lily nu plângea. Toți înțelegeau că sărmana primise lovitura drept în moalele capului.

Era frumoasă ca o icoană: stătea în mijlocul oamenilor, care parcă se temeau de ea, într-atât de adâncă și copleșitoare îi era durerea, gata să izbucnească de sub aparența seninătate pe care i-o dădea amorțeala din suflet.

Avea aerul unei înalte doamne: niciodată lucrul acesta nu fusese atât de vizibil la o femeie care nu era de fapt decât o simplă muncitoare. Toată averea, tot sufletul ei, fusese fetița: singura-i bucurie pe lume.

Lily nu scotea o vorbă. Privea mulțimea cu un fel de indiferență. Își duse degetele tremurătoare la frunte, desfăcându-și încet părul, care i se revărsă în bucle pe umeri.

Ceva mai la o parte se găsea un bărbat, al cărui chip bronzat era încadrat de o barbă neagră și deasă. N-o slăbea din ochi pe Lily, urmărindu-i fiecare mișcare. Părea încremenit, ca o statuie de marmură. Era același om pe care l-am mai întâlnit de câteva ori: la bâlci și în cupeul oprit în colțul bulevardului Mazas, atunci când plecase Lily. Când La Gloriette urcase în omnibuz, el fusese cel care-i spusese birjarului să pornească după ea.

De la plecarea lui Justin, Lily pierduse numărul celor care încercaseră zadarnic să-i facă curte. Presupunând că și omul nostru ar fi fost îndrăgostit, totuși se deosebea de ceilalți, care vorbeau și se insinuau plini de îndrăzneală. El tăcea tot timpul.

La Gloriette întâlnise deseori în drumul ei acest chip întunecat, cu trăsături regulate, dar niciodată nu-i auzise glasul.

În sfârșit, tânăra se întoarse spre doamna Noblet, care-i zise, nu prea convinsă:

— O s-o găsim! Niciodată nu mi s-a întâmplat una ca asta!

— Da, da! Întări Médor, scuturându-și părul zbârlit, de parcă s-ar fi trezit brusc din somn. Vă făgăduiesc c-o s-o găsim!

Lily se întoarse la bancă și se așeză, cu mâinile încrucișate în poală. Acum, din toate colțurile parcului soseau valuri-valuri de curioși. Din nefericire, în parcurile pariziene asemenea cazuri nu sunt rare. Nu întotdeauna e vorba de răpiri. Neglijența proverbială a dădacelor, atrase de farmecele unor amorezi în civil sau în uniformă, are deseori astfel de consecințe.

Aproape că nu trece o săptămână fără a întâlni în Tuileries vreo bonă, roșie la față, abia trăgându-și sufletul de alergătură și întrebând trecătorii dacă n-au întâlnit pe Alfred sau pe Emma, care s-au pierdut.

În aceste împrejurări, lumea se arată foarte severă — și pe bună dreptate. Neglijența dădacei e pusă invariabil pe seama "soldatului ei". Lucrurile nu stau așa întotdeauna... dar de cele mai multe ori, da!

Ni s-a spus că au fost luate măsuri disciplinare pentru a tempera avântul acestor viteze inimi, cărora pacea le creează prea mult timp liber. Dacă până acum nu s-a întreprins nimic în acest sens, socot că ar cam fi momentul!

Libertatea de acțiune a fiecăruia e ceva sacru; însă pe de altă parte, unele jocuri sunt interzise în numele moralei sau în interesul siguranței generale. În numele siguranței și moralei, trebuie desființat un joc ce oferă tablouri atât de dezgustătoare pe sub castanii parcurilor noastre, constituind și un permanent pericol pentru familii.

Acum nu se petrecuse nimic de acest gen. Datorită vârstei, doamna Noblet se afla deasupra oricăror tentații. Și totuși, pretutindeni printre boscheți circula zvonul despre o țărancă din Picardia, care se lăsase sedusă de un infanterist, în vreme ce copilul lăsat în grija ei fusese dus cine știe unde.

Există chiar și o caricatură foarte reușită, reprezentând pe zeul Marte²⁵, preschimbat într-o omidă ce ne infestază parcurile.

Parisul abia așteaptă să râdă, ceea ce nu-l împiedică să-și vadă de-ale sale.

Fiți convinși că inexplicabila ranchiună la adresa armatei, manifestată de noi din când în când, e strâns legată de astfel de necazuri. Grenadierul cu suflet clocotitor, care-și declară iubirea înfocată în timp ce copilașul țipă și plânge, trântit în nisip, nu comite chiar un păcat de neiertat, așa-i? Fapta lui nu rănește pe nimeni, ci doar provoacă o mâncărime enervantă la cei cu epidermă prea sensibilă. Mamele de familie și stăpânele casei nu suportă ideea de-a juca rolul unor femei prusace, într-o parodie pe tema țării cucerite de armată.

Cei ce arată simpatie și respect față de militari ar dori să-i vadă chiar pe ei găsind remediu la această rușinoasă maladie.

Și totuși, se petrecea un fapt bizar: nimeni din toți cei interesați s-o găsească pe Petite-Reine nu făcea vreo mișcare: doamna Noblet își aliniase turma uluită, Médor rămăsese cu ochii ținți la Lily, iar aceasta, cu umerii căzuți, cu pleoapele pe jumătate lăsate, părea incapabilă să acționeze sau chiar să gândească.

Sosiră paznicii, precum și cei ce se duseseră spre porți, ca să-i alerteze. Nimeni nu remarcase nimic neobișnuit.

Lily ridică privirea. Chiar lângă ea fusese rostit numele de "Petite-Reine", de către câteva persoane ce dădeau informații paznicilor de la poartă.

²⁵ *Marte* — zeul războiului la romani. (n.t.)

— S-a ascuns! murmură ea. Așa face întotdeauna: se pitește pe după copaci, ca să mă sperie.

Fosila se ridică și plecă. Toți îl văzură scoțându-și batista, ca să-și șteargă ochii.

Tabloul era sfâșietor.

— Dacă nu găsim fetița înainte de lăsarea serii, gemu Médor, până mâine femeia asta moare.

— Cunoștea cineva dintre dumneavoastră pe bătrâna care-a învățit coarda? răsună deodată o voce din mulțime.

Doamna Noblet se cutremură din creștet până în tălpi, iar Médor sări în picioare.

— Ce vreți să spuneți? se auziră glasuri din toate părțile.

Cel care vorbise își făcu loc prin mulțime, adăugând doar atât:

— Tot ce pot spune e că nu avea deloc aerul unei femei cumsecade!

Atunci unul din copii zise:

— I-a dat zahăr candel lui Petite-Reine!

Sări și un altul:

— Când soldații au năvălit spre țărăncuțe, doamna cea bătrână a sărutat-o pe Petite-Reine și i-a dat un omuleț de turtă-dulce. Petite-Reine era foarte mulțumită și i-a zis: "Duceți-mă să le văd pe fetele de la pension!"

Din trei mișcări, Médor străpunse cercul privitorilor și începu să alerge — greoi, dar cu toată viteza de care era în stare — pe alea Buffon.

Unul dintre paznici își notă semnalmente fetiței și pe cele ale femeii care învățase coarda, apoi îi explică doamnei Noblet ce avea de făcut pentru a pune poliția pe urmele copilului.

— Să știți că stând așa, cu brațele încrucișate, n-o s-o găsiți în vecii vecilor!

— Ce naiba! se auzi din toate părțile. Ciudați oameni mai sunt și ăștia!

— Bine, dar trebuie să am grijă și de ceilalți... îngăimă doamna Noblet, cu aerul că-și cerea scuze.

— Dar mamă! Ce dracu'! Când îți pierzi copilul...

Ochii bieteii Lily se opriră din întâmplare asupra celui care vorbise. Acesta simți că-i îngheață sângele în vine. Tăcu și se trase câțiva pași înapoi.

— Eu n-am copii! vorbi o femeie grasă, ținând în brațe un cățel. Da' și de-aș fi avut, nu i-aș fi dat în seama orișicui!

— Ah! exclamă disperată doamna Noblet. De-acum o să-mi fie cumplit de greu să-mi câștig pâinea!

Aruncă spre Lily o privire ranchiunoasă și adăugă:

— Haideți, doamnă, veniți-vă puțin în fire! La ora asta trebuia să fiți deja la comisar.

Lily nu se mișcă. Cu mâinile de-o albeață cadaverică își dădu părul pe spate și vorbi aproape în șoaptă:

— E prea multă lume: fetița mea se teme, iar eu nu pot s-o văd... Știu bine că nu s-a pierdut.

Și totuși mintea ei lucra, pentru că cearcănele vineții din jurul ochilor i se adânciseră și din când în când, tot trupul îi era străbătut de un fior.

După un minut, se ridică cu greu și făcu vreo câțiva pași, clătinându-se pe picioare. Oamenii se dădură la o parte, lăsându-o să treacă, iar frumusețea ei ieșită din comun — aproape copilărească, acum când gândul îi era încețoșat — le aduse tuturor în minte imaginea micuței Petite-Reine.

— Doamne, ce mult îi seamănă! bolborosi doamna Noblet, printre murmurele a sute de voci schimbând între ele cuvinte șoptite.

La Paris totul este spectacol. Aici se derula o scenă ciudată, ce nu amintea prin nimic de altele asemănătoare. Nu se vedea nici o mișcare, nu se auzeau nici țipete, nici plânsete, însă toată lumea era copleșită. Iar de când Lily se ridicase de pe bancă, în toate privirile se citea o curiozitate dureroasă.

Cei ce-o cunoșteau pe Petite-Reine nu conteneau să-și spună unii altora cât era de frumoasă și de drăgălașă, ce încântare era s-o vezi jucându-se printre copaci, în mijlocul celorlalți copii, ce păreau a fi supușii și curtenii ei.

Cu siguranță că Lily nu auzea nimic din toate acestea. Mergea de parcă ar fi încercat să-și înăbușe sunetul pașilor, ca să ia pe cineva prin surprindere. Pe buzele livide îi flutura un surâs jucăuș.

Era un tablou zguduitor, dar de-o tristețe cu totul aparte.

Lily nu se duse prea departe. Se opri la primul copac, sprijinindu-se de el.

Apoi îi dădu ocol, cu pași ușori.

Pe chipul ei nu se citea speranța, ci certitudinea că în spatele copacului o va găsi pe cea pe care-o căuta.

Când văzu că după trunchi nu se afla nimeni, clătină ușor din cap și porni spre alt copac.

În jur se lăsase o tăcere mormântală.

Câțiva oameni plângeau.

Nici după al doilea arbore nu era nimeni. Lily își duse mâna la frunte și chemă cu glas tremurător:

— Justine, fetița mea!

Nu-și pierdu curajul și se îndreptă spre al treilea copac.

— Nu mă mai joc, Justine! vorbi ea, cu lacrimi în glas. Tu întotdeauna mă ascuți când vezi că sufăr.

Lângă al treilea trunchi se găsea bărbatul cel negricios. Oamenii care-o urmaseră pe Lily îi remarcară chipul — mai palid ca al tinerei femei — și privirea ațintită asupra-i, într-un fel de fascinație.

Când Lily se apropie, el se trase înapoi pas cu pas, neputându-și lua ochii de la ea.

La Gloriette ajunse lângă copac și privi în spatele lui. Apoi se lăsă în genunchi, murmurând:

— Nu vreau să mă mai joc!... Nu vreau să mă mai joc!... Doamne, cât mă chinui!

În aceeași clipă Médor țâșni ca din pușcă, năpustindu-se prin mulțime, learcă de sudoare.

Se repezi la omul care o privea pe Lily cu un aer rătăcit și-l înșfăcă de guler cu putere, strigând:

— El e! L-a recunoscut unul din paznicii A stat de vorbă cu hoța de copii! Dacă nu m-ajută nimeni să-l arestez, atunci îl arestez eu singur!

Médor se numea în realitate Claude Morin. Nici că se mândrea cu asta, întrucât eticheta respectivă îi fusese dată de administrația căminelor de copii găsiți.

Era un câine ciobănesc pe cinste. Poate că nici nu s-ar fi priceput să facă altceva. Madame Noblet îi dădea cincisprezece gologani pe zi, plus o masă. Seara, meșterea câte ceva pe-acasă, câștigând încă vreo cinci gologani.

Erau exact banii de chirie. Avea o odăiță numai a lui, închiriată la etajul șase al unei case din strada Moreau.

Odaia nu era mai mare decât o boxă din grajdul Arenelor naționale; comparația îi aparținea, pentru că lucrase acolo ca măturător.

O aranjase, o mobilase, îi consolidase pereții. Ținea tare mult la ea, așa cum ține la avutul lui orice om cu scaun la cap.

Când se vorbea de față cu el despre înfrumusețarea orașului și despre exproprierea imobilelor, Médor se întuneca la față: se temea să nu fie demolat.

Nu se atașase decât de odăița lui și nu-i surâdea decât micuței Petite-Reine.

Mai adineauri, când se vorbise despre femeia necunoscută care se oferise cu atâta bunăvoință să învărtă coarda, în mintea lui Médor se făcuse dintr-o dată lumină. Desigur, nu era un bun observator, însă avea instinct, și în clipa când începuse să alerge prin mulțime, nutrea convingerea că se afla pe urmele hoaței de copii.

Pe măsură ce făcea apel la memorie, chipul acelei femei i se părea din ce în ce mai suspect. Médor habar n-avea că cineva își putea "confectiona o fizionomie", însă tonurile ciudate și țipătoare ale acelu chip, ridurile făinoase, tot ce zărise pe sub voalul de dantelă, îi apăreau mult mai ciudate acum, că le privea cu ochii minții, decât în realitate.

Își făcea următoarea socoteală: era posibil ca paznicii să nu fi observat fetița, dar caricatura care o însoțea nu se putea să nu le fi atras atenția.

Înconjură parcul în fugă, întrebând în dreapta și în stânga de o fetiță frumoasă ca un înger, cu păr lung și cârlionțat,

adunat sub o pălărioară cu pană, pe care o însoțea un fel de tîcniță, purtând o bonetă de dantelă, cu voal albastru.

Mult timp nu primi nici un răspuns; în cele din urmă, la porțița dinspre strada Cuvier, în spatele clădirilor administrației, un soldat pufni în rîs încă de la primele cuvinte ale întrebării pe care Médor o repetase deja de-atâtea ori.

— Să știi că era caraghioasă cucoană! zise el. Și tot timpul o îndopa pe puștoaica aia cu biscuiți!

Médor se opri, gâfâind.

— Pe unde a luat-o? întrebă el.

— S-a suit într-o birjă, care tocmai trecea pe-acolo, și-au pornit în galop spre piața Saint-Victor... Aici s-a întîmplat ceva mai ciudat: un ins bine înțolit, bronzat la față, cu o barbă neagră, a vrut să le bareze drumul. S-a uitat la copil, da' bătrâna i-a închis pliscul numaidecât; a întins mâna, parcă în bătaie de joc, zicând: "Plățiți-mi ce mi se cuvine". Atunci omul a scos pungă și trebuie să-ți zic că el a plătit birja, din banii lui.

Soldatul continuă să rîdă și-i întoarse spatele, vorbind ca pentru sine:

— Da' nostimi mai sunt unii!

Médor rămase pe gânduri câteva clipe. N-avea nici un rost să pornească pe urmele trăsirii. De unde să știe pe unde apucase, odată ajunsă la capătul străzii Cuvier? Médor o luă din nou la fugă, de data asta înapoi, spre boschete, să ceară sfatul doamnei Noblet și să vadă ce era de făcut.

Reîntors aici, primul om cu care dădu ochii fu bărbatul cel bronzat; acesta o privea parcă fascinat pe La Gloriette.

Toate trăsăturile lui se potriveau perfect cu semnalmente date de soldat, astfel încât Médor nici măcar nu-și domoli avântul, ci se năpusti asupra-i, capturându-l ca pe o pradă.

Omul nu opuse nici o rezistență. Se înroși la față, iar ochii care aveau căutătura buimacă a cuiva abia trezit din somn cercetau mulțimea, părănd a cere lămuriri, cu un aer timid și în același timp sălbatic.

Har Domnului, mulțimea răspunse privirii lui: era absolut încântată de incident.

Drama căpătase o nouă întorsătură, împingând curiozitatea la limită.

Rețineți că această curiozitate endemică a parizienilor noștri nu e o piedică în calea compasiunii sau a altui sentiment caritabil.

În nici o țară nu curg mai multe lacrimi pentru suferințele unui erou de melodramă decât la Paris.

Numai că într-un loc public — la fel ca la teatru — emoția are și o latură nostimă, care nu scapă nimănui.

Toți îl priveau pe necunoscut, mirându-se că nu-l remarcaseră mai devreme. Într-adevăr, era o "figură fatală", după expresia folosită în romanele la modă: așa un chip nu se întâlnea pe stradă toată ziua, bună ziua.

Prima care deschise gura fu doamna Noblet.

— Are aerul unui om rău. E străin!

— Și pare înstărit! adăugă o femeie singură, pe un ton lipsit de răutate.

— Un bărbat bine! remarcă altă reprezentantă a sexului frumos, sărită de patruzeci de ani.

— Are niște ochi care te bagă în sperieți! murmură o tânără muncitoare.

Una din dădace adăugă:

— Și când te gândești că la Paris umblă de-alde ăștia!

Copiii nu mai aveau mult și l-ar fi luat drept un căpcăun: toți îl fixau cu ochi măriți de groază.

Numai Lily, biata de ea, nici nu-l observase. Rămăsese îngenunchată lângă copac, cu privirea stinsă și inexpressivă.

Buzele îi fremătau, fără a scoate nici un sunet, însă din mișcarea lor se ghicea un nume, mereu același: numele fiicei ei, Justine.

Cercul se strângea în jurul necunoscutului; acesta se eliberă din mâinile lui Médor, vorbind cu un puternic accent străin, pe care nimeni nu-l auzise până atunci:

— Dă-mi drumul! N-am să fug!

Glasul suna grav și înăbușit.

— Nu-i nici un pericol să scape, strigă un puști înalt de-o șchioapă. Doar suntem atâția care stăm de pază.

— Bună treabă a mai făcut, adăugă doamna Noblet. Acum o să plătească despăgubiri!

— Dar ce-avea de gând cu copilul? întrebă un naiv din mulțime.

— Uneori e nevoie de copii din ăștia în familiile de vază! răspunse, dându-și importanță, tânăra muncitoare. Chestie de succesiune!

— Sau ca să ducă mai departe numele nobile! adăugă vecina ei. Asta știe toată lumea.

— Fără a mai pune la socoteală, zise și femeia singură, că mama fetei e frumoasă s-o mănânci! Poate-au furat copilul, ca să pună mâna pe mamă!

Ideea avu succes. Mulțimea aproape se porni să aplaude. Din acest moment, străinul cu barbă mult prea neagră, dovedit a fi un bandit de melodramă, fusese demascată.

Câțiva începură să strige:

— Să vină paznicii!

— Uite și agenții de poliție! exclamă alții.

Sosise vremea ca vinovatul să fie arestat și, contrar obiceiului, de astă dată, agenții de poliție se bucurau de simpatia tuturor.

Opinia publică poate comite cele mai bizare erori: e gata să acuze de brutalitate pe folositorii polițiști, ale căror uniforme slujesc drept model croitorilor de la Școala politehnică. Pun prinsoare că luând la întâmplare un agent de poliție și punându-i un ou în buzunar, după opt zile îl veți găsi intact.

Polițistul e un om pașnic prin excelență, punând în practică cu sfințenie filozofia, peripatetică și cucernică, cuprinsă în maxima *Festina lente*.²⁶

Poliția sosește întotdeauna după ce roata trăsurii a strivit piciorul bătrânei pe care a trântit-o la pământ. N-o vezi decât după ce s-a potolit încăierarea și eu cunosc mulți cârcotași gata să ceară desființarea acestei instituții, de n-ar fi plăcerea de a-i admira slujbașii plimbându-se pe trotuar, discutând, câte doi, câte trei, despre lucruri serioase și oferind imaginea liniștitoare a celui *farniente*²⁷, care-i răsplata dreptilor în lumea de apoi.

Într-adevăr, soseau agenții de poliție, fideli devisei lor: "Mai bine mai târziu decât niciodată". Nu se grăbeau, de teamă să nu spargă oul. În urma lor veneau încă doi oameni, care nu purtau uniforme, dar pe care nimeni nu i-ar fi luat drept unul ca dumneavoastră sau ca mine.

²⁶ *Festina lente* (lat.) — Grăbește-te încet! (n.t.)

²⁷ *Farniente* (*far' niente*) ital. — inactivitate. (n.t.)

O parte din privitori le ieșiră în întâmpinare, ca să-i pună la curent cu ce se petrecuse.

Lucrurile erau simple: un răufăcător englez, rus sau de cine știe ce altă nație suspectă, fusese prins în flagrant delict de răpire de copii. De fapt, nu el, ci complicea sa, deghizată în femeie cumsecade, și căreia el îi dăduse — de față cu martori — o pungă plină cu aur.

Se pare că aici trebuie căutat motivul care împinge prudența polițiștilor până, la inactivitate: se știe bine cum se pricep parizienii să povestească o întâmplare.

Cu un aer serios, dar sceptic, cei doi funcționari se apropiară de gloată.

Își ținneau mâinile la spate — ceea ce făcea parte din ținută.

În urma lor se ațineau cei doi inși în civil.

Răsunară vreo douăzeci de glasuri furioase:

— Așa, așa! Să nu vă grăbiți!

— În timpul ăsta, cine știe pe unde-a ajuns copilul!

— Haideți, fără rețineri! Ce dacă-i om cu stare?

— Și cum am să-mi câștig pâinea, dacă am pierdut încrederea familiilor? se jelui doamna Noblet. Ete! Umflați-l!

Médor își întinse degetul crispat, zicând:

— Mă jur în fața lui Dumnezeu că el e!

Cei doi polițiști îi dădură la o parte, fără multe menajamente, pe cei ce le stăteau în cale. În astfel de gesturi neesențiale, i-am putea sfătui să fie ceva mai delicați.

Ajunși în dreptul necunoscutului, unul din ei zise calm:

— Actele dumneavoastră!

— Ce importanță au actele?! se auzi din toate părțile. Toți ăștia au acte! Copilul! Copilul!

Celălalt agent, care până atunci nu deschisese gura, vorbi și el:

— Lăsați-ne în pace! Circulați, vă rog!

Oamenii începuseră să murmure, dar polițistul făcu un pas spre ei, silindu-i să se tragă înapoi.

Această mișcare o descoperi pe La Gloriette, care rămăsese îngenunchată, fără să-și dea seama de nimic din ce se petrecea în jurul ei. Médor, care nu mai trebuia să-l păzească pe vinovat, se apropie de ea, încercând s-o ridice. Ea îi zâmbi fără un cuvânt, și-i făcu semn să o lase acolo. Médor îngenunche alături.

Mulțimea nu le dădu nici o atenție.

Toate privirile se întoarseră spre "lord", etichetat astfel de oprobiul public, care nesocotea orice noțiuni unanim recunoscute, privind culoarea feței și părului unui englez. Lumea spera ca omul să nu aibă acte, și asta pentru că în loc să-și scoată portvizitul, "lordul" părea să caute cuvinte de scuză.

Prudent prin meserie, dar politicos grație "hainelor scumpe", polițistul întinse mâna, cu un aer calm și mândru.

— E un fals lord! Își dădu cu părerea un puștan. N-are nici un act care să dovedească cine este.

— Există atâția indivizi care fac vâlva, fără să poată dovedi cine sunt! suspină cucoana cea singură.

— De douăzeci de ani plimb copiii, fără probleme! îi explica în acest timp doamna Noblet celui de-al doilea agent de poliție. Cândva, ticăloși ca ăsta ar fi fost supuși la cazne, ca să spună unde-i copilul și să plătească bani grei... În locul mamei, care mi-ar cam datora ceva...

— O, o! exclamă asistența, strângând cercul. Atenție! Uite că duce mâna la buzunar! Să știți că are pașaport!

Într-adevăr, străinul își descheie încet nasturii redingotei negre. Luă din buzunarul de la piept un portofel și alege dintre mai multe acte o carte de vizită, pe care i-o dădu polițistului.

— Dacă și asta-i o dovadă! mormăiră câțiva dintre cei de față.

Dar la vederea nobilului nume înscris pe cartea de vizită, agentul își scoase tricornul, de parcă ar fi fost o simplă pălărie burgheză.

Cei doi bărbați în civil, care se opriseră ceva mai încolo, schimbă o privire.

— E clar că are aerul unui om cumsecade! murmură doamna singură.

— Ei, asta-i! bombăni Băcița, în culmea indignării. Nu mai rămâne decât să-i cerem scuze.

— Domnule duce, zise agentul, cu voce joasă, dar foarte distinctă. Vă rog să mă iertați, nu mi-am făcut decât datoria.

— Vedeți? suspină cu amărăciune doamna Noblet. ăsta scapă ca prin urechile acului, în vreme ce slujbă mea s-a dus pe apa sâmbetei. Așa-i cu bogătanii!

Din mulțime se auziră huiduieli.

— Fetița! Fetița! Începură să strige oamenii.

La Gloriette puse mâna pe umărul lui Médor și întrebă:

— Care fetiță?

S-ar fi putut crede că în mintea ei se petrecea ceva și că avea să-și vină în fire. Médor își încleștă pumnii uriași și glasul lui bubui, acoperind toate celelalte zgomote.

— Eu n-am mințit! zise el. Omul acesta a stat de vorbă cu hoața de copii. Dacă-l lăsați să plece, am să mă iau după el și până la urmă tot am să-l dau în vileag!

La Gloriette șopti, privind în gol:

— Hoața de copii...

Apoi deveni atentă și-și înălță chipul frumos, cu ochii plini de neliniște.

Oamenii se agitau, cuprinși de furie. Toți arătau cu degetul spre străinul care, fără să se sinchisească, își încheia la loc nasturii redingotei. Doamna Noblet ordonă turmei să se alinieze, apoi i se adresa cu asprime lui Médor:

— Iar tu, treci la treaba ta!

— Nu, răspunse flăcăul. Femeia asta e prea necăjită. Rămân cu ea!

— Ah! exclamă Lily, întorcând spre el o privire rătăcită. Despre mine vorbești? Eu sunt femeia cea necăjită?

Băcița se îndreaptă spre agenții de poliție, ca să-și impună autoritatea, dar aceștia considerau afacerea încheiată: așezându-se spate în spate, dădură ordinul sacramental:

— Circulați!

— Dar copilul? Copilul! se auziră mai multe glasuri.

— Și mama? adăugă Médor.

— Unde-i mama? întrebă unul din polițiști.

Nu-i răspunse nimeni, pentru că La Gloriette tocmai se ridicase în picioare. Părea să aștepte ca cineva să-i vorbească. Sergentul ghici că ea era mama, și se apropie încet.

— Va trebui să-i însoțiți pe acești domni până la comisariatul de poliție, zise el cu blândețe, arătând spre ceilalți doi polițiști îmbrăcați civil. Noroc că se aflau prin preajmă: veți putea da o declarație. Dacă există martori, îi vom audia și pe ei.

La Gloriette rămăsese cu ochii mari ațintiți asupra lui.

— Atunci, despre mine e vorba! murmură ea. Toată lumea asta e strânsă pentru mine! A fost răpită Petite-Reine a mea!

Médor o apucă de braț, sprijinind-o ca să nu cadă.

Se așternuse o tăcere mormântală. Nu se auzea nici musca. Neliniștea unei mame se transmite cu iuțea fulgerului. Toți aveau chipuri îndurerate, și în tristețea lor se ghicea o undă de respect.

— M-am despărțit de ea azi-dimineață! urmă La Gloriette. De fiecare dată când pleca de lângă mine, mi-era teamă. Mi se părea că sunt prea fericită și că într-o zi toată fericirea asta va dispărea. Toată ziua nu mă gândesc la altceva decât la ea... Sunteți sigur c-a fost răpită? De ce să mi-o ia? Cine să aibă nevoie de fetița mea, când mama ei sunt eu?

Vorbea trăgănat, cu glas coborât, dar vorbele ei se auzeau perfect în toată mulțimea.

Pe obrazul palid i se prelinseră două lacrimi mari: primele lacrimi!

— O vom găsi! murmură câteva voci pline de compătimire.

La Gloriette se crispă în brațele lui Médor. În ochi i se aprinse o lumină vie, dar continuă să vorbească încet și înăbușit:

— Cât cereți ca să mi-o găsiți? Sunt gata să dau orice! Îmi dau viața și sângele din vine pentru ea! Ochii din cap! Sufletul din mine!

— Să mergem! ordonă unul din cei doi indivizi îmbrăcați civil, adăugând printre dinți:

— Zău că o scenă ca asta te întoarce pe dos!

Porniră amândoi spre ieșirea din parc. Nimeni nu le acordă vreo atenție. Sergentul zise:

— Când ți-pă nu-ți fac nici o impresie! Dar când le auzi jelindu-se așa, nu mai ești om!

Același lucru îl gândeau cu toții. De-acum nu mai era vorba de-a asista la scenă, ca la teatru: în fața durerii sfâșietoare a acestei femei, le pierise orice urmă de curiozitate. Mulțimea, ca și tânără mamă, își simțea inima zdrobită.

Străinul, căruia polițistul i se adresase "domnule duce" și care câteva momente stârnise bănuielile și violența gloatei, nu profitase de libertatea ce-i fusese oferită. Rămăsese pe loc, continuând să privească în jurul său.

În clipa când polițiștii dădură să plece, făcu vreo câțiva pași spre ei, adresându-se reprezentanților legii.

— Tânărul acela a spus adevărul! articolă el cu mare greutate, arătând spre Médor. Am văzut-o pe hoața de copii, am stat de vorbă cu ea. Conduceți-mă în fața judecătorului.

— Așadar, sunteți un om de treabă! exclamă, mișcat, Médor.

Cum nu făcuse decât să dea glas uimirii ce se așternuse pe toate chipurile, străinul îi surâse cu blândețe.

— Da, răspunse el. Sunt un om de treabă.

Când zâmbea, chipul său devenea de-a dreptul frumos. Ducele porni împreună cu polițiștii, în fruntea șirului nesfârșit de oameni care cobora spre piața Valhubert.

Lumea își schimbă repede părerea. Aveau de-a face cu o femeie. Mulțimea nu era departe de a vedea în acest bărbat — până nu demult bănuیت și acuzat de vampirism — un erou de roman, ba chiar un înger salvator.

Primul polițist susținea brațul drept al tinerei mame, în vreme ce Médor o sprijinea din stânga. În urma lor venea Băcița, împreună cu turma, apoi gloata de curioși, care nu-și împuținase numărul.

Băcița încerca să scoată în evidență — pe cât posibil — ordinea perfectă a micului ei batalion.

În clipa în care ieșiră pe poartă, Lily, care de la ultimele cuvinte rostite nu mai reacționase în nici un fel, întinse brațele spre negustorul de jucării și prăjituri din dreapta intrării, izbucnind în hohote de plâns.

— Deci, e-adevărat? murmură negustorul. Au răpit-o pe drăgălașa Petite-Reine!

— E-adevărat! bâigui Lily. Adevărat... Adevărat... Ieri s-a oprit aici... Voia o cutioară cu bomboane...

— Și căpăta tot ce-i poftea inima! vorbi negustorul. Când se întâmpla să n-aveți bani, vă vindeam pe datorie!

— Am lăsat-o singură o jumătate de zi și mi-au răpit-o! Ah, e-adevărat! E-adevărat!

Acum plângea cu sughițuri și începea să-și dea drumul la vorbă. Fruntea îi ardea de febră.

— Haideti, doamnă, curaj! îi zise sergentul.

— O jumătate de zi! repetă La Gloriette. Fiece clipă poate aduce nenorocire! Ah, ce bine de femeile bogate! Ce bine că n-au nevoie să-și lase copiii în grija altora!

— Păi sigur! bombăni doamna Noblet, trecând și ea prin fața negustorului. Eu sunt de vină! Acu' o să-mi ceară și despăgubiri... Știu bine cum vine treaba! S-a zis cu slujba mea! Asta pentru că lasă să intre în parc și călugărițe, și colegieni, și răcani, fir-ar ei ai naibii! Și dădace, lua-le-ar dracu'! Măine-poi mâine or să dea voie și la câini turbați, ascultați ce vă spun! Dacă iar o să fie baricade în stradă, nu v-așteptați să trec de partea guvernului.

Coloana înainta. Din toate părțile alergau oameni, ca să vadă! Să vadă! Această mare pasiune a tuturor, mari și mici! Și-o vedeau pe Lily, pășind dreaptă, cu părul despletit, minunat de frumoasă în durerea ei copleșitoare.

De cum se pomenea numele de Petite-Reine, toți înțelegeau. Erau oameni din cartier. Cei mai mulți o cunoșteau pe Petite-Reine. S-ar fi zis că-i doliu public. Unora — femei sau bărbați — le dădeau lacrimile, auzind cum gema Lily, privindu-i cu ochii scăldați în lacrimi:

— Am pierdut-o! Mi-au răpit-o! E-adevărat! Adevărat! Adevărat!

Capitolul IX - Comisariatul de poliție

În capătul podului Austerlitz, La Gloriette se opri brusc. Se desfăcu din mâinile însoțitorilor ei și-și șterse ochii. Strada era puțin în pantă. Întorcând capul, putea vedea Jardin des Plantes, pe deasupra capetelor mulțimii.

— Toți s-au adunat aici pentru ea... murmură sărmana mamă. Toți o iubeau. Dacă ar căuta-o și ei, la fel ca mine, zi și noapte...

— Eu am s-o caut! zise cineva chiar lângă ea. Am s-o caut zi și noapte!

Lily privi spre cel care vorbise. Ochii lui Médor erau umflați de plâns.

— Măine, spuse Lily, toți oamenii aceștia vor uita...

— Eu n-am să uit niciodată! o întrerupse cu hotărâre Médor.

În loc să-i mulțumească, Lily înălță din umeri, ca un copil căruia i s-a promis ceva imposibil.

— O să vedeți, îi zise simplu Médor.

Dar Lily revenea la vechea ei obsesie.

— Vreau să mă întorc! strigă ea. N-am căutat-o peste tot, parcul e mare și ea-i atât de mică! S-ar putea ascunde și-ntr-o tufă! Acum toată lumea e cu mine, nimeni n-ar refuza s-o caute, de dragul meu! Dar mâine... Și pe urmă — se întrerupse, încercând să se smulgă din brațele celor care-o sprijineau — am uitat ceva acolo... Nu mă credeți, dar vă jur c-am uitat ceva... Ascultați! Doamna Noblet îmi va arăta unde-a văzut-o ultima oară... Am să găsesc urma piciorușului ei scump... Am să culeg pământul care-i păstrează urma... Să-l țin pentru mine...

Izbucni în plâns.

— Haideți, doamnă, liniștiți-vă! îi zise sergentul, clipind des din pleoape.

Și cum Médor avea aerul c-ar vrea să protesteze, omul adăugă:

— Băiete, văd că ți-e milă de dânsa, dar timpul zboară. Domnul Picard și domnul Rioux îmi tot fac semne! Am impresia că vor să dea o raită prin barăcile din piața Tronului. Azi e ultima zi de bălci! Să mergem!

Médor înțelese și-o sprijini de braț pe sărmana La Gloriette, copleșită de durere.

Cei doi agenți — domnul Picard și domnul Rioux — dispăruseră.

Grupul care-o însoțea pe Lily își continuă drumul. Pe măsură ce se apropiau de strada Lacuée, trecătorii se arătau din ce în ce mai curioși. În piața Mazas li se alăturară toți cei ce căscau gura la dansatoarea pe sârmă, pe care o admirase întotdeauna Petite-Reine. Veni chiar și dansatoarea, împreună cu cele trei fete ale ei, precum și cu doi băiețași, care nu semănau deloc unul cu altul.

La Gloriette părea năucită. Se uită cu luare-aminte la familia acrobatei și murmură:

— Toți copiii de-acolo sunt ai ei?

— Mamele astea îți mănâncă sufletul, zise sergentul. O să scotocim toată piața Tronului. După mine!

Acum apăruseră și vecini, oameni pe care Lily îi vedea în fiecare zi și care o opreau întotdeauna pe Petite-Reine, pentru un zâmbet sau o îmbrățișare.

— Adevărat? E-adevărat? Tare drăguță era azi-dimineață, când a plecat la plimbare! Se ținea așa de dreaptă! Și ce elegant pășea, cu vârful picioarelor în afară!

— M-a salutat, când a trecut pe lângă mine...

— Râdea... Cânta...

— Mi-au răpit-o! Ie povestea La Gloriette. Am rămas singură. Nu mai am pe nimeni pe lume. E-adevărat! Cât se poate de adevărat!

— Iar mie mi se întâmpla una ca asta pentru prima oară! Și tocmai Petite-Reine! spunea și Băcița, plângând amarnic sub borurile pălăriei mari, de paie. Toată lumea o știa! S-a zis cu slujba mea! Nu-mi mai rămâne decât să mă angajez la orfelinat!

Ca urmare a întâmplării, în seara aceea, doamna Noblet fu scutită să-și mai ducă oile acasă.

Părinții veneau unul după altul și fără un cuvânt, își luau copiii, ca pe-o pradă.

Până să ajungă în fața clădirii comisariatului, Băcița rămăsese fără turmă.

Își încrucișă mâinile pe șalul ei cel vechi și-i aruncă bieteii Lily o privire înciudată.

— Și când te gândești că toți o plâng pe ea!

O poftiră înăuntru, pe urmele tinerei mame, care acum tăcea, copleșită de durere.

Vreo doisprezece martori, aleși la întâmplare, pășiră după ele, în timp ce marea masă a curioșilor rămăsese afară.

Lordul — așa cum continuă mulțimea să-l numească pe străinul cel tuciuriu — intrase deja în biroul comisarului, împreună cu cei doi agenți și unul din polițiști.

În anticamera în care se găsea secretarul, Lily fu poftită să se așeze, iar Médor se postă lângă ea ca o sentinelă.

— Asta-i mai rău ca o răzmeriță, vorbi cel de-al doilea agent, adresându-se secretarului. De doisprezece ani de când am slujba asta, n-am văzut nicicând așa ceva. Toți o plâng pe puștoaica aia, de parcă ar fi fost răpită o prințesă.

Secretarul își puse până după ureche, devenind atent. Pentru a suta oară, fură relatate cele petrecute în parc. Lily plângea în tăcere. Băcița intervenea din când în când în povestire, zicând:

— Și din toate astea pățimesc numai eu! Numai eu! O să vedeți!

În încăperea alăturată nu se mai afla decât lordul, așezat lângă comisarul de poliție, care-l ascultă cu o atenție plină de

respect, ținând în mână cartea lui de vizită, pe care se putea citi:

"Hernan-Maria Gerès da Guarda, duce de Chaves, grande de Portugalia clasa întâi, trimis extraordinar al Maiestății Sale împăratul Braziliei".

Ducele de Chaves vorbea rar și cu foarte mare greutate, dar față de magistrat își reluase în mod firesc tonul potrivit rangului său.

— Din motive personale, zise el, mă interesează mult acest copil și mama sa. Adineauri aș fi putut îndrepta răul doar întinzând o mână, întrucât întâmplarea m-a scos în calea acelei făpturi ticăloase, care-a răpit fetița. Însă dificultatea de a mă exprima în limba dumneavoastră, dorința mea de a nu-mi dezvălui identitatea, precum și un alt motiv pe care îmi permiteți să-l trec sub tăcere — prin urmare, toate aceste circumstanțe, la care se adaugă o oarecare timiditate, determinată de necunoașterea obiceiurilor dumneavoastră (mă aflu la Paris de-abia de o lună) m-au împiedicat să vorbesc sau să acționez. Am lăsat să-mi scape ocazia și-mi fac reproșuri cumplite, căci lacrimile sărmanei mame îmi frâng inima. Tot ce pot face este să vă dau o descriere exactă a femeii care a răpit copilul.

Comisarul de poliție luă pana și-și notă detaliile privind înfățișarea lui Saladin, deghizat în femeie.

— Domnule duce, zise el, când termină de scris. Îmi permiteți să adresez Excelenței voastre câteva întrebări?

— Desigur! răspunse ducele de Chaves.

— Omul care v-a poftit în biroul meu mi-a spus că Excelența Voastră a stat de vorbă cu femeia aceea.

— E-adevărat.

— Mi-ar fi de mare folos dacă aș cunoaște ce anume ați discutat cu ea.

Ducele rămase pe gânduri câteva clipe, înainte de-a răspunde:

— Ceea ce am vorbit cu femeia aceea, zise el în cele din urmă, nu are nici o legătură cu cazul de față, exceptând prima mea întrebare și răspunsul pe care l-am primit. Am întrebat-o unde ducea copilul.

— Micuța vă cunoștea?

— Da, pentru că mi-a zâmbit... Femeia mi-a răspuns: "Sunt supraveghetoare și lucrez cu doamna Noblet — cea care plimbă copiii. O duc pe Petite-Reine acasă la tatăl ei, de unde va veni și o ia maică-sa."

— Asta-i tot?

— Nu... Femeia a mai adăugat câteva cuvinte, care nu mă privesc decât pe mine... și a făcut apel la generozitatea mea.

Comisarul de poliție duse mâna streășină la ochi și-și învâluie interlocutorul cu o privire sfredelitoare.

— I-ați dat bani? întrebă el cu voce joasă.

— Da, răspunse simplu ducele. Sunt foarte bogat.

— Era vorba numai de pomană?

Chipul bronzat al ducelui căpătă o umbră de roșeață.

— Domnule, zise el în loc de răspuns, trădând o oarecare stânjeneală. În țara mea e posibil să urgentezi cercetările poliției, cu bani.

— În Franța, replică scurt comisarul, magistrații consideră orice ofertă de bani drept o insultă dintre cele mai grave.

Ducele se înclină și se ridică.

— Totuși, continuă comisarul, presupun că Excelența Voastră n-a avut intenția să jignească un om cinstit; care nu i-a greșit cu nimic. Bănuiesc — de fapt, sunt sigur — că Excelența Voastră are motive cât se poate de caritabile pentru a se interesa de această afacere.

Poate că sub frazele grave și respectuoase se ascundea o urmă de batjocură. Ducele de Chaves își ridică fruntea.

— Vă vorbesc astfel, zise mai departe comisarul de poliție, pentru a mă ralia pe cât posibil modului de a gândi al Excelenței Voastre. În Franța, ca peste tot, administrația se folosește de subalterni. Ei sunt cei ce caută și descoperă. Cu siguranță că banii le furnizează mijlocul de a găsi, după cum e neîndoielnic că perspectiva unei recompense îi încurajează și îi stimulează.

Ducele de Chaves scoase din portofel două bancnote de câte o mie de franci și le puse pe birou.

— E prea mult! spuse, zâmbind, comisarul. La noi nu există mine de aur. Jumătate din suma asta e mai mult decât suficient. Vă voi da socoteală de modul în care au fost folosiți banii dumneavoastră.

Luă una din bancnote și scrise câteva rânduri pe o foaie cu antet, pe care o întinse nobilului portughez.

— O rog pe Excelența Voastră să meargă imediat la șeful Siguranței, la Prefectură; vorbi comisarul, ridicându-se la rândul lui. Rândurile mele îi vor servi drept explicație, iar cealaltă bancnotă își va putea dovedi acolo utilitatea.

Comisarul salută plin de respect și ducele ieși din încăpere.

De cum rămase singur, comisarul sună clopoțelul. În ușă își făcu apariția Picard.

— E ceva neclar în toată chestia asta, îi spuse comisarul. Tânără mamă e frumoasă?

— Mai mult decât frumoasă, replică Picard. O minunăție de femeie, chiar dacă are ochii umflați de plâns și obrazul palid.

— Cheamă-l pe Rioux!

Rioux era un burghez antipatic, însă un foarte bun agent. Avea profilul ușor alungit, ca al ogarilor, dar în contradicție cu Evanghelia frenologică, nu era lipsit de istețime. Părea destul de îngrijorat.

— Trăsura ducelui aștepta la poarta principală a parcului, deși el a intrat în Jardin des Plantes prin strada Cuvier. Ciudat!

— Aceeași trăsură a urmat la pas convoiul, traversând podul Austerlitz, adăugă Picard. Acum e în fața comisariatului.

Comisarul își privi ceasul, cu un aer hazliu.

— Fiecare își are mică sa idilă, vorbi el aranjându-și părul. În țara lui trăiesc sălbatici care gânguresc ca niște... tigri! Nici ăsta nu-i mai breaz! L-am trimis la Prefectură, însă nu m-aș supăra dacă am dezlega chiar noi misterul. Fiți atenți! Se oferă și recompensă!

— Mi-am dat seama, după cum arată! răspunse Picard. De-aia am și rămas!

Rioux își întinse mâna slăbănoagă, cu degetele răsfirate.

— Piu! zise el, cum fac copiii, când opresc un joc. Mi-a venit în minte o șmecherie.

— Și mie! sări Picard. Hai să scriem!

Își scoaseră în același timp carnetele, care nu prea străluceau de curățenie, și mângăliră două-trei rânduri cu creionul. Comisarul citi mai întâi "șmecheria" brigadierului și spuse:

— Nu-i rău!

Apoi își aruncă privirea asupra celor notate de polițist și începu să râdă.

— Exact același lucru. *Ex aequo*²⁸ Cred că-i o idee bună. Vă dau mână liberă și câte o sută de franci de cheltuială. Cine reușește capătă cinci sute de franci. La treabă!

Rioux și Picard ieșiră în mare grabă.

Comisarul citise în carnetele lor o frază identică, scrisă citeț, cu caligrafie diferită, dar cu aceleași greșeli de ortografie: "Trebuie răscolit tot bâlciul de turtă dulce. Chiar astăzi."

Rioux și Picard urcară ca doi camarazi în aceeași birjă, luată din piața Mazas, pentru că trebuiau să se grăbească.

— Auzi, bătrâne! vorbi Rioux. Nu că nu mi-ar plăcea să câștig recompensa, da' zău că e și o chestie de suflet s-o gălesc pe puștoaica aia!

— Dacă te gândești la maică-sa, răspunse Picard, îți înțeleg sentimentele și ți le împărtășesc pe deplin.

— Atunci pornim la atac ca niște zmei, de acord?

— La atac! Ești gata?

— Gata! Dă-i bice, birjar!

Saladin nici nu bănuia că cei doi sunt chiar pe urmele lui. Nu știa că adversarul avea să-l întâmpine chiar la el acasă.

Procedase cu mare abilitate, astfel că nu putem să nu-i facem cunoscute cititorului detaliile expediției sale, neuitând să amintim că era încă foarte tânăr. La paisprezece ani, nu se poate cere nimănui perfecțiunea. Mai târziu avea să se descurce mult mai bine.

Copiii au o comportare plină de capricii, iar Petite-Reine suferea de pe urma defectelor calităților ei. Fiind atât de sociabilă și prietenoasă cu toată lumea, devenea uneori cam banală, gata în orice clipă să împartă sărutări, pentru a culege acele surâsuri admirative, care o întâmpinau la orice pas. Îi plăcea să aibă succes, să fie admirată, și din păcate, La Gloriette avusese o contribuție substanțială la această nevoie crescândă de-a se ști în centrul atenției.

Murmurele admirative pe care le stârnea acest copil-minune erau toată viața și toată bucuria sărmanei La Gloriette.

În Jardin des Plantes, când privirea fetei se oprise pentru prima oară asupra lui Saladin, reacția ei fusese una de puternică

²⁸ *Ex aequo* (lat.) — la egalitate. (n.t.)

repulsie și teamă instinctivă. O speria mai ales voalul albastru, agățat la pălărie.

Dacă întâmplarea n-ar fi adus-o pe madam Saladin în situația de a-și arăta talentele la învățitul corzii, probabil că prima impresie s-ar fi șters mult mai greu. Așa însă, Petite-Reine fusese aplaudată grație bătrânei cu voal albastru. Curând după aceea, tot bătrâna cu voal albastru îi oferise dulciuri. Petite-Reine era tot atât de pofticioasă pe cât de cochetă și dornică de complimente. Așa că se împrietenise repede cu bătrâna.

Când se dezlănțuise învălmășeala pe care am descris-o deja în amănunt, madam Saladin găsisese mijlocul de a plasa mulțimea între Petite-Reine și restul turmei. Atunci îi dăduse fetei figurină de turtă dulce, care o încântase nespuse, abătându-i atenția de la ce se petrecea în jurul ei. Nici nu era nevoie de mai mult. Madam Saladin, care deja se strecură printre tufe, o luă deodată în brațe pe Petite-Reine, șoptindu-i la ureche:

— Vai de mine și de mine! Au scăpat leii! Uite cum fug domnișoarele de la pension!

Într-adevăr, mulțimea era agitată, iar elevele de pension se îndepărtau în grabă. Însăpăimântată, Petite-Reine privi în jur și zări leii. Copiii văd lucrurile de care se tem, așa cum le văd și pe cele pe care le doresc. Fetița își ascunse capul la pieptul lui Saladin, care o luă la fugă, spunând:

— Nu-ți fie frică! Dacă încearcă să-ți facă vreun rău, am să-i omor!

Petite-Reine se ghemuise toată lângă protectoarea ei. Aceasta se opri pe aleea Robinias, unde schimbă discuția.

— Nu-ți mai amintești de mine? Întrebă ea.

Justine deschise ochii mari, privind-o cu mirare.

Așa-zisa bătrână continuă să meargă, dar nu tot atât de repede, ca să nu trezească bănuieli. Acum le lăsaseră în urmă și pe elevele de pension.

— Și leii? Întrebă fetea.

— Au fost prinși și puși în lanțuri.

— Atunci, hai să ne-ntoarcem la doamna Noblet.

— Păi nu vezi că asta și facem? replică madam Saladin, dând colțul aleii principale, din mijlocul parcului.

— Ba nu! protestă Justine. Doamna Noblet e acolo, sub copaci.

— Draga de ea! exclamă bătrâna, copleșind-o cu sărutări. Cum își închipuie că știe mai multe decât mine!... Atunci, chiar m-ai uitat, scumpete?

Și vârî un biscuit în gura fetei.

— Ia uite ce îngeraș! se auzi dintr-un grup de femei, aflat în preajma gropii cu urși. Vai, ce dulce e!

De îndată, Petite-Reine își îndreptă atenția spre ele, surâzându-le și trimițându-le sărutări din vârful degetelor.

Saladin o lăsă jos din brațe, strecurându-i la ureche:

— Ia arată-le tu ce frumos știi să mergi!

Fetița își relua rolul de copil-minune, începând să pășească cu spatele drept, cu vârfurile picioarelor în afară, legănându-și rochița bufantă.

— Ei, pentru asta, îi zise Saladin, pătrunzând pe poarta Grădinii zoologice, am să-ți arăt oile cele mari și găinile care intră în apă... Vai, ce repede uită copiii!... Dar măcar de tatăl tău îți aduci aminte?

Justine se opri brusc, înălțând spre băbuță ochii mari și întrebători:

— Hai, vino... urmă așa-zisa bătrâna. Eu sunt cea căreia pe-atunci îi spuneai "buni"!

— Când atunci? o întrerupse fetița, din ce în ce mai curioasă.

— Hai, vino... Atunci, erai foarte bogată... Când dormeai într-un leagăn plin de dantele...

— Și mămica mi-a povestit despre asta... șopti fetița.

— În fiecare dimineață și în fiecare seară te rogi la bunul Dumnezeu pentru tatăl tău, așa-i?

— Sigur că da!... Dar de ce mergi așa de repede?

— Uite găinile! îi zise madam Saladin, ajungând la țarcul păsărilor de apă. Vai ce urâtă e cea de acolo, aia care stă într-un picior! Cea cu cioc ascuțit! Ia privește!... Ți-ar părea bine să-l vezi pe tatăl tău?

Justine sări în sus de bucurie.

— Când? Astăzi? izbucni ea.

Saladin o luă din nou în brațe, pentru că stătea ca pe ghimpi. Timpul trecea. Din clipă în clipă se putea trezi cu cineva pe urmele lui.

— Ascultă! îi zise el Justinei, coborând glasul. Există oameni răi, chiar foarte răi, care îl împiedică pe tatăl tău să vină să

stea împreună cu mămica. Pe atunci erai prea mică și nu ți se puteau explica toate lucrurile astea.

Justine dădu din cap a încuviințare. Era toată numai urechi.

— Astfel încât, continuă Saladin, zorind pasul, mămica ta mi-a zis: "Buni, trebuie să-o vadă tăticul ei. Când o s-o vadă așa micuță și drăgălașă, cu obrăjorii îmbujorați, cu părul blond și ochii albaștri..."

— Și cu cizmulițele mele frumoase, adăugă Petite-Reine.

— "Cu cizmulițele ei frumoase, cu pălărioara cu pană... atunci va dori s-o poată privi în fiecare zi!"

— Bine, dar doamna Noblet... încercă să protesteze fetița.

— Stai să vezi... Atunci mămica ta s-a prefăcut că azi lipsește toată ziua...

— De ce?

— Din cauza acelor oameni răi. Așa că dacă ne ies în cale unii dintre aceștia, ai grijă să râzi și să mă săruți apăsător. S-ar putea să întâlnim mai multă lume rea până să ajungem la căsuța aurită unde stă tăticul tău, în orașul celor nobili și bogați.

Justine încerca o vagă senzație de teamă, dar asta nu însemna nimic pe lângă gândul la tăticul ei și la căsuța aurită.

— Și cum arată oamenii aceia răi? Întrebă fetița.

— Sunt negri... sau... de alte culori. Așa că... Înțelege! Mămica ta s-a duș înainte...

— La tăticu' strigă Justine, bătând din palme de bucurie.

— Exact! La tăticul tău, pe care-l iubești atât de mult, și-acum ne așteaptă acolo.

Între timp, străbătuseră Grădina zoologică, ieșind pe porțița dinspre strada Cuvier.

Justine nu mai vedea și nu mai auzea nimic, cu gândul la basmul în care juca și ea un rol.

Fericită că ajunsese la această ieșire, care pentru ea însemna limanul, madam Saladin scoase din buzunar ultimul biscuit și-l îndesă în gura fetiței.

Se întâmpla, însă, că vaporul să eșueze chiar la țarm. În clipa când Saladin trecu de paznic, în fața lui se ivi un personaj pe care-l cunoștea bine: omul cu chipul ars de soare, care cu o seară înainte intrase în baraca doamnei Canada, pe urmele tinerei Lily.

Saladin nu se așteptase la una ca asta. În primul moment, simți că se sufocă de spaimă.

- Tremuri? Îl întrebă, înfricoșată, Justine.
- Am văzut un om rău, bolborosi Saladin.
- Atunci, trebuie să râd și să te sărut?

Și micuța Petite-Reine începu s-o sărute pe falsa ei bunicuță, spunând:

- Chiar că-i tare negru!

Ducele o recunoscuse pe Petite-Reine dintr-o ochire. Știm bine că în mintea lui încolțise o bănuială și că-i adresase o întrebare lui Saladin, al cărui răspuns e cunoscut cititorului.

Mai rămâne să relatăm restul convorbirii: ceea ce ducele refuzase să povestească la comisariatul de poliție.

Capitolul X - Odiseea "doamnei" Saladin

Saladin, care se remarcase încă din fragedă pruncie, avea în el ceva de femeie, și încă de femeie în vârstă.

De altfel, secolul nostru este extrem de productiv în tineri îmbătrâniți.

Asta se vede pretutindeni: în lumea literelor, a artei, ba chiar și în dragoste. Chérubin are veșnic cincisprezece ani, dar își duce farsele la bun sfârșit și cu lornionul la ochi. Îl dor dinții, se teme de curent și poartă flanele de corp, râzând de iluziile lui pierdute.

O bătrână autentică și pricepută la copii n-ar fi reușit să-și ia măsuri de precauție mai bune decât Saladin, a cărui comportare plină de dibăcie merită laudele unui cunoscător, cu atât mai mult cu cât, la urma urmei, nu putuse dedica studiului moravurilor decât o mică parte a timpului său, fiind ocupat — încă din primii ani de viață — să-și perfecționeze talentele de înghițitor de săbii.

Le înghițea foarte bine, la propriu ca și la figurat. În curând îl vom vedea evoluând pe o scenă diferită ca importanță de cea a teatrului doamnei Canada.

Tulburarea produsă de întâlnirea cu ducele de Chaves nu dură decât o clipă. Nu-i cunoștea numele. Doar figura îi era familiară, de când îl zărise, cu o zi înainte, în postura penibilă a unui om de lume, aflat pe urmele unei femei de rând.

Brusc, îi veni ideea de-a se folosi chiar de această împrejurare.

Făcând apel la obrăznicia lui nativă, Saladin inversă dintr-o dată rolurile, atacând în loc să se apere.

— Dacă vă grăbiți, prințe — zise el — poate o veți întâlni acolo... N-aveți teamă: paznicul n-are cum să ne audă și de altfel, îl doare în cot de ce vorbim noi.

Ducele se înroșise până în vârful urechilor. Ca să răspunzi unor astfel de atacuri — chiar dacă ești grande de Portugalia, pus față în față cu ultimul dintre oameni — trebuie să găsești exact cuvântul prin care celălalt să învețe să-și vadă lungul nasului.

Or ducele se exprima cu greutate în limba franceză. Prin urmare, tăcu și dădu să se îndepărteze. Saladin îl opri fără jenă, încercând să-și ducă victoria până la capăt.

— Ia să vezi cum știu eu să-i iau pe indivizii ăștia! i se adresa el fetei. Dacă vreau, o să-mi dea și bani. Privește!

Apoi, tăindu-i calea ducelui, adăugă cu insolență:

— Femeile de vârsta mea văd tot, pentru că știu să-și țină ochii deschiși. Mi-am dat seama încă de prima oară când v-am întâlnit dându-i târcoale. Atunci mi-am zis: "Uite un brunet frumos, care-și va irosi în zadar timpul și energia, dacă nu intervin eu, pentru că persoană în chestiune este o pildă de virtute..." Vă rog, vă rog! se întrerupse el, în clipa când ducele încerca să-l dea la o parte din drumul său. Dar de ce vă uitați de sus la mine? Sunteți generos? Atunci dați-i câțiva bănuți fetei și-o să avem grijă să-i strecurăm o vorbă bună la urechea știți dumneavoastră cui...

Saladin întinse mâna cu curaj.

Ducele de Chaves șovăi, apoi puse în palma copilului o monedă de aur, după care îi sărută vârful degetelor.

— Îți interzic să pomenești de mine mamei acestei fete! zise el.

Și plecă imediat.

Tocmai trecea o birjă. Lui Saladin îi veni s-o arunce în sus pe Petite-Reine, prinzând-o iar în brațe, așa cum îi azvârli în aer pălăria, într-un moment de izbândă. Dar se stăpâni și-și mărgini bucuria la câteva exclamații cu glas coborât.

— Am scăpat! Am scăpat, har Domnului! Mulțumescu-ți ție, Isuse Cristoase! Abia mă mai țineau picioarele... Ne-ar fi prins la

jumătatea drumului... Ai văzut, puicuțo, cum știu eu să-i aranjez pe oamenii cei răi? Acum o să luăm trăsura, ca să mergem la tăticu!

Opri birja și se sui înăuntru, chiar sub ochii paznicului, care urmărise toată scena cu o privire curioasă. Acum omul își văzu de drum, zicând:

— Da' caraghioasă mai e cucoană! Și negriciosul... L-a ars soarele zdravăn! O fi tatăl nelegitim, care-a comis vreun adulter sau vreun incest... Întâlnești atâtea nenorociri, care la Paris par simple glume!

Birja se îndrepta deja spre piața Saint-Victor. Saladin ceruse să fie dus în piața Pantheonului.

Își făcuse deja planul. Voia să preîntâmpine orice risc de-a fi urmărit.

Justinei îi plăcea la nebunie să meargă cu trăsura, așa că se instalează cuminte pe bancheta din față, aranjându-și pliurile rochiei ca o adevărată doamnă, apoi întrebă:

— Avem mult de mers până la tăticu?

— Nu, răspunse Saladin, urmându-și șirul grndurilor. "Mulatrul ăsta cu barbă neagră ar da sute și mii ca să găsească puștoaica și să i-o ofere maică-sii, ca pe un buchet de flori. Chiar și eu, dacă revin la chipul meu adevărat, de băiat frumos, mă pot da drept salvator... Dar dacă negriciosul mă recunoaște? Probabil că individul are pumni zdraveni! Prefer cei o sută de franci de la madam Canada. Mai puțin — e drept — dar lipsit de riscuri!"

— M-am plictisit! zise Petite-Reine. E prea departe.

Saladin o luă pe genunchi.

— Cât mai e până la tăticu? întrebă ea.

— O să schimbăm trăsura, ca să mergem mai repede, răspunse Saladin, scoțând capul pe geamul portierei și ordonând birjarului: — Oprește în strada Estrapade!

Apoi, ajutând-o pe Petite-Reine să sară jos de pe banchetă, adăugă:

— În căsuța de aur vei avea o caleașcă din rubine, trasă de patru capre cu coarne albastre și trandafirii.

— Și totuși, pari foarte săracă, îi spuse Petite-Reine, fără înconjur.

— Ca să-i păcălesc pe cei răi, răspunse Saladin.

Birja se opri. Saladin privi afară prin portiera din dreapta, apoi prin cea din stânga, după care plăti cu banii luați de la duce și o ajută pe Justine să coboare din trăsură.

O luă de mână și intră într-o patiserie, ca să-și reînnoiască provizia de bunătăți. Nu făcea economie la nimic.

Între timp, însă, se gândea intens: "Asta nu-i mare lucru. Dacă aș avea o cameră în oraș, aș merge acolo. Pur și simplu ne-am schimba Țoalele și-aș putea aranja nițel înfățișarea puștoaicei. Nu vreau ca taica Échalot și madam Canada să ghicească șmecheria și nici s-o recunoască pe mucoasa de ieri. Ar fi în stare să li se moaie inima! Da' uite că n-am nici un bârlog, așa că va trebui să mă duc să-mi schimb zdrențele la Languedoc, la "Coțofana Hoată". De altfel, nici nu știu spre ce țarmuri navighează acum Teatrul Francez și Hidraulic... N-am ajuns nici măcar la jumătatea drumului. Mai am mult de lucru!"

— la spune! întrebă el pe nepusă-masă, în clipa în care ieșiră din patiserie. Cum te cheamă, draguțo?

— Știi bine cum: Justine.

— Justine și mai cum?

Petite-Reine îl privi cu gura căscată.

— Doar știi cum! repetă ea.

— Sigur că știu. Numai că vreau să văd dacă tu ești în stare să-mi spui. Unde locuiești?

— La mine acasă, știi și asta!

Saladin mulțumi în gând Dumnezeuului lupilor, care aranjase lucrurile atât de bine.

— Și unde vine "la tine acasă", păpușo?

— Deasupra dansatoarei pe sârmă! zise fetița, pierzându-și răbdarea.

"Ce bine seamănă copiii cu câinii!" se gândi fericit Saladin. "Dac-ai uitat să le agăți de zgardă o plăcuță cu adresa și numele stăpânului, s-a zis cu ei!"

Și totuși, insistă:

— Pun prinsoare că știi cum o cheamă pe mămica ta, vorbi el cu blândețe.

— Mămica! repetă Justine. I se mai spune La Gloriette, adăugă ea. Da' de ce?

— La drum, spre căsuța de aur! ordonă Saladin. Cât e paradisul de mare, nu găsești un înger că tine! Hai să-ți aranjez un pic părul!

O conduse pe o alee întunecoasă și, dintr-o mișcare, îi dădu jos pălărioara, înlocuind-o cu o batistă în carouri. Copilul era cât pe-ací să se supere, dar vicleanul Saladin începu s-o privească plin de admirație, bătând din palme și spunând:

— Ah, ce dulce ești! Păcat că nu te poți privi într-o oglindă. Tăticu n-o să mai poată de dragul tău!

O luă din nou în brațe, oarecum mirată și puțin cam speriată.

Planul lui era ca un al doilea birjar să nu poată da semnalmente fetiței, așa că o înfășură în șalul cel vechi.

Pe măsură ce mergea, îi creștea inima, promițându-i câte-n lună și-n stele și povestindu-i cu lux de amănunte nemaiauzitele minunății din căsuța aurită.

Uluită, Petite-Reine, nu mai zâmbea, dar nici nu plângea.

Ajunseră la o stație de birjă, unde Saladin alegea una trasă de o pereche de cai voinici.

— Exact ce ne trebuie, zise el, urcând în trăsură. Cartierul Marais, strada Saint-Paul, numărul 17. Să nu gonești prea repede: fetița nu suportă mersul cu trăsura.

Petite-Reine, care stătea pe banchetă, îl auzi și zise:

— Da' eu n-am nimic când merg cu trăsura!

Saladin se așeză lângă ea.

— Taci din gură, micuțo! vorbi el făcându-i cu ochiul. Vezi bine c-am vrut să-l păcălesc!

— Da' eu nu vreau să-l păcălesc! strigă Justine, într-o bruscă pornire de revoltă, așa cum se întâmpla cu copiii-idoli. Nu sunt bolnavă și tu ești o mincinoasă!

Saladin începu să fredoneze un cântecel, zicându-și în sinea lui: "Mai curând sau mai târziu tot trebuia s-o adorm, ca să-l pot vizita pe Languedoc. Hai, pușor, știu eu ce-i cu tine! În curând o să faci nani!"

Nu se opri din cântat decât în clipa când birja se urni din loc. Petite-Reine îl privea cu un aer supărat. Dintr-o mișcare Saladin își smulse voalul, ațintind asupra copilului ochii lui rotunzi, cu o expresie înfricoșătoare.

Petite-Reine deschise gura ca să țipe, dar nu putu scoate nici un sunet. Amuțise de uimire și de spaimă.

Saladin începu din nou să cânte. În același timp, coborî toate storurile, astfel încât în interiorul trăsurii se făcu întuneric, prin care răzbăteau sclipiri roșietice.

— Acum mă recunoști? zise el, îngroșându-și vocea. Sunt un mare vrăjitor. Eu sunt cel care înghite săbii, cuțite, pumnale, lame de răs și șerpi. Ai spus că sunt urât, iar eu te duc acum la un căpcăun.

În același timp făcu câteva contorsiuni, însoțite de grimase.

Petite-Reine, care tremura din toate încheieturile, își duse mâinile la ochi.

— Și căpcăunul o să te mănânce! sfârși Saladin, cu glas înfricoșător.

Minutele Justinei alunecară de la ochi, căzând inerte de-a lungul trupului. Își ținea pleoapele închise, scoțând suspini înfundate.

Saladin procedase cu mare artă.

Câteva din cazurile care înspăimânta tot mai des conștiința publică au dezvăluit un cumplit secret: e mai ușor și mai rapid să adormi un copil prin lacrimi, decât prin zâmbete. Creaturile denaturate care n-au timp să-și legene copiii, îi fac să plângă.

La această vârstă fragedă, plânsul conține un puternic somnifer, care-și face întotdeauna efectul. Fiarele cu chip de om ce apar din când în când în fața tribunalelor noastre, pentru a da socoteală de nenorocirile îndurate de fiii și fiicele lor, știu asta foarte bine. La fel și hoții de copii.

E un fel de știință, asemănătoare cu aceea de-a îmblânzi caii sălbatici prin foame și durere.

Se spune însă — și asta ne îndurerează inima în cu totul alt fel — că și sărăcia cunoaște acest secret. Ca să câștige o pâine cu care să-și hrănească pruncii, săracul trebuie să trudească fără odihnă. Nu-i mai rămâne timp să-și legene copiii, ale căror lacrimi îl ajută să-și întrețină familia.

Saladin știa toate aceste lucruri. Timp de câteva minute o privi pe Petite-Reine, care plângea cu sughituri. Fetița nu mai încerca să țipe, continuând să-și țină ochii închiși.

Saladin nu se arăta câtuși de puțin impresionat: era rece și dur ca o stâncă. Cu siguranță că avea să-și croiască drum în lumea afacerilor.

Urmărind efectul misterios al lacrimilor, care încet-încet aduceau cu ele somnul, se tot gândea, sucind în minte fel de fel de combinații.

"Iar dacă-i vorba de puicuță", își zise el, "nici că s-a văzut vreodată așa ceva în bâlciul nostru! E perfecțiunea întruchipată!

Niște umeri superbi, și ce pulpițe! Ar fi chiar nostim dacă mai târziu ar deveni doamna Saladin! Sau poate chiar marchiza de Saladin, pentru că eu am să ajung departe! N-am să mă las până nu reușesc!"

Înălță din umeri și izbucni în râs.

— O să mai curgă destulă apă pe gârlă, murmură el, dar lucrurile nu stau chiar atât de prost pe cât s-ar părea. Există și un alt mod de-a înghiți săbii — nu ruginiturile alea nenorocite, ci înțolot cu jiletcă de mătase și cravată de batist, prin saloanele din înalta societate, unde să culegi bancnote de o mie, în locul câtorva gologani prăpădiți. Înainte să ajungă nătărăul de-acum, taica Similor s-a învârtit printre bancheri și colonei. Într-o bună zi am să scot de la el secretul mașinării ăleia cu *"Mâine se va lumina de ziuă"*. "Fracurile Negre" poate c-au murit, da' poate nu. Dacă n-au murit, ne putem vârî nițel nasul în treburile lor. Dac-au murit, îi putem reînvia.

De pe buzele Justinei scăpă un geamăt.

— Gura! se răsti el cu asprime.

— Mămico! scânci fetița. Vino, mămico, te rog, vino!

— Gura! repetă Saladin.

Justine mai tresări o dată, fără vlagă, apoi nu mai mișcă.

Saladin ridică storurile, ca s-o privească mai bine.

"Doarme dusă!" își zise tânărul. "Noapte bună, copii! Când se va trezi, va fi artistă: întâia elevă a domnișoarei Freluche, la rândul ei singura moștenitoare a lui madam Saqui." Cu toate astea, își urmă el firul gândurilor, "totul depinde de poziția pe care o ocupi. Unii șterpelesc aur cu hârdăul și nu riscă atât cât risc eu, ca să pun mâna pe o sută de franci. Numai că asta-i o chestie de antrenament și trebuie să începi cu începutul."

Birja se opri în strada Saint-Paul, numărul 17.

— Birjar, îi zise Saladin, băiețelul meu bolnav mi-a adormit în brațe. N-aș vrea să-l trezesc degeaba. Vrei să vezi dumneata dacă aici locuiește madam Guérinet, rentiera?

Birjarul sări pe trotuar și după câteva clipe se întoarse. Când se ivi în cadrul portierei, Saladin își pusese din nou voalul, așteptând cu Justine în brațe.

Bineînțeles că nimeni din împrejurimi nu auzise vreodată de madam Guérinet. Saladin păru nedumerit și zise, oftând din greu:

— Ce vrei, există atâția oameni necinstiți. Mi-au dat o adresă falsă. Du-ne, te rog, pe bulevardul Montreuil, colț cu bulevardul Triomphes... Of, ce palid e copilul ăsta!

— Drăguță fetiță! zise birjarul.

— E băiețel, dă-i așa de firav! Toată lumea îl ia drept fetiță.

Sărută fetița înfășurată în șal, iar birjarul se urcă din nou pe capră.

Cât dură drumul dintre strada Saint-Paul și bulevardul Montreuil, în apropiere de bariera Tronului, Saladin se ocupă de transformarea completă a toaletei Justinei. Nu-i lăasă decât juponul, fără crinolină. În cursul acestei operațiuni, dădu cu ochii de semnul din naștere al fetiței, puțin mai jos de umărul drept.

— Ia te uită! zise el, surprins. O cireașă! Și chiar una frumoasă, pe cinstea mea! Se pare că mămica e cam pofticioasă. O chestie ca asta ar fi fost cam supărătoare, de s-ar fi aflat mai la vedere. Noroc că-i bine ascunsă, afară doar de cazul când puștoaica ar purta un decolteu prea îndrăzneț.

Tot vorbind astfel, prietenește, cu sine-însuși, își abătu atenția de la cireașă — obiect al unei pure curiozități, pentru că nu putea fi vândut — ca să se ocupe de lănțișorul cu cruciuliță de aur, pe care-l desprinsese de la gâtul fetiței.

— După cât cântărește, zise băiatul, face mai mult de douăzeci de franci. E-e! se întrerupse el. Și eu, care vorbeam de zgarda ce trebuie agățată de gâtul copiilor, așa cum se face cu căinii! La Gloriette s-a gândit la același lucru.

Pe spatele cruciuliței erau gravate clar următoarele cuvinte:

"Justine Justin, strada Lacuée numărul 5. Doamna Lily."

— Asta se știe, mormăi el, scoțând din fundul buzunarului un cuțit prăpădit, cu lama tocită în ultimul hal. Cunososc riscurile unor asemenea cruciulițe, primite în dar de la mămica: am văzut ce se poate întâmpla în actul cinci al atâtor piese jucate la "Ambigu". Mai întâi am să răzui cruciulița, pe urmă să ne gândim ce se poate face cu cireașa.

În doi timpi și trei mișcări, răzui cu vârful cuțitului cele câteva cuvinte gravate pe metal. Încântat de propria-i prevedere, Saladin vârî giuvaierul în buzunar, zicând în sinea lui: "Nu există prudență inutilă. Acum, să sfârșim ce-am început.

Dacă-mi pot recupera hainele de la Languedoc, treaba e ca și făcută!"

Birjarul își struni caii. Saladin coborî, trăgându-și bine voalul pe ochi și păși până lângă capră.

— Nu pot lua cu mine copilul, zise el. Mă tem să nu-l trezesc. Am niște facturi de achitat la bâlci, așa c-am să întârzii vreun sfert de oră. Dumneata îmi pari un om cumsecade, și de altfel, ți-am luat numărul de la trăsură. Veghează puțin asupra băiețelului și-am să-ți dau un bacșiș pe cinste. Dacă se trezește, nu-i da voie să vorbească, fiindcă-i face rău la piept. Deja are momente când delirează. Ți se rupe inima de milă când îl vezi așa, o mână de om! Tot zice că vrea s-o vadă pe maică-sa, care-a murit, sărmăna... Of, Doamne, Doamne!

Saladin își șterse ochii pe sub voal și continuă:

— Eu sunt bunică-sa și Dumnezeu mi-e martor că dacă am început să vând prin bâlci, e ca să-l got hrăni și îngriji, bietul de el!

Coborî cu pași mici aleea Triomphes și dădu colțul spre piața Tronului.

Timpul trecea. Se făcuse cam cinci după-amiază.

De dimineață și până acum, bâlciul își schimbuse înfățișarea. Ici și colo, printre barăci, rămăseseră spații goale, iar rulotele ce se aflau încă aici dădeau semne de plecare.

Saladin se așteptase la așa ceva. Totuși, cum era șiret din cale-afară, se strecură printre barăci cu mare grijă.

"Trucul" inventat de Rioux și Picard nu-i depășea imaginația. Tot ce ține de poliție e cât se poate de cunoscut în lumea bâlciului. Deși fără un motiv clar de îngrijorare, Saladin avea o ușoară strângere de inimă, care însemna: "Dușmanul poate fi pe-aproape".

Dintr-o ochire, văzu că baraca doamnei Canada dispăruse. Dimpotrivă, "Coțofana hoată" — vizuina lui Languedoc — rămăsese în picioare, în mijlocul calabalâcului celorlalte.

Asta era bine. Numai că de acel calabalâc nu se ocupa nimeni. Nici țipenie printre banchetele îngrămădite la un loc și printre alte piese de mobilier industrial. În schimb, spre mijlocul pieței se adunaseră câteva grupuri, care discutau însuflețit. I se păru semn rău.

În momentul plecării era nevoie de ceva cu adevărat grav ca să se oprească astfel pregătirile, mai ales că începea să se întunece.

Se întâmpla ceva. Saladin simți că-l trec fiorii. Îl fulgeră gândul să-și ia picioarele la spinare și să fugă iepurește, mulțumindu-se cu lăntșorul de aur și cu cruciulița.

Dar dacă era vorba, într-adevăr, de poliție, care cerceta afacerea din Jardin des Plantes, atunci fără îndoială că odată interogat, Languedoc va vorbi. De cum va auzi semnalmentele hoaței de copii, Languedoc își va recunoaște "opera": chipul realizat cu atâta artă. În plus, mai existau șalul cel vechi, pălăria, voalul albastru...

Chiar așa: Saladin se travestise ca și cum ar fi urmat să apară pe scenă, pentru a juca într-o farsă. Făcuse imprudența de a-și agăța singur o tinichea de coadă. Greșelile tinereții! Oricât de precoce ar fi inteligența cuiva, anii fragezi sunt impetuoși. Îl veți cita pe marele Condé? La Racroy avea deja cu patru ani mai mult decât Saladin.

De altfel, tocmai imprudențele sunt cele care maturizează și modelează sufletele cu adevărat călite.

În ziua aceea, Saladin avea să îmbătrânească cu cinci ani.

Tânărul nostru procedă așa cum ar fi făcut Condé sau chiar Henri al IV-lea.

Își stăpâni durerile de burtă și intră hotărât la "Coțofana hoață", prin ușa din spate, rezervată artiștilor.

Languedoc era acolo, ocupat cu pregătirile de plecare.

— Tu ești, puștiule? întrebă el, privindu-și "opera" cu coada ochiului. A ținut bine culoarea? Tocmai mă gândeam la tine. A fost răpit un copil.

— Ei, na! exclamă Saladin. Unul dintre ai voștri?

— Nu, nu! Nici de-al nostru, nici de-al altora. Un copil din oraș.

— I-auzi!

Saladin se străduia să nu-i tremure glasul. Tot vorbind, își scoase straietele de femeie bătrână.

— Se mai întâmpla, comentă el. E cumplit pentru părinți. La ce oră a plecat madam Canada?

— La trei.

— Au zis unde se duc?

— La Melun, pentru serbare.

— Pe drumul spre Lyon, zise cu îndrăzneală Saladin. Bun! Mulțumesc!

Umplu cu apă un lighenaș ciobit și-și cufundă capul în el.

"Cu siguranță că javra asta mică știe ceva!" își zise Languedoc, apropiindu-se pe la spate și punându-i mâna pe umăr.

Saladin tresări violent, de parcă ar fi fost înjunghiat.

— Bravo! râse împăciuitor Languedoc. Și ia zi, ce-ai făcut azi toată ziua, puștiule?

— M-am distrat, bolborosi Saladin. Cu persoana...

— Asta se vede de la o poștă... Hai, grăbește-te să-ți schimbi zdrențele.

— De ce? întrebă Saladin, din ce în ce mai tulburat.

— Pentru că bâlciul mișună de agenți și comisari, care răscolesc toate barăcile.

— Au venit și-aici?

— O să vină!... Ascultă!...

Saladin își ținu răsuflarea. În interiorul barăcii se auzi zgomot de pași și larmă de glasuri. Languedoc îl privi pe Saladin drept în ochi și zise:

— Uite-i! Țin'te bine!

Saladin era alb la față. Sudoarea îi șiroia de pe față și din păr, dar își ținea fruntea sus, iar privirea ochilor lui rotunzi era uimitor de sigură.

— Ai s-ajungi departe, dacă n-ai să te poticnești undeva, în drum! mârâi Languedoc. Află că nu-mi displace! Începi să mă interesezi.

Câțiva pași mai încolo, în interiorul barăcii, continuau să se audă vorbe. Saladin își șterse fața cu o cârpă și-și trase pantalonii.

— Ai vrut să mă sperii, zise el, silindu-se să râdă. De unde știi că-s agenți, din moment ce n-au venit?

— Pentru că i-am zărit intrând la domnul Cocherie! îi răspunse Languedoc, ajutându-l să-și îmbrace vesta. Pe ăștia îi recunoști dintr-o mie: îți sar în ochi. Ia zi, puștiule, ți-e frică?

Saladin, care tocmai se îmbrăca, era atât de speriat, că nu nimerea mânecile.

— Uite cum stă treaba! răspunse el, cu o neliniște pe care vorbele sale o justificau perfect. Soțul tipei mele e un nebun și un turbat — altfel bine situat și cu avere. Deputat, decorat și cu o groază de relații în guvern. E posibil ca el să fi născocit toată chestia cu copilul răpit, ca să pună mâna pe mine și să m-arunce în lanțuri până la sfârșitul zilelor. Asta din gelozie, pentru că i-am tulburat pacea în căsnicie.

— Nu-i rău! zise Languedoc.

Pașii și glasurile se apropiau. Pe Saladin îl năpădise o sudoare rece și-i clănțăneau dinții. Totuși, își păstrase zâmbetul. Își trecu pieptenele prin păr, în fața unui ciob de oglindă, apoi își făcu o boccea din hainele bătrânești și se așeză pe ea.

Cârpa care ținea loc de ușă fu dată la o parte și în prag se ivi silueta impunătoare a directorului "Coțofanei hoațe".

— Ascultă, bătrâne! i se adresă el lui Languedoc. Văd că ai oaspeți. Domnii aceștia vor să arunce o privire în bârlogul tău. Sper că n-ai nimic împotrivă.

— De ce-aș avea? i-o întoarce "creatorul de chipuri", salutând plin de curtoazie. Mă bucur să le pot face pe plac!

Într-adevăr, Rioux și Picard "săreau în ochi". De cum se dădu la o parte directorul "Coțofanei hoațe", amândoi intrară, rotindu-și privirile prin toată încăperea.

Tolănit pe scaunul său, Saladin scutura scrumul dintr-o pipă din care nu fumase.

— Prin urmare, zise cu amabilitate Languedoc, domnii n-au găsit încă nimic?

— S-a aflat din capul locului că venim aici, bombăni Picard, care era în toane teribil de proaste.

— Chestie de fizionomie, spuse foarte serios Languedoc.

— Mai adineauri, interveni cu un aer modest Saladin, am văzut o cucoană care-a intrat în menajeria maimuțelor, împreună cu o fetiță. Acolo, în capătul pieții.

— Cum arăta cucoană? sări Rioux.

— Mai în vârstă, cam tristă și cred că suferea de ochi pentru că purta un voal albastru.

Picard se și năpustise afară din baracă. Rioux îl urmă, fără a mai mulțumi pentru informație.

Amândoi dădură fuga la rulota care servea drept domiciliu maimuțelor savante.

Directorul "Coțofanei hoațe" îl privi pe Saladin cu coada ochiului, adresându-se cu asprime lui Languedoc:

— Bătrâne, nu prea-mi plac prietenii tăi!

Și, semeț, le întoarse spatele.

Saladin și Languedoc rămaseră singuri. Languedoc își întinse mâna mare și murdară, într-un gest plin de demnitate.

— Puștiule, vorbi el pe un ton solemn. Asta o să te coste douăzeci de franci. E un preț cât se poate de rezonabil.

— Cum? Douăzeci de franci? dădu să protesteze Saladin.

— Patru monezi de o sută de gologani! Hai, că nu-i scump. Deci tu ai furat fetița!

— Îți jur că.

— Nu jura strâmb! E o prostie s-o faci, atunci când nu-ți folosește la nimic. Dacă-mi refuzi cei douăzeci de franci, mă duc în rulota maimuțelor și te denunț, ca pe un pui de năpârca ce ești!

Saladin scoase din buzunar lăntșorul și cruciulița de aur.

— Astea fac de trei ori mai mult decât îmi ceri, zise el. N-am bani gheață. Îți las giuvaerurile în gaj.

Își puse straietele femeiești pe deasupra celor bărbătești. Languedoc îl privea șovăind.

— Vrei sau nu? îl întrebă Saladin.

Languedoc încuviință, virând aurul în buzunar. Saladin ieși în grabă, spunându-i cu un gest teatral:

— Perfect! Acum îmi ești complice!

Din trei salturi ajunse în aleea Triomphes. Aici își agăță din nou voalul albastru și se furișă în trăsură, în timp ce birjarul își adăpa caii.

— Nu s-a trezit micuțul? întrebă el, prin portiera închisă.

— Ah, dumneata ești, măicuțo? se întoarse birjarul. Nici n-a mișcat, de parc-ar fi fără suflare.

Saladin oftă din adâncul sufletului.

— La Charenton, prin bulevardul Picpus și Brèche-aux-Loups! zise el. E drumul cel mai scurt. Ai noroc azi, pentru c-am făcut vânzare bună.

Birjarul dădu bice cailor, care începură să tropăie voinicește. Saladin nu-și liniști bătăile inimii decât când trăsura ajunse la Brèche-aux-Loups.

— Haide! exclamă el, nemaiputându-și stăpâni bucuria. Trezește-te, puicuțo! Totul a mers strună! M-au trecut toate nădușelile când s-au uitat la mine bufnițele alea două, dar la dracu'! Erau loviți cu leuca în cap! E drept c-a trebuit să las cruciulița, da' oricum am șters adresa. N-a fost rea ideea, nu? Poate că dacă încercam s-o vând, ar fi pus laba pe mine. Hai, dulceațo, acu' mergem la căsuța de aur! Trezește-te! Acolo-i tăticu! Și mămica! Și tot felul de cofeturi! Am scăpat! Doamne Dumnezeule! Am scăpat! Toți! Toți!

O luă în brațe pe Petite-Reine și-o mângâie cu-adevărat, într-o pornire de sinceritate. Succesul îl făcea parcă bun la suflet. Ar fi vrut ca în jurul lui să vadă numai bucurie. Dar Petite-Reine nu se trezea; îi simțea trupușorul rece prin țesătura zdrențuită a șalului.

— Pff! exclamă el, hotărât să nu se lase doborât de tristețe. Doar n-am omorât-o doar pentru că m-am strâmbat la ea și i-am zis să tacă! Toți copiii știu de căpcăun și nu mor din asta. Dacă stau să mă gândesc, e mai bine să doarmă până ce plătesc birjarul. Cum am de gând să cobor în plin câmp, dacă începe să scâncească, o să bată la ochi. Așa că fă nani, pisicuțo!

Saladin, care ştia atâtea lucruri, nu putea să nu cunoască la perfecţie obiceiurile teatrului său. Era sigur că rulota cea greoaie a doamnei Canada, trasă de o singură mârtoaga — şi aia bolnavă — nu putuse ajunge prea departe. Ar fi pus mâna în foc că se opriseră undeva între Maisons-Alfort, la porţile Parisului, şi Ville-Neuve-Saint-Georges, aflat la câţiva kilometri mai departe.

De cum trecură de Charenton, Saladin scoase capul pe fereastră, ca să cerceteze împrejurimile. După trei ore de mers, rulota conţinând catrafusele Teatrului Francez şi Hidraulic nu putuse ajunge prea departe.

Într-adevăr, la un kilometru de Charenton-le-Pont, prin ceaţa care începuse să coboare pe câmpie, Saladin recunoscuse acoperişul patern, călătorind într-un nor de praf. Nu mult după aceea, putu citi o parte din inscripţia agăţată în spatele rulotei, aşa cum marinarii scriu numele corăbiei la prova:

"Trucuri savante, exerciţii şi varietăţi
din secolul al XIX-lea al Luminilor"

Boala cronică a bietului cal pe nume Sapajou se pare că se agravase, căci Kohl, zis şi Colonie, clarinetist din Germania şi gigant chinez, împreună cu Poquet, zis şi Atlas — cocoşat şi trombonist — împingeau roata din dreapta. De roată din stânga se ocupau directorul Échalot şi madam Canada în persoană, în vreme ce Similor, gentilom ca întotdeauna, cu mâinile în buzunare şi pălăria cenuşie pe-o ureche, îşi ţinea deoparte ghetetele scâlciate, strecurând la urechea domnişoarei Freluche propuneri anacreontice.

Era un tablou impresionant. Dacă tânărul Saladin ar fi avut inimă, ar fi simţit-o tresărind la vederea emoţionantă a patriei.

Însă eroul nostru se mulţumi să spună:

— Gata călătoria! Am ajuns acasă!

Îşi relua locul în interiorul birjei şi trase cu ochiul de-o parte şi de alta a drumului. În stânga zări o căărăuie, prea îngustă pentru o trăsură.

— Opreşte! strigă el.

— Unde să opresc? întrebă birjarul. Nu văd nici o casă!

Saladin sări jos din trăsură, cu Petite-Reine în braţe.

— Două ore prin Paris — cinci franci! zise el. O oră de așteptare — trei franci. Douăzeci de gologani la întoarcere și alți douăzeci bacșiș. E bine... Asta face exact douăzeci de franci. Poftim! Mi-a făcut plăcere să te cunosc, prietene.

Birjarul luă cele două monezi de o sută de gologani, iar bătrâna traversă drumul cu pași mici, pierzându-se pe cărăruie.

Omul își scoase șapca de piele și se scărpină în creștetul capului.

"Ciudată mai e și muierea asta!" își spuse el. "Am senzația c-am fost tras pe sfoară, deși mi-a plătit tot ce mi se cuvenea... Ba pe deasupra și-un bacșiș gras! Destul de bine pentru o sărăntoacă! Mi-e tot una! Totuși, ia să mă uit bine de jur împrejur. Am o bănuială că va trebui să povestesc câte ceva la poliție."

Își fixă câteva repere, astfel ca la nevoie să poată găsi din nou cărăruia, apoi întoarse caii și porni înapoi spre Paris.

Saladin nu avu mult de mers. La vreo sută de pași mai departe, după colțul unui zid, dădu de o grămadă de bălegar, aflată la intrarea pe un teren semănat cu sfecă. După cât se pare, era exact ce-i trebuia. O așeză pe Petite-Reine pe bălegar, punând lângă ea pachetul în care se găseau rochița elegantă, pălărioara cu pene, cizmulițele și crinolina, apoi cercetă cu atenție împrejurimile.

Mai era puțin până la lăsarea întunericului. Locul era pustiu.

Saladin făcu cale-ntoarsă pe cărăruie, ca să verifice dacă birjarul plecase. Mulțumit de constatare, se înapoie la grămada de bălegar și începu să sape în ea cu amândouă mâinile. Când adâncitura fu destul de mare, așeză înăuntru hăinuțele fetei, apoi rochia lui și binecunoscuta pălărie cu voal albastru.

"Mai mult ca sigur că vor fi descoperite", se gândi el. "Dar când? Nu vor întinde bălegarul pe câmp înainte de venirea toamnei, iar în șase luni zdrențele astea o să arate ca vai de lume!"

— De altfel, murmură el, n-am cum să le ard, nu? Am făcut cum era mai bine.

Liniștindu-și astfel conștiința, Saladin acoperi adâncitura și așeză bălegarul astfel încât să nu se observe că umblase cineva la el. Acum, personajul nostru își reluase înfățișarea sa de toate zilele: un băietan de paisprezece ani, cam subțirătec, dar ager și

puternic, cu un chip destul de frumușel, în ciuda aceluia aspect bătrânicios, caracteristic adolescenților de genul lui.

Începu s-o zgâlțâie pe Petite-Reine, săltând-o din nou în brațe, dar fetița nu dădea nici un semn de viață.

— Să știi c-am speriat-o prea tare! zise Saladin, după o profundă cugetare. Pff! O s-o trezim noi, când ajungem acasă. Înainte marș!

Și porni la drum, cu pași mari.

După vreun sfert de oră, ajunse din urmă Teatrul Francez și Hidraulic, care făcea popas în piața din Maisons-Alfort.

Lipsa lui stârnise reacții diverse printre membrii familiei Canada.

Poquet, cocoșatul, îl învinuia pe față de pierderea celor trei monezi de douăzeci de gologani; Colonie îl bănuia de a-i fi șterpelit cele șaptezeci și cinci de centime, iar domnișoara Freluche regreta amarnic că-i încredințase bănuțul ei găurit, în valoare de patruzeci de gologani. Toți trei doreau nespus să-l vadă înapoi. Échalot era trist. Cu tot egoismul și proastele purtări ale lui Saladin, Échalot avea față de el simțăminte paterne — mai mult chiar decât tatăl său bun, Similor, om dedat plăcerilor. De altfel, ca să-l cităm pe Échalot: "Copilul *înghițea* atât de bine!" Nici un rege din Europa nu avea la curtea lui un *înghițitor* ca el!

— Bine c-am scăpat de nepricopsitul ăsta! spunea madam Canada. Norocul nostru că s-a dus dracului, în lume!

Similor nu era la fel de bucuros. Așa nepăsător cum îl știm, tot păstra în suflet niște amintiri scumpe: Saladin, grozav de priceput la tâlharii, aducea deseori găini și rațe, umflate de prin gospodăriile de țară. Ba uneori, chiar și câte o oaie.

În astfel de ocazii, Similor își aducea aminte că el e tatăl, ca să pretindă bucățile cele mai gustoase.

Când Saladin își făcu apariția în depărtare, Échalot își ascunse bucuria, ca să n-o supere pe madam Canada. Dar aceasta strigă, cu vocea ei groasă și răgușită:

— Oare n-o să ne putem descotorosi niciodată de viermele ăsta?

Domnișoara Freluche, Colonie și în primul rând Poquet — principalul creditor — se repeziră în întâmpinarea fiului rătăcitor, într-un scop ce n-avea nimic de-a face cu urările de bun venit.

— Dă-mi cei trei franci ai mei!

— Vreau înapoi cei cincisprezece gologani!

— Unde-i bănuțul meu cel găurit?

Saladin îi întâmpină cu o privire semeață.

— Habar n-am despre ce vorbiți, le zise el. Vă rog să păstrați distanța. Dacă sunteți cuminți, n-am să vă refuz un mic cadou din beneficiile operațiunii.

— Ce-ai adus, netrebnicele? îl luă la rost doamna Canada încă de departe. Până la urmă ai să strici reputația Teatrului!

Saladin veni spre ea, cu fruntea sus.

— Te rog să lași deoparte tonul ăsta atunci când îmi vorbești, zise el. Sunt tânăr, și fără mine, nimeni n-ar da doi bani pe teatrul dumitale.

— Când ai să te hotărăști să-mi faci plăcerea să te cari... începu madam Canada, gata să-i sară muștarul.

Dar Échalot îi înlănțui mijlocul (pe care de-abia îl putea cuprinde cu amândouă brațele) și-i spuse:

— Amandine, nu mai țipa la el! E un *înghițitor* talentat!

— Când am să mă hotărăsc să-ți fac plăcerea să mă car, răspunse Saladin, nu va trebui decât s-aleg între toate teatrele din capitală și din țară, de la care am primit oferte dintre cele mai tentante. Oricum, nu m-așteptam să fiu primit cu insulte, tocmai când v-am adus norocul!

Ajunsese în dreptul roții rulotei.

— Are un pachet! strigă Similor, apropiindu-se în grabă.

Apetitul lui înșelat bănuia că-i vorba de mâncare.

În spatele lui Saladin, cele trei victime continuau să insiste:

— Cei trei franci ai mei!

— Vreau cei cinș'pe gologani!

— Unde mi-e bănuțul găurit?

Se întunecase de-a binelea. Singura lumină provenea de la un felinar îndepărtat. Saladin îl dădu la o parte pe taică-său, care — indiscret ca întotdeauna — voia să pipăie conținutul șalului.

— Sunt trei sume fără importanță! zise el pe un ton solemn. Țineți-vă pliscul! Am de discutat cu doamna directoare și cu taica Échalot.

— Cu mine nu? întrebă Similor.

— Ba da, replică Saladin. După legile naturii, dumneata trebuie să-mi susții interesele bănești și de orice fel. Dă-i bătaie. Ne întâlnim în apartamentul doamnei.

Urcă scărița ce permitea accesul în rulotă, iar Similor îl urmă îndeaproape. Ceilalți îi văzură schimbând câteva cuvinte în șoaptă.

Curiozitatea tuturor era ațâțată la culme. Échalot și madam Canada se priveau unul pe altul. Poquet, zis și Atlas, își scutură capul mare și creț, care aproape că-i strivea trupul prăpădit și mormăi:

— O să le smulgă el ceva... ceva baban!

— Liniștește-te, Amandine! șopti blândul Échalot la urechea tovarășei sale de viață. Puștiul are ceva în minte: eu i-am dezvoltat inteligența.

Două minute mai târziu, direcția Teatrului Francez și Hidraulic, împreună cu Similor și fiul său natural, Saladin, se reuneau la consiliu, în rulota unde am urmărit-o mai devreme pe madam Canada pregătindu-și faimoasa cafea neagră. Șalul cel vechi trecuse din brațele lui Saladin în cele ale lui Similor, care așezase pachetul pe pat și acum se îndeletnicea cu o treabă tainică.

Ceilalți nu puteau vedea ce face, pentru că patul era de fapt un dulap, iar Similor, întors cu spatele către consiliu, astupa complet intrarea.

Saladin se adresă directorilor de ambele sexe:

— Vă rog să-mi faceți cinstea de-a lua loc.

— De unde dracu' ai luat manierele astea? izbucni madam Canada, care-și începea toate intervențiile *ab irato*²⁹. Crezi că prin asta ne impresionezi, măi nătăfleață?

— Lasă-i să fiarbă în suc propriu, bombăni Similor, din fundul "alcovului". La început am avut impresia că puștoaica a dat ortu' popii, da' nici vorbă! Pușlamaua de fiu-meu îmi seamănă, e isteț, nu glumă!

"Cine știe ce vietate a pescuit", se gândea naivul Échalot, "și-acu' vrea să ne-o vâre nouă pe gât, zicând că-i animal savant sau altă minune!"

Saladin făcu un gest teatral.

— Din fragedă pruncie — începu el cu emfază, pe un ton ce nu întârzie să lase o impresie favorabilă asupra cuplului Canada — am găsit printre voi adăpost și ocrotire. Tatăl meu, o fire plăcută, dar nestatornică, își vedea numai de plăcerile lui.

²⁹ *Ab irato* (lat.) — la mânie. (n.t.)

Domnul Échalot, căruia într-un elan de recunoștință, îi spun "tată", mi-a ținut loc de mamă, ba chiar, asemeni celebrei capre Amalteea, din mitologie, mi-a cedat cănuța lui cu lapte în fiecare dimineață.

— Îi merge mintea! Îi merge mintea! murmură Échalot, care avea deja ochii în lacrimi.

Până și madam Canada își șterse obrazul cu dosul palmei ei uriașe, zicând:

— De șmecher, e șmecher! Fără pic de jenă!

— Da' văd că mă ponegrești fără rușine, derbedeule! bombăni Similor, absorbit de treaba lui misterioasă. Cum o ciupec, tresare. Da' zău că-i o dulceață de copil!

— Prin urmare, continuă Saladin, sunt legat de acest teatru prin sentimente de sinceră recunoștință, mai ales că doamna Canada ascunde sub vorbă-i aspră o inimă de aur.

— I-auzi colo! izbucni directoarea.

— De ce te superi? insinuă Échalot. Vezi bine că te laudă!

— Alții, reluă Saladin, s-ar fi lăsat conduși de nestatornicia artiștilor de vârsta mea, acceptând ofertele generoase ale concurenței în căutare de înghițitori de prima mână și-ar fi plecat să-și afle slujbe mai bănoase, căci se știe că la Teatrul Francez și Hidraulic nu se câștiga mare lucru.

— Ai terminat? mârâi madam Canada.

— Măsoară-ți cuvintele, îl povățui Échalot.

— Ei bine, eu n-am procedat așa! vorbi Saladin, pe un ton și mai mișcător. Nu-mi stă în caracter! Departe de a mă gândi să vă abandonez, pe motiv că sunt mai presus de voi, îmi tai aripile, ca să-mi curm elanul, și-mi frământ imaginația bogată, în căutarea unor descoperiri care să vă fie pe plac, dovadă a sentimentelor ce mă animă. De exemplu, o chestie de ultimă oră: ieri seară, la culcare, v-ați exprimat dorința de-a avea o fetiță, care să fie așa și pe dincolo, și pe care s-o învățați să meargă pe sârmă, cu sau fără prăjină de echilibru, în locul domnișoarei Freluche, a cărei mediocritate se resimte din plin la încasări...

— Așa e... mărturisi Échalot. Da' ce bine vorbește!

— Va să zică, dumneata tragi cu urechea! se încruntă madam Canada.

— V-am împlinit dorința! exclamă Saladin, în loc să-i răspundă. Mi-ați dat mâna liberă, până la o sută de franci...

— Ție? Cum vine asta? izbucniră într-un glas cei doi directori.

Saladin își apăsă mâna pe inimă.

— Drept care, sfârși el, numai și numai pentru a vă satisface dorința, am plecat în căutarea unor părinți aflați la strâmtoare și care să accepte să-și vândă fetița.

— Și vă rog să nu vă retrageți cuvântul, iubiților! vorbi și Similor, întorcându-se brusc spre ei, cu Petite-Reine în brațe. Eram și eu în bârlogul puștiului atunci când ați spus "o sută de franci". Așa că-i datorați băiatului banii promiși.

— Vai, drăguța de ea! exclamă doamna Canada, dând cu ochii de Petite-Reine.

Albă ca varul, fetița își plimbă privirea uluită de jur-împrejurul încăperii.

— Seamănă cu cea de ieri!

— E și mai dulce decât aceea! decretă Échalot. Și cum se face că niște părinți se pot despărți de-așa un copil drăgălaș?

— Mămico! gemu Petite-Reine, schițând un gest înspăimântat.

Ochii i se opriră asupra lui Saladin și din instinct, închise pleoapele.

Similor o așeză pe genunchii doamnei Canada, repetând:

— Ne datorați o sută de franci!

Échalot și directoarea încercară să se împotrivească, dar Similor, la fel de bun orator ca și fiul său, își strecură degetele mari ale ambelor mâini în răscoială zdrențuită a jilecii și li se adresă după cum urmează:

— Ca tutore al acestui tânăr, nu am încotro și trebuie să-i apăr interesele până la moarte. Dacă vreți să-l privați de suma pe care a avansat-o din propriul buzunar celor doi părinți sărmani, atunci rămâne să reglăm chestiunea cu ajutorul spadelor. Le vom folosi pe cele de înghițit! Și Échalot, și eu avem brevete de ofițeri de jandarmi. Ne vom întâlni pe câmpul de luptă!

— Cum! se revoltă pașnicul Échalot. Eu să-ți vărs sângele în duel, Amédée!

— Atunci, plătește!

Échalot șovăia. Madam Canada luă marea hotărâre.

— Merită! zise ea, copleșind-o cu sărutări pe Petite-Reine. După ce ne achităm de datoria față de puști, nu mai datorăm

nimic nimănui în ce privește fetița... Și sunt sigură că la viitorul bâlci de turtă-dulce va face toți banii!

Scoase din punguță o sută de franci; Saladin și Similor întinseră mâna în același timp.

— Sunt tutorele tău, zise Similor.

Acești sălbatici au totuși un vag simț al legalității. Madam Canada puse banii în palma lui Similor.

Saladin se înverzise la față. Ochii lui rotunzi se ațintiră asupra lui taică-său, cu o expresie ciudată.

— Mie ce-mi dai? întrebă el, cu o voce de nerecunoscut.

— Binecuvântarea mea, răspunse Similor, virând toți banii în buzunar. Hai la culcare, mucosule!

Saladin își plecă privirea.

— Bun, mârâi el. Totul se învață. Azi tu ești cel mai tare, tată, dar teme-te de ziua de mâine!

Petite-Reine adormise pe genunchii grăsanei doamne Canada, care nu-și mai încăpea în piele de bucurie pentru târgul abia încheiat. Échalot o urmărea cu o privire duioasă.

— Uite o ființă care va fi fericită alături de noi, așa-i, Amandine?

— O s-o ținem în puf! răspunse madam Canada. Zău că are noroc!

Când comisarul dădu ordin să fie introdusă în birou sărmana La Gloriette, precum și martorii, nu mai rămânea nimic nou de aflat.

Ancheta fu scurtă, deși fiecare simțea nevoia să vorbească cât mai mult.

Băcița întrerupea pe toată lumea, pentru a dovedi că nu era vina ei și deci, i se cuvenea o despăgubire.

Lily nu auzea nimic din ce se petrecea în jur. Vorbea puțin, parcă la întâmplare, amintindu-și amănunte fără legătură — neînsemnate pentru cei ce-o ascultau, dar care-i făceau pe toți să le dea lacrimile. Era foarte agitată. Fără îndoială, avea mintea rătăcită.

Când comisarul întrebă dacă voia cineva s-o conducă până acasă, se oferiră douăzeci, nu unul, și fu însoțită de o numeroasă escortă, la care curând se alăturară și vecinii. Probabil că vreo gură-spartă, care fusese martor al întâmplării încă din Jardin des Plantes, nu rezistase să nu povestească aceeași istorie în cel puțin o sută de versiuni.

Însă dintre toate pasiunile, aceea de a bârfi e cel mai greu de domolit. Iubirea obosește, lăcomia se satură. Nevoia de-a vorbi nu se potolește niciodată.

În poarta casei, Lily se opri și privi cu mirare la toată mulțimea care o urmase. Nu le mulțumi. Lumea rămase multă vreme pe loc, dând târcoale căsuței, pălăvrăgind fără încetare, povestind și bârfind cu o plăcere reînnoită.

Lily urcă cu greu scara. În urmă venea cineva, dar ea nu-i acordă atenție. Intră în casă, fără a întoarce capul. Médor se așează pe jos, în fața intrării, sprijinindu-se de ușa închisă.

"Și-aici, ca întotdeauna, pe post de câine de pază", își zise el. "Dacă are nevoie de ceva, am s-o aud."

Cei rămași în stradă o văzură pe Lily apărând la o fereastră și luând colivia în care se afla pasărea.

Apoi amândouă ferestrele fură închise.

³⁰ *Vox audita in rama* (lat.) — vocea auzită din frunziș. (n.t.)

La Gloriette era atât de palidă în lumina ultimelor raze de soare, care ar fi îmbujorat și obrazul cel mai gălbejit, încât părea o arătare din altă lume. Părul lung îi cădea, despletit, pe umeri, iar ochii se înălțau spre cer, goliți de orice gând.

— N-ar fi de mirare să-și piardă mințile, vorbeau cei din piață. Era așa de mândră de fetița ei, cum nu se mai poate! Pe lângă asta, a mai avut necazuri mari și cu tatăl copilului!

— Micuța Clémence, din strada Moreau — zise cineva — cea care râdea tot timpul, ei bine! Ea nu și-a pierdut mințile când i-a fost răpit copilul! A scris scrisoarea aia care-a apărut în ziare și care te făcea să-ți dea lacrimile, deși plină de greșeli de ortografie. Pe urmă s-a dus și s-a aruncat în râu.

— Și aia era o femeie frumoasă!

— Iar băiețelul ei, ce dezghețat!

— Médor, câinele de pază al lui madam Noblet, e cel care-a descoperit trupul înecatei...

— Poliția nu se pricepe decât să nu lase oamenii cinstiți să-și vadă de treabă, asta e!

Cazul de mai sus fusese și motivul pentru care Médor se așezase în fața ușii lui Lily. E drept că nu era din cale-afară de isteț, dar avea memorie bună.

Nu voia că Lily să împărtășească soarta micuței Clémence, cea care râdea tot timpul, înainte de a-i fi răpit copilul, și-al cărei corp fusese găsit în râu chiar de el, Médor.

Și totuși, de ce-și dădea atâta osteneală?

Aparținea unei categorii umane pe care disprețul celor bogați și mila celor săraci îi numesc "brute". Rațiunea comportamentului său putea fi găsită în cuvintele pe care le rostise în Jardin des Plantes: "Femeia asta e prea necăjită!"

Era vorba doar de milă? Sau poate că și "brutele" au inimă, astfel că sărmanul Médor fusese impresionat — ca și mulți alții, înzestrați cu inteligență — de frumusețea desăvârșită a bieteii Lily?

Adevărul se afla probabil la mijloc. Dar exista și un alt motiv.

Fără îndoială că Lily nici nu-și mai amintea incidentul, petrecut la puțin timp după ce se mutase în căsuța unde locuia acum. Într-o dimineață, pe când ieșea în stradă cu Justine în brațe — pentru că fetița încă nu începuse să meargă — văzuse

venind dinspre cheiul Râpée un convoi sărman, asemănător cu cel zugrăvit în cunoscută pânda cu același nume.

Numai că în locul câinelui, dricul în care se aflau rămășițele pământești ale unei bătrâne era urmat de Médor.

Lily se alăturase tristului alai, însoțindu-l pe Médor până la cimitirul Père-Lachaise.

Iar Médor nu apucase să-i mulțumească niciodată.

Asta era tot. Pentru Médor, să doarmă în fața unei uși nu însemna o dovadă de eroism. Acesta nu era decât începutul. Spera să poată face mai mult decât atât.

Auzi zgomotul ferestrelor care se închideau, apoi i se păru că Lily se înviorase brusc, umblând de colo până colo prin odaie, cu o vioiciune inexplicabilă.

Existau și alte mijloace decât râul. Lui Médor i se strânse inima. Se aplecă și-și lipi ochiul de gaura cheii.

Teama lui spori. La Gloriette vârase repede cărbuni în sobă, iar acum sufla din toate puterile, ca să ațâțe focul.

În astfel de cartiere, toată lumea — până și "brutele" — cunosc la ce slujesc cărbunii puși în sobe fără hornuri, din camere cu ferestrele închise. Dar ușa era din lemn subțire, așa că Médor o putu auzi pe Lily vorbind:

— Ah, da! răsună glasul ei limpede și blând. Cina! E trecut de ora cinci! După plimbare îți crește pofta de mâncare...

Și continuă să sufle în foc cu putere.

Médor clătină din capul său mare, gândind: "Cina aia n-are cum să fie pentru ea!"

Într-adevăr, La Gloriette încetă brusc să mai sufle. Scoase un țipăt scurt și se ridică dintr-o mișcare, apăsându-și inima cu amândouă mâinile.

Rămase nemișcată, cu ochii larg deschiși, cu părul căzându-i în dezordine pe umeri. Nu se mai ocupă de foc, iar flacăra se stinse.

Se lăsa noaptea. Cam pe la ceasul acesta, Saladin își lua rămas-bun de la birjar, pe drumul spre Maisons-Alfort.

Lily nu mai vorbea. Se așezase pe pat, cu capul în piept. Părul despletit îi acoperea obrazul.

Médor se duse la locul lui, suspinând adânc. Mai trecu câțva timp. Palierul era acum cufundat în întuneric.

Deodată, Médor auzi sfârâitul unui chibrit aprins. În odăița lui Lily ardea acum o lumânare.

— Doamne, Dumnezeule! Doamne, Dumnezeule! Doamne, Dumnezeule! se auzi un glas disperat, pe care Médor abia-l recunoscuse. Deci e adevărat! E-adevărat! E-adevărat!

Apoi răsunară hohote de plâns nestăvilite și sfâșietoare, pornite dintr-un suflet în agonie.

Începuse criza.

Așa "brută" cum era, Médor își dădea seama bine ce se întâmpla. Se ridică într-un cot și pieptul îi tresăltă ca cel al unui câine mort de oboseală, care gâfâie cu limba scoasă.

Era numai urechi.

— Azi-dimineată se afla aici, vorbi Lily. Ne-am despărțit în piață și-am avut o strângere de inimă. Dar nu mi se întâmpla de fiecare dată când ne despărțeam? Și eram atât de fericită s-o revăd! De ce m-aș fi temut? Ah! Știu bine unde ne găseam când m-a sărutat ultima oară. M-a urmărit cu privirea. Când mi-a trimis acea sărutare din vârful degetelor, nici nu bănuia că totul se sfârșise... Totul! Totul! N-o mai are pe mămica ei! La o vârstă atât de fragedă! Să nu mai ai mămică! Și eu, care mă temeam atât de mult de moarte!

Vocea îi era din ce mai tremurătoare și mai pierdută.

— Doamne, Dumnezeu! Doamne, Dumnezeu! Doamne, Dumnezeu! se jelui ea din nou. E adevărat! N-o mai am! N-am s-o mai văd niciodată! Tatăl nostru, carele ești în ceruri, sfîntească-se numele Tău, vie împărăția Ta, facă-se voia Ta... Dar asta nu poate fi voia Ta! Nu, Doamne! De ce să vrei să-mi faci așa un rău? Tu, care mi-ai dăruit-o! Doamne, Dumnezeu! Doamne, Dumnezeu! Doamne, Dumnezeu! Facă-se voia Ta, precum în cer, așa și pe pământ... Ah, mai bine am fi murit amândouă, împreună! Doamne, Tu care ești atât de bun, ia-ne la Tine, ca s-o pot strânge în brațe în ceasul din urmă!

Sări brusc în picioare și apucă sfeșnicul, îndreptându-se spre pătuțul de care până atunci nu se apropiase, din instinct. Pătuțul rămăsese așa cum îl lăsase dimineața: cu așternutul boțit, cu pernuța Justinei pe jumătate ascunsă sub crengile de liliac, aduse în dar de lăptăreasă.

Liliacul se ofilise.

Din pieptul tinerei mame scăpă un geamăt surd.

Afară, Médor îngenunche, ascultându-i glasul din ce în ce mai schimbat:

— Niciodată! Sufletul meu! Viața mea! Justine! Oare e cu putință? Erai aici! Uite, încă văd urma trupului tău!... Și-mi zâmbeai dintre flori... Ah, cât erai de drăgălașă! Cât de drăgălașă!...

Se aplecă și sărută cu patimă pernuța, scufița de noapte, florile veștede — tot ce atinsese Petite-Reine. Ochii îi ardeau, goliți de lacrimi. Nările îi palpitau, căutând parfumul copilului adorat...

Apoi căzu în genunchi, apropiind sfeșnicul de podea: în praful de pe jos se zărea urma a două piciorușe desculțe.

Lily privi cu lăcomie aceste urme, cufundată într-un extaz dureros. Lăsa deoparte sfeșnicul, ca să le pipăie, apoi se culcă pe podea, acoperindu-le cu sărutări.

— Ai milă, Doamne! Nu ți-am greșit cu nimic! Tatăl nostru carele ești în ceruri, sfințească-se numele Tău, fie împărăția Ta...

De cealaltă parte a ușii, sărmanul Médor îngăima și el un "Tatăl nostru".

Și totuși, Dumnezeu trebuia să audă!

Lily rosti o rugăciune, apoi încă zece, făgăduind atâtea lucruri înduioșătoare și imposibile, încât Dumnezeu se îndură să-i redea plânsul binefăcător.

Se prăbuși scăldată în lacrimi, într-un fel de prostrație, dar încercând, cu încăpățânare de bețiv, să-și sfârșească rugăciunea începută.

— De m-aș putea ruga! exclamă ea. Să mă rog așa cum trebuie!... Pâinea noastră cea de toate zilele, dă-ne-o nouă astăzi... Doamne, unde-i acum, Doamne? Ce i se răspunde când o cheamă plângând pe mămica ei?... Și iartă-ne nouă greșalele noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri... Dar ea nu greșise nimănui, Doamne! Adu-ți aminte cum își dădea toți bănuții celor nevoiași!

"Parcă s-a mai liniștit!" își zise Médor.

În clipa următoare, se înfioră din cap până-n picioare, la auzul unui glas aproape de nerecunoscut, care izbucni în mijlocul tăcerii, cu putere de blestem:

— E o josnicie! O cruzime! Câtă răutate! De ce nu mă zdrobești cu o singură lovitură, Doamne! Dumnezeule atotputernic! Eu sunt neputincioasă, nu pot să mă apăr nici pe mine și nici pe ea. O femeie! Un copil! Cum poți să fii atât de

crud? Prefer iadul, pe care nu-l merit! Vreau să te pedepsesc prin suferința mea nedreaptă! Dumnezeuule surd și orb!

Glasul i se frânse într-un potop de gemete fără șir.

Apoi, același sunet cristalin:

— Iartă-mă, Doamne! Știu bine c-ai să mă ierți, Dumnezeuule bun, Dumnezeuule îngăduitor! Sufăr prea mult și tu știi asta. Nu pedepsi o sărmană femeie, care a hulit fără voia ei! Sunt nebună, dar uite, îngenunchez, cu mâinile împreunate, cu ochii în lacrimi... Mă rog! Vezi că mă rog?... Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi... și ne iartă nouă... Și nu ne duce pre noi în ispită și ne izbăvește de cel viclean. Amin!

Se târî în genunchi spre crucifixul de la căpătâiul patului, deasupra căruia se găsea o iconiță a Sfintei Fecioare.

Lily își înălță spre ea mâinile tremurânde.

— Sfânta Fecioară, continuă ea, însuflețită de o nouă speranță și nespus de frumoasă, cu chipul luminat de flacăra iubirii materne. Sfânta Fecioară, și tu ești mamă... Roagă-l pe Dumnezeu să mă ierte. Sfânta Maria, plină de haruri, Domnul e cu tine, cea binecuvântată între toate femeile, așa cum binecuvântat e și rodul pântecelui tău. Îmi zâmbești, bună Fecioară... Și pruncul Isus îmi zâmbește... Sfânta Maria, născătoare de Dumnezeu, roagă-te pentru noi, bieți păcătoși, acum în clipa morții noastre. Amin!

Ultimul cuvânt fu urmat de un strigăt de bucurie.

La Gloriette se ridică în picioare, ca împinsă de-un arc. Își azvârli pe spate părul cârlionțat și chipul ei frumos se luminează de speranța care-i încălzise sufletul.

— Tu! Tu! exclamă ea, lipindu-și buzele de picioarele Maicii Domnului. Tu mi-ai dat gândul acesta, Sfânta Fecioară preacurată! Îți mulțumesc! Îți mulțumesc! Uitasem! Pentru că mi-am pierdut și memoria, și gândirea! Semnul! Nu-i o minune de la Dumnezeu că are pe piept acea cireasă? Am uitat să pomenesc despre ea! Și tu mi-ai amintit! Alerg! Sfânta Fecioară, alerg să povestesc despre semn, și Justine a mea va fi regăsită!

Fără să-și mai pună pălăria sau șalul pe umeri, se repezi la ușă, deschizând-o cu o mișcare atât de bruscă, încât Médor abia avu timp să se dea la o parte. Lily trecu pe lângă el, fără să-l vadă, și coborî scara, ținându-se de balustradă.

Médor porni pe trepte în urma ei.

În această căsuță sărmană nu exista portăreasă. Ieșiră amândoi, fără a trezi nici o bănuială.

Se făcuse târziu. Era cam ora unsprezece noaptea. Lily se îndreptă spre comisariatul de poliție. Mergea cu pași ușori, aproape voioși. Femeia de serviciu care făcea de pază la birouri îi spuse de la ghișeu că domnul comisar se afla la teatru.

Sigur că nu era nimic rău în asta, cu atât mai mult cu cât teatrele dispun de loje speciale pentru supraveghere, dar nimic nu-i perfect pe lume și vă sfătuiesc să nu aveți niciodată nevoie de un comisar după lăsarea serii.

Lily nici nu concepea faptul că nu toată lumea stătea la dispoziția ei, ca să-i regăsească fetița iubită. Când femeia de serviciu o sfătui să revină a doua zi, tânără mamă se îndepărtă, revoltată.

O noapte întreagă! Într-o noapte un copil poate fi dus atât de departe, încât nici poliția să nu mai aibă brațul suficient de lung ca să-l ajungă din urmă. Cine știe câte nu se pot petrece într-o noapte? Noaptea, medicii vin la căpătâiul bolnavilor; se vinde băutură, se servește cina, se fură, se joacă, iar paznicii în uniformă veghează. Numai ceea ce ține de "administrație", șefi sau funcționari, trage obloanele și se culcă.

Lily se adresa polițiștilor de pe stradă, care se purtară frumos cu ea, pentru că-i cunoșteau deja povestea. I se relată incursiunea la bâlci, Piața Tronului fusese cercetată centimetru cu centimetru, dar fără rezultat.

— Și-acum, ce va face poliția? Întrebă Lily.

Polițiștii nu sunt plătiți ca să știe ce se întâmplă, așa că răspunseră prin cunoscută frază, ce reprezintă esența limbajului administrativ și care la noi, susține din zori și până în noapte, mii și mii de interese prin mii și mii de birouri:

— SE VOR LUA MĂSURI!

Ce frază zdrobitoare! Cuvinte care permit unui francez din zece să primească slujbe bănoase sau măcar bunicele.

La Gloriette nu cunoștea prea bine uimitoarele merite ale acestei fraze și totuși, își spuse, ca secerătorul din fabulă: "Mai curând aș fi acționat eu însămi!"

În principiu, e cât se poate de adevărat, dar să cauți prin Paris, în toiul nopții, o fetiță pierdută! Biata Lily!

Există inițiative de-a dreptul nebunești, care aduc cel puțin ușurare, prin faptul că dau o ocupație trupului și minții. Lily

Începu să meargă voinicește, îndreptându-se din nou spre Sena și lăsându-și gândul să lucreze cu febrilitate.

În timp ce traversa podul Austerlitz, Médor se apropie de ea, temându-se de o nenorocire.

Până atunci, Lily nici nu-și dăduse seama că e urmărită. Acum însă, îl recunosc pe sărmanul băiat și i se adresează:

— Tot tu?

— Nu vreau să vă stânjenesc, răspunse Médor. Dar m-am gândit că s-ar putea să aveți nevoie de cineva...

Încercă să zâmbească. Lily porni mai departe.

— Da, zise ea, apropiindu-se brusc de parapet. Voi avea nevoie de toată lumea.

Se aplecă deasupra apei. Médor o reținu cu amândouă brațele. Ea nu se împotrivi, ațintind asupra lui o privire îngerească.

— Dacă m-aș omorî, murmură ea, atunci cine ar mai căuta-o? Cine-ar mai găsi-o? Cine-ar mai fi mămica ei?... Nu, nu! urmă ea, începând să meargă tot mai repede, dacă aș ști că-i moartă, atunci da... Dar ea trăiește.

— Așa e! Întări Médor din toată inimă. De ce s-o fi omorât? Și pe urmă, dac-ar fi moartă, aș simți și eu asta în adâncul sufletului.

Lily traversă piața Valhubert și porni drept spre poarta parcului Jardin des Plantes, mirându-se s-o găsească închisă.

— Și totuși, trebuie să intru! șopti ea. Dar cum?

Lovi în grilaj ca într-o ușă încuiată și metalul răsună abia auzit.

— Nu-i nimeni aici! zise Médor. Paznicul s-a culcat. Nu se poate intra.

— Ah! exclamă La Gloriette. Dar dacă ea-i aici? N-am căutat-o pretutindeni! De fapt, nici n-am căutat-o!

— Adevărat! murmură Médor.

— Adineauri, în camera mea, reluă La Gloriette; am avut o nălucire. O vedeam dormind, culcată sub o tufă mare de flori. Știu unde-i tufă. Ah, cât aș vrea să merg până acolo!

— Hm! se încruntă Médor. Uneori visele conțin în ele presimțiri.

Lily se înfioră.

— Și fiarele! strigă ea. Leii, tigrii...

— Cât despre fiare, o întrerupse băiatul, ele rămân în cuștile lor.

Dar Lily continua să vorbească, cuprinsă de febră:

— Și șerpii! Îi e tare frică de șerpi! Și urșii! Să nu cadă în groapa cu urși!

Médor tăcea, scărpinându-se după ureche.

Lily începu din nou să alerge de-a lungul grilajului dinspre chei.

— Mai sunt și alte porți, zise ea. Trebuie să intru! Cu orice preț!

Îi veni însă un gând, care o opri în loc. Se întoarse din drum, alergând, până ce ajunsese în strada Buffon, după ce înconjurase tot parcul.

Cerul era senin și înstelat, iar luna, aflată în al doilea pătrar, plutea pe bolta fără nici un nor. În umbra teilor străbăteau săgeți de lumină, desenând arabescuri albe pe pământul întunecat.

— Aici e! Aici! strigă La Gloriette, zgâlțâind grilajul cu atâta putere, încât vergelele de fier tremurară în mâinile delicate, ca de copil. Aici se jucau copiii. Ea nu poate fi departe, sunt sigură de asta! Spune și tu! Cum ar putea fi departe?

— Hm! pufni pentru a doua oară Médor.

Urechea îi sângera de cât se scărpinase.

— Poate că era prea puțină lume, continuă Lily, exaltată și volubilă. Doar nu puteau căuta în spatele fiecărui copac.

— Ea e undeva acolo, sunt sigură! Sigură! Și-a pus căpșorul pe braț, așa cum se culcă în pătuțul de acasă. Ah, de-ai ști câte ceasuri am stat s-o privesc dormind! Ce ceasuri liniștite și frumoase! Ce zâmbet dulce! Și genele ei, mai catifelate ca mătasea! Și părul blond, revăpsat de sub boneta de satin, căzând în bucle pe pernă! Și răsuflarea ei liniștită! Și gurița ca o floare, pe care o sărutam ușor, ca să n-o trezesc! Plângi? De ce plângi? Crezi c-a murit?

Médor își frecă ochii cu dosul palmei.

Lily se agăță de grilaj, cu sufletul la gură.

— Îți spun că n-a murit! urmă ea. Cândva a fost bolnavă și doctorul mi-a spus: "Mă tem pentru ea!" Dar eu am privit în adâncul sufletului și am continuat să sper. Am ridicat-o din pătuț, am luat-o în brațe și i-am lipit inimioara de-a mea, gândind: "Trebuie ca toată viața din mine să treacă în ea, toată

căldura sângelui din vinele mele, tot." Gândul mi se înălța spre Dumnezeu, într-o rugă arzătoare. Trupșorul îi fusese înghețat, dar dintr-o dată am simțit-o încălzindu-se. Apoi a adormit la pieptul meu. Așa am ținut-o douăsprezece ore... Ascultă! Nu cumva m-a strigat?

Își răni tâmplele, încercând să-și bage capul printre zăbrele, fără să simtă vreo durere.

Médor se supuse și-și încordă auzul, însă fără rezultat.

Dar Lily auzea. Un glăscior dulce ca un cântec îi ajunsese la ureche, umplându-i inima.

— Mămico! spunea glăsciorul. Mămica mea scumpă, nu mă vezi? Sunt aici: vino să mă cauți!

Lily îi repetă vorbele, una câte una, și în cele din urmă, Médor auzi și el. Apoi Lily privi atât de intens, încât ajunse să vadă.

— Acolo, zise tânăra femeie, cu glas întretăiat de suspine. La poalele copacului. Uite căpșorul ei cu bucle blonde... Uite-i pălărioara... și rochița... Ah! Văd tot! Chiar și piciorușele ei dragi... Și cizmulitele lustruite... Acolo, n-auzi? Acolo! Acolo!

Degetul crispat, întins înainte, îi tremura.

Médor se străduia să vadă, cu ochii aproape ieșiți din orbire.

— Asta înseamnă că nu vrei să vezi! strigă La Gloriette, bătând din picior, furioasă.

— Ba da! răspunse Médor, cu o naivitate aproape sublimă. Vreau să văd... și văd! Pe cuvântul meu de onoare!

La Gloriette scoase un strigăt de bucurie și se aruncă spre zăbrele, vrând să le sfărâme cu trupul ei.

Médor sări pe temelia de beton, se agăță de zăbrele și se cățăra, încordându-și toți mușchii. Era solid, așa că reuși să urce gardul și să sară de cealaltă parte. Lily îl urmărea cu privirea, râsuflând precipitat și bâiguind vorbe fără șir.

Când Médor ateriză de cealaltă parte a gardului, ea îi trimise o sărutare din vârful degetelor, râzând și plângând în același timp.

— Dumnezeu te va răsplăti! îi șopti. Cât ești de fericit! Vei fi primul care o va strânge în brațe!

Trecură cincisprezece zile. Cincisprezece zile triste, posomorite și neliniștite. În noaptea în care La Gloriette o văzuse pe Petite-Reine dormind sub un copac din Jardin des Plantes, sub lumina lunii, Médor o adusese acasă leșinată.

Bunul băiat găsisese la poalele copacului o grămăjoară de frunze uscate, pe care ar fi trebuit să le recunoască, întrucât fusese adunată chiar de turma doamnei Noblet. Lily îl aștepta de cealaltă parte a gardului de zăbrele. Nu se îndoia de cele ce văzuse, deși avea simțurile răătăcite. Era nebună de bucurie.

Se prăbușise la pământ ca moartă, în clipa când Médor, în loc să revină cu fetița în brațe, împinsese cu piciorul mormanul de frunze uscate, care foșniseră și se împrăștiaseră sub razele înșelătoare ale lunii.

Lily se prăvălise fără un geamăt. Pierderea ultimei speranțe îi zdrobise inima. Médor venise spre ea și, sărind din nou gardul, o ridicase în brațe. Lily nu se trezise decât în patul de-acasă, după un leșin adânc.

Médor o veghea, așezat la căpătâiul ei.

Începând din acea clipă, băiatul n-o mai părăsise. La Gloriette se obișnuise să-l vadă lângă ea. Îi dădea de mâncare. Fără el, sărmana n-ar fi pus nimic în gură. Médor își făcuse un culcuș din paie, lângă foc. Avea un somn atât de ușor, încât la cel mai mic geamăt al bolnavei sărea în picioare.

Am spus "bolnavă", în lipsă de alt cuvânt mai potrivit. La drept vorbind, Lily nu suferea de nici o boală — sau poate de cea mai cumplită dintre toate: durerea, chinul, care nu-i dădea pace și-o măcina ca o otravă fatală.

În prima zi, tânără mamă compusese o scrisoare de câteva rânduri și acest efort o lăsase aproape fără suflare.

În cea de-a doua zi, pusese adresa: "Domnului Justin de Vibray, castelul Monceaux, Bléré, lângă Tours".

Médor dusesse scrisoarea la poștă.

În cea de-a treia zi, Lily golise micul dulăpior în care ținuse lucrurile fetiței și pusese toate hăinuțele pe pătuț. Din acel moment, începuse o muncă fără odihnă, așa cum fac copiii când aranjează o căsuță imaginară.

Tot ce-i aparținuse Justinei, tot ce atinsese copilul, obiectele de toaletă, jucăriile — mai ales bieteile jucării, acum niște relicve sfinte — fuseseră așezate pe pătuț, ca pe un altar.

Mai în spate, între perdelele pătuțului, Lily pusese acea fotografie în care părea că ține în brațe o umbră.

Un simbol dureros: tânără mamă strângând la piept un norișor.

Uneori, Lily privea fotografia ceasuri întregi, căutând printre acele linii încetoșate niște trăsături, o imagine.

Și imaginea revenea, de îndată ce era evocată: Lily o revedea pe Petite-Reine, dar vai! numai așa cum o văzuse în lumina lunii, lângă copacul din Jardin des Plantes.

Era un joc crud și în același timp încântător: un joc care o ucidea pe sărmana La Gloriette, dar o și făcea să viseze atât de frumos!

Când înceta să mai contemple acea himeră, săruta portretul și-și încrucișa pe genunchi mâinile lipsite de vlagă.

Apoi, de parcă și-ar fi reproșat că stătea degeaba, se ridica, simțindu-și trupul prea greu pentru picioarele ce refuzau s-o sprijine. Începea să se agite, aranjând — nu camera, ci pătuțul, altarul, iar și iar!

Într-o zi venise lăptăreasa cea cumsecade. La Gloriette îi arătase buchetul de liliac ofilit. Nici una din ele nu rostise vreun cuvânt. Apoi lăptăreasa zisese încet, nemaiputându-și stăpâni lacrimile:

— Parc-ar fi un copil suferind, care-și așteaptă sfârșitul. A redevenit copil. Și-i atât de frumoasă și de blândă, că ți se frânge inima!

Cu greu ar fi putut găsi cuvinte mai nimerite!

Lily era din nou un copil.

Altfel nici n-ar fi fost în stare să suporte așa o durere sfâșietoare.

Avea puține gânduri, în afară de acest cult pios și copilăresc al pătuțului Justinei.

Nu ieșea din casă. Îi pierise dorința de-a căuta. Totuși, nu se putea spune că-și pierduse speranța. În sufletul unei mame, speranța nu moare niciodată. Dar nu mai făcea nici un fel de efort; spera ca în vis. Era un copil, un biet copil sărman.

Médor muncea pentru ea. Între ei există o înțelegere tacită: pe Lily n-o mai mira prezența lui în odăiță. Nu se întrebase niciodată de ce o slujea omul acesta.

Médor se ocupa de gospodărie: mătura, se ducea la cumpărături. Trăiau din banii luați pe vâlul brodat. Le-ar fi ajuns pentru mult timp: Lily mânca mai puțin decât o vrabie, iar Médor se hrănea cu pâine goală.

Băiatul ieșea din casă în fiecare dimineață și în fiecare seară. Culegea informații, căuta. Un lucru era sigur: dacă bătrâna cu voal albastru i-ar fi ieșit în cale, n-ar fi scăpat prea ieftin!

De fapt, pe ea o și căuta. Păstra în minte chipul acelei femei și era convins că o va recunoaște, oricum s-ar fi deghizat.

Își spunea, fără ocolișuri: "Am să-i sucesc gâtul, până când va spune unde-a ascuns fetița. Pe urmă am s-o sugrum!"

Și s-ar fi ținut de cuvânt, cu mare plăcere.

De-acum era binecunoscut la comisariatul de poliție. Toți se temeau de el. Într-adevăr, cercetările — mai întâi pline de zel, datorită promisiunilor de recompensă — rămăseseră fără rezultate. De la expediția din piața Tronului, efectuată de Rioux și Picard, nu se mai descoperise nici o urmă. Or, în astfel de vânători, fiecare ceas ce trece este în avantajul vânatului, reducând șansele haitei aflate pe urmele lui.

Și totuși, exista un fapt ce dădea de gândit. Rioux, care la începutul căutărilor se dovedise cel mai înverșunat dintre cei doi polițiști, își încetase brusc acțiunile.

Vorbea de oboseală, de dezgust și nu-și ascundea intenția de-a renunța în curând la postul său din Serviciul de Siguranță. Rioux fusese însărcinat să-i raporteze ducelui de Chaves stadiul cercetărilor.

Médor se arăta neînduplecat față de slujbașii Siguranței. El, care era atât de timid, le vorbea cu asprime, iar agenții îl lăsau să vorbească, deși după straie și înfățișare, făcea parte dintre cei cărora li se închide gură imediat. Dar "afacerea Petite-Reine" era deja pe buzele tuturor parizienilor, iar domnii de la Siguranță nu prea aveau motive de mândrie.

Rareori se întâmpla ca Médor să-i povestească bietei Lily despre insistențele lui inutile. Întotdeauna se întorcea acasă cu zâmbetul pe buze și nu deschidea gura decât dacă era întrebat.

Ceea ce nu i se prea întâmpla. La Gloriette vorbea foarte puțin despre prezent. Iar atunci când o făcea, era pentru a depăna amintiri scumpe inimii ei.

În astfel de situații nu se mai sătura povestind cum dormea Justine, cum se trezea, cum surâdea, cât fusese de iubită și de admirată, ce succes avea când sărea coarda. Repeta răspunsurile ei copilărești, naivitățile, drăgălășeniile, capriciile, micile-i răutăți și pornirile generoase ale inimioarei ei bune. Era un fel de litanie de iubire, în care un suflet rănit își mărturisea întreaga suferință.

Médor asculta cu religiozitate toate aceste amănunte, pe care le mai auzise de-atâtea ori, și continua să-și vadă de ale lui, dând răspunsul cel mai potrivit, amintind el însuși de unele lucruri mărunte, pe care biata mamă le trecuse cu vederea.

Cât e lumea de mare, bunul Dumnezeu n-ar fi putut găsi o pernă mai moale și mai odihnitoare, pe care să-și poată culca fruntea îndurerată sărmana La Gloriette.

Îi era recunoscătoare? Avea inimă bună, dar era greu de spus dacă își dădea seama de alinarea pe care i-o aducea acest devotament nesperat. Trăia închisă în sine sau, mai degrabă vegeta, absorbită de durerea sufletului ei amorțit.

Oricum ar fi stat lucrurile, Médor nici nu-i pretindea mai mult. I se îngăduia să-și arate credința. Fără a-și pune nici el mai multe întrebări decât Lily, își vedea de drumul lui, mulțumit și recunoscător.

Și totuși, pe Lily o mai preocupa ceva, în afara amintirilor scumpe ei: era vorba de scrisoarea trimisă a treia zi după nenorocirea petrecută cu Justine. Notând adresa, își spusese:

— Răspunsul trebuie să sosească în trei zile.

În cea de-a treia zi, spre seară, auzise poștașul. La fel și în ziua următoare. Își clătinase capul blond, cu fruntea îngrozitor de palidă, murmurând:

— Totul s-a sfârșit! S-a sfârșit!

Începând cu acel moment, odată cu lăsarea serii o cuprindea neliniștea. Ascultă.

Dacă auzea pe scară zgomot de pași, aștepta.

În ultima zi a celei de-a două săptămâni, când Médor se întoarse de la târguiești, o găsi, ca de obicei, preocupată de aranjarea relicvelor adorate.

Părea ceva mai veselă. Obrazul ca de marmură era însuflețit de culoare. Urcând scara, Médor o auzi fredonând un cântecel pe care cândva i-l cântase și Justinei.

Avea un glas ca de copil. S-ar fi zis că Lily încerca să se amăgească, închipuindu-și că ascultă glăsciorul cristalin al fetei pierdute.

În clipa când intră Médor, ea se opri din cântat și întrebă:

— N-ai aflat nimic nou?

Médor făcu ochii mari. Nu-l mai întrebase nimic de-aproape o săptămână.

— Totul merge bine, răspunse el. Poliția o caută și-o va găsi!

Lily îi întinse mâna. Făcea gestul acesta pentru prima oară. Inima bietului băiat bătea să-i spargă pieptul.

— O iubeai mult, vorbești Lily. De dragul ei ți-e milă de mine.

— De dragul ei și de dragul dumneavoastră, se grăbi Médor să răspundă.

Apoi se întrerupse, ca să adauge:

— Da, așa e, o iubeam mult! Vă ajut de dragul fetei.

Discuția se opri aici. La Gloriette se întoarse la îndeletnicirea ei.

După vreo câteva clipe, se apropie de Médor, care se așezase lângă ușă, cufundat în gânduri. La Gloriette ținea în mână doi pantofiori, ca de jucărie.

— Uite ce-am găsit! zise ea fericită. I-a purtat în ziua botezului.

Și începu să-i povestească lui Médor despre botez, cu aceeași însuflețire care o cuprindea de fiecare dată când vorbea despre Petite-Reine.

— Ce fericit era și tatăl ei în ziua aceea! sfârși Lily, suspinând adânc.

Niciodată nu pomenise de tatăl Justinei, deși Médor ghicise că era vorba despre omul care locuia la castelul Monceaux, în Bléré, lângă Tours.

Rămase tăcut. Lily continuă:

— Poate c-a murit, din moment ce nu-mi răspunde. Era bun la suflet și o adora pe Petite-Reine...

— Poate-i plecat în vreo călătorie, își dădu cu părerea bunul Médor, descoperind cu uimire că nu-l prea trăgea inima să susțină cauză tatălui Justinei.

— Sau poate că nu i-am scris ce trebuie, gândi cu voce tare La Gloriette. N-am fost în stare să scriu mai mult, îmi tremură mâna îngrozitor. Încerc să-mi aduc aminte.

Își apăsă mâna pe frunte.

— Da, urmă ea. Asta e! I-am scris așa: "Dragul meu Justin, am pierdut-o pe fetița noastră. Mi-a fost răpită. Te chem în ajutor." Oare nu era prea puțin?

— Ah! exclamă Médor. Eu și de-aș fi fost la capătul lumii sau pe patul de moarte...

Nu-și sfârși fraza. La Gloriette continuă să vorbească aproape ca pentru sine:

— Da, era prea puțin. Ar fi trebuit să adaug: "Nu te voi sili să rămâi alături de mine. De cum vom găsi fetița, ești liber să pleci unde vrei."

— Îl iubiți mult? Îngăimă Médor, fără voia lui.

Lily îl privi.

— Nu știu, răspunse ea. E tatăl Justinei.

Apoi sărută pantofiorii și le făcu loc pe altar.

— Cu siguranță că în Jardin des Plantes se vorbește despre ea, urmă La Gloriette. Azi-noapte mă gândeam că doamna Noblet merge acolo în fiecare zi, cu copiii. Probabil că ea știe tot ce s-a mai aflat, tot ce se cunoaște, toate zvonurile care circulă... Ce-ar fi să te duci să vorbești cu doamna Noblet?

Médor era deja în picioare. Își puse șapca, apoi ieși pe ușă, coborând scările câte patru trepte deodată.

— Deși... murmură Lily, în vreme ce licărul din privire i se stingea încet-încet, doamna Noblet e o femeie de treabă. Dacă ar fi aflat ceva, n-ar fi stat prea mult pe gânduri și-ar fi venit să mă vadă... Cincisprezece zile! se întrerupse ea. Dumnezeu! Doamne, Dumnezeu! Au trecut cincisprezece zile de când n-o mai am?

Se prăbuși pe un scaun, lângă pătuț, și rămase nemișcată, cu mâinile încrucișate în poală.

Era nespus de frumoasă, cu obrazul de o paloare aproape transparentă, încadrat de părul despletit pe umeri. Postul din ultimele zile o făcuse să se tragă la față, astfel încât ochii păreau și mai mari. Chiar și zâmbetu-i îndurerat păstra o

încântătoare duioșie. Purta în jurul frunții aceeași aureolă a suferințelor îndurate în tăcere, ce luminează chipul Maicii lacrimilor.

Rămase astfel multă vreme, tăcută și cufundată în visul ei — mereu același — reînviind bucuria nostalgică a trecutului.

Ziua era pe sfârșite. Pe scară răsună zgomot de pași.

— S-a întors! șopti ea, închipuindu-și că e vorba de Médor.

Dar de-abia rosti aceste cuvinte, că gâtu-i grațios se întinse înainte, în timp ce obrazul i se colora ușor.

Făcu ochii mari.

— Nu-i Médor! murmură. Ce-ar fi să se fi întors...

Numele lui Justin îi veni pe buzele deschise într-un zâmbet de bucurie — cea mai mare bucurie dintre toate: sosirea cuiva pe care nu spera să-l mai revadă.

Se ridică, însuflețită de o speranță atât de copleșitoare, încât aproape devenise certitudine. Era Justin, și-odată cu Justin, curând va fi găsită și Petite-Reine!

Cineva bătu la ușă.

— Intră!

Ușa se deschise. La Gloriette se prăbuși, zdrobită, pe un scaun. Nu era Justin.

Lily îl recunoscuse pe omul cu chipul ars de soare, cu părul și barba negre ca pana corbului: cel care i se ivise de-atâtea ori în cale, în urmă cu cincisprezece zile, care se așezase nu departe de ea, la teatrul din bâlci, cel pe care Médor îl înșfăcase de guler acolo, în parc, învinuindu-l că stătuse de vorbă cu hoața de copii.

Înainte, prezența lui îi inspira o spaimă vagă, dar acum nu mai avea motive să se teamă.

Străinul făcu vreo câțiva pași spre ea, salutând-o cu respect. În atitudinea lui se ghicea o mare noblețe, dar și o mare stânjeneală.

Frumusețea întunecată a chipului său putea fi cea a unui Don Juan, dar astfel de purtări nu păreau a-i sta în fire, întrucât trăda o timiditate de sălbatic sau de copil.

Își plecă ochii sub privirea ei și-i întinse cartea de vizită exact așa cum procedase și la comisariatul de poliție.

Lily se uită la cartea de vizită, pe care stătea scris:

"Herman-Maria Gerès da Guarda, duce de Chaves,

grande de Portugalia clasa întâi, trimis extraordinar
al Maiestății Sale, împăratul Braziliei."

— Ce doriți de la mine? întrebă ea, cu liniștea obosită a marilor dureri.

— Vă iubesc, răspunse ducele, abia auzit.

Cartea de vizită alunecă dintre degetele tinerei femei, căzând pe podea. Ea își întoarse fața.

Acest bărbat, cu înaltele sale titluri și cu dragostea pe care i-o purta, însemna pentru ea mai puțin decât nimic.

N-o jignise spunându-i "vă iubesc", iar Lily nu-și dădea seama nici de amestecul de îndrăzneală și timiditate din vorbele ducelui, nici de ridicolul acestei scene, în același timp stranie și dramatică.

Nu-și dădea seama de nimic.

Chipul bronzat al ducelui se împurpură ușor. Poate îi era rușine.

— Vă iubesc, repetă el, vorbind cu efort și căutându-și cuvintele într-o limbă pe care n-o cunoștea. Vă iubesc cu patimă, cu durere. Mi-aș dăruí bucuros tot sângele din vine, ca să nu mai simt astfel.

Lily nu-l asculta.

"Am crezut că-i Justin", își spuse ea. "Mi s-a spulberat și ultima speranță. Sunt douăsprezece zile de când a primit scrisoarea mea. Nu se va întoarce niciodată"

Se răsuci brusc spre duce, privindu-l cu îndrăzneală:

— Sunteți bogat? îl întrebă ea.

— Sunt foarte, foarte bogat!

— Foarte bogat, repetă Lily, începând să vorbească doar că pentru sine. De-aș fi și eu bogată, aș spune tuturor: "Îmi dau bucuroasă toată averea celui ce-o va găsi pe Justine."

— Dacă doriți, pot spune și eu asta! zise cu gravitate ducele.

— De ce mă iubiți? îl întrebă Lily, aproape la întâmplare.

El vru să îngenuncheze, dar un gest categoric al tinerei femei îl făcu să se ridice, uluit.

— Așteptați! spuse ea. O cunoașteți pe hoața de copii?

— Nu, răspunse ducele. Nu cunoșteam decât fetița.

— Ați putea-o recunoaște pe femeia aceea?

— Cu siguranță.

— Așezați-vă aici, lângă mine.

Ducele se supuse. Rostise adevărul, căci fruntea i se umbrise de-un nor de tristețe.

Lily încercă să-și adune gândurile.

— Am crezut, murmură ea după câteva clipe, că dumneavoastră erați cel care a răpit-o.

— Aș fi făcut-o, răspunse ducele, dacă mi-aș fi închipuit că luându-vă copilul, v-aș fi adus spre mine.

Lily se cutremură, dar zâmbi.

— Și de-atunci, urmă ea, n-ați mai văzut-o pe hoța de copii?

— Niciodată. Totuși, am făcut tot ce mi-a stat în putință. De două săptămâni încoace, n-a fost zi în care să nu împart promisiuni sau să nu ofer bani celor însărcinați cu găsirea răpitorului.

Spunea adevărul. La Gloriette citea asta limpede din privirea lui. Îi întinse mâna, iar ducele o duse la buze.

— De ce mă iubiți atât? întrebă ea din nou.

— Nu știu, răspunse ducele, cu un ușor tremur în glas. V-am văzut... atâta tot. Erați de mâna cu fetița. Poate mai există și alte femei frumoase ca dumneavoastră, dar eu n-am întâlnit nici una. Am coborât din trăsură și v-am urmărit până acasă. Din acel moment, n-am mai avut alt gând.

Lily murmură:

— Mă iubiți așa cum o iubesc eu pe Petite-Reine...

— Și-aș iubi-o pe Petite-Reine tot atât cât o iubiți și dumneavoastră, zise ducele cu glas coborât.

Avea o voce caldă și blândă.

Lily se gândea intens.

— Și... șovăi ea, n-ați aflat nimic?

Nu îndrăzni să-l privească în timp ce-i adresa această întrebare, pe care o știa inutilă. Dacă l-ar fi privit, ar fi ghicit o ușoară tulburare în ochii lui, care-și plecară pleoapele.

— Ba da, răspunse el pe un ton ceva mai stăpânit. Am aflat ceva.

Lily își apăsă amândouă mâinile pe inimă, fără a mai întreba nimic. Aștepta, ținându-și răsuflarea, de teamă să nu-i scape vreun cuvânt.

— Ascultați-mă, vorbi cu hotărâre ducele de Chaves. Am să pledez cauza mea și-a dumneavoastră. Fericirile noastre se vor

uni într-una singură: trebuie, sau de nu, se vor schimba în două nenorociri. Nu știu cine sunteți, nici cum ați trăit până acum. Nici nu mă interesează, pentru că am destule bogății și destulă noblețe pentru amândoi. Nu vă cer decât viitorul. Când mi-am început căutarea, speram să vin la dumneavoastră cu fetița și să vă pot spune: "Iată-o, v-o înapoiez, răsplătiți-mă acceptând să deveniți ducesa de Chaves..."

— Ducesă de Chaves! Îngăimă Lily. Eu!...

Nu era uluită. Nici vorbă! Există dureri atât de profunde, încât ucid orice ambiție — chiar și acele năzuințe firești, nutrite de orice făptură omenească, precum visul în care ciobănița ia de soț un rege, vis ce nu se împlinește decât în basme.

E adevărat: toți purtăm în suflet astfel de iluzii copilărești. Mărturisite sau nu, ele trăiesc în noi până în ceasul din urmă.

Lily nu mai avea astfel de ambiții, pentru că în ea murise aproape totul. Ceea ce o mai ținea în viață era speranța de a-și regăsi fetița. I se făcu frică. Omul acesta, care nutrea și el nădejdea supremă a propriei ei existențe, era probabil un nebun. Ducesă de Chaves!

— N-am putut, urmă ducele. În loc să găsesc copilă, n-am reușit decât să dau de urma ei.

De astă dată, Lily îi apucă mâna, ducând-o la buze. Ducele era foarte palid.

— O urmă neînsemnată, continuă el. Chiar azi am aflat că o trupă de saltimbanci s-a îmbarcat la Le Havre, cu destinația America, ducând cu ei o fetiță de trei ani, ale cărei semnalmente...

— Oceanul! izbucni în plâns Lily. Între mine și ea este acum un întreg ocean!

Fruntea ducelui era scăldată în sudoare.

— Atunci am venit, sfârși el, ca să vă spun: "Dacă acceptați să fiți ducesa de Chaves, să plecăm! Avere, relațiile, viața mea: totul vă stă la dispoziție, ca să găsiți fetița."

La Gloriette se ridică. Înlănțui cu brațele gâtul acestui om, pe care nu-l cunoștea și care ar fi putut foarte bine s-o înșele.

Ar fi vrut să-i îmbrățișeze genunchii. Ducele o strânse la piept cu o bucurie aproape sălbatică și coborî scările, cu ea în brațe. În stradă îl aștepta o trăsură cu stururile lăsate. Ducele o ajută pe La Gloriette să urce, și în clipa următoare, caii se îndepărtară la galop.

Trăsura de-abia dădu colțul bulevardului Contrescarpe, când o birjă se opri în fața casei din strada Lacuée, numărul 5. Din ea coborî un bărbat tânăr și frumos, care întrebă o vecină la ce etaj locuia doamna Lily.

— Tocmai a ieșit, răspunse vecina, având tactul să nu adauge: "Într-o trăsură, împreună cu unul plin de bani!"

Tânărul urcă scara. Ușa odăii lui Lily era larg deschisă. Intră, și privirea-i emoționată fu atrasă din primul moment de pătuțul deasupra căruia era agățat portretul tinerei mame, ținând în brațe imaginea încețoșată a micuței Petite-Reine.

Se așează chiar pe scaunul de unde abia se ridicase Lily și începu să aștepte.

Capitolul XIV - Justiția

Castelul Monceaux era o reședință frumoasă, înălțându-se falnic între o minunată pădure și câmpiile ce coborau spre Loara, tot acest ținut arăta ca o grădină, ale cărei splendori se dezvăluie într-un tablou liniștit și roditor.

De la ferestrele castelului se puteau zări alte zece domenii, de-o parte și de alta a fluviului ce șerpuia ca o panglică argintie printre siluetele de un verde întunecat ale plopilor. Șlepurile mari erau într-un permanent du-te vino, cu uriașele lor pânze pătrate înălțate în bătaia leneșă a vântului. În depărtare se vedea orașul Tours, cu domurile și clopotnițele lui, ca un miraj.

Aici locuia Justin de Vibray, fostul rege al studenților, împreună cu minunata sa mamă, care-l iubea la nebunie, ținând neapărat să-l însoare.

Nici nu trebuia să se străduiască prea mult. În împrejurimi existau o mulțime de moștenitoare, iar fetele de pe lângă Tours își merită cu siguranță reputația de frumusețe, bunătate, virtute, spirit și farmec, pe care le-au creat-o adoratorii lor.

Mama lui Justin rămăsese văduvă. Se bucura de o avere respectabilă, astfel că studentul nostru — unicul ei fiu — putea fi considerat o partidă foarte reușită. Știm că era foarte frumos, foarte inteligent și foarte învățat. Mai știm și că se înflăcăra foarte repede, că avea o inimă bună, dar și gustul aventurii —

lucru destul de neobișnuit în acel ținut, unde oamenii sunt la fel de liniștiți ca și peisajul.

Însuși Justin nutrea convingerea că și-a cheltuit cea mai mare parte a energiei în micile chefuri de la palatul Corneille. Se plictisise de romanul vieții de student sărac. Cât despre poemul a cărui eroină era Lily, nu prea știm ce să credem.

Începuturile extravagante ale acestei aventuri depășeau cu mult limitele romantice, așa cum le concepea imaginația lui Justin. Fără îndoială, atunci fusese clipa lui de slăbiciune.

Sau așa-i era scris, cum spuneau cărțile din vechime.

Dar odată acceptată aventura — și era silit s-o accepte, din moment ce ținea de domeniul trecutului — trebuie spus că felul cum se purtase cu tânără mamă nu se potrivea câtuși de puțin cu firea sa loială.

Părăsise lângă un leagăn tocmai femeia pe care o idolatrizase, în fața căreia îngenunchease cândva. Totodată, părăsise și copilul acela drăgălaș, pe care-l iubise cu pasiune.

Totuși, era un om cinstit, curajos și generos.

Vă amintiți prima lui scrisoare către Lily, care o făcuse să tremure și să se albească la față, de cum deschisese plicul?

"Mama mea a venit să mă caute. Pe curând. N-aș putea trăi nicicând fără tine" .

Era adevărat. Dar asta era tot.

Nu mai scrisese nimic altceva.

Mama lui Justin aflate de întâmplare. Cum? Eu unul habar n-am, însă mamele știu tot. Mama lui Justin venise și-i spusese fiului ei: "Sunt văduvă, nu te am decât pe tine. Vrei să mă faci să mor de supărare?"

Nu exagerase cu nimic. Și ea își construisese un castel în Spania, așa cum fac toate mamele: fiul iubit să se însoare cu o femeie pe care ea s-o iubească la fel ca pe o fiică. Și amândoi să aibă copii, pe care bunicuța să-i răsfețe care mai de care!

Deseori, nora aduce un grăunte de venin în realizarea unui astfel de vis, însă oricum, rămân nepoții: ei nu refuză nici o ocazie de a fi răsfățați.

Aceasta este realitatea: o mamă riscă să moară de supărare dacă cineva îi năruie castelul tocmai în clipa când nora

— care n-a fost pusă încă la încercare — îi apare într-o aureolă îngerească.

Or, frumosul Justin își cunoscuse tatăl prea puțin. Mama — în același timp stăpână și sclavă — fusese tot universul copilăriei lui.

I se părea de neconceput — o adevărată cruzime — să-i provoace vreo supărare. O urmasă pur și simplu pentru că așa îi ceruse ea. Ce era rău în a petrece la castel o săptămână sau două? Exact timpul necesar ca mama să-i poată vorbi, să-l facă să-și vină în fire, să înțeleagă...

Prima oară când Justin vru să rostească numele lui Lily, maică-sa îi luă mâinile într-ale ei, și-i spuse, cu lacrimi în ochi:

— Ascultă-mă, n-am să-ți fac niciodată reproșuri. E o nenorocire pe care trebuie s-o ascunzi de ochii lumii. A fost o nebunie din partea ta, așa-i? Atunci la ce bun să mai pomenim despre asta?

Și tăcu, îmbujorată de mânie — sau poate de rușine — înfrânându-și cuvintele ce stăteau gata să-i țâșnească de pe buze.

Lui Justin îi veni în minte o imagine: ulicioara murdară din cartierul negustorilor de haine vechi, apoi ticălosul care voise s-o strângă în brațe pe Lily — și în sfârșit, Lily în persoană, de o frumusețe nepământeana în zdrențele ei.

Ah! Asta nu-l împiedica s-o iubească, însă încercă să nu mai vorbească despre ea.

Poți fi foarte bine regele studenților, fără a avea rezistența stoică a lui Cato cel Bătrân.³¹

Frumosul Justin v-ar fi uimit pe câmpul de luptă, cu spada sau cu pistolul în mână. Însă când trebuia să-și joace propria viață, era de o indiferență fără margini.

Suferea însă de slăbiciunea celor puternici. Era laș cu cei pe care-i iubea. Nora din visul cu castelul în Spania avea deci un mare avantaj.

Și să vă mai spun un secret: dacă Lily s-ar fi putut apăra, făcând apel la dreptul pe care i-l dădea pătuțul Justinei și atacând la rândul ei, nu se știe de care parte ar fi înclinat firea slabă a lui Justin.

³¹ *Cato cel Bătrân* (Marcus Porcius Cato Maior) 234-149 î.e.n. — om politic și scriitor roman, a cărui severitate a rămas proverbială. (n.t.)

Pentru că o iubea pe Lily din toată inima. La fel și pe Petite-Reine! Cu siguranță că Lily ar fi avut posibilitatea să se apere. Numai că nu era de față. Și de altfel, oare s-ar fi apărat? În sufletul tinerei femei sălășluia o altfel de mândrie decât cea a lui Justin.

Poate chiar o mândrie exagerată, căci iată, de cum văzuse că scrisoarea ei rămâne fără răspuns, nici nu mai trimisese alta.

Trecură aproape șase luni. Nora, faimoasa noră, își făcuse apariția: bogată, frumoasă, cu maniere desăvârșite, cu toalete aduse de la Paris — într-un cuvânt, aleasă cu cea mai mare grijă.

Și cred că Justin o găsea aproape pe gustul său.

Lucrurile meraseră și mai departe. Se vorbi chiar și despre darul de nuntă. Numai că scara, după ce închidea ochii, Justin (fie că-i aprobați comportamentul monden, fie că-l socotești vinovat, după codul onoarei) trăia momente de tristețe sfâșietoare. Gândul îi zbură la o femeie tânără și frumoasă, cu un copil în brațe.

Imaginea se asemena puțin cu fotografia agățată deasupra pătuțului lui Petite-Reine. Chipul palid și melancolic al lui Lily îi apărea clar, în vreme ce acela al copilului de-abia se ghicea. O părăsise la o vârstă atât de fragedă! Fetița crescuse! Ce zâmbet frumos trebuie să fi avut acum!

Căsătoria cu prima noră presumptivă eșuă. Justin nu reuși să ia o hotărâre. Curând se ivi în calea lui a doua — mai frumoasă; cu maniere și mai alese. În plus, își comandă de la Paris până și botinele sau mănușile.

Neobosita mamă tocmai începuse tratativele pentru o a treia noră — un adevărat înger! — când la castelul de Monceaux sosi scrisoarea de la Lily. Scrisoarea fu primită de mama lui Justin, care o citi și o vârî în buzunar.

Era ziua primei întâlniri dintre Justin și noua sa logodnică. Cei doi tineri se plăcură destul de mult unul pe altul.

Dar când veni seara și mama rămase singură, înainte de culcare, își simți inima foarte grea. Reciti scrisoarea o dată, de două, de douăzeci de ori. Într-o caligrafie tremurată, care rănea ochiul tot așa cum un hohot de plâns face rău urechilor, scrisoarea spunea: "Dragul meu Justin, am pierdut-o pe fetița noastră, a fost răpită. Te chem în ajutor!"

Mama lui Justin încercă să-și împietrească inima față de acest strigăt de disperare. Ce conta o fată străină? Totuși plânse, pentru că era și ea mamă.

Apoi se gândi că Justin era foarte schimbat. Tânjea în preajma ei, melancolic și tăcut. Dimineața își lua cartea — aproape de fiecare dată Horațiu sau Virgiliu, pentru că era un om de cultură și în plus, se temea de acele opere în care arta nouă îngrămădește emoții din viața reală.

Apoi plecă să se plimbe, mergând cu pași rari pe sub copacii de pe alei.

Se întorcea mai posomorât decât plecase.

Nu rostea niciodată numele lui Lily, dar când mama lui îl întreba, îi răspundea cu surâsul lui trist dintotdeauna:

— Să nu mai vorbim despre mine. A fost o nebunie.

Viața era departe de a fi fericită la frumosul și liniștitorul castel de Monceaux.

Dar curajul revine odată cu primii zori. A doua zi de dimineață, mama lui Justin se miră de slăbiciunea ei din ajun. Își relua strădaniile matrimoniale și afacerea celei de-a treia nurori făcu un pas înainte.

Odată cu lăsarea serii, reveni și îndoiala din ziua precedentă. Din nou, avu o strângere de inimă. De voie de nevoie, deschise și reciti de mai multe ori scrisoarea de la "fata aceea". De astă-dată, se gândea la copil: "Dragul meu Justin, am pierdut-o pe fetița noastră, a fost răpită. Te chem în ajutor!"

Mama lui Justin, care era o femeie curajoasă și neînduplecată, rezistă zece zile încheiate, în care se chinui atât de mult, încât în cea de-a unsprezecea zi fu silită să cedeze.

Era ajunul după-amiezei în care s-au petrecut evenimentele relatate în capitolul precedent. Justin tocmai servea prânzul, împreună cu mama sa. Era trist și absent, ca de obicei. Nu schimbară decât câteva cuvinte, urmate de tăceri îndelungate.

— Ei bine! i se adresă contesa, după ce se aduse desertul. Poți să-mi spui ce impresie ți-a făcut Louise?

Acesta era numele celei de-a treia nurori.

— E încântătoare, răspunse Justin. Absolut încântătoare!

— Asta înseamnă c-ai s-o poți iubi?

— Nu cred, mamă.

Contesa nu-și ascunse un gest de nerăbdare.

— Nu te supăra, mamă, urmă Justin, cu un surâs descurajat. Știi bine c-a fost o nebunie din partea mea. Din când în când, îmi aduc aminte de asta.

Apoi se ridică și ieși.

Două lacrimi se prelinseră din ochii contesei, care se retrase în apartamentul ei.

Către orele opt seara, coborî să întrebe dacă Justin se întorsese. Când servitorii îi răspunseră că nu, se duse în salon, unde dădu porunca următoare:

— Spuneți-i domnului conte să nu meargă la culcare înainte de a vorbi cu mine. Îl aștept aici.

Când Justin sosi acasă, se făcuse deja târziu. Fu condus în salon, unde contesa îl aștepta în picioare.

— Sărută-mă! îi zise ea.

Justin îi purta mamei lui o adâncă afecțiune.

— S-a întâmplat vreo nenorocire? bolborosi el, văzând-o că se clatină și repezindu-se s-o sprijine la pieptul său.

Apoi, auzindu-i suspinele, adăugă:

— Pentru numele lui Dumnezeu, mamă! Ce s-a întâmplat? Ce vrei de la mine?

În copilărie, prin lacrimi obținuse de la ea tot ce-și dorise. Dar de când devenise bărbat, și el era constrâns să se supună, tot prin lacrimi.

— Sărută-mă, repetă contesa. Sărută-mă din tot sufletul. S-a întâmplat o nenorocire, o mare nenorocire, și nu mă vei putea ierta niciodată pentru ceea ce-am făcut!

Justin îi zâmbi neîncrezător. Ea îi întinse scrisoarea deschisă. Justin o citi dintr-o ochire și se prăbuși într-un jilt, fără vlagă. Contesa îngenunche lângă el.

— Tot o mai iubești, murmură ea. O iubești mai mult decât pe mine! Vezi? Vezi? N-ai să-mi ierți asta niciodată!

Justin o trase spre el și o sărută pe frunte.

— Te iert, mamă! îi spuse.

Dar nu-și putea dezlipi privirea de acel scris tremurat, care părea că strigă după ajutor.

— Zece zile! gândi el cu voce tare.

— Nu te am decât pe tine, vorbi contesa, de parcă fiul ei ar fi copleșit-o cu reproșuri. De-ai ști cât însemni tu pentru mine!

— Te iert, mamă! repetă Justin.

Însă era atât de palid, încât contesa își acoperi disperată fața cu palmele, strigând:

— O iubești! Ah, o iubești!

Justin duse la buze, aproape fără voie, hârtia cu scrisul lui Lily și spuse:

— M-ai întrebat: "Vrei să mă faci să mor de supărare?..." Te iubesc, mamă! Pentru dumneata am părăsit-o!

Contesa repetă, într-un soi de nebunie:

— Nu te am decât pe tine!

— Așa e! Și ea avea numai fetița! vorbi aproape în șoaptă Justin. După plecarea mea, s-a consolat cu copilul. Acum e singură...

— Vrei să mă duc la ea? sări în picioare contesa.

Justin clătină din cap.

— Nu mi-ai greșit cu nimic, mamă! zise tânărul. Și nici ei. Ești o femeie de lume și ai urmat legile lumii noastre. Eu sunt un om slab și cu inimă largă. Pentru mine, lumea nu înseamnă nimic: m-am comportat de parcă i-aș fi fost sclav. Ah, sigur că te iubesc, mult!

Contesa îi luă obrazul în mâini și-l sărută cu patimă.

— Justin al meu! murmură ea. Fiul meu! Sufletul meu!

Dar în acest timp Justin se gândea: "Fetița s-a pierdut! Iar ea m-așteaptă de zece zile! Poate c-a și murit!"

Dădu și el să se ridice.

— Vrei să pleci! izbucni contesa, înspăimântată. N-ai să te mai întorci niciodată.

Justin, care deja pornise spre ușă, își duse mâna la frunte, după care își pierdu cunoștința.

Contesa îl ridică de jos, cu puterea unui bărbat.

— Îți spun că mă voi duce acolo! găfâi ea, cuprinsă de o emoție năvalnică. Dacă va trebui, am s-o iubesc! S-o iubesc? Dumnezeu! Simt c-am să-mi pierd mințile!

Dar Justin n-o auzea. Rămase astfel, fără simțire, aproape toată noaptea.

În zori, caii fură înhămați la trăsură. Justin și mama lui porniră spre Tours.

Făcură drumul în tăcere.

La gară, în clipa despărțirii, contesa îi spuse:

— Fiule, îți mulțumesc pentru zilele fericite pe care mi le-ai dăruit. Toată noaptea m-am gândit și m-am rugat. Există pe lume lucruri imposibile. Va trebui să alegi între mine și ea.

— Bine, mamă, am să aleg! răspunse Justin, cu ochii goi și uscați.

Se îmbrățișară cu disperare, apoi Justin urcă în tren.

Contesa rămase o clipă nemișcată ca o statuie.

În ajun spusese: "Dacă va trebui, am s-o iubesc!..."

Sui în trăsură, de astă dată singură. Vizitiul se miră că n-o aude plângând. Servitorii care-o văzură înapoindu-se la castel își ziseră între ei: "Doamna contesă a îmbătrânit cu douăzeci de ani!"

Trenul gonea spre Paris.

De la ferestrele iatacului, contesa zări în depărtare fumul locomotivei, ca o panglică fluturând pe deasupra câmpiei.

Îngenunche în fața icoanei și rămase așa multă vreme. Apoi se întinse pe pat, deși soarele era încă sus.

La sosirea în Paris, Justin n-ar fi putut spune dacă în compartiment călătorise singur sau nu. Era cufundat în propriile-i gânduri: se pregătea să aleagă.

În clipa când dădu adresa casei unde locuia Lily — strada Lacuée, numărul 5 — alegerea lui era făcută.

E drept că avea inima zdrobită, dar marea-i iubire, acea nebulă din tinerețe îl cuprindea din nou, parcă trezită din somn. O revedea pe Lily, visul lui fermecător. Oare ar fi putut trăi fără ea? Atunci cum de-și iubea mama atât de mult?

Ah, de i-ar fi fost îngăduit să spere că într-o zi tristețea lui va regăsi cealaltă tristețe, de care astăzi îl despărțea o prăpastie adâncă!

Mama lui spusese: "Există lucruri imposibile!" Dar în ceața viitorului, Justin deslușea un chip îngeresc: un chip de copil, într-o aureolă de păr bălai.

Fetița lui! Oare maică-sa ar putea rezista mângâierilor micuței ei nepoate?

L-am văzut sosind la locuința tinerei mame, acum plecată, și așezându-se lângă pătuțul gol, transformat în altar, ca s-o aștepte.

În acest timp, luă în mână fotografia lui Lily și zâmbi înduioșat, rostind două cuvinte, ce-ar fi venit pe buzele oricui ar

fi văzut conturul neclar al copilului, într-o poză în care mama "a ieșit bine": "S-a mișcat!"

Se mișcase chiar mult, de vreme ce în fotografie nu apărea decât un fel de pată albă și cețoasă — ceva ce nu avea formă, și totuși era frumos: un norișor care zâmbea!

Iar Lily! Chipul lui Lily îi atrăgea privirea ca un magnet. Avea un aer melancolic și era neînchipuit de frumoasă.

În făptura ei era ceva — poate surâsul afectuos cu care se aplecă deasupra norișorului — ceva care spunea că nu se dusesse la fotograf decât ca să aibă imaginea fetiței.

Tot atât de limpede era că pentru ea nu exista nimic pe lume în afară de copilașul care nu se vedea, dar pe care îl privea cu mândrie și blândețe.

Era încântătoare, deși lipsită de cochetărie. Asta însemna prea mult sau poate prea puțin. Există femei care din fire nu sunt cochete, nici măcar în acel sens restrâns, care se referă la plăcerea nevinovată de a se găti. Numai tinerele mame uită cu totul de sine, rămânând fermecătoare, chiar și fără voia lor.

Justin o privea pe Lily. În trăsăturile acelea tinerești și grave citea o poveste frumoasă, scumpă inimii lui. Părul ei minunat era pieptănat cu sobrietate, iar talia neasemuit de grațioasă puneă în valoare cutele neîndemânatic așezate ale rochiței săracăcioase.

Justin înțelese și-și spuse: "În inima ei nu voi mai putea fi decât pe locul al doilea."

Constatarea îl umplu de bucurie. Era un loc minunat: lângă scumpa lui Justine.

Atât se simțea de fericit, încât i se păru că nu-i va fi greu s-o regăsească pe Petite-Reine. Aproape se înserase. Justin continua să privească fotografia, dus pe gânduri.

Pe scară răsunară pași grei.

— Am lipsit cam mult, auzi el pe palier. N-am vrut să mă întorc înainte de-a încerca pe toate căile să aflu ceva. Nimic! Madam Noblet și-a pierdut jumătate din clienți și zice că asta s-a întâmplat din cauza noastră. Cât despre ceilalți, parcă le-ai pomeni de lucruri petrecute cine știe când! Ah!

Glasul i se frânse într-o exclamație: dăduse cu ochii de Justin.

— Nu cumva am greșit ușa? mormăi el, uluit. Nu! Uite pătuțul! Unde-i La Gloriette?

- O aștept pe doamna Lily! i se răspunse.
- Ah! se miră Médor. Aveți vreo veste pentru ea?
- Nu, nu știu nimic.

Médor se apropie și-l cercetă pe străin cu luare-aminte. Se întunecase aproape de tot.

— Dar cine sunteți dumneavoastră ca s-o așteptați chiar aici, la ea acasă? întrebă băiatul. În odăița asta n-am văzut niciodată pe nimeni.

Justin șovăi. Médor se așezase între el și fereastră, ca să-l poată privi mai bine.

— Ah! exclamă băiatul pentru a treia oară, pe un ton ce nu trăda prea multă simpatie. Vă recunosc! Sunteți cel care... În sfârșit! Sunteți cel cu castelul din Touraine!

Justin încuviință din cap. Médor se îndepărtă de el.

— Dar dumneata? întrebă Justin. Dumneata cine ești?

— Sunt cel care-a pierdut copilul, răspunse cu duritate Médor. Așa că încerc și eu să-mi răscumpăr greșeala cum pot.

Zicând acestea, ieși și porni în jos pe scări. În clipa următoare, Justin îl văzu revenind cu sufletul la gură. În mână ținea un sfeșnic aprins, pe care-l așeză pe masuță. Se apropie de Justin și-i spuse, foarte tulburat;

— De n-ați fi aici, aș crede că sunteți dumneavoastră. Dar pentru că vă văd, mi se pare cu neputință.

Justin nu înțelegea.

Privirea sărmanului Médor era atât de rătăcită, încât Justin își închipui că era beat.

Dar Médor nu băuse. Vorbea ca pentru sine, urmând acea logică bizară, menită a-i limpezi propriile gânduri, fără a se sinchisi de efectul cuvintelor sale supra interlocutorului.

— Pe dumneavoastră nu vă iubesc. Sigur că nu vă iubesc, pentru că ea v-a așteptat și dumneavoastră n-ați venit. Erați într-un castel, iar ea într-o mansardă. Dacă fetița l-ar fi avut pe tatăl ei alături, n-ar fi fost răpită. N-am dreptate? Cum să n-am? Da' nu numai atât: doamna nu vorbea decât de dumneavoastră. Toată ziua Justin, Justin și iar Justin. Așa că dacă ați fi venit s-o luați cu o trăsură frumoasă, ar fi fost simplu. Dar celălalt...

— Care celălalt? întrebă Justin, simțind o cumplită strângere de inimă. Despre cine vorbești? Te rog, spune-mi!

Lui Médor îi dădură lacrimile.

— Aș fi plâns, nu-i așa? continuă el. Mă obișnuisem să am grijă de ea și s-o slujesc... Ah, ascultați-mă! Tare necăjită era biata femeie! Dar nu asta am vrut să spun! se întrerupse el, trecându-și mâna mare peste frunte. Atunci cine era în trăsura aia frumoasă în care s-a suit doamna Lily, din moment ce dumneavoastră sunteți aici?

Justin, care se ridicase în picioare, îngăimă:

— Asta înseamnă că a plecat?

— Și ce dacă? i-o întoarse Médor, înfuriindu-se fără un motiv anume. Nu era liberă să plece?

Își puse palma grea pe umărul lui Justin, care stătea cu spatele încovoiat.

— Acum și dumneavoastră sunteți liber, zise el cu amărăciune. Nu-i cunosc bine pe cei ca dumneavoastră, dar îi pot ghici. Doamna Lily v-a oferit un pretext: de data asta, plecați! Plecați pentru totdeauna! Dar înainte de-a pleca, să nu îndrăzniți să roștiți vreun cuvânt împotriva ei! Nici măcar unul singur! Altfel vă sfărâm capul de zidul de colo! Ați auzit, domnule de la castel?

Médor aștepta, cu nărilor dilatate și cu ochii arzând.

Într-adevăr, Justin nu rosti un cuvânt, nici măcar unul! Dar nici nu plecă! Médor îl văzu cum se clatină și sări să-l sprijine, apoi să-l ridice, apoi să-l culce, fără simțire, pe patul sărmanei La Gloriette.

Prima oară când Médor coborâse scara, pradă uimirii din prima clipă, nu avusese alt gând decât s-o aștepte pe Lily, jos în fața intrării. Lily nu ieșea niciodată. Probabil că era undeva prin apropiere, pândind întoarcerea lui. Iar Médor — așa cum recunoscuse singur — întârziase cam mult.

Însă la intrare o întâlnește pe vecina care se arătase discretă și caritabilă la venirea lui Justin.

Însă, pe de altă parte, femeia adunase în jurul ei vreo zece persoane de ambele sexe, dornice de bârfa, cărora le povestea, cu multe înflorituri, despre trăsura cu care plecase La Gloriette.

— Nimeni nu jelește o veșnicie, spunea ea. Pe urmă, domnul cu pricina e probabil cineva cu funcție înaltă. Se zice că șefii reușesc să facă astfel de cunoștințe, fără să dea un ban. Ajunge să spună: "Păpușo, am relații peste tot!" Doar trebuie să mai și râdem un pic! Ce dacă La Gloriette era doar în capot! N-o deranja prezența acestui domn prefect sau marchiz, fercheș nevoie-mare, cu barba tăiată după ultima modă, cu părul aranjat savant... Și ce păr! Negru ca smoala! Iar vizitiul avea perucă albă, cu treiș'pe bucle! La fel și valetul! Ce să mai spun de caii cu hamuri de piele lăcuită, de trăsura cu portiere pictate: niște sălbatici cu măciuci în mână, susținând o coroană, iar deasupra ei, un blazon! Așa-i zice, am auzit la teatru. Și cu câtă noblețe i-a întins mâna doamnei Lily! Da' ce fițe făcea ea! Mâna, birjar, și gata! În galop spre insula iubirii sau oricare alta, la Asnières... Patruzeci de franci bucata... Asta e!

Cât timp durase discursul, Médor își încleștase și-și desfăcuse pumnii uriași de mai multe ori. Și dacă n-o făcuse una cu pământul pe vecina cea vorbăreață, asta nu se întâmplase nicidecum pentru că i-ar fi lipsit dorința.

Venirea lui Justin — omul de la castel — făcuse să-i renască speranța.

Se gândea la el, de parcă i-ar fi putut aduce ceva vești. Sau poate, dat fiind sentimentul dureros din inima lui, Médor voise să transfere asupra lui Justin o parte din chinurile care-l torturau cu atâta cruzime. Bietul băiat luase asupra-i dreptul de-a pedepsi pe cel pe care-l socotea vinovat.

Era o făptură bună și cinstită. Oare nu devenise într-o oarecare măsură — chiar și fără știrea lui — rivalul lui Justin? Numai că era ultimul care s-o poată spune: E drept, devotamentul față de Lily aducea mai curând a cult, dar să nu uităm că această religie izvorâse în primul rând din recunoștință, iar apoi din milă.

— Femeia asta e prea necăjită, spusese el.

La recunoștință și compasiune se mai adăugase un sentiment, nespus de duios, cuprinzând în el grijă unei mame, supunerea unui sclav și respectul arzător al iubirilor cavalerești: într-un cuvânt, o pasiune profundă, dar complet dezinteresată, care umplea tot sufletul bietului băiat.

Dând cu ochii de Justin, leșinat la pământ, rămase uluit.

"Va să zică, totuși o iubea!" își zise el.

Apoi se întrebă: "Bine, dar atunci de ce-a părăsit-o?"

Bunul Médor n-avea cum să răspundă la asemenea întrebare subtilă, care uneori îi pune în încurcătură și pe filozofi. Oricum, prima lui grijă trebuia să fie aceea de a-l ajuta pe Justin — ceea ce și făcu, dându-și toată silința.

Se pare că asta-i soarta mea, murmură bărbatul, consumându-și ultimul strop de ranchiună. Să-i îngrijesc pe cei ce-mi sunt dragi, dar și pe cei pe care nici nu pot să-i sufăr.

Médor nu avea cine știe ce cunoștințe într-ale medicinei, așa că turnă apă în capul bolnavului, însă acesta rămase nemișcat.

După cum am spus, Justin era un tânăr nespus de frumos. Tot străduindu-se să-l repună pe picioare, Médor făcea tot felul de aprecieri asupra lui, care mai de care mai "binevoitoare".

După el, "omul de la castel" avea pielea prea albă și semăna prea mult a femeie, deși chipul îi era împodobit de o mustață mătăsoasă. Pe urmă, avea talia prea subțire și părul prea moale.

"Nu face parte din lumea noastră", își zise băiatul. "De-alde ăștia n-au parte în viață decât de bucurii, da' ei aduc nenorocire altora. Frumos, nu?"

Justin deschise pleoapele și Médor rămase uimit de propria-i tulburare.

"Ea îl iubește", se gândi băiatul. "Nu se poate să nu-l iubească. Are aceeași privire ca Petite-Reine!"

După câteva clipe, Justin își reveni cu totul. Începu să-i pună întrebări lui Médor, iar acesta se miră de blândețea cu care îi dădea răspunsurile.

Asta se întâmplă pentru că recăpătându-și stăpânirea de sine, Justin îi spusese: "Cred că astăzi dumneata ești mai puternic ca mine, prietene. Ai fi avut dreptate să-mi fărâmi capul, de-aș fi spus vreun cuvânt rău despre ea."

Apoi Justin îi întinse mâna, pe care Médor i-o atinse, fără ca neîncrederea să-i piară cu totul.

Numai că în loc să-i facă plăcere să rănească inima, "omului de la castel", băiatul încercă prin toate mijloacele să atenueze lovitura pe care i-o dăduse. Din toată bârfa vecinei, alege numai amănuntele ce lăsau loc pentru speranță și le relatează în felul său caracteristic.

— Păi nu se știe! vorbi el. De când s-a întâmplat nenorocirea, biata femeie n-a mai avut mintea întreagă. Există un om, pe care l-am învinuit pe nedrept c-ar fi răpit copilul. Se zice c-ar fi duce. N-arată mai grozav decât alții: cu părul și barba negre ca tăciunele, înțelegeți? Și cu pielea arsă de soare. Or individul cu trăsura în care a urcat doamna Lily se potrivește cu această descriere... Așteptați! Poate n-am vorbit prea limpede... De fapt, voiam să vă spun că doamna a plecat cu trăsura numai și numai ca să dea de urma fetei și sunt sigur că nu și-a călcat jurământul față de dumneavoastră.

Justin îi întinse mâna pentru a doua oară, apoi se așeză la căpătâiul patului.

— Și din ziua aceea nefericită, întrebă el, dumneata n-ai mai plecat de lângă ea?

— Nu voi pleca de lângă ea niciodată, răspunse Médor, afară de cazul când aș deveni o povară pentru dânsa, atins de boală sau de bătrânețe.

— Vorbea și despre mine câteodată? întrebă Justin.

— Număra zilele. Eu nu-i spuneam ce zace-n mintea mea, da' să știți că n-aveam o părere bună despre dumneavoastră.

— Pe bună dreptate, încuviință Justin, cu adâncă tristețe.

— Asta se întâmplă atunci! exclamă Médor, ale cărui sentimente erau complet schimbate. Acu', cine-ar îndrăzni să se lege de dumneavoastră ar avea de-a face cu mine! Păi cum! Mai bine mai târziu decât niciodată! Așa se zice, nu? Păcatul mărturisit e pe jumătate iertat. Ar mai fi un singur lucru...

Se întrerupse și privirea i se întunecă.

— Numai dacă acolo... nu v-ați însurat cu alta! sfârși el în șoaptă, după o scurtă tăcere.

Justin îi răspunse printr-un zâmbet.

— Atunci, izbucni fericit Médor, e foarte bine! O să vă căsătoriți cu doamna Lily! Și vom porni cu toții în căutarea fetei! Eu voi face ceea ce mi se va cere. Am fost câine de pază. Dacă veți vrea să vă slujesc, mă voi supune. Dacă nu veți mai avea nevoie de mine după ce va fi regăsită fetița, nu-i nici o supărare! În Paris poți oricând să câștigi un codru de pâine, când ai brațe puternice și știi să te porți. Am să vin duminica s-o văd pe doamna Lily și sunt sigur că-i va face plăcere să-mi ofere o farfurie cu supă!

Simți mâna lui Justin apăsându-l pe braț.

— Deci dumneata crezi că se va întoarce? întrebă el.

Bucuria băiatului se topi într-o clipă și obrazul îi deveni palid.

— Cum! îngăimă el. Dacă eu cred... Dar dacă nu se întoarce, atunci unde să se ducă?

Se lăsă o tăcere adâncă. Se auziră bătăile orologiului din Gare de Lyon. Justin și Médor numărară până la zece, apoi se priviră unul pe altul.

Neliniștea lui Justin îl molipsise și pe Médor.

— Niciodată nu s-a întâmplat așa ceva, spuse el.

Mai așteptară o oră. Médor începu să umble de colo-colo prin odaie, ca un leu în cușcă.

Apoi se opri brusc în fața lui Justin: tânărul își simțea sufletul zdrobit.

— Poate că iar a apucat-o! zise băiatul. Vorbesc de nebunia ei....

Și-i povesti lui Justin, care-l ascultă plângând, scena din fața porții cu zăbrele din strada Buffon: cum Lily crezuse c-o zărește pe Petite-Reine la poalele unui copac, cum o striga cu nume care mai de care mai alintătoare și cum zgâlțâia grilajul cu mâinile-i lipsite de vlagă; apoi cum el, Médor, sărise gardul, negăsind lângă copac decât o grămăjoară de frunze uscate, ce păreau albe în lumina lunii.

— Când i-am spus asta, urmă el, parcă a primit o lovitură de măciucă în moalele capului. Și am văzut că de mai multe ori

i-au revenit aceste năluciri. I se părea că oriunde-și întorcea privirea, vedea fetița.

În timp ce vorbea, orologiul bătu miezul nopții.

Se ridicară. Era termenul acordat lui Lily de amândoi, fără să-și spună gândul: limita extremă, dincolo de care nu avea rost să mai spere că Lily se va întoarce.

Médor își tot răsucea câte-o șuviță din părul lui lânos, acum năclăit de sudoare.

— Un duce, murmură el, ar putea fi și un escroc, mai ales dacă-i american sau de alt neam. Se știe sigur că i-a dat bani hoatei de copii. Paznicul mi-a spus asta cu gura lui. Eu nu mă sfiesc să-i sfârâm capul chiar și unui duce, dacă îndrăznește să-i facă vreun rău doamnei Lily!

— Și unde locuiește ducele ăsta? Întrebă Justin.

— Habar n-am, dar voi afla. Până atunci, însă, nu putem sta cu brațele încrucișate. Simt că-mi arde pământul sub picioare.

Și alergă în jos pe scări.

Justin mai rămase câteva minute în odăița pustie, apoi ieși și el. Mergea fără nici o țință.

Porni cu pași rari de-a lungul cheiului. Nu căuta. La ce bun? Inima îi era sfâșiată de o adâncă disperare și de o cumplită remușcare, când se gândea la mama lui.

"Lily m-a așteptat cincisprezece zile!" își zise pentru a suta oară, așa cum se întâmpla în toate durerile profunde. "M-a chemat și-n somn, și când veghea. În mine își pusese toate speranțele, dar eu n-am venit... A obosit tot așteptându-mă. Ah, de-ar ști cât mi-e de dragă... Nici eu nu mi-am dat seama până acum cât o iubesc!"

Era adevărat. Cu o zi înainte, nu știuse. Trăise trist, dar liniștit, în castelul Monceaux, la adăpostul autorității materne.

Această aventură pătimasă, această iubire tână și nebunească, la început ținută în frâu de sentimentul posesiei, se dezlănțuise în absența tinerei Lily. Justin nu izbucnise, pentru că era domol din fire, având certitudinea că nu trebuia să facă decât un pas ca să-și recapete fericirea abandonată.

Din păcate, mulți dintre noi — la fel că Justin — nu ne plecăm urechea decât în ultima clipă la murmurul discret al conștiinței.

Acum însă, Justin ajunsese tocmai la acel punct critic. În astfel de cazuri, o ființă omenească fie începe să urle că un leu rănit, fie se prăbușește neputincioasă.

Justin se stăpâni chiar în clipa când era pe cale să-și blesteme mama.

Simțea crescând în el iubirea, ca o boală.

Se reîntoarce în odăița sărmaneii La Gloriette. După vreun ceas, îl năpădise o speranță sălbatică.

"Poate s-a întors acasă", își spuse el. "Am s-o regăsesc, am să îngenunchez în fața ei, am s-o rog cu atâta patimă, încât mă va ierta. Am să-i dăruie viața, toată viața mea..."

Începuse să alerge pe cheiul pustiu.

Și Médor alergase mult: fără vreo țintă anume, numai fiindcă simțea nevoia să fugă.

Alergând, îl cuprinse iar furia față de "omul de la castel". Dar imediat îl revăzu în gând, cu ochii mari și plini de lacrimi și-l năpădi un sentiment de milă.

Colindă peste tot. Și de câte ori — exact așa cum se întâmplase și cu biata La Gloriette, în clipele de nebunie — nu i se păruse că vede în lumina îndepărtată a felinarelor o rochie fluturând în noapte sau o umbră ghemuită la pământ, pe care o chema pe nume, dar care dispărea.

Multă vreme dădu târcoale în jurul Morgii — această macabră sală de așteptare, care înspăimânta și fascinează.

În imensul Paris, câți oameni necăjiți nu privesc Morga înfiorați, așa cum și regele Louis al XIV-lea simțea cum îi îngheață sângele în vine la vederea turnului alb ce se înălța deasupra cavourilor din Saint-Denis!

În zori, când se întoarce în strada Lacuée, numărul 5, Médor îl găsi pe Justin singur, îngenuncheat lângă pătuț.

Îl doborâse oboseala. Ținea în mână fotografia, iar fruntea lui odihnea pe pernuța micuței Petite-Reine.

Médor se așază și așteaptă să se facă ora când ar fi putut merge la comisariatul de poliție. Justin deschise ochii. Nu-și adresară nici un cuvânt. Totuși, înainte de-a pleca, Justin se întoarce spre el.

— Ar trebui să vă găsiți o locuință. Nu puteți rămâne aici.

Cazurile petrecute cu cincisprezece zile în urmă sunt deja învechite pentru un comisar de poliție, ca pentru toată lumea. Dar în acest caz, existase un element care împrăstase în

permanență memoria comisarului și a subordonaților săi. Ducele de Chaves urmărise evoluția cazului mai îndeaproape chiar decât Lily și reprezentantul ei, Médor. Cheltuisese mulți bani, se oferise să dea și mai mulți, nu numai aici, dar chiar și la administrația centrală, și desigur, dacă cercetările nu duseseră nicăieri, cel puțin făcuse tot ce-i fusese în putință pentru că ele să aibă un rezultat.

După incursiunea ratată de la bâlciul de turtă dulce, Siguranța își extinsese căutările în întregul Paris, apoi în împrejurimile orașului. Singurii care fuseseră scoși de sub bănuială erau saltimbancii plecați din piața Tronului înainte de răpirea micuței Justine. Cititorul poate n-a uitat că Teatrul Francez și Hidraulic al doamnei Canada făcea parte exact din această categorie.

Ducele de Chaves era un om influent și cu o poziție bună din toate punctele de vedere, deși obiceiurile sale cam excentrice îl țineau oarecum departe de cercurile mondene. Prefectura îi pusese pe agenții Rioux și Picard — care cunoșteau începuturile acestui caz — la dispoziția abilului inspector însărcinat cu continuarea cercetărilor. Într-adevăr, se depuseseră toate strădanii, numai că Justine rămânea de negăsit.

Vestea pe care ducele i-o dăduse tinerei Lily — plecarea spre America a unei trupe de saltimbanci, între care s-ar fi aflat și Petite-Reine — fie ea reală sau falsă, oricum nu provenea de la Prefectură, nici de la comisariatul de poliție.

De astă-dată, Médor nu se duse la comisar că să-i ceară noutăți despre fetiță și nici măcar pentru a anunța dispariția lui Lily. Instinctul îi spunea că o astfel de declarație ar fi absolut inutilă. Scopul său era mult mai ușor de atins: voia pur și simplu să afle adresa ducelui de Chaves.

Asta fiindcă pentru el, ducele de Chaves și necunoscutul care o luase pe Lily în frumoasa trăsură cu blazon erau una și-aceeași persoană.

Știm foarte bine că nu se înșela.

De cum făcu rost de adresă, porni spre palatul unde locuia domnul de Chaves.

Aici i se spuse că ducele și suita sa părăsiseră palatul cu o seară mai înainte, înapoiindu-se în Brazilia.

Médor pomeni cu timiditate despre o tânără femeie, încercând să-i schițeze portretul. I se răspunse că ducele era însurat cu o frumoasă ducasă, după care fu scos în stradă.

Acest ultim amănunt copleși de îndoială și tulburare mintea sărmanului băiat. De nu i s-ar fi vorbit de o căsătorie, Médor i-ar fi propus lui Justin să plece în America.

Se întoarce cu capul în piept. Întâmplarea din ajun i se înfățișa acum ca o enigmă de nedezlegat.

Mai trecură câteva zile. Médor păstrase secretul față de Justin, care își găsisese o cămăruță prin vecini, venind zilnic să petreacă vreo câteva ceasuri lângă pătuț. El și Médor nu-și vorbeau aproape deloc: sfârșiseră tot ce aveau să-și spună.

Și totuși, într-una din zile, Justin povesti cum o cunoscuse pe Lily și începuturile iubirii lor — poate nu exact așa cum se petrecuseră lucrurile în realitate, ci cum le vedea în amintirea pioasă pe care i-o păstra și în pasiunea care creștea în el din zi în zi.

Când ajunse cu povestirea la momentul sosirii mamei lui, îmbrăcată în doliu — scumpa lui mamă, care-i spusese: "Nu te am decât pe tine. Vrei să mă faci să mor de supărare?" — Médor se văzu pus în cea mai mare încurcătură din viața sa.

Nu mai știa ce să spună, ce era rău și ce era bine, căci dragostea de mamă e înțeleasă chiar și de cei pe care mamele i-au părăsit în paturile unui orfelinat.

Urmându-și mama cu prețul propriei fericiri, Justin ajunsesse să trezească în sufletul lui Médor acel respect pe care-l inspiră minților primitive victimele părinților.

Iar când află că pentru a da ascultare celeilalte chemări — "Fetița noastră s-a pierdut" — Justin o părăsise și pe mama lui, lăsând-o singură și disperată, Médor își împreună mâinile murmurând:

— Așadar, există oameni fericiți care suferă mai mult ca noi!

Médor continuă să caute, animat de o vagă nevoie de a spera. În acea dimineață, hoinări cu gândul până la Épinay zicându-și că poate Lily dorise să revadă paradisul primei ei iubiri.

Justin, dimpotrivă, se cufundă într-o apatie aproape ascetică. Nu avea decât un singur gând, lucru ce devenea din zi în zi mai limpede din însăși tăcerea lui. Fotografia, acea femeie

blândă care legăna în brațe un norișor, era pentru el însuși simbolul existenței prezente a bieteii Lily. Și-o închipuia ascunzându-se cine știe pe unde, alergând pe câmp sau prin păduri, pradă unei nebunii inofensive și cântând cântece de leagăn unei năluci micuțe și scumpe, pe care delirul se îndura să i-o aducă înapoi.

Alteori și-o imagina moartă.

Moartă sau nebună, o iubea cu atâta ardoare, încât Médor, înduioșat, ajunsese să-l iubească, la rândul lui, pe acest om.

Dar să revenim la realitate. Proprietarii nu sunt prea impresionați de astfel de povești fără sare și piper. Ei vor să fie plătită la timp chiria. După vreo trei săptămâni, la douăzeci și patru de ore de la împlinirea scadenței, pe ușa casei fu lipită o hârtie, care anunța scoaterea la mezat a lucrurilor doamnei Lily.

Médor de-abia știa să silabisească. Justin nu vedea nimic din ce era în jurul lui. Nici unul, nici celălalt nu aflară de conținutul anunțului.

Justin se schimbase văzând cu ochii. Se făcuse slab și palid, avea pleoapele înroșite, iar silueta nobilă și elegantă se gârbovise ca cea a unui om bătrân. Și mai era ceva ciudat: în fiecare dimineață, Médor îl zărea sosind cu ochii obosiți, dar arzători, cu obrazul palid plin de pete roșii, ca niște urme de lovituri.

În astfel de clipe, Justin își ținea capul sus. În el se citea exaltarea și un fel de veselie lugubră.

Hainele, de-acum uzate și murdare, ceea ce nu părea să-l deranjeze cine știe ce, răspândeau un miros ciudat: anason amestecat cu un iz pătrunzător de amăreală.

Cei ca Médor n-au nasul prea sensibil. Și totuși, de vreo câteva ori, băiatul își spusese: "A băut absint, ca să-și mai dea curaj!"

Spre seară, energia lui Justin se topea. De la ceas de ceas se prăbușea sufletește tot mai mult, până ce devenea complet indiferent la tot ce se petrecea în jur.

Proprietarul nu era omul care să neglijeze uzanțele sau conveniențele, astfel că nu se ocupă de scoaterea la mezat decât a doua zi după expirarea termenului legal.

Pentru Médor și Justin, vestea fu o cumplită lovitură. Nici unul din ei nu se așteptase la așa ceva. Părea că acesta era sfârșitul. Rămaseră uluiți în fața celor cinci-șase cumetre de prin

vecini, venite ca să cumpere. Nici unul nu găsea cuvinte pentru a implora sau măcar a întârzia această groaznică profanare.

Patul frumoasei La Gloriette! Pătuțul micuței Petite-Reine! Vândute!

Lui Justin îi trebui destul de mult până să-i vină în minte soluția cea mai simplă:

— Cumpăr eu tot!

Vru să păstreze și odăița, dar fusese deja închiriată.

Médor se ocupă de mutarea lucrurilor. Avea senzația că nu-l mai ține inima. Picioarele vânjoase îi tremurau sub cea mai ușoară povară.

Justin îl ajută să scoată mobila în strada lipsită de rușine și respect uman.

Către seară, tot ce-i aparținuse tinerei La Gloriette se afla în locuința lui Justin.

— Aici te rog să te simți ca la ea acasă, îi zise el lui Médor. Poți să vii și să pleci oricând dorești, după cum ți-e voia, ca și când ai fi la dumneata.

Médor îi mulțumi și se grăbi să iasă. Îl îneca plânsul. Justin rămase singur.

Când Médor se întoarse, era ora unsprezece noaptea. În cameră era întuneric beznă și își închipui că Justin dormea. Lampa, lăsată să ardă, aproape se stinsese și fumegă.

Dar când ochii i se obișnuiră cu întunericul, Médor îl zări pe Justin prăbușit pe podea, cu pleoapele deschise, umflate și sângerii.

Lângă el se afla pătuțul, aranjat din nou ca un altar. Pe jucăriile rămase de la Petite-Reine se găsea portretul lui Lily.

La picioarele lui Justin, Médor văzu o sticlă de absint, complet goală.

— Aha! mormăi Médor, dându-se un pas înapoi, ca din fața unei vipere. Va să zică, vrea să termine cu viața!

Degetele lui Justin se încleștaseră pe o hârtie mototolită, cu chenar mare, negru, purtând ștampila poștei din Tours.

La lumina slabă a lămpii, Médor silabisi primele rânduri ale scrisorii.

— Maică-sa! bolborosi el.

Îngenunche și-l sărută pe Justin pe fruntea brobonită de sudoare rece.

— A murit maică-sa! repetă băiatul. El a ucis-o! De acum, el e cel mai vrednic de plâns!

Capitolul XVI - Memoriile lui Échalot (începute în decembrie 1883)

"Am luat condeiul în mână, pentru că știu să scriu destul de bine, fiindcă în adolescență am fost ucenic la un spițer, și pe urmă am trecut pe rând prin diferite slujbe, unde mi se cerea să știu carte (de exemplu, agent de afaceri și altele), asta înainte să pozez ca model de bust și să mă fac artist de circ, după care am ajuns asociatul scumpei mele Amandine, văduva legitimă a domnului Canada, fostul director, o femeie ale cărei virtuți și calități vreau să le însemn aici, așteptând cu nerăbdare, clipa când voi putea renunța la baracă pentru totdeauna, odată ce voi fi făcut avere, ca s-o pot conduce în fața altarului, în dublul scop de a legaliza legătura noastră și dintr-un alt motiv, pe care-l voi explica în continuare pe îndelete.

Cum toate fapăturile, chiar și cele mai înzestrate de natură — ca Amandine — sunt pieritoare, vreau să las o mărturie a întâmplărilor ce-au adus în casa noastră binecuvântarea și prosperitatea, sub înfățișarea primei noastre dansatoare pe sârmă, domnișoara Safir, eleva mea pentru ținută, a domnișoarei Freluche pentru dans și a lui Saladin în ce privește educația. Și asta pentru ca în caz că părinții ei buni mai trăiesc, fața să-i poată regăsi, bucurându-se de afecțiunea lor, pe care-o merită din plin, chiar de-ar fi vorba de capete încoronate, marchizi sau mari industriași.

Dimpotrivă, dacă, din nefericire, părinții ei au murit, dezvălui aici cel de-al doilea scop al căsătoriei mele cu văduva Canada, și anume acela de-a adopta pe domnișoara Safir, făcând din ea astfel fiica noastră legitimă, cu acte în regulă, și unica moștenitoare a averii adunate în cea mai mare parte grație ei și economiilor noastre.

Dar să încep cu începutul.

Luni, 30 aprilie 1852, la orele opt seara, am oprit rulota trasă de Sapajou — calul nostru, suferind de-o boală veterinară

de care a și murit — între Charenton și Ville-neuve-Saint-Georges. Veneam dinspre Paris, din piața Tronului, de la bâlciul de turtă dulce, cu destinația Melun, pentru a participa la serbare, cu îngăduința autorităților.

În ajun, doamna Canada și cu mine vorbisem de una, de alta, așa cum își spun dorințele personajele dintr-o poveste. Ziceam c-ar fi grozav dacă ne-ar pica pica din cer o fetiță drăgălașă, ca amorașii lui Venus și-ai lui Pafos³² din Cipru, ca s-o punem să danseze pe sârmă. Ne-a auzit însă o ureche indiscretă: nu a vreunei zâne, ci una și mai ascuțită: cea a tânărului Saladin, prim-înghițitor de săbii și responsabil cu triagulul în orchestră, fiu natural al lui Similor, fostul meu prieten, de care nu mă voi despărți până la moarte.

Ar fi mai multe de spus despre cei doi — tată și fiu — a căror destrăbălare mi-a pricinuit singurele momente cu adevărat neplăcute din cariera mea: amândoi sunt mincinoși, profitori și hoți, însă prefer să nu le pătez reputația, singura avere a oamenilor săraci.

La orele opt și jumătate, deci, Saladin a sosit, aducând o domnișorică de doi-trei anișori, mult mai drăgălașă decât ne-am fi putut dori vreodată și pe care ne-a vândut-o pentru suma de o sută de franci bani gheață. În prima clipă madam Canada a socotit prețul nițel cam piperat, dar mai târziu, n-ar fi renunțat la fetiță nici pentru dublul sau triplul lui, ba nici chiar pentru greutatea copilului în aur, căci în inima ei, interesul comercial ajunsese să se împletească cu afecțiunea maternă.

Copila era leșinată, bănuiesc că se speriasese rău în cursul călătoriei, iar Similor — căruia i s-ar face o nedreptate de nu i s-ar recunoaște toate însușirile unui om de lume și multe altele — a readus-o în simțiri, printr-un mijloc numai de el știut. Drept care fetița a adormit îndată între mine și madam Canada, chiar în «odăița» noastră, în vreme ce noi am petrecut o bună parte din noapte admirând-o cât era de frumoasă și spunându-ne că fusese o josnicie ca cei ce-o aduseseră pe lume să renunțe la ea așa, pentru șaiszeci de franci.

De altfel, sunt sigur că Saladin a câștigat la chestia asta patruzeci de franci dintr-un foc.

³² *Pafos* — oraș situat în sud-vestul Ciprului. Échalot alături, din ignoranță, numele zeiței frumuseții și un toponim. (n.t.)

Poate că nu făcuse decât s-o răpească. Ar fi fost mai aproape de firea lui, fiindcă-i dibaci ca o maimuță. Oricum, a rămas cu buzele umflate, pentru că Similor i-a luat toți banii, sub motiv că-i era tată și tutore. Pe Amandine și pe mine, treaba ne-a amuzat grozav! Asta da, glumă!

Trebuie c-am adunat multă amărăciune în suflet, după cât de urât s-au purtat amândoi, ca să ajung să vorbesc astfel despre Amédée Similor, prietenul meu de inimă, și despre Saladin, căruia i-am fost dădacă, hrănindu-l cu lapte de la mine și-apoi înțărându-l, totul pe cheltuiala mea, atunci când era încă bebeluș.

Răposata maică-sa nu avusese purtări prea frumoase, întinzându-se la beție cu toți răcanii — chiar și cu ai betegi! — dar ce inimă bună! În sfârșit, ce importanță are? Fiecare om cu defectele lui.

În regnul animal, se cunosc făpturi la care totul este bun, chiar și rebuturile. La fel s-a întâmplat și cu fetița. Abia trecuse o săptămână de când se găsea în grija noastră, că-n prima duminică în care am dat reprezentație la bâlciul din Melun, Saladin i-a pregătit o ieszle, cu tot bunul-gust de care era în stare un șmecher ca el, așa c-am prezentat-o între două animale, în chip de pruncul Isus. Domnișoara Freluche era steaua după care se călăuziseră cei trei magi, jucați de Colonie, Poquet și Similor. Cât despre madam Canada și cu mine, noi făceam pe Sfânta fecioară și pe Sfântul Iosif, cu Saladin pe post de înger.

Copila era atât de drăgălașă încât tot orașul, cu mic cu mare, s-a îmbulzit s-o vadă. Nu știu de ce la Melun, care-i situat în departamentul Seine-et-Marne, se vorbește despre țipari. Aici se mănâncă un iepure pe varză nemaipomenit, datorită apropierii de pădurea Fontainebleau, cunoscută grație palatului regal, cu havuzuri în care înoată crapi cât brațul, din meritul lui Henri al IV-lea³³, al lui Francisc I³⁴ sau al frumoasei Gabrielle³⁵.

Când călătorești, afli tot soiul de lucruri.

³³ *Henri al IV-lea* — regele Navarrei (din 1572) și al Franței (1589-1610), întemeietor al ramurii de Bourbon a dinastiei Capet. (n.t.)

³⁴ *Francisc I* (1515-1547) — rege al Franței, mare strateg, om de stat și protector al artelor. (n.t.)

³⁵ *Gabrielle d'Estrées*, marchiză de Monceaux și ducesă de Beaufort (1573-1599) — amantă a lui Henri al IV-lea. (n.t.)

La Melun ne-am ales cu un câștig de o sută treizeci de franci — asta scăzând toate cheltuielile — iar Similor a cerut doisprezece franci primă, pentru că el reprezenta autoritatea paternă față de cel ce adusese fetița. De teama scandalului, li s-a fixat provizoriu o leafă zilnică de șaptezeci și cinci de centime, pe care le-a încasat Similor. Saladin i-a spus: «Tată, ai face bine să-ți vezi de treabă! Când ai să îmbătrânești, iar eu am să fiu puternic, am să m-așez pe burta dumitale, ca să poți răsufla mai ușor.»

Iată cu ce se aleg tații denaturați, în urma judecății Domnului.

Astfel, deși nu trecuse cu mult de vârsta scutecelor, copila câștiga pe an două sute șaptezeci și cinci de franci și cincisprezece centime, ceea ce însemna douăzeci și doi de franci și cincizeci de centime pe lună. Și când te gândești câte se pun în seama atâtor copii-minune, care nu și-au început cariera la fel de spectaculos!

Micuța nu vorbea deloc. Avea aerul că nu înțelege nimic din ce auzea în jurul ei. Pe madam Canada n-o prea deranja acest lucru, pentru că o surdo-mută stârnește curiozitatea publicului în plus fiind utilă și la pantomime. Dar eu îmi dădeam bine seama că nu era nici mută și nici surdă. Printre numeroasele mele calități se numără și spiritul de observație. Am trecut prin viață fără să fac vâlvă. Totuși, îmi cunosc bine talentele.

Mie fetița îmi amintea de un țiglar, care-a comis imprudența să cadă de la etajul cinci și care, având norocul de a nu muri, rămăsese totuși amețit de cap pentru un timp.

Nu se purta rău, dar mintea-i era zdruncinată. Similor m-a luat în râs de nu știu câte ori pentru părerea asta, dar mie puțin îmi pasă. Similor are tot atâta minte cât un pui de găină și la nevoie, deși suntem de-o vârstă, am să-l înfrunt cu spada sau cu bățul în mână, pentru că eu nu mă tem de luptă.

Saladin e mult mai viclean că taică-său, fiind înzestrat cu sângele rece al trădătorului din «Clopotarul de la Saint-Paul» sau din «Mila Domnului».

Drept dovadă că nu mă înșelam, într-o bună dimineată, la Clermont-Ferrand, în munții Puy-de-Dôme, păpușica a început să îngâne nu știu ce cântecel, făcând-o pe madam Canada să plângă și să râdă totodată. Amândoi am copleșit-o cu mângâieri și sărutări. Se obișnuise cu noi și cred că ne și iubea un pic.

Trebuie să spun că noi o adorăm. O creșteam în puf. Similor ar fi vrut să-i fie încredințată imediat domnișoarei Freluche, care s-o învețe tainele mersului pe sârmă, dar Amandine și cu mine rezistam tuturor presiunilor. N-am cedat nici un pas și i-am zis copilei doar atât: «Ține-ți spatele drept și vârfurile picioarelor în afară!» — primele noțiuni ale unei educații viitoare.

Mai trebuie să adaug că încasările mergeau foarte bine. La bâlci, dacă ai un copilăș drăguț și ascultător, poți face treabă mai bună decât cu o întreagă trupă de maimuțe, care te costă între doiș'pe și pais'pe franci pe zi; în plus, se îmbolnăvesc ușor și deseori mor de plămâni, astfel că o pierdere din asta te duce până la o sută cincizeci de franci. E mai ușor să fii director la Opera Mare din Paris, unde cel puțin, angajații se bucură de subvenții guvernamentale. La fel stau lucrurile și cu câinii, care nu-s niciodată mulțumiți de hrana primită, deși-s niște animale de treabă și prieteni ai omului, însă atât de plini de purici, încât dacă-i ai în preajmă, nici vorbă să poți păstra curățenia.

Acu', dacă vrei părerea mea în ce privește menajeriile ambulante, când le vezi, pur și simplu te cuprinde jalea. Mândria de a avea un leu sau un elefant a însemnat ruina multor tați de familie, ca să nu mai amintesc de faptul că mai curând sau mai târziu, fiara tot își mănâncă binefăcătorul.

Așa a lăsat Dumnezeu, dăruindu-le instincte carnivore: șarpelui să muște, tigrlui să sfâșie cu ghearele.

Ca s-o sfârșesc, dintre animalele sălbatice nu mai rămân decât focile și oile merinos: numai ele sunt atât de răbdătoare încât să le reușească operația cu cel de-al cincilea picior al minunii umblătoare — confecționat din lemn sau cauciuc, bine înfipt în locul lui și care pare absolut natural, dacă cicatricea e ținută curată. În plus, dacă se îmbolnăvește, animalul își pierde pofta de mâncare și hrana lui te costă mai nimic.

Foca e și mai profitabilă, pentru că se hrănește, cu pălării vechi, de fetru moale.

E mai bună decât clovnii și jonglerii, aceștia fiind de regulă niște șnapani. Omul-schelet te ruinează cu câte dulciuri mănâncă; femeia-gigant are nevoie de patru-cinci livre de carne la fiecare masă, pe lângă bere și tutun. Dacă-i mai crește și barbă, să nu mai vorbim, fiindcă atunci dă dovadă de porniri pe care nici nu îndrăznesc să le pomenesc în memoriile mele.

Ei bine, toate cele de mai sus nu înseamnă nimic pe lângă gemenii siamezi sau tații care joacă volei cu copiii lor, în loc de minge. Nici o șansă să pui mâna pe-o pereche de siamezi bine lipiți, pentru mai puțin de șase franci pe zi, plus cafeaua. Trebuie să-i mai și servești. Sunt prost crescuți și-și petrec întreaga viață bătându-se unul cu altul. Dar tot atât de păguboși sunt și femeia-encefal sau omul care scrie cu piciorul. Ca s-o scurtez, toate minunile astea sunt o adevărată belea: plesnesc de orgoliu și se uită de sus în jos la toți oamenii normali din naștere.

În cuprinsul memoriilor mele îmi voi da și adresa, astfel încât cei ce doresc și alte informații privind teatrul din bâlci să mi le poată cere. Nu există secret de stat pe care să nu-l cunosc, de la electricitate la ghicitul în cărți. Cum rândurile mele sunt destinate strict familiei fetei cu pricina, mă opresc aici cu destăinuirile, adăugând că ventrilocul reprezintă o excepție fericită: își iubește aproapele și-i plin de intenții bune atunci când are burta goală.

Din păcate, trage prea des la măsă și băutura îl face arțăgos.

Să revin la avantajul de-a avea printre artiști un copil. Atât madam Canada, cât și eu am prefera mai curând să murim decât să smulgem un micuț din căldura căminului părintesc, deși citim în ziare despre puști cu care părinții se poartă mai rău decât niște sălbatici. Fetița ne aparținea, din moment ce-o cumpărasem și plătisem pentru ea. Însă, iată, cedez unei porniri spontane și-i informez pe tații și pe mamele ce dau dovadă de atâta nepricepere încât își umplu copiii de vânătași, folosindu-se de obiecte contondente, că acesta e un lucru lipsit de rațiune. Mai bine i-ar vinde cu cincizeci-o sută de franci bucată, ba chiar mai mult, dacă au un talent oarecare. Pot cere până la o mie de franci, când e vorba de monștri.

Fără a fi monstru și fără a avea un talent ieșit din comun, copilul obișnuit, dacă-i frumușel, poate aduce tot atâtea încasări cât un crocodil — asta în caz că în trupă există și un om capabil să realizeze o operă dramatică. Or, în teatrul nostru eram trei inși în stare de asemenea performanțe: în primul rând eu, care mi-am petrecut copilăria pe la Bobino și Odeon; apoi Amédée Similor, care fusese ani de zile figurant pe scenă, și cel de-al treilea, Saladin, născut în teatru, din moment ce la vârsta de doi

ani jucase deja rolul unui copil de carton, într-o piesă de mare efect, la sfârșitul căreia fusese chemat la rampă, împreună cu domnul Mélingue și doamna Laurent.

Eu uluiam prin imaginație, Similor se pricepea la tot felul de trucuri, iar Saladin avea geniu. Ce autor! Făcea ce vrei și ce nu vrei! Confectiona costume ce-i veneau fetei ca turnate, pentru roluri în care nu trebuia decât să apară, ca să câștige între 12 și 15 franci de reprezentație.

Micuța a fost pe rând: Moise scăpat de năvala apelor de către prințesa egipteană; Zélisca sau copilul scăpat de mușcătura unui șarpe boa din America, de către un câine; Wincelas sau micul prinț, scăpat dintr-un incendiu de către husarul din Felsheim. Și câte și mai câte! Spiritul creator al lui Saladin îl întrecea pe ce-l al domnului Scribe³⁶. I se plăteau câte treizeci de gologani de fiecare piesă. Cum se pricepea să joace «dopul» mai bine ca oricine și trișa la cărți fără cusur; nu mai știa pe unde să-și țină banii!

Dar Similor îi găsea întotdeauna ascunzătorile, așa că banii intrau în buzunarul lui, pe motiiml drepturilor paterne.

În primul an, copilul apăru pe afiș sub numele de «domnișoara Cireașă», datorită unei împrejurări ieșite din comun, care va fi amintită mai târziu, în folosul părinților.

La capătul a douăsprezece luni, madam Canada și cu mine am vrut să vedem cât câștigasem de pe urma domnișoarei Cireașă. Registrul meu de socoteli e un exemplu de corectitudine față de asociata mea. După zece minute de calcule, i-am putut comunica Amandinei că fetița ne adusese un câștig net de 1629 de franci, scăzând toate cheltuielile.

Asta se întâmpla la Orléans (Loire), în piața orașului. Madam Canada mi-a spus:

«Minunat! Fac cinste cu o cafea!»

«Primesc», am răspuns eu. «California e chiar la mine-n casă, zău că-mi place!».

«Ca să nu mai vorbim de satisfacția pe care ne-o aduce», a adăugat Amandine. «Nu mai pot de dragul micuței ăsteia, cred că nici pe propria-mi fiică n-aș iubi-o atât!»

³⁶ *Eugène Scribe (1791-1861) — dramaturg francez, autor de comedii de moravuri, ca Paharul cu apă și librete de operă: Fra Diavolo, Hugheñoții. (n.t.)*

Madam Canada e renumită pentru cafeaua pe care o prepară: catifelată la gust, fără a-i lipsi nici unul din ingredientele ce-i dau o savoare unică. De astă dată a pregătit o oală plină, pentru că date fiind încasările, nu ne uitam la cheltuieli. Toată noaptea am petrecut-o vorbind despre fetiță.

Cu siguranță că pe măsură ce îmbătrânești, devii mai bun la suflet: acum și Amandine nutrește speranța onorabilă de a-i găsi pe părinții micuței. Dar la vremea aceea, lucrurile nu stăteau chiar așa, pentru că ea mi-a spus:

«Cireășă! Asta nu-i un nume!»

«E nostim!» am protestat eu. «Sare-n ochi!»

«Posibil, dă-i ca și cum i-ai agăța o tăbliță pe spate. Dacă-și păstrează numele, părinții ar putea ști despre cine-i vorba. Și cum valorează atâția bani, n-ar trece zece luni și-ar veni să ne-o ceară înapoi.»

Era adevărat, și în curând se va vedea de ce.

«La urma urmei, părinții au vândut-o», am spus eu, nu prea sigur că lucrurile stăteau tocmai astfel.

Madam Canada a ridicat din umeri.

«Așa e!» a încuviințat ea, cu oarecare nerăbdare în glas.

Dar în fundul sufletului, amândoi nutream aceeași convingere: părinții unui astfel de înger trebuie să fi fost nespun de bogați.

«Drept care», am continuat eu, «din moment ce avem un drept asupra ei, s-o păstrăm, pentru c-am plătit-o cu bani și să-i găsim puicuței alt nume.»

Zis și făcut. Numai Cel-de-sus știe cât ne-am bătut capul. De cum ne trecea prin minte un nume nou, îl suceam pe toate părțile, îl discutam, renunțam la el, socotindu-l mai prejos de cel de «Cireășă», care venise de la sine.

Și în tot acest timp, îi priveam căpșorul drăgălaș, pielea albă, bujorii din obrajii bucălați: micuța dormea în pătuțul ei, cu zâmbetul pe buze, semănând într-adevăr cu o cireășă.

Pentru că păpușica noastră se întremase repede! Era toată numai farmec și prospețime. Iar noi o răsفățăm mai ceva ca niște seniori.

Tocmai eram pe cale de-a renunța să-i găsim alt nume, când «domnișoara Cireășă» a deschis ochisorii ei mari și albaștri, ațintindu-i asupra noastră.

«Parcă-s două safire», a spus madam Canada.

«Safir!» am repetat eu.

Și fetei i-a rămas numele de Safir.

Copila și-a închis pleoapele cu gene lungi și-a adormit din nou.

Începând de a doua zi, nimeni n-a mai avut voie să-i spună domnișoarei Cireașă altfel decât «domnișoara Safir». Ordinul administrației: contravenienții aveau să plătescă cinci centime.

Cu această ocazie, fetița a avut prima manifestare de personalitate. Domnișoara Cireașă părea supărată că-și pierduse numele. Refuza să adreseze cuiva vreun cuvânt. Dar în clipa următoare uitase totul. De altfel, n-avea minte nici cât un pui de vrabie. În schimb, avea inimă și cred că începuse să țină la noi.

Până atunci cântase când și când, pronunțând destul de bine cuvintele cântecului, însă niciodată nu vorbise. Cam la vremea aceasta, de la o zi la alta, a început să bălăjească unele cuvinte, nu ca și cum abia le-ar fi învățat, ci de parcă și le-ar fi amintit dintr-o dată.

De altfel, era limpede că ciripeala asta nu avea nici o legătură cu noi. Nu repeta nimic din ce obișnuiam noi să ne spunem. Era altceva: ceva ce nu reușeam întotdeauna să înțelegem. Vorbea despre Médor, despre o băciță, despre lăptăreasă. Din toate aceste amănunte, se vedea clar că fusese crescută la țară. Nu-l chema niciodată pe tatăl ei. Când spunea «mamă», începea să tremure, ceea ce însemna probabil că maică-sa o bătea.

De altfel, nu sluja la nimic să-i punem întrebări. Întorcea brusc ochii spre noi, fără să înțeleagă, sau plânga de ți se rupea inima. De nenumărate ori am încercat să-i aflăm numele de familie, sau măcar numele pe care i-l dăduseră părinții. Cu neputință! Ai fi jurat că și-a pierdut memoria. Și totuși, își amintea cu exactitate tot ce se petcuse de la sosirea ei în teatru.

Madam Canada era încântată.

«Ca și cum s-ar fi născut aici», spuse ea. «N-are habar de nimic altceva pe lume.»

Și cu aceasta, ajung la educația ei.

Madam Canada nu știa atâta carte pe cât și-ar fi dorit, deși era uluitoare când venea vorba să-i spargi pietre pe burtă. Nu mai spun de cafea și de inteligența ei din născare! Eu eram

ocupat cu treburile gospodărești, cu registrul de socoteli și cu născocirea strigărilor către public, concepute de mine într-un mare număr de variante, care mai de care mai atrăgătoare, împănate cu vorbe de duh. Saladin, însă, era tobă de carte. Când nevastă-mea și cu mine am hotărât că fetița trebuia să fie educată ca o prințesă, ne-am gândit imediat la Saladin, cel mai în măsură s-o învețe să citească, să scrie și să socotească. Colonie putea să-i predea muzica, mergând până la cântecele tiroleze, Similor i-ar fi fost profesor de scrimă (femeia-spadasin se bucura întotdeauna de aprecierea publicului) și de dans, discipline în care nu avea pereche în Paris. În sfârșit, ca să încheiem cu esențialul, domnișoara Freluche urma să-i destăinuie toate tainele mersului pe sârmă, din care noi speram să-și facă o carieră serioasă.

În afară de asta, Poquet zis și Atlas, și-a oferit cu plăcere serviciile în ce privește chiromanția, somnambulismul și toate felurile de jocuri de cărți pe care le practicase cu succes în nenumărate orașe ale Europei.

Imaginația tăticilor și mămicilor nu are niciodată limite. Madam Canada și cu mine — mai înflăcărați și mai entuziaști decât fuseseră probabil părinții buni ai fetiței, cărora noi le țineam locul — tot nu ne declarăm mulțumiți. Madam Canada fusese pregătită pentru contorsionism încă din fragedă pruncie și spunea adeseori că pentru viitorul copilei, ar fi fost foarte nimerit să-i mai moaie încheieturile, în vreme ce eu aș fi vrut ca în timpul liber s-o învăț totul despre leacuri.

Amândoi am respins varianta înghițitului de săbii, dintr-un motiv pe care-l voi aminti imediat, însă am căzut de acord că la întoarcerea în Paris, fetița va merge la atelierul Inimă-de-Oțel, ca să ia lecții de pictură artistică de la domnii Baruque și Gondrequin-Militarul, autorii primelor decoruri de bălci.

Nu s-ar putea spune că toate acestea au fost vise deșarte. Totuși, era prea mult pentru mintea unui copil abia trecut de trei ani. Din această cauză, madam Canada și cu mine am lăsat-o în continuare să mănânce, să bea și să doarmă cât pofteste, mărgininu-ne la o singură lecție pe zi, pe care i-o dădea domnișoara Freluche.

Aici trebuie să notez două amănunte și un fenomen, în folosul părinților (adevărați).

Fenomenul e cireaşa pe care fetiţa o poartă din naşcare, pe piept, sub umărul drept. Acum, micuţa noastră are paisprezece ani şi semnul şi-a mai schimbat culoarea, dar se vede încă foarte bine. Mai e nevoie oare să adaug că acest fenomen se aflase la originea primului ei nume? Mie mi se pare inutil, iar cititorul poate-a şi ghicit.

Cât despre cele două amănunte, iată-le, în ordinea în care le-am remarcat:

1. Mult timp, fetiţa n-a venit în teatru decât ca să facă figuraţie. Era adusă în ieslea pruncului Isus sau în leagănul lui Moise, apoi scoasă de pe scenă. Atâta tot. Nu ştia nimic din ce ţinea de meseria noastră. Într-o seară, la puţină vreme după ce-şi recăpătase graiul, am luat-o cu mine, ca să i-o arăt pe domnişoara Freluche dansând pe sârmă: voiam să-i deschid gustul pentru meserie.

De cum a sărit pe sârmă domnişoara Freluche, micuţa a început să tremure, aşa cum se întâmplă atunci când o chema pe maică-sa, dar mult mai tare. S-a ridicat de pe locul ei, albă ca varul la faţă, de parcă şi-ar fi pierdut minţile.

«Mămico! Mămico! Mămico!» a strigat ea de trei ori. «Sub fereastră... Podul.. Râul... Ah, nu-mi mai amintesc!»

Acest ultim cuvânt a fost rostit cu mare efort, după care fetiţa s-a aşezat din nou, sfârşită.

Madam Canada bănuia că maică-sa fusese dansatoare pe sârmă. Eu eram de altă părere. Degeaba am întrebat-o pe micuţă, n-am aflat nimic.

Adevărul era cuprins în cele câteva cuvinte: «Nu-mi mai amintesc!» Să încerc să fiu mai clar: cred că sub fereastra camerei unde locuia, obişnuia să apară o dansatoare pe sârmă. Undeva lângă râu, în apropierea unui pod...

2. Saladin mă tot bătea la cap s-o aduc să vadă cum înghite el săbii. N-am văzut de când sunt pe cineva mai orgolios decât puştanul ăsta! Cum am avut din totdeauna pentru el slăbiciunea unei doici, am cedat acestor insistenţe.

De obicei, fetiţei îi plăcea să se joace cu Saladin, care-i un băiat drăguţ şi se poartă frumos cu ea.

Când l-a văzut apărând pe scenă, mititica noastră l-a privit zâmbind. Dar în clipa când ei şi-a pus în gură vârful săbiei, ea s-a tras cu violenţă înapoi, strigând ca şi data trecută: «Mămico! Mămico! Mămico!»

Tremura din toate încheieturile, cu ochii măriți de groază. Apoi, printre dinții încleștați i-a scăpat un geamăt: «El e!» Și-a căzut la pământ, fără suflare."

Capitolul XVII - Urmarea memoriilor lui Échalot

"Trebuie spus că madam Canada și cu mine am găsit o explicație. În ultima seară a bălciului de turtă dulce, din piața Tronului de la Paris, venise la reprezentație o doamnă micuță, cu o fetiță delicioasă, cum nu se mai văzuse. Ei bine, în momentul când Saladin începuse să-și înghită săbiile, micuța pariziancă izbucnise în plâns, țipând: «Ce urât e! Ce urât e!» Iar Saladin al nostru, care-i un munte de orgoliu, se înfuriase la culme.

Nenorocirea e că de-atunci a trecut prea multă vreme. Dacă am fi făcut cercetări imediat după aceea, am fi aflat câte ceva, dar așa, aveam scuza că ne găsim departe de Paris.

Cum-necum, domnișoara Safir s-a arătat atât de înspăimântată de numărul cu înghițirea săbiilor, încât și Amandine, și eu ne-am gândit îndată la fetița aia din piața Tronului, lucru care ne-a întristat, pentru că tânără mamă părea să-și adore copila.

Am încercat să-l tragem de limbă pe Saladin. Dar Saladin răspundea după cum avea chef. Pe zi ce trecea, devenea tot mai obraznic, umbla printre toate tripourile și oriunde mergea, se înhăita cu tot felul de haimanale.

Își exprima în gura mare disprețul la adresa noastră. Derbedei lui îl numeau «marchizul» și nu-i mai ajungeai nici cu prăjina la nas. Nu eram în cine știe ce relații cu Similor, care nu se gândea decât cum să ne stoarcă de bani. Dar atât cât stăteam la taclale cu el, mi-am dat seama din capul locului că tatăl vinovat încerca să-și păstreze influența asupra progeniturii, care-l întrecea cu mult în viclenie, împăunându-se cu vechile noastre escapade și povestindu-i aventurile trăite alături de «Fracurile Negre».

E drept că și eu am cunoscut «Fracurile Negre», întrucât am ținut o agenție chiar pe palierul unde locuia faimosul domn

Lecoq de la Perrière. De-aș vrea să dezvălui acum tot ce-am văzut și-am auzit, fiind în relații cu notari și cu nobili, apoi trăgându-i de limbă pe servitorii lor, la cunoscută tavernă «L'Épi-Scié», aș ului pe mulți. M-am întâlnit față în față, și nu numai o dată, cu fiul lui Louis al XVII-lea, blond ca știuletele de porumb, cu contesa Corona, mai frumoasă că zânele din basme; în fiecare zi mă vedeam cu Trei-Labe, fostul soț al baroanei Schwartz, cel care în final a retezat gâtul domnului Lecoq cu ușa unui seif. Pare caraghios, însă când trănțești o astfel de ușă cu putere, e ca o ghilotină. Dar despre asta am vorbit destul.

De altfel, pe tot parcursul acestor aventuri, am știut să-mi păstrez respectul față de mine însumi, la care țin tot atât de mult ca la onoare. De cum am avut posibilitatea să muncesc, am renunțat la «Fracurile Negre». Dar Similor, cu înclinația lui spre eleganță și pofta de mâncare proverbială, n-a părăsit niciodată ideea de-a descoperi restul membrilor asociației, folosindu-se de ei pentru a face avere.

Și pe Saladin îl atrăgea perspectiva, acesta fiind singurul motiv pentru care mai accepta că taică-său să-și exercite autoritatea asupra lui.

Dar însemnările de față nu sunt menite să descrie nici neghiobiile lui Similor sau Saladin, nici crimele «Fracurilor Negre», cu care n-aș vrea să mai am de-a face vreodată, de dragul liniștii mele. Singurul scop pentru care mânuiesc condeii este acela de a-i fi util fiicei noastre adoptive și nu doresc să mă opresc decât asupra faptelor care au vreo legătură cu ea.

Încă de pe-atunci avea un fel de-a fi ciudat, pe care n-ar fi reușit să-l descrie nici minți mai pătrunzătoare ca a mea. Nu s-ar putea zice că era veselă, deși întotdeauna avea zâmbetul pe buze. În spatele acestui surâs exista un fel de tristețe sau mai curând de răceală. În felul ei, ținea mult la noi. Părea să-i facă plăcere să fie alintată de noi și ne răspundea în aceeași măsură, dar fără sentiment. Să încerc să fiu mai clar: nu-și arăta răceala, dar noi i-o ghiceam.

Nu știu câte n-am făcut, Amandine și cu mine, ca să înțelegem ce se petrecea în inimioara ei. O iubeam atât de mult, încât gândul că în adâncul sufletului suferea, ascunzându-și durerea, ne întrista pe amândoi peste măsură. Avea amintiri? Se ferea să le dea la iveală? Nu reușea să capete atâta încredere în noi încât să ne destăinuie micul ei secret?

Sau poate — așa cum ne-am gândit de multe ori — lovitura pe care o primise prin despărțirea de familie lăsase urme adânci în mintea ei? Existau clipe când privirea-i fixă părea a spune:

«Caut în străfundurile memoriei mele și nu găsesc nimic decât un gol imens.» Așa se întâmpla de cele mai multe ori când credea că-i singură și că n-o observă nimeni. Alteori, ochii ei mari și albaștri se aprindeau brusc și-ai fi zis că era pe cale să reînnoade firul rupt al amintirii. Atunci chipul fermecător i se lumina îndată de bucurie.

Dar în clipa următoare, flacăra din privire i se stingea: redevenea la fel de palidă, iar buclele mari și blonde recădeau ca un voal peste figura pe care nu se mai putea citi nimic.

«Eu mă tem că până la urmă fetița asta o să-și piardă mințile», zicea deseori Amandine. "Ce nenorocire!"

Dar deocamdată, copila creștea sănătoasă și plină de haruri. Deja în bălci, ceilalți începeau să ne invidieze pentru ea și de-am fi vrut s-o vindem, am fi luat bani buni; cele mai înstărite trupe ne credeau tot săraci, dată fiind baraca noastră dărăpănată, și nu se jenau să ne facă tot soiul de propuneri.

Dar chiar și fără speranțele pe care ni le puneam în cariera de dansatoare pe sârmă a micuței Safir, Amandine și cu mine oricum nu ne-am fi despărțit de ea, nici pentru toate averile din lume; iar cum Saladin, care ne-o adusese, ar fi fost în stare să facă din proprie inițiativă un astfel de târg, l-am prevenit odată pentru totdeauna, de față cu taică-său și cu încuviințarea doamnei Canada:

«Bagă de seamă, deși am față de tine sentimentele unui tată, care ți-a ținut loc de doică, dacă îndrăznești cumva să te atingi de ea, te fac una cu pământul!»

În teatru, toată lumea știa cât eram de blând și că o amenințare de-a mea era apă de ploaie.

De altfel, Saladin nu numai că nu avea nimic cu fetița, ba chiar dimpotrivă: uneori ne temeam că într-o bună zi să n-ajungă să țină la ea mai mult decât era cazul. Se ocupa de copilă și de educația ei mai mult decât am fi sperat, date fiind năravurile lui. Se scula dimineata pentru a-i da prima lecție și în numeroase rânduri renunța seara să meargă la distracții, ca să mai petreacă un ceas cu ea, învățând-o să scrie și să citească.

Cât despre fată, ea îi purta o recunoștință blândă, dar rece. Față de el avea, ca și față de noi, un fel de-a fi de nepătruns. Și

când spun asta, mă refer la o perioadă mai lungă, întrucât începând de la trei ani și până la doisprezece-treisprezece ani, domnișoara Safir a continuat să rămână o enigmă pentru toți.

Nu pentru că s-ar fi ascuns sau s-ar fi ferit de noi. Oriunde am mers și în orice clipă, ea a fost bucuria căminului meu și a Amandinei. Probabil că dacă meseria mea ar fi fost arta scrisului, m-aș fi făcut înțeleș mai bine. Copila avea ceva ce nu înțelegea nici ea sau poate-l ascundea, făcându-ne să ne dăm de ceasul morții.

În primii ani, acest ceva — fie că era sau nu vorba de o amintire — se manifesta prin tremurăturile despre care am mai pomenit și prin acel țipăt, mereu același: «Mămico! Mămico! Mămico!» Mai târziu însă, pentru că strigătul adresat maică-sii atrăgea tot felul de întrebări din partea noastră (la care poate că nu era în stare să dea un răspuns că lumea), fetița a ales altă cale, și în astfel de crize, de cele mai multe ori sfârșind în plâns, nu-l mai chema decât pe Dumnezeu.

Nantes, oraș mare și frumos, situat pe malurile fluviului, în departamentul Loarei inferioare, a fost locul unde domnișoara Safir a apărut pentru prima dată pe marile afișe, că principală dansatoare pe sârmă, înlocuind-o pe madam Saqui.

Domnișoara Freluche s-a îngălbenit de ciudă, dar restul trupei a fost de acord cu hotărârea noastră, întrucât de peste șase luni micuța Safir era pregătită pentru a da ochii cu publicul și demnă de aprecierile lui, chiar și într-un mare oraș.

Avea șase ani: era foarte înaltă pentru vârsta ei, cu un trup frumos și zvelt. Amandine și cu mine îi făcusem un costum azuriu, potrivit cu numele. Când a apărut fetița, asemenea unui norișor albastru, dintre spectatori s-a înălțat un murmur, care nu însemna nici admirație, nici surpriză, ci pur și simplu iubire.

Asta pot afirma cu mâna pe inimă, pentru că așa s-a întâmplat pretutindeni. Oriunde mergeam, în orașele din est, ca și în cele din vest, în nordul ca și în sudul Franței, publicul se topea de dragul ei: lumea o mângâia din priviri, o aplaudă încetișor și toți surâdeau cu emoție și tandrețe.

Așa s-au petrecut lucrurile cât timp a fost copil. Când a crescut și-a devenit o domnișoară frumoasă, spectatorii au reacționat și mai puternic.

Ca să revin la debutul ei, am făcut sală plină, deoarece lipisem afișele cu trei zile înainte, cu îngăduința domnului

primar. Cu numele nu-i de glumit. Un nume nu aduce automat succesul, dar are o contribuție esențială, și vă rog să credeți că cel de «domnișoara Safir», datorat mie și Amandinei, confirma regulă! Fusesse scris cu litere albastre, fiecare având fațete, ca un diamant, și ocupa mijlocul afișului, părând că strălucește într-un spațiu complet gol. Tot orașul Nantes îl văzuse și se întrebaseră: «Ce-i cu domnișoara Safir asta? Ia să vedem!»

Și tot orașul venise să vadă, astfel încât multă lume rămăsese pe dinafară.

Pe vecinii noștri de bâlci îi cuprinsese o asemenea invidie, de-ți stârneau mila.

Safir dânsa ca un înger, fără teamă și fără emoții. Publicul nu-i făcea nici o impresie, era obișnuită cu mulțimea încă din fragedă copilărie, când era adusă în iesle. De altfel, așa cum ne spusese deseori, nici nu vedea publicul.

Aplauzele o legănau și o însuflețeau ca o muzică. Niciodată însă n-o entuziasmau.

Avea un stil de dans pe care cunoscătorii l-ar fi numit «clasic»: de-o puritate cuceritoare. Amandine obișnuia să spună râzând, dar cu ochii în lacrimi: «Dacă și-n Paradis se dansează pe sârmă, atunci cam așa trebuie s-arate!»

A fost o seară memorabilă și regret că nu mi-am notat data, ca s-o trec în însemnările mele. Dar dacă fac o socoteală, probabil că era spre sfârșitul lui mai 1858.

Toți o priveau fascinați. Până și domnișoara Freluche uitase de regretele și speranțele ei năruite și-și admira elevă. Similor își umfla obrazii, spunând: «Să știți că puștoaica asta are stofă!»

Întotdeauna vorbea în argou sau pe-aproape, ca urmare a indivizilor cu care se înhăita în oraș.

L-am auzit și în aceeași clipă, am văzut în culise ochii lui Saladin, care aveau o sclipire ciudată. I l-am arătat Amandinei și amândoi am hotărât să nu-l scăpăm din ochi pe puștanul ăla, aflat în pragul bărbăției.

«Deși» a zis madam Canada, «și derbedeul ăsta are dreptul să se minuneze, ca și toți ceilalți!»

Când domnișoara Safir a executat ultimul salt, fără prăjină, a izbucnit un ropot de aplauze și din toate părțile a început să plouă cu flori. În afară de cei cinci-șase prieteni, pe care-i plătisem cu vreo treizeci de gologani, ca să-i încurajeze primii pași în carieră, cu ajutorul buchetelor de flori suportate de

administrație, existau totuși o mulțime de spectatori care ieșiseră din sală special ca să cumpere liliac și trandafiri. Cei ce nu apucaseră să-i ofere flori strigau că-i vor aduce a doua zi. Fără teamă de exagerare, trebuie să spun că nantezii adunați în acea seară la Teatrul Francez și Hidraulic — ai cărui directori eram eu și doamna Canada — și-au manifestat un entuziasm mergând până la delir.

După numărul ei, a plecat aproape toată lumea, în afară de o mână de oameni, rămași să-l vadă pe Saladin cum înghite săbii. Nu știu dacă mă înșel, dar din observațiile mele ar trebui să rezulte că numărul înghițitorului — de altfel foarte interesant — continuă să-și piardă din popularitate. Lucrurile se schimbă. Cândva ar fi dat năvală toată lumea bună din oraș la simplul anunț al unui astfel de număr, realizat de cine știe ce artist mult sub nivelul lui Saladin, care cu toate lipsurile lui intelectuale și sufletești, cunoștea meserie, nu glumă!

Domnișoara Safir a revenit în culise, străbătând culoarul format de membrii trupei noastre, așezați pe două rânduri. Colonie, Poquet și chiar Similor băteau din palme, entuziasmați. Ea nu părea a fi mai mândră de succes ca de obicei. Însă când doamna Canada, cu lacrimi de fericire în ochi, a vrut s-o strângă la piept, fetița a avut un fel de spasm și s-a tras brusc înapoi tremurând, în timp ce pe buze i-am ghicit cuvintele pe care se ferea să le rostească: «Mămico! Mămico! Mămico!»

În clipa următoare, s-a repezit la mama sa adoptivă, copleșind-o cu mângâieri.

«Bătrâne!» mi s-a adresat Similor, întotdeauna gata să profite de împrejurări pentru a-și asigura satisfacerea necesităților unei existențe dereglate. «E o nimica toată să răsplătești o asemenea artistă fără pereche numai cu șaptezeci și cinci de centime. Întrucât mi-am păstrat tutela asupra fiului meu, Saladin, care va fi major abia peste opt luni, pretind ca farmecele domnișoarei Safir să fie plătite cu 1 franc și 50 de centime pe zi, bani pe care eu să-i primesc în mână.»

Madam Canada era pe cale să-i refuze, dar în scopul evitării oricărui conflict, am acceptat și această nouă exagerare a vechiului meu prieten.

«Lasă lucrurile să meargă de la sine», i-am zis asociatei mele. «Fără voia lui, Saladin s-a plătit cu prisosință pentru grija pe care i-am arătat-o de mic copil. Să nu uităm că lui i-o

datorăm pe domnișoara Safir și că fata asta e găina cu ouăle de aur: ea ne va da posibilitatea să ne trăim anii bătrâneții în bogăție.»

Nu exagerăm câtuși de puțin. A doua zi n-am mai lipit afișe; în schimb, în fața galeriei unde avea loc reprezentăția, am pus o mică tăbliță, unde anunțam că pentru numărul domnișoarei Safir prețul biletelor era dublu. Colegii din bâlci au citit pancarta în cursul dimineții și s-au declarat cu toții împotriva unui astfel de procedeu. Totuși, încă de la primul spectacol, multă lume a rămas pe dinafară și înainte de culcare, am putut număra un câștig de 150 de franci.

Era cu adevărat Peru! El Dorado! Visul imposibil! Niciodată nu văzusem ceva asemănător!

Am rămas la Nantes vreme de zece zile. Am fi putut la fel de bine să rămânem și o sută de ani, dacă atât ar fi durat bâlciul. Încasările nu scăzuseră nici măcar cu o centimă.

Dar ce mai conta de-acum încotro ne îndreptăm? Aveam cu noi un talisman. Oricare ar fi fost numele orașului, succesul nostru era același.

Toate orașele Franței — Bordeaux, Marsilia, Toulouse, Rouen, Lyon, Lille, Strasbourg și multe altele — au îngrămădit în sipelele noastre mărturia palpabilă a admirației lor. De cum apăream, reușita ne era asigurată. Faima stelei dansului pe sârmă ne deschidea drumul și numeroase consilii municipale ale unor localități mai mici ne-au făcut oferte substanțiale, pe care interesele trupei ne-au silit să le refuzăm.

În luna august a anului 1859, Teatrul Francez și Hidraulic a fost demontat în bucăți și vândut ca lemn de foc. În locul lui, la bâlciul din Saint-Sever, mai jos de Rouen, s-a inaugurat

TEATRUL DOMNIȘOAREI SAFIR,

pe al cărui frontispiciu scria doar atât:

«Trucuri savante, acrobații, grație, îndemânare!»

Era o construcție destul de frumoasă, deși realizată astfel încât să poată fi demontată. Ceva mai mică decât teatrele domnitor Cocherie și Laroche, le întrecea pe acestea în eleganță. Săfa încăpătoare și confortabilă era menită a face

publicul să se simtă bine: avea multe locuri clasa întâi și câteva clasa a doua, pentru oamenii fără pretenții și pentru militari; nu existau locuri de categoria a treia, pentru că lumea de rând e o adevărată pacoste la spectacolele destinate în primul rând celor din înalta societate.

De la început, am stabilit clar costul biletelor. Cele clasa întâi erau 50 de centime. Vă închipuiți la ce cifră ajungeau încasările, cu asemenea prețuri!

Cititorul se va mira probabil că Parisul nu figura printre orașele ce și-au adus omagiul domnișoarei Safir. M-am apucat de scris, pregătit pentru orice fel de mărturisiri. Parisul n-o cunoștea pe domnișoara Safir și iată de ce: același gând — poate vinovat — care ne determinase cândva să-i schimbăm numele de «Cireășă» ne împingea pe mine și pe doamna Canada, cumva fără voie, să evităm capitala, în care intuiam primejdia de-a ne pierde comoara adorată.

Să nu mă înțelegeți greșit. Nu mă refer la beneficiile considerabile pe care le obțineam de pe urma fiicei noastre adoptive: cuvântul «comoară» are aici un sens sufletesc. Nu disprețuiesc banii, și nici madam Canada. Dar de-ar fi să alegem între bani — toți banii din lume — și copila asta scumpă, nici unul din noi n-ar sta vreo clipă pe gânduri. Pun mâna în foc!

Rândurile de față reprezintă însăși dovada că ne-am schimbat părerea. Regretăm trecutul și avem de gând ca pe viitor să nu mai repetăm vechile greșeli.

Nu vom cruța nici un efort pentru a-i găsi pe părinții fetei. Și nici nu ne va sta nimic în cale, căci — har Domnului! — suntem liberi ca păsările cerului. Deși fostul meu prieten, Similor, și fostul meu sugar, Saladin, nu erau asociații noștri, deseori ne dominau prin aroganță. Similor, care se făcuse din ce în ce mai leneș, refuzând orice servicii i s-ar fi cerut, era din ce în ce mai exigent în privința pretinselor drepturi asupra fiicei noastre; iar Saladin, ajuns la majorat, se arăta la fel de lacom de bani ca tatăl său.

Într-adevăr, ca artist de bâlci nu avea pereche și n-aș vrea să nu-i recunosc calitățile. De unul singur, reușise să-și facă o educație aleasă, citind fel de fel de cărți, acolo în colțișorul lui și pregătindu-se pentru ceea ce el numea «atac».

De mult nu se mai ducea la cabaret și nu mai urma exemplul rău al tatălui său. Dimpotrivă: era foarte chibzuit, ba

chiar zgârcit, deși se pricepea să mizeze toate economiile pe o singură carte, când era vorba de câștig.

Nu mă pot împiedica să nu afirm că flăcăul ăsta ar fi ajuns departe de-ar fi avut cine să-l îndrume.

Cum înghițitul săbiilor devenea din ce în ce mai puțin rentabil, Saladin apărea tot mai rar în public! În plus, de mai mulți ani își lua măsuri de precauție înainte de a-și face numărul, machindu-se când în băștinaș din Marea Caraibilor, când în patagonez, lucru de care ne foloseam și noi, trecând pe afiș numele acestor populații de sălbatici. Toată trupa păstra secretul cu sfințenie, și uneori, în oraș, chiar și Saladin ascundea relațiile în care se afla cu noi.

În multe localități se dădea drept un tânăr de familie, care călătorea ca să-și desăvârșească educația. Nu mi-a ajuns la ureche nici un zvon despre vreo fărâdelege aducătoare de profit material, dar știu că s-a fofilat în multe case unde în mod normal n-ar fi avut ce căuta, și că în numeroase rânduri, aflându-se în vizită la oameni cu stare, Similor se dăduse drept tutorele lui.

Libertate, libertate! Nici madam Canada și nici eu nu suntem niște jandarmi, dar ulciorul nu merge de multe ori la apă... Cunoașteți urmarea! Ne temeam că lucrurile să nu se sfârșească rău. Deseori se iscau scandaluri. Unde pui că madam Canada avea unele bănuieli și-mi spunea că probabil Saladin clocea ceva cu privire la inocenta domnișoară Safir.

Nu mă îndoiam că mucosul ăla era în stare de orice, deși în general nu se arăta prea sensibil la farmecele feminine. Își menținea autoritatea asupra fetei prin lecțiile pe care continua să i le dea și din care ea trăgea atâtea foloase. Domnișoara Safir nu-l iubea, dar se temea de el și ne-am dat seama curând că nu-i ieșea din cuvânt.

Acum crescuse și era cu adevărat o domnișoară. Știa o mulțime de lucruri, însă își păstrase firea temătoare, care ne dădea atât de mult de furcă. În copilărie vorbise puțin, nu se destăinuisese nimănui și deseori se îndepărtase de noi, tocmai când ne așteptam să ne arate afecțiune. Acum se cufunda în visări fără sfârșit.

Saladin îi făcea rost de cărți, pe care ea le citea pe nerăsuflăte și în ascuns. Tot căutând, am dat peste una, care se chema «Atexis sau căsuța din pădure», de un anume domn

Ducray-Duminil. M-am sfătuit cu doamna Canada și ne-am înțeles ca eu să-l plătesc pe un librar, ca să-mi spună dacă era sau nu o lectură primejdioasă.

Într-o dimineață, domnișoara Safir a ieșit în fugă din camera unde Saladin îi dădea lecții de gramatică. Fata era tare tulburată, o cuprinsese același tremur despre care am mai vorbit de multe ori și buzele îi fremătau, rostind mut cuvântul «mamă», pe care-l ocolise atâta timp.

Împreună cu doamna Canada, am luat-o la întrebări, dar a refuzat să ne răspundă. Ar fi trebuit să punem asta pe seama caracterului ei ciudat, totuși am fost cât se poate de îngrijorați.

Seara, i-am invitat pe Similor și Saladin la o cafea, în camera noastră. Așa cum aranjasem cu Amandine, eu am luat cuvântul primul și-am spus: «Amédée, am fost pentru tine o pildă de prietenie! Iată aici, lângă noi, pe tânărul care-mi datorează și aerul pe care-l respiră. În schimb, nici unul, nici altul nu știți să vă purtați cum trebuie față de mine.»

Amândoi au vrut să protesteze, dar doamna Canada le-a șoptit la ureche:

«Échalot e mult prea blând. Eu v-aș fi făcut portretul în numai trei cuvinte: sunteți niște canalii.»

Mi-am închipuit că va urma o luptă, întrucât altă dată Similor mă provocase la duel pentru motive fără importanță; dar Saladin l-a oprit, chiar în clipa când dădea să se ridice, furios.

«Ni se vor face unele propuneri», a zis cu răceală netrebnicul. «Urmează-mi exemplul și fii calm.»

Apoi, întorcându-se spre mine, a adăugat:

«Taică Échalot, ești un om de ispravă și nu-ți port pică pentru tot ce-ai făcut pentru mine. Tata Similor m-a exploatat cât a putut. Era dreptul lui, recunosc! Cât despre madam Canada, ea o să ne numere frumușel 1000 de franci, ca o femeie de treabă ce este, după care o să vă facem câte o plecăciune și nu veți mai auzi de noi până în ziua de apoi.»

Într-adevăr, Amandine și cu mine voisem să provocăm o ruptură și cu toate astea, vorbele mucosului ne-au lăsat cu gura căscată. În ce mă privește, mărturisesc că niciodată nu mi s-a părut atât de amabil că în momentul când ne-a adresat această cerere nerușinată.

Însă asociata mea îi dusesse prea mult în spate pe cei doi: tată și fiu. Așa că dintr-un salt a fost în picioare și, repezindu-se

la șifonier, a scos de-acolo un săculeț cu o mie de franci, pe care i-a azvârlit cu putere spre Similor, de parcă ar fi vrut să-i spargă capul.

Similor n-a pățit nimic, deoarece Saladin a prins săculețul din zbor, zicând:

«Tanti Canada, te anunț că de-acum încolo plățile mi le faci mie!»

Asociată mea a făcut ochii cât roata carului.

«Care plăți?» am întrebat eu.

«De azi înainte, eu sunt tutorele lui taică-meu», a răspuns Saladin, cu obişnuitul lui surâs batjocoritor. «Iar dumneata, tată Échalot, ești un om prea drept ca să ne refuzi o amărâtă de rentă viageră de 100 franci pe lună, dat fiind faptul că eu ți-am adus norocul în casă.»

«Fie!» a vorbit madam Canada, care se făcuse stacojie la față. «Acum piei din ochii mei, până nu-ți sucesc gâtul ca la un pui de găină!»

Saladin l-a apucat de braț pe taică-său.

«Hai, moșulică!» i s-a adresat el. «Hai să te găzduiesc în palatul meu. Măine o să ne întoarcem să ne luăm rămas-bun de la tata Échalot și de la buna noastră doamnă Canada. Ce rost are să ne certăm, când ne putem despărți prietenește? Suntem siguri că, în adâncul sufletului lor, amândoi țin la noi, iar dacă cei 100 de franci pe lună nu ne vor ajunge, ei bine, vom veni la ei ca să le-o spunem verde-n față!»

"Mi-am revenit cu greu după această despărțire. Timp de ani și ani, Similor fusese singura mea familie. Nu mă puteam gândi la tinerețea noastră năvalnică sau la zilele grele pe care le trăisem împreună, fără să-mi dea lacrimile.

Sensibilitatea e marele meu defect; de el am să mă vindec poate numai în clipa morții. Bani pe care mi-i storsese Saladin nu erau un motiv ca să-i port pică, astfel că madam Canada a avut întrucâtva dreptate să-mi facă un mare tăărăboi atunci când răspunzând plângerilor ei, am izbucnit aproape fără voie:

«Dar cât e de talentat și ce ușor se exprimă!»

Amandine m-a iertat, pentru marea bucurie pe care i-o făcuse plecarea celor doi. La început, mi s-a părut un sentiment denaturat. Însă după câteva săptămâni, am fost nevoit să cedez în fața evidenței.

Dacă absența lui Amédée și a lui Saladin îmi lăsase un gol în inimă, în schimb cu sipetele noastre se întâmplă exact contrariul. Nu știu cum reușiseră să mă fure pe vremea când erau aici, însă de când am renunțat la onoarea de a-i mai avea în mijlocul nostru, câștigurile ne-au sporit simțitor.

Plecarea lor a avut încă o consecință, mult mai importantă, pentru mine și pentru Amandine. Fetița noastră scumpă s-a făcut mai vorbăreată și mai afectuoasă. În primele zile, am avut impresia că o eliberasem de o mare spaimă.

Și totuși, de mai multe ori și-a manifestat regretul pentru absența lui Saladin, în calitate de profesor. Avusese o încredere absolută în el în privința studiilor, și când i-am sugerat să-i găsim o profesoară — întrucât de-acum ne permiteam o astfel de cheltuială — ea ne-a refuzat categoric.

Cam acestea ar fi faptele pe care am ținut să le aștern pe hârtie. Domnișoara Safir are acum paisprezece ani și succesul ei întrece tot ce s-a putut vedea vreodată în cele mai mari teatre din principalele capitale ale Europei. Pe cât e de talentată, pe atât e de modestă.

Își continua studiile de una singură; acum citea, nu romane din cele pe care i le împrumuta ticălosul de Saladin, ci cărți de istorie și poezie, semnate de nume celebre.

Madam Canada și cu mine ne-am temut că pe măsură ce-și va cultiva inteligența, va ajunge să ne disprețuiască. Lucrurile se petrec, însă, tocmai invers. Cu cât i se luminează mai mult mintea, cu atât devine mai blândă și mai apropiată față de noi, și nu-i zi de la Dumnezeu în care să nu mulțumim cerului că ne-a trimis așa un înger.

Chiar și gândul de-a ne ruga lui Dumnezeu i-l datorăm tot ei. Nu sunt un habotnic, madam Canada nici atât, dar zău că la capătul unei zile de lucru, dormim mai liniștiți după ce ne-am așezat în genunchi, unul lângă altul, pentru a-i mulțumi Celui de Sus.

Într-o dimineață, fata i-a cerut doamnei Canada s-o ducă la biserică. Întorcându-se de-acolo, Amandine mi-a spus:

«S-a rugat ca un înger Până la urmă am făcut și eu la fel.»

În aceeași seară, domnișoara Safir ne-a îmbrățișat pe amândoi, după care s-a așezat pe genunchii Amandinei, începând să pălăvrăgească ba de una, ba de alta. Apoi, sărind brusc în picioare, ne-a privit țintă și ne-a întrebat:

«Voi ați cunoscut-o pe mama mea?»

Amândoi am rămas muți de uimire, fata ne-a luat mâinile într-ale sale.

«Spuneți-mi, vă rog, spuneți-mi!» a insistat ea. «Nu-mi ascundeți nimic. Mama mea a murit?»

Amandine a fost cea care i-a dat răspunsul. Eu nu găseam puterea s-o fac. Nu-mi puteam lua privirea de la fetița asta frumoasă și bună la suflet, cu obrazul palid de nerăbdare și de teamă, cu ochii mari, înlăcrimați și rugători pironiți asupra noastră.

Dar de unde-i venise gândul la mama ei? Și de ce tocmai în acea zi și nu în ajun?

Doamna Canada i-a destăinuit tot adevărul. În câteva cuvinte, i-a povestit cum ajunsese în baraca noastră, pe când era numai un copilăș, adusă în brațe de Saladin, pe-atunci adolescent.

În timp ce Amandine istorisea, Safir se străduia din răputeri să-și amintească. S-ar fi zis că încerca să-și limpezească o imagine, care-i scăpa tot timpul.

Apoi a început să tremure și pentru ultima oară am auzit-o murmurând acele cuvinte, aproape de neînțeles: «Mămico! Mămico! Mămico!»

Pe urmă ne-a lăsat singuri, nu înainte de-a ne săruta obrazul, apoi mâna. Când am rămas numai noi doi, Amandine — cu inima ei bună cum nu-i alta-n lume — mi-a zis, ștergându-și lacrimile pe care nu și le mai putea stăpâni:

«Ah, dacă mama ei ar mai trăi!»

Și începând din seara aceea, am luat obiceiul să vorbim amândoi despre mama fetei, dându-ne cu părerea ba că ar fi fost bogată, ba săracă, ba tânără, ba bătrână și tot întrebându-ne dacă într-o bună zi s-ar bucura sau nu de i s-ar spune: «Iată-o pe fiica dumitale.»

Înainte de a-mi încheia însemnările, trebuie să mai amintesc de o împrejurare, care va dovedi pe de-o parte sentimentele inspirate de domnișoara Safir unui public ce-o idolatriza, iar pe de altă parte, cât de corecți și incoruptibili ajunsese eu și doamna Canada, de când trăiam alături de îngerul nostru păzitor.

În orașul Le Mans, capitala departamentului Sarthe, am susținut câteva reprezentații, extrem de apreciate de public, în care numărul înghițitorului de săbii și altele, la fel de demodate, au fost înlocuite că trapezul sau mersul pe tavan; la acestea se adăugau două vodeviluri, pe care, dată fiind alcătuirea trupei, le puteam juca foarte bine.

În luna de după Rusalii, a venit la noi un bărbat cu înfățișare de burghez, care ne-a propus să-i închiriem toată sala pentru o instituție sau un colegiu ținut de călugări și frecventat de tineri și tinere din înalta societate a orașului. Ni s-a cerut să nu prezentăm decât numere demne de ținuta morală a acestui tineret virtuos, iar când Amandine a întrebat dacă sfințiiile lor, călugării, doreau s-o vadă pe domnișoara Safir, răspunsul a fost:

«Pentru ea vine toată lumea!»

Bun! Am renunțat, deci, la unele părți din vodeviluri și am dat o reprezentație la care puteau asista și tinerele domnișoare de la mănăstire.

Însuși directorul colegiului a venit după spectacol, să ne felicite. Dar să vedeți ce-a urmat.

Către orele unsprezece noaptea, pe când ne pregăteam de culcare, s-au auzit ciocănituri la ușa noastră.

«Cine e?» a întrebat doamna Canada.

«Contele Hector de Sabran», a răspuns un glas subțirel, care încerca să pară bărbătesc, deși părea să aparțină unei domnișoare.

«Și ce doriți?» a mai întrebat Amandine.

«Să vorbesc cu directorul, în legătură cu o afacere importantă.»

Amandine a deschis, fără fereală. Nu ne temeam nici de hoți, nici de vreo vizită.

Contele Hector de Sabran a fost poftit în iatacul nostru și deși purta haine de oraș, l-am recunoscut dintr-o privire pe unul din elevii colegiului ecleziastic.

Era un tinerel frumos, de vreo șaptesprezece-optsprezece ani, proțăpit în fața noastră ca un june prim dintr-un teatru de mână întâi, arătos nevoie-mare, fără a părea prea stânjenit de împrejurarea în care se găsea.

«Domnule director», mi-a spus el, cu fruntea sus, dar cu obrazul ușor îmbujorat. «Sunt cel mai bun gimnast din colegiu. Mă pricep la trapez mai bine decât angajatul dumneavoastră și vă asigur că dacă m-ați vedea executând la trambulină dublul salt mortal, ați rămâne fără grai. Nu sunt mulțumit de profesorii mei. Voiam să urmez Școala politehnică, dar m-am răzgândit. Sunt orfan, și peste patru ani voi intra în stăpânirea averii lăsate de părinții mei. Aș dori să mă angajez aici, în teatru, și cum am cinstea de a fi un gentilom, în loc să primesc bani de la dumneavoastră, eu sunt cel care vă voi plăti.»

Aceste cuvinte fuseseră rostite pe un ton de o mare noblețe.

Cititorul n-are decât să râdă, dar la bâlci se întâmplă deseori astfel de lucruri și nu toată lumea dă dovadă de același bun-simț ca mine și ca doamna Canada.

I-am pus tânărului câteva întrebări dibace, aflând astfel că era îndrăgostit lulea de fetița noastră scumpă, pe care a și cerut-o în căsătorie, ca un gentilom ce era.

Doamna Canada m-a ciupit de braț și mi-a șoptit la ureche:

«Începe circul! De-acu' să vezi cum o să curgă unul după altul, de n-o s-o mai scoatem la capăt!»

Eu m-am dus, înduioșat, cu gândul la primele zvâcniri ale inimii mele, din anii tinereții. Băiatul acesta mă interesa și de-aș fi sperat că într-o zi, contele Hector de Sabran va deveni soțul

legitim al domnișoarei Safir, mi-ar fi făcut plăcere să-l ajut, într-o formă cât se poate de corectă și onorabilă.

Numai că văzusem prin teatrele de bulevard destule piese istorice, inspirate de prin arhive sau mai știu eu de unde, în care nobilii profitau de inocența tinerelor fete din popor.

I-am răspuns contelui în mod politicos, dar ferm; că principiile mele nu-mi permit să-i accept oferta.

Cum încerca să mă convingă, cu cei doisprezece ludovici pe care-i avea asupra sa, un ceas de aur și o pipă din spumă de mare, montată într-un soclu din acelaș metal, l-am apucat de braț și slujindu-mă de forța mea fizică, l-am dus înapoi la colegiu.

Amandine a încuviințat gestul meu, deși amândoi eram de părere că tânărul acela frumușel ar fi fost un mire strașnic pentru Safir.

Tineretul din zilele noastre e viclean și învață de timpuriu ce înseamnă să știi să te descurci. N-am idee cum a făcut contele Hector de Sabran, însă domnișoara Safir a primit mai multe scrisori din partea lui, iar odată am surprins-o privind un portret, care zău că semăna cu tânărul, căci i-am recunoscut mustața abia mijită.

Am plecat din Le Mans, astfel că povestea asta s-a încheiat.

De-atunci a trecut câțeva vreme și iată că acum ne aflăm în drum spre Paris.

E ultimul nostru voiaj. După ce și Parisul o va vedea pe domnișoara Safir, ne vom ocupa așa cum trebuie de fetița noastră. Și eu, și doamna Canada suntem hotărâți să ne lăsăm artiștii să plece care încotro și să facem tot ce ne stă în putință ca să-i găsim părinții, în caz că mai trăiesc, iar dacă au murit, să aflăm măcar unde le sunt mormintele.

Avem destui bani ca să pornim în căutarea lor, nemaivorbind de semnul din naștere al fetei, ce pare a fi fost o măsură de precauție a destinului.

Și chiar dacă strădaniile noastre ar fi zadarnice, asta nu ne-ar împiedica să oferim fetiței un nume și o situație. În nopțile de insomnie, Amandine și cu mine am luat o hotărâre, urmând a fi pusă în aplicare cu ajutorul unui om al legii: să mergem în fața altarului, ca să întărim o legătură ce se cere sfințită de biserică. Astfel vom avea dreptul de-a menționa în acte că recunoaștem

copilul avut dinainte de căsătorie. Or copilul nostru e domnișoara Safir.

În caz de deces sau de s-ar întâmpla să nu-i găsim pe adevărații părinți, soluția de mai sus ar mulțumi pe toată lumea, întrucât noi am reușit să adunăm mai mult de treizeci de mii de scuzi și am putea renunța la numele de Canada, bun doar la bâlci, pentru cel de Échalot, mai potrivit în comerț sau industrie.

Și unul, și celălalt avem de-acum o vârstă. Ne-am săturat de viața asta, totuși dorim la fel de mult ca ultima noastră apariție să uluiască tot Parisul. Dispunem de toate mijloacele pentru a ne asigura succesul și nu vom precupeți nici un efort ca să lăsăm în lumea artiștilor de bâlci o amintire de neuitat. M-am gândit chiar cum o să sune afișul:

«Domnișoara Safir, primă stea a dansului pe sârmă, mult mai presus decât doamna Saqui, într-un număr absolut nou, a renunțat la succesele din provincie și, după ce prin talentele ei a adunat o avere, acceptă cererea generată a admiratorilor de a susține la Paris un număr de numai douăsprezece reprezentații, după care se va retrage definitiv, la neobișnuita vârstă de cincisprezece ani, dispărând de pe firmament, asemeni unui meteor.»"

Aici se sfârșesc memoriile lui Échalot.

Échalot, pe care în altă povestire l-am întâlnit ajuns într-un asemenea hal de sărăcie încât se văzuse nevoit să-și vaccineze sugarul, pe Saladin, ca să obțină trei franci din partea primăriei, nu se lăuda pe degeaba cu realizările lui. Într-adevăr, pusese deoparte mai mult de o sută de mii de franci, iar teatrul lui, aflat în drum spre Paris, stârnea admirația tuturor celor întâlniți în cale.

Era un spectacol măreț. Sărmanul Sapajou — mârtoaga moartă de prea multă oboseală, pe vremea barăcii vechi și mizerabile — fusese înlocuit cu trei minunați cai de tracțiune, înhămați la o gigantică rulotă, încăpătoare cât patru omnibuze la un loc. În partea din față, construită ca o cabrioletă uriașă, doamna Canada, îmbrăcată arătos, se putea bucura de plăcerile călătoriei, alături de Échalot al ei și de principalii membri ai trupei. "Plevușca" îi urmă pe jos, ca să nu obosească așa splendoare de cai, ce păreau mândri să tragă după ei o încărcătură atât de nobilă.

Pe la mijlocul imensei rulote, nu departe de cabina slujind drept iatac cuplului Canada, se afla o odăiță încântătoare: domeniul intim al domnișoarei Safir.

Spun "încântătoare", pentru că fusese aranjată simplu și tinerește, de însăși Safir.

Există ființe alese, pe care contactul cu burlescul le lasă neatins; tot astfel, sunt pe lume lucruri atât de poetice și de frumoase, încât n-au a se teme de vecinătatea cu ridicolul.

Cu toții ați văzut, desigur, trandafiri împodobind părul unei grăsane sau urâte. Femeia rămânea tot grasă și urâtă, în timp ce trandafirul nu-și pierdea nimic din frumusețe. Cu toții ați admirat într-un interior burghez până la limita caraghioslăcului, vreo făptură tânără, purtându-și — uneori chiar fără a ști — distincția cu care fusese hărăzită de natură: zveltă ca în visele lui Goethe, suavă ca suspinele lui Weber. Lucrurile drăguțe au de cele mai multe ori nevoie de un cadru potrivit, pentru a li puse în valoare. Însă lucrurile frumoase au o strălucire de sine stătătoare, indiferent unde s-ar găsi, iar uneori însuși contrastul, prin capriciile lui, adaugă perfecțiunii lor un farmec nebănuit.

Colțișorul în care locuia Safir avea o ferestruică, unde atârnavu perdele de mătase, și care se deschidea spre una din laturile rulotei. Înăuntru se aflau un pat, un mic divan, o măsuță de brodat și o alta, pe care se găseau câteva cărți. Pe perete erau agățate două florete și o mandolină spaniolă, cu bogate încrustații de sidef. La capul patului se vedea o icoană a Sfintei Fecioare.

Safir se apropia de șaisprezece ani. Crescuse înaltă și zveltă și, cu tot talentul ieșit din comun pentru dansul pe sârmă, silueta ei avea acea grație indolentă, ce pare a exclude orice violență a mișcării. Era de-o frumusețe inocentă și nobilă. Trăsăturile, de o puritate fără cusur, păstrau ceva din veselia unui copil, deși chipul ei purta pecetea unei minți visătoare, aproape melancolice.

Efectul se datora ochilor mari și albaștri, cu privirea adâncă și în același timp absentă, parcă întoarsă spre lucruri dintr-o altă existență.

De când se știa, Safir dansase pentru oamenii de rând, veniți la bălci ca s-o admire. Nu-i făcea plăcere, dar nici nu-i era rușine cu meseria ei. Doamna Canada se străduise mult — dar zadarnic — să-i cultive sentimentul de mândrie față de propriu-i

succes; însă pentru urechile frumoasei Safir, ovațiile nu erau decât un zgomot fără importanță, întrucât niciodată nu i se întâmplase să apară în public fără a stârni ropote de aplauze.

La fel de indiferentă se arătase și față de darurile cu care o înzestraseră natura, în pofida anumitor sfaturi primite de la excesiv de zelosul Saladin, asta până în ziua când colegiul ecleziastic din Le Mans închiriasse toată sala. De atunci, Safir devenise conștientă de propriu-i farmec și deși n-ar fi meritat prin nimic învinuirea de cochetărie, totuși ținea mult la frumusețea ei.

Să lămurim în câteva cuvinte acel aspect al firii lui Safir, care în ochii cuplului Canada părea o adevărată enigmă. Din fragedă copilărie, fata avusese un secret: gândul la mama ei: nu datorită amintirilor confuze pe care le păstrase după boala de atunci, ci grație unor amintiri noi, căpătate oarecum artificial, prin eforturile prevăzătorului Saladin.

Nu trebuie uitat că încă de la început, Saladin primise însărcinarea de-a se ocupa de educația intelectuală a domnișoarei Safir. Chiar de pe-atunci, băiatul ticluise un plan, nu lipsit de istețime, dar pe care împrejurările, precum și repulsia instinctivă a copilei față de el, îl făcuseră să cadă baltă.

Saladin era un om de afaceri și nu un seducător. Disprețuia viciile lui taică-său, care nu-i aduceau nici un câștig, predicând sus și tare principiul că orice păcat trebuie să fie profitabil pentru punga sau pentru poziția în societate a celui care l-a comis.

— Lumea, spunea el când avea chef de filozofie, e ceva mai mare decât o baracă, dar în rest, nici o deosebire! Toată chestia e să înghiți săbii! Numai că în timp ce la baracă asta-ți aduce treizeci de gologani pe zi, în lume poți avea norocul să dai peste cine știe ce fiare vechi, pe care înghițindu-le, să te trezești milionar!

Saladin se gândise cam așa: "Afacerea cu puștoaica mi-a adus o sută de franci, pe care mi i-a umflat taică-meu. Pentru asta o să-și ia el papara, am eu grijă! Dar frumusețea ar fi să fac avere acum, procedând exact invers, adică ducând fata înapoi la familie sau folosindu-mă de ea în vreun fel. Rămâne de văzut!"

Mama micuței Petite-Reine nu era bogată, Saladin era convins de asta. Există însă un personaj pe care îl remarcase imediat, păstrându-l în memorie ca pe o făgăduială desprinsă

dintr-un basm cu zâne: omul cu chip ars de soare și barbă neagră, cel ce-i dăduse douăzeci de franci, în dreptul chioșcului din strada Cuvier.

Saladin regreta că nu încheiase un târg cu acesta chiar atunci, pe loc.

Răbdător de felul său, negustor de suflete, gata să sacrifice prezentul în folosul viitorului, Saladin o considera pe Petite-Reine una din miile de semințe pe care le semăna în pământ la întâmplare, în vederea unor recolte viitoare.

Îi vorbise despre maică-sa încă de la început — mai precis, de îndată ce copila fusese în stare să-l înțeleagă: se folosise de cuvinte bine alese, pentru a întreține flacăra și dorința din sufletul fetei.

O făcuse să creadă că la mijloc era o taină grozavă. Aici trebuie căutată și sursa ciudatei influențe pe care Saladin continuase s-o aibă asupra domnitoarei Safir, cu toată antipatia instinctivă pe care fata o resimțea față de el.

Această aversiune se declanșase în ziua când Saladin — nu din galanterie, ci din interes — încercase să meargă prea departe și prea repede.

Iată, deci, cauza plecării lui. De data asta, așa cum se exprimase însuși Saladin față de taică-său, înghițise sabia de-a curmezișul.

Lucru surprinzător, plecarea lui Saladin lăsase un mare gol în inima domnișoarei Safir, gol pe care îl exprimase printr-un cuvânt pe care nu-l rostea niciodată decât pentru sine: "Mama!"

Așadar, uriașa rulotă a doamnei Canada gonia pe drumul spre Paris.

Soarele cobora în dreapta drumului, prin spatele vârfurilor înalte ale copacilor din pădurea Maintenon. Era o zi fierbinte de vară. Aversă de ploaie, care mai așezase praful, lăsase o puzderie de picături sclipitoare pe frunzele măceșilor de pe margini.

Domnișoara Safir stătea pe micul ei divan, cu brațele sub cap, învăluită într-o minunată cascadă de păr blond. La picioarele ei zăcea o broderie începută, care-i alunecase de pe genunchi.

Visa, dar nu la întâmplare și nu de una singură. Citise și recitise trei scrisori, mototolite și întoarse pe toate părțile,

scrisori care fără îndoială, prezentau pentru ea un interes deosebit.

Le ținea pe toate trei în mână-i micuță, deschise în evantai, acoperind pe jumătate o fotografie de mărimea unei cărți poștale.

Cele trei scrisori și portretul erau toată istoria vieții ei: singurul eveniment pe care-l trăise, în afară de nenorocirea ce-o despărțise de mamă.

Ca urmare, printr-o bizară asociație de idei, acest prim capitol dintr-o poveste adolescentină, care probabil nu avea să ducă nicăieri, o făcea să-și îndrepte gândul spre mama ei.

Nu cunoștea nimic despre viață. Era lipsită de experiență și, de altfel, tinerele fete nu râd cu una, cu două, de naivitățile pe care le întâlnesc în declarațiile liceenilor. Prima scrisoare din partea contelui Hector de Sabran îi fusese adusă domnișoarei Safir în mare taină, a doua zi după faimoasa reprezentație, de către un copil amărât, care curăța lămpile cu ulei ale teatrului. A doua nu se deosebea prea mult de cea dintâi și semăna foarte mult cu cea de-a treia. Toate elogiau frumusețea și farmecul ei, la care se adăuga făgăduiala că va fi adorată în genunchi și că va fi singura femeie din viața contelui.

A treia scrisoare conținea și portretul contelui Hector, iar noi știm că tânărul gentilom nu era un mincinos, întrucât o ceruse în căsătorie pe domnișoara Safir, după cuviință, de la cuplul Canada.

Tânăra fată nu se sfiise să primească și să citească scrisorile. Fusese încântată mai ales de fotografie. Nu-l remarcase pe domnul Hector în timpul reprezentației, dar în poză îi plăcea cât se poate de mult.

Pentru moment, lucrurile se opriseră aici. De-atunci trecuseră trei ani și domnișoara Safir, care-l revăzuse pe Hector o singură dată, recitea și acum scrisorile, privind portretul. Portretul i se părea și mai frumos.

Și totuși, atrăgătorul domn Hector dăduse semnalul unei epoci noi. Ca și cum dintr-o dată, un mare număr de tineri s-ar fi apucat să-l imite, începând de-atunci și vreme de trei ani, domnișoara Safir primise cantități inimaginabile de scrisori de dragoste, ba chiar și madrigaluri, cu iz de provincie.

Cuplul Canada era destul de măgulit de această ploaie de declarații. Échalot și partenera sa își spuneau: "Cu educația pe

care-a primit-o, nu va face un pas decisiv fără să se gândească bine, iar faptul că în jurul ei se îmbulzesc atâtea tineri e de bun augur pentru ușurința încheierii unei căsătorii, ceva mai târziu."

Cât despre domnișoara Safir, uneori citea primul rând al scrisorii, rareori pe al doilea, fără a ajunge vreodată la semnătură.

"Hector mi-a spus deja totul", se gândea ea.

Și fiecare nou îndrăgostit o făcea să viseze la Hector.

Într-una din scrisorile lui exista o frază banală, din cele pe care tinerele fete le iau în serios:

"Dacă vreodată cruda soartă ne-ar despărți vreme de ani întregi, amintirea dumneavoastră va dăinui de-a pururi în sufletul meu și nu voi înceta niciodată să vă iubesc."

Crudă soartă nu-i reunise decât o singură dată, după trei ani. Cu ce se ocupase inima domnului Hector în răstimpul acestor trei ani n-aș ști să vă spun; cert e că astăzi, în această seară senină și caldă de vară, domnișoara Safir privea fotografia cu ochii în lacrimi.

Buzele-i trandafirii, întredeschise precum caliciul unei flori, lăsau să-i scape cuvinte fără șir:

— Paris! Ah, de-aș regăsi-o aici pe mama! Dacă ar cunoaște-o el! Pentru că el e conte, iar ea s-ar putea să fie de familie nobilă.

Drumul de la Versailles la Chartres șerpuiește printr-un peisaj magnific, trecând pe sub apeductul Maintenon, după care întâlnește o alee ce se pierde în pădure.

Safir nu admira peisajul. Există mai multe feluri de firi poetice sau, mai degrabă, elementul poetic se modifică la fiecare om, odată cu trecerea timpului. Safir nu ajunsese la vârsta acelor emoții pe care le trezește o priveliște frumoasă. Ea era absorbită de scrisori și de portret.

Deodată, răsună zgomot de roți pe aleea ce ducea în pădure și, chiar în clipa când rulota doamnei Canada trecea în trapul solemn al superbilor ei armăsari, o elegantă trăsură descoperită se ivi în galop la cotitură drumului.

În caleașca, pe a cărei portieră putea fi văzut un blazon cu coroana ducală, se găsea o femeie încă tânără și atât de

atrăgătoare, încât Safir, care de-abia o zărise, se repezi la fereastră ca s-o privească mai bine.

Lângă femeia pe care galopul cailor o îndepărta cu repeziciune, astfel că acum nu mai putea fi văzută decât din spate, cu părul blond fluturând în vânt de sub umbreluța albă, de soare, stătea un bărbat între două vârste, cu chipul bronzat, cu spatele drept și fruntea sus. Părul și barbă, cândva negre ca pana corbului, erau brăzdate de fire albe.

Safir îl văzu, și persoana lui îi reținu atenția. Poate nu l-ar fi observat, dacă privirea nu i-ar fi fost atrasă de un tânăr mândru, care călărea de cealaltă parte a trăsurii, râzând și discutând cu înalta doamnă.

De cum îl zări, Safir își pierdu cumpătul. Obrazul i se făcu alb ca varul; își împreună mâinile marmoreene și simțind că n-o mai țin picioarele, căzu în genunchi, îngăimând:

— Hector! E Hector!

Într-adevăr era Hector, conte de Sabran. Îi însoțea, în drumul spre Paris, pe domnul duce și pe doamna ducesă de Chaves.

Capitolul XIX - Marchizul Saladin

Saladin nu mai înghițea săbii decât la figurat. Își făcuse debutul în marele teatru, unde de-atâta vreme tânjea să aibă un loc rezervat. Era comerciant la Paris.

În capitalele civilizațiilor moderne există atâtea comercianți ca el, încât mă încearcă un vag sentiment de jenă să specific comerțul cu care se ocupa.

Era cunoscut — ba chiar prea bine — în împrejurimile Bursei și în dreptul pasajului Operei, unde marsiliezul care-i etichetează pe "rechini", spunea despre el:

— Are papagal, nu glumă! Face pe nebunu' nu-i vorbă, da' parcă tot mereu înghite săbii!

Marsiliezul cu pricina dăduse porecle la vreo treizeci-patruzeci de diplomați corupți din Paris. Asta era specialitatea lui. Lui Saladin îi rămase numele de "înghițitor de săbii", poreclă

cu atât mai ciudată, cu cât nimeni de pe bulevard nu cunoștea vechea meserie a domnului marchiz.

Am omis să vă spun că printr-una din acele stângacii care ratează spectacolele teatrelor de provincie, Saladin se făcuse marchiz. Era prea mult. Un marchiz telal nu inspiră încredere decât atunci când șterpelește milioane.

Or Saladin nu lucra așa. El opera cu pași mărunți, locuia la etajul cinci și nu-și îngăduia decât un singur lux: valetul său de cameră.

Acesta era un individ deja bătrân și destul de urât, care-și tira livreaua veche prin toate cabaretele deocheate din cartierul Montmartre. Se pricepea să povestească la fel de bine ca stăpânul său, ale cărui aventuri le istorisea oricui se arăta dornic să-l asculte.

Tânărul marchiz de Rosenthal era — după spusele vorbărețului valet de cameră — vlăstarul unei vechi familii, originare din Germania. Descrierea castelului cu foișor, turnuri de apărare și pod mobil, în care domnul marchiz văzuse lumina zilei, dura zece minute.

Povestirea diferea deseori din punct de vedere al detaliilor, dar subiectul ei rămânea în linii mari același: domnul marchiz avusese o tinerețe nefericită, datorită afecțiunii pe care i-o purtase mamei sale, o poloneză de viță nobilă, victimă a unui soț prusac. Tatăl său îl alungase de-acasă la vârsta de paisprezece ani, după care tânărul Frantz de Rosenthal colindase toată Europa, cu ajutorul banilor pe care-i primea din grija mamei.

Așa se făcea că-și pierduse cu totul accentul nemțesc, câștigându-și faima de neîntrecut cavaler la multe curți europene.

Din păcate, mama lui se prăpădise de pe urma cruzimilor la care fusese supusă de josnicul ei soț; acesta încetase să-și mai subvenționeze fiul, pe Frantz de Rosenthal.

— Necazurile acestea sunt trecătoare, sfârșea valetul de cameră, pe nume Meyer. Călăul nostru nu-i nemuritor și, după legile de neclintit ale firii, nu peste multă vreme, domnul marchiz se va bucura de o avere întrecând pe cele ale multor prinți.

N-aș vrea să afirm că Parisul e incapabil să cadă în plasa unor astfel de înșelătorii. În capitală se minte pe rupe. Însă

prietenul nostru Similor, care se ascundea în spatele numelui cu rezonanțe teutone de Meyer, își păstrase în asemenea măsură accentul parizian, înfrumusețat de stilul emfatic al strigărilor de bâlci, încât în cazul lui, excesul de încredere ar fi fost cu adevărat de neiertat.

Sărmanul Similor era isteț de felul său; avea un anume fel de abilitate și fără îndoială că nu se prea sinchisea de prejudecăți. Însă după cum spunea, norocul nu prea fusese de partea lui, cu excepția legăturilor amoroase.

De altfel, marchizul de Rosenthal nu manifesta față de el respectul datorat unui vechi servitor. Bătrânul Meyer fusese deseori azvârlit afară, după vreun scandal în care-și susținuse părerea cu prea mare insistență, ajungând să-și petreacă noaptea sub cerul liber sau în vreunul dintre acele cabarete milostive din cartierul Halelor, care rămâneau deschise în permanență.

A doua zi de dimineață însă, se întorcea acasă, iar tânărul său stăpân, care totuși nu era rău la suflet, îl primea înapoi de fiecare dată.

E drept că alteori, când vreun furnizor intra neanunțat în locuința marchizului, îl găsea pe acesta așezat la aceeași masă cu valetul Meyer, amândoi bând și fumând ca doi buni prieteni.

Așa se întâmpla și în această seară de august a anului 1866, când pătrundem în cămăruța modestă în care vegeta domnul marchiz, în așteptarea imensei moșteniri lăsate de străbunii săi.

Era o odăiță la mansardă, situată pe strada Neuve-Saint-Georges și mobilată destul de curățel. Alte două încăperi completau un apartament închiriat cu șapte sute de franci pe douăsprezece luni, domnul marchiz fiind dator cu plata chiriei pe trei ani.

Masa era pusă: pe un ziar bancar, care ținea loc de față de masă, se vedeau niște resturi de mezeluri, o bucată de brânză, pâine și doi litri de vin în sticle destupate.

Meyer-Similor mânca, în vreme ce marchizul Saladin de Rosenthal se plimba prin începere, cu pași rari și cu mâinile încrucișate la spate.

Acum avea vreo douăzeci și opt-treizeci de ani, dar silueta sa subțire îl făcea să pară mai tânăr. Mulți l-ar fi găsit atrăgător. Părul des, de un negru strălucitor, îi încadra fruntea înaltă și

albă ca fildeșul. Avea nasul drept și subțire, gură cam mare, dar știa totuși să surâdă grațios; însă privirea ochilor rotunzi, ca de pasăre, lăsa o senzație ciudată, la fel ca și albeața neobișnuită a obrazului fără pic de barbă.

Cât despre Similor, el își păstrase chipul naiv și totodată șmecher, rămânând neclintit în ce privește părerea bună despre sine însuși.

— Vezi tu, băiete, spuse el, mestecând cu râvnă. Nimic nu-mi scoate din cap ideea că ai talent, pentru că ești fiul meu legitim. Numai că acum trei ani ți-ai ratat intrarea în Paris. Suntem faliți, fără a fi muncit nici măcar o zi. Lumea îmi râde în nas când încep să atac subiectul originii tale nobile. Ar fi fost mai bine să ne dăm pur și simplu drept mic-burghezi și să nu fi stat cu mâinile încrucișate.

Saladin încetă să se mai plimbe prin odaie și-și aținti ochii rotunzi asupra lui, fără să-și poată ascunde disprețul.

— Am un gând, vorbi el aproape în șoaptă.

Similor dădu pe gât un pahar de poșircă și-și îngădui să ridice din umeri.

— Am un gând, repetă Saladin, făcând un pas spre el. Unii oameni sunt puternici, iar alții bicsnici — asta se știe! Dumneata ai dat nenumărate lovituri la viața dumitale și-ai ajuns un vai-de-lume. De ce?

Similor își îndreptă spatele și deschise gura, ca să protesteze.

— Taci! îi ordonă cu asprime Saladin. Mintea dumitale nu slujește decât ca să scoți din ea tot felul de nerozii, la care râd doar imbecilii. Eu sunt un om al prezentului: un om serios. Nu voi da decât o singură lovitură, care însă îmi va schimba cursul vieții.

Se răsuci pe călcâie și-și reluă plimbarea prin odaie.

Fără a înceta să mestece, Similor îl urmărea cu coada ochiului. Avea o expresie de nedescris: mândră și umilă totodată, iar în disprețul față de acest fanfaron, care de trei ani făcuse eforturi zadarnice, se ghicea o speranță involuntară și tainică, precum și un strop de admirație.

"Când era mic", gândea bătrânul, "se pricepea la tot soiul de șmecherii. Dar dacă într-adevăr clocește o lovitură în stil mare?"

— Ce importanță are? reluă el cu glas tare. Oricum, dacă n-am fi avut banii de la alde Canada, ni s-ar fi lipit burta de spinare.

— Banii de la alde Canada, vorbi cu răceală Saladin, îi avem pentru că i-am obținut eu. Le merg bine afacerile. Luna trecută, în loc de o sută de franci, am încasat douăzeci de ludovici.

Similor își umflă obrazii.

— Și mi-i șterpelești de sub nas, strigă el, când renta asta se datorează în primul rând prieteniei care mă leagă de Échalot, cu care-am fost ca Damon și Pythias!³⁷

În loc să-i răspundă, Saladin își reluă locul de la masă și-și turnă o jumătate de pahar de vin:

— Astăzi am stat de vorbă cu domnișoara Safir, zise el pe un ton nepăsător.

Similor sări de pe scaun.

— Sunt la Paris? izbucni el.

— De patru zile, răspunse Saladin.

— Și tu știai!

— Știi bine că eu aflu tot, bătrâne!

— Iar mie nu mi-ai spus nimic!

— Știi bine că nu-ți spun niciodată nimic!

Își bău vinul, sorbindu-l cu înghițituri mici, apoi puse paharul pe masă, cu un gest profund disprețuitor.

— Nici nu se compară cu vinul de Johannisberg pe care-l beam în casa margrafului³⁸, ilustrul meu tată, zise el râzând. I-am oferit domnișoarei Safir o slujbă grozavă.

— Aia n-are nevoie de tine, ripostă Similor. Întotdeauna o să capete tot ce-i va pofti inima.

Saladin șterse un colț de masă cu ziarul bancar, ca să-și sprijine cotul.

— Tată, spuse el, dac-ai fi numai nițel mai isteț, mi-ai fi tare util, fiindcă bunăvoința nu-ți lipsește. Din păcate, ești needucat și neserios. N-am ce face cu dumneata! E drept, însă — continuă el mai însuflețit — că uneori ai nevoie să-ți deschizi inima față de careva, n-are importanță cine...

³⁷ *Damon și Pythias* — filozofi din Siracuza (aprox. 360 î.e.n.), celebri prin prietenia care-i lega. (n.t.)

³⁸ *Margraf* (germ.) — marchiz. (n.t.)

— Față de un câine! îl întrerupse cu amărăciune Similor. Am văzut mulți fii denaturați, prin piesele de teatru, da' zău că tu-i întreci pe toți, băiete!

Ochii ca de pasăre ai lui Saladin se opriră asupra lui, fără urmă de tulburare.

— Taci! repetă el. Am și eu suflet. Când voi fi milionar, am să te fac administratorul meu, până la sfârșitul zilelor dumitale.

Similor își umplu ochi paharul.

— Haide, haide! zise el, înăbușindu-și un suspin și dându-și silința să suradă. Să știi că ești grozav, copile! La vârsta ta și eu eram la fel de pus pe rele. Fă-te tu milionar, și pe urmă vedem noi! Și ce slujbă zici că i-ai oferit domnișoarei Safir?

Saladin rămase pe gânduri.

— E o poveste mai complicată, murmură el. Uneori pare aproape imposibil să-i mai dai de capăt. Am o idee, limpede ca lumina zilei, însă există o groază de amănunte, încât de multe ori, mă pierd și eu în hățișul lor. E drept că aici mâncam prost, bem numai poșircă și locuim ca niște calici...

— Lăsând deoparte faptul că nici n-am plătit chiria, insinuă Similor.

— Lăsând deoparte faptul că nici n-am plătit chiria, repetă Saladin. Și totuși, bătrâne, de trei ani încoace le-am smuls la alde Canada atâția dinți, că te-aș lăsa cu gura căscată. Pe urmă, deși ți se pare că mereu am dat greș, să știi că am încheiat destule târguri, deși câștigul n-a ajuns în casă...

— Și unde a ajuns, mă rog? întrebă Similor. Ai vreo simpatie prin oraș?

Privirea lui, de astă-dată batjocoritoare, se oprise asupra obrazului spelb al domnului marchiz.

Acesta nici nu clipi.

— Nu-mi dau seama prea bine dacă o iubesc sau o urăsc pe domnișoara Safir, răspunse el. În viața mea n-am văzut o făptură mai încântătoare decât fata asta. Ce slujbă i-am oferit? Să fie fiică unei ducese!

— Ce fel de ducese? Așa cum ești și tu marchiz?

— Unica fiică a unei ducese veritabile, cu mai multe sute de mii de livre rentă.

— Și te-a refuzat? îl întrebă Similor, nu prea impresionat.

— M-a refuzat.

— Pentru c-ar fi trebuit să se mărite cu cineva, pe care-l cunosc bine și eu?

— Poate. Fata asta e pe cât de frumoasă, pe-atât de proastă. Dacă i-aș fi putut dezvălui tot secretul meu, aș fi avut-o la picioare... Însă, uitate, se fac paisprezece ani de când îmi Țes planul: singura mea lovitură, începută de la cei o sută de franci pe care mi i-ai furat, ca un imbecil ce ești, și care o să-mi aducă saci de aur — numai pentru mine.

Saladin se opri. Similor devenea din ce în ce mai atent.

— Zi înainte, băiete, zi înainte! zise el cu umilință, văzând că domnul marchiz nu mai continua. Deschide-Ți inima! Chiar tu ai spus, sau poate eu: parc-ai sta de vorbă cu câinele tău. Voi fi mut ca mormântul.

Saladin își duse degetul la frunte, cu un gest teatral.

— Totul este aici, zise el. Pus la punct până în cele mai mici amănunte. N-am nici o îndoială asupra reușitei.

Similor își apropie scaunul, dar Saladin, care nu-și lua de la el privirea impertinentă, adăugă:

— Pentru dumneata e ca și cum aș vorbi chinezește. Nu te duce mintea atât cât să mă înȚelegi.

Urmară câteva minute de tăcere, timp în care Similor dădu pe gât două pahare pline, ca să-și mai înece amarul.

— Uneori, zise el, cu mâinile încrucișate pe burtă și învârtindu-și degetele mari ca pe-o morișcă, oamenii nu merită atâta dispreț cât li se arată. Nu-Ți cer să Ții seama și de mine în calculele tale politehnice, dar dacă-i vorba de vreun rol unde se cere îndemânare, cred că sunt în stare să-i fac față. M-ai convins că ai ceva în cap, fiule. Mi te-ai dezvăluit sub un aspect nou și interesant. Bănuiesc că în planul tău intră și mama domnișoarei Safir.

La acest ultim cuvânt, Saladin îi aruncă o privire atât de tăioasă, încât Similor tresări ca sub efectul unui șoc electric.

"Atins!" se gândi el. "O lovitură drept la țintă."

Apoi adăugă cu modestie:

— În afară de asta, băiete, îți mărturisesc că nu pricep o iotă din planul tău, așa că taina îți aparȚine în întregime.

Teama din ochii lui Saladin începu să se risipească. Fără îndoială că gândindu-se la sine, îi creștea inima de mândrie, la gândul superiorității absolute pe care o avea față de tatăl său. Prin urmare, își luă un aer măreț și îngăduitor.

— Tată, zise el, nu afirm că nu ești în stare să-mi dai o mână de ajutor la nevoie. De pregătit, pregătesc lovitura eu singur, până la ultimul detaliu, însă pentru a o pune în practică voi avea nevoie de ajutor, lucru de care te vei ocupa dumneata.

— Bravo! izbucni Similor.

Domnul marchiz îi întinse mâna peste masă, într-un elan de generozitate.

— Ai păstrat legătura cu "Fracurile Negre"? întrebă el, coborându-și glasul, aproape fără voce.

— Nu, răspunse fostul saltimbanc. I-am căutat, dar n-am mai dat de ei. Mă bate gândul că organizația s-a dus pe apa sâmbetei.

— Te înșeli, murmură marchizul.

Ochii lui Similor exprimau surpriză, amestecată cu sinceră admirație.

— Faci cumva parte din confrerie, fiule? bolborosi el, cu emoție în glas.

— Și eu i-am căutat, replică Saladin și, într-un târziu, le-am dat de urmă! Dumneata n-ai prea contribuit la educația mea, tată, dar din tot ce mi-ai spus, un singur lucru mi-a reținut atenția: povestea cu *Se va lumina de ziuă mâine?*, singură ce mi-a rămas întipărită în minte. Aici era vorba de o idee — o idee extraordinară — și de oameni adevărați. Acum cunosc istoria Colonelului mai bine decât tine. Era dracul gol! Cât despre Lecoq, mai rar unul ca el!

— Amândoi sunt morți, zise Similor.

— De mult... îl completă marchizul. Păcat! Adineauri m-ai întrebat pe ce s-au dus câștigurile mele. M-a costat ceva bani să aflu unde sunt ceilalți membri ai bandei, întrucât de la nenorocirea petrecută în palatul de Clare³⁹, asociația și-a pierdut puterea, iar acum se ascunde.

— Și eu am făcut parte din organizație, se umflă în pene fostul saltimbanc.

— Am impresia că umblă să recruteze noi membri, reluă Saladin. Asociația și-a păstrat vechea structură. În prezent, Tatăl-tuturor e viconte Annibal Gioja, din marchizii Pallante.

³⁹ *Palatul de Clare* — teatrul deznodământului romanului "Inimă-de-Oțel", din același ciclu. (n.t.)

— Îl cunosc, interveni Similor. Nu-i cine știe ce de capul lui. Ce se-aude cu notariatul Deban?

— Comayrol...

— Îl cunosc și pe-acesta!

— Jaffret...

— Bunul Jaffret, care dă de mâncare la păsărele!

— Doctorul Samuel, fiul lui Louis al XVII-lea...

— Și mai cine? insistă Similor, văzând că marchizul s-a oprit.

— Și eu! sfârși Saladin, după o scurtă pauză.

Fostul saltimbanc sări ca un arc și-i întinse mâinile, într-un gest plin de pioșenie.

— Încă nu fac parte din asociație, urmă Saladin zâmbind. Dar voi fi cu ei. Pentru că așa vreau eu! Du-te să-mi cauți o birjă, schimbă el vorba. Mi s-au cam încins creierii și simt nevoia să respir puțin aer curat. Dar mai am ceva să-ți spun: dumneata vei veni cu mine.

— Eu! murmură Similor, mai mulțumit decât un nobil de țară de pe vremea lui Louis al XIV-lea, care-ar fi fost invitat să suie în caleașca regelui. Cu tine, fiule!

— Dă fuga! Galop!

Similor coborî treptele câte patru deodată, iar Saladin începu din nou să se plimbe prin mansardă cu pași mari. De câte ori trecea prin fața oglinjoarei dintre cele două ferestre, se oprea și se privea, luând o postură de orator.

— Alde Canada vor fi pe Esplanadă pentru serbările de 15 august! zise el, de cum se așează pe bancheta cupeului, alături de "tăticul" lui. De două ori mi-am verificat înfățișarea, să văd dacă nouă ținută mă schimbă destul de mult.

— Cu o mustață abia mijită... începu Similor.

— Și ce dacă? îl întrerupse marchizul. De trei ori am trecut prin fața lui Colonie, mi-am aprins țigara de la pipa lui Poquet și nici unul dintre ei nu m-a recunoscut.

— Dar domnișoara Safir?

— Am întâlnit-o când ieșea de la liturghie, pe treptele bisericii Saint-Pierre-du-Gros-Caillou. I-am oferit brațul, iar ea mi-a spus: "Vezi-ți de drumul dumitale." Atunci eu mi-am rostit numele. Ea m-a privit lung și-a murmurat: "Te-ai schimbat mult de când nu te-am văzut!" Cred că totuși ținea la mine, și că amândoi simțim la fel: când ne întâlnim, nu știm dacă să ne

îmbrățișăm sau să ne arătăm colții. I-am turnat povestea pregătită dinainte: fapte clare ca lumina zilei și care ar fi făcut să plângă și-o mumie. Ea m-a lăsat să termin, apoi s-a desprins de brațul meu, repetând: "Vezi-ți de drumul dumitale."

Suspină și adăugă:

— Asta s-a întâmplat pentru că nu i-am putut dezvălui secretul.

Se făcuse aproape zece seara. Trăsura cobora spre bulevarde. Saladin își puse mâna pe brațul lui Similor, zicând:

— Dumneata ai să mă înțelegi: la Paris există o femeie, căreia i-am răpit copilul, pentru o sută de franci. Pe atunci era foarte săracă și nu și-ar fi putut răscumpăra fetița decât cu propriu-i sânge.

— Dar tu nu de-așa ceva aveai nevoie, zise Similor, încercând să glumească.

— Taci! se răsti pentru a treia oară tânărul, căruia îi tremura glasul de emoție. Întâmplarea așează lucrurile mai bine decât orice mână omenească. Femeia despre care îți vorbesc s-a măritat cu un duce multimilionar. De paisprezece ani, în acest mediu nou în care a adus-o soarta, nu trece o clipă fără să se gândească la fiica ei, fără s-o caute, făgăduind lui Dumnezeu, tuturor oamenilor averea și viața, în schimbul fetei! E o patimă, o nebunie care crește odată cu trecerea timpului.

— Și fiica ei e Safir? Întrebă fostul saltimbanc, neîndrăznind nici să respire.

În loc să-i răspundă, Saladin ordonă birjarului să oprească.

— Dacă i-aș fi spus lui Safir: "Ești fiica ei" — murmură tânărul — n-aș mai fi avut asupra-i nici o putere... Nu, a trebuit să găsesc o altă cale.

Sări pe trotuar, urmat de Similor.

Amândoi se opriră în fața unui magazin de modă, aflat nu departe de strada Saint-Marc.

— Privește! zise Saladin. A treia femeie din dreapta... cea blondă... O vezi?

— Da.

— Cu cine seamănă?

Similor șovăi o clipă, dar când fata își ridică ochii din lucru, privind spre vitrină, bătrânul își pocni palmele una de alta, izbucnind:

— Afurisit să fiu dacă nu seamănă cu domnișoara Safir!

Saladin îl strânse puternic de braț, spunând:

— Să ne întoarcem acasă, bătrâne! Mi-era teamă să nu mă înșel. Acum afacerea e ca și încheiată. Suntem deja bogați.

Capitolul XX - Saladin își recunoaște dușmanul

Nu pretindem altceva decât să i-l prezentăm cititorului pe Saladin ca pe un animal ciudat, surprins pe viu, cu forța și cu slăbiciunile lui. Provenea din bâlci, care-i un univers vesel și pus pe glume. Tânărul nostru nu era nici vesel și nici pus pe glume.

Acei oameni cu înfățișare grotescă, spre care aruncăm de regulă doar o privire distrată și disprețuitoare, trăiesc într-o lume sărmană, dar care participă și ea la feerie. Nouă din zece saltimbanci cred în strălucirea paietelor lor.

Saladin nu credea în nimic și, totuși, se afla sub efectul — încă puternic — al acelei false străluciri. Păstrase — și acest lucru avea să-l marcheze pe tot parcursul vieții sale — o vanitate puerilă, boală de care suferă cam toți comedianții. Orice i s-ar fi întâmplat, n-ar fi renunțat la emfază — elocința scenei de bâlci.

Se credea foarte talentat și nu era prea departe de adevăr. Poseda un talent fără pereche pentru intrigă, la care se adăugau răbdarea și voința.

Era o mână de om, dar în el exista ceva ce amintea de tăișul prorei vaselor ce-și croiesc drum printre ghețuri.

Poate încă din vremea șederii în baraca doamnei Canada, poate după ce-o părăsise, strădaniile lui solitare fuseseră impresionante, deși cu rezultate incomplete. Își făcuse singur o educație — desigur îndreptată spre rău și plină de influențe nefaste — dar care cuprindea, în general, cam tot ce trebuie să cunoască un om civilizat. Mersese chiar mai departe, fără a se îndoii de nimic, așa cum se întâmpla cu toți cei ce nu au habar de alcătuirea lumii. Își închipuise că putea cunoaște societatea numai privind de jur-împrejurul său. Adevărul afirmației că lumea nu poate fi văzută decât dintr-un anumit punct, sub un

anumit unghi și prin prisma unui anumit mediu, scapă chiar și unor persoane mai experimentate decât Saladin.

Uneori am întâlnit prin cărți descrieri de saloane ce păreau a fi fost concepute în bâlci.

După atâta trudă, principala pretenție a lui Saladin era să devină un bărbat desăvârșit din punct de vedere monden. În sinea lui se compara cu Alcibiade⁴⁰, putând vorbi în orice limbă și juca orice rol. Și cum se observa pe sine fără încetare, remarca plin de orgoliu deosebirile de limbaj dintre modul în care i se adresa lui Similor, atunci când stăteau de vorbă împreună, și întrevederea în cursul căreia făcuse pe vrăjitorul în budoarul ducesei de Chaves — căci Saladin trecuse pragul casei unei singure doamne din înalta societate, încercare din care ieșise victorios.

Siguranța de sine înseamnă să nu iei în seamă aspectele ridicole ale propriei persoane. Timiditatea nu-i decât o clarviziune mai mult sau mai puțin exagerată, care conferă vanității bolnave aparențele modestiei. Deghizat pur și simplu în om de lume, Saladin ar fi fost un clown de proastă calitate, însă oferindu-i-se ocazia să se joace de-a Rose-Croix⁴¹, reușea să devină ridicol.

Marile dureri duc la încredere oarbă, marile pasiuni sunt superstițioase. În prezența lor, nimic nu e mai de efect decât înghițitul săbiilor. Asta o știu toți șarlatanii.

De altfel, există pe lume lucruri ce pot fi mai ușor realizate de un sălbatic decât de un om de lume, pentru simplul motiv că unui orb nu-i vine amețea când se află la marginea prăpastiei.

Neîndoielnic, Saladin avea să reușească. Nu suferea de nici o fantezie care să-l îndepărteze de țintă și nici nu nutrea vreo dorință care să-l oprească din drumul său.

Era foarte sobru, iar acel freamăt pe care-l resimte orice tânăr în prezența unei femei frumoase îi era cu desăvârșire necunoscut.

Nu acționa după toane: avea în el ceva de armăsar de cursă lungă și ceea ce-l ținea în putere era febrilitatea rece a adevăraților avari, al căror scop este însăși posesia.

⁴⁰ *Alcibiade* (450–404 î.e.n.) — general și om politic atenian, renumit pentru inteligența, ambiția și nestatornicia sa. (n.t.)

⁴¹ *Rose-Croix* — frăție constituită în sec. al XV-lea, în jurul lui Christian Rosencreutz. (n.t.)

Saladin dorea banul de dragul banului. Calculele lui erau stricte. Se dovedea un ambițios înțelept: mai întâi voia să adune, și-abia pe urmă să-și dubleze averea, s-o tripleze și așa mai departe.

Se întâlnesc din ce în ce mai puțini avari naivi. Sunt periculoși, pentru că-și croiesc drum cu o încetineală plină de înverșunare, ca viermele, care în cele din urmă roade și lemnul cel mai tare sau ca burghiul, care trece și prin metal.

Forța lui zăcea în adevărul enunțat de el însuși: de când începuse să gândească, nu avusese în minte decât o singură idee. Își făurise un plan — la început fantezist — dar căruia perseverența să îi dădea o bază reală. Muncise numai pentru a-și atinge ținta. Comportamentul față de domnișoara Safir, calculat cu îndrăzneală dar și cu prudență, fusese dictat tot de scopul pe care-l urmărea. În primii ani de la răpirea micuței Petite-Reine, atunci când nimeni nu-l băga în seamă, găsisese mijlocul de-a pleca din baracă de mai multe ori, întinzându-și antenele până la Paris, fiind nevoit să întreprindă adevărate călătorii.

Aici, unde era vorba de mici șmecherii sau de tras cu urechea, se simțea în elementul său. Bătuse cartierul Mazas în lung și-n lat, convins că nu putea fi recunoscut, și ajunsese să adune — de la vecini, de la doamna Noblet, de la slujbașii mai mărunți ai Prefecturii — toate informațiile despre La Gloriette: numele adevărat, felul de viață pe care o dusesse, plecarea misterioasă, ba chiar și numele persoanei ce-o luase cu trăsura — detaliu pe care ceilalți nu-l cunoșteau.

De fapt, acest nume era cheia întregii afaceri, iar Saladin îl aflase printr-o strălucită muncă de deducție. Tânărul nostru își amintea foarte bine de străinul care-l oprise la intrarea din strada Cuvier, în ziua când răpise fetița. Din câte povesteau vecinii, nu se îndoia că era vorba tocmai despre persoana în trăsura căreia se suise La Gloriette. Ca să-i cunoască numele, își pierduse o săptămână întreagă, cheltuindu-și toți banii de buzunar pentru a potoli setea aprodului de la comisariat. Acesta nu-i putea spune ceea ce nu știa nici el, însă tot întrebându-l, Saladin descoperise secretul.

Exista un bărbat ce oferise sume de bani spre a impulsiona cercetările legate de dispariția copilului. Numele lui era ducele de Chaves.

Saladin terminase cu întrebările și încetase să mai dea târcoale prin cartierul Mazas.

Din acel moment, avusese o unică preocupare: să dea de urma ducelui de Chaves. Primele investigații îl convinseseră de un fapt pe care-l bănuia de la început: ducele de Chaves era nespus de bogat.

Numai că în luna mai a anului 1852 ducele părăsise Franța, împreună cu toată suita, iar Saladin, cu toată diplomația de care era în stare, n-avea totuși posibilitatea de-a explora și Lumea Nouă, spre care se îndreptase domnul de Chaves.

Tânărul nostru nu-și pierduse răbdarea și nici nu renunțase la visul său. Timpul ține foarte bine loc de unealtă. Un prizonier poate desprinde o piatră din zid cu ajutorul unui cui, la fel cum poate tăia gratiile cu un fir de păr — numai că are nevoie de timp.

Confreria artiștilor de bâlci — deși departe de organizația francmasoneriei — dispune de mijloace prin care brațu-i slăbănog se poate întinde uneori până la marginile lumii. Nu știu care mare trapezist ajunge câteodată să traverseze oceanul, iar despre omul cu păpușa se spune că i-a uluit chiar și pe australieni cu darul lui de ventriloc.

După ani întregi de eforturi zadarnice, Saladin reușise dintr-o dată să capete informații complete asupra necunoscutului, aflând că ducele era grande de Portugalia clasa întâi, înrudit cu familia regală de Braganza și totodată moștenitorul ei.

Ducele de Chaves se căsătorise pentru a doua oară cu o franțuzoică, măcinată de dorul de țară. Se pare că făcea demersuri în vederea vânzării imenselor sale proprietăți din Brazilia, provincia Pară, în intenția de-a se întoarce în Europa.

Saladin trăise o zi măreață. Ținta — până atunci iluzorie — a planului său începea să devină realitate. În entuziasmul fără margini al acelui moment, comisese prima și ultima imprudență.

Până atunci, acționase asupra minții și inimii domnișoarei Safir pe căi alese în funcție de nivelul intelectual al fetei.

Practicul Saladin nu era un adorator, dar ar fi putut deveni un corupător — dacă și-ar fi cunoscut mai bine interesul. La vremea aceea, el vedea *afacerea* sub forma unei căsătorii cu unică moștenitoare a ducelui de Chaves. Ca să ajungă aici, trebuia să se facă iubit. La asta nu se pricepea mai deloc, iar dacă pentru a înflăcăra inima viitoarei sale iubite nu alesese

ceva mai bun decât paginile puerile scrise de cetățeanul Ducroy-Duminil, faptul se datora în primul rând unei prudențe înnăscute și apoi ignoranței sale în materie de literatură.

De altfel, să nu uităm că avea de-a face cu un copil și că dintre toate capodoperele geniului uman, cărți ca *Alexis sau căsuța din pădure*, *Victor sau copilul din pădure* și alte câteva de soiul acesta, sunt cele mai nimerite ca să înfierbânte o imaginație naivă cu povești despre mame pierdute și regăsite.

Ca toți ticăloșii de excepție, Saladin era stângaci și timid, prin urmare brutal atunci când se silea să pară îndrăzneț.

Amintiți-vă, printre altele, că nici la treizeci de ani nu avea să-i crească barbă.

Câtă vreme vorbise despre sfânta pe care Safir o vedea în vis, despre imaginea aproape ștearsă a mamei adorate, fata își plecase urechea, ascultându-l cu lacrimi în ochi. Însă atunci când încercase să-și pledeze propria cauză devenise imprudent, iar ea reacționase printr-o spaimă instinctivă.

Restul îl cunoaștem. Safir ieșise în fugă din odăița ei, venind să se pună sub protecția cuplului Canada.

Însă tocmai aici ni se dezvăluie adevărata valoare a eroului nostru.

Era o situație cumplit de grea, rușinoasă și insuportabilă. Oricare altul și-ar fi plecat capul. Însă Saladin rămăsese cu fruntea sus.

— Am înghițit o sabie, îi spusese el lui Similor, tulburat de acea convocare solemnă. Taica Échalot și madam Canada vor să ne facă zile amare. A sosit momentul să pornim spre capitală, cu bani de buzunar și cu o pensie viageră, pe care mă angajez să le obțin eu. Dumneata fă pe mortul și lasă-mă pe mine să vorbesc.

Similor era copleșit. Făcuse pe mortul și s-a văzut cum reușise Saladin să pună mâna pe o mie de franci, plus o rentă de o sută de franci pe lună.

La Paris, tânărul fusese nevoit să aștepte mai mult decât își închipuise. Ducele și ducesa de Chaves se întorseseră în Europa, însă printr-un ciudat capriciu, al cărui motiv cititorul îl va ghici cu siguranță — ducesa își convinsese soțul să pornească într-o lungă călătorie prin Franța. Colindaseră, așadar, toate provinciile, mergând din oraș în oraș, fără să le scape nici unul.

Saladin, care nu bănuia nimic, scotocise tot Parisul vreme de trei ani, uluit că nu dădea de nici o urmă. Procedase ca orice

general abil și prudent, care profită de ceasurile de răgaz, pentru a-și întări poliția. Saladin era tot un fel de Wellington, iar precautul erou englez l-ar fi admirat pentru fortificațiile înălțate în jurul *afacerii*.

Planul lui își modificase de vreo zece ori detaliile, deși în linii mari rămăsese același. Saladin îl sucise pe toate părțile, studiindu-l sub toate aspectele, ca în cele din urmă să-l pună la punct atât de bine, încât ar fi fost nedrept ca milioanele ducelui de Chaves să-i scape printre degete.

Nu-i mai rămânea decât să dea ochii cu dușmanul. Și iată, acum găsisese ocazia de-a se afla, în sfârșit, față în față cu el.

Pe atunci era plătit ca să tragă cu ochiul la Bursă, în profitul unei somnambule hiperlucide, domiciliată în strada Tiquetonne, pe nume doamna Lubin. Numărul mare de somnambuli din vecinătatea străzii Tiquetonne va fi întotdeauna unul din marile mistere ale Parisului.

Într-o dimineață, doamna Lubin îl opri, radioasă, la umbra copacilor din piața Bursei, ca să-i încredințeze o serie de operațiuni.

— Am dat peste o cucoană care-a pierdut o brățară de treizeci de gologani, zise ea. Numai că eu am să fac o groază de bani din chestia asta.

Pe Saladin, bântuit de ideea lui fixă, îl frapă cuvântul. Pe înserat, se duse acasă la somnambulă, pretextând că avea să-i dea socoteală de cifră de vânzări și cumpărări.

Femeia era preocupată tot de norocul ce dăduse peste ea.

— O afacere grozavă, zise doamna Lubin, deși cucoana a venit cu birja, însoțită de-un individ fugit de la colegiu — altfel băiat drăguț, nu zic! Mai sunt și oameni care nu detestă tineretul. Da' asta-i tare frumușică, zău așa! Știi, genul care nu-și arată vârsta, între două's-opt și trei's-opt de ani. Tinerelul se numește Hector de Sabran.

— Și cucoană? întrebă Saladin, căruia puțin îi păsa de tânărul fugit de la colegiu.

— Habar n-am! răspunse doamna Lubin. Persoane ca ea nu-și dau numele și adresa așa, cu una cu două. A zis că se întoarce peste trei zile și că dacă aflu ceva nou, să-i spun contelui Hector, care stă la Grand-Hôtel, apartamentul 38. Mi-a plătit trei ludovici.

Când coborî în stradă, după ce-și luase rămas-bun de la doamna Lubin, Saladin era tulburat, simțind că se apropia clipa cea mare. Se întoarse acasă, unde petrecu o noapte albă, punându-și la punct *afacerea* până în cele mai mici detalii, așa cum avocatul își revede dosarele în ajunul unei înfățișări la tribunal.

A doua zi de dimineață, ieși împreună cu Similor, care în zadar încercă să-l descoase. Până ce dădură colțul bulevardului cu strada Chaussée d'Antin, Saladin nu scoase nici o vorbă. Ajunși aici, tânărul își puse o mână pe umărul lui taică-său.

— E vorba de o trebușoară mărunță, zise el, cu un aer nepăsător. Nu-i mare lucru, dar nu mi se îngăduie nici o greșală. Ai să intri la Grand-Hôtel, aici, la doi pași, și-ai să întrebi de contele Hector de Sabran.

— Deci contele Hector de Sabran, repetă Similor, ca să rețină bine numele.

Saladin îi întinse un petec de hârtie, pe care scrisese cu mâna lui: "Contele Hector de Sabran, Grand-Hôtel".

— Tânărul locuiește în apartamentul 38, urmă el. Ai să bați la ușă și, dacă-ți deschide contele, ai să-l întrebi: "Am onoarea de a mă adresa domnului Guinguenot?"

— Ca atunci când umbli să dai o spargere? îl întrerupse Similor.

— Exact! Numai că aceasta e o treabă cinstită și corectă. Dacă, dimpotrivă, îți va deschide un servitor, vei întreba de domnul conte.

— Ia stai, ia stai! îl opri Similor. Poți să-mi spui și mie de ce?

— Pentru că trebuie să-l vezi la față pe conte. Scopul vizitei duminică nu-i altul decât să te uiți bine la el, ca să-l poți recunoaște mai târziu.

— Aha!... încuviință Similor. Începe să fie interesant... Și pe urmă?

— Vei fi poftit înăuntru, continuă Saladin. Te vei uita la tânăr, vei afișa o mare surprindere și vei spune: "Iertați-mă, nu pe dumneavoastră vă caut. Eu vreau să vorbesc cu domnul conte Hector."

— Bine, dar o să-mi răspundă că el e contele Hector!

— Atunci ai să exclami: "Deci am fost jefuit!" Ai să faci o plecăciune și ai să dispari, afară de cazul când ți se va cere o explicație.

— În această situație, se grăbi să spună Similor, am să-i povestesc că un individ a intrat în prăvălia mea, unde și-a cumpărat ba una, ba alta, dându-se drept contele de Sabran. Așa-i? Bun, și pe urmă?

— Pe urmă nimic. Asta-i tot. Întinde-o!

Similor păși în holul de la Grand-Hôtel. Saladin avusese grijă să-i mai aranjeze ținuta pe ici-pe colo și, de altfel, nici Grand-Hôtel nu-i ferit câteodată de lumea interlopă.

Saladin începu să se plimbe pe bulevard, așteptându-l.

Zece minute mai târziu, Similor se întoarse cu acel aer triumfător pe care-l arbora omul și în zilele lui nefaste.

— S-a făcut! zise el. Domnul conte e un tinerel foarte simpatic și s-a supărat grozav, aflând că cineva ne furase trei perechi de cizme lăcuite, folosindu-se de numele lui.

— Ești sigur c-ai să-l poți recunoaște?

— Cât se poate de sigur!

Saladin îi făcu semn să se așeze pe o bancă, în fața intrării de la Grand-Hôtel, și luă loc lângă el.

— Fii atent la trăsurile care pleacă din fața hotelului, îi zise el lui taică-său.

După o jumătate de oră de așteptare, din hotel ieși un tânăr extrem de elegant, care se îndepărtă, nu cu trăsura, ci pe jos.

— Uite-l! sări Similor. Nu-i așa că-i drăguț contele ăsta?

Dădu să se ridice de pe bancă, dar Saladin îl opri. Abia după ce Hector de Sabran făcuse vreo cincizeci de pași, îndreptându-se spre Chaussée d'Antin, porni și Saladin în urma lui, spunând:

— Chiar de-ar fi să mă țin după el cât e ziua de lungă, și tot am să aflu ce mă interesează!

Prima etapă nu dură prea mult. Contele intră la cafeneaua "Désirée", ca să-și citească ziarele, bând o ceașcă de cacao.

Saladin era cât se poate de bine dispus. Cum Similor, din ce în ce mai curios, îi cerea cu insistență explicații, Saladin îl mângâie, părintește pe obraz, zicând:

— Bătrâne, e o chestiune complicată și delicată. Mai târziu am să-ți șoptesc la ureche tot ce ai nevoie să știi. Până atunci nu uita că ai de jucat un rol: te rog să fii la înălțimea misiunii pe care ți-o încredințez.

Misiunea consta în ocolirea grupului de case, pentru a face de sentinelă la intrarea în cafeneaua "Désirée", din strada Le

Péletier, în vreme ce Saladin avea să stea de strajă la intrarea din strada Laffite.

— În felul acesta, n-are cum să ne scape. Uite cum facem: dacă iese prin partea ta, îl urmărești, chiar de-ar fi s-ajungi la antipozi. Ții bine minte în ce case vă intra, după care vii să-mi dai raportul.

— Dar la ce ne folosește flăcăiandrul cu pricina? Întrebă Similor.

— Într-o zi ai să afli la ce și asta-ți va fi toată răsplata! Dă-i bice!

— Rămas singur, marchizul de Saladin începu să se plimbe de colo-colo pe trotuarul de vizavi. Onorabilii săi confrăți într-ale relelor, care mișună în tot cartierul, îl recunoșteau fără doar și poate, însă îi respectau meditația, zicându-și în sinea lor: "La dejun marchizul înghite o sabie! Mai e mult până s-ajungă ca familia Rothschild."

Poate că lui Saladin nici nu-i dăduse prin minte să rivalizeze cu familia Rothschild, însă în imaginația lui prindea contur plăcuta perspectivă a unui seif imens, adânc și solid, plin de fișicuri cu aur și de bancnote, apărat de cea mai complicată încuietoare care s-a văzut vreodată la o casă de bani.

După o oră de așteptare, timp în care stomacul lui îi atrăsese de mai multe ori atenția că era gol, văzu ieșind din cafeneaua "Désirée" un ospătar, care alergă să oprească o birjă pe bulevard. Trăsura era pentru domnul conte. Acesta părăsi restaurantul, vesel și bine dispus, după ce-și băuse ceașca de cacao.

Birja dădu colțul bulevardului, îndreptându-se spre Madeleine.

"Tăicuțul o să cam găfâie, dar n-are importanță. Ceea ce mă supără e că nu pot să-i folosesc picioarele, cruțându-le pe ale mele!".

Nu era cazul să-l pună în temă pe Similor. Printr-o întâmplare fericită, calul înhămat la birjă mergea cu o viteză rezonabilă, așa că lui Saladin nu-i rămânea decât să nu-l piardă din ochi. Tânărul nostru era zvelt, cu picioare subțiri, ca de cerb, și cu plămâni atât de buni, încât putea rezista trei minute cu capul sub apă. Când birja se opri, cam după o jumătate de milă, în fața porții unui minunat palat din cartierul Saint-Honoré, Saladin abia dacă avea câțiva stropi de sudoare pe frunte.

Contele plăti birjarului și dispăru prin portalul înalt care se închise în urma lui.

Lui Saladin nu-i bătuse inima atât de tare nici atunci când alergase în urma trăsurii. Acum însă, tânărul nostru începea să răsuflă mai iute.

— Åsta zic și eu noroc! șopti el. Pun prinsoare pe trei franci că am dat de pasărea noastră din primul foc!

Cercetă cu atenție palatul. Era una din acele superbe locuințe, împrejmuită de curte și grădină, cu fațada spre cartier, în vreme ce partea din spate, și mai luxoasă, dădea spre bulevardul Gabrielle.

Nu se știe de ce, dar Saladin se gândi: "E chiar lângă palatul Praslin, unde un duce a ucis o ducesă."

În vreme ce-și urma șirul cugetărilor, cineva trecu pe lângă el, lovindu-l din greșeală.

Saladin își scoase pălăria și se dădu la o parte din drum, pentru că era un tânăr prudent și politicos. Omul care trecuse pe lângă el nici nu-l băgă în seamă. Era un bărbat înalt, cu pielea închisă la culoare, cu părul și barba negre ca tăciunele, dar înspicate cu fire albe.

Multă lume spune că bogăția poate fi ghicită sub orice fel de veșminte sau alte semne exterioare. Mai mult decât atât, deseori culoarea sau mirosul bogăției nu au nimic de-a face cu distincția.

Saladin ar fi făcut prinsoare că bărbatul cel cărunt era cel puțin milionar.

Necunoscutul pătrunse pe o alee din fața maiestuosului palat, ascunzându-se cu stângăcie: părea un personaj de comedie care făcea pe spionul, astfel că oricine și-ar fi putut da seama de firele ce alcătuiau intriga piesei.

Saladin nu era un spirit aventuros. Cătuși de puțin! Respinse, deci, ideea prea comodă că acest bărbat ar putea fi faimosul duce care-i dăruise o monedă de douăzeci franci, în dreptul intrării din strada Cuvier. După părerea lui, ar fi fost prea norocos să pice dintr-o dată chiar în miezul unei drame care-ar fi tulburat atât de profitabil apele unde avea de gând să pescuiască. Și totuși, în minte începeau să i se contureze niște amintiri: era convins că omul din strada Cuvier, cel care oferise recompense agenților de poliție pentru a grăbi găsirea micuței Petite-Reine — în sfârșit, ducele de Chaves, actualul soț al

frumoasei La Gloriette — avea obrazul bronzat și o barbă neagră ca abanosul.

Fără voie, Saladin reflectă în sinea lui, de astă dată cu un surâs plin de cruzime: "E chiar lângă palatul Praslin, unde un duce a ucis o ducesă."

Capitolul XXI - Ducele de Chaves

Trecu destul de mult timp. Ochii lui Saladin devorau preparatele din vitrina restaurantului din apropiere, însă era prea prudent din fire pentru a risca să piardă o astfel de ocazie, numai de hatârul burții sale goale. Căută din priviri o brutărie, undeva pe lângă palat. Cum nu zări nici una, se resemnă să suporte foamea cu stoicism, rămânând la postul său de observație.

Cu siguranță că pleca de la un fapt destul de vag. Somnambula din strada Tiquetonne nu-i spusese nimic altceva, în afară de faptul că o înaltă doamnă părea să cheltuiască sume considerabile pentru a găsi o mică brățară fără valoare.

Fusese pronunțat un singur nume, cel al contelui de Sabran. Cât despre înalta doamnă, Saladin n-avea nici un motiv temeinic de a-și închipui că se afla la poarta locuinței sale. Iar presupunând una ca asta, singura concluzie rămânea aceea că stăpână palatului era însăși La Gloriette, cu alte cuvinte ducesa de Chaves.

Pe de altă parte, incidentul cu așa-zisul milionar care-l atinsese în treacăt mai adineauri nu avea sens decât dacă palatul din fața lui era, într-adevăr, al ducelui de Chaves. Totul se învârtea într-un cerc vicios. Și totuși, pe măsură ce trecea timpul, Saladin era din ce în ce mai convins că degeaba își făcuse reproșuri pentru o speranță ce nu se sprijinea pe nici un fapt real. Acum nu mai era vorba de o speranță: căpătase o certitudine.

Contele Hector coborâse din trăsură în fața palatului de Chaves cam pe la ora prânzului. Acum se auzi un orologiu din vecinătate, bătând de două ori.

"La nevoie, rămân și peste noapte", își zise Saladin cu hotărâre. "Am timp berechet... Negriciosul meu și-a cam pierdut răbdarea", urmă el. "Văd c-a renunțat să mai facă de strajă."

Într-adevăr, necunoscutul dispăruse.

Însă la picioarele lui aterizase o țigară abia pe jumătate fumată. Ridică instinctiv privirea și zări doi ochi mari, strălucind în spatele jaluzelor întredeschise ale unei ferestre de la parter:

— E-e! murmură. Se-ncurcă treaba! Bogătașul meu și-a găsit alt post de observație.

În aceeași clipă; portalul palatului se deschise larg.

Viața marchizului de Saladin nu fusese prea plină de emoții. Nu iubise nici mamă, nici tată, nici frate, nici soră. Dar inima cuiva poate bate și din alte motive. Saladin se iubea nespus pe sine. Or, în acest moment era vorba de propria-i persoană. Fu nevoit să se sprijine de obloanele unei prăvălii, pentru că nu-l mai țineau picioarele.

Oare ce-i va fi dat să vadă în fața ochilor? Ruină? Pierduse său câștigase prima rundă a acestei partide aventuroase, pe care o pregătise de-atâția ani?

Portalul rămânea deschis, dar în cadrul lui nu se ivea nimeni.

În spatele jaluzelor de la parter, omul cu barba ca tăciunile tuși, aprinzându-și altă țigară.

Saladin își încordă ochii până la durere. Nu-și făcea iluzii.

Trecuseră paisprezece ani de când n-o mai văzuse pe La Gloriette, iar atunci, abia dacă o zărise de departe: o dată în baraca doamnei Canada și a doua oară în piața Mazas, când tânără mamă i-o încredințase pe Petite-Reine doamnei Noblet, zisă și Băcița.

Nu spera s-o recunoască, în sensul propriu al cuvântului: era prea isteț pentru asta. Avea însă în minte chipul domnișoarei Safir și-și spunea pe bună dreptate: "O voi recunoaște pe mamă cu ajutorul fiicei."

În curte răsună un tropot de copite; își făcură apariția doi rânđași, înveșmântați în tunică lungă de culoare roșie, apoi o pereche de căi ce nu-și găseau astâmpărul.

Pe unul călărea contele Hector, pe celălalt o femeie îmbrăcată în negru și purtând pe cap o pălărie mexicană, la care flutura un voal:

Într-o pornire irezistibilă, în care era mai mult decât curiozitate, Saladin traversează strada, ieșind în întâmpinarea celor doi călăreți, în vreme ce porțile palatului se închideau în urma lor.

Primul lui gând fusese: "E prea tânără!"

Într-adevăr, fericitul conte Hector era însoțit de-o tânără femeie, de o mare grație și frumusețe.

Sub vâl se ghicea un chip palid, dar surâzător, cu ochi mari, a căror privire avea acea strălucire caracteristică a tinereții.

Saladin era atât de aproape, încât contele Hector fu nevoit să-și strunească bidiviul, ca să nu-l lovească.

— Dă-te la o parte, dobitocule! se răsti el, aproape fără voie.

Saladin nici nu se dădu la o parte și nici nu se supără. Era pradă unei mirări vecine cu stupefacția.

Cel de-al doilea gând care-i veni în minte fu: "Ea e! Aceași de altădată! N-a îmbătrânit deloc!"

Nici vorbă de asemănarea cu domnișoara Safir, pe care conta ca să-și recunoască zână bună ce-i va dărui bogăția. Dar nici nu era nevoie de vreo asemănare. Printr-un fel de miracol, după paisprezece ani, Saladin regăsise tânăra și frumoasa făptură care se așezase cândva la câțiva pași de el, pe banca Teatrului Francez și Hidraulic: aceeași care a doua zi își sărutase plângând fetița adorată, pe Petite-Reine, pe, care n-avea s-o mai revadă niciodată, datorită lui Saladin.

Exista o singură deosebire: veșmintele purtate de La Gloriette.

Al treilea gând al lui Saladin era unul admirativ, la adresa grației și naturaleței cu care La Gloriette cea de altădată se adaptase noii sale poziții.

— S-ar zice că nici n-a făcut altceva de când e lumea, mormăi el printre dinți, în vreme ce caii o porneau la pas spre cartierul Saint-Honoré.

— Păzea! îi strigă șoferul unui omnibuz.

Saladin, care rămăsese în mijlocul străzii, sări brusc într-o parte.

— Păzea! se auzi glasul unui birjar.

Saladin abia avu timp să facă un salt pe trotuar. Întorcându-și din întâmplare privirea spre prăvălia de unde pândise mai adineauri, dădu cu ochii de fereastra de la parter.

Negriciosul trăsesse jaluzelele, iar acum, sprijinit de pervaz, urmărea cu un aer mulțumit, dar și ușor batjocoritor, plimbarea călare a celor doi tineri.

Pe chip i se citea o veselie stranie, iar buzele întredeschise lăsau să se întrevadă două șiruri de dinți albi, care străluceau în contrast cu pielea tuciurie, dându-i un aer de fiară sălbatică.

La oamenii a căror imaginație se hrănește cu ipoteze la fel de șubrede ca un castel din cărți de joc, atunci când se întâmpla ca una din aceste supoziții să devină realitate, întregul edificiu se consolidează într-o clipă.

Identitatea tinerei La Gloriette, devenită doamna și stăpâna palatului de Chaves, lămură în același timp și identitatea brunetului cu fire argintii, care nu putea fi altul decât ducele de Chaves, surprins în postura sa de soț gelos.

Saladin încă nu-și dădea seama la ce i-ar fi putut sluji o astfel de împrejurare și se întreba de ce închiriasse ducele o odaie ca să se uite la nevastă-sa, din moment ce i-ar fi fost mai ușor s-o facă de după jaluzelele propriului său apartament.

Se afla chiar în fața sursei de informații, așa că se hotărî să afle totul. Pentru diplomați de soiul lui, orice amănunt era important. Apăsă butonul strălucitor de alamă, care servea de sonerie la palatul de Chaves, și în clipa următoare ușa se deschise.

Saladin intră cu un aer dezinvolt și întrebă valetul — de altfel, mult mai bine îmbrăcat decât el — dacă putea vorbi cu ducele.

— Excelența Sa e plecat de două zile într-o călătorie, răspunse plin de importanță slujitorul, iar atunci când doriți să aveți onoarea de-a fi primit, trebuie să cereți audiență în scris.

Saladin mulțumi, apoi salută și ieși. Cum îi stătea în fire să nu-i scape nimic, se aplecă și ridică din praful drumului un obiect strălucitor, ce putea fi din aur, și-l strecură în buzunar.

La fel s-a întâmplat și cu domnul Jacques Laffitte⁴², cel care într-o bună zi și-a cerut iertare de la Dumnezeu și de la oameni pentru că făcuse revoluția din iulie: și el a început să-și strângă legendara-i avere, pornind de la un ac cu gămălie.

⁴² *Jacques Laffitte (1767-1844) — bancher și om politic francez. (n.t.)*

De-acum, Saladin era preocupat de motivele care-l îndemnaseră pe Excelența Sa să-și aleagă fereastra de la parter drept post de observație.

Era limpede că ducele juca de la un capăt la altul vechea comedie a soțului bănuitor, care voia să-și surprindă nevasta.

Acum fereastra fusese închisă. Ducele sfârșise ce avea de făcut — ca și Saladin.

"Numai că el n-a avut parte de-așa o zi bună ca mine!" își zise acesta din urmă.

Foarte încântat de realizare și întrezărind viitorul în culori trandafirii, Saladin intră în restaurantul a cărui vitrină îl supusese chinurilor lui Tantal⁴³ și contrar pornirilor sale spre economie, își comandă o masă copioasă, ce-i ținea loc și de prânz, și de cină.

În acest timp, contele Hector și frumoasa sa însoțitoare, care era într-adevăr ducesa de Chaves, dăduseră colțul bulevardului Marigny, ajungând pe Champs-Élysées.

Contele Hector era fără îndoială un călăreț admirabil, însă ducesa se întorsese dintr-o țară unde femeile în șa fac adevărate minuni. Era o amazoană desăvârșită. Mulțimea elegantă, aflată la acel ceas pe drumul spre lac, o cunoștea și întorcea capul după ea, plină de admirație și curiozitate.

Se zice că toate echipajele cochete care merg zilnic, la aceeași oră, în căutarea celei mai voluptoase dintre plăcerile pariziene — plimbarea prin pădure — sunt adevărate cuiburi de bârfa.

Aceste flori de femei, ce strălucesc de-a lungul bulevardului Étoile, au reputația de-a fi pline de spini ascuțiți.

Poate că, într-adevăr, îi vorbeau de rău pe doamna ducasă și pe mult prea tânărul ei însoțitor, însă își ascundeau cu grijă colții, în spatele salutarilor respectuoase și zâmbetelor binevoitoare.

În schimb, nimeni nu-l ierta pe duce, pentru că nu era de față. Toate doamnele cădeau de acord că-i un sălbatic, cu atât mai antipatic cu cât părea să fi fost cândva un bărbat atrăgător — lucrul cel mai detestabil din lume. Se spunea că-i un jucător împătimit, un spadasin de temut, cu aerul unui tiran de

⁴³ *Tantal* (mitol.) — rege al Frigiei (sau al Lidiei), osândit la foame și sete veșnică, în infern, pentru vina de a-și fi servit propriul fiu drept bucate la un ospăț dat zeilor. (n.t.)

melodramă, un băutor pe care nu-l înveselea nici vinul și că până și aventurile sale galante aveau un iz tragic și funebru.

Desigur, în acele încântătoare consilii, care se îndreptau spre pădure, sucind câte o bârfă pe toate părțile, ducesa nu era învinovățită de nimic. Ba chiar i s-ar fi găsit o scuză, de s-ar fi știut de unde provenea.

Dar nu se cunoștea mare lucru și asta era îngrozitor. Vă puteți imagina o ducesă căreia nimeni să nu-i fi putut afla numele de domnișoară?

De altfel, ducesa își vedea de treaba ei, lucru pentru care toate celelalte doamne îi erau recunoscătoare. Nu-și făcea apariția decât la ceremoniile oficiale și, cu toate că ducele era neînchipuit de bogat, soția să nu se arătase niciodată prin saloanele unde cele mai strălucitoare femei își disputau întâietatea.

La Arcul de Triumf, Hector și frumoasa sa însoțitoare părăsiră drumul urmat de toată lumea. În vreme ce echipajele, înșirate unul după altul ca oile, coteau la stânga, pierzându-se pe bulevardul împărătesei — singura cale de acces spre pădure — Hector și ducesa își continuară drumul înainte, galopând spre Neuilly.

Până acum, abia dacă schimbaseră un cuvânt.

— Presimt că voi avea o bucurie, zise ducesa. Cred că voi primi o veste bună. Nici o clipă n-am încetat s-o caut. Îngerășul acela de copil era totul pentru mine. Nimic pe lume n-ar putea să-i ia locul în sufletul meu, însă deseori mi-am pierdut speranța. Pe măsură ce trecea timpul, îmi spuneam: "Șansele de-a o găsi se reduc cu fiecare zi." De câte ori nu m-am trezit noaptea, cuprinsă de-o spaimă nedefinită, pentru că o visasem moartă!

— Ea a fost toată viața dumitale! repetă gânditor contele Hector. Doamne, cât o iubești!

— Da, frumosul meu îndrăgostit, fetița asta a fost toată viața mea și nici nu-ți pot spune cum îmi arde sufletul de dorul ei. În amintirea mea există un singur bărbat pe care l-am iubit cu adevărat. Uneori îmi vine greu să cred că m-a părăsit, pentru că avea o inimă nobilă, și nu-l cred în stare de-o asemenea lașitate... Ciudat cum nu mi s-au șters din minte aceste lucruri, după atâta amar de ani! Nu numai că acele imagini nu s-au stins, dar devin mai clare pe zi ce trece. Ce încântare și ce chin

a fost să mi-o închipui crescând pe Petite-Reine, să ghicesc în ea schimbările petrecute de la o săptămână la alta, de la un an la altul: cum s-a înălțat, cum a devenit din ce în ce mai frumoasă... Am impresia că mulțumită acestor gânduri, cu care mi-am umplut ceasuri întregi, de s-ar ivi în calea mea, aş recunoaște-o!

Hector surâdea, plin de compătimire.

— Ce fericită ai fi fost, frumoasa mea mătușă! gândi el cu voce tare. Și ce fericit ar fi fost și bărbatul acela!

— Sigur că da! încuviință ea. L-aș fi iubit mult, de dragul fetei. Și el era un gentilom, deși nu un mare senior, ca ducele. În naivitatea mea, îmi închipuiam că mă iubește prea mult, iar eu nu-i puteam oferi decât inima, pe care era stăpâna Justine... Hai să nu mai vorbim decât despre ea! Nimeni nu moare din prea mare bucurie, altfel mă tem că dacă aş găsi-o, nu i-aș mai putea da decât o singură sărutare... Asta dacă Dumnezeu s-ar îndura de nebunia mea și mi-ar da înapoi copilul!

— Nu te-ai gândit niciodată să-l cauți pe Médor? întrebă tânărul conte. Băiatul acela de treabă, despre care mi-ai povestit că te-a ajutat cu un devotament înduioșător prin simplitatea lui?

— De când m-am întors în Franța, răspunse ducesa de Chaves, am făcut tot ce mi-a stat în putință ca să dau de urma lui. Zadarnic! Pur și simplu a dispărut! Probabil a murit.

— Dar unchiul meu a încetat să te mai sprijine?

— Ducele e la fel de bun cu mine. Îmi îndeplinește cele mai mici dorințe, cu aceeași curtoazie. Numai că marea pasiune pe care i-am inspirat-o cândva s-a stins, făcând loc unei atenții pline de respect. El și-a recăpătat libertatea, fără a mi-o reda pe-a mea. Pentru c-am atins acest subiect, Hector, aş vrea să avem o discuție serioasă. Nu știu dacă unchiul tău este gelos sau doar face pe gelosul, însă...

— Cum! exclamă tânărul. Te bănuie pe dumneata?...

— Ascultă-mă, urmă doamna de Chaves. Prietenia noastră trebuie să înceteze. Înainte de plecare, ducele mi-a dat a înțelege că desele tale vizite la palat i-au trezit suspiciuni.

— Nu se poate! protestă Hector. Chiar el a favorizat și încurajat prietenia noastră. Iar acum, frumoasa mea mătușă, țin la dumneata ca la o soră...

— Poate că la o mamă... îl întrerupse doamna de Chaves.

— Am spus "ca la o soră", zise Hector, roșind.

Urmă o scurtă tăcere.

Frumoasa ducesă clătină din cap, zâmbind.

— Iată pericolul de a rămâne tânăra atâta vreme. Sper că mă înțelegi, Hector. Fie că ducele se înșeală sau nu, eu sunt la cheremul lui. Am nevoie de averea și influența soțului meu ca să-mi pot continua căutările.

Hector o privi cu un aer mirat.

— Vorbești de parcă ar sta în puterea unchiului meu să-ți schimbe soarta.

Ducesă își struni brusc calul. Ajunseseră în dreptul porții Maillot.

— Vrei să intrăm în pădure? întrebă tânărul conte.

— La poarta Orléans e mai puțină lume, răspunse doamna de Chaves, dând piteni calului, care porni la trap.

Un timp călăriră amândoi în tăcere.

Hector de Sabran, care i se adresa ducesei spunându-i "frumoasa mea mătușă", iar ducelui numindu-l "unchiule", era în realitate chiar nepotul domnului de Chaves; sora mai mică a ducelui se căsătorise la Rio de Janeiro cu contele de Sabran, atașat al ambasadei franceze sub domnia lui Louis-Philippe. Din această căsătorie se născuse Hector, care-și pierduse de mic ambii părinți. În afara unui văr din partea tatălui, care fusese numit tutore, nu mai avea altă rudă decât pe domnul de Chaves.

La întoarcerea în Franța, ducele îl chemase să locuiască în palatul lui. Îi făcuse o primire părintească, apoi îl prezentase soției sale, zicând:

— Liliás, iată-l pe fiul scumpei mele surori, despre care ți-am vorbit de-atâtea ori.

Or, de doisprezece ani, de când se afla alături de Lily — sau Liliás — ducele nu pronunțase numele "scumpei sale surori" nici măcar o singură dată.

Domnul de Chaves avea o fire ciudată. Lily nu exagerase vorbind de bunătatea lui. Era de-o generozitate fără margini, dar uneori peste mintea lui părea că se așterne o umbră, trădând o suferință sufletească.

Și tatăl său făcuse o mezalianță. Ducele de Chaves era fiul unei femei de-o mare frumusețe, care cu vreo patruzeci de ani în urmă subjugase întreg orașul Rio de Janeiro; dar în vinele ei se bănuia că ar fi curs un sânge amestecat.

Romanul acestei iubiri pătimăşe avusese un deznodământ tragic, asupra căruia, de altfel, plutea un mister de nedezlegat.

Domnul de Chaves-tatăl fusese găsit mort, în patul său din vechiul castel pe care-l stăpânea în provincia Coïmbre, din Portugalia.

Se descoperi că soția sa părăsise castelul cu o seară în urmă, luându-și cu ea fiul în vârstă de unsprezece ani și fetița, cu doi ani mai mică.

Acest fiu era actualul duce de Chaves, căsătorit cu La Gloriette. Fetița avea cândva să dea naștere contelui Hector de Sabran.

Ducele de Chaves fusese crescut de mama sa, în Brazilia. Deși neînchipuit de bogată, ducesa era ținta unei ostilități abia disimulate.

Astfel, sora ducelui, mama lui Hector, deși frumoasă și dispunând de o zestre apreciabilă, și-ar fi găsit cu greu un soț, de nu s-ar fi întâmplat ca domnul de Sabran, străin de partea, locului și deci necunoscând istoria funestă a acelei familii, să se îndrăgostească nebunește, luând-o de soție fără-a sta prea mult pe gânduri.

Ducele, care crescuse pe întinsele domenii ale familiei, în centrul provinciei Pară, nu prea avusese de-a face cu tineri de rangul lui. Înconjurat de servitori și paraziți — care în Brazilia fac parte din cea mai josnică speță de aventurieri — își petrecuse tinerețea în plăceri brutale și într-un dezmăț sălbatic. Mama să îi încuraja acest stil de viață, printr-o purtare mai mult decât suspectă.

În casa lor aveau loc scene violente și uneori orgiile sfârșeau înecate în sânge.

După moartea mamei, survenită când fiul ei împlinise aproape douăzeci de ani, tânărul își părăsise domeniile, pentru a se prezenta la Curte, unde numele și averea îi asiguraseră o primire favorabilă.

De altfel, moartea ducesei, fosta văduvă a unui mare senior, arunca un văl de umbră asupra unui trecut plin de nenorociri și crime, la care tânărul duce nu putea fi socotit complice.

Întâia oară când fusese la Curte, la auzul numelui de don Hernan-Maria da Guarda, duce de Chaves, toată lumea se

întorsese spre noul venit, cu o nestăpânită curiozitate, în care se simțea deja o undă de invidie.

Hernan-Maria era un bărbat extrem de atrăgător, însă părul negru și pielea închisă la culoare îi trădau originea mulatră — sau cel puțin așa afirmau curtenii portughezi și brazilieni pur sânge (care în realitate erau mai tuciiuri decât metișii).

Încă de la prima sa audiență, îi ceruse Majestății Sale, pe un ton rece și mândru, să i se acorde onoarea de-a fi primit în slujba Coroanei.

La Curte se avansează rapid, atunci când ai în spate un nume mare și o avere de milioane. La douăzeci și patru de ani Hernan-Maria, duce de Chaves, era un personaj de vază, astfel că-și putuse dubla averea dintr-odată, luând în căsătorie pe una dintre cele mai frumoase și mai bogate moștenitoare din întreg imperiul.

Timp de șase luni, fusese îndrăgostit de ducasă, pe care-o adora în genunchi, ca un sclav. Ori de câte ori i se întâmpla să iubească, făcea același lucru.

După șase luni, răpise o cântăreață de la Grand-Théâtre și mobilase un palat numai pentru ea.

Din acel moment, se dezlănțuiseră toate vechile-i năravuri. Patima sa pentru jocul de cărți scandaliza chiar și orașul în care toate clasele sociale împingeau plăcerea jocului până la nebunie.

Într-o seară, la școala de echitație, ucisese un colonel mexican, în urma unui duel cu cuțitele; la scurt timp după aceea, fusese rănit de două gloanțe pornite din revolverul unui cetățean american, cu care de asemenea se duelase.

La Curte tocmai se dădea un bal. Ducele se dusesse acasă, ca să-și schimbe hainele, după care se întorsese și dansase cadrilul, cu brațul prins în eșarfă. Cu această ocazie, începuse să se bucure de atenția opiniei publice. O frumoasă doamnă, ale cărei sfaturi aveau influență asupra șefului de stat, ceruse pentru el o misiune diplomatică, și dorința îi fusese îndeplinită.

Așa se întâmplase că ducele nostru ajunsese la Paris, cu sarcina de a regla pe căi neoficiale problema unor indemnizații foarte importante.

Deși în Franța trăia pe picior mare, totuși obiceiurile complet deosebite și dificultatea de-a se exprima într-o limbă necunoscută îi accentuaseră timiditatea pe care o avea din fire.

Ducea o viață retrasă, astfel că în societatea pariziană trecea drept un sălbatic, cu purtări austere până la stoicism.

Capriciile lui de-acum se limitau la a plăti vreunei dansatoare o leafă de ministru.

Întâmplarea i-o scosese în cale pe La Gloriette, într-o zi când se plimba în Jardin des Plantes. Fusese o dragoste la prima vedere. În Brazilia, ar fi pus ca fata să fie răpită în aceeași seară. La Paris se temea să facă așa ceva, astfel că începuse să joace rolul unui Céladon⁴⁴ tăcut și neîndemânatic.

Zile și săptămâni în șir, o urmărise pe La Gloriette ca o umbră.

Știm cum se terminaseră toate astea și cu ce minciună grosolană reușise să înșele simțămintele materne ale tinerei femei. Știm și că-i făgăduise s-o ia de soție.

Ar mai rămâne de adăugat un singur lucru: pentru că ducele să-și țină cuvântul, ar fi trebuit să înlăture din calea lui o piedică — și încă una vie. Prima ducasă de Chaves se afla chiar pe vaporul ce-o ducea pe La Gloriette către Brazilia.

⁴⁴ *Céladon* — personaj din romanul *Astreea*, de Honoré d'Urfé, prototipul îndrăgostitului statornic. (n.t.)

La poarta Orléans, între cele două mari bulevarde, se deschide un drum de vânătoare, care taie pădurea în diagonală, trecând prin acele desișuri singuratice, pe care cei mai mulți care se plimbă de-a lungul lacului nici măcar nu le cunosc.

Trebuie să știți că există oameni ce merg în Bois de Boulogne de trei sute șazeci și cinci de ori pe an, parcurgând de trei sute șazeci și cinci de ori același drum.

Iată cum e plămădit cel mai spiritual popor din univers.

Hector și însoțitoarea sa mergeau la pas, pe sub umbra deasă a copacilor. Discutau tocmai despre prima ducesă de Chaves, de care am pomenit la sfârșitul capitolului precedent. Lily își coborâse glasul, aproape fără voie, vorbind rar și cu tristețe.

— Pe pachebot am fost foarte izolată, povesti ea. Unchiul tău cumpărase tăcerea tuturor celor care mi-ar fi putut dezvălui secretul. Deseori o vedeam pe punte pe femeia aceea nespus de frumoasă, dar abătută, cu un chip palid, încadrat de păr lung și negru. Ducele nu i-a adresat cuvântul nici măcar o singură dată de față cu mine și nu i-am aflat numele decât după ani de zile — exact același nume pe care-l port și eu acum: ducesa de Chaves.

— Atunci ai auzit vorbindu-se...? Începu Hector.

Lili îl întrerupse, cu un gest grav.

— După un an de la venirea noastră în Brazilia, spuse ea de-abia auzit, ducele de Chaves mi-a dat numele său, în capela Santa-Maria-de-Gloria, din Rio de Janeiro. Mai târziu, a ajuns la urechile mele zvonul că prima lui soție murise cu șapte luni în urmă. Nu mă întreba nimic! Nu știu nici eu mai mult decât ți-am spus, dar chiar și atâta e lipsit de importanță. Ducele de Chaves îi prezentase primei soții pe unul din tinerii lor veri, de-abia ieșit de pe băncile Universității, rugând-o să-l scoată în lume. Apoi, într-o zi, i-a făcut reproșuri pentru că-i ascultase îndemnul. Tânărul a fost ucis noaptea, în urma unei încăierări cu un adversar necunoscut. Ducesă s-a prăpădit și ea. Iar fratele ei,

care până atunci fusese bine văzut la Curte, a fost exilat numai pentru că pomenise ceva despre otravă.

— Doamnă, zise Hector, încruntându-și sprâncenele. Ai dreptate. Am să-mi mai răresc vizitele la locuința dumitale.

— Oh! exclamă râzând doamna de Chaves. Nu-i cazul s-o iei chiar în tragic! Aici nu-i Brazilia. La Paris nu-i la modă otrava. De altfel, urmă ea pe un ton mai grav, poate că nu-s decât calomnii.

Tăcură din nou. Când cail ieșiră din desiș, ca să străbată luminișul din apropierea castelului Madrid, doamna de Chaves continuă, cu un aer de voită nepăsare:

— Și-atunci cum rămâne cu cea de-a opta minune a lumii? Frumoasa frumoaselor! N-am mai vorbit de mult despre iubirea dumitale.

— Scumpă mătușă, răspunse Hector, dacă n-ar exista această față, unchiul meu ar avea toate motivele să fie gelos.

Lily izbucni într-un hohot de râs sincer. Rareori se întâmpla să aibă motive de veselie. Însă de vreo câteva zile, felul ei de-a fi se schimbase simțitor.

— Nepoate, spuse ea, iată o declarație subînțeleasă, care-ori foarte șireată, ori foarte impertinentă.

— Aș putea fi șiret față de dumneata, mătușă? murmură Hector, sincer emoționat. Dar mai ales, aș putea fi impertinent? Știi bine că țin la dumneata, la fel cum știi și în ce fel. Fără îndoială, ești prea frumoasă ca să-mi inspire un sentiment fratern. Dar e la fel de sigur că iubirea din sufletul meu e cu atât mai înflăcărată cu cât a reușit să învingă ridicolul, care — după cum se spune — ucide totul. E vorba de un ridicol concret, vizibil. Nu trebuie să glumești pe seama sentimentelor mele: ele deja mă fac să mă simt nenorocit și mi-ar putea zdrobi inima pentru totdeauna.

Fără a-și opri calul, ducesa îi întinse mâna.

— Ai împlinit douăzeci de ani, Hector? îl întrebă ea.

— Peste unsprezece luni voi face douăzeci și unu, zise Hector. Nu peste mult timp voi fi major.

— Și ce-ai vrea să faci atunci?

Hector nu răspunse imediat.

— Hai, spune! insistă doamna de Chaves.

— Spun! se repezi Hector, cu o asemenea patimă încât frumoasa lui însoțitoare avu o tresărire. Dacă mă iubește, am s-o iau de soție. Iar de nu, am să mă omor!

Doamna de Chaves nu mai zâmbea. Caii își încetiniseră singuri pasul.

— Niciodată nu mi-ai povestit de-a fir a păr despre iubirea ta, vorbi ducesa cu seriozitate. Ești bolnav și orice femeie poate fi un doctor! Hai, spune-ți păsul!

Tânărul conte se luminează la față. Cea mai mare bucurie a bieților îndrăgostiți este aceea de a-și povesti suferințele.

Își începu relatarea de la prima zvâcnire a inimii, pe vremea când încă se afla la colegiul ecleziastic din Le Mans. O zugrăvi — timid și temător de surâsul ironic ce s-ar fi putut ivi pe buzele ducesei — pe copila aceea dumnezeiesc de frumoasă, nevinovată ca visul unui poet, nevoită să danseze pe sârmă în mijlocul unei gloate grosolane de saltimbanci. Istorisi cum era mai presus de profesia socotită de mulți a fi rușinoasă și cum nu se lăsase ademenită nici chiar de beția succesului.

Contele Hector îi intuise adevărata fire, pentru că o iubea sincer și din tot sufletul.

Ghicise pacea îngerească din inima ei și acea mândrie latentă, căreia nu i se ivise până atunci ocazia să izbucnească.

Doamna de Chaves îl asculta cu un interes de care aproape că nici nu-și dădea seama; ascultă acea poveste de o naivitate copilărească, iar flacăra din ochii ei îl încuraja pe tânăr să continue.

Contele nu-i ascunse nimic. Vorbi cât se poate de serios și cu o emoție crescândă despre cunoscută scenă a cererii în căsătorie, adresată lui Échalot și doamnei Canada. Îi recită pe de rost scrisorile trimise domnișoarei Safir, ba chiar pomeni și despre fotografia strecurată între paginile uneia din ele.

Ducesă de Chaves nu râse nici acum. Dacă-l întrerupea din când în când, aceasta se întâmplă pentru că de pe buze îi scăpa câte un cuvânt, din care se ghicea cât era de prinsă de firul povestirii.

Hector îi era nespus de recunoscător și continua să-și depeze amintirile, fericit că găsise cui să destăinuie secretul atât de scump inimii lui.

Povestea nu conținea prea multe momente de suspans. De când venise la Paris, Hector avusese ocazia să aprecieze imensa

putere de înțelegere a acestei femei de lume, care se milostivea să acorde atenție unor astfel de lucruri lipsite de importanță.

— Te plictisesc, scumpă și buna mea mătușă! se opri el. În tot ce ți-am spus n-ai aflat nimic deosebit, decât poate că iubesc ca un nebun. Iar ca să înțelegi de ce iubesc în felul acesta o femeie cu mult sub rangul meu — cel puțin în aparență — ar trebui s-o cunoști.

— Am s-o cunosc! zise doamna de Chaves, aproape fără voie.

— Nu, ah nu! protestă Hector, cu glas rugător. N-ai putea s-o cunoști decât în plin triumf, cu alte cuvinte, în plină mizerie. Iar eu nu vreau s-o vezi așa!

— Atunci, murmură Lily că prin vis, înseamnă că-i frumoasă... Nespun de frumoasă...

Pieptul lui Hector tresăltă, iar ochii ducesei se plecară sub privirea lui arzătoare.

— Frumoasă ca dumneata, zise el, cu glas stăpânit. Numai cu dumneata aș putea s-o compar. Nu aveți aceleași trăsături, nu semănați, și totuși, ori de câte ori te văd, mă duc cu gândul la ea. Între ea și dumneata există un fel de legătură tainică... nu știu cum să-ți explic... Iubirea mea pentru această fată are ceva din afecțiunea pe care ți-o port dumitale... Plângi?! De ce plângi, doamnă?

Ducesă își șterse repede lacrimile, încercând de astă dată să glumească.

— Așa e, plâng... Nu știu, zău, care din noi doi e mai nebun, Hector, bietul meu nepot!... Nu uita că-ți sunt mătușă, așa că va trebui să-mi ascuți sfatul... Dar mai înainte, vreau să știu dacă ai mai văzut-o înainte de-a o reîntâlni la Paris...

— N-am încetat s-o caut, dar numai rareori am dat de ea... răspunse Hector. Și mă cuprinde amărăciunea la gândul că dumneata nici nu-ți închipui durerea acestei pasiuni, care-mi pârlă sufletul. Mă împotrivesc, îmi e rușine. Aș prefera să n-o mai văd niciodată, decât să fiu silit să înfrunt acele îngrozitoare aplauze, pe care le merită pentru talentul ei, dar care îmi sfâșie inima.

— Și totuși... începu doamna de Chaves.

Hector o întrerupse cu un gest blând, apoi vorbi, pe un ton aproape pios.

— O singură dată, hazardul a fost de partea mea, spuse el. Povestea iubirii mele, deși tristă, are totuși o pagină fericită. Anul trecut s-a îmbolnăvit, pe când era în trecere prin Melun. Nici nu-ți închipui cum o adoră acei oameni de treabă, în slujba cărora se află. Ca într-o familie unde mama și tatăl îngenunchează în fața copilului. Într-un fel, cred că sunt bogați... sau cel puțin, nu se uită la bani când e vorba de neprețuita lor Safir. Pe timpul convalescenței au închiriat pentru ea un mic apartament, într-o casă frumușică de pe malul Senei, la marginea pădurii Fontainebleau. Probabil îți închipui că e străină de temerile și prejudecățile altor fete de seamă ei. În fiecare dimineață, pleca singură, să se plimbe călare prin pădure. Frumoasa mea mătușă, află că există un Dumnezeu al îndrăgostiților: încă de la prima plimbare, drumurile noastre s-au încrucișat. Desigur că aceste plimbări în pădure nu puteau duce prea departe, urmă Hector. Nu mai eram liceanul din Le Mans, îndrăzneț și neștiutor. Iubirea mea crescuse odată cu mine. Devenisem timid, mă ascundeam pe după copaci, ca s-o privesc trecând, și mi se părea că nu voi găsi niciodată curajul de a-i vorbi.

— Și totuși, nu ești un timid, spuse ducesa.

— Nu, întări Hector. Nu-s timid când am de-a face cu femei din lumea noastră, care sunt nobile, fericite și ocrotite de respectul tuturor. Dar ea, ea care pentru mine e mai presus de orice prințesă, deși nevoită să trăiască o viață atât de mizerabilă, ei cum să-i vorbesc? Cum să-mi cer iertare c-am îndrăznit să-i vorbesc? Și ce să-i spun, pe un drum unde nu puteam îngenunchea în fața ei? Într-o zi, mi-a dat prin cap să mă duc și eu la plimbare, tot călare. În fiecare dimineață, ea mergea la o capelă micuță, de pe malul apei, unde părea să se roage, căci e pioasă ca un înger, deși nu-mi închipui cine i-a insuflat credința. La ieșirea din capelă, caii noștri s-au găsit față în față. Degeaba mă temusem de acest moment: nu cunosc o altă doamnă cu care să poți intra în vorbă atât de ușor. În plus, are autoritatea celui care simte că e dreptul lui firesc să facă primul pas. Încă înainte de-a o saluta, m-a recunoscut și-a scos o exclamație fericită, apoi, palidă de emoție, mi-a rostit numele. Mi-a întins mâna, murmurând: "Azi m-am rugat la Dumnezeu să te aducă în drumul meu." Vai, scumpă mătușă! izbucni Hector, furios și îndurerat. S-ar putea s-o judeci greșit. Uiți că ea

aparține unei clase sociale la care asemenea sinceritate riscă să pară o obrăznicie.

Doamna de Chaves îi strânse mâna cu putere.

— Continuă! zise ea. Nu-i nevoie să susții o cauză deja câștigată. Pentru că ți-e dragă ție, mi-e dragă și mie.

Hector duse la buze mâna ei catifelată.

— Îți mulțumesc! murmură el. Îți mulțumesc din tot sufletul. Dar nu-mi cere să-ți povestesc câte ne-am spus în cursul acestei ciudate și încântătoare conversații între patru ochi, care va rămâne cea mai scumpă amintire a tinereții mele. Mi-aduc aminte fiecare cuvânt, dar când vreau să repet frazele de atunci, mi se pare că-și pierde sensul lor adevărat. Felul de-a gândi al lui Safir nu seamănă cu nimic din ceea ce știm noi. E de o stranie naivitate, din care răzbat aspirații din cele mai pure. De parcă ar fi trăit într-un basm, iar lumea i s-ar fi înfățișat ca prin vis. Se deosebește cu totul de mediul vulgar în mijlocul căruia și-a petrecut copilăria. Singurul lucru ce-o leagă de acest univers e dragostea profundă față de cei doi oameni sărmani care-au crescut-o.

— Cum, deci nu e fiica lor? întrebă doamna de Chaves, cu sufletul la gură!

— Nu, nu e fiica lor.

Apoi surâse melancolic și adăugă, aproape în șoaptă:

— Frumoasa mea mătușă, când vorbesc despre ea, devin egoist. Uitasem că și dumneata porți în suflet o iubire disperată.

— Adevărat, murmură ducesa, cu obraji cuprinși de febră. Mă gândesc la ea clipă de clipă... Dar asta nu mă împiedică să te ascult, Hector. Te rog, spune mai departe.

— Aproape am terminat, reluă tânărul conte de Sabran. Am mers multă vreme unul lângă altul, cum facem noi acum, frumoasa mea mătușă. Înaintam la umbra copacilor bătrâni și nimeni n-a venit să ne tulbure singurătatea. Am vorbit despre iubire sau mai degrabă, tot ce ne spuneam trăda gânduri pline de iubire. Îți jur că n-are nimic de ascuns și sufletul ei se dezvăluie în toată puritatea lui mândră și cuceritoare. După vreun ceas, eram ca niște logodnici, siguri unul de celălalt, astfel încât nu ne rămânea decât să ne destăinuim dragostea ce ne purtam. Ce ne-am spus? Zeci de nimicuri, dintr-acelea al căror sens tainic îl pricepe doar inima și care valorează de-o sută de ori cât un jurământ de iubire eternă. Era frumoasă ca un

înger. Chipul îi radia de bucurie. Viitorul ne aparținea. Dumnezeu ne datora fericirea. Înainte de-a ne despărți, s-a aplecat peste gâtul calului, întinzându-mi fruntea fermecătoare, pe care am atins-o cu buzele, dându-i astfel prima sărutare. Deja copacii începeau să se rărească. Printr-o dantelă de verdeață se zărea drumul spre Melun. "Pe mâine!" mi-a spus ea. Am rămas singur. A doua zi n-a mai venit. Am aflat că plecase din căsuța unde-și petrecuse convalescența. Am pornit și eu spre Paris, supunându-mă chemării tutorelui meu. La Paris, lucrurile apar sub altă lumină. M-am întâlnit cu tineri de vârsta mea, și mi-era rușine de aventura pentru care n-aș fi îndrăznit să-mi caut un confident. Tot cercetându-mi noii prieteni, mă întrebam căruia dintre ei i-aș fi putut destăinui că iubeam cu adevărat, din tot sufletul, și că doream să mă însor cu o fată sărmană și fără părinți, care-și câștiga pâinea dansând pe sârmă?

Hector își plecă fruntea și rămase tăcut.

— Mi-ai destăinuit mie, murmură încetișor doamna de Chaves.

— Într-adevăr, încuviință Hector, atât de încet încât ea abia îl auzi. Nu știi de ce mi s-a părut că ai fi vrut să afli.

Se priviră lung în ochi, apoi amândoi își plecară pleoapele.

Caii porniră din nou la trap. După ce traversară Bois de Boulogne, ajunseră în cartierul Muette.

— Văd că nu mai spui nimic, șopti doamna de Chaves.

— Ba da... răspunse Hector, fără prea mare tragere de inimă. Vreau să-ți fac o mărturisire... Frumoasa mea mătușă, cândva m-am temut de dumneata, așa cum m-am temut și de prieteni.

— Cum așa?

— E vorba de una din zilele trecute, când ne plimbam împreună cu ducele, la Maintenon: dumneata în trăsură, eu călare. Trebuie să-ți spun că am luptat mult ca să-mi înăbuș această pasiune și că uneori chiar mi-am închipuit că mă aflam aproape de victorie.

— Sărmana Safir! suspină doamna de Chaves.

Hector, care o luase puțin înainte, se întoarse și-i sărută mâna din nou.

— Ești o sfântă, îi spuse el, și Dumnezeu îți va dăruia fericirea. În ziua aceea, pe când ieșeam din pădurea Maintenon,

chiar unde drumul cotește spre Paris, am întâlnit în cale rulotă în care locuiește Safir, împreună cu saltimbancii ce-i țin loc de părinți.

— Am văzut rulota! izbucni doamna de Chaves. Mi-amintesc că ți-am spus ceva de genul: "Parc-ar fi arca lui Noe!"

— Da, încuviință Hector, îmbujorându-se la față. Ai glumit, iar eu sunt un laș când gluma vine de la cineva care mi-e drag. Fereastra odăiței lui Safir era deschisă. Nu mi-am strunit calul... Nici măcar n-am întors capul...

— După toate regulile cavalerismului, zise veselă ducesa, ai făcut un mare păcat, nepoate. Va trebui să-l ispășești. I-ai cerut iertare fetei visurilor tale?

— Am revăzut-o, răspunse Hector, dar nu i-am adresat nici un cuvânt.

— Unde-ai revăzut-o?

— Acolo unde știam prea bine c-am să dau de ea, răspunse el cu tristețe. Toate barăcile bălciului s-au adunat pe esplanada Invalizilor, pentru serbarea de 15 august. Nici rulota părinților lui Safir nu putea fi în altă parte.

Ajunseră la marele bulevard ce lega cartierul Muette de poarta Dauphine. Hector vru să pornească într-acolo, dar ducesa îl opri, spunând:

— Nu acela-i drumul nostru.

Și cum Hector continua s-o privească nedumerit, adăugă:

— Mergem pe esplanada Invalizilor. Vreau s-o văd pe Safir!

Capitolul I - Médor, ultimul înghițitor de săbii

Doamna de Chaves își exprimase dorința de-a o vedea pe Safir, vorbind pe un ton cât se poate de categoric. Hector nu se așteptase la una ca asta. Brusc, se schimbă la față.

Era foarte îndrăgostit, dar păstra în suflet acea mândrie nemărturisită a "copiilor" de vârsta lui.

— Dar nu te gândești, doamnă? protestă el. Cum să meargă ducea de Chaves într-un astfel de loc?

— M-am gândit și vreau să mă duc. Te rog să nu mă refuzi. Sunt veselă, inima îmi tresaltă de-o speranță fără nume. Îți repet că astăzi simt împrejurul meu o adiere aducătoare de noroc.

Și pentru că Hector tot mai șovăia, adăugă:

— Acum te implor eu să nu râzi de mine. Somnambula aceea mi-a spus câteva lucruri uluitoare. Ieri parcă nu credeam chiar atât de mult în ele... dar până la urmă, cine știe? Dacă femeia asta va da de urma brățării — pentru că așa mi-a făgăduit — atunci de ce nu mi-ar găsi și fetița?

Hector nu se mai împotrivi. Traversară peluza Ranelagh și porniră pe drumul spre Passy.

Când ajunseră la podul ce ducea spre esplanadă, soarele era deja la asfințit. Cum nu se puteau plimba călare printre barăci, o luară pe o cale lăturalnică, până în strada Saint-Dominique-du-Gros-Caillou, unde-și lăsară caii în grija unui băiat care vindea vin. Apoi se întoarseră pe esplanadă.

Privitorii nu se prea înghesuiau. Totuși, ca de obicei, în jurul câtorva barăci se adunaseră grupuri de curioși, în vreme ce restul rulotelor rămâneau nebăgate în seamă.

În mijlocul bâlciului, printre atracțiile cele mai "căutate" — după expresia prietenului nostru Échalot — se înălța falnic teatrul domnișoarei Safir, cu fațadă în stil oriental, împodobită cu cele mai îndrăznețe pânze zugrăvite vreodată în faimoasele ateliere Inimă-de-Oțel.

Aici se putea vedea tot ce există pe lume în materie de iluzionism, acrobație, îndemânare, dresură de fiare sălbatice, atletici-fenomen și alte minunății.

Prima pânza o reprezenta în prim-plan pe domnișoara Safir, costumată în silfidă cu aripi de fluturi, ținându-și echilibrul pe sârmă numai într-un singur picior. Judecați și dumneavoastră dacă Hector avea sau nu dreptate să se opună capriciilor doamnei de Chaves!

Tânăra sa iubită, Safir, visul celor douăzeci de ani ai lui, apărând într-o mângălitură ieșită de sub prodigiosul penel al domnului Gondrequin-Militarul — singurul pictor care, în opinia artiștilor de bâlci, întrecuse gloria lui Rafael⁴⁵.

Rivalul său, domnul Baruque, cea de-a doua stea a atelierului Inimă-de-Oțel, zugrăvise ici-colo, pe aceeași pânză și cu acel inimitabil talent căruia nu-i pasă nici de desen, nici de culoare, un jongler indian, o panteră africană sărind prin cerc, un chinez dansând pe sticle și un șarpe mare, în luptă cu un crocodil polinezian. Într-un colț, Saladin continua să înghită săbii, în vreme ce pe burta doamnei Canada erau sfărâmați bolovani, nu departe de Isus răstignit între cei doi tâlhari. La orizont, pe deasupra sârmei unde dansa domnișoara Safir, se putea admira o vânătoare de tigri prin jungla Bengalului, vreme ce spre dreapta, împăratul Napoleon al III-lea se întorcea la Paris, după pacea de la Villafranca.

Tot în dreapta, printre nori, se zărea un medalion tăiat în două, înfățișând pe-o parte cucerirea Pekinului, iar pe cealaltă, scene din *Turnul din Nesle*⁴⁶. În stânga, tot printre nori, un medalion identic oferea privitorilor liturghia de la miezul nopții în biserica San-Pietro din Roma și incendiul din La Villette.

Ar putea părea de necrezut, dar în același tablou era zugrăvită o femeie cu barbă, înconjurată de jandarmi și de

⁴⁵ *Rafael (Raffaello Sanzio) 1483-1520: pictor și arhitect italian, unul din cei mai străluciți reprezentanți ai Renașterii. (n.t.)*

⁴⁶ *Turnul din Nesle — melodramă de mare succes din secolul al XIX-lea, printre ai cărei autori figurează, sub pseudonim, și Alexandre Dumas. (n.t.)*

membri ai Academiei de științe, care-i ajungeau până la buric, apoi un taur luând în coarne un toreador spaniol, o fecioară cataleptică, putând sta la orizontală în aer, ținută doar cu un cârlig agățat de degetul mic.

Numai atelierul Inimă-de-Oțel, a cărui măreață și adevărată poveste am relatat-o cu altă ocazie, era capabil să realizeze astfel de pânze, unde să nu rămână nici măcar un centimetru pătrat de spațiu neutilizat. Și nu costa mai scump ca în alte părți. Domnii Baruque și Gondrequin-Militarul se mai ocupau și cu restaurarea vechilor picturi bisericești, deteriorate odată cu trecerea timpului.

Pe estradă teatrului domnișoarei Safir, totul era în plină mișcare. Échalot, costumat în paiață, ținea în mână o porta-voce, iar madam Canada, gătită cu o perucă de câlți nou-nouță, bătea cu sete în toba mare. Însă în afară de minunata pereche, de cocoșatul Poquet, zis și Atlas, și de uriașul Colonie, repartizați unul la toba mică, celălalt la clarinet, personalul Teatrului Francez și Hidraulic suferise o miraculoasă transformare.

Orchestra număra nici mai mult, nici mai puțin de șase muzicanți, trei costumați în lăncieri polonezi și trei în turci.

Mai erau patru domnișoare, înveșmântate toate în odalisce, un măscărici deghezizat în marchiz și cinci-șase artiști de mână întâi, fiecare bucurându-se în domeniul lui de o reputație mai mult decât europeană.

Pe lângă toate acestea, se auzea și scrâșnetul turbat al unor tam-tam-uri uriașe, precum și şuierul asurzitor al unei mașini cu aburi.

Nici nu era nevoie de mai mult ca să eclipseze cele mai strălucitoare atracții ale bâlciului: familia Cocherie și epicul Laroche, ale căror rulote, aflate în imediată vecinătate, păreau niște cocioabe nenorocite pe lângă palatul doamnei Canada.

În momentul când contele Hector și însoțitoarea sa se strecurau prin mulțime, Échalot tocmai anunța prin porta-voce că urma senzaționalul număr al domnișoarei Safir.

— Deși azi nu-i chiar în formă, adăugă el, veți vedea că nu are nevoie de îngăduință din partea publicului.

Hector era roșu ca racul; transpirația îi umezise tâmplele.

Într-adevăr, făcuse tot ce-i stătea în putință pentru a se împotrivi capriciului însoțitoarei sale, propunându-i să se

Întoarce seara, când cel puțin n-ar mai fi purtat costumul de amazoaică, ce atrăgea toate privirile.

Dar frumoasa ducesă rămăsese neînduplecată, repetând câteva cuvinte care la o femeie țin loc de orice explicație: "Așa vreau eu!"

Ducesă de Chaves era cel puțin la fel de emoționată ca și contele, care-i putea simți tremurul brațului.

Mulțimea se înghesuia în baraca numărul unu a bâlciului cu o însuflețire de nedescris, în sunetele unei muzici asurzitoare.

Doamna de Chaves încercă să-l tragă după ea pe Hector, care, complet lipsit de vlagă, se supunea nerăbdării ei numai în virtutea inerției. Între cei doi și estradă se găsea o mare de oameni.

În rest, bâlciul era destul de pustiu. Teatrul Canada pur și simplu monopoliza succesul.

La vreo cincizeci de pași mai încolo, printre alte barăci săracăcioase, se putea vedea una — cea mai prăpădită dintre toate — înjghebată din câteva scânduri prost îmbinate, care se clătinau la cea mai mică adiere.

Aici nu exista, nici o pânză pictată; ci doar o firmă scrisă cu cremă de ghetă, care spunea: "Mare atracție: Claude Morin, ultimul înghițitor de săbii."

În fața barăcii se afla un om amărât și prost îmbrăcat, al cărui chip supt dispărea aproape cu totul sub o enormă claie de păr creț. Stătea ghemuit pe caldarâm, cu bărbia sprijinită pe genunchi, aruncând din când în când câte-o privire întristată spre teatrul victorios al doamnei Canada.

Nimeni la Paris nu auzise de sărmanul scamator. Până și cititorul a uitat, de bună seamă, că "Claude Morin" era adevăratul nume al lui Médor.

Doamna de Chaves și Hector se găseau cu spatele la înghițitorul de săbii, între cocioaba lui și estrada teatrului Canada.

În aceeași clipă, lângă șanțul de la marginea esplanadei opri o trăsură. Din ea coborâră doi bărbați, care se pierdură în mulțime. Amândoi erau între două vârste, cu o înfățișare și-o ținută bătătoare la ochi în mijlocul acestei adunări de mic-burghezi.

Unul dintre ei, tuciuriu la obraz, își înfundase pălăria peste părul negru ca pana corbului, în care luceau ici-colo fire argintii.

Celălalt avea o piele albă ca fildeșul. Părul și barba, de un negru sclipitor, erau aranjate cu mare artă, deși la o privire mai atentă, se vedea că fuseseră cănite.

Primul părea că dorește să nu fie văzut. Cel de-al doilea își ținea fruntea sus, zâmbind mulțumit, cu ochi strălucitori, dar reci.

Acesta din urmă îl conducea pe cel dintâi. Străbătu mulțimea, făcându-și loc cu coatele și răspunzând murmurului cu vorbe politicoase și un potop de scuze, debitate cu accent italianesc. Reuși astfel să-și conducă însoțitorul — dotat cu mult mai puțină inițiativă — până la marginea estradei. Aici i se adresă cu un surâs slugarnic, ce dezvelea două șiruri de dinți mai albi ca cei ai unui hipopotam:

— Domnule duce, am ajuns cu bine. Nu există mari plăceri fără mici dureri. Excelența Voastră poate judeca și singură. Îmi pun gâtul că veți fi încântat de descoperirea mea.

Ducele răspunse printr-un gest îmbufnat.

Doamna de Chaves și contele se găseau doar la câțiva pași de cei doi bărbați. Hector, care deschidea drumul, se opri brusc și, văzând mirarea ducesei, întinse în tăcere degetul spre scară pe care începuse să urce ducele, pe urmele însoțitorului său.

Zărindu-l, ducesa nu-și putu stăpâni un țipăt ușor.

Cei doi bărbați întoarseră capul.

Doamna de Chaves se aplecă repede, închipuindu-și că astfel ocolea privirea ațintită asupra ei. Dar când omul cel negricios, care fusese numit "domnul duce", reîncepu să urce treptele, pe buze îi flutura un surâs ciudat: același pe care-l remarcase Saladin cu numai câteva ore în urmă, în spatele jaluzelelor pe jumătate trase ale ferestrei de la parter, cu vederea spre intrarea în palatul de Chaves.

— Ei, ce facem? întrebă strălucitorul personaj, cu un zâmbet larg pe chipu-i ca de fildeș. Urcăm sau nu?

Ducele îl ajunse din urmă cu pași greoi și-l strânse de braț, spunând:

— Prietene Gioja, chiar de-ar fi să ne pierdem vremea înăuntrul dărapănăturii ăsteia și tot nu-mi pare rău c-am bătut drumul până aici.

Întreaga înfățișare a acestui Gioja avea o strălucire provocatoare, de la cizmele lăcuite până la reflexul metalic al părului său cănit. Ochii lui reci și inexpressivi se ațintiseră,

întrebători, asupra ducelui, cu o privire tăioasă ca o lamă de oțel. Dar ducele nu găsi de cuviință să-i mai dea vreo altă explicație.

Cum le venise rândul să intre, pășiră în teatrul domnișoarei Safir.

Doamna de Chaves rămăsese nemișcată ca o stană de piatră. Hector îi aștepta hotărârea fără un cuvânt.

Tot în tăcere, ducesa îi strânse mâna și-l trase după ea, croindu-și drum prin mulțime. Trecură din nou prin fața cocioabei bietului Médor, care făcuse ochii cât cepele, văzându-l pe duce că intră în teatrul doamnei Canada.

Médor avea ținare de minte. Își amintea mai cu seamă faptele legate de cea mai importantă întâmplare din viața sa: răpirea micuței Petite-Reine. Din prima clipă îl recunoscusem pe "lordul" din strada Cuvier. Există favoriți ai soartei, tot așa cum există și oameni pe care nenorocirea îi urmărește și-i ajunge din urmă cu perseverență. Afirm acest lucru fără a avea intenția să dau câștig de cauză acelor ce-și scuză incapacitatea, punându-și eșecurile pe seama unei sorți nefavorabile. De paisprezece ani, de când nu l-am mai întâlnit, Médor făcuse tot ce-i stătea în putere — de altfel destul de limitată. Profesia de dulău ciobănesc, la ordinele doamnei Noblet, era singura pe potriva inteligenței sale, punându-i în valoare principala însușire: fidelitatea.

Într-adevăr, băiatul avea ceva din firea unui câine, astfel că nici ambițiile lui nu depășeau pretențiile unui astfel de patruped: să mănânce când îi era foame, să bea când îi era sete și să doarmă până se sătura. Și totuși, în tinerețe cunoscuse un moment de emoție și tulburare, datorat unei profunde afecțiuni. E vorba de devotamentul lui față de sfâșietoarea nebunie a frumoasei La Gloriette, care plânsese aproape să-și dea sufletul, lângă pătuțul fetei răpite.

Nici n-are rost să mai încercăm a descrie un astfel de sentiment copleșitor.

Fusesse oare dragoste, în accepția curentă a cuvântului? S-ar putea, pentru că, la început, Médor suferise din cauza întoarcerii lui Justin. Prin urmare, era gelos. Dar și câinii își manifestă câteodată gelozia.

N-am fost niciodată de acord cu acele persoane pedante, care pretind că iubirea unei făpturi inferioare, că bietul Médor,

poate umbri strălucirea celei mai frumoase femei. Oricine are dreptul să admire stelele, iar această umilă adorație nu-i cu nici un chip înjositoare.

De altfel, e limpede că simplul cuvânt "iubire", are o serie întreagă de semnificații, în funcție de inteligența și caracterul fiecăruia.

Un lucru e sigur: pentru La Gloriette, Médor s-ar fi lăsat ucis cu mare bucurie. Tot de hatârul ei începuse să-l îndrăgească și pe Justin, văzându-l cât era de nenorocit și învins.

Iar când într-o zi îl găsisse pe Justin beat, lângă a sticlă goală de absint — cu alte cuvinte, pradă celei mai cumplite și mai negre disperări — Médor își spusese: "Pe el l-am pierdut de ajutor. De-acum încolo, va trebui să duc treaba la bun sfârșit de unul singur."

"Treaba" lui Médor era s-o găsească pe Petite-Reine. Această dorință arzătoare, născută din disperarea frumoasei Lily, la care fusese martor zi de zi, dănuise în sufletul lui chiar și după plecarea tinerei mame.

De regulă, ideile îi veneau greu, dar odată înfiripate, nu mai dispăreau, pentru că nu se mai iveau și altele, care să le alunge sau să le umbrească.

De altfel, poate încolțise în el gândul că dând de urma fetei, Lily se va întoarce ca atrasă de un magnet, iar speranța de a o revedea îi umplea ochii de lacrimi.

De paisprezece ani căuta, după puterile lui. Și de astă dată, exista în mintea lui o singură idee, pe care o urmă cu încăpățănare, deși se dovedise un efort îndelungat și inutil.

Încă din primele zile, bazându-se pe instinct și pe presupunerile poliției, își spusese că Petite-Reine fusese, fără îndoială, răpită de saltimbanci.

Prin urmare, ca s-o regăsească, cel mai simplu mijloc era de-a trece în revistă toți saltimbancii din Franța, iar ca să reușească, cel mai bine era să se facă el însuși saltimbanc.

Nici o minte strălucită, nici chiar Saladin, n-ar fi putut avea o idee mai bună. Numai că de la schițarea unui plan și până la punerea lui în aplicare e cale lungă. Or, omul nostru nu-și putea întrebuița în acest plan decât inteligența de care dispunea.

Iată de ce vorbeam adineauri despre ghinion. Dintre miile de posibilități aflate la îndemâna saltimbancilor pentru a câștiga

o pâine, sărmanul Médor o nimerise pe cea mai puțin rentabilă, ba chiar pe cale să dispară.

Devenise înghițitor de săbii, în momentul în care Saladin — deși neîntrecut în meserie — ajunsese deja la disperare în ce privește arta "înghițitului".

Tot mâncând pâine goală și primind mai mult șuturi în fund decât gologani, Médor ajunsese totuși să colinde toată Franța.

Era un "înghițitor" sub orice critică.

Publicul, nemulțumit, îl huiduia. Însă văzându-l atât de bun la suflet și de necăjit, directorii de trupă îl păstrau, pentru a șterge banchetele și lămpile cu ulei.

Numai un matematician ar putea calcula câte leghe poți parcurge urmărind pe cineva din oraș în oraș. Dar Médor, care nu era matematician, își spusese după atâția ani: "Dac-am umblat peste tot și n-am găsit-o nicăieri pe Petite-Reine, înseamnă că-i de negăsit... sau moartă."

Atunci se întorsese la Paris, încercând să dea de urma lui Justin, singura ființă care-l mai interesa de aici încolo. Dar Justin dispăruse, sau mai curând, ajunsese atât de jos, încât Médor nu-l mai găsisese nici în mediul în care se mișca el însuși.

Când, în sfârșit, într-o zi întâmplarea i-l scosese în cale pe Justin, Médor nu-l mai recunoscuse.

Justin, "omul de la castel" — domnul conte de Vibray — avea în spate un coș de nuiele, în mână un băț cu cârlig⁴⁷ și-abia se ținea pe picioare, fiindcă acum, rareori se mai trezea din beție.

Médor încercase să-l scoată din starea aceea, atât cât îi îngăduiau propriile posibilități — însă Justin acceptase numai să i se facă cinste cu un pahar de băutură.

Nici urmă din tânărul de altădată. Până și colegilor de breaslă le era milă de el.

Și totuși, păstrase ceva din viața lui de odinioară. În vizuina în care dormea, ghemuit pe un braț de paie, se găseau patru-cinci volume, pe care atunci când avea mintea limpede, le citea și le recitea de zeci de ori. Printre aceste cărți — cele mai multe tipărite în latinește — se afla și una franțuzească: "Cele Cinci

⁴⁷ Unelte "gunoierilor" vremii, care culegeau hârtiile și zdrențele de pe stradă. (n.t.)

Coduri". Justin o recitise de atâtea ori, încât paginile se desprindeau ca niște frunze moarte, în miez de toamnă.

"Colegii" de breaslă spuneau că de-ar fi fost treaz, n-ai fi găsit un avocat ca el în tot Parisul. Tot ei afirmau că atunci când era doar pe jumătate beat, putea încă să dea sfaturi pe care să te bizui.

Din acest punct de vedere, se bucura de o reputație considerabilă, nu numai printre "colegi", dar chiar și printre saltimbanci și artiști de bâlci, cu care avusese de-a face în repetate rânduri, împins probabil de același instinct ca și Médor.

Toți îl numeau "taica Justin". Deși încă tânăr — după spusele celor ce-l cunoșteau de multă vreme — avea deja trăsături de om bătrân.

De vreun an, Médor nu mai găsea de lucru în lumea bâlciului, datorită pierderii treptate a interesului pentru "înghițitul săbiilor". Nevoia îl silise să-și deschidă propria-i firmă — ceea ce făcuse fără nici o tragere de inimă. Câteva scânduri împrumutate de la vechea lui locuință și o mână de cuie ruginite fuseseră de-ajuns pentru a ridica o cocioabă strâmă, dar oricum prea mare pentru cât de prost îi mergeau afacerile.

Munca cu disperare, cărându-și casa în spinare de la un bâlci la altul, prin satele din împrejurimile Parisului și culegând ici și colo câțiva bănuți, atunci când trei-patru admiratori fideli ai acestei mari arte — dispărută, la fel că tragedia — catadixeau să păsească pragul acelei cuști dărăpănate.

Se consolă cu gândul că acum rămăsese primul și ultimul înghițitor din Franța și Navarra, ceea ce era adevărat, din lipsa oricărei concurențe.

Médor mai avea și un alt motiv de mândrie. Era singurul om pe care "taica Justin" îl primea în bârlogul său. E drept că Médor nu-l vizita niciodată fără a-i duce ceva de băut, dar mergea la el ori de câte ori i se iva prilejul. Se simțea cumva atras de transformarea într-o brută a acelui bețiv nenorocit? Nu! Fie că bătea câmpii într-un hal fără de hal, sub influența alcoolului, fie că printr-o întâmplare fericită rămânea treaz, și-atunci, cu gravitate și măreție, se întorcea la vorbă lui de altădată — acum ridicolă, pe buzele unuia ca el — Médor nici nu-l asculta. Îl lăsa să îndruge verzi și uscate, cu glasu-i răgușit, să citească texte de lege, sau să recite, plin de importanță, versuri latinești. De altfel, puțin îi păsa ce făcea Justin.

Ceea ce îl atrăgea ca un magnet era o relicvă pe care o descoperise într-un cotlon al magherniței în care locuia bețivul: un obiect aproape acoperit de praf. Era un pătuț de copil, pe care se aflau mici zdrențe și câteva jucării; de perdeluțele lui atârna o fotografie, înfățișând o tânără mamă în brațe cu un copii — sau, mai curând, un norișor: conturul nelămurit al unei fete, care se mișcase în timpul fotografierii.

Cititorul a recunoscut, probabil, pătuțul micuței Petite-Reine, transformat de La Gloriette într-un altar, precum și portretul frumoasei femei, strângându-și la piept copila iubită.

Iată de ce venea Médor atât de des la "taica Justin", plătindu-și intrarea cu resturi de băutură, adunate de prin sticle. Odată intrat, îl lăsa pe Justin să bea, să cânte, să citească, în timp ce el se ducea în ungherul unde era pătuțul, pe care-l contempla ceasuri întregi, împreună cu fotografia.

În momentul când treceau prin fața lui Médor, Hector și doamna de Chaves înaintau destul de încet, din cauza mulțimii. Médor, care tocmai îl recunoscuse pe ducele de Chaves la intrarea în teatrul Canada, își pironi privirea asupra tânărului, însă fără să-l vadă. Nu la fel se întâmpla cu ducesa, deși aceasta își coborâse voalul pe față.

Zărind-o, Médor tresări din cap până în picioare și tot sângele îi năvăli în obraz. Sări în sus ca împins de-un arc.

Rămase o clipă fără grai, apoi își frecă ochii cu amândouă mâinile, repetând de mai multe ori:

— Amândoi! Ei! Și ea! Oare dormeam? Am visat cumva?

Între timp, Hector și însoțitoarea sa grăbiseră pasul, dând colțul străzii Saint-Dominique.

Cu atât mai rău pentru cei aflați între ei și Médor! Bietul om se năpusti prin mulțime, cu capul înainte, străbătând-o ca o ghiulea de tun. Sosi exact la timp ca să-i vadă pe amazoană și pe tânărul călăreț încălecând și luând-o la trap spre Sena.

Și de astă dată, Médor reuși să distingă trăsăturile femeii și-și apăsă inima cu amândouă mâinile, zicând:

— Ea e! Chiar ea!

Degeaba mergeau la trap cei doi armăsari! Médor nu avea picioarele lungi ale lui Saladin, însă motivele sale erau cu totul altele, mult mai convingătoare.

Ajungând la portalul palatului de Chaves, ducesa, care până atunci nu scosese nici un cuvânt, se întoarse spre conte:

— La revedere, Hector! Să nu mai vii până nu primești o scrisoare de la mine.

Se despărțiră. Câteva secunde mai târziu, Médor, cu sufletul la gură și learcă de sudoare, se prăbușea în fața porții.

Rămase astfel câțva timp, ca să-și recapete suflul, apoi murmură:

— Nu știu cum am să fac, dar am să reușesc!

Capitolul II - Saladin sapă primele tranșee

L-am lăsat pe Saladin la un restaurant din cartierul Saint-Honoré, prinzând cu acea poftă de mâncare pe care o dă numai o conștiință curată. Nu ne este îngăduit să-l părăsim prea mult timp, în primul rând pentru că este eroul nostru, iar în al doilea rând pentru că personalitatea lui, descrisă cu fidelitate, absolvă povestirea noastră de acuzația de ficțiune, rămânând mai curând un document.

Ca cei mai mulți eroi ai secolului nostru, Saladin nu avea o genealogie în adevăratul sens al cuvântului. Era un fel de ciupercă, crescută pe acel strat de bălegar ce s-ar putea numi "viciul parizian". Legenda rușinoasă și ridicolă a mizeriei plutise în jurul leagănului său, ca un nor mistic. În felul lui era un zeu, ba chiar avea și propria-i capră Amaltheea⁴⁸. Taică-său, Similor, recunoscut prin toate saloanele pentru talentul său de dansator, apoi Échalot, care-i fusese doică, maică-sa, Ida Corbeau, acea Venus invalidă, au fost cu toții preamăriți de noi, într-un poem din care acei pierde-vară din cartierele bogate au luat cunoștință, cu mirare și curiozitate, de descoperirile și călătoriile noastre prin subsolurile civilizației.

Cumplită călătorie! Totuși, în ciuda calomniilor răspândite de o literatură violentă și sângeroasă, aici cele mai multe vicii par detestabile din cauza mizeriei, iar tragismul și grozăviile unei astfel de existențe sunt întrecute cu mult de comedia sălbatică, împingând grotescul până la neverosimil.

⁴⁸ *Amalthea* (mitol.) — capră legendară, care l-a alăptat pe pruncul Zeus, în insula Creta. (n.t.)

Este același Paris, dar coborât la o sută de picioare sub pământ: Parisul fără știință de carte, trăind din pildele nesănătoase de prin melodrame — singura licărire de lumină ajunsă la aceste adâncimi.

Același Paris, dar cu un suflet ce înspăimântă, cu o eleganță care inspiră milă și cu niște pretenții, în același timp ilare și dureroase, la binefacerile bunelor maniere.

Nu noi am inventat această față a orașului: am descoperit-o într-o zi, aflându-ne în căutarea unor absurde subterane locuite de sute de mii de bandiți care, vezi Doamne, înjungheau, gâtuiau, pocneau cu măciuca sau otrăveau sute de mii de victime, tocate zilnic în bucătăria literaturii mondene.

Pe urmele mele au venit și alții, pătrunzând în acest tărâm straniu, care nu-i altul decât cel descris de Eugène Sue⁴⁹ — o cavernă mai reală, dar mai puțin strălucitoare decât centrul pământului, așa cum l-a imaginat prietenul meu, Jules Verne. Sunt convins că într-o bună zi, se va tăia un bulevard până în aceste străfunduri, populate de figuri aproape neverosimile, iar parizienii înstăriți vor avea ocazia să călătorească într-un tren de plăcere, pentru a vedea ce-a rămas din sarabanda sumbră, dansată odinioară de ambițiile ivite din ignoranță și mizerie.

Ida Corbeau murise înecată în rachi. Pe Échalot îl scosese din necaz bunul lui simț înnăscut. Până și Similor, care nu renunțase nici o clipă la firea-i vicioasă, își luase obiceiul de a se spăla pe față și pe mâini.

Saladin făcea parte din cea de a doua generație, astfel încât îi era sortit să profite de acest progres și, cine știe, poate chiar să pătrundă prin straturile noastre sociale, atât de ușor de străbătut, ajungând pe culmile cele mai înalte ale respectului și considerației publice.

Până atunci, însă, prânzea, comandând tot ce era mai bun, în ciuda înclinației sale spre economie. Era cât se poate de încântat, ca un om de afaceri care descoperise chichița vreunei tranzacții dificile. Ideea lui Saladin era simplă, ca orice idee genială. În plus, la fel ca toate inspirațiile acestei populații "sub-pariziene", își trăgea seva din amintirile căpătate din lumea teatrului.

⁴⁹ *Eugène Sue* (1804-1857) — romancier francez, creatorul celebrului foileton *Misterele Parisului*. (n.t.)

Nu știu cine nu cunoaște povestea chirurgului, care considerând că nu are destui pacienți, rupea brațele și picioarele trecătorilor de pe stradă, ca să aibă ce să pună în ghips. Pe tema asta s-a scris o dramă jucată în cinci sute de reprezentații.

Saladin inventase ceva asemănător. Dacă o răpise odinioară pe Petite-Reine, pentru o sută de franci (de care profitase escrocul Similor), acum voia să câștige de o sută, de o mie de ori mai mult, ducând fetița înapoi, la mama ei.

La început, planul lui suferise de un mare neajuns: Petite-Reine era fața unei femei sărmene, care nu putea oferi drept recompensă decât o sumă simbolică.

Apăruse, însă, bărbatul cel brunet, străinul cu barbă neagră ca pana corbului, care-i dăduse un ludovic lui Saladin, deghizat în bătrânică.

Chiar de-ar fi cumsecade, fricoși, calculați, locuitorii adâncimilor — despre care pomeneam mai adineauri — sunt idealști până în vârful unghiilor.

Închipuiți-vă că mizează întotdeauna douăzeci la unu, pierzând totul de la primul joc. În ultimii patru-cinci ani, și-au procurat mai mult de treizeci de milioane de bilete a câte douăzeci și cinci de centime, de la loteriile oficiale, spre marea glorie a moralei publice.

Dar "rechinii" noștri cunosc prea bine acest adevăr miraculos, cum că se pot smulge sume amețitoare chiar și de la oameni care n-au în buzunar nici măcar un sfanț.

Așadar, în prima variantă, Saladin se gândise să revândă ceea ce furase. Însă odată cu trecerea anilor, flăcăul nostru își sporise pretențiile în privința acestui târg uluitor, pentru că dorința, preschimbată în convingere, îi spunea că mama cea săracă devenise peste măsură de bogată.

O idee fixă are aproape întotdeauna valoare. Într-adevăr, s-ar spune că omul deține darul misterios de a-și putea schimba soarta, când urmărește cu stăruință și răbdare un țel bine determinat.

Nu dau greș decât firile nehotărâte sau nestatornice.

În a doua variantă, ideea lui Saladin era un vodevil, cu un pronunțat caracter dramatic. Tânărul își spusese că regăsindu-și fiica, fericită mamă n-ar putea refuza nimic (nici chiar mâna acesteia!) îngerului salvator care i-ar înapoia-o. Presupunerea

nu era câtuși de puțin lipsită de temei. Saladin sucea și învârtea problema pe toate părțile. Își imagina că se găsește în fața mamei — acum contesă sau marchiză — și încerca să descopere ce motive ar fi găsit ca să-l refuze.

În familiile bune nu putea fi acceptat un saltimbanc. Asta era limpede. Prin urmare, Saladin făcuse în așa fel încât să renunțe la meseria de artist de bâlci. După cum am spus, își modelase spiritul, printr-o educație — desigur incompletă — dar pe care el o considera fără cusur, nutrind mai presus de orice o mare admirație față de propria-i persoană.

Nu trebuie să zâmbiți. S-au dus acele vremuri când modestia era la mare preț. Orgoliul este una dintre cele mai eficiente însușiri care asigură succesul, cu condiția să fie suficient de puternic și sigur pe sine.

În plus, Saladin își dăduse toată silința să-și asigure bunăvoința viitoarei sale logodnice. Îi adusesese importante servicii, căpătând asupra-i o oarecare autoritate.

Spre nenorocul lui, avea de-a face cu o ființă care-l întrecea cu mult. În copilărie, Safir manifestase față de el un fel de teamă, amestecată cu respect. Safir, adolescenta, îl ghicise dintr-o singură privire și-i întorsese spatele, cu dispreț.

Nici măcar nu încercase să-și ascundă disprețul. Dacă Saladin se mai îndoia încă de adevăratele ei sentimente, asta se putea întâmpla pentru că nu-și putea închipui nici în ruptul capului că cineva ar avea o astfel de atitudine la adresa prețioasei sale persoane.

După ani întregi de eforturi zadarnice, având drept unic sprijin convingerea încăpățânată că dorința lui valora cât o certitudine, Saladin se trezise față în față cu adevărul.

Așadar, rămăsese orbit de acest adevăr, care se dovedea a fi împlinirea vechiului său vis.

Nu se mira prea mult, ci doar simțea crescând în el un imens orgoliu, la care se adăuga bănuiala instinctivă că ar fi trebuit să elaboreze și o a treia variantă a ideii inițiale.

"Sunt puternic!" își spuse el, înfulecând prânzul care-i ținea loc și de cină. "Cunosc o groază de lume, dar printre ei nu-i unul care să-mi ajungă măcar la degetul mic! Am ghicit corect, numai că, în locul unei marchize sau contese, e vorba de o ducesă. Doar n-o să mă supăr pentru atâta lucru!"

Și între două înghițituri, își freca mâinile de mulțumire.

La felul întâi, se lăsă în voia gândului la victorie. Abia la desert începu să se întrebe prin ce mijloace s-ar fi putut folosi mai bine de norocul ce dăduse peste el.

Deși refuzase să se împace cu refuzul domnișoarei Șafir la adresa lui, deja nu mai ținea socoteală de fată, căutând un mijloc — în aparență imposibil — de-a acționa și fără ea.

Afacerile reușesc în funcție de talentul fiecăruia. În definitiv, o mamă putea foarte bine să-i ofere 10.000 de franci celui care i-ar fi adus fiica, tot așa cum s-ar fi simțit obligată să-l răsplătească printr-o rentă de 20.000 de livre.

Totul depindea de priceperea cu care-și punea planul în aplicare.

Până acum, Saladin nu se gândise la acest aspect. Cum să procedeze? În ce chip să se înfățișeze la palatul de Chaves? Cum să facă să fie primit înăuntru? Cum să reușească din primul foc, producând efectul scontat, astfel încât să ajungă să fie privit ca un posibil viitor ginere?

De departe, aceste dificultăți ar fi putut părea neînsemnate pentru un aventurier de teapa lui Saladin, a cărui ignoranță crasă în ce privește mersul lumii îi dădea curajul nebun al orbului aflat pe buza unei prăpastii.

Însă văzută îndeaproape, problema se dovedea nespus de complicată. Cu puțin bun simț — de care Saladin nu era lipsit chiar cu desăvârșire — n-ar fi fost greu de imaginat că totul se putea sfârși cu o recompensă bunicică.

Brânză din care mânca i se păru dintr-o dată amară. Ultimul pahar de vin îi rămase în gât.

Mintea îi lucra febril, astfel că cei ce-l văzuseră începându-și prânzul cu poftă de mâncare dată de izbândă, abia l-ar fi recunoscut acum, când își ceru cafeaua cu un glas aproape suferind.

Câteva clipe chibzui la ce i-ar fi putut servi descoperirea întâmplătoare că ducele de Chaves își pândea nevasta, de după jaluzelele unei ferestre de la parter. Dar o astfel de linie de acțiune nu intra în vederile lui. Abia dacă intuia că aici s-ar fi putut interveni cumva. Cât privea modul concret de operare, despre asta n-avea nici cea mai mică idee.

Inhală aburii cafelei, cu un surâs melancolic.

Înainte de a-și bea ultima înghițitură, își vârî mâna în buzunar, căutând portofelul, și dădu peste un obiect

necunoscut, care habar nu avea ce reprezintă. Îl scoase la iveală, recunoscând cu un zâmbet amar și furios "chilipirul" pe care-l culesese cu două ceasuri mai înainte, de lângă o colonadă, în curtea palatului de Chaves.

Brusc, în mintea lui se făcu lumină. Surâsul îi încremeni pe buze și în ochii lui rotunzi se aprinse o licărire de-o clipă.

— Brățara... murmură el. Brățara fetei!

Într-adevăr, era o mică podoabă, complet lipsită de valoare, din mărgele de sticlă montate pe un suport de aramă aurită.

"Puștoaica avea una la fel!" își zise Saladin, alb la față și cu tâmplele zvâcnind. "Mi-aduc aminte, de parc-ar fi fost ieri! M-am uitat să văd dacă-i aur sau argint, da' cum nu făcea doi bani, am îngropat-o în bălegar, împreună cu celelalte lucruri, acolo, între Charenton și Maisons-Alfort..."

— Hei, băiete, socoteala! strigă el cu glas răsunător, bătând cu cuțitul în masă.

Nu mai era același om. Parcă se mai înălțase cu o palmă, iar în ochi i se ivise o sclipire de orgoliu viclean.

leși din restaurant, mândru ca un învingător, cu pălăria pe-o ureche, cu pieptul înainte. Găsise cea de-a treia variantă a ideii sale!

Mergând pe stradă, surâdea tuturor trecătorilor și privea spre toate cuconițele, cu un aer protector.

"Ăștia nici n-au habar", își spuse el plin de veselie și bunăvoință, "că frumosul care le zâmbește astfel e pe cale să dea o lovitură nemaipomenită. Nu mai e mult și voi fi marchiz cu adevărat: cu rente, decorații și tot tacâmul!... Când mă gândesc la taica Similor, care dă târcoale în strada Le Peletier!..." își aminti el, pufnind în râs. "Pff! Nu-s rău la suflet, așa c-am să-i fac o situație mediocră, potrivită cu talentele lui!"

Ajungând în apropiere de Madeleine, opri o trăsură, zicând birjarului:

— Strada Tiquetonne, numărul 13.

Douăzeci de minute mai târziu, urca pe scara cumplit de întunecoasă, spre locuința lui madam Lubin, singura somnambulă superlucidă din Paris.

Ca toate somnambulele supralucide sau de orice alt gen, madam Lubin avea și ea un "medic", care o cufunda în somn prin hipnoză, după care își îngrijea bolnavii cu ajutorul revelațiilor făcute de ea.

E unul din aspectele meseriei de somnambulă, iar eu cunosc persoane cât se poate de respectabile, care manifestă o încredere absolută în acest soi de tratament.

Alt aspect constă în regăsirea obiectelor pierdute și descoperirea hoților. Acest ultim har — foarte primejdios, de altfel — le aduce deseori pe respectabilele somnambule pe băncile poliției corecționale.

Vreo două au fost chiar chemate în fața Curții cu juri, unde s-au înfățișat pline de demnitate și foarte mirate că nu li se îngăduia să îndeplinească (în paralel cu treburile bucătăriei) funcțiunile procurorului imperial.

Nu trebuie ascuns faptul că majoritatea acestor femei încetează curând să aparțină clasei șarlatanilor. După un an-doi de exercițiu, îmbătate de propriile maimuțări, la fel ca sibilele din antichitate, ar prefera să fie supuse la cazne decât să recunoască deschis că nu practică un ritual.

"Medicul" e rareori convins de harul lor. Își face meseria tot așa cum ar face-o pe cea de aprod sau de ajutor de portărel, fără alte pretenții morale decât să cineze zilnic în restaurantele cele mai convenabile.

Când Saladin intră la doamna Lubin, aceasta tocmai ciocnea un păhărel de afinată cu "medicul", la gura sobei.

Există cupluri în care medicul joacă rolul sexului slab.

— Doctore! zise Saladin, pășind peste prag. Te rog să-mi faci plăcerea să ne lași singuri. E vorba de-o afacere colosală. Am onoarea să te salut!

Cerând din ochi aprobarea suzeranei sale, "medicul" își luă pălăria murdară și ieși.

— Dormeai, tușico? întrebă râzând Saladin.

— Domnule marchiz, răspunse cu demnitate somnambula, știți bine că eu nu glumesc niciodată cu astfel de lucruri. Da, *dorm*, și totuși, sunt lucidă!

Saladin trase cu piciorul un fotoliu și se așeză.

— Aș fi preferat să fii trează, zise el. Dar... la război ca la război! Fă-te încoa, avem de discutat!

Madam Lubin era o femeie de vreo treizeci de ani, trecută și ofilită, dar păstrând o urmă de drăgălășenie. Se așeză lângă Saladin, își luă un aer cochet și zise:

— Să discutăm... A mers bine treaba la Bursă?

— Nu despre asta-i vorba! răspunse Saladin cu voce gravă. Alea-s fleacuri! Cât ți-a oferit cucoana dacă, prin imposibil, îi găsești obiectul?

— Care cucoană? întrebă somnambulă. Care obiect?

Ochii lui Saladin se ațintiră asupra ei ca două felinare.

— Ah! exclamă ea îndată. Cucoana cu brățara! Ți-a folosit la ceva adresa de la Grand-Hôtel, pe care ți-am dat-o?

Saladin încuviință, cu un aer serios.

— Și eu sunt lucid, scumpă doamnă! rosti el cu glas solemn. Supralucid! Cucoana aia care ți-a cerut sprijinul e ducesa de Chaves, proprietara unui superb palat din strada Faubourg Saint-Honoré.

— Nu zău! făcu ochii mari madam Lubin. Vorbiți serios? O ducesă? De unde știți?

— Eu știu multe, replică Saladin, deși nu mă laud cu harurile mele. Ai putea să-mi descrii brățara pe care-a pierdut-o ducesa?

Somnambula deschise un carnețel, pe care începu să-l răsfoiască.

În acest timp, Saladin scoase din buzunar brățara.

— Am găsit! zise ea. O brățară micuță, cu perle albastre și montură de aramă aurită.

Saladin îi aruncă podoabă, care căzu exact pe carnet.

— Ia te uită! exclamă madam Lubin, sărind de pe scaun. V-ați comandat una la fel? Ce-aveți de gând cu asta?

Saladin zâmbi în barbă.

— Nu mi-am comandat-o, scumpă doamnă! zise el. De altfel, dacă te uiți mai bine, îți poți da seama că-i un obiect vechi.

— Adevărat! aprobă somnambulă. Atunci, ați cumpărat-o de ocazie? În orice caz, ați ales bine. Numa' că persoana care a pierdut-o o cunoaște până-n cele mai mici amănunte. Trebuie să fi fost vreo amintire, la care se uita destul de des. Da' să știți că eu nu mă bag să-i dau tinicheaua asta ducesei!

Saladin își luă un aer din ce în ce mai impozant.

— Păi nici nu-ți cer așa ceva, scumpă doamnă! zise el. Ți-am adus doar obiectul prin care-ți poți dovedi înalta măiestrie — sau luciditate — numește-o cum vrei. Prin arta dumitale, ai aflat două lucruri: în primul rând numele și adresă celei care ți-a cerut sfatul, iar în al doilea rând, ai descoperit o persoană

înzestrată cu însușiri ieșite din comun și care pretinde a fi în posesia obiectului pierdut de ducesa... Ei, ce zici, nu-i drăguț?

— Atunci, întrebă doamna Lubin, dumneavoastră sunteți persoana înzestrată cu însușiri ieșite din comun?

— Bineînțeles, răspunse Saladin, făcând o plecăciune.

— Îmi iese și mie ceva la afacerea asta?

Saladin se înclină din nou, repetând:

— Bineînțeles.

— Ei bine, domnule marchiz, zise somnambula, ducesa trebuie să vină aici chiar mâine. Am să-i transmit tot ce mi-ai spus, și dacă vreți, o pot trimite și la dumneavoastră acasă — deși e clienta mea.

Saladin clătină ușor din cap.

— Nu asta urmăresc, murmură el. N-am intenția să-ți iau clienții. E vorba de alte interese, mai vechi și mai importante, pe care nu ți le pot împărtăși, datorită relațiilor mele cu înalta societate. Adu-ți aminte de fabula aceea isteată, cu cocoșul și perlă; există în viață ocazii de care-un om de rând nu poate profita.

— Un om de rând! repetă madam Lubin, scandalizată.

— Scumpă doamnă, replică Saladin, plin de respect. Dumneata ești o femeie cumsecade, n-am nici o îndoială, dar față de cineva de rangul meu rămâi un om de rând.

Se ridică, dându-și pe spate capul ca de pasăre, și adăugă:

— Sub înfățișarea mea de misit ascund un destin de excepție. Mă mir că nu ți-ai dat seama până acum.

Deși nu lucra la bâlci, madam Lubin aparținea și ea, din toate punctele de vedere, acelei categorii de inși care trăiesc din iluzii și respiră ficțiunea prin toți porii.

Cum își câștigă pâinea jucând un rol, nimic din ce ținea de teatru n-o lăsa indiferentă.

Ochii ei căpătară o expresie nouă. Îl privi pe Saladin, care parcă se mai înălțase cu un laț de palmă.

— E-adevărat că dumneavoastră aveți ceva aparte, bolborosi ea. Doctorul meu nu s-ar fi retras astfel din calea oricui. Cu ce vă pot fi de folos?

— Cine știe dacă nu cumva această seară e pentru dumneata începutul unei situații sigure și onorabile? Așează-te la masă și scrie ce-ți dictez.

Madam Lubin nu așteptă să i se spună de două ori. Luă loc la măsuță și se pregăti de scris.

— Aștept, zise ea. Nimeni nu rezistă în fața dumneavoastră, domnule marchiz.

Saladin începu să se plimbe prin odaie, cu aerul cuiva care se gândește profund. Părea un poet pe punct să zămislească o capodoperă.

"Trebuie să fie ceva bine pus la punct, astfel încât să-mi creeze o situație sigură și solidă, absolut de neclintit!" își zise el. "Fără vorbe inutile! Musai s-o impresionez pe cucoană, s-o fac să se gândească la mine toată noaptea, ca la o șaradă chinezească!"

— Aștept, repetă somnambulă.

Saladin veni în fața ei și începu să dicteze:

"Doamnă,

Știința mea m-a ajutat să descopăr numele și adresa respectabilei persoane care mi-a făcut onoarea de a-mi cere sfatul.

Pe aceeași cale, am aflat de existența unui om, ale cărui puteri sunt mai presus de ale mele.

Obiectul la care țineți atât de mult, și pe care l-ați pierdut, vă va fi înapoiat de către el.

Poate că omul despre care vă vorbesc v-ar putea vindeca de durerea unei altfel de pierderi, mult mai crude...

Asta-i tot ce pot să vă destăinui.

Mâine, la prima oră, la dumneavoastră se va prezenta fostul agent de poliție Renaud. Primiți-l de îndată, pentru că cel pe care-l veți vedea este tânărul și cunoscutul marchiz de Rosenthal."

— Semnează! îi zise Saladin.

Madam Lubin făcu precum i se ceruse.

— Ce se-ascunde sub toate astea? întrebă ea.

— Dacă mâna mea dreaptă ar descoperi secretul, vorbi solemn Saladin, mi-aș tăia-o fără zăbavă. Pune adresa!

Madam Lubin adresă scrisoarea doamnei ducese de Chaves, la palatul ei din strada Fauburg-Saint-Honoré.

Saladin își luă pălăria. Înainte de-a trece pragul, își duse degetul la buze, apoi ieși, fără a mai rosti vreun cuvânt.

Există în viață lucruri absurde, dar sortite să reușească, tot așa precum în artă sunt creații complet lipsite de valoare, care se bucură de un succes nemeritat. Pentru a le judeca, însă, ele trebuie privite din anumite puncte de vedere.

Romanul s-a integrat în obiceiurile noastre mai mult decât ne-am putut închipui: mă refer la marea majoritate a oamenilor. Dar pentru aceia sau acelea care suferă de pe urma unei răni adânci, viața însăși devine un roman.

Iar dacă această rană — cu durerile pe care le pricinuieste și cu speranțele ei de vindecare — se leagă în vreun fel de universul rezervat de regulă povestitorilor, atunci invazia romanului în viața reală devine tiranie absolută.

Într-adevăr, povestirile au întotdeauna ca punct de pornire un fapt autentic și, ca să nu ne abatem de la subiectul istorisirii de față, trebuie să recunoaștem că, din păcate, răpirea unui copil nu reprezintă un caz neobișnuit.

Plecând de la întâmplarea petrecută în realitate, romancierul o îmbogățește după gustul său, brodind în jurul ei tot felul de complicații. De-aici începe romanul.

Pentru mulți e vorba de-o simplă minciună. Alții, însă, o numesc deducție logică a evenimentelor.

Nu mi se pare exagerată afirmația că imaginația a unei mame rănite, căreia i s-a răpit copilul, poate inventa într-o săptămână mai multe intrigi de roman decât cel mai prolific scriitor în zece ani.

În aceeași seară, doamna de Chaves primi prin poștă scrisoarea somnambulei. Ducesă era pradă unei mari neliniști, legate de un pericol care o amenința personal. După cum știți, doamna de Chaves cunoștea prea bine firea ciudată și sălbatică a soțului ei. De asemenea știa câte ceva despre povestea celei ce purtase mai înainte numele și titlul de "ducesă de Chaves".

Citi scrisoarea cu oarecare îngrijorare, nu pentru că i-ar fi fost teamă, căci era curajoasă, ca toți cei ce-au trecut printr-o mare suferință, ci pentru că se agăța — așa cum unii nu renunță la ultima iubire — de acea speranță vagă, care acum însemna toată viața ei.

Așa am cunoscut-o în cămăruța din strada Lacuée, îngenunchată lângă pătuțul gol al micuței Petite-Reine, așa rămăsese și după atâta amar de ani.

Fetița ei! Îi umplea tot sufletul. De n-ar fi existat regretele și speranțele legate de Petite-Reine, ar fi purtat în piept inima unei moarte.

Azvărlă de-o parte scrisoarea ce-i fusese adusă în iatac și începu din nou să se gândească la strania întâmplare din cursul dimineții: ducele de Chaves, omul acela întunecat și rece, urcând treptele unui teatru de bâlci.

Lucru surprinzător, în general pe Lily n-o prea interesa purtarea ducelui. Ceea ce i se întipărise în minte era privirea ciudată pe care i-o aruncase soțul ei.

Domnul de Chaves se afla la Paris, deși își anunțase plecarea cu surle și fanfare. Înainte de-a părăsi palatul, îi dăduse a înțelege, cu blândețe și curtoazie, că insistența tânărului Hector de Sabran putea fi primejdioasă.

Dacă există pe lume o femeie a cărei viață să se deruleze sub semnul ficțiunii, aceea era cu siguranță doamna de Chaves. Din clipa-n care venise pe lume, ficțiunea o însoțise în permanență, deși nici că minte, nici ca suflet nu se arăta a fi o fire romanțioasă.

Trecuse prin multe, lăsându-se purtată de cursul evenimentelor; în toată viața nu avusese decât o singură pasiune: fiica ei.

Până și Justin îi lăsase doar o amintire blândă și duioasă. Dar literatura o asalta din toate părțile. Relația dintre ea și soțul pe jumătate sălbatic reedita o poveste bine cunoscută, o legendă, un basm: Barbă-Albastră.

Ducele nu era omul care să umble după intrigi complicate. El iubea nebunește, aproape violent. Lily era convinsă că domnul de Chaves se descotorosise de prima sa soție, pentru a se căsători cu ea.

Deși i se părea imposibil, nu-și putea alunga gândul că ducele n-ar fi ezitat să scape și de cea de-a doua ducasă, pentru a lua de nevastă altă femeie.

Nu-l iubise niciodată. Față de el simțea aceeași repulsie și teamă ca și copiii închiși de-un căpcăun. Se resemnase la chinul de-a trăi alături de un astfel de om, numai pentru că acest sacrificiu i se păruse singura cale de-a o regăsi pe Justine.

Ar fi făcut și mai mult, de i s-ar fi ivit prilejul.

De altfel, ducele de Chaves o iubise cu patimă timp de câțiva ani și, până nu de mult, Lily exercitase asupra lui o mare fascinație.

Domnul de Chaves era mândru de frumusețea soției sale. Clipă de clipă se arăta de o gelozie feroce, iar Lily, al cărei singur gând rămânea acela de a-și regăsi fițița, se străduise să-l păstreze la picioarele ei, învingându-și un sentiment mai chinuitor decât indiferența.

În astfel de momente, ducele redevenea îndrăgostitul înfocat de altădată.

Când ducesa își făcea apariția, la pădure sau la primirile din înalta societate, nobilă, mândră, surâzătoare și în aparență fericită de-a fi socotită pretutindeni regina frumuseții, nimeni n-ar fi putut ghici că sufletul îi era o rană deschisă.

Ducele de Chaves își îndeplinise cu corectitudine cel puțin o parte a pactului încheiat. Își pusese averea la dispoziția soției, ori de câte ori fusese vorba de căutarea micuței Petite-Reine.

Nu mințise decât o singură dată: atunci când o făcuse pe tânără mamă să creadă că fiica ei plecase în America.

Mințise ca s-o poată lua cu el pe femeia iubită, ducând-o ca pe-o pradă.

Singură în iatac, Lily depăna în gând aceste întâmplări de demult, însă scrisoarea începu s-o frământa, aproape fără voie.

Amintiți-vă că doar cu puțin înainte de primirea mesajului, îi spusese lui Hector, superstițioasă ca orice ființă supusă suferinței: "Dacă somnambula îmi va găsi brățara, poate îmi va găsi și fițița."

Scrisoarea era pe noptieră. Ducesa de Chaves începu s-o cerceteze pe toate părțile. De la primă privire, misiva își trăda proveniența: fusese așternută pe o hârtie impregnată cu un parfum de proastă calitate și introdusă într-un plic cu peceti sofisticate.

Doamna de Chaves o deschise, începând s-o recitească. Fu șocată, sau mai curând rănită, de emfaza și neghiobia conținutului ei. Aceste fraze, meșterite cu măreția unui oracol, îi săriră în ochi ca o înșelătorie grosolană.

Și totuși o reciti, nu o dată, ci de zece ori.

Ah, romanul! Romanul — stupid sau inteligent, cu amenințările lui de neînțeles, cu făgăduielile lui misterioase!...

Nu cred că există în lume om, pe care să-l lase rece invitația de a vizita un notar necunoscut.

În asta constă literatură și prestigiul ei! Iată ce guvernează trei sferturi din viață la trei sferturi dintre noi!

Dacă aș vrea să intru în amănunte, aș spune că atunci când în viața cuiva își face loc ficțiunea, aceasta e cu atât mai captivantă cu cât devine mai absurdă.

De altfel, scrisoarea spunea totuși ceva. Somnambula descoperise numele și adresa ducesei, pe care aceasta încercase să le păstreze secrete. Îi găsise brățara. Mai mult decât atât: îi ghicise — printr-un adevărat miracol! — tainica frământare din suflet.

Ce putea fi acel lucru, mult mai scump și pe care-l jelea amarnic — spunea scrisoarea — decât fiica ei?

Ducesă se întinse pe pat, cu gândul la scrisoare.

Vru să adoarmă, dar pagina aceea o preocupa până la obsesie.

Și, ciudat, printre enigmele îngrămădite în câteva rânduri, cel mai mult o nelinișteau acelea din care nu pricepea nici un cuvânt.

Descoperirea adresei, găsirea brățării, aluzia la fetița ei, toate i se ștergeau treptat din minte, făcând loc unei noi nedumeriri, exprimate în cuvinte aparent fără rost: marchizul de Rosenthal se va înfățișa la palat, sub numele de Renaud, fost slujbaș al poliției.

Lily se sculă foarte devreme. Nu putuse închide ochii toată noaptea. Încă înainte de ora opt se instalează în budoar, cuprinsă de neliniște. Marchizul de Rosenthal întârzie. Ducasă dăduse poruncă servitorilor ca domnul Renaud să fie condus la ea de îndată ce-și va fi făcut apariția.

Acum, ascunsă pe după perdele, cerceta curtea, pândind poarta înaltă a palatului. Cu câteva minute înainte de ora nouă, se ivi un tânăr îmbrăcat în negru, care îi adresă câteva cuvinte portarului. Acesta îl ascultă, apoi îl însoți el însuși până la scară mare de la intrarea palatului.

În timp ce străinul traversa curtea, cu pași rari și solemni, Lily putu să-l studieze pe îndelete.

Era un student german — nu chiar așa cum vezi în Leipzig sau în Tübingen, ci din cei aduși pe scenele de teatru, ca să dea culoare locală: cizme din piele moale, pantaloni negri, strâmți,

vestă și haină neagră, cămașă cu guler mare și răsfrânt. Numai șapca tradițională fusese înlocuită de o pălărie tiroleză, cu boruri mari, de sub care scăpau câteva bucle de păr negru și strălucitor.

Lily sperase, într-o oarecare măsură, să descopere în noul venit o figură cunoscută, însă își dădu seama că nu-l văzuse în viața ei.

Câteva clipe mai târziu, un servitor îl anunță pe domnul Renaud. În budoarul doamnei de Chaves își făcu apariția Saladin.

Ducesă se ridică, venindu-i în întâmpinare. El salută, fără a se apleca prea mult, după care își aținti asupra ei ochii rotunzi, cu o privire care o tulbură până în adâncul sufletului.

— Sunt mulți ani de când mă ocup de dumneavoastră.

Vorbea cu un ușor accent nemțesc.

Doamna de Chaves nu știa ce să-i răspundă, continuând să-l privească pe noul venit cu un soi de teamă.

Saladin zâmbi îngăduitor și rece.

— Nu vă vreau răul, rosti el din vârful buzelor.

Ducesă îi arătă un scaun.

— Vă implor, domnule! șopti ea. Spuneți-mi ce pot spera de la dumneavoastră.

Saladin își încrucișă brațele pe piept. Aerul lui grav și important era de-a dreptul impresionant. Îi trebuise o noapte întreagă ca să-și studieze, să-și învețe și să-și repete rolul.

Languedoc, pe care Similor îl descoperise undeva, în bâlci, venise să-l machieze, creându-i un chip ca de marmură: rece și imperturbabil.

Dacă ar fi avut cât de cât idee ce înseamnă un om de lume, Saladin poate s-ar fi temut de îndrăzneța scenă pe care-și pusese în gând s-o joace, sau măcar și-ar fi ales alte mijloace și altă înfățișare.

Fără a susține că altă stratagemă n-ar fi avut succes față de biata femeie, pregătită dinainte să creadă orice, trebuie totuși spus că Saladin își alesese bine personajul.

E cazul să adăugăm că astfel de scene au succes tocmai datorită elementelor celor mai incredibile.

Uneori, șarlatanii îi salvează pe cei condamnați de medicină serioasă; în viață se întâmplă câteodată că disperarea să-și găsească refugiu în imposibil.

De altfel, fiecare secol se află întrucâtva sub influența poeziei caracteristice lui, care parcurge scara socială de sus în jos. Suntem nevoiți să culegem inefabilul de acolo de unde l-au așezat poeții.

Vrăjitorii Evului-Mediu — urmași ai oracolelor antice — se angajau să răspundă unor întrebări trădând ambiții nebune sau deznădejde fără leac. Neîncrezătorul veac optsprezece a descoperit hipnotizatorii și-a băut, râzând, elixirul vieții, preparat de contele de Cagliostro. În zilele noastre, sunt la mare cinste ghicitorii și spiritismul.

Toate acestea închid în ele miracolul pur, supranaturalul inexplicabil.

Dar miracolul poetic este de cu totul altă esență: gândiți-vă la bagheta magică a zânelor, la minunile săvârșite de lancea cavalerilor, la actele de vitejie ale bravului d'Artagnan sau ale bogatului Monte-Cristo.

Sigur că aceste povești nu pot fi crezute în întregime, însă ele conțin, totuși, un sâmbure de adevăr.

D'Artagnan e mort de mult.

După Monte-Cristo, acel Jupiter înveșmântat în negru, care azvârlea bancnote în loc de fulgere, miracolul a început să fie căutat cu mult mai jos.

Unii s-au oprit asupra asasinilor și hoților, îmbrăcându-i cu un fel de zdrențe magice. Alții, mai puțin nebuni dar mai îndrăzneți, au avut curajul de a-și alege drept personaj o ființă detestată și disprețuită — agentul de poliție — încununându-i fruntea cu raze, pe pedestalul lipsit de rușine al ficțiunii. În aceste vremuri de secetă, fiecare își pescuiește eroii de unde poate. E original și generos să preferi drept eroi jandarmii și nu hoții, într-o țară că Franța — destul de spirituală pentru a-i huidui pe primii, aclamându-i neobosită pe cei din urmă. Nu pot decât să-i admir din toată inima pe acei scriitori de mare talent, care și-au asumat dificila sarcină de-a reabilita agentul de poliție. A sosit vremea să dăm cărțile pe față, dezvăluind neajunsurile inocenței incurabile a opiniei publice, care se face complicea criminalilor și pungașilor, tunând și fulgerând împotriva modeștilor slujbași ce ocrotesc cu curaj tihna nopților noastre, pentru o leafă de mizerie; iar în schimbul ei, nu au parte nici măcar de stimă celor pe care-i apără.

Însă între o reabilitare echitabilă și apoteoză există, totuși, o limită: poate nu era necesar ca inspectorii de la siguranță să poarte o aureolă în locul pălăriei lor de toate zilele.

Ni se va răspunde că pentru a place, un scriitor trebuie să exagereze fie într-un sens, fie în celălalt.

Cei ce afirmă astfel de lucruri mint, insultând deopotrivă și pe cititori, și pe slujbașii condeifului.

Convingerea mea este că poți să plăci chiar atunci când nu te abați cu o iotă de la adevăr. Am credința că în fiecare zi, întâlnim pe stradă realități cu mult mai incredibile decât ar putea născoci imaginația celor ce se fac luntre și punte ca să-i uluiască pe naivi.

Saladin, care nu era actor de mâna întâi, dar dădea dovadă de precauție și îndemânare, profita pur și simplu de mersul evenimentelor. Detectivii erau, oricum, la modă.

După ce-o privi țintă pe ducesa, exact atâta timp cât trebuia ca să producă efectul scontat, se așeză pe scaunul ce-i fusese arătat și-și scoase din buzunar un portvizit destul de mare, precum și un obiect înfășurat în hârtie, pe care-l înmâna doamnei de Chaves.

— Mai întâi, iată brățara micuței Petite-Reine! zise el.

La auzul acestui nume, ducesa se făcu albă ca varul.

Efectul fusese mai puternic decât o lovitură de trăsnet.

Se clătină în jilțul unde ședea, și murmură:

— Cum, domnule! Dumneavoastră știți?...

— Sunt Renaud, răspunse Saladin, cu voce joasă și sacadată.

În același timp, începu să-și frunzărească în grabă carnetul.

— Strada Lacuée numărul 5, spuse el, întorcând prima pagină. Doamna Lily, zisă și La Gloriette, în vârstă de optsprezece-douăzeci de ani, foarte frumoasă, bine-crescută, având un copil pe al cărui tată nu-l știa nimeni. Avea o fetiță, Justine, cunoscută în cartier mai mult sub numele de Petite-Reine... E ceva neadevărat în toate astea?

Ducesa îl privea năucită.

— Deci nu tăgăduiți nimic. Am rostit adevărul.

Dădu încă o pagină.

— La sfârșitul lui aprilie 1852, reluă el, mama și fiica au intrat într-o baracă de bălci din piața Tronului. La întoarcere, din cauza ploii, au fost nevoite să ia o trăsură...

Doamna de Chaves scoase un țișat uluit.

— Cum?! Chiar și aceste amănunte! Îngăimă ea.

Cu un semn al capului, Saladin îi impuse tăcerea.

— Sunt Renaud, repetă el.

Apoi adăugă, cu o voce de gheață, aproape fără intonație:

— Trăsura v-a fost adusă de un tânăr, de profesie înghițitor de săbii; vârsta: paisprezece ani. Numele: Saladin.

Întoarse altă filă din carnet.

— Ziua următoare a fost foarte încărcată. Principalele evenimente: tânără mamă a plecat la Versailles, Petite-Reine fiind încredințată unei femei pe nume Noblet, poreclită și Băcița, a cărei sarcină era de a-i plimba pe copiii sărmani prin Jardin des Plantes. Un anume Médor, ajutorul doamnei Noblet, a îngăduit unei necunoscute să se apropie de copii: un fel de cerșetoare, care-și ascundea chipul sub o pălărie cu vâl albastru — de fapt un bărbat deghizat: același tânăr care cu o seară în urmă adusesese trăsura.

— Sunteți sigur? găfâi Lily.

— Sunt absolut sigur de tot ce vă spun acum, răspunse scurt Saladin. Chiar eu l-am interogat pe individ, care-i acum bărbat în toată firea.

— Și fetița mea? izbucni ducesa. Fetița mea trăiește?

Saladin întoarse brusc pagina, prefăcându-se că-și studiază celelalte însemnări din carnet.

— Încă nu v-ați uitat să vedeți dacă brățara vă aparține! zise el, liniștit.

Era adevărat. Măinile doamnei de Chaves desfăcură, tremurând pachetul.

— E a mea! strigă ea, ducând brățara la buze. E a mea! Și fetița?...

— Dacă-mi permiteți, doamnă, o întrerupse Saladin. Să nu ne îndepărtăm de subiect. Petite-Reine avea două brățări identice: una se afla la dumneavoastră, iar pe cealaltă o purta ea, atunci când a fost răpită...

— Atunci aceasta?...

— E cea pe care-o purta Petite-Reine.

Lily își împreună mâinile tremurătoare.

— Deci trăiește! izbuti ea să articuleze. Trăiește!... Altfel nu v-ați fi jucat așa cu inima unei mame!

Saladin o fixă din nou cu ochii lui rotunzi.

— Fiecare lucru la timpul său! vorbi el cu asprime. Vă rog! Când va sosi momentul, vă voi spune ce știu despre doamna care vă e fiică.

Cu o clipă mai devreme, doamna de Chaves nu și-ar fi închipuit că ar mai exista ceva care să-i sporească uluirea. Însă auzind ultimele cuvinte ale lui Saladin, "doamna care vă e fiică", sări în picioare.

— Fiica mea s-a măritat! strigă ea. Dar e doar un copil!

Apoi, copleșită de imensă bucurie care-i umplea inima, adăugă cu tremur în glas:

— Dacă s-a măritat, înseamnă că trăiește! La urma urmei, ce contează? Ce importanță mai au toate celelalte? Domnule! Domnule! Cereți-mi ce vreți, averea, sângele din mine, numai spuneți-mi cum să fac să-mi văd fiica!

Saladin își ridică bărbia, ca un pedagog cerând copiilor să păstreze liniștea.

— Fiecare lucru la timpul său, repetă el, găsind în carnet pagina pe care-o căuta. Până acum, sunteți de acord cu tot ce-am spus?

— Tot ce mi-ați spus, încuviință Lily cu o privire rugătoare, este adevărul adevărat. A fost nevoie de o mare pricepere...

— Sunt Renaud, spuse pentru a treia oară Saladin. Ducele de Chaves, reluă el, aruncându-și ochii pe însemnările din carnet, grande de Portugalia clasa întâi, însărcinat cu misiune specială din partea împăratului Braziliei, a fost amestecat fără voia lui în această afacere. Se afla și el la reprezentăția din bâlci, după cum a fost prezent și în Jardin des Plantes. A oferit recompense poliției din Paris, pentru găsirea fetei. A convins-o pe La Gloriette să plece cu el în America.

Din acest moment nu se mai știe nimic despre persoana să.

Saladin se întrerupse din citit, zicând:

— Aceste informații trebuie să mi le dați dumneavoastră. E necesar să le prezint șefilor mei.

În același timp, răsfoi repede carnetul, ajungând la ultimele pagini, unde se afla scris:

"Nici o informație. Întoarcerea în Franța. Ducele ---- căsătorie cu La Gloriette. Călătorii prin toată țara."

Cea din urmă însemnare suna astfel:

"Bănuieli. Presupusa absență a ducelui de Chaves. Astăzi, 19 august 1866, ducele s-a întors în taină, pentru a-și surprinde soția. Capcană."

— Adică ieri! murmură ducesa.

Fără a-i răspunde, Saladin continuă:

— A văzut-o plecând călare împreună cu tânărul conte Hector de Sabran, domiciliat la Grand-Hôtel, camera 38.

Ducesă rămăsese mută de uimire.

Saladin închise brusc carnetul.

— Am să vă rog, spuse el, să completați datele care lipsesc, privitoare la ducele de Chaves. Când îmi veți cunoaște mai bine poziția față de dumneavoastră, veți înțelege că modul meu de-a acționa în această afacere trebuie să se bazeze pe informații cât mai precise.

Saladin își trase scaunul mai aproape, își muie creionul în gură și-și deschise carnetul pe genunchi, cu aerul cuiva care urmează să ia notițe.

Prima pornire a ducesei fu aceea de a i se supune orbește și fără zăbavă.

Nu avea nici o bănuială. Ba chiar se putea spune că era uluită și subjugată. Iar dacă șovăia acum, asta se întâmplă pentru că încerca să-și adune gândurile.

— Gata? o întrebă nerăbdător Saladin. Timpul nu înseamnă numai bani, ci și viață. Aștept.

Ducesă își feri privirea, pentru că în minte i se conturase imaginea domnului de Chaves.

— Cum de nu cunoașteți o parte din adevăr, când ați aflat lucruri atât de greu de descoperit? murmură ea.

Saladin surâse.

— Văd c-am început să gândim, zise el. Și mie îmi place să gândesc, cu condiția să nu dureze mai mult de trei minute. Cunosc ceea ce m-a interesat să știu, chiar dacă astfel de fapte n-au fost prea ușor de aflat. Cât privește restul, nici nu mi-am dat prea mare osteneală, convins fiind că dumneavoastră îmi veți spune totul.

— Dar dacă n-aș putea... începu ducesa.

— Puteți, o întrerupse Saladin, pentru că e propria dumneavoastră poveste și nu există forță omenească în stare să vă ferece cuvintele, când eu vă cer să vorbiți.

Rostise totul cu glas grav și fără să ridice tonul.

— Adevărat, zise ducesa, după o clipă de tăcere. E povestea mea, dar și a altcuiva. Oare am dreptul să dezvălui un secret care nu-mi aparține?

Saladin își încrucișă brațele pe piept.

— Tocmai acest secret țin și eu să-l aflu: taina celui ce stăpânește palatul unde ne găsim. De el depinde soarta fiicei dumneavoastră și, dacă sunteți mamă, veți înțelege că pe mine mă interesează numai soarta fetei dumneavoastră.

— Va fi fericită... începu doamna de Chaves.

Saladin n-o lăsă să-și termine fraza.

— N-aveți încredere? Întrebă el, sobru și demn, cu talentul unui actor de meserie.

— Mă tem, șopti ducesa.

— De mine?

— Nu, de el.

Rostind aceste ultime cuvinte, doamna de Chaves își apăsă batista pe buze, de parc-ar fi vrut să și le pecetluiască.

Saladin se schimbă la față și pentru prima oară, privirea lui exprimă ceva ce nu făcea parte din rol: mirare și nedumerire.

— Nu vă mai iubește ca un sclav? Întrebă el.

— M-a iubit cândva, răspunse doamna de Chaves, cu glas aproape neauzit.

— Trebuie să știu tot! își reluă Saladin tonul imperios. Nu pentru mine, ci pentru ea.

— Pentru ea! repetă ducesa, cu voce nesigură, gata să izbucnească în lacrimi. Credeți că tot ce-am făcut, am gândit sau am îndurat atâția ani a fost pentru altcineva decât pentru ea? Oamenii și cărțile spun că timpul aduce cu sine uitarea. Timpul a trecut, dar eu n-am uitat nimic. În acest moment, când Dumnezeu îmi picură în suflet un strop de speranță, am senzația că îmi pierd mințile. Vă cred, tot ce mi-ați spus e adevărat, dar oare îmi va fi dat vreodată să trăiesc bucuria de a-mi îmbrățișa fiica, de a-i săruta fruntea! N-am trăit decât pentru această clipă, numai pentru atât! Fără asemenea țel, nici n-aș fi avut nevoie să ies în întâmpinarea morții, pentru că m-ar fi găsit curând. Am muncit, am luptat, am sperat, împotrivindu-mă

disperării care-mi frângea inima... Și acum, deodată, totul se limpezește! Ieri încă mă învăluiau umbrele, iar acum zece ani mi-aș fi dat viața, ca să știu pe unde va trece într-o anumită zi, dintr-o anumită lună... Cu zece ani în urmă, aș fi fost în stare de orice, numai să ghicesc sau să aflu un indiciu cât de neînsemnat și iată, acum, mi se oferă certitudinea. Dumnezeu mi-a dăruit o bucurie atât de mare, încât mintea mea n-o poate cuprinde. Dumneavoastră, un necunoscut, veniți la mine într-un fel misterios, ducându-mă cu gândul la miracole, și-mi spuneți în amănunt tot ce s-a petrecut, de parcă mi-ați povesti o pagină de istorie. Ați rostit numele fetei mele, ați descoperit detaliile cele mai mărunte, de parcă acum paisprezece ani v-ați fi găsit alături de noi: din clipa când am intrat în baraca saltimbancilor, împreună cu scumpa mea fetiță, până în momentul acela cumplit, când mi-a fost răpită. Știu că acest har al atotcunoașterii și al atotputerniciei e capabil de multe minuni, știu că ochiul poliției străbate tenebrele cele mai profunde, dar — în numele cerului! — nu vă supărați pe mine, o biată femeie neputincioasă și cu mintea răătăcită. Ușurința cu care ați descoperit acele lucruri vă poate induce în eroare... Ah! Fie-vă milă! se întrerupse ea. Fie-vă milă, domnule, n-am vrut să vă jignesc!

— Doamnă, vorbi cu răceală Saladin: îmi este milă, însă nu m-ați jignit. În cazul femeilor, marile emoții au nevoie de un calmant: lamentarea sau plânsul. Pentru mine, fiecare minut e prețios. Totuși, nu v-am întrerupt. Alții în locul meu ar fi făcut-o, doamnă, însă eu sunt stăpân pe situație. Ați ghicit probabil, deși n-ați făcut nici o aluzie în acest sens: am și eu drepturi egale — ba chiar mai mari decât cele ale unei mame.

Lily își plecă iute privirea, în care se întipăriseră o spaimă și o ură de moarte.

Saladin o zări și o înțelese.

— Numai dacă... — urmă el aproape în șoaptă — ... dacă nu ne unim amândoi prin cea mai strânsă legătură ce există: fiica dumneavoastră. În acest caz, vom fi dușmani de neîmpăcat.

— Sunteți soțul fiicei mele! bolborosi ducesa, fără să-și ridice ochii.

În acest moment, pe chipul lui Saladin se putea citi o mare încurcătură. Poate n-ar fi trebuit să arunce în joc așa curând o carte atât de mare: era unul din principalele sale atu-uri.

Desigur, făcuse tot ce-i stătuse în putere că minciună să pară adevăr de netăgăduit, însă i-ar fi plăcut să-și aleagă mai bine momentul, ca să se folosească mai mult de efectul produs.

— Doamnă, vorbi tânărul, schimbând tonul. În interesul nostru — mă refer la noi trei, sublinie el, ar fi cazul să mă arăt cava mai ferm. Însă eu sunt gentilom și pentru prima oară, după multă vreme, mă simt la fel de neputincios ca în tinerețe în fața lacrimilor unei femei. Îi sunteți mamă. Renunț la dreptul meu de a comanda, pledându-mi cauza, ca și când eu aș fi în situația de a mă ruga. Ascultați-mă, voi fi scurt. Veți afla pe cine aveți în fața dumneavoastră, prin bunăvoința lui Dumnezeu.

Ducesă își înălță spre el ochii frumoși, în care strălucea recunoștința. În aceste momente, orice răgaz era binevenit.

Saladin se reculese câteva clipe. După ce-și trase sufletul, de parcă s-ar fi pregătit să înghită o sabie uriașă, vorbi astfel:

— Tatăl meu, margraf sau marchiz de Rosenthal din Silezia prusacă, avea un grad înalt în armată și s-a căsătorit cu o poloneză de viță nobilă, prințesa Belowska. Locuia la Posen, unde era vice-guvernator militar, în timp ce eu îmi făceam studiile umaniste la universitatea din Breslaw. La vremea când Polonia prusacă a început să fie teatrul unor mari tulburări, tatăl meu a solicitat să fie schimbat din funcție, motivând că soția sa era rudă cu șefii rebelilor. Curtea de la Berlin i-a refuzat cu duritate cererea, astfel că s-a văzut silit să-și îndeplinească în continuare îndatoririle. În anul 1854, în vacanță, am făcut o călătorie la Posen, ca să-mi văd familia. Aici domnea o mare agitație. Mama — care de felul ei stătea mai mult acasă, ocupându-se aproape numai de cele creștinești — lipsea acum zile întregi; caii erau în permanență înhămați la trăsură și, în câteva rânduri, l-am auzit pe tatăl meu spunând: "Doamnă, dumneata ai să însemni ruina noastră, a tuturor." Într-o noapte, m-a trezit un zgomot care venea din curte. Două trăsuri sosiseră una după alta. Pe coridoare au răsunat pași; mi-am dat seama că-i vorba de multe persoane. Începând din acest moment, mama și-a reluat vechile-i obiceiuri, ceea ce n-a avut totuși darul de a-l liniști pe tata. Noaptea, în casa noastră era un permanent du-te vino și zgomotele înăbușite pe care le auzeam îmi dădeau senzația că la noi locuiau niște oaspeți misterioși. În oraș se vorbea mult despre generalul lituanian Gologin, care după bătălia de la Grodno, reușise să spargă frontul, trecând

frontiera spre noi, în loc să fugă în nord. Se zvonea că probabil se ascundea în împrejurimile oraşului, împreună cu statul său major. Chiar în ziua în care urma să încalec pe cal şi să părăsesc casa părintească, pentru a mă reîntoarce la studii, un mesager guvernamental i-a adus tatălui meu ordinul de-a se prezenta la baronul Koeller, care comanda provincia. Nu i s-a acordat permisiunea să comunice cu soţia, iar atunci când m-am îndreptat spre poartă mare, ca să-l văd plecând, am zărit un cordon de militari înarmaţi, care înconjuraseră toată casa. La noi, în Prusia, lucrurile avansează rapid, de cum vine vorba de conspiraţii, mai ales când acestea au vreo legătură cu Polonia. Pe mama n-am mai văzut-o niciodată, deşi nu a fost judecată. S-a răspândit vestea că murise în patul ei. Tatăl meu a fost executat în piaţa mare din Posen, după ce fusese condamnat la moarte de consiliul de război. În ajun, în câmpie, fusese împuşcat Gologin, împreună cu statul său major, în număr de treisprezece ofiţeri, dintre care trei colonei. Cât despre mine, am fost târât de la un post la altul de trei dragoni, până am ajuns la Aix-la-Chapelle, iar aici lăsat la frontiera Belgiei, cu interdicţia de a mai călca vreodată pe pământul Prusiei. Aveam optsprezece ani şi-n buzunar număram doar vreo câţiva frederici de aur. Mă simţeam orfan şi nu cunoşteam pe nimeni în lume căruia să-i pese de soarta mea. Dar nu vreau să vă spun aici povestea mea, doamnă. Aşadar, trec sub tăcere nefericitele mele aventuri, oprindu-mă asupra faptelor ce vă interesează pe dumneavoastră. Ca să-mi câştig existenţa, m-am făcut saltimbanc. Colindam toată ţara, adunând abia atâţia bani cât să nu umblu despuiat şi mâncând pe apucate. Într-o seară a anului 1857 — sunt nouă ani de-atunci! — mergeam pe jos de la Alençon la Domfront, ducându-mi în vârf de băţ traista ce reprezenta întreaga mea avere. Ziua începea să se micşoreze, era început de septembrie. Către orele şase, la vreo două leghe de un târguşor ceva mai răsărit, unde mă gândeam să-mi petrec noaptea şi al cărui nume nu mi-l amintesc, am auzit un scâncet de copil, venind dinspre şanţul de la marginea drumului. Am alergat într-acolo: era o fetiţă de vreo şase-şapte anişori, care căzuse — aşa spunea ea — dintr-o căruţă de saltimbanci. Se jucase chiar pe marginea căruţei şi-n cădere leşinase, astfel că nu mai putuse striga după ajutor. Era rănită destul de grav, la ambele picioare. Prin urmare, n-am mai putut ajunge din urmă

trupa căreia îi aparținea. Până la urmă, am fost silit să mă opresc în cătunul cel mai apropiat, unde ea a zăcut la pat vreo două săptămâni. Desigur, în situația în care mă aflu, nimeni nu m-ar fi putut învinui dacăș fi încredințat-o milei publice. Însă eu eram fiul unor părinți care-și riscaseră viața pentru a-i ajuta pe cei aflați la ananghie.

Ducesă îi întinse mâna, în tăcere. Avea ochii scăldați în lacrimi.

— Și-apoi, reluă Saladin, însuflețindu-se pentru întâia oară în timpul acelei conversații, fetița era atât de drăgălașă, cu ochisorii ei albaștri, plini de recunoștință, încât am început s-o îndrăgesc, de parcă mi-ar fi fost soră sau fiică.

— Mulțumesc! murmură ducesa, cu voce stinsă. Ah, mulțumesc! Dumnezeu te va răsplăti.

— Dumnezeu m-a răsplătit, răspunse zâmbind Saladin, pentru că am descoperit cum să facem să nu murim de foame, eu și mica mea protejată. În lungile ceasuri petrecute la căpătâiul patului ei de suferință am stat de vorbă. Ore întregi! Poate că niciodată n-am mai reușit să stăm de vorbă ca atunci, fiindcă pe măsură ce-și scormonea memoria, își pierdea firul gândului, în vreme ce dacă nu căuta să-și amintească, îi veneau totuși pe buze, când și când, câteva cuvinte inteligibile, uneori chiar clare. Astfel, am aflat că nu se născuse la saltimbanci și că în mintea ei exista un fel de zid, dincolo de care zadarnic încerca să treacă, spre a-și cunoaște trecutul. Pe la trei ani, se trezise — erau chiar vorbele ei — în mijlocul unor oameni și lucruri care-i erau străine. Însă impresia aceasta i se ștersese pe măsură ce se obișnuia cu noii ei protectori. Nu erau oameni răi și n-o băteau decât atunci când trebuia să învețe meserie.

Lily nici nu îndrăznea să respire.

— În ținutul unde m-am născut, urmă Saladin, sunt multe cazuri de copii furați de țigani sau trupe ambulante. Știam bine ce înseamnă asta, așa că nu mi-a fost greu să reconstitui povestea micuței mele prietene. Numai că gândul se îndreaptă în mod firesc spre măreție, drept care și eu, la început, văzându-i frumusețea și eleganța aristocratică a trupului, mi-am închipuit că venea dintr-o familie nobilă. Această convingere — neîntemeiată la vremea aceea, pentru că dumneavoastră ați ajuns abia mai târziu în înalta societate — mi-a dat ideea și-apoi dorința de a-i regăsi părinții. Noi, prusacii, când ne punem ceva

În minte, nu ne mai stă nimic în cale. Am mers la Paris, împreună cu fetița, căreia îi spuneam Maria, după numele mamei mele. Pentru prima oară, am scris la Posen, cerând ajutorul unor rude îndepărtate, precum și celor care erau cumva datori familiei mele. Am primit încurajări și bani, pentru că în țara mea, cei ce suferă nu-s dați uitării. Câteva scrisori chiar îmi dădeau de știre că se făceau demersuri pentru rechemarea mea din exil. Dar prietenii mei ținteau prea departe, iar eu deja nu mai voiam să profit de bunăvoința lor. Ideea care-mi venise se preschimbase de-acum într-o obsesie. Îmi continuam căutările, cu răbdarea unui indian care caută urmele dușmanului. Vreme de un an și o lună am plimbat-o pe Maria prin Paris, arătându-i ba una, ba alta, însă ea nu recunoștea nimic. Abia în cea de-a treisprezecea lună — și asta poate vă spune ceva despre răbdarea mea — s-au petrecut două întâmplări, care pentru mine au însemnat prima rază de lumină. Mai întâi, în Jardin des Plantes, unde n-o dusesem niciodată până atunci, a devenit brusc neliniștită, nesigură pe ea. Privind-o cu atenție, am văzut cum s-a înroșit, apoi s-a făcut albă ca varul. În tufele dinspre strada Buffon se jucau mai mulți copii. Maria a schițat o mișcare de parcă ar fi vrut să alerge către ei...

Ducesă îl asculta din ce în ce mai atentă. Tot sufletul ei se adunase în privirea ce nu se putea desprinde de chipul marchizului de Rosenthal.

— Asta a fost tot, urmă el, apoi fata a revenit la apatia obișnuită. Am ieșit din parc prin strada Buffon, am plimbat-o prin împrejurimi, pe bulevardul Hôpital, pe Quai de la Gare. Zadarnic! Ajungând în piața Valhubert, privirea i s-a aprins pentru o clipă. Am traversat podul Austerlitz și-am auzit-o respirând precipitat; "Recunoști ceva?" am întrebat-o. Ea a scos un țipăt ușor, apoi ochii măriți de spaimă s-au ațintit asupra dansatoarei pe sârmă, care-și făcea numărul pe malul Senei, în apropiere de strada Lacuée.

— Dumnezeule-Doamne! Dumnezeule-Doamne! murmură Lily, frângându-și mâinile.

— Sunteți nerăbdătoare, așa-i? zise plin de bunăvoință Saladin. Dar nu pot povesti mai repede decât cere firul întâmplărilor. Din nou, flacăra din privire s-a stins brusc și mi s-a părut că și ea se miră de propria-i tulburare.

— Biata copilă! șopti ducesa. Era atât de mică!

— Din fericire, eu aveam mai multă răbdare decât dumneavoastră, doamnă, continuă Saladin. Am fost profund impresionat, înțelegând că de-acum nu trebuia să mă bazez pe amintirile unui copil — cel puțin pentru moment — ci să recurg la cercetări și investigații sistematice, plecând de la emoția ei de-o clipă. Îmi spuneam că, fără îndoială, revederea mamei ei îi va reda complet memoria; așa cum se joacă și copiii, atunci când caută ceva, zicând "Foc!" și eu eram convins că mama trebuia să se afle prin apropiere. Biata Maria a petrecut două săptămâni îngrozitoare, rămânând aproape tot timpul singură în casă, în vreme ce eu am răscolit tot cartierul Mazas. Într-o zi, ivindu-mă în prag, i-am spus: "Bine te-am găsit, Justine!" A făcut ochii mari, ca și atunci când o văzuse pe dansatoarea pe sârmă. "Bine te-am găsit, Petite-Reine!" am repetat eu. Ea și-a plecat genele mătăsoase, părând să caute ceva în adâncurile memoriei. Apoi m-a întrebat: "De ce-mi spui așa, prietene?"

Ducesă, care se ridicase pe jumătate din jilțul unde stătea, se prăbuși la loc, sfârșită.

Talentatul Saladin surâse din nou, murmurând:

— Doamnă, speranțele dumneavoastră s-au spulberat și de astă dată. V-ați închipuit că am ajuns la capătul necazurilor... Dacă totul s-ar fi sfârșit atunci, tânărul marchiz de Rosenthal nu s-ar mai fi numit niciodată domnul Renaud, agent de poliție.

Saladin povesti toate acestea cu calm și îndrăzneală, iar accentul său german, pe care avea grijă să nu-l exagereze, dădea istorisirii o savoare deosebită (accentul îl culesese de-a gata, de sub colonadele Bursei).

— Curând, însă, am fost nevoit să-mi încetez cercetările de unul singur, urmă el. În Franța e interzis să faci pe polițistul pe cont propriu. Acum aveam ceva relații la comisariatul din cartierul Mazas, așa că am întrebat pe unul dintre inspecori dacă aş putea să intru și eu ca slujbaş la Prefectură, ascunzându-mi originea nobilă sub un nume de împrumut. Aveam de ales între a deveni agent de poliție și a abandona cercetările, care însemnau atât de mult pentru mine. Într-adevăr, aflasem — și dumneavoastră știți asta mai bine ca oricine — că mama micuței mele Justine plecase din cartierul Mazas cu mulți ani înainte. În Germania, ca și în Franța, lumea manifestă o oarecare ostilitate față de poliție. Însă scopul scuza mijloacele și cred că de-ar fi fost nevoie să intru în rândurile răufăcătorilor, pentru a o face fericită pe Petite-Reine, n-aș fi șovăit o clipă! Cazul fusese încredințat unui înalt slujbaş al Siguranței, care se bucura de faimă de-a cântări oamenii dintr-o singură privire. Auzind de mine, la început s-a împotrivit, spunând că toți marchizii sunt niște imbecili și că nu-i trebuia un pierde-vară în "prăvălia" pe care-o conducea. Apoi s-a arătat curios să mă cunoască, pe motiv că un astfel de marchiz trebuie să fi fost o creatură ieșită din comun. I-am fost prezentat. M-a supus unui interogatoriu de trei sferturi de ceas, timp în care i-am povestit prin ce mijloace încercasem să descopăr identitatea micuței Petite-Reine.

"Cam naiv procedeul", a spus el, "însă, oricum, remarcabil pentru cineva care nu-i de meserie și nu dispune de cine știe ce posibilități."

M-a invitat la masă, nu fără a mă lăsa să ghicesc prețul acelei dovezi de respect și în aceeași seară, mi-a relatat un fapt care mi-a făcut părul măciucă. Era vorba despre banda cunoscută sub numele de "Fracurile Negre", care din când în când își pierde urma, ca apoi să iasă din nou la iveală, prin

crimele comise. După cum îi stătea în obicei, asociația jefuise și asasinase o văduvă bogată din cartierul Saint-Lazare, apoi oferise justiției un așa-zis vinovat, pe care dovezile strânse cu grijă îl condamnau fără scăpare. Totul era la fel de bine pus la punct ca și în cazul armurierului din Caën, sărmanul André Maynotte, care declarase judecătorilor: "Sunt nevinovat, dar de-ar fi să mă judec eu însumi, cred că m-aș condamna." Văduva avea un nepot, un neisprăvit, un bețiv ticălos, care urma s-o moștenească și care-o amenințase în repetate rânduri. Datorită mie, a fost descoperită *șmecheria* "Fracurilor Negre" — iertați-mă că folosesc astfel de expresii în fața dumneavoastră! — și prin aceasta, mi-am câștigat o bună reputație. Numai că "Fracurile Negre" continuă să existe. Nu s-au făcut presiuni asupra-mi, am fost lăsat în voia mea și n-am fost chemat să particip în poliția activă decât în câteva ocazii mai deosebite. Fără să mă laud, v-aș fi dat de urmă mai curând, dacă ați fi fost în Franța. Însă cum după cinci ani, în care aflasem tot ce mă interesa, mă găseam dintr-o dată într-un impas, pentru că informațiile adunate nu duceau la nici un rezultat, mi-am dat demisia de la Siguranță, îmbarcându-mă pentru America, împreună cu Justine. Dacă n-aș ști că o călătorie contribuie mult la educația unui tânăr, aș spune că mi-am pierdut doi ani pe aceste meleaguri. Mie și Justinei nu ne lipsea nimic, pentru că misiunea mea era de a reprezenta acolo interesele comerciale ale unor mari firme franceze. Trebuie să mărturisesc că cercetările întreprinse de mine în Brazilia au avut succes numai în parte. Nu v-am putut găsi, pentru că deja nu mai trăiați acolo, însă în calitate de bun polițist, ar fi trebuit să vă dau de urmă. Dar nu s-a întâmplat așa, astfel că la întoarcerea în Franța, numele de Chaves — deși nu-mi era complet străin, pentru că figura de mult în însemnările mele — nu-mi spunea, totuși, mare lucru. În tot ce făceam, doamnă, exista un motiv — pe care cu siguranță l-ați ghicit, pentru că știți să citiți în sufletul omului. Dorința de a-i găsi pe părinții prietenei mele se preschimbase în căutare pătimașă. Sau poate că nici patima nu mai era aceeași, pentru că entuziasmul de altădată fusese înlocuit cu un soi de teamă de-a mă găsi față în față cu mama Justinei, care avea cincisprezece ani. Justine, cea neînchipuit de frumoasă și pură, nu se sfia să-și arate sentimentele față de mine. Nu eram destul de vârstnic ca să-i fiu tată. În momentul când am dat de urma

dumneavoastră, doamnă, eram pe punctul de-a pleca în Germania, împreună cu Justine. În sfârșit, prietenii au obținut revocarea ordinului de exil, pronunțat cândva împotriva unui copil nevinovat. Chiar dacă nu am certitudinea de-a reintra în posesia întregii averi care-a aparținut familiei mele, cel puțin sunt convins că-i voi putea oferi soției mele o existență onorabilă și independentă, în patria unde m-am născut.

Saladin rosti această frază plină de înflorituri, vorbind rar și cu emfază. Se vedea limpede cât era de mulțumit de el însuși. O urmărea pe doamna de Chaves cu o privire triumfătoare.

Dimpotrivă, ducesa părea să se fi scuturat de emoția covârșitoare cu care ascultase întreaga povestire. Căzuse pe gânduri, cu frumoasele-i sprincene ușor încruntate, cu o cută săpată pe frunte.

— Asta-i tot! sfârși Saladin, pe un ton plin de importanță. Sunteți mulțumită de mine, doamnă?

Lily îi întinse din nou mâna, evitând să-i dea un răspuns.

— Domnule marchiz, spuse ea, ar fi nepotrivit din partea mea să arunc măcar umbra unei îndoieli asupra celor ce mi-ați spus. Însă sunt mamă și unica mea avere e în mâinile dumneavoastră. Iertați-mă dacă aștept cu oarecare teamă condițiile pe care, poate, doriți să le impuneți.

— Doamnă, replică Saladin din ce în ce mai demn, vă garantez cu viața mea că nu aveți de ce vă teme. Mă văd silit să vă repet că sunt un gentilom și că atunci când m-am căsătorit cu biata orfană, culeasă de pe drumuri, am făcut-o pentru a-i oferi soției mele pâinea cea de toate zilele și respectul celor din jur.

— Sunteți un om de treabă, domnule marchiz, vorbi încetșor doamna de Chaves, muncită de un gând. Îmi îngăduiți să vă pun o întrebare?

— Vă rog! răspunse Saladin, luându-și un aer și mai semeț, menit a-i ascunde tulburarea.

Doamna de Chaves părea că-și caută cuvintele.

— După atâta amar de ani, zise ea, totul s-a schimbat și nimic nu mai amintește de copila din leagăn... nimic...

Șovăia, cu ochii în pământ. De l-ar fi privit pe Saladin, ar fi văzut cum în aceeași clipă chipul lui imobil se luminase brusc.

Întrebarea ce plutea pe buzele ducesei de Chaves și pe care el deja o ghicise, nu-l lua prin surprindere. Se așteptase la

mai multe întrebări, dar aceasta îi prilejuia răspunsul menit să înlăture orice dubiu.

Tăcu, iar doamna de Chaves continuă să vorbească, rostind cu greu cuvintele:

— Misiunea dumneavoastră se lovea de două mari greutăți: nu numai că trebuia să dați de urmele mamei, dar mai era nevoie ca mama să recunoască în tânăra femeie pe care i-o aduceți pe copila ce abia începuse să facă primii pași... La asta v-ați gândit?

Își ridică încet privirea. Ochii lui Saladin erau ațintiți asupra ei.

— M-am gândit, răspunse el.

— Și există vreo posibilitate de-a o recunoaște?

— De n-ar fi existat, spuse Saladin, nu m-aș fi aventurat pe această cale, presărată cu atâtea obstacole.

Chipul doamnei de Chaves începu să prindă culoare.

— Spuneți! îl rugă ea. Vă implor, vorbiți!

— De ce să vă spun eu, replică Saladin, din ce în ce mai impasibil, când știți la fel de bine ca și mine?

— Vă cer să vorbiți! rosti răspicat ducesa. Totul depinde de ceea ce voi auzi de la dumneavoastră!

Aproape că-și ținea respirația, ca să nu piardă vreun cuvânt. Saladin tăcu o clipă, profitând de această tulburare, care-o lăsa pe ducesa la cheremul său, apoi zise fără grabă:

— Dumnezeu a însemnat-o la naștere, doamnă...

— Ah! țipă ducesa, nemaiputându-se stăpâni.

— Eram singur când am ridicat-o din drum, rănită și fără cunoștință! urmă Saladin. A trebuit să fac pe doctorul și s-o îngrijesc așa cum s-ar fi priceput o mamă. Doamnă, fiica dumneavoastră avea pe piept, pe umărul drept, un semn din naștere: o cireasă roșie și catifelată, pe care îmi închipui că ați sărutat-o de nenumărate ori...

— Mai are semnul și acum? îngăimă Lily, tremurând din toate încheieturile.

— Cel puțin azi-dimineață îl avea, zise Saladin, zâmbind oarecum înțepat.

E cu neputință de descris ce sentimente, confuze sau poate contradictorii, ajung să se lupte într-un suflet în astfel de momente.

Sensul acestui răspuns și mai ales, surâsul care-l însoțea, o rănire îngrozitor pe ducesa. Și totuși, inima îi tresărea de o emoție mult mai puternică: bucuria imensă care-i inundă întreaga ființă. Se ridică din jilț, clătinându-se pe picioare, și veni spre el, deschizându-și larg brațele.

— Vă cred! izbucni ea. Vă cred... Unde-i acum?

Saladin își păstrase sângele rece, cu o artă desăvârșită.

— Stimată doamnă, vorbi el, fără a-și pierde zâmbetul și luându-i afectuos amândouă mâinile într-ale sale, pentru a o ajuta să se așeze. Chestiunea nu este dacă dumneavoastră mă credeți sau nu. În privința asta, n-am avut nici cea mai mică îndoială.

— Unde e? repetă ducesa, înnebunită. Unde-i acum?

Saladin făcu același gest de pedagog aflat în fața unei clase.

— Să nu ne pierdem cumpătul, vorbi el, fără a se tulbura câtuși de puțin. Justine se află într-un loc unde mama ei o va putea îmbrățișa curând, dacă așa vreau eu. Iar dacă nu vreau, nimeni nu va fi în stare s-o găsească. Doamnă ducesa, eu sunt Renaud și-atunci când e vorba să descopăr, și-atunci când e cazul să ascund. Mă pricep la fel de bine și la una, și la alta. Îngăduiți-mi să vă reamintesc că înainte de această mărturisire sinceră — pe care, de altfel, nimeni nu mă silea s-o fac — am avut cinstea de-a vă pune o întrebare foarte importantă.

Ducesa își trecu mâna peste frunte. În minte îi roiau mii de gânduri.

— Adevărat, șopti ea. Îmi amintesc.

Îl privi pe Saladin, de parcă ar fi încercat să-și reîmprospăteze memoria, apoi își plecă repede ochii. Orice-ar fi făcut, omul acesta îi trezea un sentiment de teamă și repulsie.

Desigur, încă nu era în stare să pună ordine în vălmășagul de noi impresii și senzații. Se simțea sfâșiată între două tendințe opuse. Se afla în prezența unui gentilom pe care, în înflăcărarea ei, l-ar fi putut înălța pe un pedestal, socotindu-l un erou.

Numai că în cele două ore de când stătea față în față cu eroul, acel fluid misterios ce trece de la un suflet la altul, departe de a-i stârni simpatia, avusese exact efectul contrariu. Domnul Renaud îl lăsase în umbră pe tânărul marchiz de Rosenthal și, cu toată bucuria din inima ei, faptul că era silită să

lege gândul la fiica regăsită de existența acestui om o umplea de amărăciune.

— Fiți amabil și amintiți-mi ce doreați să știți, zise ea. Mi se învârt capul, am nevoie să mă ajutați.

— Cel mai bine ar fi să vă iau un interogatoriu, replică Saladin. Însă nu-mi permit...

— Faceți așa cum vă este voia, îl întrerupse doamna de Chaves, ajunsă la capătul puterilor.

Saladin se grăbi să-și deschidă din nou carnetul, începând să-și răsfoiască însemnările.

— Văd că înțelegeți perfect situația în care mă găsesc. Am o mare răspundere. Nu poți crește o fată — spun "a crește", ca să mă exprim cât mai simplu și mai modest cu putință, dat fiind că marchiza de Rosenthal... Sunteți palidă, doamnă! Vă displace cumva că fiica dumneavoastră poartă acest nume și-acest titlu?

— Iertați-mă, murmură ducesa, dar e pentru prima oară că o numiți astfel...

— Vă iert, zise cu noblețe Saladin. Mă pricep destul de bine să citesc în sufletul cuiva și înțeleg ce înseamnă gelozia și iubirea posesivă a unei mame. Sunt convins că pe măsură ce va trece vremea, vom deveni buni prieteni. Vă repet numai că mă simt răspunzător și că n-aș accepta nici în ruptul capului să compromit viitorul celei ce mi-e în același timp și fiică, și soție. Doamnă de Chaves, doresc să stăm puțin de vorbă.

Lily încuviință, dând din cap cu resemnare.

— Voi proceda așa cum mi-ați îngăduit, urmă Saladin, care-și întinsese hârtiile pe masă, și acum aștepta, cu creionul în mână. Domnul de Chaves vă iubea nebunește... Nu-i așa? Bun. Îmi notez. Nu va dura mult.

Lily îl privea, într-o stare de prostrație.

— Cum trebuia să se întoarcă în Brazilia, continuă Saladin, a născocit o poveste, ca să vă convingă să-l urmați. Ce poveste?

— Despre o trupă de saltimbanci, îmbarcați la Le Havre...

— Având-o cu ei pe Petite-Reine! Bun! Nu prea convingător, însă cei ce-au suferit mult, devin creduli. Știm amândoi că Petite-Reine nu se afla în America. Domnul de Chaves era din ce în ce mai îndrăgostit și când iubește, e un diavol! Ar fi în stare să dea foc întregului Paris, numai să-și satisfacă un capriciu. Cum dumneavoastră erați o femeie cinstită, v-a vorbit de căsătorie.

— Mi-a vorbit de căsătorie încă înainte de-a pleca din Paris, spuse ducesa.

— Bun! exclamă Saladin. Știați că era deja căsătorit?

— Nu, nu știam.

— Probabil că nu. În piața Mazas nu se prea cunosc amănunte despre ce se petrece în cartierele aristocratice. Și cum s-a descotorosit de prima sa soție?

— Am auzit vorbindu-se despre asta mult timp după ce m-am căsătorit, îngăimă Lily. Se pare că a avut loc o scenă de gelozie...

— Flagrant delict! Codurile noastre moderne conțin denumiri extrem de dramatice. Să știți însă, se întrerupse el, luând în mână una din foile de pe masă, că dat fiind caracterul și obiceiurile domnului de Chaves, nu-mi prea place însemnarea pe care v-am citit-o mai devreme:

"Bănuială, așa-zisă absență; azi, 19 august 1866, domnul de Chaves, reîntors în taină, stă la pândă pentru a-și surprinde soția."

— Facă-se voia Domnului, șopti ducesa.

— Dacă-mi permiteți, n-am terminat ce aveam de spus:

"O vede plecând călare, cu tânărul conte Hector de Sabran, care locuiește la Grand-Hôtel, camera 38."

Privirile li se încrucișară. Cea a ducesei era mândră și senină.

— Fără îndoială! murmură Saladin, răspunzând privirii ei. Sunteți virtutea întruchipată, pun mâna-n foc pentru dumneavoastră. Dar asta nu-i de-ajuns, când ai de-a face cu unul ca grandele nostru de Portugalia, clasa întâi! Cine știe dacă nu cumva și cealaltă ducasă nu fusese tot o sfântă? I-ați luat locul, țineți-vă bine! Interesele marchizei de Rosenthal cer că de-acum încolo să nu-i mai oferiți domnului de Chaves nici un pretext de-a vă surprinde în flagrant delict. Vreau neapărat să vă păstrez că soacră!

Ducasă își înfrână un gest de repulsie.

— Hector de Sabran nu-i altcineva decât nepotul soțului meu, zise ea. Oricum, în urma întâmplărilor de ieri, l-am rugat să-și înceteze vizitele la palat.

— Întâmplările de ieri! repetă Saladin. Așadar, s-a petrecut ceva?

Doamna de Chaves îi povesti pe scurt incidentul de pe Esplanada Invalizilor.

Saladin o ascultă cu un interes neobișnuit, în vreme ce creionul alerga grăbit pe hârtie.

— Ia te uită! exclamă el, cu un zâmbet ciudat. Va să zică, Excelența Sa a mers s-o vadă pe domnișoara Safir. Doar e cea mai bună dansatoare pe sârmă a bâlciului! Domnul de Chaves era singur?

— Avea cu el pe cineva care în ultima vreme vine foarte des pe la palat... Mai precis, de când domnul de Chaves s-a apucat de niște afaceri în industrie...

— Vom mai vorbi despre aceste afaceri, care mă interesează mult, o întrerupse Saladin. Mi-ați putea spune cum se numește persoana?

— E un viconte italian. Îl cheamă Annibal Gioja, din marchizii Pallante.

Saladin își umflă obrazii și se lăsă pe spătarul scaunului, fără a se osteni să-și ascundă mirarea.

— Îl cunoașteți? întrebă ducesa.

În loc să răspundă, Saladin se gândea. "Deci Fracurile Negre au ajuns aici înaintea mea! Situația se complică!"

Doamna de Chaves își încrucișase mâinile pe genunchi. Deja uitase de întrebarea pe care i-o pusese marchizului.

Cât despre Saladin, el era din ce în ce mai adâncit în propriile-i cugetări. Aflase un fapt neașteptat, care urma să-i modifice considerabil planul.

După cum știm, încă din copilărie îl încântau poveștile despre isprăvile asociației de răufăcători, care-și spunea "Fracurile Negre".

Similar, ba chiar și Échalot — bunul Échalot — vorbeau despre "Fracurile Negre" cu acel respect poetic pe care-l inspiră personajele legendare.

Am mai spus că marea lovitură — unica lovitură — din viața lui Saladin, îmbrăcase diferite forme, una dintre ele implicând o asociere cu "Fracurile Negre".

Aflând că organizația era și ea amestecată în afacerea LUI, Saladin rămase cu gura căscată.

Imaginația începu să-i lucreze cu febrilitate.

"Ce-ar fi dacă însuși ducele?..." își zise el. "Imposibil! E mult prea bogat pentru asta... Și totuși, cine știe? Joacă până-și pierde capul, e nebun după femei și în plus, a mai ucis o dată... Mâine voi afla dacă Excelența Sa e sau nu un «Frac Negru»".

Mare tulburare se iscase în sufletul prietenului nostru Saladin, de felul lui atât de calm și cumpătat. Era un băiat isteț, dar nu și un geniu. Prefera drumurile netede, oricât ar fi fost ele de lungi, evitând potecile abrupte, pe care ar fi trebuit să sară și să se cațere.

Ca să înghită săbii în deplină siguranță, era necesar să aibă picioarele bine înfipite pe un teren solid, unde să nu se zdruncine.

Se așteptase să fie pus în situația de a-și schimba planul în funcție de circumstanțe; era vorba de ideea a cărei realizare ar fi însemnat o existență liniștită, până la adânci bătrâneți, pentru marchizul Saladin, ajuns în palatul de Chaves în calitate de ginere. Nutrise această speranța ca pe un vis frumos, ceea ce nu-l împiedicase să-și pună mai multe coarde la arc. Recenta descoperire — o urmă de "Frac Negru", întipărită pe nisipul insulei sale — îi zădărnicea dintr-odată toate planurile.

Când intri ultimul într-o cetate trecută prin foc și prin sabie, nu-ți mai rămâne nimic de prădat.

Sentimentul său se asemena cu dezamăgirea unui inventator, care sosind la ministru pentru a-și primi brevetul, ar fi aflat că aici fusese deja prezentată o invenție similară.

Să nu uităm că inventatorii sunt plini de idei, în vreme ce bietul Saladin nu fusese în stare să clocească decât una singură.

— Doamnă, reluă el, părăsindu-și fără voie frumosul și mândrul accent nemțesc. Binecuvântează Providența care m-a îndemnat să-mi iau măsuri de precauție. Sunt convins că m-ați și înțeles. Toată ancheta desfășurată de mine nu avea decât un singur scop: să cunosc poziția pe care fiica dumneavoastră — odată regăsită și recunoscută — ar urma s-o aibă în palatul de Chaves.

— Într-adevăr, am înțeles și am răspuns, zise ducesa. Mai aveți ceva de întrebat?

Saladin își consultă însemnările, mai mult de formă. Era cumplit de descurajat. Avea senzația că însuși ducesa își mărturisea neputința. Fără îndoială, avea de-a face cu o regină detronată.

De la bun început, nu spusese "Aduceți-mi fata!", ci întrebase "Unde-i fiica mea?"

— Nu dumneavoastră sunteți stăpâna aici, murmură Saladin, dând glas concluziei la care ajunsese.

Ducesă înălță spre el o privire plină de mândrie și tristețe, în această clipă, era atât de frumoasă, încât Saladin rămase mut de uimire.

Îl se părea că abia atunci o vedea pentru prima dată. În suflet i se aprinse din nou o licărire de speranță.

— Ducele de Chaves a suferit mult, șopti ea, după o scurtă tăcere.

Saladin își încordă privirea, de parc-ar fi vrut să-i citească până în străfundul sufletului.

Însă ducesa își plecase din nou genele lungi și rămăsese tăcută.

Saladin schimbă iarăși tonul.

— Doamnă, zise el hotărât, am venit aici ca să vă redau fiica. La început, am citit pe chipul dumneavoastră o imensă bucurie, lucru firesc pentru o mamă. Acum vă văd inertă, parcă zdrobită sufletește. Se pare că între mamă și fiică se înalță un obstacol venit din afară. Nu vă mai înțeleg, doamnă, și e absolut necesar să vă înțeleg.

— Chiar dumneavoastră mi-ați provocat această tristețe, pe lângă bucuria pe care mi-ați adus-o, răspunse Lily. În prima clipă, am trăit o negrăită fericire — singură și cea mai mare care poate exista pentru mine pe acest pământ. Însă pe măsură ce vorbeați, mi-am dat seama că mă mai desparte ceva de fiica mea și caut în mine însămi o cale de-a înlătura și această piedică. S-ar putea să reușesc. Voi reuși cu siguranță. Dumneavoastră îmi cereți niște garanții, fie pentru ea, fie pentru dumneavoastră. Vă rog să continuați cu întrebările. Când veți ști tot, absolut tot, veți citi în conștiința mea și-atunci mă veți putea judeca.

Saladin nu era omul care să se lase impresionat, și totuși, se simțea mișcat de iubirea arzătoare pe care o ghicea în spatele acestor vorbe de gheață.

Femeia aceea, care rămăsese neclintită în fața lui, și-ar fi dat la nevoie și sângele din vine pentru a-și săruta copila măcar o dată.

— Văd că ne înțelegem de minune, spuse el. Cheia întregii povești e ducele de Chaves. Dacă socotiți că-i necesar să-mi mai împărtășiți unele detalii despre Excelența Sa, vă ascult.

— Domnul de Chaves, răspunse ducesa, vorbind rar și cu glas obosit, este omul cel mai minunat, și-n același timp, cel mai crud pe care l-am întâlnit vreodată. E capabil să adore în genunchi și să lovească cu o violență sălbatică. Mărinimia lui nu are margini, ceea ce nu-l împiedică uneori să se arate la fel de lacom ca cel mai fioros bandit din America de Sud. E un gentilom, ba chiar mai mult decât atât: un mare senior, însă se poartă ca un lacheu atunci când se lasă în voia pasiunii. Nu știu ce s-ar fi întâmplat dacă o femeie i-ar fi răspuns cu aceleași sentimente.

— Deci n-a fost iubit niciodată? murmură Saladin.

— Întotdeauna a avut parte numai de ură, zise ducesa cu duritate.

Saladin o așteptă să-și ducă gândul până la capăt, dar ea tăcu. Nu putea să nu admire frumusețea tragică a chipului ei palid.

— Chiar și eu, care-i datorez atât de mult, urmă ea, cu un efort aproape dureros, mă tem de mâinile lui pătate de sânge. Mi-e silă de viciile lui, mi-e groază de mânia lui și niciodată n-am putut vedea în el...

De astă dată, se opri brusc.

Ochii lui Saladin străluceau. Așteptă o clipă, apoi văzând că ducesa refuza să continue, vorbi fără urmă de regret, pe tonul unui om de afaceri:

— Iar averea lui?

— E încă foarte bogat, răspunse ducesa. Din banii pe care avea să-i primească din vânzarea domeniilor din provincia Pară, încă n-au ajuns la el nici jumătate.

— La cât se ridică această sumă?

— La trei sute de mii de piaștri sau un milion cinci sute de mii de franci.

— Phii! se miră Saladin. Păi ăștia-s bani, nu glumă! Probabil că pământurile valorau foarte mult. Trebuie să înțeleg că acești bani au fost deja cheltuiți?

— Aproape în întregime, răspunse doamna de Chaves. Ducele are o viață extrem de agitată. Când și când, îmi ajung și mie la ureche ecouri ale nebuniilor lui, însă până azi nu le-am

prea dat atenție. Joacă și pierde în neștire. Pentru surâsul unei femei, ar fi în stare să azvârle pe fereastră tone de aur. În plus, mai e și acea importantă afacere a emigranților: Compania braziliană.

— Ah! o întrerupse Saladin. Povestea în care e amestecat și scumpul nostru Annibal Gioja?

Ducesă înclină fruntea în semn de încuviințare.

— Spuneam că vom discuta și despre asta, reluă Saladin, însă înainte de-a ne opri la faptul cu pricina, aș dori să aflu când este scadența pentru plata celor trei mii de piaștri.

— Cunoscut bine data, zise ducesa, pentru că mă tem de ea. În astfel de cazuri, soțul meu se dedă unor orgii și mai grozave. Termenul este într-una din zilele următoare.

Saladin nu-și mai notă nimic în carnet, dar oricine i-ar fi observat expresia feței și-ar fi dat seama că nici nu mai era nevoie.

Problema i se înfățișa acum sub un nou aspect.

— Dacă se poate, reluă el, să vorbim puțin despre viconte Annibal și Compania braziliană. Mă interesează, deși am impresia că strălucitorul nostru napolitan mai are și alte însărcinări pe lângă Excelența Sa.

— Afacerea cu emigrația, răspunse doamna de Chaves, nu se deosebește cu nimic de celelate. E legată tot de averea noastră din Brazilia: nu de terenurile din provincia Pară, care-au fost deja vândute, ci de unele mai îndepărtate, din sud-vest. E vorba despre o societate pe acțiuni, a cărei înființare l-a costat pe duce o groază de bani și care garantează teren agricol tuturor europenilor care doresc să se stabilească în Brazilia.

— Până-n prezent, întrebă Saladin, s-a operat cumva vreun vărsământ asupra acestor acțiuni?

— N-aș putea să vă spun, răspunse doamna de Chaves.

Saladin își adună paginile cu însemnări, punându-le în ordine în carnetul său.

Ducesă își privea interlocutorul, părând mai stăpână pe ea decât acesta.

— Mă așteptam la altceva, zise tânărul, pregătindu-se de plecare. În situația de față, nu cred că există garanții suficiente pentru marchiza de Rosenthal.

— Și neavând — sau nevăzând — aceste garanții suficiente, îl întrerupse doamna de Chaves, fără a-și trăda amărăciunea, o țineți pe fiică departe de mama ei...

— E în interesul fiicei, încheie Saladin.

— În interesul fiicei, repetă ducesa. Așa îmi închipui și eu, altfel ar fi o ticăloșie.

Saladin făcu o plecăciune. Știa bine că nu va pleca înainte ca ducesa să aibă ultimul cuvânt.

— M-ați pus în gardă în ceea ce privește pornirea mea firească de-a face apel la judecătorul de pace, cu gând să desfac o căsătorie nelegitimă, vorbi doamna de Chaves. În definitiv, căsătoria a fost încheiată fără consimțământul părinților, dat fiind că-i vorba de o minoră care abia dacă a împlinit cincisprezece ani.

Saladin surâse.

— Nu-mi spuneți nimic nou, zise el. Și eu mi-am pus problema astfel de nenumărate ori. Deși pot să răspund în fața justiției pentru acest mariaj, am preferat s-o ascund pe doamna Renaud (și accentuă aceste două cuvinte) la loc sigur. Poate chiar poartă alt nume — ca și mine, de altfel: uitați că nu suntem la spovedanie, scumpă doamnă. Vă mărturisesc cu mâna pe inimă: sunt stăpân pe situație, stăpân în toată puterea cuvântului. Și chiar de-aș fi înconjurat de jandarmi în clipa în care aș părăsi această încăpere, tot m-aș întoarce către dumneavoastră, ca să vă repet: sunt stăpân pe situație. Singurul lucru care mă supără e că situația nu-i ceva mai avantajoasă.

— Îmi îngăduiți să-mi văd fiica? îl întrebă pe neașteptate doamna de Chaves.

În mod cu totul bizar, Saladin nu era pregătit pentru o asemenea întrebare, de altfel cât se poate de firească. Dintr-o dată se schimbă la față atât de vizibil, încât doamna de Chaves se întrebă dacă tânărul acela nu făcea decât să joace teatru.

— Nu vă cer să mi-o încredințați, insistă ea. Nu sunt capabilă să vă întind o cursă, așa că accept condițiile impuse de dumneavoastră. Sunteți, într-adevăr, stăpân pe situație și nu vă cer altceva decât să-mi dați prilejul să-mi îmbrățișez fiica. Pentru aceasta, vă voi plăti prețul pe care mi-l veți cere.

— Doamnă!... protestă Saladin, făcând pe ofensatul.

— Prețul pe care mi-l veți cere, repetă doamna de Chaves, pentru că până acum am vorbit despre averea ducelui, fără a spune un cuvânt despre a mea.

Ochii lui Saladin, deja rotunzi din naștere, păreau gata să-i sară din orbite.

Afacerea lua iarăși o întorsătură neașteptată.

— N-aveți decât să vă păstrați secretul, urmă ducesa, cu tot mai multă însuflețire. Nu voi ști unde-i ascunsă fetița mea — scumpa mea fetiță, despre care discutăm aici cu atâta sânge rece, când de dragul ei aș fi în stare să cerșesc în plină stradă! Vom urca în trăsură, mă veți lega la ochi și mă veți dezlega numai în prezența fetei mele. Pentru asta, domnule, vă repet — și Dumnezeu mi-e martor că nu vreau să vă jignesc cu nici un chip — vă voi da orice-mi veți cere. Ducele de Chaves mi-a dăruit, prin contractul de căsătorie, diamantele familiei sale, valorând două sute de mii de plăști, precum și proprietatea din Guarda, provincia Coimbre, în Portugalia, care aduce un venit anual de o sută douăzeci de mii de franci.

Saladin se străduia din răputeri să-și păstreze stăpânirea de sine. La tâmpile i se iviseră picături de transpirație.

— Doamnă! Doamnă! bolborosi el. Oare v-am făcut o impresie chiar atât de proastă? V-am spus că sunt marchizul de Rosenthal...

— Sunteți domnul Renaud, murmură ducesa, nu fără o ușoară undă de dispreț. Dacă nu acceptați, înseamnă că numai întâmplarea v-a ajutat să aflați amănuntele unei povești atât de triste și că...

Se întrerupse și încheie, cu glas tremurător:

— ... Că de fapt, fiica mea e moartă!

O clipă, Saladin rămase fără grai.

Ducesă îl măsură din cap până în picioare și adăugă:

— Răspundeți sau plecați din casa mea.

Saladin nu se clinti. Ducesa se ridică, privindu-l cu tot disprețul de care era în stare. El făcu un efort supraomenesc să-și revină.

— Doamnă! exclamă falsul marchiz, rostind pentru prima oară adevărul, pe care curând avea să-l învăluie în noi și noi minciuni. Nu vă pot duce la fiica dumneavoastră, pentru că nu are cum să vă primească în locul în care se află acum. A sosit momentul să dăm cărțile pe față. În zilele noastre, nu ascunzi pe

cineva în fundul pământului, ci sub masca unei meserii, la care se adaugă și un nume fals. Dacă urcați în trăsură, pentru a merge la fiica dumneavoastră, cine știe în ce atelier nenorocit o veți găsi? Sau în ce companie? Doamnă, v-am spus adevărul în toate privințele, cu excepția propriei mele persoane. Nu-mi purtați pică dac-am încercat să mai reduc distanța dintre un biet proscris german și moștenitoarea unei doamne de rangul dumneavoastră. Realitatea e că sunt sărac — iată singura mea minciună... Și pentru că mă îngrozește privirea dumneavoastră, mă grăbesc să adaug că vă respect tot atât de mult ca pe Justine, astfel încât vă cer trei zile... poate-i prea mult! Două zile... chiar mai puțin... nu ca să vă conduc legată la ochi spre cea pe care aveți tot dreptul s-o vedeți, ci ca s-o aduc aici, unde să aibă nespusa fericire de-a vă strânge-n brațe.

Inima ducesei bătea să-i spargă pieptul.

Desigur, Saladin avusese grijă să schimbe tonul, din clipa în care doamna de Chaves pomenise de suma de două sute de mii de piaștri în diamante și de domeniul din Guarda, provincia Coimbre, Portugalia.

Ar fi căzut de mult la picioarele bogatei sale soacre, spunându-i: "În jumătate de ceas, Justine va fi lângă dumneavoastră!", de n-ar fi existat o piedică reală.

Saladin era un diplomat destul de versat, însă îi lipsea puterea de pătrundere necesară pentru a citi în sufletul omenesc.

Își închipuiseră că la prima întrevedere se vor discuta doar chestiuni lipsite de însemnătate.

Ca și cum pentru o inimă de mamă ar exista așa ceva! Lucrurile avansaseră mai repede decât se așteptase. Iar el nu reușea să țină pasul.

— Două zile! repetă ducesa, ca pentru sine. E mult!

Apoi, întorcându-se spre Saladin, adăugă:

— Domnule, vă acord două zile și pentru că ați acceptat să-mi aduceți fiica aici, la mine în casă, vreau să vă mai spun ceva despre ducele de Chaves. Informațiile pe care vi le-am dat sunt exacte, numai că, așa cum am trecut sub tăcere averea mea personală, am considerat nimerit să nu-mi dezvălui nici poziția față de soțul meu. Înainte de-a pleca, aflați, domnule, că sunt vinovată! Nu în sensul vulgar, care-ar justifica bănuielile și gelozia domnului de Chaves, ci vinovată în cel mai înalt grad

pentru viciile, nebuniile și nenorocirea celui de care m-am legat pe viață. Puterea mea asupra ducelui n-ar fi cunoscut margini, fiindcă m-a adorat în genunchi. Însă durerea de-a avea alături o statuie de marmură rece l-a împins spre desfrâu în care își revarsă furia și setea de răzbunare. Venind în această casă, Justine ar putea găsi în el un tată. De mine depinde să-l opresc pe duce din drumul spre pierzaniei. Știu, sunt convinsă! Deseori mi-am reproșat că n-am făcut-o. Nu aveam destulă forță pentru asta. Dar acum, de dragul fiicei mele, îmi voi aduna tot curajul. Mi se pare că nici măcar nu va fi nevoie să mă prefac: îmi voi deschide inima și-l voi iubi, de hatârul fiicei mele... Dacă-l voi iubi, domnul de Chaves se va căi în genunchi pentru toate păcatele, iar fata mea va avea un viitor de prințesă.

Saladin își puse carnetul sub braț. Afacerea, care dispăruse pentru o clipă în spatele unui nor, acum strălucea mai mult ca oricând și fiecare fațetă a ei scliffea de-i lua ochii.

Avea și de ce să fie mândru.

O salută respectuos pe ducesa și plecă, spunând:

— Doamnă, peste două zile sau poate chiar mâine!

Capitolul VII - Norul

Rămasă singură, doamna de Chaves se prăbuși în jilț, sfârșită. Încercă să rememoreze întreaga scenă care-i schimbase atât de neașteptat cursul vieții, străduindu-se să descopere vreun motiv real de speranță sau de teamă. Dar nu reuși. Avea mintea tulbure și se simțea frântă de oboseală.

Îi creștea inima de bucurie, pe măsură ce se apropia clipa așteptată de-atâta timp.

Fericirea învinse senzația de oboseală și ducesa izbucni în lacrimi.

Îngenunche în fața icoanei; rămase astfel câteva momente. Nu-și găsea cuvintele, ca să se roage, însă tot sufletul ei se înalță spre Dumnezeu într-un imn de recunoștință.

— Domnul nostru Isus Cristos! murmură ea, cu același glas dulce de altădată, când își alinta fetița. Mi-ai ascultat ruga! Cât ești de bun! Neînchipuit de îndurător! Sunt sigură că-mi auzi

cuvintele de mulțumire... Mi se pare chiar că te văd zâmbind... N-am să mai plâng, Sfânta Fecioară, eu care-am plâns atâtea lacrimi amare! Voi fi fericită! Am s-o revăd!

Zicând acestea, se opri și-și apăsă mâinile pe frunte, parcă temându-se să nu-și piardă mințile.

Într-adevăr, avea dreptate să se bizuie pe frumusețe pentru a-l readuce la picioarele ei pe îndrăgostitul cel sălbatic.

Așa cum stătea în genunchi, prosternată în fața icoanei, cu părul revărsându-se în bucle bogate peste mâinile-i apăsate pe tâmpile, cu ochii scăldați în lacrimi, cu pieptul tresăltând, era frumoasă ca acele sfinte zugrăvite de geniul pictorilor creștini.

— S-o revăd! repetă ea. Peste două zile... poate chiar mâine!

Își îndreptă spatele, cu chipul luminat de bucuria care-o încununa, ca o aureolă.

Își înălță din nou spre Dumnezeu o rugăciune plină de recunoștință, apoi rămase nemișcată, tăcută și surâzătoare, ca o mamă privindu-și copilul iubit, ce doarme fericit în leagăn.

— Petite-Reine! suspină ea. Ah, cât mă va iubi! Sunt sigură c-o voi recunoaște!... N-am urmărit-o cu gândul zi de zi? În durerea mea, n-am văzut-o crescând, schimbându-se și devenind tot mai frumoasă? Știu că nu mai are ochisorii aceia albaștri și senini, iar părul e acum mai închis, la culoare... Știu, mi-am închipuit... Am văzut-o în gând de sute de ori, așa cum o revăd și-acum... Și dacă ar intra în această clipă...

Tresări, auzind zgomotul ușii ce se deschisese.

— O scrisoare pentru doamna ducesă, se auzi glasul servitorului de dincolo de draperie.

Lily se ridică, oftând. Aproape că sperase într-o minune.

Slujitorul îi întinse o hârtie împăturită grosolan și nu prea curată.

— Doamna a poruncit să-i fie aduse fără întârziere toate scrisorile săracilor.

Ducesă îi făcu semn să iasă.

Oricât de milos ai fi, uneori săracii pot să pice într-un moment neprielnic. Generoasă cum era, Lily ar fi dăruit pumni de aur primului venit.

Acum însă, visul ei frumos murise.

Scrisoarea rămase câteva clipe pe măsuta unde-o aruncase cu o mișcare înciudată.

Dar ducesa o luă imediat, pentru că era bună la suflet și pentru că își spunea în gând: "Poate că omul așteaptă."

Scrisoarea era pecetluită cu un sigiliu încă umed. Lily o deschise fără nici cea mai mică emoție, căci după aspect, conținutul nu era prea greu de ghicit. Trebuia să fi fost vreo cerere de ajutor, însoțită de un certificat medical sau de dovada primăriei.

Dar nu era vorba de nici o cerere. Plicul alb, pătat în mai multe locuri, nu avea nimic scris pe el. Înăuntru se găsea un carton lunguiet, pe dosul căruia se citea adresa unui fotograf cunoscut.

Mirată, Lily îl întoarse pe partea cealaltă și simți că-i fuge pământul de sub picioare.

Era chiar portretul ei, făcut cu cincisprezece ani în urmă: o tânără mamă ținând în brațe un fel de norișor, pentru că Petite-Reine se mișcase în momentul fotografierii.

Doamna de Chaves privi portretul câteva minute, încremenită de uimire. Apoi trase violent de șnurul clopoțelului.

Camerista veni într-un suflet.

— Nu pe tine te-am chemat! izbucni ea. Unde-i servitorul? Parcă Germain... Da, era Germain! Adu-l aici numaidecât!

Camerista îl căută pe Germain, care plecase să-și vadă de treburile lui, și-l trimise neîntârziat la ducesă.

— Cine ți-a dat scrisoarea, întrebă ea, fără a-și putea stăpâni tulburarea.

— Portarul, răspunse Germain.

— Să vină la mine chiar în clipa asta!

Portarul își făcu apariția, nu chiar în clipa aceea — ar fi fost de necrezut — dar oricum, pe cât de repede putea să vină un slujbaș de importanța lui.

De altfel, era un portar impunător, cum poți întâlni numai în cartierul Saint-Honoré: cu înfățișare de prefect și burtă de comandant de divizie care se respectă.

La întrebarea ducesei, portarul ar fi putut răspunde că cea care discutase cu vizitatorul fusese nevastă-sa. Însă se arătă mărinimos.

— E un amărât, zise el. Ca vai de el, cu părul vâlvoi... I-am spus să aștepte afară.

— Mai e acolo? întrebă Lily pe nerăsuflăte.

— Să ne ierte doamna ducesă, dar omul a plecat. Cum nevastă-mea se afla chiar la poartă, l-a auzit pe bietul om murmurând, după ce aşteptase câţva timp: "Dacă ducesa nu vrea să mă primească azi, am să mă-ntorc mâine." Pe urmă a adăugat: "Doamna îmi ştie bine numele." Mi-l amintesc şi eu, pentru că-i tare caraghios: îl cheamă Médor.

— Médor! repetă doamna de Chaves, cu voce stinsă.

Făcu semn portarului semn să plece şi se prăbuşi într-un fotoliu, murmurând din nou:

— Médor!

Simţea că-i vuieşte capul de vălmăşagul ameţitor al gândurilor.

Cu paisprezece ani în urmă, lăsase în odăiţa sa acest portret, împreună cu tot ce-i aparţinea. Fără îndoială că intenţionase să se întoarcă sau măcar să trimită pe cineva după acele relicve scumpe inimii ei, însă lucrurile se petrecuseră cu iuţeală neaşteptată. Cel care-o luase cu el nu voise să-i lase timp de gândire.

Trăsura în care suise împreună cu ducele de Chaves o luase din faţa casei, îndreptându-se spre gara Le Havre, astfel că un ceas mai târziu se afla într-un tren expres, care-o ducea spre ţarmul oceanului.

Deseori regretase lucruşoarele lăsate în urmă şi cu care-şi amăgise durerea: pătuţul plin de jucării, rochiţe şi guleraşe, cu crengile de liliac uscat — liliacul dăruit de lăptăreasă.

Altarul. Iar acum, numele de Médor îi deştepta toate acele amintiri!

Médor îi stătuse alături, blând şi devotat, privind pătuţul, plângând şi el la auzul suspinelor tinerei mame.

Nu păstrase decât un singur obiect, care-i adusese noroc: mica brăţară din aramă aurită, căreia îi datora prezenţa la palat a marchizului de Rosenthal.

Iată ce înseamnă întâmplarea! În ajunul acelei zile fatale, Petite-Reine îşi rupsesese brăţara. Lily o purtase în buzunar, cu gând s-o repare, dar cum după răpirea fetei, reparaţia nu mai avusese nici un rost, tânără mamă păstrase brăţara.

Vă închipuiţi cât ţinea la această podoabă: îndeajuns ca să se hotărăscă să meargă la o ghicitoare.

Marchizul de Rosenthal! Médor!

Câte evenimente într-o singură zi!

Nu știu însă de ce gândul la Médor, departe de a-i spori bucuria, arunca asupra certitudinilor ei o umbră de îndoială.

Îi păstrase acestui tânăr o amintire plină de recunoștință și afecțiune. De multe ori își propusese să-i dea de urmă, pentru a-l face fericit.

Și totuși, acum îi era teamă de Médor.

Această teamă avea o explicație.

Lily voia din tot sufletul să creadă în spusele marchizului de Rosenthal. Avea nevoie să creadă, însă în sinea ei își spunea: "Dar dacă Médor îmi va aduce dovada că totul a fost o minciună?"

De ce venise? Și de ce, de când aflate de vizita lui Médor, Lily se împotriva, înspăimântată, gândului că-și făcea iluzii?

La prima întrebare, probabil că nici bietul Médor n-ar prea fi știut ce să răspundă.

Cu siguranță că nu voia să-i ceară de pomană. Atunci, pașii lui fuseseră purtați aici doar de simpla dorință de a o revedea pe La Gloriette?

Ținea la ea îndeajuns de mult ca să caute s-o reîntâlnească. Acele câteva zile în care ocrotise disperarea tinerei mame, culcat ca un câine în prag, rămâneau cele mai vii amintiri ale sale. La drept vorbind, nu trăise nici înainte, nici după aceste zile, care însemnau toată viața lui.

Și totuși, nu venise numai ca s-o vadă pe La Gloriette.

Căutase timp de paisprezece ani. Pentru el, această îndeletnicire devenise un fel de mânia, întrucât pe măsură ce trecea vremea, îi era din ce în ce mai limpede că nu va găsi nimic.

Câștigându-și cu greu pâinea zilnică de pe urma unei meserii de mult uitată — aceea de înghițitor de săbii — Médor nutrea încă speranța că într-o bună zi, în bâlci, se va trezi față în față cu Petite-Reine.

De nenumărate ori în peregrinările lui, întâlneau fete, apoi adolescente de-o vârstă cu Petite-Reine, pe care imaginația lui le asemăna cu făptura ce-i ocupa toate gândurile.

Atunci își luase inima în dinți — el, timidul — și începuse să întrebe în dreapta, în stânga, dar răspunsurile primite nu făceau decât să-i sporească deznădejdea.

Însă de câteva zile, începuse din nou să spere.

Față în față cu cocioaba amărâtă pe care și-o construisese pe Esplanada Invalizilor, pentru serbările de la 15 august, se ridica baraca impozantă a soților Canada, vedetele bâlciului.

Știm bine că aceștia erau oameni cumsecade și de altfel, vedeau în Médor pe singurul prieten al cumătrului Justin — celebrul jurist, în a cărui magherniță Médor dereticea din când în când, dar numai cu îngăduința locatarului.

Deseori, Échalot îi spunea lui Médor:

— Dacă înghițitul săbiilor n-ar fi o meserie demodată, zău că te-aș lua la noi, bătrâne! Mi se rupe inima când te văd în cocioabă aia. Dar deocamdată, nici vorbă de-așa ceva, până ce nu va fi adus înapoi de capriciile modei. De la zilele când tânărul Saladin înghițea obiecte din astea și până-n prezent, obiceiul a dispărut complet de pe firmamentul secolului XIX.

Médor venise deseori s-o vadă dansând pe domnișoara Safir care, pe lângă talent și frumusețe — mult peste ceea ce se întâlnea de regulă într-un bâlci — produsese asupra-i o impresie greu de definit.

Tot timpul se întreba: "Oare cu cine seamăna?"

Și cum nu renunțase la ideea lui fixă, se ducea cu gândul la frumoasă La Gloriette.

Însă domnișoara Safir nu semăna cu La Gloriette!

Într-o zi, Échalot îi zisese:

— Doamna Canada te invită la o ceașcă de cafea neagră.

În timp ce serveau cafeaua, doamna Canada îl întrebase pe Médor pe unde se mai aținea cumătrul Justin, pentru că voia să-l vadă și să-i ceară sfatul.

— Cu privire la niște lucruri tainice, urmasa Échalot, legate de fiica noastră adoptivă, și pe care nu-i cazul să ți le povestesc și dumitale.

Médor îi promisese să-i ducă pe-amândoi la cumătrul Justin.

Întorcându-se în bârlogul lui, își spusese: "Va să zică, există o taină. Oare cu cine seamăna?"

În ajunul zilei despre care povestim, Médor o întâlnise pe domnișoara Safir, care se ducea ca de obicei la liturghie, la biserica Saint-Pierre-du-Gros-Caillou.

În veșmintele-i simple, aproape austere, avea aerul unei adevărate domnișoare din lumea bună!

Desigur, preotul — care remarcase pioșenia și modestia fetei — s-ar fi roșit de rușine de-ar fi aflat că noua sa enoriașă era acrobată de bălci.

Médor o privise cu luare-aminte și când rămăsese singur, în minte i se înfiripase o idee.

"Seamănă cu Justin", își zisese el deodată. "Nu cu cel de-acum, ci cu tânărul îndrăzneț care și-a făcut cândva apariția în strada Lacuée, numărul 5. Cu «omul de la castel»!"

Descoperirea îl tulburase nespus de mult. Se gândise la ea toată ziua, până în momentul când îl trecuseră toate nădușelile zărindu-l pe lordul cel tuciuriu cum intră în baracă și-apoi pe La Gloriette, la fel de tânără și frumoasă, îmbrăcată în amazoană și însoțită de un tânăr atrăgător.

Așadar, venise la palatul de Chaves nu numai ca s-o întâlnească pe La Gloriette, dar ca să-i spună: "Știu o fată, în jurul căreia se păstrează o mare taină și care seamănă cu tatăl micuței Petite-Reine."

Dar cum să ajungă la ducesa de Chaves?

Médor era cât se poate de conștient de propria-i condiție. Socotea că între el și soții Canada e o distanță că de la cer la pământ. Închipuți-vă cam pe unde se vedea, în comparație cu nobila stăpâna a palatului din strada Faubourg Saint-Honoré.

Médor se frământase toată noaptea.

Dimineața se dusesese la cumătrul Justin, nu ca să-i împărtășească nedumeririle lui, căci niciodată nu stăteau de vorbă împreună, ci pur și simplu ca să-i măture prin magherniță.

În timp ce dădea cu târnul, Médor zărise fotografia tinerei La Gloriette, agățată deasupra pătuțului.

Nu stătuse prea mult pe gânduri și-o vărâse în buzunar. Cum dorința arzătoare îl făcuse îndrăzneț, îl rugase chiar pe Justin, care se întorsese iarăși beat, să-i scrie pe o bucată de hârtie adresa ducesei de Chaves, din strada Faubourg Saint-Honoré.

Iată cum ajunsese Lily în posesia aceluia plic — mărturie vie a unui trecut deja atât de îndepărtat.

Ducesă își privi fotografia de parcă nu și-ar fi văzut chipul de ani și ani. O clipă, timpul care-o despărțise de zilele tinereții se risipi ca un vis.

Norișorul pe care-l ținea în brațe și ale cărui trăsături neclare păreau să ascundă un zâmbet, era Petite-Reine.

O sărută pe Petite-Reine: norișorul.

Cu toate acestea, nici urmă de bucuria imensă de altădată.

În fața ochilor ei se găsea un simbol: acum — ca și atunci — ținea în brațe un norișor.

Un simbol, dar poate și o amenințare.

Nimic nu-i confirma această teamă, dar ea continua să existe.

În suflet îi creștea o spaimă confuză, umbrindu-i fericirea, de parcă i-ar fi spus: "la seama!"

Ochii ei rămâneau pironiți pe norișorul zâmbitor, ale cărui contururi lăsau să se ghicească trăsăturile micuței Petite-Reine. Încerca să reconstituie chipul fetei...

De regulă, astfel de gânduri nu sfârșesc cu hotărârea de-a te găti în fața oglinzii, mai ales în cazul cuiva care trăia într-o singurătate absolută, așa cum se întâmpla cu doamna de Chaves.

Și totuși, către orele două ale după-amiezii, ducesa sună după cameriste, poruncindu-le s-o ajute să se îmbrace.

Acestea erau două fete de treabă, care schimbă o privire, gândind în sinea lor: "Se pare că-l așteaptă pe contele Hector."

Contrar obiceiului, ducesa pierdu multă vreme în fața oglinzii, acordând o mare atenție propriei înfățișări. Nimic n-o mulțumea. Cameristele fură nevoite să-i aranjeze de trei ori părul bogat, pe care în alte zile i-l pieptăneau în câteva minute.

"Poate nu se pregătește să-l întâmpine pe contele Hector", își ziseră cameristele.

Și amândouă îl compătimiră sincer, pentru că era un tânăr frumos și cumsecade.

— Doriți să fie înhămați caii la trăsură? întrebă una dintre ele.

— Nu, răspunse doamna de Chaves, privindu-se în oglindă și aranjându-și pliurile rochiei.

Era limpede că aștepta pe cineva, pentru care dorea să fie cât mai frumoasă.

Leșind din cameră, cele două cameriste făcură fel de fel de presupuneri.

Oare cine era fericitul muritor?

Orologiul bătu ora trei, apoi ora patru. În orice caz, fericitul muritor se lăsa cam mult așteptat.

Puțin înainte de ora cinci, poartă mare a palatului se deschise larg și-și făcu apariția ducele, care se întorcea în trăsură, dintr-o călătorie pe care n-o făcuse.

— Prea târziu, șușotiră cele două cameriste. Fericitul muritor a scăpat ocazia.

În aceeași clipă, din camera ducesei se auzi sunând clopoțelul. Amândouă se năpustiră într-acolo.

— Spuneți-i domnului duce că nu mă simt prea bine, și că-l rog să urce până la mine, porunci ducesa.

— Ia te uită! exclamă una dintre ele, ajungând în anticameră.

— Ca să vezi! îi ținu isonul cealaltă.

Amândouă pufniră în râs, zicând:

— Asta chiar că le întrece pe toate! Mai bine mai târziu decât niciodată! Deci fericitul muritor nu-i nimeni altul decât domnul duce!

Pe una din acele străzi din preajma Observatorului, reci și liniștite ca ulițele de provincie, de curând demolate în vederea construirii bulevardului Port-Royal, mai există în 1866 o cafenea micuță, cu câțiva burghezi și rentieri onorabili din acest cartier de intelectuali.

Numele ei era "Cafeneaua Massenet", după numele proprietarului, fost măturător în biroul de longitudini, dar care acum trecea în fața clienților drept matematician ieșit la pensie.

Așa și arăta: scund, grav, răsuflând greu, cu pipa în gură de dimineața până seara, în pantofi decupați și cravată albă.

Nevastă-sa, care servea la tejghea, era bătrâna, înaltă și deșirată. Avea un zâmbet plăcut, deși îi mai lipsea câte un dinte pe ici, pe colo. E drept că nici cei rămași nu-i erau de cine știe ce folos.

Cafeneaua Massenet se compunea dintr-o sală de biliard — o încăpere mare unde se strângeau consumatorii și obișnuiții casei — și dintr-un salon micuț, cu divane îmbrăcate în piele jerpelită, unde nu aveau acces decât "domnii aceia".

Salonul pentru "domnii aceia" era despărțit de sala de mese printr-un culoar destul de lung, închis la ambele capete.

Ca o precauție în plus, cea de-a doua ușă care dădea spre salonul "domnilor acelora" era dublată și capitonată.

Pe peretele opus se găsea o fereastră ce se deschidea spre o ulicioară pustie, însă cum "domnii aceia" nu se întâlneau decât după lăsarea întinericului, fereastra — în permanență închisă — era prevăzută cu obloane groase.

Și totuși, "domnii aceia" nu erau conspiratori. Clienții cafenelei îi cunoșteau foarte bine și deseori beau împreună cu ei câte o ceașcă de cafea. Numai că "domnii aceia" aveau niște obiceiuri care nu-i priveau decât pe ei, motiv pentru care se și întâlneau acolo. Nimic mai simplu!

Ca număr, se poate să fi fost vreo doisprezece. Rareori fuseseră văzuți cu toții laolaltă. În fruntea celor ce frecventau cu regularitate cafeneaua se alia domnul Jaffret — sau mai bine-zis, bunul Jaffret, proprietarul unei case din strada Sorbona — care împrumuta bani cu dobânda (unii ziceau că face camătă). În

fiecare după-amiază, se ducea în grădina Luxembourg, ca să arunce miez de pâine păsărelelor — toată lumea fiind de părere că un asemenea gest dovedea o inimă de aur.

Mai era și domnul Comayrol, om de afaceri, faimos pentru ochelarii săi cu rame de aur și pentru talentul oratoric, specific meridional; apoi doctorul Samuel, filantrop, care îngrijea săracii (evident pe bani), precum și o persoană tare cumsecade, cunoscută sub numele de "Prințul", despre a cărei ocupație nu se știa nimic.

Ceilalți doar veneau și plecau.

Obişnuții cafenelei și ai sălii de biliard denumeau grupul "domnilor acelora" "Clubul Tichiilor de Mătase Neagră", datorită faptului că bunul Jaffret și Prințul își îndesau pe cap astfel de tichii, de teamă să nu-i tragă curentul.

Nici unul din membrii Clubului nu era tânăr, însă Comayrol arbora o vestă studentască, purtându-și ochelarii cu rame de aur cu aerul unui învingător ce părea a spune: "Încă n-am renunțat să plac celor din jurul meu"; pe de altă parte, simpaticul viconte Annibal Gioja, pe care nu l-am menționat până acum, avea părul vopsit într-un negru strălucitor.

Era cam ora șapte seara. În micul salon rezervat "domnilor acelora" se găseau numai doi din membrii Clubului: Prințul, purtând pe cap tichia sacramentală, citea *Le Journal des Villes et Campagnes*, sorbind dintr-o cafea cu rom; doctorul Samuel nu servea nimic și stătea pe celălalt capăt al canapelei, trosnindu-și degetele.

Pentru că denumirea de "Printz" să nu pară o poreclă, e bine să spunem că domnul ce se îndeletnicea cu lectura ziarului nu era nimeni altul decât fiul sărmanului Louis al XVII-lea.

Chipul său surâzător, cu profil de Bourbon, ar fi fost un indiciu suficient al nobilei sale descendențe; totuși purta întotdeauna asupra sa, într-un imens portvizit, o colecție de dovezi, de ți se făcea părul măciucă: scrisori semnate de Papa, de regele Louis-Philippe⁵⁰, de domnul de La Rochefoucauld⁵¹, de

⁵⁰ *Louis-Philippe* — rege al Franței (1830-1848) din familia Bourbon-Orléans. (n.t.)

⁵¹ *François de La Rochefoucauld* (1613-1680) — scriitor și moralist francez. (n.t.)

soția temnicherului Simon, de Carol-Albert⁵², Talleyrand⁵³, Chateaubriand⁵⁴, Lamartine⁵⁵, precum și de generalul Cavaignac și domnul Gisquet: într-un cuvânt, scrisori de la toată lumea.

Pe lângă acestea, mai avea și certificate, procese-verbale, extrase din registre, testamentul nefericitului său tată, mort sub numele de ducele de Richemond, împreună cu o listă, cuprinzând peste o sută de familii nobile din Paris și din împrejurimi, gata să ia armele la prima chemare a glasului său legitim.

Aceste diverse documente slujiseră până acum mai multor "prinți".

Cei ce cunoșteau mai mult sau mai puțin afacerile Fracurilor Negre, spuneau că personajul era cel puțin al cincilea fiu al lui Louis al XVII-lea, ceilalți patru sfârșind tragic, în exercițiul funcțiunii, spre a servi interesele asociației.

De fiecare dată când murea câte unul, se căuta un ins bine hrănit, cu chip cinstit, nas acvilin și frunte îngustă, apoi se strângeau noi piese la dosar; și iată că la orizont își făcea apariția alt moștenitor al coroanei franceze, conform principiului istoric "Regele a murit, trăiască regele"!

Deși Fracurile Negre nu mai erau organizația puternică de altădată, totuși la vremea când se petrece povestirea noastră mai existau posibilități pentru a da din când în când câte o mică lovitură, fiul lui Louis al XVII-lea rămânând o unealtă indispensabilă.

E de necrezut la cât se ridică sumele obținute fraudulos în cartierul Saint-Germain din Paris, precum și în provinciile franceze, grație acestei imposturi cu mult mai multe capete decât hidra din Lerna⁵⁶: un fiu al lui Louis al XVI-lea, evadat din închisoarea Abbaye.

⁵² *Carol-Albert* rege al Piemontului (1813-1849). (n.t.)

⁵³ *Charles Maurice de Talleyrand-Périgord* (1754-1838) — diplomat și om politic francez. (n.t.)

⁵⁴ *François-René* viconte de Chateaubriand (1768-1848) — scriitor francez. (n.t.)

⁵⁵ *Alphonse de Lamartine* (1790-1869) — scriitor și om politic francez. (n.t.)

⁵⁶ *Hidra din Lerna* (mitol.) — animal fabulos, învins de eroul mitic Heracles, într-una din cele douăsprezece munci la care l-a supus Eurystheus. (n.t.)

Ingenioși ca întotdeauna, membrii asociației "Fracurile Negre" inventaseră un fiu al acestui fiu, pentru comoditatea datelor.

Suntem nevoiți să precizăm că ceea ce se numea "Clubul Tichiilor de Mătase Neagră" era tot ce mai rămăsese din cumplita organizație, ale cărei începuturi se legau de personajul Fra Diavolo care, sub domnia Colonelului, înfricoșase întreaga Europă, prin nenumărate fapte sângeroase.

Ultimele "Fracuri Negre" erau "domnii aceia", sau mai curând "domnii aceia" formau consiliul de conducere al ultimelor "Fracuri Negre", întrucât în lumea interlopă a Parisului se mai găseau destui adepți ai formulei *"Mâine se va lumina de ziuă"*. Iar când era vorba de-a pune în aplicare vreo operațiune bine organizată, acești executanți nu-și dezamăgeau niciodată venerabilii conducători.

— Se pare că împăratul Alexandru are de gând să schimbe uniforma lăncierilor din Moscova, începu Prințul.

Doctorul Samuel nu răspunse, continuând să-și trosnească degetele.

Prințul se întoarse la lectura ziarelor. După vreo zece minute, vorbi din nou:

— Auzi, cică puștile de la Sadowa au fost deja expuse la Palatul Industriei, în 1855. Inginerii de la Școala politehnică au declarat că nu fac doi bani. Pesemne că pușcașii le-au fabricat pentru că n-au nici un elev de la Școala politehnică.

— Toată lumea știe — mormăi doctorul Samuel, un bătrân urât, cu figură răutăcioasă — că la Școala politehnică e vai și amar! Eram într-o zi la Saint-Malo, unde inginerii de la "Poduri și șosele" tocmai construiseră un dig, în valoare de nu știu câte milioane. Marea era agitată și o corabie olandeză plutea în derivă spre digul ăla, pe care Școala politehnică îl declarase o adevărată capodoperă. Sus, pe ziduri, o groază de curioși căscau gura, plângându-le de milă celor de pe vas: "Vai, ce nenorocire! O să se facă țândări!" Într-adevăr, corabia s-a izbit de dig cu toată puterea. Ei bine, știi ce s-a întâmplat?"

— Nu! răspunse Prințul, privindu-l curios.

— Olandezii n-au avut nici pe dracu'! urmă doctorul Samuel. Însă digul Școlii politehnice s-a năruit tot și-a fost înghițit de apă, unde zace și acum, mai capodoperă ca oricând!

Prințul rămase o clipă încremenit, apoi izbucni într-un hohot de râs nestăpânit.

— Ah! exclamă el, bătând din palme. Înțeleg! Înțeleg! Asta-i mai nostim decât tot ce-am citit până acum în ziare!

Îl privi pe doctor pe deasupra ochelarilor și spuse, coborând glasul:

— *Se pare că în noaptea asta se va lumina de ziuă...*

— Se pare, repetă Samuel.

Din nou tăcură amândoi.

În liniștea din salon, se auzi un zgomot ușor, venind dinspre fereastră. S-ar fi zis că cineva de-afară își frecă ușor palma de oblonul cel gros.

Cei doi ciuliră urechile, dar după o clipă, zgomotul încetă.

— Dumneata ai apucat vremea călugărilor de la mănăstirea Milei, doctore? întrebă deodată Prințul.

— Da, răspunse Samuel.

— Ai văzut cu ochii dumitale subteranele alea din Sartène, în Corsica, despre care se spun atâtea? Pe-atunci, "Fracurile Negre" nu erau decât niște iepurași. Eu sunt nou în asociație și încă n-am avut ocazia să particip la o afacere în stil mare.

— Nici nu mai există așa ceva, zise Samuel posomorât.

— Domnia ta l-ai cunoscut pe Toulonnais l'Amitié?

— Da, încuviință doctorul Samuel, încetând să-și trosnească degetele. L-am cunoscut... N-am să mai întâlnesc unul ca el... L-am cunoscut și pe contele Corona, pe J.-B. Schwartz, pe Colonel, pe Marguerite de Bourgogne — ah, ce fiară!... Pe urmă, s-a ales praful.

— Oricum, vorbi Prințul, probabil c-ai adunat bani frumoși. Da! de ce dracu' l-ați ales tocmai pe caraghiosul de Annibal Gioja, ca să-i încredințați Scapularul?

Samuel ridică din umeri.

— Dacă și-ar face apariția un bărbat adevărat... încep el.

Se opri, apoi mârâi printre dinți:

— Azi nu mai există bărbați adevărați!

Prințul avea chef de vorbă.

— Și totuși, îl aveți pe Jaffret, spuse el. Tipul are pe puțin un milion și jumătate, deși văzându-l, nici n-ai zice!

— Jaffret e bogat, încuviință laconic doctorul.

— Pe urmă domnul Comayrol, care știe să vorbească atât de bine!

Samuel făcu un gest disprețuitor.

— Suntem bătrâni, spuse el. Nu poți să exiști și-n același timp, să fi existat.

— Pff! se strâmba fiul lui Louis al XVII-lea. Inimosul Colonel avea 107 ani!

În acel moment, pe coridor se auzi un glas răsunător.

— Niște punch cu vișină pentru noi doi! comandă vocea. Au sosit toți prietenii noștri?

— Numai doi! Ah, ce leneși! Dacă întreabă cineva de domnul Jaffret — proprietar — din partea unui anume Amédée Similor, aduceți-l la mine!

Ușa se deschise și în prag sticliră ochelarii cu rame de aur ai lui Comayrol-junior, fost prim-funcționar la notariatul Deban.

Într-o altă povestire⁵⁷ am putut aprecia calitățile și ținuta lui Comayrol. Poate nu avea chiar stofă de prim-ministru, însă cel puțin era un șef de cabinet din cale-afară de distins. Vârsta lui (ceva mai mult decât matură) respectase fidel făgăduielile înfățișării de la treizeci de ani: indecent de chel, mai era și gras pe deasupra, și în ciuda unui proverb meridional ce spune "Oamenii care se-ngrașă mor repede", se ținea cât se poate de bine.

Altfel, era întotdeauna pus la patru ace, cu cămașă albă, inele pe degete și un magnific lanț de ceas, care ieșea de sub vesta sclipitoare de catifea.

Cu timpul, deosebiriile dintre el și bunul Jaffret — acea blândă făptură a lui Dumnezeu — se adânciseră. Jaffret pășea umil și nesigur, la fel de chel, dar cu câteva șuvițe rușinate, aduse spre creștetul capului său ținut.

— Vă prezint pe cel mai simpatic individ din asociație, zise Comayrol, care intrase ținându-l de mână pe Jaffret. Când vom ajunge la sapă de lemn, voi propune Consiliului o afacere pe cinste, și anume să vedem dacă "*se va lumina de ziuă*" în seiful bunului nostru Jaffret.

Prințul, care se ridicase în picioare, începu să râdă cu pofta. Până și doctorul Samuel își descreți fruntea.

Însă Jaffret se dădu un pas înapoi, zicând cu arțagul unui om bătrân:

⁵⁷ Vezi *Turnul Crimei și Secretul Fracurilor Negre*. (n.t.)

— Domnule Comayrol, văd că întreci orice limită. Vârsta și poziția mea socială ar trebui să mă ferească de glumele dumitale nesărate!

Comayrol se întoarse spre el, la fel de binevoitor, și luându-l pe sus, îl așează pe canapea, zicând:

— Nu cântărește mai mult decât o legătură de vreascuri!

Ușa se deschise din nou, lăsând să treacă altă ruină — de data asta prețioasă și bine întreținută: idol îmbătrânit, din jad, fildeș și trandafir — viconte Annibal Gioja, din marchizii Pallante.

— Lustruit din cap până-n picioare! râse vesel Comayrol, întinzându-i mâna. Ascultă, Annibal, când ai de gând să-mi dai și mie adresa tipului care te îmbălsămează?

Strălucitorul napolitan nici nu catadixi să-i răspundă. Jaffret își trase tichia de mătase neagră peste urechile lungi și friguroase, zicând:

— Ce vreme rea! Anul ăsta a fost mereu vreme rea!

Comayrol merse să se așeze lângă doctorul Samuel.

— Prințe, i se adresează el de departe fiului lui Louis al XVII-lea. De când ați moștenit dreptul divin la coroana Sfântului Louis, nu vi s-a cerut să participați la nici o ispravă mai acătării, la nici o lovitură mai de Doamne-ajută?

Prințul se strădui să-și păstreze o expresie prostească și răspunse, cu un zâmbet mulțumit:

— Se-ngroașă gluma, așa-i, domnule Comayrol?

— Să trecem la lucruri serioase, mieluseii mei, reluă Comayrol. Viconte Annibal e un savoyard parcă făcut din zahăr candel, iar Scapularul îl poartă doar așa, de formă. Adevăratul șef al confreriei — în lipsă de altul mai bun — este Jaffret care, deși ușor atins de vârstă și neajunsurile ei, se ține încă destul de bine pe picioare — desigur, dacă se sprijină de brațul meu! Afacerea noastră cu ducele brazilian începe să dea roade. Jaffret și cu mine am umplut târgul cum că singurul scop al afacerii e de-a trimite în Para pe toți demagogii din Franța și Navara, metamorfozați în nevinovați proprietari. După părerea lui Jaffret, ducele de Chaves e om de cel puțin două milioane.

— Într-adevăr, și mie mi-a vorbit de-aceeași sumă, zise viconte Annibal.

Jaffret îl privi pieziș, murmurând:

— Uite ce e, frumosule, știi bine că n-ai nici un drept să te-ntinzi la plăcintă!

— Am impresia că mă aflu mai presus de orice bănuială, răspunse cu mândrie Annibal. În orice caz, în afaceri ducele e de-o cinste exemplară. Ieri a preferat să împrumute două mii de ludovici, mai curând decât să se atingă de încasările lui comerciale. Iubiții mei, mă bate gândul că poziția mea de om de încredere al Excelenței Sale vă stârnește întrucâtva gelozia, de nu cumva și neliniștea. Ducele și cu mine suntem uniți ca doi frați siamezi. Nu-i cazul, totuși, să uitați că mie îmi datorați totul și că, fără mine, piaștrii lui brazilieni v-ar scăpa printre degete.

— Annibal, ești un înger! zise Comayrol. Încă ceva, domnilor! Își amintește careva dintre dumneavoastră de un individ pe nume Similor, care-a slujit de multe ori drept coadă de topor, îndeosebi în afacerea J.-B. Schwartz și-n cea de la palatul Clare?

Singurul care păstra o vagă amintire despre prietenul nostru era bunul Jaffret.

— La urma urmei, cine-i Similor ăsta? întrebă doctorul Samuel.

— Un coate-goale! răspunse Comayrol.

— Și de ce-ați pomenit aici de el?

— Pentru că nimic nu trebuie scăpat din vedere, răspunse fostul funcționar al notariatului Deban. Similor a venit astăzi la mine, ca să-mi vorbească de nenumăratele servicii aduse odinioară organizației și ca să-mi pomenească de fiul lui, pe care-l socotește un element de-a dreptul remarcabil. I-am zis să-l trimită la noi, dar între timp am cules niște informații, și nu-i cine știe ce de capul lui. La biroul fostei noastre agenții, unde fiecare din noi e clasat și numerotat, nu se cunoaște alt fiu al lui Similor decât numitul Saladin, fost acrobat de bâlci și înghițitor de săbii.

— Nu-i rău! murmură ceilalți.

Chelnerul cafenelei Massenet aduse punch-ul cu vișinată care fusese comandat. După ce puse tava pe masă, scoase din buzunar o carte de vizită, pe care o înmână lui Comayrol.

— Marchizul de Rosenthal! citi fostul funcționar al notariatului Deban. Habar n-am cine-i ăsta! Domnul cu pricina e aici?

— Da, răspunse chelnerul. Spune că vine din partea lui taică-său.

Membrii "Clubului Tichiilor de Mătase Neagră" schimbă între ei priviri nehotărâte.

— S-ar putea să fie fiul lui Similor, de care vorbeai... șopti Jaffret.

— Invită-l înăuntru, zise Comayrol. Vom vedea îndată cu cine-avem de-a face.

Câteva clipe mai târziu, un tânăr îmbrăcat după ultima modă, cu lornionul la ochi, pieptănat cu cărare la mijloc, cu guler înalt și apretat ca o carte de vizită, veston cu tăietură dreaptă, pantaloni nu prea strâmți, pălărie micuță, mănuși roșii și baston cu mâner curbat, intră în salon cu pași mărunți, venind până în mijlocul camerei, unde se opri, cercetându-i cu luare-aminte pe cei de față.

Chelnerul se retrase. Bunul Jaffret catadixi să meargă el însuși ca să verifice dacă ușile erau bine închise.

— Domnilor, zise noul venit, am onoarea! Am auzit multe despre dumneavoastră! Cum se întâmplă să am nevoie de colaboratori pentru o mică operațiune ce se va solda cu beneficii destul de importante, m-am gândit să vă cer sprijinul. Servitorul meu se pare că vă știe bine. Mi-a vorbit despre un anume domn Comayrol. Vă rog, care dintre dumneavoastră este domnul Comayrol?

— Eu! spuse fostul slujbaș al lui Deban. Domnule marchiz, vă înșelați: n-am vorbit decât cu tatăl dumneavoastră.

Saladin îi întinse un deget, cu o insolență atât de perfectă, încât membrii clubului nu-și putură stăpâni un surâs involuntar de aprobare.

— Tatăl meu, zise el din vârful buzelor, sau servitorul meu — e tot una! Ticălosul despre care-mi faceți cinstea de-a pomeni îndeplinește, într-adevăr, ambele funcții pe lângă augusta mea persoană.

După ce rosti aceste cuvinte, domnul marchiz de Rosenthal luă un scaun și veni să se așeze în fața canapelei pe care stăteau Comayrol și bunul Jafret.

— Domnilor, urmă el pe un ton respectuos și plin de modestie. Dumneavoastră formați o organizație ilustră, în vreme ce eu nu sunt decât un oarecare. Așadar, mi s-a părut firesc ca înainte de-a avea onoarea să mă prezint în fața domniilor voastre, să-mi dichisesc nițel trupul, spiritul și... împrejurările. Nu mă îmbrac astfel în fiecare zi. M-am pregătit ca un candidat în preajma examenelor, alegând pentru această ocazie cel mai răsunător dintre toate numele pe care le port. Trag nădejde că veți arăta puțină indulgență față de un neofit, care nu vă vrea decât binele, dar care totuși nu poate merge cu politețea atât de departe încât să vă declare cu ipocrizie că după umila sa părere, propria-i tinerețe nu valorează mare lucru pe lângă atâția ramoliți...

— La dracu'! izbucni Comayrol. Nu ne displac glumele, domnule Saladin, numai că mai avem și alte treburi decât să ne uităm la dumneata cum înghiți săbii!

Prințul și doctorul Samuel se apropiaseră și ei. Viconte Gioja se ținea deoparte, cu un aer disprețuitor.

— Mă simt măgulit, vorbi Saladin jucându-se cu mânerul coroiat al bastonului, că v-ați dat osteneala de-a culege niscaiva informații asupra umilei mele persoane. Fără falsă modestie, vă asigur că merită efortul, și nădăjduiesc că în curând să v-o dovedesc din plin. Sunt ani întregi de când ardeți gazul de pomană, preestimații mei domni, și asta fiindcă n-aveți nici un șef... Ei bine, cred că v-am găsit eu unul!

— Are talent de orator, zise încetișor fiul lui Louis al XVII-lea.

— Unde vrea să ajungă flăcăul ăsta? întrebă Gioja, din celălalt capăt al camerei.

— Dacă nu mă înșel, se întoarce Saladin spre el cu un aer de aleasă politețe, am onoarea de-a mă adresa valetului de cupă al domnului de Chaves?

— I-auzi, i-auzi! murmură Comayrol, ciulind urechile.

— Uite ce e, tinere domn... începu Gioja, privindu-l de sus.

— Sst! îi replică aproape în șoaptă Saladin. Imediat ne vom ocupa și de onorabilul rol pe care-l jucați față de duce și care ar

putea eventual să strice socotelile asociației. Scapularul se află la dumneavoastră?

Gioja nu-i răspunse. Ceilalți membri ai clubului schimbă între ei priviri mirate.

— Am cam umblat prin birourile Prefecturii — explică marchizul de Rosenthal, făcând o paranteză — atât ca amator, cât și ca să-mi desăvârșesc educația. Într-un fel, sunt doctor cam în toate disciplinele și vă cunosc la perfecție toate potlogăriile.

— Bănuiesc că n-ai venit aici ca să ne ameninți, interveni Comayrol, al cărui obraz congestionat se înroși și mai tare.

Jaffret îi puse ușor mâna pe braț, zicând:

— Băiatul ăsta mă interesează.

— Iubite domn, vorbi Saladin, adresându-se lui Comayrol. Eu am o fire independentă și doresc să-mi croiesc drum în viață cumva în afara administrației. Numai că trebuie să vă anunț din capul locului că sunt cu ochii în patru. Sunt singur, iar dumneavoastră — cinci. E de preferat să discutăm cât se poate de deschis.

— Ei bine! zise Comayrol, abia stăpânindu-și mânia. Atunci să discutăm și te rog, cât mai la obiect!

— Cu dragă inimă, încuviință Saladin. Numai că încă n-am primit răspunsul la întrebarea pe care v-am adresat-o. Scapularul se află la viconte Annibal Gioja?

— Acesta este secretul confreriei noastre, remarcă doctorul Samuel, care până atunci nu scosese o vorbă.

Saladin se înclină în direcția lui.

— Domnilor, reluă el. Scapularul este sceptrul dumneavoastră. Știu asta foarte bine, după cum știu și multe alte lucruri. Deși nu văd aici nici una din figurile ilustre care au făcut cândva faima acestei organizații, am oarecare reținere să-mi depun candidatura în prezența unor personaje că domnii Jaffret, Comayrol sau doctorul Samuel, altminteri persoane cât se poate de capabile și experimentate.

— Ești prea amabil... bombăni fostul funcționar al notariatului Deban.

— Spun exact ce gândesc... Însă dacă-i vorba doar să detronați un om de paie, atunci lucrurile se schimbă! Vă declar cu toată sinceritatea că o societate ca a dumneavoastră nu poate avea drept șef un om de paie!

Annibal Gioja zvârli cât colo ziarul pe care-l ținea în mână și făcu un pas spre Saladin. Bunul Jaffret îl opri cu un gest, zicând:

— Dragul meu, dă-i voie oratorului să vorbească.

— Cu atât mai mult cu cât — urmă Saladin, întorcându-se spre Gioja — oratorul vă stă la dispoziție pentru o discuție între patru ochi, oricând aveți plăcere.

Bunul Jaffret luă din nou cuvântul.

— Scumpe domn, zise el, trebuie să-ți spun că întrunirile noastre sunt întotdeauna pașnice.

— Scumpe domn, i-o întoarse Saladin, e necesar ca întrunirile dumneavoastră să redevină la fel de profitabile ca altădată. Vreau să vă mărturisesc că intenționez să vă aduc o infuzie de sânge tânăr și întreprinzător, ca cel ce curge în vinele mele. Nu vă ascund că dorința mea este să refac marea familie a Fracurilor Negre.

Un freamăt trecu prin încăpere (așa cum se spune în ședințele parlamentare).

— Ascultați-l, fir-ar să fie! la ascultați-l! strigă fiul lui Louis al XVII-lea, nemaiputând-se stăpâni.

— Degeaba-l ascult, mirii Comayrol. Fiul ticălosului de Similor e la fel de palavragiu că taică-său. De trăncănit, a trăncănit destul, dar dacă stau să mă gândesc, încă n-a spus nimic.

— Într-adevăr, până aici totul a fost vag, murmură bunul Jaffret. Foarte vag...

— Fiți pe pace, reluă Saladin. Am să pun punctul pe "i". Dar înainte de-a intra în subiect e preferabil să facem curățenie. Țineți neapărat să-l aveți că șef pe Gioja? Da sau nu?

— Nu! răspunseră toți într-un glas — evident, cu excepția vicontelui.

— Ați accepta să oferiți Scapularul unui tânăr curajos și de mare viitor, care v-ar aduce în dar, cu ocazia intrării în asociație, o afacere gata pregătită, în valoare de un milion cinci sute de mii de franci bani gheață?

Ceilalți șovăiră o clipă, apoi Comayrol zise:

— Depinde...

— Depinde... repetă împăciuitor bunul Jaffret. Depinde, depinde...

Prințul și doctorul dădură din cap, în semn de încuviințare.

— Înțelegi că-i nevoie de dovezi, vorbe din nou Comayrol. De garanții...

— În cazul de față, adăugă vicontele Annibal cu dispreț amar, nu-i de-ajuns să știi să înghiți săbii!

Saladin profită de întrerupere, aruncându-se asupra acestor vorbe de parcă ar fi fost o pradă.

— Domnilor! exclamă el ridicându-se, cu degetele vârâte în răscroială vestei. În orânduirea noastră socială, de la treapta cea mai de jos și până la cea mai de sus, nu veți găsi — dacă-mi permiteți să vă atrag atenția — înghițitori de săbii. Monarhul prusac care atrage Austria în războiul împotriva Danemarcei...

— Ascultați! sări Prințul, devenind foarte atent.

— Dragul meu, protestă Comayrol, aici nu ne ocupăm de politică, știi bine!

— Tânărul și stimatul nostru prieten și-a pregătit un discurs! adăugă Jaffret, cu glas plângăreț. Păzea!

— Candidatul electoral expunându-și profesia de credință, dădu să continue Saladin, ministrul care încearcă să echilibreze bugetul, regii ajunși la strâmtoare, care îngrămădesc polițe peste polițe, numărând tot atâtea împrumuturi...

— Și filantropii care ne silesc să vă asigurăm pe viață, declară Comayrol, pe același ton. Vai de păcatele noastre! Și apostolii care-ți vâra pistolul în coastă...

— Și inimile caritabile, lipsite de orice fel de mijloace, care tună și fulgeră împotriva cămătarilor... insinuă bunul Jaffret.

— Și veteranii de la Clichy, care-au protestat împotriva constrângerilor de tot soiul... strecură doctorul Samuel.

— Înghițitori de săbii! strigă satisfăcut Prințul. Înghițitori de săbii!

Toți îl priviră triumfători pe Saladin, zicând:

— Înghițitori de săbii!

La început, marchizul de Rosenthal se arătase ușor descumpănit, însă în cele din urmă își relua surâsul victorios. Plesnindu-și mânușile una de alta, spuse:

— Bravo, stimații mei domni! Nu sunteți chiar atât de bătrâni pe cât vă credeam, trebuie să recunosc! Mi-ați contracarat argumentele în mod cât se poate de inteligent. Bravo și... cu-atât mai bine! Oamenii inteligenți cad mult mai ușor la înțelegere. Să trecem la subiect! Măine, ducele de Chaves, despre care am vorbit, va intra în posesia frumoasei

sume de un milion cinci sute de mii de franci, în palatul său din cartierul Saint-Honoré!

— Te înșeli, tinere domn, se grăbi să spună Annibal Gioja. Cifra exactă e de două milioane.

Saladin se întoarse încet spre el.

— Ah! exclamă el.

Apoi își aținti privirea asupra grupului, care-l încercuise ca pentru a-i cere socoteală dacă era sau nu adevărat.

Comayrol dădu din cap cu un aer batjocoritor, pe care Jaffret îl traduse în câteva cuvinte:

— Stimate domn, în ce mă privește, îmi ești cât se poate de simpatic. Numai că ai venit puțin cam târziu.

Saladin căzu pe gânduri câteva clipe, apoi se întrebă cu glas tare:

— Va să zică, la palatul de Chaves s-ar putea găsi trei milioane cinci sute de mii de franci?

— Voiai să strecuri în buzunar o sută de mii de piaștri! interveni Annibal Gioja, care nu auzise ultima remarcă.

— Cum! sări Comayrol, năucit de cifră menționată de Saladin. Trei milioane cinci sute de mii de franci! De unde-ai mai scos-o și pe asta?

— Eu sunt sigur de suma de un milion cinci sute de mii de franci, răspunse Saladin. Dumneavoastră păreți convinși c-ar fi vorba de două milioane. Evident, cele două sume trebuie să fie distincte.

Jaffret ciuli urechile, ca un cal de armată la auzul trâmbițelor.

— Are talent, repetă el. Haideți să ne lămurim. De unde-a rășărit milionul acela și jumătate de care ne-ai vorbit, tinere domn?

— Din Brazilia, răspunse fără șovăială Saladin. Și dacă mă gândesc bine, cele două milioane ale dumneavoastră probabil vin de la Paris.

Apoi, interpretând mirarea așternută pe chipurile lor drept un răspuns, adăugă:

— Am ghicit! Dispuneți de mijloacele necesare pentru a vă însuși cele două milioane?

Comayrol schiță un gest plin de noblețe.

— Domnule marchiz, nu suntem atât de neputincioși, rosti el.

— Am vrut să fiu clar, insistă Saladin. Domnii mei, gata cu gluma! Vă dă mâna să vă gândiți la cele două milioane ca și când ar fi ale dumneavoastră?... Văd că șovăiți... vă mai gândiți! Nu-i nevoie! Când v-am spus că vă aduc pe tavă o afacere, să știți că așa va fi!

Rostind apăsător aceste ultime cuvinte, roti ochii de jur-împrejur, pironind pe fiecare din cei prezenți cu o privire rece și pătrunzătoare.

Jaffret, Comayrol și doctorul păreau mirați. Prințul își frecă mâinile.

— Foarte bine! strigă el. Mie-mi convine!

— Un milion jumate, cum credeam eu, sau trei milioane jumate, cât par să fie în realitate — continuă Saladin — vă spun că afacerea e pusă la punct: începând de mâine, pot introduce în palatul de Chaves oricâți oameni vreți, la orice oră din zi sau din noapte!

— Drace! exclamă bunul Jaffret. Frumos din partea dumată, tinere!

— Și cum ai de gând să procedezi? întrebă Comayrol.

— Vă cer îngăduința să păstrez secretul pentru mine, replică Saladin, până în clipa când vom încheia târgul.

— Ca să încheiem târgul, trebuie să știm și noi despre ce-i vorba, ce dracu'!

— Să nu ne lăsăm prinși într-un cerc vicios, spuse Saladin, devenind cu adevărat autoritar. De altfel, n-am intrat încă în miezul problemei. În calitate de stăpân, de Tatăl-tuturor — pentru că asta e vrerea mea — pretind partea leului, și nu voi acționa decât în calitate de șef.

— Corect! zise Comayrol.

— Cât se poate de cinstit! încuviință și bunul Jaffret.

— Ce înțelegeți prin partea leului? întrebă doctorul Samuel.

— De-ar fi vorba numai de-acel milion și jumătate, cât credeam eu, aș fi cerut cincizeci la sută!

— Ei, bravo! săriră cu toții. Cincizeci la sută! Așa, fără rușine!

— Dar cum au mai apărut două milioane, urmă Saladin, fiecare din noi își va păstra partea sa. Dumneavoastră veți lua cele două milioane, iar eu, un milion și jumătate.

Bunul Jaffret își umflă obraji.

— La dracu'! icni Prințul.

— Ești nebun, amice! declară Comayrol.

Gioja râdea în barba sa cărunță.

— Cum doriți, le zise Saladin, fără să se tulbure. E ultima mea ofertă.

— Cu un milion cinci sute de mii de franci, remarcă doctorul Samuel, am cumpăra toate încuietorile din Paris.

— N-ați înțeles! ripostă rizând Comayrol. Noul nostru stăpân are de gând să ne facă să plătim pentru infuzia de sânge tânăr în bătrânele noastre vene.

— Întocmai! N-am nimic împotrivă dacă vi se pare scump, dar acesta-i prețul meu?

— Dar dacă nu-i și-al nostru? întrebă Comayrol, ațintindu-și privirea asupra lui.

Obrazul îi devenise stacojiu.

Saladin îi înfruntă privirea.

— Ar fi cam neplăcut, domnule Comayrol! răspunse el cu răceală. Mi-am pus în cap ca astă seară să vă oblig să vă supuneți capriciului meu, altfel îmi iau mâna de pe dumneavoastră.

Membrii clubului încercară să râdă, însă Saladin repetă, apăsând pe fiecare cuvânt:

— Îmi iau mâna de pe dumneavoastră... Asta-i una! În al doilea rând, am să-mi fac o carieră în administrație, descoperindu-vă secretul.

După cum am spus, era așezat în fața grupului format de doctorul Samuel, bunul Jaffret, Comayrol și Prinț. Deasupra canapelei pe care stăteau domnii cu pricina se afla o oglindă mare.

În spatele lui, lipit de spătarul scaunului, se găsea o masă, pe care ardea o torță.

Dincolo de masă, Annibal Gioja se plimba de colo-colo prin încăpere, oprindu-se din când în când pe loc.

Când termină de vorbit, Saladin văzu cum privirile celor patru interlocutori se îndreaptă toate spre Gioja.

Saladin știa unde e Gioja. Oglinda afumată și pătată reflecta imaginea neclară a italianului, pe care nu-l pierduse din ochi nici măcar o clipă.

În mâna dreaptă a acestuia sclipi ceva. Gioja făcu un pas spre masă. Cei patru membri ai "Clubului Tichiilor de Mătase" își plecară repede ochii, iar bunul Jaffret fu scuturat de un fior.

— Ia te uită! exclamă Saladin. Vicontele Annibal n-a pierdut obiceiul să mânuiască pumnalul!

Întoarse capul ca din întâmplare.

Italianul, care pornise spre el, se opri brusc. Dar când reveni în poziția dinainte, situația se schimbase radical.

Cei patru, chiar și bunul Jaffret, aveau cuțite în mână.

— Și ce-o să spună domnul Massenet? întrebă râzând Saladin.

— Domnul Massenet n-o să spună nimic, răspunse Comayrol ridicându-se în picioare. O să te mănânce cu fulgi cu tot! Te-ai prăjit rău, puștiule!

Fără să se întoarcă, Saladin luă de pe masă torța, aflată chiar la îndemână, și-o ridică deasupra capului.

În aceeași clipă, se auziră trei bătăi ușoare în fereastra dinspre stradă.

Cuțitele dispărură ca prin farmec.

Se așternu o tăcere mormântală. Toți își țineau răsuflarea.

— Va să zică, azi ferestrele n-au fost închise, șopti Comayrol după câteva clipe, mârâind printre dinți o înjurătură meridională.

— Cum n-au fost închise? repetă bunul Jaffret.

— Au fost închise, și încă foarte bine, răspunse Saladin! Dar înainte de a intra aici, am dat o raită prin împrejurimi, împreună cu taică-meu. Avem niscaiva prieteni de nădejde prin apropiere.

— Noroc, fraților! se-auzi un glas, venind de-afară, din stradă. V-au mers treburile după pofta inimii?

Comayrol se repezi la fereastră și-o deschise.

— Cine-i acolo? întrebă el.

Nu primi nici un răspuns. Privi cu atenție străduța întunecoasă, ce părea pustie.

Între timp, bunul Jaffret apucă degetele lui Saladin, cu aceeași mână cu care ținuse cuțitul, și i-o strânse afectuos.

— Șmecheria pe care ai pus-o la cale e din cale-afară de inteligentă! îi strecură el în șoaptă. Sunt alături de tine cu tot sufletul, puștiule!

Prințul făcu înconjurul mesei până la doctorul Samuel, pe care-l atinse pe umăr:

— Aveați nevoie de un bărbat, zise el. Iată-l!

— Nu se știe, răspunse doctorul. Vom vedea!

Saladin se întoarse spre bunul Jaffret:

— Planul meu nu-i greu de pus în aplicare. Sunteți niște bandiți bătrâni, în prag de pensie. Altfel aș fi procedat, dac-ați fi avut cu douăzeci de ani mai puțin. Închide fereastra, moș Comayrol! adăugă el. Ai rămas cel mai verde din toată banda. Dacă mă uit bine, încă mai ai nerv în dumneata. Dar pe onoarea mea, cu toții aveți nevoie să vă zgâlțâie cineva. Tare caraghioase mai erau cuțitele alea! De parcă m-aș fi aflat la muzeul de ceară!

Comayrol rămăsese lângă fereastră, fără să-și poată ascunde proasta dispoziție.

— Ai rostit un adevăr, puștiule! mormăi el. Acum cinș'pe ani nici n-ai fi avut timp să ridici torța.

Saladin îi trimise o sărutare din vârful degetelor.

— Scumpul meu! îi zise el. Noi doi vom fi buni prieteni, începând din clipa când îmi vei jura supunere. Ei, haide! Treziți-vă! Măcar încercați să vă prefaceți că vă sfătuiți, onorabililor! În acest timp, eu am să mă prefac că nu vă ascult, așteptând să-mi dați un răspuns oficial.

Saladin se îndepărtă de canapea și se duse în celălalt capăt al încăperii, luând în mână "Ziarul Orașelor și Satelor".

Membrii "Clubului Tichiilor de Mătase Neagră" se strânseseră unii lângă alții, iar bunul Jaffret zise cu glasul cel mai dulce din lume:

— Stăpâne preaiubit, Annibal Gioja, îți cer cuvântul. Dacă mi-l acorzi, îți mulțumesc. Te-am scos din pâine, scumpule. Și nu-i nici o nenorocire!

Gioja murmură ceva ce nu ajunsese până la urechile lui Saladin.

Sfatul lor ținu doar două minute, după care Comayrol, din nou bine dispus, veni spre Saladin în fruntea grupului, zicând:

— Stăpâne, Scapularul îți aparține!

Gioja se prefăcu că-și descheie redingota.

— Păzea, păzea, băiete! îi zise Saladin. Astea-s trucuri vechi. Nu vom distruge nimic din obiceiurile voastre, menite să impresioneze imaginația primitivă a mulțimii. Cât despre noi, ceilalți, ne aflăm mai presus de astfel de lucruri. Atunci ne-am înțeles: sunteți cu toții de acord să fiu Tatăl-tuturor și șeful Fracurilor Negre? Cine e pentru, să ridice mâna!

Toți ridicară mâinile, chiar și Annibal Gioja.

— Bun! declară Saladin, învăluindu-i cu o privire severă. Nu vă plac discursurile, așa că renunț la sabia pe care aveam de gând s-o înghit de bun-venit. Gata cu râsul! Luați loc, avem de vorbit!

Capitolul X - Tatăl-Tuturor

Sunară chelnerul, cerându-i să mai aducă niște băuturi răcoritoare. Cu excepția lui Gioja, toți erau, dacă nu voioși, cel puțin animați de o vie curiozitate. Bunul Jaffret voia să-i ofere domnului marchiz un mic aperitiv stil Pompadour, dar austerul Saladin se mărgini la o halbă de bere. Fiecare se servi după pofa inimii. Prințul comandă un ulcior cu vin dulce.

— *Se luminează de ziuă*, spuse tăios Saladin, de cum rămaseră singuri. Luați seama! Nu mi-am lăudat marfa degeaba. Dimpotrivă! Palatul ăla îmi aparține, de la subsol și până la acoperiș! Ca să nu vă țin pe jărat, trebuie să vă explic și motivul: sunt fericitul amant al domnișoarei de Chaves.

— Pe dracu'! sări Gioja. Chiar vrei să înghițim gogoașa asta? Ducele și ducesa n-au copii!

— Adevărul e că n-am auzit niciodată de vreo domnișoară de Chaves, murmură bunul Jaffret.

— Stăpânul nostru nu se poate înșela în această privință. Cred că are el ceva în minte!

— Mai mult decât atât! replică Saladin. Însă vreau din capul locului să lămurim un lucru: nu intenționez câtuși de puțin să vă trag pe sfoară, pentru că nu vă cer nimic:

— Corect! îl aprobară cu toții.

— Un tip pe cinste! adăugă Prințul. Să-l ascultăm!

— Prin urmare, reluă Saladin, atunci când fac o afirmație, fiți convinși că-i adevărul gol-goluț, afară de cazul când m-am înșelat eu însumi. Oricare om e supus greșelii. Dar cum în cazul de față e vorba de-o persoană încântătoare, care și-a pus fericirea în mâinile mele, și cum mă declar de acord cu doamna ducesă, aceasta fiind la rândul ei de acord cu domnul duce, sunt în măsură să vă anunț, domnilor și iubiți supuși, că n-am devenit

victima unei iluzii. Domnișoara de Chaves vă va fi prezentată chiar mâine.

— Așadar, nu locuiește la palat? Întrebă Gioja.

— Scumpule, răspunse Saladin. Ciulește bine urechile, ne vom ocupa și de dumneata. După părerea mea, nu există meserii nerentabile, însă strădaniile dumitale pe lângă sălbaticul și naivul ăla de Chaves sunt, deocamdată, o piedică în calea noastră, ba chiar și un pericol în viitor.

— Ascultați! repetă Prințul, care probabil locuise în Anglia, unde asistase la ședințele Parlamentului.

— Stăpânul nostru, vorbi Gioja, desigur ignoră faptul că strădaniile cu pricina au reprezentat legătura dintre duce și consiliul nostru.

— Nu ignor nimic, dragul meu. De multă vreme sunt pe urmele voastre, cu ochii și urechile la pândă. Anumite servicii făcute domnului de Chaves au deschis calea respectabililor noștri prieteni Jaffret și Comayrol. Minunat! Îți mulțumesc în numele asociației. Însă acum calea e liberă, astfel încât dumneata începi să ne cam stânjenești. Înaintezi cu ochii legați tocmai pe drumul unde și-a făcut cuib găina noastră cu ouăle de aur!

— Stai așa! Îl opri Comayrol. Nu înțeleg ce vrei să spui.

— Tânărului nostru Stăpân îi cam plac metaforele, interveni și bunul Jaffret.

— Eu unul cred c-am înțeles, murmură doctorul Samuel.

— Fiul lui Louis al XVII-lea făcuse ochii cât cepele.

— Nu-mi prea place să pun punctul pe "i", declară Saladin. Îmi închipui că nu mi-am depășit atribuțiile, dându-i vicontelui Annibal Gioja un avertisment părintesc. Toată povestea asta cu domnișoara Safir ne poate aduce mari neajunsuri.

— Domnișoara Safir! repetară câteva glasuri mirate.

— Asta cine mai e? Întrebă Comayrol.

Bunul Jaffret îi aruncă lui Saladin o privire mângâietoare.

— Își pregătește loviturile cu mare artă! oftă el. Ce tânăr încântător!

Gioja tresări violent.

— Nu știi cine ți-a putut spune... Începu el.

— Poate regele Louis al XIX-lea, răspunse Saladin râzând, și-i întinse mâna Prințului, care se arătă măgulit de o asemenea

onoare. În orice caz, în numele consiliului, care mă aude și mă aprobă, îți ordon să suspenzi operațiunea!

— Fiecare dintre noi are dreptul la libertate de acțiune, în ce privește afacerile personale, obiectă italianul.

— Da de unde! protestă Comayrol.

— Această doctrină e complet opusă principiului de bază al asociației, întări Jaffret.

— Asta-i și părerea mea, îl aprobă doctorul Samuel.

— Cât despre Gioja, adăugă grăbit Prințul, el are misiunea specială de a face pe mortul.

— Va fi un mort cât se poate de autentic, vorbi cu voce joasă Saladin, dacă din întâmplare îi va trece prin gând să nu-și asculte șeful... Uită-te la mine, Annibal Gioja! i se adresă el vicontelui. Dacă un singur cuvânt din ce s-a vorbit aici ar ajunge, prin grija dumitale, la urechile domnului de Chaves, nu numai că ar compromite toată afacerea, dar ar primejdiu însăși existența confreriei. În consecință, ne-ar fi cât se poate de simplu să te legăm de mâini și de picioare ca pe un pachet și să te punem la loc sigur — luându-ne măsuri de precauție. Ar fi chiar mai prudent...

— Vă jur... dădu să spună Gioja.

— Taci din gură! Nici eu nu pun mai mult preț pe aceste jurăminte decât dumneata, care le rostești! Ceea ce mă reține e faptul că ducele, obișnuit să te aibă alături zi de zi, ar putea nutri niscaiva bănuieli sau temeri, dac-ai dispărea așa, deodată! Singurul lucru de care sunt convins e grija bolnavă pentru propria dumitale piele. Asta te salvează!

Toți începură să zâmbească. Gioja era livid la față.

— Ești un laș, continuă cu răceală Saladin. Iată o garanție sigură. Mă mulțumesc cu atât și te previn că tot consiliul îți cere s-o lași în pace pe domnișoara Safir. Dacă te pui în vreun fel de-a curmezișul planurilor noastre, am să te ucid ca pe un câine!

Se așternu o tăcere adâncă. Evident, consiliul era de acord cu ceea ce auzise. Bunul Jaffret se adresă celor de lângă el, dând astfel glas părerii generale:

— Flăcăul ăsta are înțelepciunea precoce a lui Solomon!

Comayrol își înălță fruntea, murmurând:

— Drace! Întrunirile noastre încep să fie mai interesante.

— Dumnezeu l-a trimis, izbucni Prințul, ca să reînvie o mare organizație!

— Încă ceva! Își aminti Saladin. Cu Gioja am aranjat și nu mai este nimic de discutat. Doctore Samuel, vreau să-ți pun o întrebare științifică! Te pricepi la semnele din naștere?

— În medicină se cunosc mai multe semne... începu doctorul.

— Foarte bine! îl întrerupse Saladin. Deci știi despre ce-i vorba. Într-adevăr, există mai multe soiuri de semne, pentru că și eu, la viața mea, am văzut fel de fel. Întrebarea științifică e următoarea: crezi că-i posibil să imiți un astfel de semn pe corpul cuiva care nu-l are de la mama natură? Să fiu mai clar: de exemplu, dac-ai vrea să reproduci pe pieptul unei tinere un semn dintre cele mai frecvente, datorate poftelor maică-sii pe timpul sarcinii — să zicem o jumătate de piersică, o prună, un ciorchine de coacăze — ce zici, ai putea?

— Bineînțeles! răspunse Samuel. Doar se găsesc fel de fel de substanțe caustice și reactivi.

— Perfect! Dar ce se întâmpla cu ușoara denivelare a pielii, în cazul unor semne "fabricate"?

— Ei, surise doctorul, se vede treaba că ai ochi buni. Poate că-i mai greu, dar îndrăznesc să afirm că se poate găsi mijlocul de-a produce o asemenea pată, fără a dăuna cu nimic sănătății.

— Spune-mi, doctore, știi să desenezi? întrebă Saladin.

— Cred că încep să ghicesc... îndrăzni doctorul.

— N-ai decât să ghicești ce vrei! îl întrerupse Saladin. N-am de gând să-ți vorbesc în parabole, dar mai întâi răspunde-mi la întrebare.

— Ei bine, da! zise doctorul. Dacă-i vorba doar de-un fruct, îl pot desena, ba chiar îl pot picta, pentru că pe vremuri am cochetat nițel cu arta, ca mijloc de distracție și destindere.

Saladin se ridică.

— Domnilor, vorbi el, sunt deosebit de încântat de-a fi înnodat cu dumneavoastră niște relații ce nu pot fi altfel decât profitabile de ambele părți. Declar închisă adunarea, afară de cazul când doriți să-mi comunicați unele lucruri.

— Bine, dar n-am discutat de fapt nimic! spuse Comayrol.

— Într-adevăr, suspină Jaffret. Tânărul nostru Stăpân ne lasă într-un fel de ceață, cel puțin îngrijorătoare.

Saladin le strânse mâinile într-ale sale.

— Nu ne despărțim pentru prea multă vreme, dragii mei, răspunse el. Vă rog numai atât: dormiți bine noaptea asta, pentru că nu se știe cum veți sta cu somnul mâine noapte.

— Se va lumina de ziuă? întrebă Prințul.

— Nici nu vă închipuiți, li se adresă Saladin, cât de puerile mi se par aceste vechi formule, rămase de la începutul meșteșugului nostru... În sfârșit, nu vom schimba nimic. Există și tradiții respectabile. Acum vă las. Veți primi un semn de la mine până mâine la prânz. Dacă în înțelepciunea voastră găsiți că e mai bine să-l legați de labe pe Gioja — aici, de față — vă dau mână liberă. Doctore, pregătește-ți reactivii, substanțele caustice și cutia cu culori. Mâine, la prima oră, sunt la dumneata. Fiindcă veni vorba, dă-mi, te rog, adresa.

Doctorul Samuel îi întinse cartea sa de vizită.

— Mă voi prezenta la ușa dumitale, urmă Saladin, împreună cu o tânără tare drăgălașă, pe care te previn că nu trebuie s-o faci să țipe. E vorba de persoană față de care vei avea bunătatea să joci rolul Providenței, aplicându-i pe piept, sub umărul drept, o cireasă pietroasă — semn din naștere, datorat poftelor maică-sii de pe vremea când o purta în pânțece.

Saladin îi salută pe toți cei prezenți și ieși.

După plecarea lui, în salonașul ce slujea drept sanctuar membrilor "Clubului Tichiilor de Mătase Neagră", se așternu o liniște mormântală. Doctorul își frământa degetele, Jaffret își sorbea punch-ul cu înghițituri mici, iar Comayrol își aprinsese pipa, pe care-o ținuse până atunci în buzunar, poate din respect.

Cel care rupse tăcerea fu fiul lui Louis al XVII-lea.

— Se pare că vom lucra în stil mare! vorbi el.

— Pff! se strâmba Comayrol.

— Are scuza vârstei sale fragede, zise și bunul Jaffret. Iar dacă prietenul nostru Gioja n-ar fi o curcă plouată de mâna întâi, nu i-ar fi mers chestia cu torța!

— Așteptam doar un semn din partea voastră și l-aș fi lovit! mârâi italianul, întunecându-se la față.

— Forța băiatului ăstuia, remarcă doctorul Samuel, zace în disprețul pe care ni-l poartă. Nu-mi displace modul lui de-a gândi și, la urma urmei, chiar aveam nevoie de-un bărbat adevărat.

— Și crezi că acum ai dat de el? întrebă Gioja.

— Pe cinstea mea că nu-mi dau seama, răspunse doctorul. Ceea ce știi, însă, e că nu e un laș nenorocit ca tine, Gioja!

— Vom trăi și vom vedea! mormăi vicontele.

Comayrol și Jaffret își ridicară privirile spre el.

— Mie-mi pare bine că Gioja nu l-a înjunghiat, declară Comayrol.

— Și mie, întări Jaffret.

— Fără-a fi niște ramoliți, adăugă Samuel, trebuie să recunoaștem că am trecut de prima tinerețe și că nu-i rău să ai un tinerel ca ăsta, care să stea în față.

Desigur, nici unul dintre ei nu îndrăznea să spună ce-i stătea pe suflet.

— Sunt douăzeci și cinci de ani de când ți-ai rostit discursul în legătură cu portofelul omului asasinat la cabaretul *Turnul din Nesle*, reluă Jaffret, bătându-l ușurel pe umăr pe Comayrol. Știi că și tu erai la fel de bun de gură?

— Poate ceva mai elegant ca stil! replică fostul funcționar al notariatului Deban. În plus, eu dădeam glas unor idei care cu greu ar fi încăput în țeasta clovnului ăstuia!

— Și totuși, trebuie să recunoști că și tu ți-ai găsit nașii: pe Toulonnais l'Amitié și pe Marguerite de Bourgogne.

— Pe vremea aia eram și noi mai în putere! izbucni Comayrol, cu ochii în flăcări.

— Numai că atunci, urmă netulburat Jaffret, era vorba de douăzeci de mii de franci prăpădiți, în timp ce acum discutăm de milioane. Domnilor și scumpi prieteni, eram tineri și entuziaști, plini de iluzii, speranțe și dorințe. La vârsta tinereții îți poți începe cariera cu douăzeci de mii de franci. Dar la anii pe care-i avem astăzi, ne trebuie o avere gata făcută: bani mulți și muncă puțină. Împielitatul ăsta a picat la țanc.

— Ne costă cam scump, scrâșni Comayrol.

— Tocmai de-aia ne vom putea întoarce împotriva lui când va sosi momentul împărțelii, zise Jaffret. Are dreptate să se declare stăpân pe situație, cât timp e vorba despre ce rămâne de făcut. Dar când totul se va termina, rolurile se vor inversa. Restul membrilor confreriei nu ne cunosc decât pe noi...

— Așa gândeam și eu, încuviință fostul slujbaș al notariatului Deban.

— Și eu! aprobă doctorul Samuel. Suntem bătrâni, dar...

Începu să râdă. Ceilalți îi urmau exemplul.

— Nu și ramoliți! Îi completă gândul bunul Jaffret, degustând ultimele picături de punch.

În sfârșit, fusese atins fondul chestiunii.

— Pe onoarea mea! declară Prințul. Sunteți mai șmecheri decât el!

— Și pe urmă, continuă Jaffret, bănuiesc că după ce dăm lovitura, o să prindem și noi ceva cheag, așa că puțin o să ne pese de Tatăl-tuturor, șeful unei asociații învechite, căreia nici nu-i vom mai aparține...

— Căreia nici nu i-am aparținut vreodată! rectifică doctorul Samuel.

— Corect!... Că Tatăl-tuturor se numește Annibal Gioja sau marchizul de Rosenthal, e totuna!

— Ei, uite că orologiul de la Saint-Jacques-du-Haut-Pas bate ora zece. Dragii mei, am plecat la culcare!

Își îndesă pălăria cu boruri largi peste tichia de mătase și se îndreptă spre ușă, sprijinindu-se în baston.

Înainte de-a trece pragul, se întoarse spre italian și fără a-și părăsi surâsul mios, îi zise:

— Iar tu, fiule, dacă vrei să-mi asculți sfatul, ai grijă pe unde calci!

În aceeași clipă, palma grea a lui Comayrol poposi pe umărul lui Gioja.

— La dracu'! mârâi el, ținându-l cu privirea. Ai grijă pe unde calci! Dacă până mâine seară puștiul ăla pățește ceva, ai s-ajungi în mașina de tocat carne!

Comayrol ieși, pe urmele lui Jaffret. Samuel le urmă exemplul, fără a-i adresă vreun cuvânt vicontelui, aruncându-i în schimb o privire grăitoare.

În sfârșit, fiul lui Louis al XVII-lea veni să strângă mâna italianului, zicând:

— Se pare că dacă miști în front, nimeni nu mai dă o para chioară pe pielea ta, bătrâne. Acum avem și noi alături un bărbat adevărat!

Rămas singur, Annibal Gioja se prăbuși pe canapea, cu capul în mâini.

— Și totuși, e vorba de-o mare lovitură! murmură el. Doar n-o să vină pe urmele mele tocmai în Italia!

Cam tot pe-atunci, Similor și fiul său, Saladin, se plimbau braț la braț pe străzile puștii din preajma Luxembourg-ului.

Plecând de la cafeneaua Massenet, Saladin se dusesese să-și întâlnească tatăl, felicitându-l pentru precizia și îndemânarea cu care se achitase de rolul încredințat.

Discutau amândoi. În această seară, marchizul de Rosenthal era de-o bună-dispoziție molipsitoare.

— Vezi dumneata, tată, zise el, ajungând în colțul străzii Ouest, n-am de gând să fac cu mumiile astea decât o singură afacere. N-am vocație pentru furt. Asta poate servi doar ca punct de plecare pentru orice om cinstit. La drept vorbind, nu există decât comerțul. Am totul în minte. Sper că trei mii de livre rentă îți ajung ca să fii fericit, ce părere ai?

— Bine, dar... vru să protesteze Similor.

— Hai să socotim! îi tăie vorba Saladin. Cu șase sute de franci, îți poți închiria un adevărat paradis. O mie două sute de franci pentru mâncare, patru sute pentru haine, îți mai rămân șase sute, să plătești spălătoreasă și să ai un ban de buzunar. Ba dacă vrei, poți face și economii.

— Iar tu ai să ai un milion și jumătate! izbucni, indignat, Similor.

— Cu mine e altă treabă, răspunse marchizul, fără să se tulbure câtuși de puțin. Dacă-ăș vrea, aș putea pune mâna și pe celelalte două milioane, pur și simplu jucând rolul ginerelui. Aș duce-o ca-n sânul lui Avraam. M-am gândit la asta... Ceea ce mă împiedică e nevasta! Sunt un burlac convins, înțelege?... Nu pot așa, deodată... De altfel, situația nu poate dura la nesfârșit. Într-una din zilele următoare, Safir o să ne pricinuiască mari necazuri. Nu vorbesc de Gioja, pentru că-l țin sub călcâi, da' alde Échalot și Canada au început să facă valuri. Să batem fierul cât e cald și să reușim din prima lovitură! Peste trei zile totul trebuie să se termine, și-atunci don'șoara Cireașă n-are decât să-și arate semnul ei dat de la Dumnezeu cât o vrea! Pe mine o să mă doară în cot!... Hei, birjar!

Chiar lângă ei opri o birjă.

— Tată, zise Saladin săltând pe scară, întoarce-te acasă pe jos sau suie-te pe capră. Eu am de vorbit ceva cu mine însumi.

Cu aceasta, se instalează în cupeu, trântind portiera chiar în nasul celui care-l procrease.

Tânăra modistă pe care Saladin i-o arătase lui taică-său prin vitrină atelierului de croitorie din strada Richelieu se numea Marguerite Baumspiegelnergarten (a se pronunța "Bospigar") și văzuse lumina zilei în Germania, de unde fete ca ea ne vin cu duiumul, precum clarinetele.

Știm că și Similor remarcase asemănarea dintre Marguerite și domnișoara Safir. Și chiar semănau, lăsând deoparte grația și expresia îngerească a ochilor domnișoarei Safir. În plus, Marguerite Baumspiegelnergarten — cunoscută mai mult sub numele de Guite-cea-bună-la-toate — era o fată frumușică, de vreo șaptesprezece-optsprezece ani, dar care părea să aibă numai cincisprezece.

Numele de Guite-cea-bună-la-toate nu avea nimic de-a face cu apucăturile ei, care rămâneau cele ale unei modiste, ci se refereau mai degrabă la numărul mare de meserii pe care le încercase până acum, în pofida vârstei fragede. Era îndemânată precum o zână și știa întotdeauna să se descurce. În același timp, suferea de păcatul lenei în asemenea măsură, încât i se întâmplase să rabde de foame, numai pentru că nu avusese chef să se apuce de lucru.

Vânduse măhuri în stradă, cântase pe la răscruci, făcuse figurație prin teatre de duzină, cususe cămăși, reparase bretele și ghetuțe. Pe lângă toate acestea, gurile rele spuneau că găsisese mijlocul de-a petrece câteva luni la Saint-Lazare⁵⁸.

Totuși, găsea întotdeauna slujbă, și chiar în case onorabile, fiindcă se pricepea că nimeni alta să confecționeze o bonetă cu dantele, în doi timpi și trei mișcări.

De câțva timp, în atelierul de croitorie, marchizul de Rosenthal trecea drept amantul domnișoarei Guite-cea-bună-la-toate.

Celelalte modiste socoteau că Saladin nu arăta chiar ca un tânăr moștenitor din cartierul Saint-Germain. Erau însă de acord că-și purta părul frumos pieptănat, iar de când se descoperise și îndeletnicirea sa de la Bursă, toate fețele o fericeau pe Guite.

⁵⁸ *Saint-Lazare* — în secolul trecut, închisoare pentru femei. (n.t.)

O astfel de preocupare prezintă o stranie atracție pentru domnișoare de felul lor.

Când o felicitau pe Guite, ea surâdea sau se îmbujora la față — după dispoziția de moment — însă întotdeauna părea că ascunde un secret. Și judecând după zâmbetul ei, taina nu părea să fi fost în avantajul marchizului de Rosenthal.

Domnișoarele modiste reușiseră să-i descifreze surâsul vag și trist, iar când trecea marchizul, își spuneau: "Ah, sărmanul tânăr!"

De parcă i-ar fi lipsit un braț sau un ochi!

În dimineața ce-a urmat serii petrecute în compania "Clubului Tichiilor de Mătase Neagră", pe la orele cinci-șase, Saladin ciocăni în ușa unei cămăruțe de la ultimul cât al celei mai înalte case din strada Vivienne: locuința domnișoarei Marguerite Baumspie-gelnergarten.

— Cine-i acolo? răsună un glas subțirel.

Marchizul de Rosenthal își spuse numele.

O clipă mai târziu, în încăpere se auziră zgomote ușoare, dovadă că domnișoara Guite nu era singură: un du-te vino de pași, papuci târșăiți pe podea și bocănit de tocuri. În același timp, răzbătură și frânturi de conversație, ba chiar și chicoteli.

Marchizul de Rosenthal nu se formaliză câtuși de puțin. Numai că fiind cam grăbit, își manifestă nerăbdarea umblând de colo-colo pe palier.

După vreun sfert de ceas, domnișoara Guite deschise ușa. În prag se ivi un tânăr cu înfățișare de comis-voiajor, care-l salută pe marchizul de Rosenthal cu un aer batjocoritor, de nu chiar de-a dreptul obraznic. Marchizul îi răspunse grav la salut, apoi intră în odaie.

Cămăruța era într-o dezordine cumplită. Guite, îmbrăcată într-un capot de muselină, începuse să se pieptene în fața oglinzii. Părul superb îi cădea despletit pe umerii pe jumătate goi și nespus de frumoși.

Saladin nici nu se uită la ea. Se așeză pe un scaun și zise:

— Hai mai repede, scumpo, c-am întârziat.

Guite își azvârli pe spate pletele bogate și-i zâmbi cochet.

— Așadar, ești chiar așa de zgârcit cu timpul dumitale?

— În orice caz, nu-mi permit să-l pierd! replică Saladin.

— Ah! exclamă Guite, bătând din picior cu un sentiment de ciudă, legat probabil de alte întrevederi de acest fel. Va să zică găsești că nu-s frumoasă, așa-i?

— Ba da! îi răspunse Saladin. Te-am ales pentru că ești frumoasă!

— Și nu ești gelos? insistă fata, pe un ton obraznic și disprețuitor.

— Absolut deloc! încheie Saladin. Și-acum, te-aș ruga să te grăbești.

Domnișoara Guite se înroși de furie.

— Ești un... se repezi ea.

Dar se întrerupse, izbucnind în râs:

— La urma urmei, ce-mi pasă mie?

Saladin se apropie și-i atinse obrazul cu degetele-i reci ca pielea unei reptile. Ea întoarse capul, curioasă să audă ce-avea să-i spună.

Dar Saladin nu făcu decât să repete:

— Hai, fetițo! Grăbește-te!

Guite sfârși cu pieptănatul și-și înnodă șireturile într-o clipită.

— Vrei să fii camerista mea, domnule marchiz? întrebă ea, încercându-și încă o dată artileria încântătorului său surâs.

Saladin se supuse, intrând în joc: îi întinse rochia, o ajută să se îmbrace, îi încheie nasturii, apoi se așează din nou.

— Zău că nu-s pe lume mulți marchizi ca dumneavoastră, domnule de Rosenthal! îi zise Guite, în culmea admirației.

— Să ne grăbim, comoara mea! răspunse Saladin. Trăsura ne așteaptă în fața porții.

Domnișoara Guite își cocoță pălărioara pe claia de păr creț și coborî împreună cu Saladin.

Într-adevăr, la intrare se afla o trăsură. Pe bancheta din față stătea un bărbat îmbrăcat într-un costum jerpelit, cu o croială îndoielnică. Lângă el avea o cutie turtită, aducând cu trusa unui zugrav.

Când Saladin și Guite luară loc pe bancheta din spate, omul își scoase șapca, salutând-o ușor stânjenit.

Îndată, birja porni spre Sena, coborând cheiul, apoi traversă Pont-Neuf și, în sfârșit, opri în fața unei clădiri arătoase din strada Guénégaud, nu departe de La Monnaie.

Pe drum abia dacă schimbară câteva cuvinte. Domnișoara Guite întrebă:

— Și-acum, ce-o să facem?

Iar domnul marchiz îi răspunse:

— Ai să vezi!

Cei trei urcară o scară veche și monumentală; ajungând la etajul doi, Saladin sună la ușa pe care era bătută o plăcuță de alamă, pe care stătea scris: "Doctor în medicină".

Servitoarea veni să deschidă și-i pofti pe vizitatori înăuntru, fără a-i întreba nici cine erau, nici ce doreau. Pătrunseră într-un salon auster, cu miros închis și plin de obiecte de tot felul, ca o prăvălie de mărunțișuri.

Doctorul Samuel avea reputația binemeritată de-a cere să fie plătit în natură. Când vizita o familie prea sărmană ca să-i poată plăti onorariul, nu se supăra, ci lua câte un "flecusteț" din casa respectivă, plecând cu el în buzunar.

Când se întorcea în apartamentul său, purtând pe sub redingotă fie un sfeșnic, fie o pernuță sau chiar câte o perie de curățat hornurile, își spunea, asemeni împăratului Titus, supranumit și "deliciile geniului omenesc": "Nu mi-am pierdut ziua în zadar!"

— Anunță-ne stăpânului! îi zise Saladin slujnicei. Ne așteaptă și știe că suntem grăbiți.

Omul în haine jerpelite, care ținea în mână cutia cea turtită, se duse să se așeze, modest, în colțul cel mai întunecos al salonului.

Saladin și însoțitoarea sa luară loc pe canapea.

După vreo trei minute, își făcu apariția doctorul Samuel, împreună cu servitoarea, care ducea o tavă mare, cu o mulțime de sticlute și pahare.

Ai fi avut cu ce servi o duzină de invitați, numai că "licorile" nu erau prea îmbietoare.

Slujnica puse tava pe o măsuță și, la un semn al stăpânului, ieși din încăpere.

— Dumneaei e persoana în chestiune? întrebă doctorul Samuel, cercetând-o cu privirea pe Guite, care se schimbă la față. Scumpe domn, înainte de-a începe operația, te rog să-mi arăți forma și dimensiunile precise ale semnelor pe care-l vrei.

Apoi, aplecându-se la urechea lui Saladin, adăugă:

— Domnule marchiz, tânără e domnișoara de Chaves?

— În persoană! răspunse Saladin.

La auzul cuvântului "operație", Guite începu să tremure din toate încheieturile. Urâtenia doctorului Samuel îi sporea groaza.

— Nu accept ca doctorul ăsta să se atingă de mine nici pentru tot aurul din lume! declară ea categoric.

Saladin îi lipi căpșorul blond de umărul lui, sărutându-o apăsător, așa cum nu făcea nici când erau singuri.

— Prostuță mică, murmură el drăgăstos. Cum crezi că ți-aș putea vrea răul? Să nu te temi niciodată de omul în mâinile căruia ți-ai încredințat soarta.

Apoi, întorcându-se către doctor, spuse:

— Mă bizui pe priceperea dumitale, învățatul meu prieten, însă mi-e prea dragă copila asta drăgălașă ca să accept un risc, oricât de neînsemnat. Dacă-mi îngădui, aș vrea să încercăm experimentul mai întâi *in anima vili*.

— Adică pe dumneata? întrebă Samuel.

— Nu, eu sunt la fel de sensibil ca și încântătoarea mea însoțitoare.

Apoi adăugă zâmbind:

— Am adus ce ne trebuie.

Doctorul se uită pe sub mobilă, așteptându-se să vadă vreun animal. Însă în aceeași clipă, bărbatul cu cutia lunguiață se ridică, venind spre ei.

— Dacă nu vă e cu supărare, eu sunt omul de care-aveți nevoie, domnule doctor: acel *anima vili*. Îmi permiteți să mă prezint: Languedoc, artist de circ, pictor de decoruri și machior, la dispoziția dumneavoastră, dacă vreodată s-ar ivi ocazia.

În timp ce doctorul Samuel îl privea mirat, Languedoc își deschise redingota jerpelită, vesta prost croită și cămașa nu tocmai curată.

Liniștindu-se pentru moment, domnișoara Guite îl privea, râzând cu poftă.

Scotându-și cămașa dintr-o singură mișcare, Languedoc rămase numai în pantaloni, arătându-și torsul musculos, nu așa cum îl lăsase Dumnezeu, ci acoperit cu tatuaje și tot felul de desene.

Se apropie de doctor cu un aer grav, jucându-și pectoralii și-și arătă pieptul păros, pe care mai rămăsese un singur loc nepictat, cât o monedă de o sută de gologani.

— Dacă nu vă e cu supărare, domnule doctor, iată, am aici un pic de spațiu. Să vedem dacă știți meserie.

— Uite un bărbat adevărat! comentă domnișoara Guite, aruncând o privire semnificativă spre obrazul spânatic al lui Saladin. Ei, drăcie!

— Asta-i blană, nu păr! murmură doctorul. N-am cum să desenez pe blană!

— Dacă nu vă e cu supărare, replică Languedoc, diversele scene de pe trupul meu au fost realizate fără probleme. Părul nu contează, pentru că face parte din înfățișarea omenească.

— Are cât să dea și la alții! murmură domnișoara Guite, cuprinsă de admirație.

Languedoc își înălță capul cu mândrie:

— E meritul Providenței! zise el. Oamenii n-au nici un amestec!

Saladin, care tocmai se ridicase, schiță în carnetul său o cireașă în mărime naturală, apoi rupse pagina, înmânând-o doctorului.

— Roșu aici, trandafiriu dincoace, puțin galben în partea asta... cu aspect catifelat...

Doctorul părea să fie în încurcătură.

— Prietene, i se adresă el lui Languedoc, ia patru scaune, culcă-te pe spate și rămâi nemișcat. Am să încerc operația cu pricina.

— Prea multe fasoane, dom' doctor, răspunse Languedoc. Din moment ce asta aveți de gând să faceți, dați-i drumul! Sunt aici ca să mă supun!

Se lungi pe cele patru scaune și nu se mai clinti.

Pe Guite începea s-o amuze scena.

— Tipul e nemaipomenit! îi zise ea lui Saladin. Când am să fiu prințesă, am să-l iau la mine. Crezi că s-ar lăsa tatuat și pe spate?

Doctorul trase încă două scaune, așezând tava pe unul din ele. Scoase dopul de la câteva sticlute, le mirosi conținutul, apoi turnă câte puțin în pahare, obținând mai multe amestecuri.

Substanțele astfel combinate răspândeau în camera acele mirosuri specifice, datorită cărora toată lumea se teme de vecinătatea farmaciilor. Aveau culori frumoase — azuriu, roșu, portocaliu — și uneori produceau efervescentă venind în contact unele cu altele.

Languedoc continua să rămână nemișcat pe patul său improvizat.

Samuel pisă culorile, apoi alese două-trei pensule și câteva instrumente chirurgicale. Aplecându-se asupra locului indicat — singurul disponibil, între un cocoș galic, care arăta foarte bine, pentru că data din vremea lui Louis-Philippe și o acvilă imperială desfăcându-și aripile printre drapele, între un grup de tunuri și doi porumbei care se giugiuleau drăgăstos — începu să înțepe, să râcăie și să picteze pielea lui Languedoc.

Acesta nici nu se mișca. Din timp în timp, vorbea de unul singur:

— Fiecare cu metoda lui! Asta-i o branșă a artelor frumoase care-a progresat mult de la începutul secolului!

Mai întâi Guite, apoi Saladin, se ridicară de pe canapea, apropiindu-se ca să privească pe deasupra spătarelor celor patru scaune.

Operația dură destul de mult. Doctorul trudi aproape un ceas, transpirând tot — după cum remarcă și Languedoc.

După o oră, doctorul zise:

— Cam asta e! La prima vedere, poate nu vă pare cine știe ce, însă până mâine dimineață, o să arate așa cum trebuie.

Pe pieptul curajosului Languedoc se vedea o pată negricioasă, aducând destul de bine cu o cireășă — sau mai curând cu un mic abces amenințat de cangrenă.

— Dacă asta vreți să-mi faceți și mie, vorbi cu hotărâre domnișoara Guite, să știți că vă mușc pe toți și pe urmă chem poliția!

— Adevărul e că nu-i ceea ce vreau eu! decretă Saladin.

— Mai aveți răbdare câteva ore... încercă să protesteze doctorul Samuel.

Însă Languedoc, care se ridicase în picioare ca să se uite în oglindă, îl întrerupse fără ură și fără supărare:

— Păi... dom' doctor, mi-ați stricat ultimul loc liber pe care-l mai aveam. Acu' nu vă rămâne decât să-mi puneți un petic! Vedeți, dom' doctor, fiecare cu talentul lui, iar dumneavoastră n-ați trece examenul nici măcar ca zugrav. Dacă nu vă e cu supărare, acu' dați-mi și mie un pic de piele, să-ncerc să vă desenez semnu' ăla pe care-l vreți pe umărul domnișoarei. Dacă-i faceți ei așa ceva, atunci părinții, oricât ar iubi-o, o să spună: "Vai de mine, asta nu-i cireășă, e-o bășică!"

— V-am prevenit, murmură încurcat doctorul Samuel. Părul e de vină... Din pielea flăcăului ăstuia ar ieși o șubă pe cinste!

— Arătați-mi pielea dumneavoastră! sări Languedoc.

Își pusese din nou cămașa, iar acum își suflecă vesel mânecile, ca să-și deschidă trusa de zugrav.

Însă doctorul se opuse cu toată îndârjirea, refuzând să facă pe cobaiul pentru asemenea experiențe.

— Atunci, zise Languedoc, duceți-vă în târg să-mi cumpărați alt *anima vili*, fie ea și-o găină: orătăniile sunt singurele vietăți a căror piele seamănă cu cea a oamenilor.

Domnișoara Guite-cea-bună-la-toate începu să examineze conținutul cutiei turtite.

— Știu ce-s astea, zise ea, liniștindu-se pe deplin. Aici nu văd nici un fel de otrăvuri. Și contesele au astfel de flacoane, numai că din lemn de acaju.

— Fiecare după posibilități... vorbi Languedoc. Chiar dacă, spre deosebire de mine, cucoanele nu prea se pricep să le folosească!

— Ei bine, tataie! îi spuse ea. Am încredere în dumneata. Află că-mi placi. Dacă-mi făgăduiești pe cuvânt de cinste că n-ai să-mi faci nimic rău, mă dau pe mâna dumatăle și-ți promit că n-am să țin, decât dacă mă jupoi de piele.

Chipul ars de soare al lui Languedoc se luminează de un zâmbet.

— Fata asta are fler! murmură el.

Apoi îi întinse mâna, zicând:

— Scumpa mea, îți jur că n-o să-ți facă mai rău decât un pahar de vin sec, după lăsarea întunericului!

Capitolul XII - Triumful lui Languedoc

Domnișoara Guite atâta aștepta. Își descheie încet rochia și cum Saladin și doctorul Samuel dădură să se întoarcă cu spatele, le zise cu nonșalanță:

— Nu-i nevoie, sunt o operă de artă.

Languedoc, care răscolea prin cutia lui turtită, murmură impresionat:

— Ce înger pogorât din ceruri! Și ce fericire vă aduce în castelul nobililor ei strămoși!

— Trebuie să stau întinsă? întrebă Guite.

— Da' de unde! replică Languedoc. Astea-s fasoane de-ale doctorilor și infirmierelor. La mine merge mult mai simplu. Așează-te aici, frumoaso pe colțul mesei, cu un scăunel sub piciorușe, și gândește-te la cine ți-e drag. Te rog un singur lucru: să nu te miști, ca să iasă cireașa așa cum trebuie. Ești gata?

— Gata! răspunse fata, așezându-se mai comod și dezgolindu-și sânul catifelat, pe care nu existau nici cocoși galici, nici stindarde fluturând lângă acvila imperială.

— Pe onoarea mea! zise Languedoc, pregătindu-se de operație. De nu m-aș fi născut în 1807, anul bătăliei de la Eylan, mi-ar tremura mâna. Dar când la vârsta-mi coaptă se adaugă și pudoarea caracteristică sexului nostru, artistul din mine nu se gândește decât la arta lui.

Începu să lucreze, întrebând din când în când:

— Te doare, fetiço?

La a treia întrebare, în loc de răspuns, Guite începu să fredoneze un cântec marinăresc.

— Și cu asta, basta! rosti cu gravitate Languedoc, după vreun sfert de ceas.

Guite sări în picioare, dând fuga la oglindă.

— Vai, ce cireașă superbă! exclamă ea. Îți vine s-o mănânci!

Se întoarse spre doctor și spre Saladin, arătându-le pe piept, mai jos de umărul drept, o cireașă atât de strălucitoare, încât părea umedă de rouă.

— Țsta nu-i semn, mormăi doctorul. E litografie colorată.

— Invidiosule! se strâmba la el domnișoara Guite.

— Semnul pe care-l are cealaltă, vorbi încetișor Saladin, seamănă mult cu ăsta. Însă nu-i atât de clar.

— Ce vârstă avea fața când i-ai văzut semnul ultima oară? întrebă Languedoc.

— Șase-șapte ani, răspunse Saladin.

— Ei bine, puștiule... iartă-mă! Îmi cer scuze! Voiam să zic domnule marchiz... Semnele fac și ele parte din trupul omenesc, astfel încât se trec cu timpul. Uite cum arată fătuca asta, la anii ei fragezi. Dar când fructele de soiul ăsta încep să se coacă — asta am văzut cu ochii mei, la bâlci, și nu o dată! — semnele

pălesc pe măsură ce copilița se face domnișoară... sau măcar își mai pierde din culoare. Am avut în vedere amănuntul!

— Cum vine asta? sări doctorul. E roșie ca un ardei iute!

— Dacă nu vă e cu supărare, dom' doctor, aș dori un ulcior cu apă — da' apă curată, fără nici un leac în ea! Ca să fiu sigur, mă duc s-o aduc chiar eu.

Languedoc ieși.

— Așa-i firea lui! îi spuse Saladin doctorului, în chip de consolare.

— Semnul făcut de mine rămânea pentru vecie, răspunse Samuel.

— Arăta și bine! îl luă peste picior domnișoara Guite.

Languedoc se întoarse, aducând un ulcior plin cu apă. Saladin abia avu timp să șoptească la urechea doctorului:

— Schimbă-ți atitudinea față de el! Trebuie să rămâneți prieteni... Știi bine că se *luminează de ziuă!*

— Hoțul neprins e negustor cinstit! zise Languedoc, apropiindu-se de fată. Dacă ești drăguță, căprioaro, dă-mi și mie batistuța dumată!

Guite îi întinse o batistă parfumată, pe care Languedoc o duse la nas, trăgând în piept mirosul cu nesaț. Apoi o înmuie în apă și începu să spele, fără prea multe precauții, vopseaua aplicată pe pieptul tinerei femei.

— O să se ia toată culoarea! zise ea.

— N-ai teamă! răspunse Languedoc. Mă pricep la de-alde astea. Încă puțin... Așa! Ei, ia priviți acum, domnilor și domnișoară!

— Perfect! strigă Saladin.

— Pe cinstea mea! vorbi și doctorul, respectând indicațiile primite. Îți spun cu toată sinceritatea c-ai realizat o adevărată capodoperă!

Languedoc îl privi mirat.

— Văd că până la urmă sunteți un om cumsecade! murmură el. Hm!

— Bineînțeles! râse Samuel. Sunt destul de cumsecade. Atâta doar că mi-a picat prost când mi-ai vorbit de bășică!

— Dom' doctor! se însufleți Languedoc. Oamenii neștiutori ca mine nu-și țin limba-n frâu, da' fiindcă dumneavoastră găsiți că cireașa mea e reușită, mă gândesc că tre' să fiți un medic nemaipomenit!

În tot acest timp, Guite-cea-bună-la-toate se privea în oglindă, scoțând exclamații de bucurie.

— Tare-i drăguță cireșica asta! zise ea. Dar spune-mi, domnule Languedoc... parc-așa te cheamă... Ai un nume la fel de ciudat ca dumneata! Vopseaua asta ține?

— Nu-i nemuritoare ca o gravură, răspunse artistul, dar rezistă în timp mai mult ca o pânză de în sau de bumbac, vopsită. Poți s-o speli ori de câte ori vrei. Și chiar dacă s-a dus culoarea — sfârși el, ciocnind în cutie — mai am aici destulă!

— Adevărat! încuviință Guite. Taică Languedoc, ești o dulceață! Hai, sărută-mă!

Apoi, întorcându-se spre Saladin, adăugă:

— Domnule marchiz, vă rog să vă dezlegați băierile pungii!

— O clipă! o întrerupse Saladin. Încă nu mi-am încheiat socotelile cu Languedoc. Îi datorez o masă pe cinste încă de-acum paisprezece ani.

— Așa e! râse "făcătorul de chipuri". Paiș'pe ani bătuți pe muchie! La ultimul bâlci de turtă-dulce! Hai c-atunci ți-am reușit un cap pe cinste, domnule marchiz! Am sau nu dreptate?

— Ah! exclamă mirată domnișoara Guite. Va să zică aveți o taină împreună!

— Ceva fără importanță, se grăbi să spună Languedoc. În bâlci ne tutuim cu toții, însă domnul marchiz știe bine că-i port un deosebit respect.

Saladin îl conduse pe doctorul Samuel până la fereastră.

— Trebuie să vă văd pe toți, chiar în cursul zilei de astăzi, îi strecură el. De-acum încolo, lucrurile se precipită. Îmi închipui c-ai ghicit cum vine treaba. Mai urmează s-o duc pe fată în brațele mamei sale iubitoare, s-o instalez la palat și așa mai departe. Astea-s fleacuri! În câteva ceasuri, totul va fi pus la punct. Așadar, anunță-ți prietenii și așteptați-mă la locul știut, cu începere de la ora două.

— Foarte bine, răspunse doctorul, fără a-i mai cere alte explicații.

— Încă ceva, urmă Saladin, coborând și mai mult vocea. Omul acesta ne cunoaște taina.

Doctorul îl privi neliniștit.

— Eu nu fac niciodată astfel de treburi... murmură el.

— Nu m-ai înțeles, insistă Saladin. E vorba doar de a-i da o masă bună, cât mai bună... atât de bună, încât s-adoarmă înainte de sfârșitul ei.

— Asta da, dar numai atât!

— Așteaptă puțin! Pentru că ne-a fost de folos, n-ar fi frumos din partea noastră să-l azvârlim, beat sau adormit, în stradă, pe trotuar! Nu se poate să n-ai pe undeva un ungher, o pivniță. Îl lași să-și digere masa acolo, și mâine...

— Mâine o s-avem o groază de treburi, îi atrase atenția doctorul.

— Desigur, desigur! Și cum va fi mahmur, o să-i dăm vreo licoare care să-l țină liniștit. Poimâine sau cel mai târziu răspoimâine... Nu-ți fă griji, mă ocup eu de el. Bun, atunci ne-am înțeles! urmă tânărul cu voce tare, plecând de la fereastră. Doctorul a acceptat cu amabilitate să plătească datoria mea... Ah, meștere Languedoc! Chiar dacă nu se pricepe la tatuaje așa că dumneata, are în schimb gusturi rafinate în ceea ce privește arta culinară. Micuța asta și cu mine trebuie să facem un drum, apoi venim și noi la masă. În așteptarea noastră, puteți servi aperitivele. Pe curând! Bătrâne, sunt mulțumit de dumneata și te asigur că n-o să-ți pară rău de ziua asta!...

Marchizul de Rosenthal îi oferi brațul domnișoarei Guite și ieșiră împreună.

Languedoc rămase ușor descumpănit, însă doctorul Samuel, care-și intrase în rol de-a binelea, îi oferi un trabuc, cerându-i lămuriri cu privire la operațiunea săvârșita mai devreme. Se arătă atât de interesat, încât Languedoc, fericit să-și poată etala cunoștințele, își pierdu orice urmă de neliniște.

O jumătate de ceas mai târziu, amândoi se așezară la masă, unul în fața celuilalt, ca *să servească aperitivele*. Gheața fusese spartă și s-ar fi zis că deveniseră cei mai buni prieteni din lume.

Între timp, domnișoara Guite și însoțitorul ei porniră cu mare grabă spre cartierul Saint-Honoré, unde se găsea palatul de Chaves.

Domnișoara Guite habar nu avea în ce intrase. Prinseese numai câteva aluzii foarte vagi, amintind pe alocuri de basmele cu zâne. Tinerele muncitoare pariziene — mai ales când au o înfățișare ca aceea a domnișoarei Guite (care era absolut

fermecătoare) — cred în basmele cu zâne mai mult decât în Dumnezeu.

La începutul relațiilor lor, Saladin se apropiase de Guite sub pretext că i-ar fi făcut curte; însă asta nu durase prea mult: curând îi dăduse a înțelege că era sortită să joace un rol într-un mare spectacol, care avea să-i aducă noroc și fericire.

Cum Saladin nu arăta prea rău, domnișoara Guite, care nici nu-și dorea altceva decât să joace într-o piesă (oricare-ar fi fost ea), consimțise de îndată să accepte un amant în plus.

Dar vocația lui Saladin era cu totul alta. El înflăcărase imaginația fetei cum se pricepuse mai bine, lăsând-o să creadă că împrejurările erau mult prea grave ca să-și piardă timpul cu fleacuri.

Domnișoara Guite nu pricepea nimic. Avea suficientă educație cât să știe că toți intrigantii de melodramă împletesc amorul cu afacerile. La urma urmei, Parisul nu era o insulă pustie, iar ea putea găsi oricâți amanți voia. Așadar, domnișoara Guite se înarmase cu răbdare, dându-i lui Saladin libertatea de-a acționa precum credea de cuviință.

Numai că marchizul de Rosenthal — acest frumos bărbat cu piele albă și obraz spânatic — rămânea pentru ea o enigmă vie, care-i stârnea curiozitate, dar și o undă de dispreț.

În clipa când amândoi se urcară în trăsură, după ce se despărțiră de doctor, Saladin îi zise, zâmbind:

— Scumpa mea, ne apropiem de punctul culminant. Mergem s-o vedem pe mama ta.

Guite deveni brusc serioasă.

— Deja! murmură ea.

Apoi, după o scurtă tăcere, adăugă:

— Așa, fără nici o pregătire, fără să știu nimic?...

— Trebuie să intri în miezul lucrurilor, i-o întoarse cu răceală Saladin. Cu cât vei fi mai tulburată, mai descumpănită, mai neștiutoare, cu atât mai bine pentru toți. Purtarea ta va fi cât se poate de firească.

— Bine, dar... vru să protesteze fata.

— Gândește-te! E necesar să fii cât mai naturală. Ai ghicit câte ceva din scenariul nostru, deși m-am străduit să nu afli prea multe — și asta-ți va asigura succesul încă de la prima reprezentație. Ai fost răpită dintr-o familie nobilă, în urmă cu paisprezece ani, iar acum ai vreo șaisprezece. Ieri nu cunoșteai

nici măcar aceste amănunte. Știai doar că... ascultă-mă bine, fiindcă face parte din rol!... Doar că un om cu suflet mare — adică eu, marchizul de Rosenthal, a cărui generozitate ai răsplătit-o printr-o profundă afecțiune — te-a cules din drum, unde te pierduseră stăpânii tăi, niște saltimbanci. Aveai pe-atunci vreo șase-șapte ani. Omul acela bun la inimă te-a crescut frumos. Nu era bogat, dar îți amintești că prin vis că n-a cruțat nici un efort ca să-ți regăsească părinții.

— Și pe urmă? Întrebă Guite, văzând că Saladin tăcuse.

— Doar atât, răspunse acesta. Neputând să dea de urma lor, te-a luat de soție, ca să-ți ofere o poziție în societate.

— Asta înseamnă că sunt măritată! exclamă modista, recăpătându-și bună dispoziție. Măritată cu dumneata!

Saladin încuviință din cap.

— Ce nostim! râse Guite.

— Apoi, învingându-și un moment de stânjeneală, adăugă:

— Iată-ne deja la Tuileries! În zece minute ajungem la doamna aceea care-și închipuie că-i mama mea... Ce să-i spun?

— Spune-i ce vrei, replică Saladin.

— Bine, dar...

— Povestește-i viața ta — dacă așa ceva se poate povesti — sau viața altcuiva, n-are nici o importanță! Spune-i că te-am dat la pension, apoi la ucenicie. Născocеște un roman de dragoste: al nostru! Sau și mai bine: taci, fii timidă până la muțenie... Înțelege că orice-ai face, totul va merge ca pe roate. Mai rău ar fi să vii cu un rol învățat pe dinafară și recitat cu prea mare îndrăzneală.

Traversară strada Regală. Zărind colonadele de la Madeleine, Guite se înfioră.

— N-au mai rămas decât trei minute! șopti ea.

— Teama ta e de-a dreptul încântătoare! declară Saladin. Ești exact așa cum trebuie să fii! Fiindcă veni vorba: încearcă să pomenеști cumva de călătoria făcută împreună în America. E absolut necesar!

— Și cireașa... îngăimă Guite, înroșindu-se de-a binelea, ceea ce nu i se mai întâmplase de ani de zile.

— Cireașa e o bijuterie care face mai mult ca toate documentele din lume, replică Saladin. Însă n-ai nevoie să te folosești de ea. Asta va veni de la sine, la locul și momentul

potrivit: adevărul înainte de toate! Dacă ai fi avut și tu așa un semn, pe care l-ai fi purtat din naștere, ce-ai fi făcut?

— Nimic, răspunse Guite. Ai dreptate.

— Ei, vezi? Rolul tău e simplu ca bună ziua. Totul, e să nu intri prea mult în amănunte. De rest o să se ocupe maică-ta.

Trăsura se opri în fața porții palatului.

— Să recapitulăm! Îi șopti repede Saladin. Te-am găsit la marginea drumului, pe când aveai vreo șapte ani, îți amintești vag că ai trăit într-o trupă de saltimbanci, poate chiar și de un chip de femeie aplecat deasupra pătuțului tău... Eu te-am crescut în puf, arătându-ți o afecțiune pe care tu mi-ai întors-o cu prisosință. Ai o brumă de educație, cunoști o meserie, ai călătorit în Brazilia... Ai rămas năucită în clipa când ți-am spus că-ți vei revedea mama.

Saladin sări pe trotuar și întinse mâna domnișoarei Guite, care coborî la rândul-i, ușoară că un fulg, zicând:

— După asta, cum ne-o fi norocul! Ne vom da toată silința să intrăm în grațiile cucoanei, iar dacă n-o să reușim, pagubă-n ciuperca!

— Grozav! se bucură Saladin, trăgând de șnurul clopoțelului de la poartă. Ah, la dracu'! Uitasem! se grăbi el să adauge, în timp ce poarta se deschidea larg în fața lor. Mai e ceva, și încă foarte important. Îți plac copacii, natura... Îi vei cere să-ți amenajeze un colțișor cu vederea spre grădină. Nu uita! E neapărat necesar!

Ducesă îi aștepta încă din primele ceasuri ale dimineții, pradă neliniștii și nerăbdării. Când camerista, care primise poruncă, o anunță că au venit domnul marchiz de Rosenthal și domnișoara "Justine", i se păru că însuși cerul s-a deschis înainte-i.

— Domnișoara Justine! repetă ducesa, clătinându-se pe picioare. Dar el mi-a spus...

În clipa aceea intră marchizul, ale cărui prime cuvinte răspunseră acestui gând.

— Doamnă ducesă, murmură el, făcând o plecăciune plină de respect. Acum e vorba doar de fiica dumneavoastră. Nu renunț la niște drepturi ce-mi sunt mai scumpe decât viața, însă mă dau la o parte în fața bucuriei dumneavoastră de mamă. Știu bine că, în astfel de momente, prezența mea e de prisos. Doamnă, mă voi întoarce doar atunci când mă veți chema.

În timp ce el vorbea, ducea străbătu întreaga încăpere, sprijinindu-se de mobile. Inima îi bătea nebunește, năpădită de un sentiment de adâncă recunoștință.

Negăsind cuvinte să-i răspundă, doamna de Chaves îi înlănțui gâtul cu brațele, sărutându-l pe frunte.

Saladin avea lacrimi în ochi sau, cel puțin, încerca să și le șteargă.

— Vă mulțumesc, doamnă! îngăimă el. Vă mulțumesc din tot sufletul!

Apoi dispăru, ca după câteva momente să revină, ținând-o de mână pe domnișoara Guite. O conduse până în fața ducei și i-o prezentă, adăugând:

— Nu știu de veți fi vreodată atât de fericită pe cât v-o doresc eu!

Doamna de Chaves izbucni în plâns, strângând-o la piept pe tânăra copilă.

Saladin se făcuse nevăzut.

Acum erau singure.

Metoda lui Saladin era destul de inteligentă — poate nu la modul absolut — dar oricum, vrednică de laudă.

E drept că ignoranța face cât toate pregătirile din lume — cel puțin, în cazul anumitor persoane.

S-ar putea spune că nici pregătirile cele mai bine puse la punct nu au cum să prevadă absolut totul; astfel, fiecare amănunt neluat în calcul devine un pericol potențial. De altfel, asemenea pregătiri nu sunt de folos decât înșilor înzestrați cu mult sânge-rece.

Saladin nu avea o inteligență ieșită din comun, însă poseda acea însușire a minților înguste, care este viclenia.

Nu oricine ar fi reușit performanța de-a suprima orice calcul prin... calcul. Nu oricine ar fi ghicit că în împrejurarea de față, cea mai bună soluție era de a se da la o parte.

Saladin se retrăsese din proprie inițiativă, în urma unei deliberări îndelungate, în care cântărise argumente pro și contra, ajungând la concluzia că de astă dată nu era chip să înghită nici măcar o săbiuță.

După părerea lui, când nu putea înghiți cu folos nici măcar o sabie cât de mică, nu-i rămânea decât să iasă din scenă.

Pentru a dovedi cât de corect intuise Saladin situația, trebuie să spunem că cea care rupse tăcerea fu domnișoara Guite.

Ea rosti doar câteva cuvinte, care-i trădau neliniștea — de altfel cât se poate de autentică.

— Oare-i adevărat?... murmură ea, în timp ce ducea o copleșea cu sărutări și mângâieri. E adevărat că am și eu o mamă?

Nu plângea, dar există firi pe-ale căror chipuri paloarea și tulburarea țin loc de lacrimi.

Suferea. Nu era o fată rea, dar în nonșalanța ei, nu anticipase emoția acestui moment.

Priveliștea bieteii femei trase pe sfoară, trăindu-și bucuria ucigătoare, îi dădea o strângere de inimă.

Avea muștrări de conștiință. În plus, mai suferea și trupește, de un rău despre care vom vorbi îndată.

— E adevărat, da, e adevărat! Îi răspunse doamna de Chaves, aproape fără să-și dea seama ce vorbește. Ai o mamă, da! Și de-ai ști cât te iubește mama ta! Ah, de-ai ști!

Lacrimile o orbeau. Își șterse ochii, ca să-și poată vedea fiica, pe care nici nu apucase s-o privească.

Izbucni din nou în plâns. Despletită, cu privirea rătăcită, repeta la nesfârșit:

— Ești aici și eu nu te pot privi. Nu te văd! Oare-i posibil să orbești așa, deodată?

Însă Guite nu-i răspunse. Cuprinsă de milă, șterse instinctiv cu batista ochii ducesei, sărutând-o pe frunte.

Doamna de Chaves o strânse în brațe, nebună de bucurie.

— Ți-am simțit buzele! izbucni ea. Buzele fetei mele! Ești aici! Tu, cea pe care-am jelit-o atâta amar de vreme! Dumnezeu nu poate fi așa de crud încât să nu-mi dea voie să te văd! Vino aici, la lumină! Vino, apucă-mă de mână! Să te văd! Vreau să te văd!

Guite se supuse, la fel de palidă ca și ducesa. O luă de mână și-o conduse în fața ferestrei.

În cele din urmă, doamna de Chaves îi întrezări chipul, ca prin ceață.

Izbucni într-un râs spasmodic.

— Ah, ce frumoasă ești! Dar altfel decât îmi închipuiam!... Mai frumoasă! Nicicând n-am văzut un chip mai frumos ca al tău! Ochii mi s-au limpezit... Ah, Doamne îndurător! Cândva ochii tăi erau mai negri... dar părul... părul e așa cum îl știam! Atât de moale și de mătăsos! De câte ori s-a odihnit pe fruntea mea, în timp ce dormeam! Și închipuie-ți, scumpa mea Justine, întotdeauna îmi venea în minte imaginea ta, cu coronița de albastrele pe care-am făcut-o amândouă în lanul de grâu și care-ți stătea așa de bine! Dar tu nu-ți mai amintești de toate astea, nu-i așa, micuța mea Petite-Reine?

— Nu, răspunse Guite, plecându-și ochii sub privirea arzătoare a sărmanei femei. Nu-mi mai amintesc.

— Atunci ai uitat tot, chiar și numele de Petite-Reine!

— Chiar și numele... repetă Guite, cu un soi de oboseală, ce părea urmarea firească a emoției momentului.

— Ciudat... murmură ducesa. Erai mititică, dar omul acela probabil că ți-a spus... Marchizul de Rosenthal...

— Soțul meu... crezu de cuviință s-o întrerupă domnișoara Guite.

— Soțul tău, repetă doamna de Chaves, de parcă aceste cuvinte i-ar fi rănit buzele. Ești măritată! Nu mă pot obișnui cu gândul, scumpa mea!

— Iar eu, i-o întoarse domnișoara Guite, fericită să aibă și ea ceva de spus, nu mă pot obișnui să vă spun "mamă". Sunteți atât de tânără și de frumoasă, doamnă!

Ducesă surâse. Nu mai plângea. Încet-încet, începea să se liniștească.

— Sărută-mă, îi spuse fetei. Și învață din nou să mă iubești!

— Dar vă iubesc deja, doamnă! articulă cu greu domnișoara Guite.

— Nu pari prea convinsă... Nu știu... Fără îndoială, ești încă uluită... Nu-ți poți da seamă nici ce simți, nici ce gândești! Ah, copila mea dragă! Copila mea iubită! Cât vom fi de fericite!

Se așeză pe canapea, trăgând-o pe Guite lângă ea.

— Când te-am adus pe lume, nu eram cu mult mai mare ca tine, reluă ea. Uite! Asta-i brățara pe care-o purtai în ajunul zilei când mi-ai fost răpită.

Ducesă îi arătă domnișoarei Guite brățara găsită de Saladin.

— Vezi tu, urmă doamna de Chaves, continuând să vorbească de una singură, pentru că tânăra modistă tăcea, din ce în ce mai stânjenită. Vezi tu, eram foarte sărace. Numai copiii de oameni foarte săraci poartă astfel de podoabe. Dar acum sunt bogată: mă bucur pentru tine! Ieri-seară — asta trebuie să-ți spun — poate ți-am câștigat o mare avere... Mă asculți?

— Da, doamnă! răspunse Guite. Vă ascult.

Ducesă își încruntă sprâncenele, aproape mânioasă.

— Văd că-ți trebuie mult ca să-mi spui "mamă"! remarcă, aproape cu răceală.

Nici ea nu înțelegea de unde-i venea această nerăbdare, care-i punea nervii la încercare, aducând-o la un pas de furie.

— Am să vă spun "mamă", șopti mecanic Guite.

— Ah! strigă biata femeie, observând pentru prima oară paloarea așternută pe chipul fetei. Te-am speriat! Ți-e rău cumva?

— De bucurie... începu Guite.

— Da, da! sări doamna de Chaves. De bucurie! Sigur că de bucurie! Dar ce-ți spuneam? Ah! Mi se învârt capul! Da, îți spuneam că am câștigat o avere pentru tine. De-ai ști ce tristă a fost casa asta până la venirea ta! Nenorocirea m-a înrăit, iar omul căruia îi datorez recunoștință — soțul meu — a suferit mereu din cauza răcelii și asprimii mele.

— Tatăl meu... începu domnișoara Guite.

— Nu! izbucni doamna de Chaves. Nu-i tatăl tău! Cum, nici asta nu știi? Domnul de Rosenthal nu ți-a spus nimic?

— Nu, doamnă... adică mamă!... o întrerupse modista. Mi-a spus numai atât: "Vei afla totul de la mama ta."

— Azi-noapte m-am gândit mult la omul acesta, șopti ducesa ca pentru sine. Cred că voi reuși să-l îndrăgesc, pentru că ți-e drag și ție. Sunt multe lucruri la el pe care nu le înțeleg, dar germanii au uneori firi ciudate. Dă-mi voie să-ți povestesc mai departe.

Evident, Guite nu se împotrivi. Stătea lungită între perne, cu aerul unei statui reușite.

Din când în când, ducesa o privea pe furiș și pe chip i se așternea o umbră de îngrijorare.

— Ți-am spus că amândoi am fost foarte nefericiți aici, la palat! reluă ea. E vina mea și îmi închipui că i-am pricinuit multă suferință soțului meu. Ieri, gândindu-mă că vei veni aici și că sub acoperișul casei noastre va trebui să găsești iubire, tandrețe, bogăție, noblețe, fericire — tot! — l-am chemat pe domnul de Chaves în apartamentul meu. De mult nu mai intrase aici. Mi-a ascultat rugămintea, surprins, dar mai puțin încântat de cât îmi imaginasem că va fi. L-am găsit schimbat: mai posomorât că de obicei. Însă vezi tu, mă iubește la fel de mult cât te iubesc eu pe tine! Până la urmă, mi-a cedat. Am simțit cum renaște în el pasiunea care mă înspăimânta altădată... Mi-a făgăduit în genunchi că te va iubi ca pe propria lui fiică, jurându-mi că nu-și va mai căuta fericirea în afara casei noastre...

— Cum, mamă, vrei să spui că te-a înșelat? întrebă domnișoara Guite, neputându-și stăpâni curiozitatea.

În privirea doamnei de Chaves se putea citi uimirea.

— E adevărat că te-ai măritat, murmură ea, însă ești mult prea tânără ca să vorbești astfel. Ajunge să știi că pentru tine am făcut un sacrificiu pe care nu l-aș fi acceptat, dacă ar fi fost

În joc numai viața mea. Mulțumește-mi cu o sărutare, fetița mea. O merit cu prisosință!

Domnișoara Guite îi întinse fruntea, pe care ducea i-o sărută apăsător.

— Dar tu nu mă săruți? întrebă ea.

Domnișoara Guite se supuse.

— Așa era și Petite-Reine, gândi cu voce tare doamna de Chaves. Copiii devin cruzi când le arăți prea multă iubire.

Nu-și putea dezlipi ochii de neprețuita-i comoară, pe care nu se mai sătura s-o privească.

Însă emoția ei nu mai era la fel de copleșitoare că la început. Biata mamă se îngrozi dându-și seama că în suflet nu-i mai rămăsese nici urmă din fericirea fără margini cu care își întâmpinase fiica.

Își simțea inima atât de rece, încât o cuprinde furia pe ea însăși.

— Te iubesc! Te iubesc! Te iubesc! repetă de trei ori ducesă. Vreau să te iubesc pentru tot timpul cât am plâns de dorul tău, pentru toate mângâierile pe care nu ți le-am putut oferi. Dar te implor. Ajută-mă! Tu n-ai vărsat o singură lacrimă! N-ai zâmbit nici măcar o dată!

— Mamă, murmură Guite, în ochii căreia se ivi întâia lacrimă adevărată, îți jur că nu mă vezi așa cum sunt în realitate.

Ducesă se repezi s-o îmbrățișeze, sărutând-o pătimas, însă acea singură lacrimă deja se zvântase.

— Cer prea mult de la Dumnezeu, șopti ea. Un suflet nesătul dă dovadă, de ingratură. Ieri mi-aș fi dat tot sângele din mine, până la ultima picătură, pentru bucuria mea de azi. Și acum când o am, mă plâng și-mi doresc mai mult, iar bucuria seamănă cu suferința.

— La fel simt și eu, mamă! Îngăimă Guite, de astă dată vorbind sincer. Nu vreau să te sperii, dar să știi că nu mă simt prea bine... sufăr...

Într-adevăr paloarea i se accentuase. Ochii ei, pe jumătate închiși, căpătaseră cearcăne albastrii. După toate aparențele, o măcina un rău ascuns. S-ar fi zis că inima de-abia îi mai rezistă.

Doamna de Chaves o privi înspăimântată. Aceste simptome o îngrozeau, stârnindu-i în suflet o tulburare pe care o luă drept o pornire de tandrețe.

"Biata copilă!" își spuse ea. "Părea atât de nepăsătoare, tocmai pentru că era cumplit de emoționată."

Alergă la măsuță și turnă apă proaspătă într-un pahar, spunând:

— Liniștește-te, fetița mea! O să-ți treacă... Marile bucurii îți pot face la fel de rău ca și marile dureri.

Apropie paharul de buzele domnișoarei Guite, care-l miroși, apoi îi dădu mâna la o parte.

— Da, vorbi ea cu mare greutate. Bucuria îmi face rău.

Pe doamna de Chaves o fulgeră un gând: un gând de moarte.

Tânăra fată se schimba la față de la o clipă la alta, chiar sub ochii ducesei.

— Are nevoie de aer! își zise ea, pradă unei noi neliniști. Deschise repede fereastra.

Când se întoarse lângă canapea, domnișoara Guite se prăbușise între perne, cu obrazul palid plecat pe umăr.

Ducesă îngenunche, simțind că n-o mai țin picioarele. Răsufla din ce în ce mai greu, dar nici măcar nu-i trecea prin minte să strige după ajutor.

Ajunși în acest punct al povestirii, ar trebui să amintim o împrejurare care la prima vedere ar putea părea lipsită de însemnătate, dar care prezintă importanță istorică.

Cititorul ar fi în stare să-l învinovățească pe Saladin pentru această scenă penibilă dintre mamă și fiică: fusese un eșec total. Oare de ce?

Poate că Saladin nu-i spusese prea multe tinerei modiste, care ajungând la capătul puterilor, fusese silită să recurgă la un mijloc de salvare: un leșin — autentic sau prefăcut.

Ei bine, cititorul se înșeală! Saladin nu avea nici o vină. Cauza era alta, după cum veți afla îndată.

Cu o seară înainte, domnișoara Guite fusese invitată la Asnières, unde se serba fuzionarea Societății regatelor⁵⁹ pariziene cu Rowing Club. Fusese o festivitate foarte frumoasă, de care susținătoarele sporturilor nautice aveau să-și amintească multă vreme.

După bal, invitații plecaseră grupuri-grupuri, ca să servească prânzul.

⁵⁹ *Regată* — întrecere între ambarcațiuni, cu circuit închis. (n.t.)

Domnișoara Guite dejunase la Bois-Colombes, împreună cu șase lupi de mare, navigatori pe iola ei preferată, "Miss Adah".

Urmase o noapte de petreceri, cu dans, punch, înghețată și iar dans.

Domnișoara Guite abia se întorsese de la Bois-Colombes de vreo jumătate de ceas, când la ușa ei bătuse Saladin.

Orice s-ar zice despre temperamentul fără egal al modistelor pariziene, sunt și ele făpturi omenești. N-o să mergem până într-acolo încât să afirmăm că emoția evenimentelor din cursul dimineții nu avusese nici un efect asupra tinerei femei; în realitate nici nu putea să se simtă în formă, după cât mâncase, băuse și dansase, mai ales că nici nu dormise deloc. Poate că sinceritatea acestei mărturisiri vă va face să treceți cu vederea o cutremurătoare platitudine: domnișoara Guite suferea de stomac, iar așa-zisul leșin nu era decât un somn de plumb, căruia nu i se mai putuse împotrivi.

Doamna de Chaves nu avea nici cea mai vagă idee despre apucăturile "ficei ei" și nici nu bănuia, probabil, că Parisul era o putere maritimă, principalul port fiind Asnières.

O privea cu sufletul la gură pe această biată copilă, cu ochii închiși și buzele întredeschise, pe al cărei chip se ghicea o mare suferință și căreia încerca să-i ghicească ritmul respirației.

Doamna de Chaves se înșela din ce în ce mai mult asupra cauzei acestei suferințe. În minte îi încolțeau fel de fel de gânduri. Deja își uitase pornirea nebunească ce-o înălțase, rând pe rând, pe culmile fericirii și ale disperării, încă din întâiul moment al întâlnirii. Cum în sufletul ei nu mai rămânea nici urmă din sentimentele încercate în prima clipă, ducea la reproșa răceala, care desigur o îndepărtase pe sărmana copilă. Fără îndoială, altfel își imaginase că va fi întâmpinată de mama ei!

Uitase că abia trecuseră câteva minute de când crezuse că va muri de fericire. Acum bucuria era atât de departe! Într-adevăr, de la prima sărutare și până în clipa de față parcă trecuse un veac!

— N-am fost destul de apropiată față de ea! șopti doamna de Chaves. Așa cum mie îmi părea indiferentă, și ea mi-a spus desigur că nu simțea la mine căldura unei mame... Ar fi trebuit s-o strâng la piept, s-o alint, s-o...

Se opri, apăsându-și inima cu amândouă mâinile.

— Ce se întâmpla cu mine? se întrebă ea, cu chipul crispat de durere. Oare nu-mi iubesc copilul? Eu? Eu? izbucni ea, cuprinsă de panică. Eu să nu-mi iubesc copilă, care-i totul pentru mine, toată viața mea? Dar ce altceva am făcut timp de paisprezece ani, decât să-mi sângereze inima de dorul ei? Justine! chemă ducesa, cu glas dulce ca un cântec. Micuța mea Justine, vino-ți în fire, te rog! Uneori se întâmpla să nu poți spune tot ce ai pe suflet, tocmai din prea multă iubire!

Încercă s-o ridice în brațe, însă Guite era grea, astfel că i alunecă înapoi, pe canapea, într-o poziție mai comodă.

Ducesă îi sărută tâmpile umezite de transpirație.

— Respiră... murmură ea. N-a leșinat... doar o criză de nervi... Curând se va trezi.

Într-adevăr, domnișoara Guite respira și răsuflarea îi devenea din ce în ce mai regulată.

Doamna de Chaves îi puse o pernă sub cap, apoi se așează lângă ea, ca s-o poată privi mai bine.

De bună credință, încă își închipuia că trebuia s-o privească, pentru a o iubi. În sufletul ei curat nu se născuse nici o bănuială.

Dimpotrivă, singuru-i gând era cum să-și ispășească păcatul imaginar de-a se fi arătat aspră și tăioasă.

"Ar fi trebuit s-o întreb de la început", își zise ducesa. "Să nu vorbesc decât despre ea și despre propria-i poveste. Atunci mi-ar fi istorisit tot și-ar fi căpătat încredere în mine. Desigur, a văzut ce greu mi-a fost să rostesc numele soțului ei. Și ce rău îmi face să-l văd pe omul acesta, datorită căruia am trăit cea mai fericită clipă a vieții mele!"

Își înăbuși un suspin.

"Da", repetă ea cu tristețe. "Fericită... atât de fericită!"

O bătu ușurel pe braț pe Guite, șoptind:

— Justine, Justine...

Apoi se ridică, luminată de un gând. Există momente când mintea iese brusc dintr-un fel de paralizie, astfel că cea mai neînsemnată idee devine o descoperire capitală!

— Sticluța! exclamă ducesa. Sticluța mea cu săruri! Am uitat de ea!

Și totuși, sticluța era chiar la îndemână, pe etajera de lângă canapea. Doamna de Chaves se repezi s-o ia, apoi o apropie de nările domnișoarei Guite.

Aceasta tresări violent, după care se întoarse pe partea cealaltă, continuând să doarmă.

Ducesă îi luă pulsul și-i numără bătăile inimii.

— E liniștită, murmură ea, surprinsă și mulțumită. O să-și revină. Și de astă dată, o să stăm de vorbă, n-am să repet aceeași greșală. Am să mă fac iubită, tot atât cât iubesc și eu...

Se ridică brusc, de parcă ar fi încercat-o o nouă remușcare.

Începu să se plimbe prin încăpere, cu privirea fixă.

— Tot atât cât o iubesc și eu! repetă ea încetișor, după o clipă de tăcere.

Se întoarse lângă canapea, unde rămase încremenită, cu mâinile încrucișate pe piept.

Domnișoara Guite sforăia!

Există lucruri inocente și totodată obscene.

E greu de imaginat efectul acelor sforăieli asupra ducesei de Chaves.

Poate că abia în acest moment ar fi fost cazul să aibă remușcări: nu cunoștea motivul acestui somn adânc și nimic nu scuză mânia copilărească ce-o făcuse să-și încrunte frumoasele-i sprâncene.

Întoarse capul cu silă, aproape cu dezgust.

Apoi o încercă din nou remușcarea.

— Ce-i cu mine? Dumnezeu, Doamne! Ce-i cu mine, Doamne? Somnul îi va prinde bine...

Se duse să se așeze în celălalt capăt al salonului, dar sforăitul sonor al domnișoarei Guite răzbătea chiar și până acolo.

Tânăra modistă sforăia cât se poate de convins, dovadă că nu i se întâmplă pentru prima oară.

Ducesă se mânie pe ea însăși. Ridică din umeri, surâse compătimitor, dar îi dădură lacrimile.

Pleoapele înroșite îi ardeau.

Se îndreptă spre micul altar din colțul odăii, își împreună mâinile și începu să se roage cu disperare.

Domnișoara Guite continua să sforăie.

Când ducesa se ridică, fata își schimbase din nou poziția.

Se tolănise pe divan, iar capul îi căzuse de pe pernă, într-un vâlmășag de păr blond și despletit. Dormea cu brațele sub cap, ca o bacantă. Un picior îi atârna pe podea, iar celălalt se agățase cu tocul pantofului de spătarul canapelei.

Uneori, cei ce suferă de febră au astfel de mișcări dezordonate. Însă poziția în care dormea domnișoara Guite, complet lipsită de pudoare, se potrivea perfect cu firea ei.

Constatarea venea ca o revelație. Așa i se păru și doamnei de Chaves, care se simți jignită și rușinată până în adâncul sufletului.

Își plecă pleoapele. Rămase dreaptă și nemișcată, cu obrajii îmbujorați, de parcă i s-ar fi adresat o insultă.

— Fiica mea! zise ea, tremurând din toate încheieturile. E fiica mea!

Pleoapele i se zbătură, dar ochii îi rămâneau uscați, de parcă minia i-ar fi secăt izvorul lacrimilor.

— Oare-i chiar fiica mea? murmură ea, printre dinții încleștați.

Își duse la frunte mâna tremurândă, ca un om cu mintea răătăcită. Apoi șopti încet, aproape neauzit:

— Nu-i fiica mea!

O înspăimânta auzul propriei voci, care-i rănise urechile ca o explozie, deși cuvintele-i rămăseseră în gâtjej.

Simți că i se zbârlește părul în cap, ca atins de-un vânt al groazei.

Părea mai înaltă. Chipu-i frumos era încremenit, ca cel al unei statui reprezentând neclintita Dreptate antică.

Își ridică ochii spre tânăra de pe canapea. Privirea îi era de gheață.

— Nu, repetă ea cu glas schimbat. Nu-i fiica mea. Știu... sunt sigură... Așa-mi spune inima... Dacă ar fi fiică mea...

Ultimele cuvinte erau un strigăt de durere.

Porni spre canapea, rostind cu voce răgușită cuvintele care aproape că-i răneau buzele:

— Vreau să știu adevărul, chiar de-ar fi să mor!

Se opri lângă canapea și, apucând picioarele domnișoarei Guite, le așază într-o poziție firească, ca să poată dormi liniștită.

Această simplă atingere îi înfioră degetele.

Dar în inimă o săgetă un fior și mai cumplit, căci o voce lăuntrică îi repetă fără încetare: "Și dacă totuși e ea? Dacă-i ea?"

Îi deschise încet corsajul ce-i încingea talia încântătoare.

Domnișoara Guite gemea prin somn.

Doamna de Chaves nu se lăsă și continuă să-i desfacă nasturii bluzei.

Domnișoara Guite mormăi ceva, încruntându-și sprâncenele.

Cu degete din ce în ce mai tremurătoare, ducesa încercă să-i dezlege cordonul.

De pe buzele domnișoarei Guite scăpă un cuvânt pe care nu-l vom transcrie aici, dar la auzul căruia obrazul doamnei de Chaves se făcu din palid, stacojiu.

Surâse și-și înălță spre cer ochii plini de lacrimi de recunoștință.

— Ah! murmură ea, mulțumind cerului din toată inima. Știam eu că nu poate fi ea!

De-acum era convinsă, dar confirmă totuși să descheie bluza fetei, ca să aibă conștiința împăcată.

Privirea-i lunecă pe pieptul domnișoarei Guite. Ochii i se împăienjeniră.

Fără alte precauții, dădu bluza la o parte și se aplecă, pentru a vedea mai bine.

În aceeași clipă, se trase înapoi stupefiată, scoțând un țipăt înăbușit.

Întinse mâna, ca să se sprijine de ceva. De pe buze i se rostogoliră două cuvinte:

— Ea e!

În clipa următoare, se prăbuși lângă canapea, ca fulgerată.

Capitolul XIV - Consultația

În aceeași dimineață, cu câteva minute înainte de ora nouă, să urcăm la etajul trei al unei case dărăpănate, făcută din chirpici și scânduri putrezite, de către arhitecta Barbe Mahaleur, aceeași patroană a gunoierilor, devenită între timp patroana mai multor imobile alăturate, din mahalaua cartierului Invalizilor.

Taica Justin, jurist celebru printre gunoieri, artiști de bâlci și alți truditori fără pretenții, dormea pe o grămăjoară de paie, într-un colț de odaie goală, fără nici un mobilier. Încăperea era întunecată și sărăcăcioasă, asemenea temnițelor lipsite de ferestre, amintind de cumplitele tragedii ale Evului Mediu sau de

acele drame și mai cutremurătoare, ascunse în spatele aparentei de bogăție a Londrei.

La noi, acest trai mizerabil e pe cale să dispară. Mâna edilului scoate la iveală furnicare de cerșetori ai Parisului, lăsând să pătrundă lumina acolo unde altădată domnea întunericul.

Astfel de acțiuni nu sunt de natură a eradica sărăcia — sau măcar s-o restrângă cât de cât — însă cel puțin reușesc să pună capăt murdăriei proverbiale și seculare a anumitor cartiere, rivalizând rușinos cu rănile cele mai respingătoare ale unui oraș atins de lepră: Londra.

Pe măsură ce se îndepărtează de Paris, mizeria îmbracă noi și noi aspecte.

De exemplu, cea din cocioabele acoperite cu un praf alb de moloz se dezvăluie de la sine, fără a se mai ascunde privirii.

O vedem peste tot în împrejurimile Parisului, ridicându-și cu o iuțea uluitoare maghernițele improvizate, parcă destinate a fi demolate și reconstruite mai departe, în timp ce capitala, pe cale de extindere, le împinge cu piciorul.

Poate e mai puțin îngrozitor — deși, cu siguranță, mai urât. Noaptea își avea poezia ei. Aceste cocioabe prăfuite și goale nu au nici un haz.

S-ar zice că sunt tolerate, ca niște cerșetori pe treptele unei case înstărite. Nu îndrăznesc să prindă rădăcină, așteptându-se din clipă în clipă să fie măturate din locul unde s-au oploșit.

De la fereastra odăii lui Justin se zărea un teren viran, cu pământ cenușiu, pe care se aliniau, într-o ordine oarecare, locuințele ridicate de Barbe Mahaleur.

De fapt, cuvântul "locuințe" e impropriu, întrucât casele de acest fel cresc din te miri ce, asemenea ciupercilor.

Barbe Mahaleur, speculantă inteligentă, arendase pe trei ani, la un preț de nimic, un teren viran: de aici obținea trei-patru mii rentă, închiriind odăi aristocrației gunoierilor, pentru o sută de gologani pe lună.

Când odaia era mobilată, chiria mergea până la șase franci, mobila constând dintr-un scăunel și-o saltea de paie.

Taica Justin locuia într-o cămăruță nemobilată. Înăuntru nu se afla decât un braț de paie, adunate fir cu fir, și sârmanul pătuț, de care-am mai vorbit de-atâtea ori: altarul unde Lily își jelise fetița săptămâni în șir.

În afară de aceste două obiecte, în odăița lui Justin nu se mai găsea nimic altceva, decât o sticlă de băutură, o candelă și mica sa bibliotecă, ce contribuisese în bună măsură la faima lui de om citit.

Această bibliotecă era de fapt o scândurica ținută în perete; pe ea se vedeau rânduite vreo duzină de cărți îngrozitor de murdare, printre care se puteau citi titluri ca *Cele cinci coduri*, două volume de Virgiliu și o frumoasă ediție a operelor complete ale lui Horațiu, cu paginile gata-gata să se desprindă.

Taica Justin dormea cu hainele pe el, pe grămada de paie. Era îmbrăcat ca cei mai săraci gunoieri. Soarele dimineții pătrundea pe o fereastră spartă, căzând pe chipul lui pământiu, încadrat de o barbă țepoasă și de părul zbârlit, încărunțit de timpuriu.

Nimic nu amintea de tânărul leu din cartierul școlilor de-acum douăzeci de ani.

Trăsăturile obosite și încremenite ar fi părut de piatră, dacă somnul agitat nu i-ar fi colorat ușor obrazul.

Taica Justin zăcea ca mort, cu fața în sus, cu brațele lungite pe lângă trup. Alături se găsea o sticlă goală, un muc de lumânare lipit pe podea și un volum de Horațiu, uitat deschis.

Cineva bătu la ușă, dar el nu se trezi. Ciocăniturile se repetară, ceva mai tare. Justin nu se clinti.

Pe coridor răsunară glasuri.

— Oare domnul Justin a și plecat? întrebă o voce de femeie.

— Taica Justin nu mai iese din casă, i se răspunse. Își câștigă pâinea scriind una-alta pentru patroană, care-ar da oricât să-l ia în slujba ei. Însă taica Justin ține mult la libertatea lui.

— Dacă-i aici, de ce nu răspunde? insistă femeia.

— Taica Justin face ce vrea, veni răspunsul. Nu-i un om ca toți ceilalți și cei ce se pricep spun că n-are pereche în Paris. Barbe Mahaleur i-a oferit cincizeci de franci pe zi, plus băutură, ca să-i țină registrele în ordine, dar ți-ai găsit! Trăiește din te miri ce! Mănâncă mai puțin decât o vrabie, nemaivorbind că se îmbată de la primul pahar!... A fost o vreme când golea o sticlă întreagă de absint, ca pe o lingură de supă, da' asta s-a dus de mult!

— Mai dă și-acum consultații?

— Când are chef... da' nu prea des. De cele mai multe ori își trimite clienții la plimbare, zicând că-l plictisesc. Ah e atât de îmbătrânit! Atât de îmbătrânit! Deși uneori, când reușește să se țină drept, încă arată ca un prinț.

— Și totuși, avem nevoie de sfatul lui! nu se lăsă femeia.

Din nou se auziră ciocănituri în ușă.

Cum taica Justin tot nu mișca, vecinul cel îndatoritor începu să-l cheme și el.

— Hei, tăicuțule! se auzi de dincolo de ușă. Hai, c-au venit niște burghezi cu stare, vor să-ți ceară sfatul!

Aceeași tăcere.

Singura încuietore a ușii lui Justin era buna-credință a locatarilor din jur. Vecinul se adresă vizitatorilor:

— Îmi pareți oameni dă treabă, așa că pentru 'mneavoastră am să-ncerc io să-l trezesc. Mă gândesc că poate i-oți da și lui ceva, că-i tare cumsecade!

Apoi împinse ușa, adăugând:

— Fie ce-o fi, acu' fiți buni și intrați!

Cei doi oameni "dă treabă" trecură pragul. Cu greu am putea găsi alte cuvinte prin care să-i descriem.

Unul dintre vizitatori, reprezentant al sexului tare, era Échalot, director-adjunct la Teatrul domnișoarei Safir, îmbrăcat în albastru din cap până în picioare, cu excepția cravatei, de culoare portocalie. Lângă el se afla doamna Canada, directoare plină a aceleiași instituții, în rochie de mătase galbenă, șal verde, mănuși negre, botine cu canafi și o pălărie mare, împodobită cu fel de fel de frunze: o pălărie pentru "serile libere", pe care o cumpăraseră în pasajul Saumon — din grota unei nimfe ce confecționa astfel de podoabe pentru case mari, dar mai strânse la pungă.

Har Domnului, cuplul Canada nu-și mai refuza acum nici o plăcere. De șapte ani tot încercase dugheana din pasajul Saumon să-și plaseze frunzișul cu pricina!

Ar mai trebui adăugat că astfel costumați, Échalot și însoțitoarea sa arătau mai cumplit decât în hainele lor obișnuite.

Văduva Canada își ținea capul sus, conștientă de plusvaloarea pe care i-o conferea vestimentația.

Dimpotrivă, sensibilul Échalot nu părea prea sigur că-și alesese straiele cele mai potrivite.

În privirea lui se ghicea o undă de neliniște. Nu îndrăznea să ridice fruntea, deși toate oglinzile întâlnite în cale i-ar fi putut spune că arăta cât se poate de bine.

Vecinul cel serviabil închise ușa în urma lor, lăsându-i să se descurce cum îi tăia capul.

— Uite-l! șopti Échalot, arătând cu degetul spre taica Justin, care continua să doarmă. Acum ce facem?

— Înainte de orice, scoate-ți pălăria! îl certă doamna Canada.

Échalot se supuse.

— Și mai departe? întrebă el. Nu prea pare c-ar avea de gând să se trezească.

— Se mai întâmpla ca unii să se și prefacă, vorbi doamna Canada. Cei cu educație ca a lui sunt întotdeauna originali. Vino-ncoa'!

Échalot o privi cu un aer nehotărât.

— Păi... se bâlbâi el, parcă ne-am înțelese că ai să vorbești tu pentru amândoi.

— Vino-ncoa'! repetă autoritar doamna Canada.

Échalot se supuse și de astă dată.

— Vezi bine că nu suntem cu mult mai avansați, Amandine... mormăi el, răsucindu-și pălăria în mâini.

— Află că mă pricep la ciudățenii și păcate ca ale lui, zise directoarea. Apleacă-te deasupra patului și spuneai cât poți de politicos: "Domnule Justin, am venit atât de devreme și-am intrat pe nesimțite, ca să avem plăcerea de-a vă oferi primul păhărel pe ziua de azi."

Échalot găsi ideea foarte bună, așa că o puse în aplicare punct cu punct, salutându-l pe gunoierul adormit și repetând cuvânt cu cuvânt fraza sugerată de doamna Canada.

În clipa în care spuse "primul păhărel!", taica Justin deschise ochii atât de brusc, încât Échalot se dădu înapoi, speriat.

— Nu-ți fie teamă! îl încurajă doamna Canada, apropiindu-se cu îndrăzneală. Ce-a fost mai greu, a trecut. Bună dimineața, domnu' Justin! i se adresă ea gunoierului, cu glasul cel mai dulce cu putință. Avem plăcerea de-a ne înfățișa domniei-voastre în calitate de vechi cunoștințe, gata să mergem să vă umplem sticla la o crâșmă — dacă există vreuna prin partea locului, așa cum e lesne de presupus.

Justin își aținti asupra ei privirea lipsită de expresie, rămânând la fel de nemișcat.

— Cu această ocazie, urmă doamna Canada, fără să se tulbure câtuși de puțin, eu și soțul meu am dori să vă cerem sfatul, într-o problemă delicată, în care suntem vârați până în gât, cu speranța că știința dumneavoastră ne va ajuta să găsim o soluție.

Échalot se arată în culmea admirației, spunându-și că în ceea ce privește elocința, Amandine era un adevărat fenomen.

Cu toate acestea, taica Justin închise ochii din nou, în timp ce cu o mână ridicată îi pofti afară.

Și el fusese elocvent: gestul avea o semnificație cât se poate de limpede.

Amandine își înfășură șalul cu o mișcare plină de măreție, în intenția clară de-a protesta energic.

— Ușurel! o opri Échalot, apucând-o de cot. Să nu-l enervăm. Am impresia că s-a cam înrăit!

— Puțin îmi pasă dacă s-a înrăit sau nu! izbucni doamna Canada. Țsta nu-i un mod de-a întâmpina niște oameni civilizați, ce și-au pus hainele de sărbătoare și-au venit cu trăsura, să viziteze așa un maimuțoi, care n-are nici măcar pantofi în picioare!

Era cât se poate de adevărat. Pantaloul zdrențuit al lui taica Justin lăsa să i se vadă picioarele goale, fără ciorapi și fără încălțări.

— Zău că mi se rupe inima! continuă văduva Canada, cedând pornirilor generoase ce-i stăteau în fire. Despuiat ca un vierme! Nici cămașă n-are pe sub surtucul ăla! Nu pricep cum de dă afară niște clienți înstăriți, sosiți de departe, gata să-l răsplătească regește pentru un sfat care pe el nu-l costă nimic, dar pentru care noi am da oricât, așa mare nevoie avem de cârțile alea ale lui!

— Amandine! Amandine! încercă s-o liniștească Échalot.

— Tu să taci! Așa-s bărbații, întotdeauna își iau apărarea unul altuia... Începu doamna Canada.

Dar nu-și sfârși vorba.

— Afară! răsună deodată vocea groasă și hârșăită a gunoierului. Încă nu mi s-a făcut sete și vreau să dorm!

— La dracu'! scrâșni Échalot. Tot omul e stăpân la el acasă. Cred c-ai mers prea departe, Amandine.

— Hai să mergem la un avocat! strigă ea, furioasă. La unul adevărat!

— Știi bine că n-ai încredere decât în domnul Justin, protestă Échalot. Lasă-mă să-l iau cu binișorul! Iertați-ne, domnu' Justin, urmă el, apropiindu-se de brațul de paie. Nici gând să vă disprețuim fiindcă umblați în picioarele goale. Nevastă-mea e iute la mânie, ca toate femeile, și-a uitat să vă spună că am fost trimiși aici de prietenul dumneavoastră, Médor.

— Ah, Médor! exclamă taica Justin. Îl cunoașteți pe Médor?

— Cât se poate de bine, răspunse Échalot.

Taica Justin se ridică într-un cot, pironindu-și privirea asupra lor.

— Médor nu mi-a cerut niciodată nimic, mormăi el. Aduceți-mi de băut. Pe urmă am să văd ce vreți de la mine.

Échalot înșfăcă sticla și ieși în grabă.

— Ia ceva de calitate! îl sfătui doamna Canada.

— Ba nu, se împotrivi Justin. Ia poșircă, e mai bună.

Își lăsa din nou capul pe mormanul de paie. Doamna Canada căută din ochi un scaun și, negăsind nici unul, își ridică pur și simplu poalele rochiei elegante și se așeză pe jos, sprijinindu-se de zid.

Apoi scoase un suspin adânc și spuse cu gravitate:

— Domnu' Justin, văd că sunteți un om înțelegător. Îmi pare bine să vă pot povesti tot, între patru ochi, acum când Échalot nu-i aici de față. Vedeți dumneavoastră, e vorba de-o chestiune ținând de onoarea noastră, pentru că vrem să ne încheiem cariera într-un mod respectabil, făcând un bine cuiva. Așadar, principala problemă — de care, în neștiința noastră, bănuim că se leagă și celelalte — este să știm dacă putem înfia un copil pe care nici unul din noi nu-l are dintr-o altă căsătorie... Cum îi zice la asta?... Ăăă... aha! Mi-amintesc! Căsătorie contractată între două persoane, altele decât părinții legitimi. Mă refer la domnișoara cu pricina... respectiv la copil... M-ați înțeles?

Se opri ca să-și tragă sufletul, aruncând o privire triumfătoare spre ciudatul avocat, care stătea ghemuit pe patele lui, și așteptând să vadă efectul produs de acel discurs remarcabil.

Taica Justin, cu ochii închiși, părea cufundat într-un somn adânc.

— Toți oamenii înzestrați de la natură au câte-o meteahnă! mormăi ea. Așa și ăsta. Și totuși, i-am explicat cazul foarte clar.

În aceeași clipă, se întoarce și Échalot, ținând în mână sticla plină.

— Uite-aici, tăicuțule! strigă el din prag.

Justin întinse mâna uscățivă și apucă sticla. Se ridică într-o rână, fără să deschidă ochii, apoi zise, pe un ton trist și obosit:

— Bătrâna mi-a îndrugat ceva, da' n-am fost prea atent. Dă-i drumul, moșulică, te-ascult numai pentru că v-a trimis Médor.

Doamna Canada înălță din umeri și râse mânzește, mulțumind zeilor pentru această ironie a soartei.

— Bravo, bătrâne! șopti ea. Va să zică, ai să vorbești tu în locul meu. S-a întors lumea pe dos! Hai, dă-i drumul!

Échalot îi aruncă o privire drăgăstoasă și-și duse mâna la frunte, ceea ce vroia să însemne: "Bietul de el e lovit cu leucă-n cap!"

Apoi se opri lângă mormanul de paie și proțăpindu-se în fața lui Justin, începu:

— Deși nu-s la fel de deștept ca Amandine — adică doamna Canada, aici de față — am să-mi dau silința să vă povestesc cât mai limpede despre ce e vorba. De altfel, chiar dacă m-aș încurca pe alocuri, am adus cu mine memoriile, pe care le-am scris tocmai în ideea că i-ar putea fi de folos unui om al legii, cum sunteți dumneavoastră.

Își scoase din buzunar un carnet voluminos, pe care-l strecură sub braț.

Justin rămânea neclintit, ca o stană de piatră.

— Iată cum stau lucrurile, reluă Échalot, deși nu-i din cale-afară de încurajator să ai în fața ta pe cineva care zace ca la Morgă. După părerea noastră, fetița e copila unei înalte doamne sau a unei prințese, căreia i-a fost răpită de mică.

— Atunci explică... vru să-l întrerupă doamna Canada.

— Gura! o întrerupse cu grosolănie Justin.

— Vezi bine că dumnealui m-ascultă, scumpa mea! îi murmură Échalot. Nu-l stârni! Noi am crescut-o cu toată grija și atenția de care eram în stare — se întoarce el spre Justin — așa încât acum e una din cele mai mari dansatoare pe sârmă ale timpurilor noastre și mult mai presus de situația ei socială, care nu se potrivește cu însușirile-i alese. Vrând să punem mâna pe

doi iepuri deodată, doamna Canada și cu mine ne-am hotărât să ne căsătorim, ca să-i putem oferi fetei un nume și o familie, după lege.

Pe chipul împietrit al lui Justin înflori o umbră de surâs.

— Sunteți niște oameni cumsecade, șopti el în barba-i încăruntită.

— Să știți că da! se repezi doamna Canada, cu mâna pe inimă. D'apoi cum! Și chiar mai generoși decât o mulțime de persoane cu stare!

Degetul uscățiv al lui Justin îi impuse tăcerea.

De n-ar fi fost respectul nemăsurat pe care i-l purta, doamna Canada tare i-ar fi zis vreo două!

Justin mai trase o dușcă din sticlă.

— Prietene, i se adresă el lui Échalot. Oare v-ați întrebat, dumneata și femeia dumitale, dacă tânără la care văd că țineți atât, se va mândri că-i sunteți părinți?

— Cum, dacă se va mândri? sări ca arsă doamna Canada.

— Gura! se răsti din nou Justin.

— Cât despre asta, răspunse Échalot întrebării lui, să nu aveți nici o îndoială. Mă mir, însă, că nu v-a ajuns la ureche faima doamnei Canada, care n-are pereche în bâlci.

— Ba da, am auzit de dânsa! murmură Justin.

— Nici reputația mea nu-i mai prejos, deși nu am educația doamnei Canada, urmă Échalot. Am lucrat ca agent în afaceri și chiar cu Fracurile Negre, însă fără să-mi pătez onoarea. Așadar, domnișoara Safir ar avea de ales între a se numi domnișoara Canada sau domnișoara Échalot, întrucât nouă — adică mie și Amandinei — ne e indiferent pe ce nume se va încheia actul de căsătorie.

— Ziceți că n-o știți decât de "domnișoara Safir"?

— La început i-am spus domnișoara "Cireașă", răspunse măscăriciul cel cumsecade. Despre asta am pomenit și în memoriile mele. Dar numele nu ni s-a părut prea atrăgător pentru public.

— Și nu cunoașteți nici un amănunt legat de nașterea ei? insistă Justin.

Échalot făcu semn cu ochiul doamnei Canada, care răsufla greu, foindu-se pe podeaua ce-i ținea loc de fotoliu. Elocința lui latentă o scotea din fire.

— Înainte de-a ajunge la dovezile de soiul ăsta, reluă Échalot, e bine să trecem în revistă avantajele pe care le-ar avea față, dacă ar deveni fiica noastră legitimă. Nu suntem niște artiști oarecare, din ăia care nu prind rădăcini pe nicăieri. E drept c-am umblat de colo-colo, însă acum lucrurile s-au schimbat. Doamna Canada și cu mine avem cinci mii patru sute de livre rentă și acțiuni cumpărate de la mai multe societăți de cale ferată — toate garantate de împărat — pe carele vom lăsa moștenire singurului nostru copil.

Justin deschise ochii pe jumătate. Pe chipul lui de marmură se citea o umbră de interes.

— Sunteți niște oameni de treabă, repetă el. Acum vorbiți-mi despre mamă.

— Care mamă? se miră doamna Canada.

— Prințesa, răspunse Justin, cu un surâs trist și obosit.

Trase și a treia dușcă. Obrajii scofâlciți începură încet-încet să prindă culoare.

Échalot își luă carnetul și lovi zgomotos cu palma peste coperti.

— Habar n-avem cine-i maică-sa! răspunse el. Și totuși, aici, în memoriile scrise cu mâna mea, am pomenit despre calea pe care-am putea da de urma ei. Sunt convins că le veți citi cu plăcere, pentru că din ele răzbate sensibilitatea ce mă caracterizează. Pe de altă parte, tot ce-am notat în legătură cu fetița e la fel de captivant ca un roman de Victor Ducange.

Échalot deschise carnetul.

Doamna Canada își încrucișă brațele pe pieptu-i opulent, cu un aer resemnat.

— Din tot ce-am avut a vă istorisi, domnu' Justin, reluă Échalot, am lăsat la urmă tocmai amănuntul prin care fata ar putea fi recunoscută de părinții ei. Ați băgat de seamă că primul nume al copilei a fost "domnișoara Cireașă"?

Justin întinse din nou brațul ca să apuce gâtul sticlei, însă se răzgândi și proptindu-se în amândouă mâinile, încercă să se salte în picioare.

Abia dacă băuse preț de două păhărele de rachiu. Și totuși, de câteva minute căpătase toate simptomele beției. Brațele îi tremurau sub greutatea trupului, avea tâmpilele scăldate în sudoare și-și rostogolea ochii pe sub pleoapele pe jumătate închise.

— Cireașă? repetă el, cu un glas în care se simțea iritarea. Nu mai înțeleg nimic, ați vorbit prea mult!

În efortul lui de-a se ridica, fu cât pe-acți să cadă pe spate, Échalot se repezi să-l sprijine.

— Da' căpos mai e! mormăi doamna Canada.

Justin, care se clătina pe picioare, o pironi cu o privire mohorâtă.

— Cireașă? întrebă el din nou. De ce-mi vorbiți mereu de Cireașă?

— Pentru că... dădu să-i răspundă Amandine.

— Gura! îi tăie vorba Justin. Sunteți niște oameni de treabă. V-am ascultat atât cât am putut. Sunt fete și fete... pentru unele, numele și renumele de care pomeniți ar fi o binecuvântare, în timp ce pentru altele...

Râse din nou a lehamite, apoi adăugă:

— Lăsați-mi hârtiile... Sunteți oameni cumsecade... După ce-o să mă uit prin ele, am să vă sfătuiesc ce-i de făcut pentru binele vostru și-al copilului. Acu' cărați-vă, că-s beat!

Luă caietul din mâinile lui Échalot, care-l privea cu un amestec de respect și compasiune.

— Când să mai trecem pe la dumneavoastră? întrebă Amandine, ridicându-se cu o ușurință neașteptată pentru gabaritul ei.

— Niciodată, răspunse Justin. Nu-mi place să vină nimeni la mine. Am să vă fac eu o vizită. Trebuie să văd fata, ca să-mi dau seama dacă bunele voastre intenții i-ar face bine sau rău.

Și-i împinse pe amândoi pe ușă afară.

Coborând scara, Échalot și doamna Canada schimbară o otheadă, în care se citea respectul aproape superstițios pe care i-l inspira acest filozof în zdrențe.

Abia după ce se urcară în birjă, le reveni cheful de vorbă.

— Uimitor! Uimitor! se miră doamna Canada. Ai văzut cum poruncește? De parcă ar fi cel puțin arhiepiscop! Da' n-a prea zis mare lucru... Depinde cum o iei...

— A zis... începu Échalot.

— Ah, lasă-mă! sări femeia. Tu ai vorbit tot timpul, acu-rândul meu! După părerea mea, e ciudat că se îmbată așa, din te miri ce. Eu aș fi băut jumătate din sticla aia, fără să se cunoască... și tu la fel, dragule, e adevărat! Și tu rezisti tot atât de bine. Oricum, n-am aflat cine știe ce de la el!

— Ba da, răspunse Échalot, întristat. Am mai aflat câte ceva.

— Poți să-mi spui și mie ce anume?

— Ceva ce nu mi-aș fi închipuit niciodată...

— Fii, te rog, mai clar! îi ceru nerăbdătoare doamna Canada.

— Am aflat, începu rar fostul măscărici, că s-ar putea să nu fim demni de-a deveni părinții scumpei noastre fete.

— Ei, asta-i acum! se revoltă doamna Canada, simțind cum îi năvălește tot sângele-n obraz. Cum să nu fim demni?

— Precum ți-am spus, întări abătut Échalot. Mie nu mi-ar fi trecut niciodată prin cap așa ceva.

Doamna Canada rămase o clipă cu gura căscată, parcă pregătindu-se să-i trântască un răspuns usturător. Apoi se răzgândi și tăcu.

Din stacojiu, obrazul i se făcu alb ca varul.

Ajungând acasă, domnișoara Safir le ieși în cale ca de obicei, întinzându-și fruntea spre ei, ca să fie sărutată. Cei doi bătrâni o strânsesă la piept, mai drăgăstos ca oricând.

Când se retraseră în cămăruța lor, aveau ochii plini de lacrimi. Doamna Canada apucă mâna lui Échalot, șoptind:

— Să știi că nici mie nu mi-ar fi trecut prin cap una ca asta.

Capitolul XV - Taica Justin

Rămas singur, taica Justin începu să umble de colo-colo prin odăița lui, cu pași înceți și nesiguri. Cu mâinile încrucișate la spate, se plimba prin fața ferestruicii prin care pătrundea o rază de soare; din când în când, arunca afară câte o privire rătăcită.

Uneori, trupul lui cocârjat se îndrepta parcă fără voie, luând un aer aproape maiestuos.

Și mizeria are o măreție a ei: se întâmpla ca penelul unui pictor priceput să știe să pună mai multă noblețe în hainele zdrențuite, decât în faldurile de catifea.

Așa cum stătea în plină lumină, cu părul încărunțit, cu barba aproape albă, în care se agățaseră câteva fire de paie,

Justin avea tocmai acea frumusețe pe care-o caută pictorii. Acum că nu-l privea nimeni, fruntea i se încrunta sub povara gândurilor; era un om înfrânt și prăbușit în hăurile nefericirii și tristeții.

De două-trei ori duse sticla la gură, însă nu bău.

Pe chip i se citea același dezgust pe care-l are bolnavul la vederea unei doctorii amare.

Ultima oară când puse mâna pe sticlă, aruncă o privire descurajată de jur-împrejur, zicând:

— Sunt niște oameni de treabă... Copila va avea un tată și-o mamă.

Azvărli sticla pe brațul de paie, gata-gata s-o spargă.

— Mi-e silă de băutura, murmură el. Și totuși, numai din asta trăiesc!

Se duse repede lângă pătuț, singurul obiect existent în cicioabă lui mizeră.

— Și de ăsta mi-e silă! se burzului, cuprins de-o furie subită. El înseamnă trecutul... remușcarea... De-aici o să mi se tragă moartea!

Cu pași ceva mai siguri, se învârti puțin prin odaie, ținându-și spatele drept.

— Cireașă! gândi el cu voce tare. De ce tocmai acest nume? Aș prefera să-mi pierd mințile acum, pe loc!

Luă carnetul lăsat de Échalot și deschizându-l, începu să citească primele muluri.

— La ce bun? adăugă, descurajat. Le cunosc povestea tot atât de bine pe cât o știu și ei. Au dreptate. Cu banii pe care i-au câștigat în atâția ani de muncă cinstită, au dreptul să-și cumpere fericirea... Fetița se va simți bine cu astfel de părinți, din moment ce-au plătit pentru ea.

În aceste ultime cuvinte se citea dispreț și amărăciune, precum și o dorință de-a răni, care nu avea asupra cui să se reverse.

Justin lăsa să-i cadă din mână carnetul și foile se desprinseră, risipindu-se pe grămada de paie.

— I-au spus Cireașă, continuă el să vorbească, la fel de bine cum ar fi putut s-o numească Rosette sau Réséda. Ah, cât aș vrea să dorm, să dorm și să nu mă mai trezesc niciodată!

Se întoarse lângă pătuț, începând să pipăie vechiturile adunate deasupra.

— Și eu am avut o fetiță, gândi el cu voce tare. Am avut o soție... Le-aș fi putut oferi bogăția și fericirea... Iar mama, care m-a lipsit de toate aceste bucurii, a murit tocmai când rămăsese ultima mea mângâiere. De paisprezece ani mă lupt să uit, și-n schimb nu fac decât să-mi amintesc. Justine ar fi avut acum șaisprezece ani... Dar ce ciudat! se întrerupse bietul om. Cineva mi-a furat portretul! Noi, săracii, n-avem obiceiul să ne furăm unii pe alții. De altfel, fotografia n-avea nici o valoare. Nu! Există oameni pe care soarta îi pedepsește mai cumplit decât pe ceilalți! Mie nu-mi rămăsese decât imaginea unei femei, ținând în brațe un norișor: era chiar simbolul vieții și sufletului meu! O iubesc pe femeia asta la fel ca în prima zi, poate chiar mai mult decât pe vremea când eram fericiți... Iar norișorul, copila pe care n-o mai știu... pe ea o iubeam mai ales de dragul mamei ei... Fetița e suprema legătură între noi doi: un norișor, Doamne, un norișor!

Își acoperi ochii cu mâinile și izbucni în plâns.

— Cineva mi-a furat portretul, amara mea fericire, ultima amintire pe care-o mai păstram! N-o mai pot vedea, și era atât de frumoasă, încât mi se topea inima privind-o. Chiar dacă imaginea nu mi se va șterge din minte, totuși aici, în odăița asta, atâta bucurie aveam și eu, iar acum... Mi-am risipit averea lăsată de mama: cu sânge rece, fără plăcere, scrâșnind din dinți. Dar portretul, portretul țineam nespus să-l am! Era al meu, al meu! Dumnezeu n-ar fi trebuit să mă lipsească de singura mea mângâiere!

Continuă să caute, cu gesturi mecanice, printre jucăriile prăfuite și printre micile zdrențe întinse pe pătuț; însă, spre deosebire de Lily, pe care vederea acestor relicve o ducea cu gândul numai la fetiță, inima îndurerată a lui Justin bătea pentru mama copilului său.

Omul acesta iubea. Sub aparența grosolăniei și decăderii, trăia agonia unei mari iubiri.

Tot scotocind, dădu peste un obiect care-i reținu îndată atenția. Era un petec de pânză, dintre acelea destinate primelor lecții de broderie primite de fetițele care-și manifestă dorința de-a învăța să mânuiască acul.

Justin îngenunche lângă pătuț, ținând în mână bucata de pânză, pe care o privi cu luare-aminte și iubire.

Chiar și peticul acesta îi amintea mai curând de mamă decât de fată! Se vedeau, clar împunsăturile regulate, cu care mama îndreptase greșelile copilei.

Broderia nu era terminată. Probabil fusese unul din ultimele capricii ale micuței Petite-Reine, una din ultimele concesii pe care i le făcuse Lily, poate chiar cu o zi înainte de-a se întâmpla nenorocirea.

Pe un fond roz pal — culoarea pielii — era brodată o cireasă, după toate aparențele, chiar de mâna tinerei Lily.

Justin înțelegea perfect situația: aproape că auzea cuvintele rostite de mamă și fiică, în timp ce prima lucra cu drag, reproducând pe pânza semnul secret de frumusețe, de care Petite-Reine era atât de mândră.

Justin se ridică în picioare, cu o mișcare bruscă, de-o violență inexplicabilă. Azvârli broderia cât-colo, apoi se repezi la grămada de paie și înșfăcând sticla, o duse la gură, trăgând un gât zdravăn.

Nu se opri decât ca să-și recapete suflul.

— Ah! exclamă el, cu ochii sticlind. Tăria asta o să m-amorțească pe vreo două ceasuri!

Se lovi cu pumnul în piept, scoțând un sunet răgușit și se așează în mijlocul încăperii, ținând în mână scrierile lui Horațiu, pe care începu să le răsfoiască.

Pe măsură ce citea, se luminează la față, apoi, cedând unei porniri irezistibile, începu să declame în gura mare, cu o dicție latină admirabilă. Lăsând din mână cartea, continuă să recite pe de rost: "*Pindarum quisquis — studet oemulari...*", cu gesturi bizare și o intonație care-i trăda delirul.

— Of, tinerețea mea! Tinerețea mea! izbucni el. Colegiul! Și mama! Ah, oare de ce-am venit la Paris!...

Obrazul îi era congestionat, dar privirea stinsă.

— Fiecare om își are soarta lui... murmură el, întorcându-se la grămada de paie, ca să-și ia sticla. Destinul meu au fost zdrențele. Eu, contele Justin de Vibray, am urmat-o pe fata aceea îmbrăcată în zdrențe... și-am iubit-o... În toată viața mea, e singura femeie pe care am iubit-o!

Mai bău o înghițitură, însă fără același efect ca prima. Se îndreptă spre "bibliotecă", de unde luă *Cele cinci coduri*. Deschise cartea și aproape în aceeași clipă o azvârli furios într-un colț al încăperii.

Încercă să cânte, dar cuvintele i se opriă în gâtleej.

În treacăt atinse cu piciorul volumul lui Horațiu, care zăcea în praf.

— Ei, hai! se scutură el deodată. Sunt niște oameni de treabă. Nu-mi voi găsi liniștea până ce n-am să le dau un răspuns.

Se trânti pe burtă pe grămada lui de paie, sprijinindu-se în coate, cu capul în mâini și începu să citească manuscrisul lui Échalot.

Nici nu sfârșise de citit prima pagină, că se și lăsase furat de firul evenimentelor prezentate în acele memorii, pe care cititorul le-a urmărit, probabil, cu un surâs compătimator.

Nici o capodoperă a spiritului omenesc n-ar fi reușit să-l intereseze în asemenea măsură.

Lectura dură vreo două ore, timp în care Justin nu se mișcă din loc, pradă unei curiozități fără margini. Nu-i trebuise prea mult ca să priceapă. Încă de dimineață era pregătit să audă orice, însă de-a lungul paginilor în care fostul saltimbanc se pierdea în detalii lipsite de însemnătate, derulând faptele cu încetineală, Justin culegea indicii și căuta cu patimă certitudini.

Or, certitudinea era tocmai detaliul pe care Échalot îl păstrase pentru el, cu gândul să-l dezvăluie abia în ultima clipă.

Ajungând la pasajul cu privire la semnul din naștere al domnișoarei Safir, pe care Échalot îl descrisese, numindu-l cu naivitate "Cireașa", Justin puse deoparte manuscrisul, pradă unei emoții prea puternice pentru mintea să prea slăbită.

Tulburarea lupta cu amețeala produsă de băutură, însă alcoolul din el își spunea cuvântul. Clipa de euforie trecuse.

Acum amorțeala îi cuprindea mintea, ca o ceață deasă.

Repetă cu voce joasă și monotonă:

— Fiica mea... E fiica mea!

Dar rămase nemișcat, cu capul greu de băutură.

Lupta cu sine însuși.

Efortul lui se dovedi inutil. Ultimul semn de viață fu o lacrimă imensă, care se prelinse printre degete, picurând pe paie.

Mușchii i se destinseră și se prăbuși cu capul pe brațele încrucișate.

Timpul trecea. Soarele ajunsese aproape de asfințit, când în ușă se auziră câteva ciocănituri discrete.

Justin nici nu se sinchisi să răspundă, însă cel care bătuse părea obișnuit cu astfel de purtări, căci ivărul se ridică fără zgomot și ușa se deschise.

În prag se ivi Médor, cu un aer timid și respectuos. Privirea i se opri pe brațul de paie, alături de care zăcea sticla pe jumătate goală.

— Beat mort! murmură el. Rămâne de văzut pe la ce oră a băut.

Intră în odaie, încercând să calce cât mai ușor, și se apropie de Justin, îngenunchind lângă el.

— Justin, șopti el. Taică Justin... Domnule Justin!

Gunoierul nu se clinti și nici nu scoase vreun sunet...

— Și totuși, trebuie să vă trezesc, continuă Médor, cu glas rugător și plin de nerăbdare. Am venit și ieri, am venit și azi-noapte. De fiecare dată v-am găsit dormind... De fiecare dată... Hai, domnu' Justin, treziți-vă!

Ultimele cuvinte le rosti ceva mai tare. Gunoierul făcu o mișcare aproape imperceptibilă.

— Treziți-vă, insistă Médor, luându-și inima în dinți și scuturându-l de braț.

Justin mormăi, iritat:

— Nu dorm, da' parcă-s mort...

— Da, da! Încuviință Médor. Așa e! Până la urmă o să închideți ochii de-a binelea! Oricum, măcar puteți să m-ascultați. Asta e deja ceva! Am multe să vă spun, domnu' Justin!

— Eu știu și mai multe decât tine, bolborosi bețivul. Dar ce contează? Nu mai pot să fac nimic! Și de altfel — continuă el, luptând cu disperare să-și ridice capul — m-am gândit bine... Ah, m-am gândit atât cât pot eu să gândesc... Le-am spus acestor oameni cumsecade... pentru că sunt tare de treabă... Copilul nu poate fi fiică lor...

— Care copil? Întrebă mirat Médor.

— Fetița... răspuse Justin. Adevărat! Tu nu știi... fetița lor... Ah, ce îngrozitor! Fetița lor! Și totuși, ei sunt mai presus de mine, tot așa cum eu eram mai presus de ei, în urmă cu cincisprezece ani... Acum m-am prăbușit în cea mai neagră mizerie și-n cea mai adâncă rușine. Nimic nu mă mai poate salva... E mai bine să fie fiică lor, dacă eu tot nu pot avea o fiică!

Médor îl asculta cu gura căscată, înțelegând doar câte un cuvânt, pe ici-pe colo.

— Fiica dumneavoastră! exclamă el, cuprins de tulburare. Vorbiți chiar de fiica dumneavoastră, domnu' Justin?

— Da, răspunse nefericitul conte. Vorbesc de cea care-ar muri de rușine și durere dacă cineva m-ar arăta cu degetul, zicând: "Uite, ăsta-i tatăl tău!" Doamne, am trăit prea mult!

Médor îl ajută să se ridice. Îl asculta râzând și plângând în același timp.

— Atunci, vorbi el articulând cu greu cuvintele, înseamnă că știți unde este fiica dumneavoastră?

Sprîjini capul lui Justin cu amândouă mâinile, ca să-l poată privi mai bine.

— Da, îngăimă bețivul. Știu unde e...

— Uitați-vă la mine, domnu' Justin! strigă Médor. Mă tem să nu vă omor... Să nu vă fac rău cu așa o bucurie! Uitați-vă la mine cum râd și cum plâng! Încercați să ghiciți, ca să nu primiți vestea că pe-o lovitură de trăsnet!

Justin făcu ochii mari.

— Ce?... Ce tot zici?... gâfâi el. Nu cumva vrei să-mi vorbești de ea?

— Ba da... dădu din cap Médor. Vreau să vă vorbesc de ea! Fiți atent la mine! Ce naiba, n-aveți decât patruzeci de ani! Fiți bărbat!

— Spune! bolborosi Justin, simțind că leșină. Spune repede!

— Ei bine, începu Médor, nici n-aveți nevoie să-i găsiți pe părinții fetei. Dacă știți unde e, atunci s-a terminat cu necazurile, pentru că eu știu unde se află La Gloriette.

Justin se eliberă din brațele lui, reușind să se țină drept preț de câteva clipe.

Apoi se clătină pe picioare, iar Médor se repezi să-l susțină, ca să nu cadă pe spate.

Justin îl îndepărtă cu mâna. Genunchii abia îl mai țineau, îngenunche cu capul în mâini.

— Lily, șopti el, cu un glas pe care Médor nu-l auzise niciodată până atunci. Așadar, n-a murit! Oare mi-a hărăzit Dumnezeu bucuria de-a o revedea?

— Sigur că da! Sigur că da! răspunse Médor. Văd că ați primit vestea mai bine decât mi-am închipuit, domnule!

Justin plângea în tăcere.

— E la fel de tânără și frumoasă, urmă Médor. Acum locuiește într-un palat.

Mâinile lui Justin alunecară pe lângă trup, dezvăluindu-i chipul livid. Îl privi pe Médor drept în ochi.

— Ah! exclamă el. E frumoasă, tânără, bogată! Iar eu... Nu se poate! Mai bine mor!

Se prăbuși cu fața la pământ.

Médor îl privi o clipă, cu un aer descurajat.

— Da' rău a mai ajuns! gândi el cu voce tare. Nicicând nu va mai fi cel de altădată. Ah, de și-ar veni în fire măcar câteva clipe!

Îngenunche lângă sărmanul gunoier, vrând să încerce din nou să-l ridice. Însă se răzgândi, zicându-și: "Asta nu duce nicăieri. Mai bine mă pun la mintea lui, ca să-l trezesc încet-încet la realitate."

Médor nu se temea de praf. Se culcă pe pardoseală, cu fruntea lângă cea a lui Justin; acesta stătea cu fața în jos, învăluit de pletele lui cărunte și zbârlite.

Păreau doi călători osteniți, care se opriseră pe marginea drumului, întinzându-se la pământ ca să-și mai tragă sufletul.

— Știam eu că așa o să se întâmple, domnu' Justin! urmă Médor, încercând să fie convingător. Și eu sunt tot ca dumneavoastră, abia mă țin pe picioare... fiindcă simt că e nevoie de un mare efort... și nu-mi dau seama dacă voi avea atâta forță...

Justin continua să nu aibă nici o reacție. Médor își apropie buzele de urechea lui, și-i zise, rostind limpede fiecare cuvânt:

— Dacă mă lăsați singur, ce credeți că pot face pentru ea?

Justin avu o tresărire aproape imperceptibilă.

— Cândva erați un bărbat pe cinste, urmă Médor. De n-ar fi decât să merg alături de dumneavoastră și tot i-am putea veni în ajutor.

Justin își propti fruntea în pumni și repetă, obosit:

— În ajutor?

Și aproape în aceeași clipă, adăugă:

— E în primejdie?

— Văd că v-ați mai venit în fire, domnu' Justin! se bucură Médor. Nu v-am povestit tot! De fapt nu v-am povestit nimic. După ce vă voi spune ce știu despre soțul ei...

— Soțul ei... repetă Justin.

Întoarse încet capul și ochii lui posomorâți îi întâlneau pe cei ai lui Médor.

— Te ascult! zise el.

— Bine faceți, domnu' Justin. Poate că sărmana de ea are mare nevoie de noi.

Justin continuă să-l privească.

— Nu știu dac-am înțeles bine... bolborosi el. Parcă spuneai că Lily e măritată.

— Da, încuviință Médor. Măritată cu un scelerat, care pe mine mă umple de groază.

Justin se sprijini de podea cu amândouă mâinile, ridicându-se pe jumătate.

În ochi i se aprinse o flăcăără, care se stinse aproape imediat.

— Vorbește-mi tare și limpede! rosti el cu glas hotărât. Nu-s mort decât pe jumătate... Te ascult.

Pe chipul lui Médor se citea mulțumirea și speranța.

— Adevărat că nu sunteți mort decât pe jumătate, domnule! zise el. Și asta pentru că așa vreți dumneavoastră. Dacă v-aș putea trezi de-a binelea, totul ar merge ca pe roate.

— Te ascult! repetă Justin cu voce gravă.

— Ah, ce multe am să vă spun! exclamă Médor. Eu unul n-am renunțat niciodată: în timp ce dumneavoastră dormeați, eu căutam. Asta am făcut fără încetare, timp de paisprezece ani. Nu v-am spus niciodată, pentru că oricum n-ar fi slujit la nimic. Până acum ați refuzat să mișcați un deget, dar de azi s-a terminat! Nu mai puteți da înapoi. În primul rând, omul acela e cumva amestecat în răpirea fetei. Mi-aduc, aminte foarte bine. Nu i-am uitat chipul și nu-mi iese din minte gândul că atunci ar fi putut să pună mâna pe femeia aia!

— Despre cine vorbești? întrebă Justin, cu o privire limpede cum nu mai avusese de ani de zile.

— Despre soțul doamnei Lily, răspunse Médor.

Justin își plecă ochii.

— Cine-i soțul ei? îndrăzni să întrebe.

— Un mare senior străin, ducele de Chaves.

— Ah! icni Justin. Un duce!

— Un duce adevărat! A lui era trăsura cu care a plecat La Gloriette, în ziua când ați venit dumneavoastră la Paris.

— Unde-am găsit numai o odăiță goală, gândi cu voce tare Justin. Bine-mi zicea mama: "Ai să-mi grăbești sfârșitul"

— Și asta nu-i tot, urmă Médor.

— Mi-e frig, îl întrerupse gunoierul. Ajută-mă să mă așez pe paie. Mama a murit din cauza mea.

— Numaidecât! sări Médor, sprijinindu-l cu amândouă mâinile. Numai să nu adormiți din nou!

Susținut de credinciosul Médor, reuși să ajungă la grămada de paie. Nu se culcă, ci se ghemui cu bărbia pe genunchi, vorbind cu hotărâre:

— Nu, n-am s-adorm!

Médor se așează lângă el, în aceeași poziție.

— Acum să stăm de vorbă ca doi prieteni, spuse el. Să încerc să-mi descarc sacul cu știri. Nu mă prea pricep să povestesc, dar trebuie să aflați tot, pentru că mi-au trecut prin minte niște gânduri care au să vă facă părul măciucă. Locuința doamnei Lily e chiar lângă palatul unde pe vremea lui Louis-Philippe, același duce și-a ucis soția cu toporul, în miez de noapte, fără ca cei cinsprezece-douăzeci de servitori să audă urletele asasinului sau țipetele victimei. Mi-e tare teamă. Ducele a avut încă o soție — o frumusețe de femeie. Pe-atunci, domnul Picard mi-a spus că ducesa va muri curând... Ceea ce s-a și întâmplat, din moment ce domnul de Chaves s-a căsătorit cu La Gloriette. Dar dumneavoastră nu știți cine-i domnul Picard, iar mie mi-e greu să merg pe firul întâmplărilor. Fir-ar să fie! se lavi el cu palma peste frunte. Și totuși să încerc să fiu clar!

— Da, da, încearcă! murmură Justin, ștergându-și tâmpile năclăite de sudoare. Mie îmi vinuește capul și-abia pricep ce spui.

— Știți bine că timp de vreo două săptămâni am dormit în ladă de lemn a doamnei Lily, reluă Médor. Toată ziua alergam de la Comisariat la Prefectură. Cunoșteam pe toți funcționarii și eram cu ochii pe cei care nu făcuseră mare lucru și nu găsiseră nimic. În sinea mea îmi ziceam: "Trebuie să existe o explicație, prea nu s-a găsit nici o urmă." Poliția avea o descriere exactă a hoatei de copii, pe care-ai fi recunoscut-o dintr-o mie. Agenții însărcinați cu anchetarea cazului sosiseră imediat la lotul faptei, astfel că putuseră culege fel de fel de mărturii. Numai că să vedeți ce s-a întâmplat: unul dintre ei, domnul Picard, a dispărut: s-a lăsat de meserie, devenind dintr-o dată bogat, parcă de pe urma unei moșteniri. După plecarea lui, cercetările au căzut baltă. Celălalt agent, domnul Rioux, spunea în dreapta și-n stânga că Picard fusese cel care strânsese toate dovezile. Și mai zicea Rioux că ducele a greșit dându-i atâția bani: când vrei să ai ogari iuți de picior, nu trebuie să-i îmbuibă înainte de vânatoare. Pe scurt, cercetările au încetat, iar când venea vorba despre cazul cu pricina, slujbașii Prefecturii ridicau din umeri. Și-acum, fiți atent! Într-o dimineață, pe când mă aflam în strada Versailles, unde-mi făcusem numărul cu "înghițitul", am dat nas în nas cu domnul Picard, îmbrăcat în straie de burghez, cu obraji rumeni, ca omul care-a prânzit copios. Cazul fusese de mult închis, povestea se învechise, însă nu și pentru mine. L-am oprit pe domnul Picard, vorbindu-i cu blândețe:

"Noroc, domnu' Picard! Arătați mai bine ca oricând." "Mă cunoști, prietene?" s-a întors el spre mine. I-am amintit împrejurările în care am avut cinstea de a-l întâlni, atunci când se întâmplase nenorocirea doamnei Lily.

"Oho!" a exclamat el. "Asta a fost înainte de potop! Erai nițel cam pisălog, omule! Mereu voiai ca acele ceasornicului s-o ia înaintea timpului. Ce s-a mai întâmplat cu femeiușca aceea nostimă?"

Tot povestind, l-am invitat să bea ceva.

"Deși acum sunt om făcut, să știi că n-am mândria parvenitului", mi-a spus el.

"Plătești dumneata un rând și pe urmă plătesc eu. Îmi place să stau de vorbă cu oameni amintind de Parisul de altădată."

Am intrat într-o cârciumă și domnul Picard a început să-mi zică ba una, ba alta despre poliție, adăugând că dacă și-ar publica memoriile secrete, tuturor li s-ar face părul măciucă. Mi-a povestit că și-a lăsat slujba ca să nu mai aibă nici în clin, nici în mână cu toți neisprăviții și cu toate scursorile societății moderne. Așa spun toți când pleacă din poliție. Eu nu știu cât de adevărate sunt astfel de vorbe — oricum, puțin îmi pasă.

În timp ce pălăvrăgea, omul meu continua să bea — băutura îi place mai mult ca trăncăneala. Iar eu îi turnam pahar după pahar, înțelegând bine că până la urmă voi scoate ceva de la el.

Când s-a îmbătat criță, am început să-l contrazic, știind că asta-l scoate din țâțâni pe orice bețiv.

"Doar nu credeți că un duce — care pe deasupra mai e și milionar — ar fi în stare să fure copii!"

"N-am spus că a furat fetița", a replicat domnul Picard, "deși îl cred în stare. Am zis doar c-a profitat de situație și că o voia pe blonda aia cu orice preț. Cu orice preț, pricepi?" a repetat el, dând cu pumnul în masă. "Nu s-ar fi dat înapoi de la nimic ca să pună mâna pe ea! E un sălbatic: un trubadur cu gheare de tigru! Și să știi că nu dau doi bani pe viața ducesei — nevastă-sa, care-i la Paris acum! Ce brunetă frumoasă! Ah, când vorbea despre Lily, parcă auzeam bătând clopotul de înmormântare pentru soția lui legitimă... Ehe, multe se mai petrec și în casele bogaților!"

"Adică ați vorbit cu el despre Lily?" am întrebat eu. O clipă m-a privit bănuitor. Pășisem cu stângul. Eu nu m-am priceput

niciodată la finețuri. Numai că mintea îi era atât de încețoșată de alcool încât bănuielele i s-au topit îndată.

"Vezi tu, bătrâne", mi-a zis, "o ocazie nu se ivește de mai multe ori. Când ți-a ieșit în cale, trebuie s-o prinzi din zbor. Eu n-am făcut rău nimănui... Și pe urmă, mi-am dat demisia! Nu poți pretinde unui burghez care iubește libertatea să rămână sclavul administrației. Ce naiba, suntem francezi și ne socotim egali cu toții în fața legii. Îmi închipuiam că ducele voia să dea de urma fetei, așa că m-am făcut luntre și punte s-o găsesc, mai ales că el plătea. Și încă ceva: țineam să-l înlătur pe Rioux, care-i un incapabil. Într-o dimineață, m-am prezentat în fața ducelui, cu un raport amănunțit, în care-i arătam că după ce-i luasem la întrebări pe toți birjarii din Paris, descoperisem în sfârșit pe unul care avusese de-a face cu bătrâna cu pălărie și vâl albastru..."

— Povestea e cam lungă, dar n-am cum s-o scurtez! i se adresa Médor lui Justin.

— Ascult și înțeleg, vorbi Justin, care nu se clintise de la începutul relatării.

— Închipuți-vă că eram numai urechi și mă străduiam din răspuțeri să-mi păstrez calmul. Domnul Picard se înfuriase, crezând că nu mă interesa ce-mi povestea. Bețivul ăla bătrân habar n-avea că memoram totul, cuvânt cu cuvânt. Și pe măsură ce istorisea, eu făceam ochii mari. Birjarul o dusesse pe bătrâna pe drumul dintre Charenton și Maisons-Alfort. Tocmai asta îi stârnise bănuiala: baba îi ceruse s-o lase într-un loc unde nu se zărea nici o casă.

"Și-atunci ce crezi că mi-a dat prin cap?" m-a întrebat domnul Picard. "Ah, ce-o să mai plângă ăia de la poliție după mine! Ei bine, m-am deplasat la fața locului, împreună cu doi polițiști și cu birjarul. Omul ne-a arătat unde coborâse bătrâna cu copilul — un băiețel, după câte zicea ea — dar știm noi de ce s'în stare individe de soiul ăsta! Am colindat prin împrejurimi: nici urmă de casă! Poteca pe unde-o apucase dădea într-un câmp semănat cu sfeclă. Cu siguranță că nu răpise fetița ca s-o ducă printre sfecle. La marginea câmpului era un morman de bălegar. Am ordonat oamenilor mei să caute acolo. Zece minute mai târziu, țineam în mână pălăria, vâlul albastru, o pălăriuță cu pană, o fustiță plisată și niște cizmulite ca de jucărie..."

— De astă dată, se întrerupse din nou Médor, nu mi-am mai putut stăpâni emoția.

"Ah, domnule Picard!" am izbucnit eu. "Da' bună treabă ați mai făcut! Ducele trebuie să fi fost tare mulțumit de dumneavoastră!"

Domnul Picard a mai râs un pahar, apoi mi-a zis, umflându-se în pene: "Află, iubitele, c-a fost atât de mulțumit, încât mi-a dăruit o avere!"

"Bine, dar cum se face că fata n-a fost găsită?" am întrebat eu.

"Of, of, of!" mi-a răspuns domnul Picard, clipind din ochi șagalnic. "Văd că nu prea pricepi mare lucru, omule!"

Am încercat să par cât mai neștiutor.

"Nu pricepi mare lucru", a repetat el. "Văd bine că trebuie să pun punctul pe *i*. Ducele mi-a dat o întreagă avere ca să îngrop toată afacerea, de care era foarte mulțumit."

Nu mi-am putut stăpâni un strigăt de uimire. Domnul Picard m-a privit cu un aer neliniștit.

"Aha!" am exclamat eu, râzând în hohote. "Acu' înțeleg! Hai, că-i bună! Va să zică, ducele nu voia să fie găsită fetița!"

"Întocmai. El n-o voia decât pe mamă. M-a pus să întocmesc un alt raport și-apoi să-mi dau demisia. Ei bine, am făcut un raport despre o trupă de saltimbanci care se imbarcaseră la Le Havre, cu destinația America, ducând cu ei o fetiță drăgălașă, cum nu se mai poate..."

"De vârsta micuței Petite-Reine!" am sărit eu.

"Chiar așa! Ai ghicit!"

"După care ducele a venit la Lily să-i povestească toate astea..."

"Și sărmana l-a urmat ca o mielușea", a încheiat domnul Picard.

Médor se opri, cu ochii la Justin, care continua să nu facă nici o mișcare.

— M-ați înțeles măcar pe ici-pe colo, domnu' Justin? Întrebă, nu foarte sigur că vorbele lui fuseseră pricepute de bietul bețiv.

Acesta încuviință din cap.

— Ei bine, zise încet Médor, omul acesta e soțul doamnei Lily.

— Da, repetă Justin. E soțul ei.

Apoi adăugă:

— Dar cu cealaltă ducese ce s-a întâmplat?

— Nu știu exact, răspunse Médor, dar am o bănuială.

— Crezi c-a murit?

— S-ar putea, din moment ce ducele s-a recăsătorit.

Justin își acoperi ochii cu mâinile.

— Mai e ceva, îndrăzni Médor.

— Ah! șopti Justin. Deci asta nu-i tot!

— Omul acela nu s-a schimbat, deși a încărunit la tâmpile, domnu' Justin! Iată adevărata primejdie, iată de ce v-am spus că mă tem. Chiar în fața barăcii mele din bâlci, pe esplanada Invalizilor, e un teatru mare, unde se găsește o fată frumoasă ca un înger. Spun asta cu mâna pe inimă. Vin s-o vadă o mulțime de domni cu stare, numai că-și pierde timpul de pomană: fata e pe cât de frumoasă, pe-atât de cuminte. Dar și La Gloriette era cuminte. Alaltăieri seară l-am zărit pe omul nostru, pe duce. Am chipul lui bine întipărit în minte, l-aș recunoaște oriunde. L-am văzut intrând în teatru, cu încă un bărbat. Când oameni ca el vin la bâlci, toată lumea știe care-i motivul. Mă bătea gândul să mă țin după ei, căci pot merge oricând în teatrul vecinilor mei, dar tocmai atunci a trecut pe lângă mine La Gloriette, așa c-am urmărit-o ca să aflu unde locuiește.

— De ce nu i-ai vorbit? Întrebă Justin.

— Mă bucur că mă ascultați, domnule! i se adresă bunul Médor. Nu i-am vorbit, pentru că o însoțea un tânăr frumos și amândoi își lăsaseră caii în strada Saint-Dominique. N-am putut decât să-i urmez de departe.

Justin căzuse pe gânduri.

— Când m-am întors la bâlci, continuă Médor, lumea tocmai ieșea de la reprezentație. L-am văzut din nou pe duce și pe bărbatul care era cu el. Am tras cu urechea la ce discutau și-am înțeles că ducele nu s-ar fi dat înapoi de la nimic — cum zicea domnul Picard — ca să pună laba, nu pe La Gloriette, ci pe domnișoara Safir!

La auzul acestui nume, Justin sări în picioare, scuturându-și pletele albe, ca o coamă de leu.

Era de nerecunoscut. Ochii îi ardeau, își ținea trupul drept și fruntea sus.

Sub privirea uluită a lui Médor, încercă zadarnic să repete numele "domnișoara Safir".

Cuvintele-i rămâneau în gâtleej.

Își puse amândouă mâinile pe umerii lui Médor, îngăimând cu glas găuit:

— Ea... E ea!... E fetița mea!

Médor încremeni de uimire. Îi venea greu să-l creadă. Poate că sărmanul om își pierduse mințile.

— E fetița mea! repetă cu patimă Justin. Fetița mea! Fetița mea!

Înșfăcă foile lăsate de Échalot și începu să le frunzărească, în căutarea numelui care-i scăpa.

Între timp, umbla de colo-colo prin odaie.

Brusc, se opri în fața lui Médor, care nu pricepea nimic, și-i zise cu glas vibrând de mânie:

— Așadar, acum vrea să-mi ia și fiica!... Du-mă la palatul lui, îi ceru el lui Médor, liniștindu-se ca prin farmec și pornind spre ușă.

— Păi... bolborosi Médor.

— Ce e? Vreau să mă duci acolo!

— Așa o fi, murmură Médor, numai că în casa aia nu intră care cum vrea... Cel puțin, nu oameni ca mine și ca dumneavoastră...

Justin își coborî privirea spre zdrențele atârând pe el și obrazul i se făcu stacojiu de rușine. Se opri, lăsându-și capul în piept.

— Eu am încercat s-o văd... urmă Médor. Ba chiar mi-a venit în minte o idee. Am scris câteva rânduri și am strecurat portretul lui Lily între paginile scrisorii pe care-am dus-o la palat.

— Deci tu l-ai luat? se miră Justin. Doamne, cât l-am căutat!

Apoi îi întinse mâna, zicând:

— De fapt, ne aparținea amândorura deopotrivă!

— Am găsit porțile închise, continuă Médor. N-am putut trece de ele. De trei ori m-am întors acolo, așa că-mi închipui că poate scrisoarea a căzut în mâinile soțului.

— Și totuși, trebuie să intrăm! gândi cu voce tare Justin.

Pe frunte avea săpate două cute adânci: mintea lui amorțită se dezobișnuise să lucreze.

— Vino! zise el dintr-o dată.

Și ieși așa cum se găsea: desculț și cu capul descoperit.

Coborî scara, traversă terenul viran și se opri la ușa unei cocioabe ceva mai răsărite decât celelalte, pe care se puteau citi următoarele:

Doamna Barbe Mahaleur, proprietăreasă

— Birou de închirieri —

— Așteaptă-mă aici! îi spuse el lui Médor și se strecură înăuntru.

Barbe Mahaleur, zisă și Iubirea-și-Norocul, patroana gunoierilor, stătea în "birou", așezată în fața unui registru plin de mâzgăleli de-a dreptul imposibile. Lângă ea se aflau o sticlă de rachiu și un pahar pe jumătate plin.

Băutura îi otrăvește pe unii, în timp ce pe alții îi îngrașă. Barbe Mahaleur se împlinise binișor la trup, fără a pierde frumoasă culoare stacojie ce-i împodobește obraji enormi.

— Vrei să-ți plătești chiria? întrebă ea, dând cu ochii de Justin. Mă doare sufletul când te văd bând până cazi lat, în loc să pui umărul la muncă... așa ca mine, scumpule.

Dădu pe gât paharul, aproape provocator.

— Asta-i un rachiu pe cinste! adăugă ea, plescăind din limbă. Îți întărește stomacul, în loc să-ți întoarcă mațele pe dos, ca poșirca pe care-o bei tu, slăbănogule!

— Am venit să-ți spun că am nevoie de douăzeci de ludovici, vorbi Justin.

Cât era de mătăhăloasă, femeia sări ca arsă de pe scaun.

— Douăzeci de ludovici! repetă ea. Numai atât? Nici dacă te-aș pisa într-o piuliță, n-aș mai scoate de la tine douăzeci de ludovici, iubitul!

— Am nevoie de douăzeci de ludovici, insistă Justin, și-am venit la dumneata ca să-ți cer să mă împrumuți.

— N-ai decât, bătrâne! începu să râdă în hohote Barbe Mahaleur. Așteaptă pân-am să ți-i dau!

— De multe ori m-ai întrebat, urmă cu răceală Justin, dacă nu vreau să mă ocup de registrele dumitale.

— Știu, știu, numai că n-ai vrut, iar acu' ai ajuns în ultimul hal!

— Pentru douăzeci de ludovici am să-ți țin registrele cât timp ai să ai nevoie.

Femeia își umplu paharul cu rachiu.

— Îmi dai în scris, bătrâne? întrebă ea.

— Da, încuviință Justin. Îți dau în scris.

Din ochii lui Barbe Mahaleur țâșni o privire răutăcioasă și triumfătoare.

Acolo, în acele tărâmurî fantastice unde poţi ajunge cu omnibuzul pentru numai şase gologani, deşi în realitate ele sunt mai îndepărtate de civilizaţie decât savana africană, oamenii au păreri cu totul diferite despre valoarea unui contract, arătând un respect aproape superstiţios pentru orice hârtie cu antet.

Pentru ei, tot ce-i semnat e sfânt. O semnătură — indiferent pe ce-a fost pusă — e o garanţie solidă, un lucru real, în contrast cu cuvântul rostit, considerat în general minciună.

— Aşază-te aici, scumpule! îl invită Barbe Mahaleur, împingând cu piciorul un scaun către el. Scrie! Eu am să-ţi dictez.

Justin se aşază.

— Nu-s nici eu ciungă, vorbi Barbe Mahaleur. Mă pricep săntocmesc un act nelegalizat. Ia timbre din sertarul din stânga şi vezi să nu faci pete!

Apoi începu să dicteze:

— Subsemnatul, Justin... dacă mai ai un nume, scrie-l... mă angajez s-o slujesc pe doamna Barbe Mahaleur, proprietăreasă, în calitate de grefier, precum şi la orice alte treburi, pe timp de patru ani, cu leafa de şase sute de franci pe an, fără casă şi masă. Azi, 19 august 1866, am primit în avans plata pentru cei patru ani, în bani gheaţă.

— Ghea-ţă... silabisi Justin, terminând de scris.

— Citeşte-mi de la capăt, îi ceru matahala.

Justin se supuse.

— Vrei să semnezi pentru douăzeci de ludovici? întrebă ea. Şi eu am nevoie de bani. De altfel, nu-ţi reţin decât două mii de franci.

Izbucni în râs. Justin semnă hârtia.

— Da' proşti mai sunt şi filozofii ăştia! zise femeia, încântată de târgul pe care tocmai îl încheiase. La urma urmei, poate că tocmai eu sunt în pierdere. Nu cred că ai să mai trăieşti atâta timp.

Luă dintr-un cufăr patru sute de franci, pe care-i puse în palma lui Justin.

— Începem mâine, la ora şase dimineaţa, spuse ea.

— Nu, o contrazise gunoierul. Începem peste trei zile.

— Bine! încuviinţă femeia. Doar trebuie să bei cât pentru patru ani. Fie! Te-aştept peste trei zile.

Justin ieși. Din prag îl zări pe Médor. Se apropie de el și-i strânse mâna, zicând:

— Acum putem intra în palat.

În aceeași dimineață, domnișoara Safir, îmbrăcată simplu și modest ca de obicei, îngenunchease în fața altarului Sfintei Fecioare, din biserica Saint-Pierre-du-Gros-Caillou. Părul ei auriu și bogat, împletit în două cozi lungi, era adunat sub pălărioara de tafta neagră, fără nici o podoabă. Purta o rochie de muselină, tot neagră, și o pelerină din același material.

Cei ce umblă dis-de-dimineață pe străzile cartierului Saint-Germain, pot întâlni o mulțime de fete și femei înveșmântate tot atât de simplu, mai cu seamă în preajma bisericilor, într-un fel, s-ar putea vorbi despre un soi de uniformă pentru liturghie.

Seara, priveliștea se schimbă. Le puteți vedea pe aceleași încântătoare crisalide, ieșind din gogoșa lor de mătase și căpătând aripioare de fluturi, pe când se plimbă în acele coșuri cu flori, ce se leagănă în tropotul unor cai ca din poveste, pe drumul spre pădure.

Numai că în lipsa unei mame, fiecare tânără enoriașă din cartier merge însoțită de o guvernantă, în timp ce domnișoara Safir era singură.

De vreo săptămână venea aici în fiecare zi, ca să se roage la biserica Saint-Pierre-du-Gros-Caillou, așa că toată parohia ajunsese s-o cunoască. Lumea îi admira noblețea mișcărilor, frumusețea fără pereche și purtările pe măsura înfățișării.

Oamenii se mirau că fata se măritase atât de timpuriu, negăsind o altă explicație pentru singurătatea ei.

Desigur, nimeni nu și-ar fi închipuit — deși se întâmpla uneori ca prin acest ținut al ipotezelor să se mai rătăcească mila — că tânără cu înfățișare așa de decentă își câștigase libertatea prin mijloace atât de excentrice.

Era în centrul atenției, însă — lucru lăudabil — nu părea să se intereseze de nimeni și nimic în jurul său.

Ascultă liturghia cu luare-aminte, fără grimase mimând pioșenia și fără să-i zboare gândul în altă parte. Când slujba se termină, pleca acasă pe jos, la fel precum venise.

Ceilalți enoriași erau curioși. Câțiva chiar încercaseră să afle unde locuia fermecătoarea necunoscută. Probabil unii se

ținuseră după ea, dar odată ajunsă pe esplanada Invalizilor, îi pierdeau urmă printre barăcile bâlciului.

Nimeni nu reușise să descopere unde se ducea, afară doar de cazul când ar fi locuit într-una din rulotele saltimbancilor ceea ce n-ar fi fost de conceput!

În această dimineață, cei ce-și îndreptau atenția spre ea, puteau constata că era mai palidă ca în alte zile. Pe chip i se citea o adâncă melancolie.

După liturghie, fata rămase să se mai roage preț de câteva momente, apoi își coborî voalul și se îndreptă spre agheasmatar.

Aici se găsea un tânăr frumos și foarte elegant. Biserica era aproape goală. Printre puținii credincioși care încă nu plecaseră, câțiva sufereau de păcatul neînsemnat al curiozității, așa că observară cum, la vederea atrăgătorului cavalier, fata se îmbujoră sub vâl.

Se îmbujoră și surâse.

Tânărul își muie degetele în agheasmatar și-i oferă apă sfințită, roșind mai tare chiar decât necunoscută, însă zâmbind și el. Mâinile li se atinseră și amândoi în același timp își făcură semnul crucii.

Ieșiră împreună din biserică.

Domnișoara Safir porni spre esplanadă ca de obicei, cu tânărul cel frumos mergând alături de ea.

Pe curioșii aflați prin preajmă fără îndoială îi miră faptul că cei doi tineri nu-și vorbeau deloc.

Fata continua să zâmbească, în timp ce băiatul părea îngrozitor de stânjenit.

Merseră astfel până în capătul străzii Saint-Dominique. Aici, domnișoara Safir se opri, întorcându-se spre Hector de Sabran. Mai încurcat și mai timid decât în ziua când o văzuse pentru prima oară la teatru, împreună cu colegii de la Școala ecleziastică din Le Mans, acesta murmură:

— A și sosit clipa despărțirii?

În loc să-i răspundă, domnișoara Safir îi întinse mâna, șoptind:

— De-ai ști de când te-aștept!

Hector se luminează la față dintr-o dată. Își caută zadarnic cuvintele. Iubea, iubea cu adevărat și din tot sufletul.

— Trebuie să ne luăm rămas-bun, urmă Safir, fără să-și retragă mâna. Nu ai nimic să-mi spui?

— Ești palidă... Îngăimă Hector. Te-ai schimbat mult.

— Sunt cam bolnavă, răspuse ea. De vreo două zile nici nu mai dansez.

Hector își feri privirea.

— N-ar fi trebuit să-ți pomenesc despre asta, spuse ea cu un zâmbet dulce. Îmi închipui că ți-e rușine...

Pasiunea din inima lui Hector rupse zăgazarile tăcerii.

— Știi bine că te iubesc, o întrerupse el, vorbind aproape în șoaptă. Scurtele clipe petrecute alături de dumneata la Fontainebleau sunt cea mai scumpă amintire a mea. Te iubesc așa cum ești. Nu respect pe nimeni atât cât te respect pe dumneata.

Safir își trase mâna dintr-a lui. Surâsul îi deveni ușor sarcastic.

— Nici măcar... începu ea.

Dar nu-și sfârși fraza, adăugând încetisor:

— De fapt, sunt puțin geloasă.

Hector simți pornirea de-a îngenunchea în fața ei. Dar nu era momentul potrivit. Safir înclină ușor din cap, în semn de bun-rămas.

— Am să te revăd? Întrebă el cu glas tremurător.

— Vin la biserică în fiecare dimineață, la aceeași oră.

— Aș dori să stăm de vorbă, spuse tânărul.

— Numai noi doi, ca atunci, sub copacii din pădure? Îl întrerupse Safir.

El tăcu, iar fata adăugă, zâmbind:

— Și eu aș vrea...

Apoi, după o clipă de gândire:

— Diseară, la ora zece, în spatele teatrului... Fereastra mea e cea din dreapta. Vino! Eu am să te-aștept.

Și se îndepărtă, cu pași grațioși.

Hector rămase pe loc, năuc de fericire.

Fusese cea de-a doua întâlnire. Hector nu se mai arătase atât de timid ca prima dată, lucru de care se mira și el.

Iată cum a decurs și cea de-a treia întrevvedere.

Orologiul din Domul Invalizilor tocmai bătuse ora zece. Pe esplanada aproape pustie, câteva barăci se încăpățâneau să facă tărațoi, chemând zadarnic pe cei câțiva curioși rătăciți prin bâlci.

Dimpotrivă, teatrul Canada era închis și tăcut. O banderolă lată, lipită peste afișe, anunța că spectacolul se suspendă, datorită unei indispoziții a domnișoarei Safir.

În spatele teatrului se găsea un loc viran, unde era îngrămădit calabalâcul "firmei" Canada, precum și imensa rulotă, slujind drept locuință pentru întreaga familie. În mijlocul rulotei se zărea o fereastră pătrată, din care răzbătea o rază de lumină.

În capătul drumeagului îngust care înconjura baracă, dând spre esplanadă, își făcu apariția Hector.

În aceeași clipă, două umbre care până atunci rămăseseră nemișcate, aproape lipite de una din roțile rulotei, se aplecară, strecurându-se de cealaltă parte a barăcii, unde-i aștepta un om.

— Astă-seară nu suntem singurii porniți la vânătoare, vorbi una dintre umbre.

— Fără imprudențe! șuieră cealaltă. Să fim atenți și să profităm de împrejurări.

Hector de Sabran traversă locul cel pustiu. Nici nu avu nevoie să rostească vreun cuvânt. La zgomotul ușor de pași, silueta delicată a unei tinere fete se contură în cadrul ferestrei luminate.

— Dumneata ești? întrebă fata încetișor, fără să-i tremure glasul.

— Da, eu! răspunse Hector.

— Te-ai uitat bine, să nu te vadă nimeni?

Hector aruncă o privire de jur-împrejur. În timp ce era cu capul întors, Safir sări pe fereastră chiar lângă el, mai sprintenă ca o pasăre.

— Vino, îi șopti, punându-i degetul pe buze.

Se strecură printre barăci și rulote, până ce ajunse la altă alee. Hector o urmă.

Însă una dintre umbrele ce dădeau târcoale locuinței familiei Canada se desprinsese din întuneric, pornind la rândul ei pe urmele lui Hector.

Fără a se opri din drum, Safir îl conduse până la tufele din stânga esplanadei, cum vii dinspre Domul Invalizilor. Străbătură desișul, până la cheiul Senei.

Erau puțini trecători la ora acea. Noaptea întunecoasă prevestea furtună, iar cerul se acoperise de nori amenințători.

Safir purta aceleași haine negre cu care fusese la biserică și Hector abia o distingea printre trunchiurile copacilor. Ieșind dintre boschete, o luă la stânga, spre aleea ce cotea din direcția esplanadei spre Câmpul lui Marte, de-a lungul cheiului Billy.

Abia aici se opri. Se uită cu atenție în urmă, dar nu-l văzu decât pe Hector.

— De obicei sunt curajoasă, murmură ea. Dar azi, nu știu de ce, mi s-a făcut frică dintr-o dată.

— Chiar și lângă mine? o întrebă tânărul.

— Mai ales lângă dumneata, replică Safir, și mai ales pentru dumneata. Ah, te rog să mă înțelegi! exclamă ea. Am încredere în curajul și forța dumitale și din câți tineri am întâlnit, ești singurul pe care-l admir și-l iubesc... Dar dacă te-aș pierde...

— Scumpa mea copilă! murmură înduioșat Hector.

— Nu mai sunt copil! protestă Safir. Am încercat să te evit. În loc să vin la întâlnirea pe care ți-am dat-o cândva, am plecat departe, cât mai departe, însă gândul la dumneata nu-mi dădea pace. Te căutam, îți reciteam scrisorile. Și când vedeam în cărți — pentru că toată știința mea e luată din cărți! — distanța dintre dumneata și mine: eu, o biată fată dintr-o categorie de oameni disprețuită și batjocorită de toți cu cruzime, iar dumneata, atât de frumos și de mândru, atât de nobil, atât de bogat...

— Da, încuviință Hector, sunt bogat și-i mulțumesc Celui de Sus, pentru că bogăția mea îți aparține!

— Mă gândeam, urmă Safir, fără să ia seamă la această întrerupere, că vorbeai ca toți ceilalți tineri și că scrisorile dumitale... Ah! Ce copil erai când mi-ai scris!

Hector încercă să protesteze, dar Safir continuă să vorbească:

— Din cărți nu afli chiar tot, însă cele pe care le-am citit m-au învățat măcar câteva lucruri de bază în viață. Eu nu mai sunt copil. Am cugetat asupra lumii mai mult ca alte fete de-o seamă cu mine. Deseori îmi repetam c-am făcut bine fugind de dumneata, că totul era împotriva mea și că ar fi fost o nebunie să mă cauți. De altfel, cum ai fi putut să mă găsești? Ne-am despărțit pentru totdeauna. Și totuși, zâmbi ea, am continuat să te aștept în fiecare zi.

Surâdea, sprijinindu-se de brațul lui Hector; acesta îi admiră, pierdut, trăsăturile frumoase și nobile, pe care întunericul le făcea și mai suave, aproape divine.

Mergeau cu pași rari, umăr lângă umăr. Hector ar fi vrut să-i spună câte-n lună și-n stele, însă tăcea, ascultând în extaz glasul care-i pătrundea până în adâncul sufletului.

— Nu-i așa că în tot acest timp te-ai gândit din când în când și la mine? întrebă ea deodată, cu un aer șăgalnic și copilăresc.

— Ești visul vieții mele, îi răspunse Hector.

— Dacă m-ai fi dat cu totul uitării, murmură ea, aș fi știut, aș fi simțit. Am trăit tot timpul alături de dumneata, dar nu numai în gând... Uite, s-a întâmplat să fiu bolnavă, foarte bolnavă. Acei oameni de treabă, care m-au crescut și mă iubesc atât de mult, pe care îi voi iubi și eu, chiar de-ar fi să devin cândva prințesă, au crezut că-mi sunase ceasul: totul pentru că în timp ce călătoream cu rulota, am văzut de la fereastra odăiței mele...

Se întrerupse, privindu-l drept în ochi, apoi urmă:

— E mult de-atunci... Ne îndreptam spre Paris... Din ziua aceea n-am mai fost niciodată aceeași...

— Dar spune-mi, ce-ai văzut? întrebă tânărul conte.

— Am să-ți spun, numai că te rog să-mi răspunzi sincer.

Hector îi luă mâna, apăsând-o pe inimă.

— Sincer, repetă ea cu voce gravă. Când cineva încearcă să mă înșele, ghicesc întotdeauna... Iubesc prea mult, ca să nu fiu geloasă.

Hector se opri în loc.

— Sunt încă foarte tânăr, vorbe el. Însă de doi ani mă învârt în înalta societate și nu put spune că plăcerile Parisului mi-ar fi necunoscute. Cu toate acestea, n-am iubit și nici nu voi iubi vreodată altă femeie decât pe dumneata. Te implor, spune-mi ce s-a întâmplat în ziua aceea.

— Nu acum, răspunse Safir, cu un aer visător.

Apoi adăugă, ușor iritată:

— Am fost la prima împărtășanie și acum port numele unei sfinte. Ți-am povestit asta, pentru că văd cum șovăi să-mi spui "Safir".

— Adevărat, îngăimă Hector. Dar nu fi supărată. De-ai ști cum nefericirea dumitale mă face să te iubesc și să te respect de mii de ori mai mult!

Tăcu, iar Safir parcă tot continua să-l asculte.

— De fiecare dată când mă gândeam la dumneata, vorbi ea ca pentru sine, acestea erau chiar cuvintele pe care-mi închipuiam că le rostеști. La prima împărtășanie am primit numele Fecioarei Maria. Vrei să-mi spui Marie?

Hector își lipi buzele de mâna ei.

— Marie! murmură el. Marie, dragostea mea...

— Nu greșești compătîmindu-mă! șopti ea. Și totuși, oamenii care m-au crescut nu m-au făcut să sufăr niciodată. În această familie umilă sunt tratată ca o regină. Ei sunt cei ce mi-au dat primele indicii privitoare la nașterea mea.

— Cum adică? îndrăzni Hector.

— Cât ești de naiv! murmură fata, înduioșată. Îți mulțumesc că nu râzi de mine.

Apoi răsă chiar ea, însă cu mare amărăciune, și adăugă:

— Domnule conte Hector de Sabran, probabil știi că toate fetele găsite, așa ca mine, visează că părinții lor sunt prinți sau prințese.

— Scumpa mea Marie! izbucni Hector. De ce-mi vorbești cu atâta obidă?

— Pentru că vine o clipă când visul se destramă, răspunse ea, coborând glasul. Niciodată n-am putut trece dincolo de această limită. Știu că mă iubești. Nici nu-i nevoie să mi-o spui, ca să te cred... numai că dumneata ești contele de Sabran, iar eu — domnișoara Safir...

Din nou simți pe mâna buzele lui Hector.

— Ești toată viața mea, îi șopti el, cu glasul tremurând de pasiune. Toată speranța și tot viitorul meu. Ceea ce dumneata numești vis nu-i altceva decât realitatea existenței noastre. Nimic nu ne va smulge din vis. Eu sunt liber: părinții mei au murit.

— Ah!... exclamă fata, ridicându-și spre el ochii mari și plini de lacrimi.

— Sunt liber, repetă Hector cu și mai mare însuflețire. Lumea-i mare: mai sunt și alte locuri decât Europa. Marie, dacă te temi de trecutul domnișoarei Safir — atât de curat, dar pe care ceilalți l-ar putea, totuși, lua în răs — află că averea lăsată moștenire de părinții mei se găsește în Brazilia. La un singur cuvânt al tău, am să te duc acolo. Astfel, contesa de Sabran se

va despărți odată pentru totdeauna de cea pe care soarta nedreaptă a abătut-o un timp de la strălucirea ce i se cuvenea.

Safir nu-i răspunse imediat. Răsufle greu și precipitat.

În tăcerea care se lăsase, auziră amândoi un zgomot ușor, venind dinspre locul unde bulevardul cotea spre esplanadă.

Priviră într-acolo. Poate era doar vântul, căci primele rafale ale furtunii începuseră să ridice vârtejuri de praf și frunze uscate.

Noaptea era din ce în ce mai întunecată. Doar din loc în loc, pe sub copaci, felinarele aruncau pete de lumină.

Bulevardul era pustiu cât vedeai cu ochii.

— Nu-mi răspunzi, Marie? întrebă Hector după câteva clipe de tăcere.

— Nu pot să-ți răspund, murmură fata.

— De ce?

— E taina mea, surâse ea cu tristețe. Dar oare am eu vreo taină fără dumneata? În viața mea există două lucruri — numai două — care-mi umplu sufletul și gândul. Ar fi trebuit să încep cu primul, dar cel de-al doilea ești chiar dumneata. N-aș putea să-ți spun la care țin mai mult. Nu trăiesc decât pentru dumneata și pentru mama mea.

— Mama dumitale? exclamă Hector. Nu cumva știi...?

— Nu știu nimic... Absolut nimic, îl întrerupse fata. Și încă ceva: ceea ce eu socotesc a fi primele mele amintiri mi-a fost povestit — probabil destul de târziu — de către singura persoană care s-a ocupat de mintea și de educația mea. Ascultă-mă, Hector, îți datorez o mărturisire, așa cum de fapt îți datorez totul, pentru că dumitale îți dăruie întreaga mea ființă.

Hector o strânse în brațe, iar ea îi întinse fruntea ca s-o sărute.

Razele felinarului din apropiere făceau ca ochii ei să strălucească, plini de iubire și mândră pudoare.

— Nu știu nimic sigur, urmă ea... Poate un singur lucru; că nu m-am născut în casa celor ce mi-au ținut loc de părinți. Zadarnic aș încerca să-mi limpezesc aceste impresii fugare și cețoase. Ca și cum mi-aș aminti că mi-am adus aminte: e reflexul unui reflex. Iar gândul care scormonește neîncetat prin această ceață se pierde și ia imaginația drept memorie. De unde vin? Nu știu precis, dar sunt sigură că de undeva din Paris. Când am plecat de lângă mama, puteam deja să vorbesc, iar spaima

fără nume pe care-o simt și azi mă face să cred că am fost smulsă de lângă ea cu forța. Ca urmare a șocului de-atunci, mi-am pierdut pentru multă vreme graiul, poate chiar și memoria. În mine, toate aceste lucruri sunt mai clare decât le pot exprima prin vorbe și totuși, încă nu le-am lămurit pe deplin... Persoană despre care ți-am pomenit — tânărul care m-a învățat să scriu, să citesc, precum și primele lucruri care le cunosc — era pe timpuri saltimbanc și înghițitor de săbii. N-am nici cea mai mică idee cu ce se ocupă acum. Zilele trecute l-am întâlnit, dar am refuzat să-l ascult, pentru că vorbele lui erau dintre acelea pe care nu suporti să le auzi. N-aș putea aduce nici o dovadă în sprijinul spuselor mele, fiindcă memoria mea e ca o foaie de hârtie nescrisă. Există un singur indiciu: groaza pe care mi-o inspira uneori omul acesta. Cred că într-un fel a fost amestecat în nenorocirea care m-a despărțit de mama. Sunt convinsă de asta. De fapt, îmi și vorbea despre ea: la vremea aceea, era singurul care-mi povestea astfel de lucruri. Spunea că ea locuiește într-un palat sau într-un castel și-aș fi jurat că istorisirile lui se legau de frânturile de amintiri pe care le păstrasem eu. Nu prea i-am înțeles intențiile, poate doar o singură dată, cu mai bine de doi ani în urmă, când a vrut să profite de tinerețea mea, întinînd-o, ca să mă înlănțuie de el, făcând din mine o sclavă. Însă eu l-am respins.

Cu tot întunericul din jur, Hector pâlise la față vizibil.

— Unde-i acum mizerabilul ăsta? scrășni el.

— La Paris, răspunse Safir: îi datorez mult și, totuși, nu-l pot ierta. E singura faptură din lume pe care o detest.

— Blestematul! gemu Hector.

Safir îl conduse spre o bancă de piatră și se așeză, spunând:

— Am obosit. Când vorbesc despre aceste lucruri, simt cum îmi ard tâmpile. Hector, poate-ai să mă înțelegi mai bine când am să-ți spun că nu există nici o cale de a-mi recunoaște mama, și totuși trebuie să rămân în Franța. Eu consider asta o datorie sfântă. Inima mi-a șoptit că vei veni și văd că nu s-a înșelat. În adâncul inimii sunt încredințată că-mi voi regăsi mama.

Tăcu. Hector stătea lângă ea, adâncit în gânduri.

— În schimb, mama mă poate recunoaște! izbucni fata. La gândul acesta — care-i o dovadă abunătății Celui de Sus — m-am hotărât să mă apropii de Dumnezeu. Sunt evlavioasă,

Hector, pentru că Domnul m-a adus pe lume cu un semn vizibil, care mă va ajuta mai curând sau mai târziu să regăsesc îmbrățișările mamei mele.

De câteva clipe, Hector era pradă unei emoții neobișnuite, își amintise de discuția avută în ajun cu ducesa de Chaves, în timpul plimbării prin Bois de Boulogne.

Îndrăgostiții cred în miracole. Tulburarea îi urcase sângele în obraz.

"Și dacă-i tocmai ea!" își spunea tânărul.

Aproape fără voie, rosti din nou aceleași cuvinte, de astă dată cu glas tare.

— Ce-ai spus? îl dojeni Safir. Văd că nici măcar nu m-ascuți.

Hector căzu în genunchi în fața ei, strângându-i amândouă mâinile, cu degete tremurătoare.

— Nu știu dacă nu sunt cumva nebun, murmură el. Te iubesc atât de mult, Marie, și-atât mi-a fost de drag să stau de vorbă cu femeia asta despre tine!

— Cu cine? întrebă Safir, încercând să-și tragă mâna.

— Cu cineva care te-a îndrăgit încă înainte de-a te cunoaște, răspuse tânărul conte. Și fiindcă eu te iubesc, îi ești dragă și singurei mele prietene: o femeie atât de bună și de frumoasă...

— Frumoasă! repetă Safir.

Apoi adăugă, aproape în șoaptă:

— O știu, am văzut-o. Ea era atunci în trăsură. Dumneata o urma, călare. Te aplecaseși spre portieră, zâmbind fericit...

— Pe drumul dintre Maintenon și Paris! exclamă Hector. Adevărat! Nu-i așa că-i frumoasă?

— Prea frumoasă! replică Safir, cu voce schimbată. Încă nu ți-am spus, dar sunt geloasă!

— Dumneata! Geloasă pe ea!

— Cum o cheamă?

— Ducesa de Chaves.

— Ah! murmură fata. O ducesă! Deci la ea te gândeai când erai cu mine!

— Când mă gândeam la ea, mă gândeam de fapt la dumneata. Marie, iubita mea Marie! Așa cum azi mi-ai spus că-ți cauți mama, la fel și ducesa mi-a mărturisit ieri că încerca să dea de urma fiicei sale...

— Are o fiică! exclamă Safir. Dar e atât de tânără!

— O fată care-ar fi acum cam de vârsta dumitale și care i-a fost răpită la Paris, în aceeași perioadă când ai fost răpită și dumneata...

Safir își lăsă capul pe umărul lui Hector.

— Dumnezeule! șopti ea. Ducesă de Chaves! Numele nu-mi spune nimic... și totuși, ce tare-mi bate inima! Ah, de-ar fi scris ca dumneata să-mi regăsești mama! De-ar vrea Cel de Sus... Ah, ajutor!

Ultimele vorbe sfârșiră într-un țipăt sfâșietor.

O siluetă neagră se desprinsese de trunchiul unui copac. Cineva îl lovi în cap pe Hector, care scoase un horcăit și se prăbuși ca fulgerat.

Safir nici nu avu timp să țipe. Imediat cineva îi îndesă un căluș în gură.

O trăsură sosi în galop dinspre cheiul Billy, din direcția esplanadei.

De după copaci își făcură apariția trei bărbați și toți trei înconjurară banca lângă care zăcea în nesimțire Hector.

Trăsura se opri chiar în dreptul lor. Doi dintre ei o ridicară pe Safir, care se zbătea cu disperare, și-o împinseră înăuntru, trântind portiera după ea.

Fata vru să sară jos, dar nu era singură: două mâini puternice o siliră să rămână liniștită.

— Dă-i drumul! ziseră cei trei care rămăseseră pe chei.

— Unde? întrebă birjarul.

— La palat! i se răspunse în grabă.

Se vede treaba că birjarul nu știa nimic, pentru că insistă:

— Care palat?

— Cum care? Palatul de Chaves!

Safir auzi ultimele cuvinte ca prin vis. În clipa când trăsura se puse în mișcare, încetă să se mai zbată și căzu într-un leșin adânc.

În aceeași seară, în salonașul din cafeneaua Massenet — locul de întâlnire al membrilor "Clubului Tichiilor de Mătase Neagră" — se întâmpla un lucru extraordinar. "Domnii aceia" veniseră destul de târziu. Chelnerii remarcaseră că toți erau agitați și îngrijorați, palizi, neliniștiți. Tulburarea lor se simțea chiar și în veșmintele pe care le purtau. În sala de biliard, gurile rele spuneau:

— E de rău! Ai zice că sunt niște faliți în drum spre Belgia.

Poezia și istoria au imortalizat veselie soldaților noștri în ceasurile dinainte de bătălie.

Atâta vreme cât vor exista maeștri ai penelului, somnul liniștit al lui Napoleon în ajunul luptei de la Austerlitz va fi încununat de raze trandafirii. S-au auzit chiar anecdote intrate în legendă, despre calmul puțin burghez al mareșalului Turenne⁶⁰, despre superba încredere în sine a lui Condé⁶¹, despre setea eroică a lui Vendôme⁶². Numai Henri al IV-lea era acuzat de crampe, de care se vindeca abia în luptă sau înjurând pe rupte.

Suntem un popor care nu-și face griji, dotat în plus și cu simțul umorului. Vitejia francezului constă tocmai în această veselie. Chiar și bandiții noștri au fost întotdeauna excelente personaje de comedie.

Și totuși, s-ar putea spune că, la sfârșitul Imperiului, peste taberele noastre militare s-a abătut un vânt de tristețe. Ajunul bătăliei de la Waterloo a fost de-a dreptul melancolic.

"Domnii aceia" erau în salonaș, posomorâți și prost-dispuși, adunați în jurul mesei pe care aburea un castron de punch cu vișinată. Obişnuiții sălii de biliard aveau dreptate: nici unul din cei din salon nu purta costumul său de toate zilele. Deși în toiul verii, toți se îmbrăcaseră gros, iar buzunarele burdușite de obiecte, lăsau să se înțeleagă că-i bătea gândul să-și ia zborul spre alte meleaguri.

— Se apropie furtuna! vorbi Comayrol, cu accent meridional și voce abia auzită.

⁶⁰ *Henri de La Tour d'Auvergne*, viconte de Turenne (1611-1675) — mareșal al Franței, remarcabil comandant de oști, participant la războiul de 30 de ani, războiul franco-spaniol, cel împotriva Olandei, ș.a., obținând numeroase victorii. (n.t.)

⁶¹ *Louis al II-lea*, prinț de Condé, supranumit și "Marele Condé" (1621-1686) — vestit comandant militar în timpul războiului de 30 de ani. (n.t.)

⁶² *Louis-Joseph*, duce de Vendôme (1654-1712) — general francez. (n.t.)

— Se strică rău vremea! repetară cu toții, care mai de care mai jalnic și mai plângăreț.

— Să nu dai nici un câine afară! adăugă bunul Jaffret.

De fapt furtuna ce se dezlănțuise pe chei mai adineauri acum făcea ravagii.

Plouă cu găleata, iar vântul zgâlțâia sălbatic obloanele trase ale ferestrelor.

— Avem cu toții umbrele, zise fiul lui Louis al XVII-lea, cel mai puțin lugubru dintre membrii Clubului.

Ceialți îl priviră chiorâș.

— Când n-ai nimic de pierdut... începu bunul Jaffret.

— La dracu', îl întrerupse Comayrol. Nu că n-aș avea ceva cheag, dar vrem și noi să ne cunoaștem șefii, iar marchizul ăsta nu-mi place nici de frică!

— Domnilor, eu l-am văzut la treabă! interveni doctorul Samuel, al cărui chip era posomorât din naștere. Să știți că nu-i un fitecine. Chiar sub ochii mei a pus la cale o lovitură: la început mi s-a părut grosolană și puerilă, dar aflați că a reușit pe deplin. Fata despre care v-am vorbit — cea cu cireașa — s-a instalat la palatul de Chaves, unde a fost recunoscută de ducasă ca fiind fiica ei.

— Nu-i rău, într-adevăr! încuviință bunul Jaffret, zâmbind fără voia lui. Degeaba cârtim! Să fim cinstiți și să recunoaștem: nu-i rău deloc!

— Cine-a primit instrucțiunile? întrebă Comayrol.

— Eu unul, nu! răspunse Jaffret. Și vă spun drept, nu mă supără că domnul marchiz nu m-a onorat acordându-mi această încredere. Cumva dumneata, doctore?

Samuel clătină din cap.

— Atunci, s-ar putea să nu fim cu nimic mai avansați decât ieri seară! vorbi Comayrol. Probabil că nu vom acționa în noaptea asta.

Toate chipurile părură a se lumina dintr-o dată.

— Ah, iubiților! murmură Jaffret, oftând adânc. Unde-i înflăcărarea noastră de altădată?

— Pe-a dumitale o ții în seif! replică fostul slujbaș al notariatului Deban. Pun prinsoare că prudentul Annibal a găsit o cale de-a nu fi aici, cu noi, în aceste momente! adăugă, după o clipă.

— Cu atât mai rău pentru el! sări fiul lui Louis al XVII-lea. Stăpânul nu prea are aerul că-i plac glumele... Da' haideți să bem ceva, ce dracu'!

Turnă punch tuturor, dar nimeni în afară de el nu se atinse de pahar.

Comayrol se ridică și merse să deschidă ușa dublă dinspre coridor, pe care o închise la loc cu grijă.

— Am controlat deja obloanele, zise, întorcându-se la locul lui. De data asta, nimeni nu poate să ne audă și nici să ne vadă. Să dăm cărțile pe față! Ne-am lăsat trași pe sfoară, prieteni! Am fost păcăliți în stil mare și-acum nu mai putem da înapoi. Pregătisem o lovitură pe cînste, excelentă, pusă la punct în toate detaliile: ducele era în mîna noastră, așa cum jucătorul e-n mîna crupierului. Nu riscăm decît cel mult un mic scandal cu poliția de moravuri. Și uitate că ne pică pe cap orăntania asta, venită parcă pe hornul șemineului, cu tot arsenalul nostru de altădată: cuțite, chei false... La dracu'! Nu mai avem douăzeci de ani! Țsta o să ne ducă drept în fața tribunalului. Mie unul, nu-mi convine!

— Nimănui nu-i convine! remarcă bunul Jaffret.

— Am mai trăit un moment asemănător, continuă fostul slujbaș de la notariat, atunci cînd Marguerite de Bourgogne a luat cu forța conducerea asociației. Dar Marguerite era contesă — contesa de Clare⁶³, iar noi aveam cu douăzeci de ani mai puțin!

— Douăzeci și cinci, rectifică bunul Jaffret.

— Unde vrei s-ajungi cu-asta? întrebă Samuel, trosnindu-și degetele, în aparență liniștit.

Comayrol coborî glasul.

— Și dacă l-am zbură dintr-un noi?

— Adică să-i zburăm creierii, traduse doctorul. Bun, și cine se încumetă s-o facă?

În tăcerea care se așternuse, se auziră pași răsunînd pe coridor.

— A venit cineva din partea marchizului de Rosenthal! anunță Massenet, de dincolo de ușă.

— Să intre! tună Comayrol, reluîndu-și zâmbetul vesel. Tocmai ne pregăteam să bem în sănătatea lui.

⁶³ Vezi volumul următor: *Inimă-de-Oțel*. (n.t.)

În prag se ivi Similor, în livrea de gală. Salută pe fiecare ca un maestru de dans și se îndreptă spre masă, pășind țeapăn, cu vârfurile picioarelor în afară. Spre deosebire de gazde, era cât se poate de bine dispus și părea să fi întinerit cu douăzeci de ani.

Auzind cum se închidea ușa din celălalt capăt al coridorului, îi salută din nou, cu un aer nespus de binevoitor.

— Am onoarea să vă anunț că *se luminează de ziuă*, începuse el. E ziua-n amiaza mare, soarele-i sus, n-auziți? Diavolul și-a luat armele din cui. Îmi face o deosebită plăcere să-mi văd șefii de care-am ascultat cândva orbește, dar cu care astăzi sunt egal, prin legătura de rudenie dintre mine și fiul meu. Apropo, tânărul cu pricina m-a însărcinat să vă comunic că intrați în horă chiar în această noapte.

— Suntem gata să-i îndeplinim porunca! răspunse bunul Jaffret.

Similor se întoarse către el, surâzând admirativ.

— Dumneata n-ai îmbătrânit nici cu o clipă! Ești la fel de ramolit ca altădată! E drept că Louis al XVII-lea s-a preschimbat în doică, iar domnul Comayrol arată mai rău decât îl știam. Oricum, îmi face plăcere să beau cu dumneavoastră un păhărel de punch.

Samuel îi întinse propriul lui pahar, care rămăsese plin.

Similor îl dădu peste cap, apoi scoase din buzunar un plic, pe care-l deschise, spunând:

— Ordinul Stăpânului!

Se apropie de fereastră și începu să citească:

"Prietenii noștri trebuie să fie permanent prezenți la locul de întâlnire și să mă aștepte, chiar și până în zori..."

— Oricum n-aveați chef să mergeți la culcare! se întrerupse el din lectură. Nu-i așa, venerabililor?

Apoi citi în continuare:

"Membrii de rând trebuie să se adune la negustorul de vinuri din piața Saint-Michel, gata să acționeze la primul semn..."

— Bun! Încuviință Comayrol. Avem acolo o duzină de oameni de prima mână. Stăpânul o să fie mulțumit de ei.

— Mai dispunem de personal de încredere pe ici-pe colo! adăugă bunul Jaffret.

— Am misiunea de-a le da eu însumi semnalul de acțiune, urmă Similor. Mie îmi revine cîstea de-a conduce operațiunea.

Samuel notă repede câteva cifre pe o foaie ruptă din agendă și i-o întinse, zicând:

— Șeful celor din piața Saint-Michel e bătrânul Coyatier. Dă-i asta și spune-i: "La treabă, Marchef!"⁶⁴

— Perfect! Încuviință Similor, plin de importanță. Am înțeles. Mai trebuie să precizez că dacă aveți chef să dansați și dumneavoastră *polka*, semnalul de deschidere a porții dinspre bulevardul Gabrielle este o pipă aprinsă cu chibritul. Nu uitați parola: "*Furtună — Cu atât mai bine*".

Toți cei de față se înclinară.

— În sfârșit, încheie Similor, mai trebuie să-i comunic Stăpânului numele celor care nu s-au prezentat astă-seară.

— Nu lipsește decât scumpul nostru Annibal, răspunse bunul Jaffret. Poate că totuși va veni.

— Asta nu! protestă vehement Similor. E mult de când n-ați *mai tăiat o creangă*, așa-i?

Cei din salon simțiră că-i ia cu leșin.

— Mult! răspunse sec Samuel.

— Ei bine! urmă Similor, acceptând al doilea pahar de punch, care nici măcar nu-i fusese oferit. Să vedeți ce frumos va rodi copacul după aceea! Vă salut, venerabililor și... nu uitați să fiți cuminți!

Își puse pălăria, după care se îndreptă spre ușă cu pași teatrali și ieși.

Când rămaseră singuri, Jaffret își umflă obrazii scofâlciți, privindu-și pe rând camarazii de arme.

Pe chipurile tuturor se zugrăvise o groază de nedescris.

— Da, da, mormăi el mohorât. Chiar că suntem venerabili!

— La dracu' izbucni Comayrol. Dacă nu-i vorba decât să tăiem ceva... sau pe cineva...

⁶⁴ *Marchef* — poreclă dată lui Coyatier, personaj din volumul *Turnul crimei*, aparținînd prezentului ciclu. (n.t.)

— Annibal a nesocotit un ordin! zise cu răceală doctorul Samuel.

Jaffret îi aruncă o privire de gheață, în timp ce murmură cu glas mios:

— Acesta este adevărul!

Comayrol se făcu stacojiu la față, dar nu scoase o vorbă, între membrii Clubului începea să-și facă loc suspiciunea.

Toți rămaseră nemișcați și tăcuți, cu excepția fiului lui Louis al XVII-lea, fire optimistă, care din când în când își mai turnă câte un pahar de punch.

Afară plouă cu găleata, iar vântul zgâlțâia cu furie obloanele.

Mult timp rămaseră astfel, în așteptare.

Tocmai bătea miezul nopții, când pe coridor răsunară pașii ageri și hotărâți ai marchizului de Rosenthal.

Membrii Clubului tresăriră violent, albindu-se la față.

— Domnilor! li se adresă netulburat Saladin, de cum pătrunse înăuntru. Ceasurile sunt înaintate, însă să știți că eu n-am întârziat. La palatul de Chaves lumea nu s-a dus încă la culcare.

Merse să se așeze pe canapea, destul de departe de cei aflați în jurul mesei.

— Sunt obosit, urmă el. Azi am avut o groază de treburi. Pregătirile au fost foarte complicate, dar am reușit să le duc la bun sfârșit. Din acest moment, puteți fi siguri de succesul operațiunii.

— Bravo, Stăpâne! îl felicită Prințul.

Ceilalți continuau să tacă.

Saladin își reluă discursul, de parcă s-ar fi bucurat de o primire cordială.

— Cele două milioane vă privesc exclusiv pe dumneavoastră, domnilor. Sunteți siguri că se află în seif?

— Cât se poate de siguri, răspunse Jaffret.

— Iar eu vă pot anunța oficial că astăzi ducele s-a deplasat personal la banca Rothschild, pentru a încasa un milion cinci sute de mii de franci, trimiși din Brazilia.

— O groază de bani! comentă încetișor Comayrol.

— Poate vi se par prea mulți? întrebă cu asprime marchizul. Domnilor, urmă el, niciodată n-am pus prea mare bază pe domniile voastre — asta trebuie să știți! Avem nevoie de

organizație și de oamenii ei, care-s foarte buni executanți. Mă aflu aici ca să vi-i cer cu împrumut. Cât despre dumneavoastră, vârsta și prudența (accentuă pe ultimul cuvânt) vă obligă în mod firesc să treceți în rezervă.

Jaffret și doctorul îl aproară, dând din cap. Însă Comayrol bombăni:

— Încă nu ne-au căzut toți dinții din gură!

— Eu unul aș fi dat piept cu primejdia la fel ca un tânăr, de-ați fi avut nevoie de mine!

— N-am de gând să vă compromit nici pe dumneavoastră, nici pe mine! continuă Saladin. Dar cum nu vă bucurați de încrederea mea, așa cum nici eu nu beneficiaz de a dumneavoastră, urmează să fiți compromiși exact în măsura în care voi fi și eu.

— Am dori să știm... încep Jaffret.

— Asta nici nu intră în discuție! îi tăie vorba Saladin, pe un ton ce nu admitea replică. V-am spus: așa vreau eu! Acum trebuie să vă pun la curent cu ce urmează să se întâmple. Mi-am petrecut cea mai mare parte a zilei la palatul de Chaves, unde într-un fel sunt ca la mine acasă. Doctorul Samuel poate v-a explicat motivul: îi cunosc pe locatarii palatului de parcă aș fi trăit alături de ei timp de zece ani. Nu-i nevoie să vă spun că birourile și casa de bani sunt la parter, în aripa dreaptă, păzite de doi slujitori aduși de duce tocmai din Brazilia și care dorm chiar în birouri. Amândoi sunt înarmați până în dinți, însă în noaptea asta nu se vor trezi. M-am ocupat eu de ei.

— Ei! exclamă Prințul, începând să se entuziasmeze. În sfârșit, ne conduce și pe noi un bărbat adevărat!

— Nu mă întrerupeți, ordonă Saladin, cu același glas rece și sever. Ducele de Chaves locuiește la primul etaj, în aripa stângă, cum intri dinspre bulevardul Gabrielle, iar ducesa ocupă aripa din dreapta. Am făcut în așa fel încât domnișoara de Chaves, despre care am pomenit în treacăt ieri seară, să fie instalată într-un frumos pavilion, care dă înspre grădină. Oamenii dumneavoastră — "membrii de rând", cum îi numiți — dispun în acest moment de planul exact al palatului, iar valetul meu de cameră — sau dacă preferați, taică-meu — care-i în fruntea lor, a putut grație mie să viziteze aceste încăperi ziua în amiaza mare. Domnișoara de Chaves nu-mi refuză niciodată nimic, așa că ne va aștepta la poarta grădinii...

— Pe vremea asta! murmură bunul Jaffret, milos ca întotdeauna. Biata fată!

— Vremea e cât se poate de bună! replică Saladin. Un chibrit aprins va fi semnalul ca ea să deschidă poarta. Va schimba parolă cu oamenii noștri, pe care-i va conduce ea însăși la birouri, întrucât are cheia.

— Ce înger e domnișoara asta! exclamă înduioșat Prințul.

Ceilalți îl ascultau, neputându-și ascunde interesul.

Nu-l puteau refuza pe acest nou Stăpân, care se impunea prin precizia pregătirilor și perfecțiunea execuției.

— Încă ceva, urmă Saladin. În momentul de față, fostul Stăpân, Annibal Gioja, se află la palatul de Chaves, unde-a dus o tânără pe care-i poruncisem s-o respecte. Nu cred că mai e nevoie să vă amintesc care sunt legile organizației, domnilor! Vă rog să hotărâți acum, pe loc, ce-i de făcut cu Annibal Gioja. După părerea mea, e cazul *să tăiem creanga*.

Această expresie, pe care am mai amintit-o și care se găsește explicată într-o altă povestire,⁶⁵ făcea parte din vocabularul secret al primelor "Fracuri Negre", care se mai numeau și "Frații Milei".

Era ceea ce înțelegem, de regulă, prin a "lichida" pe cineva.

Numai o singură persoană, Comayrol, îndrăzni să ia apărarea nefericitului napolitan, rostind două-trei cuvinte în favoarea lui.

— Nu simt nici ură, nici minie față de Annibal Gioja, răspunse Saladin. Vânzând-o pe fata aia, și-a făcut doar meseria. Numai că facându-și meseria, ne-a stricat nouă socotelile. E un motiv suficient ca să fie pedepsit.

— Stăpâne, îmi permiteți să spun și eu ceva? întrebă Jaffret. Saladin încuviință din cap.

— Annibal e o vulpe șireată, începu Jaffret, și știe tot atât de multe cât știm și noi. Cred că-n clipa asta îi țiuie urechile, de parcă ar fi auzit și el ce s-a vorbit aici.

— Te temi că, după nesupunere, va veni și trădarea? întrebă Saladin.

— Mă tem că asta s-a și întâmplat! S-ar putea ca poliția să fi ajuns deja la palatul de Chaves.

⁶⁵ Vezi *Fracurile Negre*, volumul *Turnul Crimei*. (n.t.)

Samuel, Comayrol și Prințul păreau foarte impresionați de această veste.

— Fraților, răspunse Saladin, în noaptea asta, la palatul de Chaves nu se va petrece doar un singur eveniment. Încă nu mă cunoașteți. Ducele de Chaves va fi foarte ocupat la primul etaj și nu va auzi nimic din ce trebăluim noi la parter. Cât despre viconte Annibal Gioja, el nu-i omul care să spargă geamuri, dacă nu-i neapărat nevoie. L-am întâlnit chiar azi și cum, din motive care mă privesc numai pe mine, mi-am schimbat părerea în legătură cu tânără de care s-a ocupat el, i-am dat întrucâtva mâna liberă. Judecând după caracterul lui, ar fi vrut să câștige dublu: mai întâi cu răpirea, apoi partea care i se cuvine în urma operațiunii.

— Dacă-a avut mâna liberă, interveni Comayrol, atunci înseamnă că n-a nesocotit ordinul.

— Noi, ceilalți, urmă Saladin, fără să-i răspundă, ne supunem vechilor legi ale asociației. Pentru orice delict e nevoie de un vinovat. Annibal și-a făcut stagiul în teatrul crimei. Vreau ca vinovatul să fie el.

— Dar va vorbi! strigară vreo doi din cei prezenți.

— Nu va vorbi! replică hotărât Saladin.

Spunând acestea, își privi ceasul și se ridică.

— Domnilor, presupun că sunteți înarmați.

Și nefericiții de ei chiar erau înarmați până-n dinți. Buzunarele gemeau de pistoale, boxuri și cuțite. În mânerul umbrelor erau ascunse baionete.

Nicicând nu se întâmplase ca niște soldați atât de neputincioși să poarte asupra lor atâtea unelte ale morții.

Când Saladin dădu semnalul de plecare, fiecare dintre ei își puse în ordine arsenalul. Era o priveliște care-ți îngheța sângele în vine. Numai Jaffret — blândul și pașnicul Jaffret — avea asupra lui armament cât să apere o barcadă.

Cu toții își urmară generalul, pe Saladin, străbătând sala de mese a Cafenelei Massenet, unde nu mai era nimeni. Chelnerii întârziaseră ora de închidere, pentru "domnii aceia".

— Ne-am cam făcut de cap, zise în treacăt Jaffret. Mâine o să dormim până la prânz.

Leșiră, adăpostindu-se sub umbrele — era cât pe-acți să le numesc scuturi — și se suiră în două cupeuri, care-i așteptau afară.

Domnul Massenet îi privi îndepărtându-se și murmură:

— Nu știi cât de bine s-au distrat astă-seară, dar de plecat au plecat cu coada între picioare!

Către ora două din noapte, ploua cu găleata, iar vântul îndoia copacii înalți de pe Champs-Élysées.

Desigur, după opinia polițiștilor care patrulau prin oraș și care acum se adăpostiseră pe unde apucaseră, nici o faptură omenească nu s-ar fi aventurat în acest potop. Strada era pustie cât vedeai cu ochii.

Două birje se apropiară în trap mărunț, dinspre Garde-Meuble. Vizitii stăteau cu umerii încovoiați sub greutatea hainelor leocă de apă.

Fie din cauza furtunii, fie la intervenția cuiva, cele două felinare din stânga și din dreapta grădinii palatului de Chaves nu ardeau. Pe o distanță de vreo cincizeci de pași, era întuneric beznă.

În noaptea neagră, chiar în fața porții, se aprinse un chibrit.

Atât și nimic mai mult. În grădină nu se ivi nimeni. La palatul de Chaves se vedeau mai multe ferestre luminate, deși se făcuse foarte târziu.

Al doilea semnal rămase tot fără rezultat. Similor în persoană aprinsese chibritul, la adăpostul borurilor pălăriei.

— Te pomenești că don'șoara se teme să nu răcească! bombăni el. Asta-i noapte ca să mergi la lucru!

Un ochi obișnuit cu întunericul ar fi remarcat că Saladin nu era singur. Printre copacii din grădină se mișcau mai multe umbre. O siluetă cocârjată înainta pe furiș de-a lungul zidului.

Dinspre bulevardul ce dădea spre piața Concorde, se apropiau cele două birje.

Omul de lângă zid se opri, scoțând o exclamație de uimire:

— Poarta e larg deschisă! murmură el.

— Pff! se strâmba Similor. Intră și dă o raită, Marchef, da' fii prudent!

Coyatier intră în grădina întunecoasă și după câțiva pași, se făcu nevăzut printre copaci.

Cele două birje se opriră în dreptul palatului. Similor se îndreptă spre portiera uneia dintre ele și relatează cele petrecute.

— Suntem aici de-o oră, șopti el. Din cinci în cinci minute am repetat semnalul. Nici un răspuns!

În aceeași clipă, își făcu apariția Coyatier.

— Și ușa de la intrarea în palat e deschisă, îi anunță el.

— Ce facem acum? Întrebă Similor.

Portiera primului cupeu se deschise și Saladin sări în aleea plină de băltoace.

— Haideți, domnitor! ordonă el celorlalți aflați în birjă.

O clipă mai târziu, la adăpostul unui acoperiș format din șase umbrele, membrii "Clubului Tichiilor de Mătase Neagră" se sfătuiau ce să facă.

Părerile erau împărțite: Comayrol, bunul Jaffret, doctorul Samuel și chiar Prințul erau de părere că-i mai bine să renunțe și să plece.

Saladin, care nu avea pe nimeni de partea lui, le porunci să rămână, iar ei îi dădură ascultare.

Capitolul XIX - Aventuri nocturne

Am lăsat-o pe domnișoara Guite-cea-bună-la-toate dormind liniștită, lângă ducesa care căzuse leșinată. Domnișoara Guite sforăi multă vreme, cu toată convingerea. După ce se refăcu prin somn, în urma nopții petrecute la Asnières și a prânzului servit la Bois-Colombes, se trezi într-un somptuos budoar — cea mai îndepărtată încăpere a pavilionului cu vedere spre grădină.

— Ia te uită! Ce frumos din partea scumpei mele mame! Am impresia că ne vom înțelege de minune!

Sună clopoțelul. Două cameriste așteptau să-i facă toaleta. În ajun, domnișoara Guite își spălase singură brațele și gâtul. Acum însă, le lăsă să-și facă meseria, cu o nepăsare vrednică de o regină.

La ora cinei, ducesa de Chaves veni să o invite la masă, iar Guite o sărută pe amândoi obraji.

Nu era o fată rea și nu dorea decât să-și facă fericită nouă familie.

Nici nu băgă de seamă răceala care luase locul primei izbucniri de iubire maternă a mamei ei.

Se așeză la masă, între duce și ducesă, la fel de dezinvoltă de parcă s-ar fi aflat în cabinetul ei din Casa-de-aur. Doamna de Chaves o prezentase cu mare ceremonie.

Ducele i se păru puțin distant, cam taciturn, dar foarte politicos. Guite susținu conversația de rigoare și gustă din toate mâncărurile, cu mare poftă.

Ducele și ducesa nu schimbă decât câteva cuvinte. Ducesă nu se simțea prea bine.

Rămânând singură după cină, întrucât nu-i dăduse prin minte s-o urmeze pe doamna de Chaves în apartamentul ei, Guite își făcu următoarea socoteală: "Cred că aici am să mor de plictiseală. Cel mai cuminte e să pășesc cu dreptul. Mămica mea iubită e tristă și posomorâtă, nobilul meu tată nu-i decât un spaniol ros de gelozie, iar marchizul de Rosenthal e unul din cei mai plicticoși indivizi pe care i-am întâlnit în viața mea. Am să mă distrez și eu cum am să pot."

Pentru început, ceru să i se înhame caii la trăsură și porni să se plimbe singură, în pădure.

A doua zi, doamna de Chaves nu se ridică din pat. În cursul dimineții, domnișoara Guite se duse să o vadă pentru câteva momente, anunțând-o că avea să fie ocupată până seara.

Marchizul de Rosenthal veni s-o viziteze. Ea îi făcu onorurile casei, arătându-i întreg palatul, de la saloanele de primire și până la birouri și la casa de bani a Companiei braziliene. După ce servi masa în apartamentul ei, împreună cu marchizul de Rosenthal, plecară împreună la Operă.

Domnișoara Guite aparținea mai curând de Asnières și strada Vivienne etajul șase, decât de cartierul Le Péletier. Totuși, așa cum stătea în lojă, avea aerul unei marchize autentice — în mai mare măsură decât reușea Saladin să pară un marchiz adevărat.

Explicația e simplă: adevăratele marchize fac tot ce pot ca să semene cu domnișoara Guite.

Moralisti de renume le-au sfătuit să lupte cu aceste domnișoare Guite, ca să-și aducă soții și verișorii la plăcerile îngăduite în lumea bună.

Doamnele cu pricina i-au ascultat, ajungând să obțină în fața verișorilor un succes asemănător, dar nu atât de zdrobitor ca al domnișoarei Guite.

Cât despre relația cu soții, nu pot să vă spun nimic mai mult.

La ieșirea de la Operă, Saladin ar fi avut bunăvoința de a-i explica domnișoarei Guite ce-i rămâne de făcut, însă nu găsi destul curaj. Era un pas important și periculos, așa că-l amâna pe a doua zi.

Și nu făcu prea bine, pentru că de la primele cuvinte, domnișoara Guite îl întrerupse, ajutându-l să se simtă în largul lui.

— Unii s-ar preface că nu înțeleg, zise ea. Dar eu sunt unsă cu toate alifiile. Cu mine nu-i nevoie să umblați cu mânuși. N-aveți aerul cuiva care oferă unei fete fericirea pe degeaba. Nu mi-am închipuit nici o clipă că mă aflu aici ca să înșir mărgelile pe ață.

Saladin se mai liniști, însă nu i se risipiră chiar toate bănuielile.

— Ai s-ajungi departe, îi spuse el. Mi-am dat seama de la primă privire. Numai că-i vorba de ceva foarte serios.

— Vă ascult, îi zise domnișoara Guite, fără să se tulbure câtuși de puțin.

— La noapte va trebui să deschizi poarta dinspre bulevardul Gabrielle.

— Am cheia, îl întrerupse fata.

— Cum! Deja? exclamă uluit Saladin.

— Am cerut-o, ca să mă pot întoarce pe-acolo la orice din zi și din noapte. Nu m-am sfiit să cer ce-am vrut. Am obținut tot, și totuși mă plictisesc. Spuneți ce doriți de la mine.

Se aștepta ca Saladin să se repeadă s-o sărute, atât era de vesel. Totuși, el se mărgini să-i strângă mâna, politicos, continuându-și explicațiile, care durară foarte puțin.

Domnișoara Guite îl ascultă cu mare atenție, fără urmă de emoție.

Când Saladin termină ce-avea de spus, ea nu rosti decât atât:

— Într-adevăr, e foarte serios, da' ce mare lucru?

Apoi, ațintindu-și asupra lui ochii mari, albaștri și limpezi, adăugă:

— Și eu cât capăt pentru osteneală?

— Cincizeci de mii de franci, răspunse Saladin.

Ea strâmba din nas.

— Hai să nu ne târguim! vorbi el. O sută de mii! E ultimul meu cuvânt.

— Și-n rest? Întrebă domnișoara Guite.

— Ești liberă să faci ce vrei.

Ea scupă țigara pe jumătate fumată, pe care-o ținea între dinți, îl bătu pe braț pe Saladin și spuse cu hotărâre:

— Jocurile sunt făcute!

Saladin mai rămase un timp la palat, ca să ia planul exact al încăperilor și să-și completeze datele. Înainte de plecare, îi strânse mâna domnișoarei Guite.

— Nu uita parola! îi zise Saladin.

— Eu nu uit nimic, niciodată... Pe curând!

Saladin ieși. Domnișoara Guite îl chemă pe nume și, spre surprinderea cititorului, îi spuse:

— Știți, femeia asta suferă. A fost tare bună cu mine. Nu vreau să i se întâmple nimic rău.

Nici Saladin nu dorea să-i facă vreun rău ducesei. Se jură cu mâna pe inimă că intențiile lui erau dintre cele mai bune, apoi plecă.

De-abia se-ntunecase. Rămasă singură, pe domnișoara Guite n-o încercă nici o remușcare, pentru că se plictisea de moarte. Se duse să-i facă o scurtă vizită de politețe doamnei de Chaves, care stătea lungită într-un balansoar, toropită de febră. Astfel mai trecu o jumătate de oră.

La ieșirea din apartamentul ducesei, căska de-i trosneau fălcile.

Către orele zece, ceru să i se aducă o cină copioasă, apoi își trimise cameristele la culcare.

Făcea parte din categoria celor ce pot să bea și să mănânce de unii singuri. Când orologiul bătu orele unsprezece și jumătate, încă nu se ridicase de la masă, unde degusta, cu înghițituri mici, al șaselea păhărel de Chartreuse⁶⁶.

Cina îi sporise bună dispoziție.

— E vorba doar să-mi dau silința! murmură ea. Aș fi preferat să fie vreme bună, dar dacă am acceptat să răcesc și pentru un ludovic, ce să mai zic acum, când e vorba de cinci mii de livre rentă!

⁶⁶ *Chartreuse* — lichior fabricat după o rețetă a călugărilor de la mănăstirea Grande-Chartreuse. (n.t.)

Sosise momentul. Își puse straiele adecvate rolului pe care avea să-l joace, luă cheia de la poartă și ieși în grădină.

Aici totul era sub apă. Ploua de parcă s-ar fi rupt zăgazurile cerului. Domnișoara Guite porni curajoasă pe alee, căutându-și din ochi un adăpost, de unde-ar fi putut sta la pândă.

La jumătatea drumului spre poartă, întoarse capul, privind înspre palat.

Ici-colo, mai ardeau câteva lămpi de veghe, la căpătâiul celor adormiți. Numai odaia ducesei de Chaves era puternic luminată.

Apartamentul ducelui rămânea cufundat în întuneric, ca și birourile Companiei braziliene.

— Nobilul meu tată bea și joacă cărți, își spuse domnișoara Guite. Țsta da, bărbat! Aruncă cu banii în dreapta și în stânga, și-i în stare să piardă zece mii de ludovici pe seară, fără să clipească! Zău că mă doare sufletul să-l văd jefuit de-un ticălos ca marchizul de Rosenthal.

Se opri sub acoperișul de paie al pavilionului rustic, la câțiva pași de poarta ce se deschidea spre piața Concorde.

"Acolo am să mă pot adăposti!" își zise ea. "Numai să nu mă facă să aștept prea mult!"

Trecu un sfert de oră, apoi încă unul, iar domnișoara Guite, care nu avea nimic de făcut, începu să înjure ca un birjar cu trăsura împotmolită. Picioarele ude îi înghețaseră și, deși se afla la adăpost, rafalele de vânt îi biciuiau obrazul. Puțin după miezul nopții, cerul se mai limpezi. Norii, sfâșiați de furtună, goneau pe bolta senină.

Numai că pe domnișoara Guite n-o interesa starea vremii.

Pe la douăsprezece și jumătate, se auzi scârțâit de roți pe nisipul bulevardului Gabrielle.

— În sfârșit! exclamă domnișoara Guite.

Însă înainte de-a povesti cât de fidel și de dibaci și-a jucat rolul, trebuie să ne întoarcem la două din personajele pe care le-am dat uitării cam de mulțor.

În aceeași seară, pe la orele nouă, în fața porții palatului de Chaves din cartierul Saint-Honoré, se opri o birjă. Din ea coborâră doi bărbați: unul părea un țăran, îmbrăcat în straie de duminică, celălalt era îmbrăcat în negru din cap până în picioare.

Era un om înalt, cu ținută semeață, în gesturile căruia se simțea un soi de crispare. Avea plete lungi, albe și barbă încărunțită.

Nu putea fi decât stăpânul țăranului în haine de sărbătoare.

Amândoi spuseră că doreau s-o vadă pe doamna ducesă de Chaves, dar li se răspunse că aceasta zăcea bolnavă în pat și nu putea să-i primească.

Stăpânul insistă pe același ton autoritar, dar politicos, care învinge rezistența slujitorilor, dar totul fu zadarnic.

— Atunci, doresc să vorbesc cu domnul duce.

— Ducele e plecat, răspunse portarul.

— E târziu, așa că la ora asta ar trebui să se întoarcă.

— Domnul duce se întoarce mai curând în zori decât la miezul nopții.

Omul în negru și țăranul se sfătuiră câteva clipe.

Stăpânul se adresează portarului, de astă dată pe un ton ce nu admitea replică:

— Mă aflu aici pentru o chestiune de viață și de moarte, la fel de importantă pentru domnul și doamna ducesă de Chaves ca și pentru mine. Dă-mi voie să merg undeva, în palat, unde să pot scrie sau aștepta.

Portarul nu îndrăzni să se împotrivească. În tonul și mai ales, în înfățișarea acestui om era ceva ce-i îngheța sângele în vine, dar în același timp, îl obliga să se supună. Slujitorul se întoarse la nevastă-sa și-i spuse:

— Tocmai am vorbit cu unul care arăta ca un strigo!

Ca să-i facă pe plac necunoscutului, îl conduse prin curte, până în sala de așteptare a Companiei braziliene. Pe masă se găseau toate cele necesare scrisului.

Străinul se așeză la masa de scris, în timp ce țăranul rămase în picioare, ținându-se deoparte.

Stăpânul scrisese o scrisoare, pe care însă o rupse și-o arse la flacăra luminării. O luă de la capăt, dar și cel de al doilea mesaj avu aceeași soartă. Când o sfârși pe cea de a treia, după multe ștersături și ezitări, pendula din salonul alăturat tocmai bătea ora unsprezece.

— Am semnat cu numele tău, îi spuse el țăranului. De tine își aduce aminte cu mai multă plăcere decât de mine.

Țăranul dădu din cap în semn de încuviințare.

Stăpânul împături hârtia și scris pe ea numele ducesei de Chaves, rugind ca misiva să-i fie înmănată de urgență.

Apoi își sprijini capul în mâini, parind cufundat în gânduri.

Rămase astfel mult timp, căci după o tăcere îndelungată, țăranul murmură:

— Bate miezul nopții...

Stăpânul tresări violent.

— Pe urgia asta, șopti el, pe Champs-Élysées nu-i nici țiipenie de om...

Se întoarseră la ghereta portarului și stăpânul îi înmâna scrisoarea, zicând:

— Ducesă trebuie să primească aceste rânduri chiar acum. Iar dacă doarme, nu te sfii s-o trezești.

— Dar v-am spus... începu portarul.

— Mi-ai spus că ducesa e bolnavă! Îi tăie vorba străinul. Iar eu ți-am explicat că trebuie să-i duci scrisoarea fără zăbavă, chiar de-ar fi pe moarte, altfel te fac răspunzător de nenorocirea ce se va petrece datorită acestei întârzieri.

Urcă din nou în cupeu, dând poruncă birjarului. Caii porniră la trap, îndreptându-se spre Champs-Élysées, apoi coborâră bulevardul Marigny, intrând pe bulevardul Gabrielle.

Vijelia se mai potolise. Nori sfâșiați goneau pe cer, împinși de vântul de apus, dar ploaia încetase.

De cum trecură de zidul palatului de Chaves, stăpânul și țăranul coborâră din trăsură. Plătiră birjarului, iar acesta dădu bice cailor.

— Acum ce-aveți de gând să faceți? întrebă țăranul, care părea îngrijorat.

Stăpânul își apăsă pe frunte mâna tremurândă.

— E-atâta vreme de când n-am mai ieșit în lume! murmură el. Poate-i o nebunie, dar trebuie s-o văd. Inima îmi spune că o amenință o mare primejdie... O nenorocire! De astă dată, nu mai sunt vedeniile mele de fiecare noapte, ci o presimțire, o obsesie, o amețeală. Nu pot să plec de-aici. În spatele acestor ziduri, întrevăd un fel de luptă între fericire și deznădejde.

Se apropie de grilaj, agățându-se cu mâinile de zăbrele.

— Fir-ar să fie! exclamă țăranul. Nu-i rea ideea! N-am nimic împotriva să mă cațăr pe gard și să sar dincolo, în grădină.

Vorbise foarte încet și totuși, stăpânul îl strânse puternic de braț, făcându-i semn să tacă.

— Ascultă! murmură el.

Dinspre piața Concorde se auzeau pași.

Amândoi traversară bulevardul, strecurându-se printre tufe.

Se apropiau doi oameni. Primul se opri lângă felinarul din dreptul porțiței dosnice a palatului de Chaves, la cel mult douăzeci de pași de locul unde se adăpostise domnișoara Guite, iar celălalt se îndreptă spre cel de-al doilea felinar, aflat de cealaltă parte a porțiței.

— Hai, sus, Martin! şuieră unul din ei, luând în brațe stâlpul felinarului.

Amândoi se cățără cu aceeași agilitate, ca două pisici.

Răsună un zgomot de sticlă spartă și amândouă luminile se stinseră.

Sub acoperișul de paie, domnișoara Guite nu se plictisea deloc. Prin minte îi roiau fel de fel de gânduri.

"Marchizul a avut dreptate! Băieții ăștia își cunosc bine meseria! Acum trebuie să-și facă ceilalți apariția."

Cei doi indivizi care se ocupaseră de felinare se îndepărtară liniștiți pe bulevardul Gabrielle, ca doi muncitori care și-au terminat ziua de lucru.

Dintre tufe, stăpânul și țăranul urmăriseră toată scena, cu mirare și curiozitate.

— Aici se petrece ceva! zise stăpânul.

— Mai mult ca sigur! răspunse țăranul. Am impresia că-i mai bine să stăm la pândă în locul acesta, decât în grădină.

— Poate că da... Așteaptă, să vedem ce se mai întâmplă.

— Dacă tot așteptăm, mormăi țăranul, vă cer îngăduința să-mi aprind pipa. N-am mai fumat cam de multșor, și oricum, nu-i nici picior de om pe-aici.

Stăpânul nu-i răspunse. Țăranul își îndesă pipa și aprinse un chibrit.

Erau chiar la marginea boschetelor.

De partea cealaltă a porții se auzi un râs cristalin, apoi scrâșnetul cheii în broască.

— Bravo! șopti domnișoara Guite. Semnalul s-a văzut mult mai bine dac-au avut grijă să stingă felinarele!

Poarta se deschise, scârțâind din balamale.

— Da' haideți odată! insistă domnișoara Guite, pierzându-și răbdarea.

Stăpânul își duse degetul la buze și traversă primul bulevardul Gabrielle. Țăranul îl urmă imediat.

— la te uită! se miră domnișoara Guite. Nu sunteți decât doi! Vă rog să intrați! Ah! La dracu'! se întrerupse ea. Că zăpăcită mai sunt! Încă nu m-am obișnuit cu rolul de paznic. Era cât pe-acți să uit de parolă. Așa! *Furtună*. Ei, care-i răspunsul?

Și râzând, se prefăcu a nu-i lăsa să treacă, dar fără umbră de îngrijorare.

În loc de răspuns, străinul în negru îi astupă gura cu un gest atât de hotărât, încât fata nu apucă să scoată nici măcar un geamăt.

— Batista, Médor! șopti el. Repede! Pune-i călușul!

Domnișoara Guite încercă să se împotrivească, însă cei doi erau puternici. Legată zdravăn la gură cu batista, nu putea articula nici un sunet. Stăpânul o ridică în brațe.

— Caută o intrare în palat! îi zise el lui Médor.

Acesta se supuse numaidecât și după câteva minute, descoperi ușa pavilionului, pe care domnișoara Guite o lăsase întredeschisă atunci când coborâse în grădină.

Stăpânul păși înăuntru, șoptindu-i țăranului:

— Rămâi aici și fii cu ochii în patru la ce se petrece în palat și, mai ales, afară.

Așeză fata pe pat. La lumina lămpii, o privi mai bine, neputându-și stăpâni o exclamație de uimire.

Apoi smulse șnururile de la jaluzele, cu gând s-o lege fedeleș.

Înainte de-a se apuca de treabă, se uită din nou la tână care continua să se zbată și pe chip i se așternu o expresie înduioșată.

— Seamănă cu ceea ce-mi imaginam eu... murmură el. Așa o revedeam în vis... Și dac-ar fi...

Nu-și sfârși fraza, că-i și smulse călușul din gură.

— Cine ești tu, copila mea? întrebă el, cu tulburare în glas.

Domnișoara Guite își înălță fruntea, cu trufie.

— Sunt marchiza de Rosenthal, zise ea mânioasă. Iar dumneata ai să vezi ce-ai să pățești!

Străinul răsuflă adânc, de parcă i s-ar fi luat o piatră de pe inimă.

În doi timpi și trei mișcări, marchiza de Rosenthal era legată fedeleș, cu un căluș în gură.

După ce-o culcă din nou pe divan, străinul stinse lumina și ieși, încuind ușa pe dinafară.

Începuse din nou să plouă. Vântul şuiera printre copaci, vestind altă vijelie.

Necunoscutul fluieră încetișor. Într-o clipă apăru și Médor.

— Aici e o ușă deschisă, șopti el, arătând spre acea aripă a palatului, unde se afla apartamentul ducesei de Chaves, ale cărei ferestre erau luminate.

— Ai zărit ceva? îl întrebă stăpânul.

— Afară nu! Însă ușa a fost deschisă din interior. Au ieșit patru oameni. La lumina felinarului am deslușit chipul unei vechi cunoștințe: junele ăla prim împăiat, pe care l-am văzut însoțindu-l pe duce la Teatrul domnișoarei Safir. Cu toții au ocolit casa, furișându-se ca niște umbre, și-au intrat pe-acolo.

Arătă cu degetul spre birourile Companiei braziliene, aflate la parter.

— M-am strecurat pe urmele lor, adăugă Médor, și-am auzit un zgomot, ca și cum cineva ar fi umblat la ușă cu un șperaclu.

— Asta-i tot?

— Împăiatul a zis: "Grăbiți-vă și nu vă fie frică. Ducele e prea ocupat ca să ne-audă."

Tot vorbind, ajunseră în dreptul ușii de sub ferestrele apartamentului unde locuia doamna de Chaves.

Stăpânul șovăi o clipă, apoi intră, spunând:

— Fii cu ochii în patru. Nu știu unde mă duc, însă mă împinge o voință mai presus decât a mea.

Urcă pe bâjbâite scara de serviciu.

Ajuns pe palier, se opri câteva secunde, cu urechile la pândă, și auzi foarte aproape zgomote ce vesteau o luptă.

Căutând cu privirea în toate părțile, zări o dungă de lumină strecurându-se pe sub o ușă aflată la vreo douăzeci de pași de el.

Chiar în momentul în care vru s-o apuce într-acolo, din încăperea cu pricina răsună un țipăt sfâșietor.

Era un glas de femeie.

Cititorul poate n-a uitat că în aceeași seară, către orele unsprezece, întâlnirea celor doi îndrăgostiți — contele Hector de Sabran și domnișoara Safir — fusese întreruptă violent, printr-un atac mișelesc, petrecut pe bulevardul ce urcă de-a lungul cheiului, de la esplanada Invalizilor până în apropiere de Câmpul lui Marte. Safir își pierduse cunoștința chiar în clipa când se urnea din loc cupeul în care era prizonieră. Ultimele cuvinte pe care le auzise fuseseră: "La palatul de Chaves!"

Când își reveni din leșin, era purtată în brațe de niște necunoscuți, pe un coridor lung și întunecos; primul ei gând fu amintirea durerii îngrozitoare pe care o simțise, văzându-l pe Hector prăbușit la pământ, fără suflare.

Oare ce se întâmplase cu el? Cine-i venise în ajutor? Nu cumva fusese o lovitură mortală?

Apoi îi fulgeră prin minte că se afla la palatul de Chaves.

Era o fată curajoasă. Deși cu inima zdrobită, se gândea cu înfrigurare ce șanse ar fi avut să lupte, să se apere.

Cei ce-o aduseseră acolo vorbeau între ei.

— Încetșor! zise unul, care părea șeful și care o însoțise în trăsură. Duceșă e bolnavă, probabil nu doarme prea adânc și la cel mai ușor zgomot s-ar putea trezi, dând cu ochii de noua sultaniță! Domnul duce nu știe decât să-și facă chef, de parcă tot cartierul Saint-Honoré ar fi un sat pierdut în inima Braziliei. Eu însă sunt un om de lume și vreau să respect conveniențele.

— Copila asta n-are cum să facă gălăgie, spuse altul. E ca și moartă.

— Nu-i vina mea, răspunse vicontele Annibal Gioja, pe care cititorul probabil l-a recunoscut în persoana primului interlocutor. Și eu aș dori-o ceva mai vioaie, pentru că ducele o să se întoarcă acasă beat mort și într-o dispoziție cumplită, având în vedere câți bani va pierde la joc în astă seară. Însă nu avem de ales. Ușurel! Cea de colo e ușa de la odăile ducesei.

Urcaseră pe scara de serviciu din aripa dreaptă, trecând prin fața apartamentului doamnei de Chaves.

Tăcură cu toții, ciulind urechile. Palatul era cufundat într-o tăcere adâncă.

Safir, pe care ceilalți o credeau leșinată, își încordă privirea, străduindu-se să vadă pe unde mergeau.

Oamenii aveau făclii în mâini și ea reuși să-și dea seama că se afla într-o galerie; din tavan atârna o lampă de bronz, reprezentând o figurină antică și a cărei lumină stătea gata să se stingă.

În celălalt capăt al galeriei se găsea apartamentul ducelui de Chaves; chiar într-acolo se îndreptau și cei ce-o duceau în brațe pe frumoasa Safir.

De-ar fi existat vreun instrument destinat măsurării orgiilor brutale, acesta ar fi arătat că în ultima vreme ducele atinsese cea mai de jos treaptă a degradării umane. Părăsise societatea ilustră, unde personalitățile mondene își risipeau averea și viața. Până la urmă, sălbaticul din el îl învinsese pe gentilom, astfel încât Gioja avea dreptate să compare traiul lui cu dezmățul barbar al aventurierilor de pe cealaltă emisferă.

Fără a pretinde că Parisul nu are și el câțiva indivizi de teapa ducelui, totuși e sigur că acești Richelieu ai noștri aparțin unei categorii diferite. Căsuțele din secolul trecut, cu mobilier și tablouri în valoare de sute de mii de scuzi, au fost în mare parte demolate, însă escrocii noștri, mai zgârciți la pungă, își văd mai departe de șmecheriile lor, în camere mobilate.

La Paris, faptul că un bărbat își întinează propria casă e socotit drept simptomul celei mai josnice decăderi.

În prezent, ducele nu aparținea Parisului mai mult decât jaguarii mexicani, închiși în cuștile lor din Jardin des Plantes.

Apartamentul lui, cu ornamente bogate în stil creol, cu nuanțe și parfumuri exotice, amintea de luxul grosolan al aventurierilor din America spaniolă.

Aici se puteau vedea o mulțime de arme, mai ales din Mexic. De nenumărate ori, ducele luase parte la jocuri înfricoșătoare, unde fiecare își apăra aurul cu cuțitul pe masă. Pe pereții acestor încăperi atârnavă tot felul de arme, ale căror nume dau autenticitate povestirilor despre Lumea Nouă: bowie-knife⁶⁷, fabricat în Statele Unite, rifles⁶⁸, revolvere Colt, minusculul pumnal portughez și acel instrument hidos, sângeroasa macetă⁶⁹.

⁶⁷ *Bowie-knife* (amer.) — cuțit lung de vânătoare (n.t.)

⁶⁸ *Rifle* (engl.) — pușcă (n.t.)

⁶⁹ *Macetă* — sabie cu mâner scurt și lamă lată, utilizată în regiunile tropicale pentru a tăia trestia de zahăr. (n.t.)

Când Gioja și oamenii săi intrară în apartamentul ducelui, în dormitor nu se afla nimeni, însă în spatele draperiilor subțiri ale unei galerii ce amintea de terasele locuințelor din ținuturile tropicale se zăreau doi negri cu siluete atletice, care dormeau lungiți pe rogojini.

Amândoi erau îmbrăcați în livreaa casei de Chaves. Auzind că se deschide ușa, și unul, și celălalt se ridicară într-un cot, cu albul ochilor strălucind pe chipurile de abanos.

Oamenii lui Gioja o așezară pe Safir pe pat.

— Veniți aici! ordonă viconte.

Într-o clipă, cei doi negri se ridicară. Erau două creaturi superbe, purtând nume de planete sau de zei: Saturn și Jupiter.

Gioja le vorbi ca unor câini.

— Mergeți să-l căutați pe Excelența Sa! le porunci el. Spuneți-i ce-ați văzut aici.

— Stăpânul bate la noi! mormăi Saturn.

Gioja ridică amenințător bastonul gros pe care-l ținea în mână. Cei doi negri își îndoiră spinarea și porniră spre ușă.

— Dacă stăpânul vostru nu se ține pe picioare, strigă în urma lor viconte Annibal, să-l luați pe sus!

În Franța nu există sclavi: Jupiter și Saturn erau oameni liberi.

De cum ieșiră, Gioja luă lampa de pe măsuță și-o apropie de chipul domnișoarei Safir.

Cei patru care-o aduseseră erau foarte bine îmbrăcați. O slujbă ca a lor presupune o anumită ținută; în universul ticăloșilor astfel de chipuri oglindesc un alt soi de josnicie decât cele ale bandiților de rând: o combinație de geambaș și expert în capodopere de artă.

Frumusețea fără cusur a feței, pusă dintr-o dată în valoare de lumina lămpii, îi lăsă muți de uimire.

Nu-și putură stăpâni o exclamație discretă și respectuoasă, ca niște diletanți în fața unui artist de mare faimă.

— Ah! șoptiră ei. O bucățică pe cinste! Cât să-i cerem?

— Atâta aur și atâtea bancnote cât vom putea îndesa în toate buzunarele, pe sub cămăși, în pălării, în batiste și în serviete. La parter se găsesc trei milioane cinci sute de mii de franci, care sunt ca și-ai noștri.

Privirile lacome ale celorlalți cereau o explicație.

Gioja se aplecă spre Safir, trecând de două-trei ori lumina lămpii prin dreptul ochilor ei închiși.

— O superbă statuie de marmură! murmură el.

Într-adevăr, pe chipul fetei nu tresărise nici un mușchi.

— Fata asta o să se păzească singură! adăugă viconte Annibal, așezând lampa pe masă. De trezit o s-o trezească ducele. Era nevoie de ea ca să putem pătrunde aici. Acum însă, avem treburi în altă parte.

Se îndreptă spre ușă, iar ceilalți îi urmară exemplul. Ultimul luă o lumânare și-o puse în felinarul pe care-l ținea în mână.

Străbătura coridorul în vârful picioarelor și coborâra pe scara de serviciu, situată în aceeași aripă a palatului în care se afla și pavilionul cu vedere spre grădină, unde fusese instalată marchiza de Rosenthal.

În timp ce păseau pe trepte, auziră deschizându-se poarta cea mare, apoi roțile unei trăsură pătrunzând în curtea palatului.

— Ia te uită! Excelența Sa s-a și întors! exclamă Gioja. Să ne grăbim, băieți! De altfel, să știți că v-am răsfățat: am înlăturat toate obstacolele din calea voastră. Astă-seară, cei doi paznici brazilieni, care nu se mișcă de lângă casa de bani, au băut câte un grog care-o să-i facă să viseze frumos, până ce vor fi treziți cu lovituri de băț!

Ajunseră la parter. Trecură prin grădină, mergând de-a lungul zidului palatului. Pe la jumătatea drumului, Gioja se opri, ascultând cu atenție.

— Nu-i decât ploaia! zise unul dintre însoțitorii săi.

Într-adevăr, începuse să plouă cu stropi mari, care cădeau cu zgomot pe frunzele copacilor.

Cei patru ticăloși intrară în holul ce dădea înspre birouri. Printre ei trebuie să se fi aflat cel puțin un artist de mare talent, întrucât ușa principală se deschise cât ai clipi din ochi.

Pătrunseră în birou și ca măsură de prevedere, se duseră mai întâi să vadă ce se întâmplase cu cei doi paznici ai seifului. Amândoi dormeau buștean, fiecare în câte un capăt al încăperii.

— Grogul a fost bun, după cât se pare! zise Gioja. La treabă!

Disputele dintre doi celebri fabricanți de seifuri au dezvăluit tainele încuietorilor cu cifru. Pentru necunoscători, e vorba de obstacole cu neputință de trecut, însă adevărații artiști nu se împiedică de ele mai mult decât de-un simplu zăvor.

Unul dintre cei patru avea o trusă micuță și elegantă, ca cele purtate de chirurgii la modă. O deschise și se apucă de lucru. Încuietoarea se lăsă pipăită, cercetată, mângâiata, și-apoi deodată își dezvălui secretul. Ușa seifului se deschise: înăuntru se aflau grămezi întregi de aur și teancuri uriașe de bancnote.

Saladin și membrii "Clubului Tichiilor de Mătase Neagră" fuseseră foarte bine informați. Seiful ducelui de Chaves conținea exact cele două sume menționate mai devreme.

Gioja și oamenii lui începură să-și umple buzunarele, singurul lor gând fiind s-o șteargă cât mai repede.

— Înghițitorul de săbii, vorbi Gioja, ieșind primul din birou, o să găsească seiful gol-goluț. Îmi pare rău că n-am să-i pot vedea nutra! Fuga la poartă!

Ploaia cădea în rafale. Cu tot vuietul vântului și al furtunii, Gioja se opri, ascultând zarva iscată în aripa locuită de ducele de Chaves.

Întoarse capul spre ferestrele apartamentului Excelenței Sale și văzu niște umbre ce se agitau violent.

— N-au decât să-și facă de petrecanie unii altora! murmură el.

Își reluă drumul spre poartă, adresându-se celui cu trusa:

— Meșterește și ultima încuietoare!

În aceeași clipă, simți că i se face părul măciucă: poarta era deschisă.

Ezitatea lui nu dură decât o clipă.

— Stingeți felinarul! ordonă el în șoaptă. Înarmați-vă! Treceți repede printre tufe și pe urmă, fugiți care încotro vedeți cu ochii!

Cu toții se repeziră spre poartă.

În noaptea întunecoasă, furtuna care se dezlănțuise cu furie sporită le acoperea zgomotul pașilor.

După câteva secunde, în întunericul de iad răsună un hohot de râs.

— Așa! vorbi un glas de bărbat. Va să zică voiai să vezi nutra înghițitorului de săbii!

Lumina unui fulger îi surprinse pe cei patru fugari, fiecare înconjurat de mai mulți bandiți cu cuțite în mână.

Ceva mai la o parte așteptau nemișcați membrii "Clubului Tichiilor de Mătase Neagră", între care se distinge chipul de marmură al lui Saladin, încadrat de părul negru și buclat.

Apoi totul se scufundă din nou în întuneric.

— Mii de mulțumiri! se auzi același glas. Văd c-ați făcut voi toată treaba în locul nostru!

În mijlocul tunetelor și fulgerelor ce brăzdau cerul, vocea porunci:

— *Tăiați creanga!*

Răsunară strigăte înăbușite, un horcăit, apoi tăcere.

* * *

De cum ieșiră Gioja și însoțitorii lui, domnișoara Safir, rămasă singură în iatacul ducelui de Chaves, deschise ochii, ridicându-și de pe pernă obrazul palid.

Frumoasă statuie se însuflețise. În ochii ei se citea o hotărâre de neclintit.

Ascultă o clipă pașii ce se îndepărtau pe coridor, apoi sări jos din pat, repezindu-se la ușă.

"Nu există decât o singură galerie", își zise ea. "Nu-mi va fi greu să găsesc apartamentul ducesei de Chaves."

La început se clătină pe picioare, apoi pașii îi deveniră mai siguri. Se simțea plină de îndrăzneală și singurul ei gând era să vină în ajutorul lui Hector.

Pe coridorul cel lung domnea o beznă de nepătruns. Tocmai în celălalt capăt, zări licărul palid al unei lămpi gata să se stingă.

Safir ajunsese în locul unde vicontele Gioja spusese: "Ușurel! Să n-o trezim pe ducesă!"

Aici se vedeau mai multe uși. Safir deschise la întâmplare una dintre ele.

Străbătu o încăpere întunecoasă, apoi dând la o parte o draperie, pătrunse în altă cameră, unde ardea o lampă.

Lampa se afla pe o măsuță; în patul de alături stătea întinsă o femeie.

Doamna de Chaves citea, cu tâmplă sprijinită în palmă. Safir îi vedea limpede chipul frumos, palid și trist.

Își apăsă cu amândouă mâinile inima care bătea să-i spargă pieptul.

Doamna de Chaves părea absorbită de lectura unei scrisori. Cititorul cunoaște despre ce e vorba: rândurile așternute în aceeași seară, în sala de așteptare de la parter, de către unul

din cei doi vizitatori care ceruseră insistent s-o vadă pe ducasă, apoi pe duce.

Iată cum suna scrisoarea:

"Doamnă, de multe ori am încercat să vă vorbesc. Eu v-am trimis portretul lui Lily, cu Petite-Reine în brațe.

Petite-Reine n-a murit. Justine trăiește. Veți vedea că e demnă de dumneavoastră, în ciuda straniei profesii pe care soarta a silit-o s-o îmbrățișeze. În prezent, locuiește cu niște oameni cumsecade, care au făcut totul pentru ea și cărora le datorați recunoștință. E dansatoare pe sârmă și se numește domnișoara Safir.

Doamnă, trebuie neapărat să vă văd, pentru că fața e amenințată de o mare primejdie, care s-ar putea abate și asupra dumneavoastră. Mă voi întoarce mâine în zori. Chiar dacă ați fi pe moarte, trebuie să mă primiți."

Mesajul era semnat cu un nume pe care doamna de Chaves îl citise încă înainte de-a parcurge conținutul scrisorii, un nume care trezea în ea un noian de amintiri: Médor.

Médor! Odinioară, sărmanul băiat nici nu știa să scrie, iar scrisul acesta semăna cu... Oare să fie cu puțință?

Lily simțea că-și pierde mințile.

Și totuși, citea și recitea răvașul, cu inima strânsă de durere pentru că fusese înșelată, dar și arzând de bucuria năvalnică pe care i-o pricinuia vestea neașteptată.

Sfârșind lectură, își lăsă bărbia în piept, murmurând:

— Chiar numele pe care l-a rostit Hector... Numele celei pe care-o iubește și pe care, ascultându-i povestea, am îndrăgit-o și eu... Safir!

În tăcerea din odaie, răsună un glas dulce de fată:

— M-ați chemat, doamnă și iată, am venit. Eu sunt Safir.

Ducasă ridică ochii, uluită. La câțiva pași de ea, în lumina lămpii, stătea o fată frumoasă, mai frumoasă ca în oricare din visele ei de mamă iubitoare.

Doamna de Chaves sări din pat, și s-ar fi prăbușit la pământ, doborâta de emoție, dacă Safir n-ar fi prins-o în brațe.

Agățată de gâtul fetei, cu ochii în ochii ei mari și albaștri, împăienjeniți de lacrimi, Lily abia reuși să îngaime:

— Tu! De data asta nu visez! De-ai ști de câte ori mi-ai apărut în gând! Dar ești mult, mult mai frumoasă!... Doamne, nu visez: o strâng la piept pe fiica mea!

— Așa trebuie să fie, doamnă, răspunse Safir, pentru că inima mea mă poartă înspre dumneavoastră. Acum, însă, lăsați-mă să vă vorbesc despre Hector, care-i în primejdie de moarte!

Ducesă nu înțelegea nimic. Safir se desprinsese din îmbrățișare și alergă la măsuța de scris, pe care se aflau pene, hârtie și cerneală.

Așternu în grabă câteva rânduri.

"Dragă mamă și dragă tată, nu fiți îngijorați, totul e bine. Altcineva, însă, se află în pericol. Luați niște oameni și alergați în bulevardul Quai d'Orsay. În dreptul podului Alma, veți găsi un om rănit. Dacă mă iubiți, vă rog, ajutați-l!"

— Hector e rănit! exclamă ducesa, care citise, aplecată peste umărul fetei.

Safir împăturise deja scrisoarea, trăgând cu hotărâre de șnurul clopoțelului.

— Vă implor să trimiteți imediat scrisoarea, doamnă! Prin cineva de încredere.

— Dar dacă am merge chiar noi?... Începu doamna de Chaves.

— Vom merge și noi... sau cel puțin eu, pentru că dumneavoastră sunteți foarte slăbită. Mai întâi, însă, trimiteți scrisoarea!

În clipa aceea apăru camerista.

— Vă este devotată, așa-i, doamnă? Zise Safir, întorcându-se spre doamna de Chaves.

— Răspund de ea ca de mine însămi.

Câteva momente mai târziu, Brigitte plecă în grabă, după ce primise indicații precise cum să ajungă la teatrul Canada. În drum, avea poruncă să-l trezească pe vizitiul doamnei ducese, spunându-i să înhame caii la trăsură.

Totul durase mai puțin de cinci minute. Rămase din nou singure, ducesa și Safir se așezară una lângă alta, pe aceeași canapea unde cu numai două zile în urmă, domnișoara Guite sforăise de se cutremurau pereții.

Doamna de Chaves voia să știe prin ce minune ajunsese Safir la palat la o asemenea oră! Dar câte nu voia să știe! De fiecare dată când fata începea să povestească, o întrerupea cu o ploaie de dezmierdări.

Ducesă se însănătoșise! Era nebună de bucurie și-și compara, triumfătoare, pornirile tandre cu îndoiala care-i încolțise în suflet în prezența *celeilalte*.

Începu să-i istorisească fiicei ei despre "cealaltă", însă Safir nu putea s-o înțeleagă, pentru că nu cunoștea nimic despre întâmplarea cu domnișoara Guite.

Ducesă îi puna întrebări, nelăsând-o să răspundă, îi mulțumea lui Dumnezeu, râdea și plângea; oricine-ar fi văzut-o, ar fi compătimit-o pentru câte îndurase și, în același timp, ar fi invidiat-o pentru bucuria-i fără seamăn.

Frumusețea ei căpătase un fel de aureolă. Ar fi fost greu de spus care dintre ele era mai frumoasă: mama sau fiica.

— Niciodată n-am să te opresc să mergi să-i vezi pe acei oameni de treabă, zise ducesa. Mai mult decât atât: îi vom lua să locuiască la noi. Vor rămâne întotdeauna părinții tăi... Ah, închipuie-ți că alaltăseară mă dusesem împreună cu Hector, ca să te văd dansând. Ah, mulțumesc Providenței că te-a scos în calea lui Hector și l-a făcut să te iubească!

Și cum, la auzul acestui nume, ochii fetei se umplură de lacrimi, doamna de Chaves i le șterse de pe obraz cu sărutări.

— Nu-ți fie teamă! Nu-ți fie teamă! o încurajă ea. De-acum, Dumnezeu e cu noi! El nu poate îngădui tristeții să ne umbrească bucuria. Îl vom regăsi pe Hector... Îl iubești, nu-i așa?

În glasul ei se citea o umbră de gelozie.

Simți pe frunte buzele reci ale lui Safir și-o strânse pătimaș la piept.

— Îl iubești!... Îl iubești mult! zise ea. Cu atât mai bine! De-ai ști cât te iubește și el! I-am fost confidentă și-l dojeneam că s-a îndrăgostit de-o acrobată de bâlci. Acum cred că te iubesc mai mult, tocmai pentru asta... Eu nu te voi vedea niciodată

dansând, pentru că nu vei mai dansa niciodată... Dar îl vei iubi mai mult decât pe mine, nu-i așa? Va trebui să mă resemnez cu asta.

— Mamă... mamă... murmură Safir, care-o asculta în extaz.

Safir asculta vorbele doamnei de Chaves tot așa cum o mamă ascultă gânguritul copilașului iubit.

Rolurile fuseseră inversate. Acum mama devenise fiică: în ea se dezlănțuise veselia zgomotoasă a copilului. Nu se mai putea stăpâni.

— Sunt sigură că voi fi geloasă pe el. Noroc că întotdeauna l-am socotit aproape ca pe fiul meu, așa că voi încerca să vă iubesc pe amândoi la fel. Bine, dar și tu ai fost geloasă! se întoarse ea spre Safir. În ziua aceea, când ne-am întâlnit pe drumul spre Maintenon!

— Erai atât de frumoasă, mamă!... începu fata.

— Deci tu găsești că sunt frumoasă! o întrerupse ducesa. Nici nu pot să-ți spun cum te văd eu: semeni cu...

Era cât pe-acți să spună "cu tatăl tău", însă nu-și sfârși vorba și chipul i se făcu alb ca varul.

— Ascultă! zise ea cu glas tainic. Adineauri, în scrisoarea care-mi vorbea despre tine, mi s-a părut că-i recunosc scrisul. Of, ce tot spun acolo? Uite că-mi pierd capul! Cum să mă poți înțelege, când pe-atunci aveai de-abia un an? Stai să-ți arăt!

Se ridică, mai zglobie decât o fată de șaisprezece ani, și se repezi să caute în jurnalul ei intim fotografia trimisă de Médor.

Se întoarse cu portretul în mână, râzând fericită:

— Privește! Te recunoști?

Safir tăcea, tulburată.

— Nu te recunosc decât pe dumneata, mamă! zise ea, ducând portretul la buze. Simt o emoție ciudată, un fel de oboseală, pe care n-aș putea să mi-o explic... de parcă memoria mea amortită ar fi pe cale să se trezească. Am impresia că-mi amintesc... dar nu! În zadar mă chinui, nu-mi amintesc nimic. Și azi, ca și până acum, nu sunt decât un norișor legănat de brațele dumitale iubitoare.

Doamna de Chaves o trase încetișor la pieptul ei, murmurând:

— Când erai mică, aveai...

Se opri nedumerită, în vreme ce Safir surâdea, cu obrajii îmbujorați.

— Atunci, cum a reușit cealaltă...? gândi cu voce tare doamna de Chaves. Știi despre ce vorbesc... semnul acela...

— Cireașa... șopti Safir, plecându-și genele mătăsoase.

Amândouă începură să râdă: un râs fermecător și plin de pudoare.

— Dă-mi voie... acum sunt judecătorul și-ți cercetez actul de naștere! zise veselă ducesa. Îți iau interogatoriul, domnișoară. Pe ce parte e semnul?

— Aici, răspunse Safir, punându-și vârful degetului pe sânul drept, ceva mai jos de umăr.

Doamna de Chaves îi sărută mâna și șopti atât de încet, încât Safir de-abia o auzi:

— Vreau să-l văd!

— Și eu vreau să ți-l arăt! răspunse fata, tutuind-o pentru prima dată.

Din nou se îmbrățișară și se sărutară.

Apoi Safir se așeză, iar ducesa îngenunche în fața ei, începând să-i descheie rochia, cu degete tremurătoare. Nu apucă să termine, pentru că Safir se agăță de ea cu amândouă mâinile, scoțând un strigăt de spaimă.

Ducesă sări în picioare, înspăimântată, întorcând capul în direcția în care arăta degetul lui Safir: draperiile pe unde intrase și ea.

Acolo se aflau două chipuri negre, pe care străluceau două perechi de ochi albi.

— Ce căutați aici? bolborosi ducesa, abia găsindu-și cuvintele de mânie și de groază.

Între siluetele de abanos ale lui Saturn și Jupiter, se ivi o a treia: un bărbat înalt, cu fața tuciuire.

Ducele de Chaves era beat, dar nu chiar atât pe cât obișnuia să fie când se întorcea acasă în plină noapte. Băutura nu-i luase decât mințile, lăsându-i intactă forța și autoritatea. Fusesse întrerupt înainte de sfârșitul orgiei cotidiene.

— Fata asta frumoasă îmi aparține mie! zise el, vorbind franțuzește la fel de greu ca odinioară. De ce trebuie să vin s-o caut tocmai aici?

— E fiica mea! răspunse doamna de Chaves, cu glasul gătit de spaimă.

Ducele începu să râdă, schițând un gest către cei doi negri, care făcură un pas spre ea.

— Minți, doamnă! spuse el. Fiica dumitale e în pavilion.

— E fiica mea! repetă doamna de Chaves, pășind între Safir și cei doi negri.

Aceștia se traseră înapoi, uluiți.

Cravașa din mâna ducelui șuieră de două ori. Sângele țâșni din umărul stâng al lui Saturn și din umărul drept al lui Jupiter.

— Câte fiice ai dumneata? se întoarce el mânios spre ducesă. Mi-aduci câte una în fiecare săptămână? *Diabo me cogo!* Eu, care pierd la joc de fiecare dată, în astă seară am avut noroc! Pe fata aste am cumpărat-o! Am plătit pentru ea.

Continuă să râdă — un râs răutăcios și iritat. Vârându-și amândouă mâinile în buzunare, scoase de-acolo pumni întregi de monezi de aur, care se rostogoliră pe covor.

— Vezi bine că la nevoie o pot plăti de două ori! adăugă el. Apoi se întoarce către negri:

— Luați-o! *Pa de cabra!*

Cravașa șuieră din nou. Cei doi negri se repeziră să-i execute poruncă și, cu toată lupta disperată a doamnei de Chaves, o înșfăcăară pe Safir, iar ducele se pregăti să-i urmeze.

— E fiica mea! Fiica mea! Fiica mea! țipă înnebunită nefericita mamă, agățându-se de mâinile lui.

El o dădu la o parte cu brutalitate și nici măcar nu întoarce capul, s-o vadă cum căzuse la pământ, leșinată.

* * *

L-am auzit pe duce revenind acasă, chiar în clipa când Annibal Gioja și însoțitorii săi începuseră să coboare scara de serviciu, ca să ajungă prin grădină la birourile Companiei braziliene.

Ducele primise mesajul lui Annibal Gioja tocmai când un noroc nesperat adunase în fața lui, pe masa de joc, grămezi de aur.

Nu șovăise nici o clipă, atât de mult voia să-și satisfacă acest capriciu.

Sosind acasă, fusese mirat că nu-i găsise nici pe Annibal, nici pe dansatoarea pe sârmă.

Înspăimântați de furia fără margini a stăpânului, Jupiter și Saturn începuseră s-o caute.

Safir lăsase întredeschisă ușa apartamentului ducesei, astfel că cei doi negri, care se orientaseră după larmă de glasuri, o descoperiseră fără nici o greutate.

Restul îl cunoașteți.

Pe măsuta din mijlocul iatacului domnului duce de Chaves se afla o sticlă de rom destupată și un pahar pe jumătate plin.

Safir fusese așezată pe același pat pe care fusese culcată mai devreme.

Ducele mulțumi celor doi servitori cu încă două lovituri de cravașă, după care îi împinse pe ușă afară și se întoarse la măsută, să-și bea paharul de rom.

Continua să-și păstreze zâmbetul prostesc, de om beat. Se îndreptă spre pat, mormăind câteva cuvinte în portugheză, presărate cu înjurături.

Se opri în fața domnișoarei Safir, care-l fixă cu ochii măriți de groază, și-și spuse:

— *Raios!* Avea dreptate Annibal! Frumoasă fată!

Și fără să stea pe gânduri, se repezi s-o strângă în brațe.

Dar așa cum spune proverbul, și nenorocirea servește la ceva: încercările la care fusese supusă Justine în adolescență îi dăduseră forța fizică a unui bărbat.

Patul pe care se afla era mare, pătrat și lipit de perete. Safir își încordă mijlocul zvelt și, smulgându-se din strânsoarea sălbatică a ducelui, îl îmbrânci, ajungând dintr-un salt în capătul celălalt al patului.

Ducele începu să râdă și mai tare.

— *Apré!* Zău că-mi placi! Așa-s și femeile din țara mea! Ah, înțeleg că vrei să ne luptăm! Atunci să ne luptăm, frumoaso, nu mă tem nici de ghearele panterelor, nici de dinții tigroaicelor!

Își mai turnă un pahar de rom, pe care-l goli dintr-o singură înghițitură și înconjură patul.

De data aceasta, Justine nu mai avea nici o scăpare. Încercă să sară din nou, pe deasupra cuverturii — lucru cât se poate de simplu pentru o acrobată — însă domnul de Chaves o apucă de rochie, rămânând cu ea în mână.

Corsajul se desfăcu, lăsând-o numai într-o bluză transparentă, peste care se revărsa părul blond și despletit.

Fata se prăbuși pe pat, pe jumătate goală, mai provocatoare ca oricând.

Ducele scoase un sunet gutural, ca de faun.

— Vă jur pe viața mea! strigă Justine, în timp ce el o ținea de amândouă încheieturile. Sunt fiica soției dumneavoastră!

— Minți! se răsti ducele. Cealaltă poartă semnul din naștere, după care a și fost recunoscută! Ah! Fiară ce ești! Cealaltă nu-i așa rea ca tine!

Justine reuși să-și elibereze una dintre mâini și-și smulse bluză, dezgolindu-și sinul.

Ducele se trase înapoi. Nu mai încăpea nici o îndoială, însă ochii lui injectați o învăluiau într-o privire lacomă. Din gâtlej îi scăpă un sunet răgușit.

— *Burra!* mârâi el. Și ce-mi pasă? Ești prea frumoasă!

Ceea ce-ar fi trebuit să-i domolească patima nu reușise decât să i-o aprindă și mai tare. Se năpusti asupra fetei, care i se împotriva din răsuputeri. Tot luptându-se, se prăbușiră amândoi jos din pat.

Justine rămase neclintită. Fiara mârâi, victorioasă:

— *Os raios m'escartejão!* Eu sunt stăpânul!

Exclamația lui triumfătoare fu întreruptă de o voce rece și tăioasă ca o lamă de cuțit:

— Ridicați-vă, domnule duce! Nu vreau să vă ucid cât sunteți în genunchi.

Ducelui i se păru că n-a auzit bine.

Își ridică fruntea, fără a-și întoarce capul.

— Ridicați-vă, domnule duce! repetă glasul, pe un ton și mai imperios.

În cele din urmă, ducele se întoarce. În prag se afla un om pe care nu-l văzuse niciodată în viața lui: un bărbat înalt și uscățiv, îmbrăcat în negru din cap până-n picioare, cu fruntea boltită, cu privirea mândră și tristă, parcă umbrită de un gând tainic, cu barbă căruntă și părul alb ca zăpada.

Domnul de Chaves se ridică uluit. Înfățișarea acelui necunoscut îl trezise din beție, redându-i stăpânirea de sine.

— Cine ești dumneata? întrebă el, privindu-l de sus în jos.

Străinul își descheie redingota și scoase două spade, aruncând una la picioarele ducelui.

— Numele meu contează prea puțin, zise el. În urmă cu cincisprezece ani, mi-ați luat soția prin minciună și înșelătorie. De-atunci și până acum, i-ați fi putut înapoia fetița, care-i și copilul meu. V-ați căsătorit cu soția mea prin minciună, după ce-ați rămas văduv prin asasinat. Vedeți că vă cunosc povestea

vieții. Iar acum, vă găsesc luptând cu această fată, abia trecută de vârsta copilăriei, și purtându-vă ca un animal sălbatic, nu ca un om. V-aș fi putut uide ca pe o fiară, mai ales că am uitat de mult din ce familie mă trag. Dar atingând oțelul acestei spade, mi-am amintit c-am fost cândva un gentilom. Apărați-vă!

Ducele îl ascultă, fără să-l întrerupă. Nu ridică spada de jos, în schimb se apropie de consola dintre cele două ferestre, unde se aflau diverse arme.

Apucă un revolver și-l încarcă.

— Am să mă apăr, răspuse el, dar împotriva unui musafir nocturn care refuză să-și spună numele consider că am dreptul să-mi aleg arma.

Ochi și trase. Trupul străinului tresări puternic.

Ducele își încarcă a doua oară revolverul, cu sânge rece, și trase din nou.

Străinul mai înaintase un pas.

De-abia răsună focul de armă, că pistolul îi zbură din mână, azvârlit cât-colo de o lovitură de spadă.

Străinul zvâcni iarăși din tot trupul.

Ducele vru să apuce maceta. O nouă lovitură de spadă îl făcu să-i dea drumul din mână.

Cu un strigăt sălbatic, se repezi în celălalt capăt al încăperii, unde era agățată o carabină de vânătoare. Străinul ridică de jos spada și ajungând lângă duce chiar în clipa când acesta își încărca arma, îi pironi vârful ascuțit în gâtleej, zicând:

— Lăsați-o jos și luați spada, altfel sunteți un om mort!

Și-i întinse garda celei de-a doua spade.

Ducele se supuse, neavând de ales, și fără a lua poziție de luptă, vru să-și înfigă lama în pântecul străinului. Acesta pară lovitura, repetând:

— Pregătiți-vă de luptă!

Ducele luă poziție de atac, dar ultima sa înjurătură amuți sub lovitura care-i străpunse pieptul.

Chiar în acea clipă se deschise ușa, și-n pragul ei își făcu apariția ducesa de Chaves. Se târâse pe jos de-a lungul coridorului. Justine, care începea să-și vină în fire, privea de jur-împrejur cu un aer răătăcit.

Pe pardoseală zăcea un om mort — ducele de Chaves. Celălalt bărbat rămăsese în picioare lângă el, neclintit, ținând în mână o spadă însângerată.

— Justin! țipă doamna de Chaves.

Apoi, întorcându-se spre Justine, bâigui:

— Fetița mea! E tatăl tău! Tatăl tău!

O ajută pe Justine să se ridice și amândouă se apropiară de străinul care le zâmbea cu blândețe, părând că abia se mai ținea pe picioare.

— Justin! repetă ducesa. Dumnezeu te-a trimis...

— Tatăl meu! Tatăl meu m-a salvat!

Justin continuă să zâmbească, privindu-le cu nesaț. Apoi se clătină și, de cum îl atinseră cele două femei, se prăbuși în brațele lor.

Ducele era un ochitor fără pereche. Cele două gloanțe pornite din revolverul lui își atinseseră ținta.

* * *

A doua zi, palatul de Chaves rămase pustiu. În schimb afară, în cartierul Saint-Honoré și în bulevardul Gabrielle, se adunaseră o mulțime de gură-cască.

Har Domnului, aveau destule subiecte de pălăvrăgeală și de bârfă.

Ducele fusese găsit mort în iatacul său, cu trupul străpuns de o lovitură de spadă. Patul era desfăcut, deși în el nu dormise nimeni, mobilele trase de la locul lor, iar din revolverul găsit pe podea lipseau două gloanțe.

Negrii și alți slujitori lămuriră oamenii că în cursul nopții se auziseră niște zgomote, însă la palatul de Chaves, unde ducele se întorcea în zori, beat mort, astfel de zgomote nu erau un lucru neobișnuit.

Dar asta nu era tot. Cei doi paznici ai seifului Companiei braziliene se treziseră foarte târziu, ca să constate o nenorocire: casa de bani fusese prădată — lipsea o sumă uriașă.

Și încă ceva. În pavilionul care dădea spre grădină, o sărmană femeie, marchiza de Rosenthal fără îndoială, atacată de aceiași răufăcători, petrecuse o noapte întreagă legată fedeleș, cu un căluș în gură.

În sfârșit, printre tufele dinspre Champs-Élysées, chiar în fața grădinii palatului, se vedea o băltoacă de sânge, pe care n-o ștersese nici ploaia și care vorbea de unul sau mai multe asasinate. Însă zadarnic fuseseră căutate victimele.

Curioșii își relatau unii altora aceste amănunte tragice. Puteau spune că în general, petrecuseră o zi agreabilă. Justiția culegea date.

* * *

În apartamentul tânărului conte Hector de Sabran, complet restabilit după lovitura de baston ce-l lăsase la pământ fără suflare, acolo, sub copacii de pe cheiul Orsay, puteau fi întâlnite toate personajele povestirii noastre: cu toții se adunaseră în jurul patului lui Justin de Vibray.

Chirurgul reușise să extragă și cel de-al doilea glonț, afirmând cu certitudine că bolnavul se va face bine.

Médor fusese cel ce servise drept ajutor la operație.

În cursul dimineții, toți se temuseră că Justin nu va supraviețui după scoaterea gloanțelor. Așadar, contele de Vibray ținuse să ofere el însuși mâna fiicei sale, Justine de Vibray, contelui Hector de Sabran.

Acum dormea liniștit, în timp ce Lily și Justine îi vegheau somnul, cu zâmbetul pe buze și cu ochii plini de lacrimi de fericire.

Échalot și doamna Canada priveau, înduioșați, acest tablou. Vorbind în numele tuturor, celebra Amandine spunea cu mândrie, dar cu ochii umezi de lacrimi:

— Noi știm să stăm la locul nostru. Nu facem parte din aceeași clasă socială, așa încât nu vrem să cădem în grija unor oameni care n-ar îndrăzni să ne dea afară, datorită generozității sufletelor lor.

— Și totuși, adăugă Échalot, cu tremur în glas. V-am ruga să ne lăsați să stăm într-un colț, ca să asistăm la căsătorie... și mai târziu, la botez... Și dacă se poate, am dori să venim în fiecare an, ca să vedem ce face cea care a fost cândva fetița noastră.

Post-scriptum.

Cât despre marchizul de Rosenthal, nu va trece mult și vom vedea ce întrebuintare a dat banilor Companiei braziliene și pe ce scenă a avut cinstea de-a se îneca, încercând să-și înghită și ultima sabie.

EDITURA ELIS

Înghițitor de săbii sau prinț de sînge regal?
Dansatoare pe sîrmă sau fiică de conte? Ce mînă criminală
a smuls-o pe micuța balerină de lîngă mama sa? Își va mai
regăsi ea oare adevărata identitate?

Cine conduce destinele acestor oameni — pe ale lor și pe
ale alților altora, folosindu-se de o armată a întunericii —
urcîndu-i sau coborîndu-i pe scara vieții, dîndu-le identități false,
jucîndu-se cu ei precum cu marionetele unui teatru de păpuși?

Dar contra forțelor oculte luptă întotdeauna cele ale luminii
și adevărului. Dacă înving, veți afla citind

ÎNGHIȚITORUL DE SĂBII

mister, intrigi diabolice, dragoste, inocență — și, de ce nu,
happy-end?

SERIA



FRACURILE NEGRE

ISBN 973-96369-1-8
ISBN 973-96369-9-3

Lei 200